

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

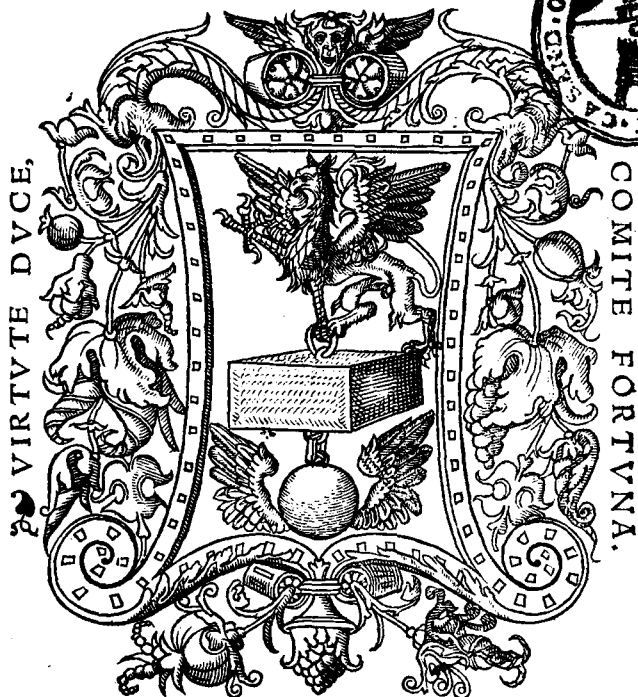
Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

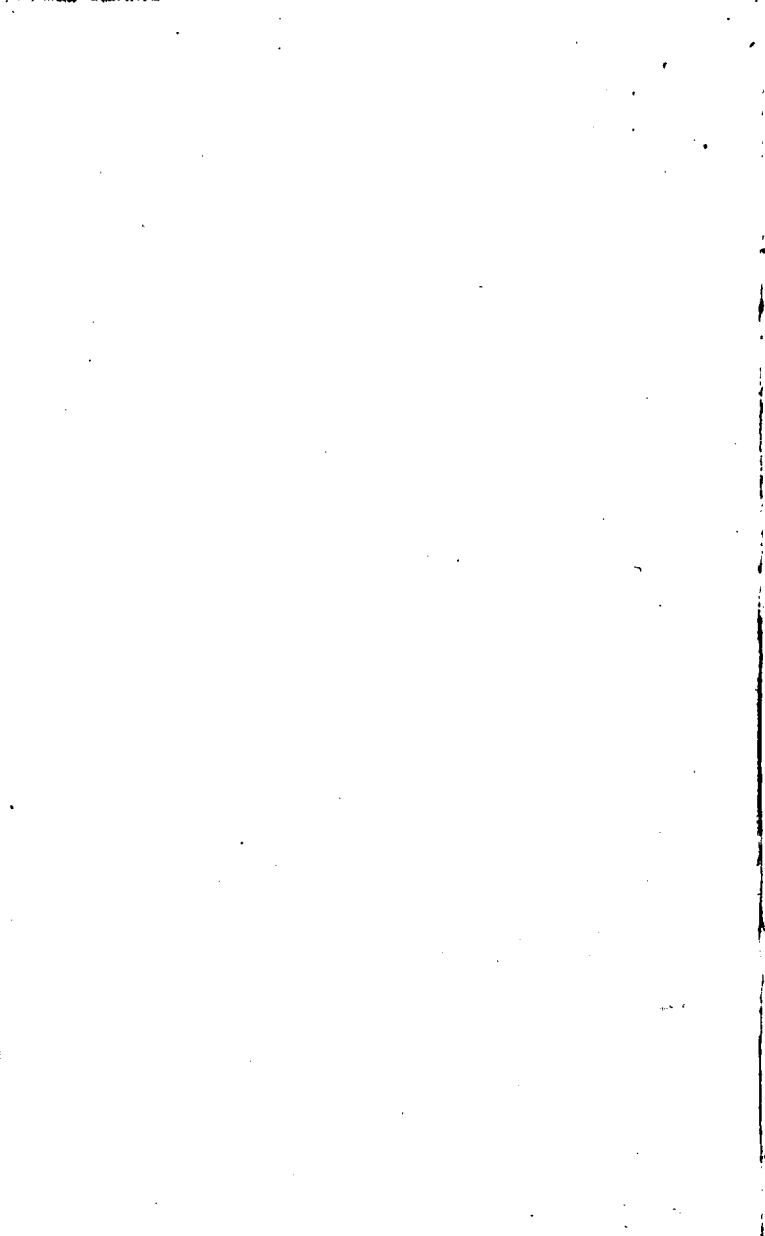
FLA·IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO, LIBRI SEPTEM.

De Antiquitatibus, contra Appionem Grammaticum, li-
bri duo. Et de Imperatrice Ratione, liber unus, in
quo martyrium Machabeorū describitur.

SEBASTIANVS GRYPHVS GERMA
NVS EXCVDEBAT LVGDVN.
ANNO M. D. XXVIII.

INDEX EO

R V M Q V A E I N L I =

bris De Bello Iudaico, &
contra Appionē cōtinētur.

A

A Bisade collis pagi=
na 356

Acanthonaulon loci nomen
346

Acenchies regina 510

Achas martyr Machabeus
594

Aciabus contra Iudæam ni=
sus 128

Acohin oppidum 16

Acra collis 368

Acrabata ciuitas 221

Acusilaus Argiuius 499

Adasa uicus 9

Adoreon ciuitas 12

Aegyptus laudatur 177

Aegypti limites 334

Aethiopes laudantur 177

Agatharchides historiogra=
phus 525

Agefilaus 499

Agrippa maior

Agrippa filius Aristobuli
quarti 146

Agrippa accusatus conijci=

tur in uincula 150

Agrippa è uinculis solutus fit
tetrarcha 151

Agrippa secundus

Agrippæ oratio Iudeos ad
parendum Romanis hor=
tantis 171

Agrippa Hierosolymis exu=
lat 180

Agrippæ milites Iudæorū se=
ditionem cōpressuri, cede=
re sunt coacti 183

Agrippæ studiū de bello iu=
dæorum reuocando frustra
tum 198

Agrippiū Herodis ædes 72

Aim uicus 325

Alanorū eruptio in Mediam
& Armeniam 475

Albinus præses Iudææ 160

Albino in Iudæa præidente,
malorum omnium fuit im=
punitas 160

Alexander Iamneus à Iudæis
Crucida dictus, quartus

Alexander uictus a Demetrio
Eucero 18

Alexander ostingentos Iu=
dæorū crucifigi iubet 18

Alexander quintus Aristobuli
secundi filius

Alexāder Iudæā inuadit 29

1 2 Alexander

INDEX

Alexander bello contra Hir-	Anacharsis philosophi
canum tertium & Antipa-	mors 368
trū superatus 29	Ananias pontifex cum fratre
Alexander Gabinio sc tradit	Ezechia occisus 186
cum castellis 30	Ananias Saducei 187
Alexandri mors 33	Ananus filius Ionathæ 199
Alexander sextus, filius	Anani pontificis oratio de Zc
Herodis primi ex	lotis cōquerentis ad popu-
Mariamne.	lum in excidio Hierosoly-
Alexander accusatur a patre	morum 288
apud Augustum 80	Anani mors 304
Alexandri responsio ad accu-	Anathah uicus 221
sationē patris 81	Anaxagoræ philosophi
Alexander patri reconcilia-	mors 368
tur eadem	Angada ciuitas 221
Alexāder laqueo pimitur. 98	Antigonus occisus à fratre in
Alexāder nonus rector Aegy-	fidias passus 14
pti sub Nerone 165	Antigonus Aristobuli secūdi
Alexandrum sextū quidā Iu-	filius Romam uinctus duci-
dæus se simulās, Augusti cal-	tur 35
liditate deprehensus 134	Antigoni expeditio cōtra He-
Alexandri noīe aliquot pro-	rodem adiuantibus Par-
les de progenie Herodis di-	this 44
cte 100	Antigonus Iosippi fratris He-
Alexādræ secūdæ mors 21	rodis caput incidit 58
Alexandria laudatur 177	Antigonus uinctus ducitur ad
Alexandrinorum disceptatio	Marcum Antonium 63
cum Iudeis 192	Antigonus Antiochi occi-
Alexas Aegyptius 412	sus 63
Alisfragmathosis rex 509	Antiochus instituit sacerdo-
Amenosis rex 510	tē, in Aegyptū profecturus
Amygdolon stagnum 392	Hiero

INDEX

Hierosolymā deuastat	7	pellauit	105
Antiochieffrena tyrannis in		Antipas filius Herodis	100
Machabaeos martyres	587	Antipas legatus Iudeorū	183
Antiochi & Macedonū auda-		Antiquissimi Graecorū Chal-	
cia, Tito Hierosolymā ob-		dæis præceptoribus usi	499
sidente	393	Antiquitatis cognitio a Græ-	
Antiochus regno pulsus	474	cis nō expetenda	498
Antiochi perfidia & ingrati-		Antonius dux	29
tudo in Simonem Matha-		Antonius Hecatōtarchus	250
thiam	12	Antonius cōtra Vitelliū	339
Antipater & Hircanus ter-		Antonia turris arx & castel-	
tius ad Aretam regē Arabū		lū olī Baris	14.21.71.367
confugiunt	22	Antonia incenditur	184
Antipatri uictoria de Aegy-		Antonie fundamenta diru-	
ptijs	34	ta	413
Antipater filius Herodis pri-		Apathasi uicus	287
mi omnibus inuisus, in patrē		Aphaca ciui. expugnata	246
maleuolus, odij dissimulator		Apheci turris	196
uxorem duxit Aristobuli fra-		Appionis aliquot calūnie &	
tris filiam	81.83.92.93	figmēta de Iudeis	542.543
Antipatri & Pheroræ cōspi-		544.545.546.547	
ratio in Herodem	101	Aquæ calidæ apud Amathun-	
Antipatri coniuratio quomo-		ta	246
do prodita	103	Arbela uicus	54
Antipater ueneficij appella-		Arce ciuitas	461
tur	104	Arcades antiquitate nō esse in	
Antipater accusatur a pa-		signes	500
tre	110	Archelaus rex Cappadocum	
Antipatri excusatio	112	pater Glaphyræ	79
Antipater Samarites Antipa-		Archelaus Herodis irā sup si-	
trum secūdum ueneficij ap-		lio & fratre mitigat	90
		1 3 Archelaus	

INDEX

Archelaus filius Herodis primi	100	Aristobuli mors	16
Archelai uerba ad populum sibi gratulantem	121	Aristobulus secundus.	
Archelaus ob seditionem Iudeorum exortam ad Caesarem nauigat	122	Aristobulus filius Alexandri Iamnei	20
Archelai & Antipatri coccertatio apud Augustum pro regno Iudaeae	123	Aristobulus Alexandrae matri indignatus, q. potestatem Phariseis concesserit	21
Archelai mater moritur	126	Aristobulus Iudeam inuadit egrotante matre	21
Archelao absente Iudaea uarijs tumultibus affligitur	126	Aristobulus regnũ affecutus eiccto Hircano fratre	22
Archelaus Romae agens à Iudeis accusatur	131	Aristobulus obsidetur in templo	26
Archelaus non rex sed toparcha factus	133	Aristobulus donis sibi conciliatus at scaurũ cõtra Hyrcanum fratrem & Aretã regẽ	23
Archelaus Glaphirã patriã ducit uxorem	136	Aristobulus Romam uinctus ducitur	28
Archelai exilium & somnium	136	Aristobulus à Roma fugiens cum Romanis iterũ pugnãs uincitur	30.31
Archiuũ publicẽsum	184	Aristobulus à Caesare dimissus à Pompeianis ueneno necatur	32.33
Aretas rex inferioris Syriae Alexandrũ Iamneũ uicit	19	Aristobulus quartus	
Areth martyr Macha.	595	Aristobulus filius Herodis primi Romam mittitur erudendus	78
Aries machina bellica	238	Aristobulo in patriã reducto uxor datur	79
Aristobulus maior.		Aristobulus cũ fratre accusatus	
Aristobulus filius Hyrcani Ioannis	13		
Aristobulus matrem & fratrem in carcerem conijcit	13		

INDEX

tus p patrē apud Angustū	80	Bebriacū gallic oppidū	308
Aristobulus iterū delatus cū		Bedoscaria locus	9
fratre apprehēditur	95	Begabri locus	318
Aristobulus dānatus laqueo		Bethara	352
perimitur	98	Bethlephthon	318
Aristoteles philophus mcmi=		Betiso locus	356
nit gētis Iudæorū	520, 521	Betoron ciuitas	197
Arifimon zelota	412	Blicus Ptolemæus	33
Artabazis filius Tigranis	64	Borccas uicus	221
Afes rex	508	Bosarne filia Herodis	100
Asia	174	Bosphorani	174
Athenienses laudantur	173	Britanni laudantur	176
Atlas locus	187	Brixellum	328
Atratinus	50	Buliasstis flumen	508
Auarim locus	509		
Aula regia	363		

B

B Abras radix qua demo		C Admus Milesius	499
nes effugantur	468	Caclius Bassus occisor	
Bacchides uastat Iudæā	7	Sex. Caesaris	38
Beon rex	508	Caesarea Herodis ædes	72
Baldezel	218	Caesarea olim Stratonis pyr=	
Ballis dux Germanorū	459	gus uel turris	15
Ballistarum uis	241	Caesareæ magna Iudæorū cæ=	
Balsamū qualiter circa Hieri		des facta	189
chuntē inueniatur	25	Caesaris pugna cōtra Aegy=	
Baris castellum nunc Anto=		ptios adiuuātibus Hyrcano	
nia	21	tertio & Antipatro	31
Bassus Macherunta & Hero		Caesaris beneficētia in Hyrcanū	
dium capit	467	tertiū, & Antipatrū pri=	
Bathane regio	71	mum eiusq; filios	35
		Caesare iterfecto, Iudæa exac=	
		tiōibus grauāt, Ro. disidijs	

INDEX

et tumultibus inq̄tāt̄ur	39	primi	23
C. Caligula Herodē cū Hero		Cerealis Samariæ expugna=	
diade exilio dānat	146	tor	248
C. Caligula Penonium cōtra		Cesennius Gallus Galileam	
Iudeos legat	147	inuadit	196
Caligula Agrippam Tetrar=		Cesennius pecus	472
chia Philippi donat	146	Cestius Gallus	161.191
Canathon uicus	65	Cestius Iudeam explorat per	
Capernaum fons	269	Neapolitanum	169
Capharim ciuitas	328	Cestius Iudeā populatur	195
Caphartophran	318	Cestij exercitus casus	197.
Caphera ciuitas	328	200.	
Capirona locus	33	Cestius Hierosolymam obsi=	
Capito Gessij Flori centu=		det	198.199
rio	164	Challis ciuitas	218
Captiuorū et peremptorum		Chebritonicus uicus	396
numerus Tito Hierosoly=		Chebron ciuitas uastata	326
mam obtinente	448	Classicus dux Germanus	459
Carchedon ciuitas, nunc Car		Claudius a militibus nō a Ro	
thago	512	manis impator electus	150
Cassius præsēs Syriæ post		Claudij beneficētia in Agrip=	
Crassum	32	pam maiorem	152
Castor Iudeus	375	Claudij obitus	156
Catullus Libye præsēs scele=		Cleopatra. M. Antonij ani=	
rum suorū iustas soluit pœ=		mū incitat in Herodē	65
nas	495.496	Clitus leuæ suæ manus ab=	
Causa erroris Græcorum		scissor	214
498.499		Codescanathanaicus	65
Cedron uallis	356	Cœles	19
Ceneceus	197	Cœnopolis locus	119
Cephalon frater Antipatri		Colchi	174
		Colles	

INDEX

Colles Hierosolymorū	355	Disfaucius	282
Comis	76	Docon forum	199
Capton ciuitas	334	Domitianus	339
Coria ciuitas	24	Domitiani expeditio in Ger=	
Corinthus quidā in Herodis		manos & Gallos	459.460
magni mortē molitus	102	Domitius Sabinus	249.378
Cornelius Sylla	26	Draconis leges	500
Cous Euaretus	94	Drusus aliās Drusium	73

E

Crassus praeses Syriae post		Butius decadarchus	
Gabinium pecunias templi			
deprædatus	32		
Cremona Galliae ciuitas	337	Egiras Adiabenus	393
Cumanus praeses Iudææ post		Eleon mons	354.396
Tyberiu Alexandrū	153	Eleazarus princeps latro=	
Cumanus à Iudæis accusatus		num	154
Romam mittitur	156	Eleazarus latro a Felice ca=	
Custobarus Iudeorum lega=		pus	158
tus	183	Eleazarus quidā cōspiratio=	
Cypris uxor Antipatri mater		nis Iudeorū autor	181
Herodis magni	32	Eleazarus filius Iairi	186
Cyprus capitur	192	Eleazarus Simonis	203
Cyrcnei laudantur	177	Eleazarus Ananiae ibidem	

D

Almate populus	175	Eleazarus Addæi filius	240
Darius praefectus eq=		Eleazarus filius Gionis	295
tum Agrippæ	183	Eleazarus sicariorum prin=	
Diagoras Melius	568	ceps	475.476
Diogenes quidā à Phariseis		Eleazari cuiusdā magnanimi	
occisus	21	tas & laudata cōstātia pro	
Dion historiographus de re=		conseruatione legis ad An=	
ge Hiram	513	tiochū Epiphanē	581.582.
			583.584.585.586

15 Elephan

INDEX

Elephantin oppidum	334	Florus Iudeos apud Cestium	
Elcutherus fluuius	64	accusat	169
Eleutheri equites	45	Fontes Iordanis unde orian-	
Elidenſes	76	tur	72
Enabris locus	261	Fronto	428
Esſaeorū uel Esſenorū hare-		Fronto Iudeorū iudex consti-	
ſis 137.138.139.140.141.		tutus Tito Hierosolymam	
142.143		obtinente	447
Eurycles delator filiorū He-		Fullonis monumētū	356
rodīs	91		
		G	
F		GAbao	197
FAbatus inſidiarū Sylai		Gabinus praefes Sy-	
in Herodem proditor à		rie	30
Syleo occiſus	102	Gadara expugnatur à Veſpa-	
Fauftus Cornelius	26	fiano	230
Felix praefes Iudae post Cu-		Gadare deditio	314.315
manum	157	Galba impator	323
Felix praefide Iudae latroni-		Galba mors	328
bus & ſeduc̃toribus populi		Galilea ſub ditione Hero.	55
referta	157	Galilea inuaditur à Veſpa-	
Ferreus mons	319	fiano	229
Filius a matre coctus	424	Galilae deſcriptio & Ferti-	
Plauius Syluius expugnator		litas	219
Maſſade	476.477	Galli	175
Florus praefes Iudae post Al-		Gallus Hecatontarchus	275
binum	160.161	Gamale ſitus obſidio, & ex-	
Flori pſidia ī Iudeos	162.163	cidiū à Tito factū	271.272
Florus multos Iudeorū occi-		Gebdeonitis oppidum	188
dit	165	Ganania uicus	220.221
Flori dolus in Hierosolymi-		Genefar lacus	204
tas	166	Genealogia Antip. primi	32
		Geneta	

INDEX

Geneta porta Hierosolymo=		Herodis fuga in Idumeã	46
rum	356	Herodes Syria præficitur	40
Gerasiũ deuasatur	322	Herodes Roma rediens Anti	
Germani laudati	176	gonũ & Hierosolymã ob=	
Giscala oppidum	206	fidet	52
Giscala à Tito capitur	280	Herodes Galilea potitus, la=	
Glaphira filia Archelai regis		trones delet	54
Capadociũ uxor Alexandri		Herodis quomodo eruperit	
filiĩ Herodis	84	odiũ in Mariãnem	79
Glaphira somnium cuiusq;		Herodes mandat uxorem oc=	
interitus	136	cidi	79
Gofna ciuitas	221	Herodes propter occisiã uxo=	
Gorgion occisus	309	rẽ morbo correptus	79
Græci Laudati	174	Herodes theatra & quinquẽ=	
Græcorũ oĩa esse noua Iose=		nalìa instituit Hierosoly=	
phus asserit	498	mis	74
Græcorũ antiquissimi Chal=		Herodes oppida & tẽpla cõ=	
dæis præceptoribus usi	499	struit in honorem Augusti	
Grapte cognati Syzæ re=		Cæsaris	72
gis	330	Herodis beneficentia erga po=	
		pulũ tempore famis	76
		Herodes in balneo ab hosti=	
		bus non leditur	61
		Herodis oratio ad Cæsarẽ	69
		Herodes amore uxoris insa=	
		nit	78
		Herodes uenator, bellator,	
		& sagittarum insignis li=	
		brator	76.77
		Herodis uxores & libe=	
		ri	100
		Herodi	

INDEX

Herodi produntur per mor- tem Pheroræ ueneficia in eum parata	aduersus Romanos 214 Hieroso. excidij initiū 284 Hierosoly. intestina seditio orta 285
Herodes Antipatrum filium coram Varo ueneficij reum agit	Hierosoly. seditio indies inua lescebat, adeo ut ne templo quidcm abstinereut 343
Herodes secūdus, filius He- rodis magni ex Mariamne pontificis	Hierosol. descriptio 355.356 Hierosolymita dira fame op pressi 397.397
Herodes quartus Antipas 118	Hierosol. muro & castellis à Tito circundata 395
Herodes exilio damnatus, Herodiade eum comitan- te	Hierosolymita boum sterco= re uesci coacti 403
Herodium oppidū 47.75	Hierosolymita calceorū sor= dibus & fœno uesci coa= cti 424
Herodij situs & munitio 467	Hierosolymorū excidij mira præagia 434
Herodotus halicarnassæus 319	Hierosoly. pmittitur præde & incendio 441
Hierichuntis descriptio 318	Hieroso. capta à Roma. 445
Hierosolyme excidiū, & di- reptio templi sed Antiocho Epiphane	Hippicos turris 195.355
Hierosolyma obsessa ab He- rode	Historiæ ueræ indicium 501
Hierosolymæ oppressio sub Floro	Hyrcani mores & laus 13
Hierosoly. cōspiratio facta, belli cum Romanis semina- rium	Hyrcanus filius Alexandri Iamnei sacerdotium conse- quitur 20
Hierosolyma obsessa à Ce- stio	Hyrcanus ad regnū aspirans bello supatur à fratre 22
Hierosol, bello se preparant	Hircano cōfertur sacerdotiū à Cæ

INDEX

à Cæsare	35	num	258
Hyrcano capto & ligato au-		Ioppis uxor Herodis ma-	
res præcidantur	48	gni	100
I		Iordanis scaturigo à quo pri-	
Iacob martyr Machabæ-		mum deprehensa	268
Ius	596	Iosephus Curionis filius	203
Iardes saltus	471	Iosephus filius Simonis ibidē	
Iberi laudantur	175	Iosephus Matathie filius re-	
Illirici laudantur	175	ctor Galilææ cōstituitur	204
Ioannes telones	340.341	Iosephus militaris discipline	
Ioannes Essenus	203	peritus	205
Ioannes Annæ	ibidem	Iosephus quatuor urbium prin-	
Ioannes Giscaleus insidiator		cipatum amisit	212
Iosephi	206	Iosephus duas urbes recupe-	
Ioānes Giscala p Titū capta		rat	212.213.214
Hierosolymā fugit	280	Iosephus Tiberiadē fugit	230
Ioannes Hierosolymitas ad		Iosephus è Tiberiade Hiero-	
bellum cōtra Romanos in-		solymitis oēm rē Romano-	
citāt	284.285	rum perscribit	230
Ioannes à Romanis capi-		Iosephus Romanos multa cla-	
tur	449	de affecit	234
Ioannes Galileorum tyran-		Iosephus capta Iotapata la-	
nus	329	titans proditur ad Vespā-	
Ioannes Idumæorum dux oc-		sianū captiuus ductus, cete-	
cifus	372	ris occisis	251
Ionathas occifus a Simone		Iosephi præsagium	257
fratre sepelitur	10	Iosephus à Cæsariensibus o-	
Ionathes Iudeus	421	dio habitus	258
Ionathes Gynccarius Romæ		Iosephus à Tito missus Iude-	
exustus	495	os ad deditionē Hierosoly-	
Ioppe capta per Vespasia-		morū adhortaturus	380
		Iosephus la	

INDEX

Iosephus lapide uulneratus	rus	130
400	Iudææ descriptio, eiusq; unde	
Iosephus rursus hortatur de	cim sortes	221
ditionem	Iudæa uenum exposita	471.
413	472	
Iosephus ex uariarū gētiū hi-	Iudæorum & Cæsariensium	
storijs Iudæicæ gentis anti-	seditio	162.163
quitatem ostendit	507.508	
Iosippus ab Hero. occisus	79	
Iosippus filius Antipatri fra-	Iudæorum sexcenti & trigin-	
ter Herodis	ta Hierosolymis occisi per	
32	Florum	165
Iosippus in Iudæa perit	58	
Iotapatæ per Vespasianum	Iudæorū uigintimilia à Cæsa-	
obsidio	riēsisibus, tredecī milia a Scy-	
231.234	thopolitis occisa	188.189
Iotapatæ excidium	249	
Itaburius mons	Iudæorum seditio & strages	
31	Alexādrīæ facta	193.194
Itaburius mons à Placido oc-	Iudæi Cestio fugato, rectores	
cupatus	& duces prouinciæ eli-	
277	gunt	201.202
Iudæorum ostingenti cruci-	Iudæi Ascalonē inuadentes ab	
fixi	Antonio cæsi	216.217
18	Iudæi Iotapatæ obseſsi a Ve-	
Iudæorū nōnulli Herodē pri-	spasiano	231
mū accusantes occisi	42	
Iudæorum accusatio contra	Iudæorū 8500. occisi ab Idu-	
Archelaum	maīs	304
131.132	Iudæorū multi ad Vespasia-	
Iudæi a Pilato cæsi	num confugiunt	311
144.145	Iudæi Romanos è castris Hie-	
Iudæorum constantia ad Pe-	rosolymæ admotis excedere	
tronium pro conseruatione	cogunt	348
legis	148.149	
Iudæa uarijs tumultibus quas	Iudæorū dolus ī Romanos sub	
fata Archelao ad Cæsarem	deditionis prætextu	352
profecto	126.127.128.129	
Iudææ tumultus sedat Va-	Iudæorum	

INDEX

Iudeorum excursus in Roma	Iudas Militonis	412		
nos	371	Iudasmartyr machabeus	593	
Iudeorum multi crucifixi &	Iuliani militis Romani forti-			
manibus mutilati	tudo	411		
Iudæi miseranda clade affe-	Iulianus procura. Iudæ	426		
cti			L	
399				
Iudeorū multi ad Romanos	L	Accedemonij laudan =		
profugiunt	415	tur	173	
Iudæi Rom. signis potiti	427	Largius Lepidus	428	
Iudæi in templum fugere co-		Leopius rex Iudeorū	450	
acti	429	Leuias Hierosolymita	286	
Iudeorū seditiosi Regiā de-		Liberius Maximus Iudcam		
prædati pulsus inde Roma-		iussu Caesaris uenum expo-		
nis	441	nit	472	
Iudeorū multi uēditi	444	Longi cuiusdā Romani fortis		
Iudeorum aliquot milia spe-		animus	422	
ctaculo exhibitorum perie-		Lucilius Bassus	467	
runt	454	Luculus	21	
Iudeorum calamitates Antio		Lupus rector Alexādrīe	492	
chie	456	Lusitani laudantur	176	
Iudeorum cædes in Iardæ fa-		Lycurgus legislator	552	
cta	471. 472		M	
Iudeorū cura circa ueritatem		M	Accedōes laudāt	173
historiarum	501		Machabeorum mar	
Iudaica gentis cur pauci scri			tyrum libellus	573
ptores meminerint	505		Machabeus martyr	590
Iudeorum Stratopedon loci			Machir unus Machabeorum	
nomen	34		martyrum	592
Iudas Essæus propheta	15		Macherus a seditiosis Iudæis	
Iudas Ionathæ	187		capta	192
Iudas Dudi	399		Macherus a Basso capta	467
			Magassā	

INDEX

Obodas

INDEX

O

O Bodas rex Arabū	17
Olympus legatus He-	
rodīs	95
Onia tēplum clausum & de-	
prædatum	494
Ophila locus	356
Oratio cuiusdā Eleazari ad	
cōmilitones	482
Ormiza uicus	65
Orphanes Parthus	32
Ostracine habitatio aquarum	
inops	340
Otho imperator	323
Othonis mors	328

P

P Acori fraus in Phase-	
lum	45
Palestum uicus	96
Pallas Herodis uxor pri-	
mi	100
Pannium	72
Pappus dux Antigoni	61
Parthi laudantur	176
Parthicum bellum cōtra He-	
rodem	46.47
Parthemius fluuius	520
Pedanij robur & peritia mi-	
litaris	420
Pedesta locus	199
Pella ciuitas	24

Pelusiū ab Antipatro primo	
captum	33
Penaius legatus	95
Percita Niger	203.194
Peristereonos saxum	396
Petra ciuitas Arabie	23
Phædra uxor Herodis	100
Pharagata uallis	325
Phariseis administratio regis	
concessa	20
Pharus insula	334
Phaselus magni Herodis fra-	
ter	32
Phaselus Hierosolymis præsi-	
citur	36
Phaselus seu Phaselis turris	
& oppidi nomen	74
Pherecides Syrus	499
Pherora Herodi concilia-	
tus	90
Pheroræ conspiratio in He-	
rodem	101
Pheroras moritur	103
Phiale lacus	268
Philadelphia	23
Philippion filius Minei occi-	
sus à patre	33
Philostratus	516
Phœbus legatus	198
Phorias filius Rageti	286
Pilatus Hierosolymis statuas	
	2
Cæsa	

INDEX

Cæsaris crexit indignanti-	dij	434
bus Iudæis, necnon aquædu-	Priscus Centurio	428
ctus cõstruxit	Ptolemæus Philometor an-	
Placidus dux Vespasiani mili-	nuit Onie adificationē tem-	
tum	pli in Aegypto	7
Placidi impetus in Iotapatam	Ptolemæus Simonem Mata-	
227	thiam soccrum interimitt	10
Plithin	Ptolemæus ab Hyrcano Si-	
Poëtarum, pictorum, & opi-	monis filio obsessus, occi-	
ficum licentia, multarum	dit Hincani matrem & fra-	
gentium stultitia introdu-	tres, fugiens ad Zenonem	
cta	Cotilam	11
Pompeius magnus Tigranem	Ptolemæus fiscon cultor Iu-	
debellans Scaurū ad Syriā	daicæ gentis	538
mittit	Ptolemæus filio occiso, nuvū	
Pompeius iratus Aristobuli	duxit in uxorem	33
secundi contumaciam ulci-	Ptolemæus Lagus cultor Iu-	
scitur	dæ gentis	536
Pompeius Agrippe occi-	Ptolemæus Euergetes cultor	
sus	Iudææ gentis	ibidem
Pompeij modestia cum tem-	Pudcus Romanus	421
plum adicet	Pythagoras philosophus	
Pontes foeno greco illiti à lo-	499.519	
tapatenis	Pythagoras ab Atheniensib-	
Porcatus legatus	us penē occisus	568
Portius festus præses Iudææ		
post Felicem		
Portus Alexandrinus		
Portus ab Herode condi-		
tus		
Præfagia Hierosolym. exci-		

Q Vadratus procurator
Syrie 155

R Agetis pater Phoriæ
286

Rapha

INDEX

Raphanee ciuitas	461	ti	376.377
Ratio quid, & quibus cōiun-		Ro. rursus pulsi	378
cta, & quid agat	577	Ro. Iudeos captiuos quibus	
Romani in Massada interse-		pœnis affecerint	391
cti	181	Romani inuasuri templum à	
Romani contra datam sibi à		Iudeis sunt repulsi	410.
Iudeis fidem, occisi	187		411.412
Romanus exercitus cesus ab		Romani iterum inuadunt ur-	
Hierosolymitanis	197	bem	417
Romanorū 62 80 occisi 202		Roma. Iudeorum dolo flam-	
Romanorū militaris discipli-		mis exusti	422
na & laus	223	Romanis signis Iudei poti-	
Romani i obsidione Iotapate		ti	427
multis cladibus afflicti	235	Romani tota urbe potiti	445
Romani à Iotapatenis feruen-		Rubrius Gallus	460
ti oleo perfunsi	244	Ruta immense magnitudi-	
Romani successus in obsidio-		nis	469
ne Gamale	272		S
Ro. Vespasianū Hierosoly-		Sabbaticus annis	461
mā inuadere hortati	310	Sabinus Capitolio poti-	
Romani in obsidione Hiero-		tus	338
solymorum è castris excede-		Sabinus occiditur	ibidem
re coacti	349	Sabinus Syrus i exercitu Hie-	
Romani conuiujs affecti à Iu-		rosolymorum primus murū	
deis	353	conscendit	409
Romani machinis ignis inie-		Salome filia Antipatri, soror	
ctus	372	Herodis	32
Romani potiti primo muro		Salomes odium in filios Hero-	
secundam oppugnationē ag-		dis ex Mariamne	95
gressi	373	Samariæ descriptio	221
Romani secundo muro poti-		Samaria expugnata a Ce-	
			2 2 reale

INDEX

reale	247	Simon Eſſenus expoſitor ſom	
Samnas rex	508	nij Archelai	136
Scopos locus	198.347	Simon Galileus crucifixus	
Schalamitæ	17		137
Seleutia Antiochi Pharæx	19	Simon Ethei legatus Iudæo=	
Sephoris ciuitas ſe tradit	196	rum ad Florum	182
Sephina turris	356.357	Simonis filij Sauli egregia for	
Sefos genus regū Aegyptio=		titudo	101
rum	508	Simon Giore tyrannus	214
Sextus Cerealis	428	Simcon Gamalielis	288
Sextus Caſar inſidijs interfi=		Sabarus ſophiſta occiſus	186
citur	38	Soëmus	195
Sicariorum interitus, qui in		Solomona mater ſeptem Ma=	
Alexãdriã & Thebas pro=		chææorum	605
fugerunt	491	Solon legiſlator	552
Sienc	334	Sotanis	271
Siloa fons	779	Stratopedes incenditur	186
Simon Geraſenus	324	Stylus legatus Iudæorū	182
Simon ab Hieroſolymitis		Stultitia gentiliū redarguitur	
contra zelotas præfici =		à Iosepho	563
tur	329	Sualitis rex	580
Simon Giore ſeditioſus, Iu=		Suius	44
dæus	214	Sylas Babylonius	197
Simon à Romanis captus		Syria à Iudæis uafſata	188
449			
Simon Romam ductus occi=		T	
ditur	466		
Simon Herodis ſeruus re =		Hales philoſophus	499
gnandi æmulatione Iudæam		Tarichæe oppidū	208
infeſtans, à Grato occiſus		Taricheorum obſidio	263
eſt	128	Tauri laudantur	174
		Theatra Herodis	74
		Templū Hieroſolymitanū re	
		ſtauratur	

INDEX

<i>stauratur ab Herode</i>	71	<i>nè profligatos iterū ad resi-</i>	
<i>Templum incēsum inuito Ti</i>		<i>stendum accendit</i>	350
<i>to</i>	429	<i>Titus carpit milites a Iudæis</i>	
<i>Templum cēdibus pollutum</i>		<i>circumuentos</i>	353
<i>seditione Hierosoly.</i>	342	<i>Titus à Castore illusos plus</i>	
<i>Tempus à templo Salomonis</i>		<i>iusto clemens</i>	375
<i>simulq; Cyri usq; ad exci-</i>		<i>Titus secundo muro potitus</i>	
<i>dium sub Tito factum</i>	431		377
<i>Terebinthus arbor</i>	326	<i>Titus Hierosolymā muro &</i>	
<i>Themusis rex</i>	510	<i>castellis circumdat</i>	396
<i>Theophrastus</i>	519	<i>Titi oratio ad milites murum</i>	
<i>Terræmotus magni Herodis</i>		<i>ascendere non ausos</i>	407
<i>tempore</i>	66	<i>Tito inuito templū Salomo-</i>	
<i>Tiberiadis deditio</i>	261	<i>nis incensum</i>	429
<i>Tiridates rex Armeniæ</i>	475	<i>Titus sacerdotibus sero ueniā</i>	
<i>Titus Vespasiani filius Ale-</i>		<i>petētibus renuēs, ad seditio</i>	
<i>xandriam missus</i>	216	<i>fos orationē habet</i>	437
<i>Titi profectio in Iudæā</i>	222	<i>Titus urbe Hierosolyma po-</i>	
<i>Titus Iotapatā capit</i>	248	<i>titus, solos armatos occidi</i>	
<i>Titi oratio ad milites</i>	264	<i>iubet</i>	447
<i>Titus Tarichcos clade affi-</i>		<i>Titus militibus gratias agit</i>	
<i>cit</i>	267		451
<i>Titus a Giscalenis receptus</i>		<i>Tito Cesari Simon Gioræ</i>	
	283	<i>oblatus</i>	453
<i>Titus patre imperium Ro-</i>		<i>Titus Sabbaticum annē per</i>	
<i>ma obtinēt, mittitur in Iu-</i>		<i>lustrat</i>	460
<i>deam</i>	339	<i>Titus Parthorum muneri-</i>	
<i>Titus Hierosolymā explora-</i>		<i>bus donatus, Romam triū-</i>	
<i>turus i medijs hostibus diui-</i>		<i>phans ingreditur cum pa-</i>	
<i>nitus est seruatus</i>	346	<i>tre</i>	461. 462
<i>Titus Romanos à Iudæis pe-</i>		<i>Titus Phrygius</i>	428

INDEX

Tomus loci nomen	339	fidet	231
Traianus expugnator Aphc=		Vespa.in Iotapata obsidione	
ci	246	uulneratus	240
Tryphon tonsor Herodis oc=		Vespa.Ioppe potitus	258
cisus	97	Vespasianus a Tiberiensibus	
Turris Antonia	366	receptus	262
Tyrannus præpositus castro		Vespasianus Taricheis po=	
rum	199	titus	269
Tyronis audacia carpētis He		Vespa.Hierosolymā inuade=	
rodē in filiorū mortē anhe=		re inuitatus	306.307
lantem	96	Vespasianus Gerasium deua	
Tyropeon uallis	355	stat	322
V			
Valerinus dux contra		Vespasianus à militibus impe	
Tiberiadem	261	rator declaratur	333
Varus Issemus	192	Vespasianus Iosephi præsa=	
Varro Syrie rector	71	gi recordatus, Iosephum a	
Vatez obra uicus	424	uinculis soluit	335
Ventidius Bassus dux Romæ=		Vespa.Sarmatas Mæsiā de=	
norum	52	populantes cedit	460
Ventidius Herodi primū Ma		Vespasianus Iudeam uenum	
cheram mittit	56	exponit	471
Vespasianus bello oriētis præ		Vespasiani reditus in Italiam	
ficitur	216		457
Vespasianus a Sephoritis be=		Vespasiani nauigatio	452
nigne susceptus	219	Vespa.successus in obsidione	
Vespasianus Galileam inua=		Gamale	275
dit	228	Vespasiani Iotapata prodi=	
Vespasianus Gadaram expu=		tur	249
gnat	230	Vithegra municipium	328
Vespasianus Iotapatam ob=		Vitellius Germanorum impe	
		rator	328

Vitellius

INDEX

Vitellius usurpans imperium	Zacharias in templo à Zelo=
Romam uenit	328 tis occiditur
Vitellij mors	339 Zaleucus Locrenus
Volūnius procur. Syriae	95 Zebethana pars Hierosoly=
Volunnij sententia de filiis	96 morum
Herodis	96 Zelotæ qui sint
Vphre municipium	328 Zelotarū pugna contra Simo
	nem Gerasenum
	324
X Erxes (ut ex historia	Zenodorus expellitur Tra=
apparet) positus pro	chone
Vlyffe	173 Zeno Cotilas
Xylophorias festiuitas	14- Zephyrius
deorum	183 Zoaze ciuitas
Xystus turris	171.355 Zophanitica toparrhia
Z Abulon ciuitas capta	328
195	

FINIS.

FINIS.

VITA IOSE-

PHI PER DIVVM HIERO-

NIMVM.

IOSEPHVS Matathie filius, ex Hierosolymis sacerdos, à Vespasiano captus, cum Tito filio eius relictus est. Hic Romam ueniens, septem libros Iudaice captiuitatis imperatoribus patri filioq; obtulit, qui ex bibliothecæ publicæ traditi sunt. Et ob ingenij gloriam statuam quoq; meruit Romæ. Scripsit autem alios uiginti Antiquitatum libros,

VITA IOSEPHI

libros, ab exordio mundi, usque ad decimum quartum annum Domitiani Caesaris, & duos ἀρχαιότατον aduersum Appionem grammaticum Alexandrinum: qui sub Caligula legatus missus ex parte gentilium, contra Philonem etiam librum uituperationem gentis Iudaicae continentem scripserat. Alius quoque liber eius, qui inscribitur πρὶ αὐτοκράτορος λογισμός, ualde elegans habetur, in quo & Machabæorum sunt digesta martyria. Hic in decimo octauo Antiquitatum libro manifestissime confitetur, propter magnitudinem signorum Christum à Phariseis interfectum, & Ioannem Baptistam uere prophetam fuisse, & propter interfectionem Iacobi Apostoli dirutam Hierosolymam: Scripsit autem de domino in hunc modum: Eodem tempore fuit Iesus uir sapiens, si tamen uirum cum oportet dicere. Erat enim mirabilem patratorem operum, & doctor eorum qui libenter uera suscipiunt: plurimos quoque tam de Iudæis quàm de gentibus sui habuit sectatores, & credebatur esse Christus. Cumq; inuidia nostrorum principum cruci eum Pilatus addixisset, nihilominus qui eum dilexerant perscuerauerunt. Apparuit enim eis tertia die uiuens, multa & hæc & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo uaticinantibus: & usque hodie Christianorū gens, ab hoc sortita uocabulū, non defecit.

FLAVII IO

SEPHI HEBRAEI, HISTORIO=

graphi clarissimi, de bello Iudaico libri

septem, interprete Ruffino

Aquileiensi.

PROLOGVS.

QUONIAM BEL-
lum, quod cum populo Ro-
mano gessere Iudæi, omni-
um maximum quæ nostra
etas uidit, quæq; auditu per-
cepimus, ciuitates cum ci-
uitatibus, gentes sue commi-
sisse cum gentibus: quidam
non quod rebus inter fue-
rint, sed uana et incongrua narrantium, sermones au-
ribus colligentes, oratorum more perscribunt. Qui ue-
ro præsto fuerunt, aut Romanorum obsequio, aut odio
Iudeorum contra fidem rerum falsa confirmant: scriptis
autem eorum partim accusatio, partim laudatio contine-
tur: nusquam uero exacta fides reperitur historiæ. Idcirco
statui, quæ retro Barbaris antea nisi, patria lingua dige-
sta, Græca nunc his qui Romano imperio reguntur expo-
nere. Ego Iosephus Matathie filius, Hebræus genere, sa-
cerdos ex Hierosolymis, qui et initio cum Romanis bello
confluxi: posteaq; gestis, quia necessitas exegit, interfui.
Nam cum hic, ut dixi, motus grauissimus exortus est, Ro-
manorum quidem populum domesticus morbus habebat:

Aa

Iudeorū

Iudeorum autem, qui etate ualidi, et ingenio turbulenti erant, manu simul ac pecunia uigētes, adeo temporibus insolenter abusi sunt, ut pro tumultus magnitudine, hos possidendarum spes, illos amittendarum partiū Orientis metus inuaderet. Quoniam Iudæi, quidem cūctos etiam qui trans Euphratem essent, gentiles suos, secum rebellaturos esse crediderant: Romanos autem et finitimi Galatæ iritabāt: nec manus Celtica quiescebat, dissensionumq; plena erant omnia post Neronem: et multos quidem reges tempus adhortabatur. Lucri autem cupidine pars militaris mutationem præsentium desiderabat. Itaque indignū esse duxi, errantem in tantis rebus dissimulari ueritatem: et Parthos quidem, ac Babylonios, Arabumq; remotissimos, et ultra Euphratem gentis nostræ incolas, itemq; Adiabenos, mea diligentia uere cognoscere, unde cœpisset bellum, quantisq; cladibus constitisset, quoue modo desisset: Græcos uero et Romanorū aliquos, qui militiam secuti nō essent, figmentis siue adulationibus captos, ista nescire, atq; historijs audent ea inscribere: qui præter hoc (ut mihi quidē uidetur) quod nihil sanum referunt, etiam de proposito decidunt. Nam dum Romanos uolunt magnos ostendere, Iudeorum res extenuant, et in humilitatem deiiciunt. Non autem intelligo, quonam pacto magni esse uideantur, qui parua superauerint. Et neque longi tēporis eos pudet, quo bellum tractum est: neq; multitudinis Romanorum, quam in ea militia labor exercuit: neq; ducū magnitudinis, quorū profecto gloria minuatur, si cum multum pro Hierosolymis desudauerint, rebus per eos gestis aliquid derogetur. Nec tamen ego contentione Romanas res extollentium, gentiles meos amplificare decreui: sed facta quidem utrorumq; sine ullo mendacio prosequar. Dicta uero de factis reponam,

reponam, dolori atque affectioni meæ in descendis patriæ cladibus indulgens. Nam quod domesticis dissensionibus est euersa, & in templum sacrosanctum, inuitas Romanorum manus, atq; ignem Iudeorum tyranni traxere, testis est qui eam uastauit, ipse Cæsar Titus: per omne bellum miseratus quidem populum, quod à seditiosis custodiretur: sæpe autem cōsulto differri passus ciuitatis excidium, protracto obsidionis spatio, dumodo belli pœniteret autores. Quod si quis me aduersus tyrannos, eorumq; latrocinium accusatorie loqui putet, uel patriæ miserijs ingemētem calumniari præter legem historiæ, dolori ueniam tribuat. Ex omnibus enim, quæ Romano imperio parent, solam nostram ciuitatem contigit ad summum felicitatis gradum procedere, eandēque ad ultimos gradus deponi. Deniq; omnium post condita secula res aduersas, si cum Iudeorum calamitatibus conferantur, superatum iri non ambigo. Et horum autor nullus externus est: unde nec fieri potest, ut à questibus temperetur. Si quis autem durior misericordiæ sit iudex, res quidem tribuat historiæ, lamenta uero scriptori: quanquàm merito Græcorum disertos increpauerim, qui tantis rebus sua memoria gestis, quarum comparatione præterita olim bella exigua demonstrantur, iudices resident aliorum facundie detrahentes. Quorum & si doctrinam superant, uoluntate uincuntur. Ipsi uero Assyriorum, & Medorum gesta perscribunt, ueluti minus recte à scriptoribus antiquis fuerint exposita: cum inscribendo tantum eorum uiribus cedant, quantum sententia. Erat enim unicuique studium, quæ uidisset facta, conscribere: quoniam & interfuisset rebus gestis, & efficaciter quod promittebat, impleret: mentiriq; apud scientes, inhonestum esse uideretur. Enimuero noua qui-

Aa 2 dem

dem neque ante cognita memoria tradere, suiq; temporis res cōmendare posteris, laude ac testimonio dignū est. Industrius autē habetur, non qui alienam dispositionem atq; ordinē transfert, sed qui noua dicendo etiam corpus proprium cōficit historie. Sed ego quidem sumptu ac labore maximo, qui cū essem alienigena, Græcis simul & Romanis gestarū rerū memoriā repono. Ipsis autē indigenis, ad questum quidem ac lites, ora patent, linguæq; solutæ sunt. Ad historiam uero, in qua uerum dicēdū est, summāq; ope negotia colligenda sunt, obmutescunt: cōcessa infirmioribus, neq; scientibus licentia scribendi res à principibus gestas. Honoratur itaque apud nos historie ueritas, quæ à Græcis negligitur. Ab origine quidē Iudeos repetere, qui fuerint, quoue pacto ab Aegyptijs discesserint, quāsq; regiones errando peragrauerint, & quas uel quoties incoluerint, & quemadmodum inde migrauerint, neq; huius esse temporis, & præterea superuacaneum existimaui: quoniā multi ante me Iudeorū de maioribus huius gentis uerissima cōposuerunt: & nōnulli Græcorum, quæ illi scripserāt patria uoce, profecuti non multum à ueritate deuiauerunt. Exinde autē historie principiū sumā, quo scriptores eorū & prophætæ nostri desierunt: & bellum quidem meis temporibus gestū, latius quāq; potuero diligētia referā. Quæ uero ætate mea sunt antiquiora, summam breuiterq; percurram: Quomodo Antiochus cognomento Epiphanes, deuictis penitus Hierosolymis, cū triennium sexq; menses eā tenuisset, ab Asamonei filijs expulsus est. Deinde quod eorum posteri de regno dissidentes, ad res suas occupandas, populum Romanum Pompeiūq; traxerunt: quomodoq; Herodes Antipatri filius, eorum potentiam deposuerit, auxilio Sosij. Tum, quomodo Herodes mortuo, plebis in eos

Autor
pponit
ex ordi-
ne quid
in his li-
bris di-
cturus
sit.

in eos orta seditio est, Augusto Octauiano quidē imperante Romanis, Quintilio autem Varo in locis degēte. Quódq; bellum anno duodecimo post imperium Neronis eruperit: quámq; multa per Sositum acciderint: quantáq; ad primos impetus armis Iudæi psuasert: quóq; modo accolae permunierint: et quod Nero propter Cestij peccata, summe rei metuens, Vespasianum bello præposuerit: et quod is cum maximo filiorum Iudeam intrauerit, quātum Romanorum exercitum ducens: quantáq; manus auxiliorum per omnem caesa fuerit Galileam: et quod eius ciuitatū quasdam uictoria cæperit, alias deditione. Vbi etiam Romanorum in bello disciplinam, curámq; rerum, et utriusq; Galileæ spatia, et naturam, finésq; Iudææ, necnon et peculiarem terræ æqualitatem, lacusq; et fontes, captarumque ciuitatum mala, cum fide sicut uidi, aut pertuli, expediam. Nec etiam miseras meas calaucrim, cū scientibus eas relaturus sim. Deinde, quod iam fessis rebus Iudeorum, Nero quidem mortem obierit: Vespasianus autem in Hierosolymam properans, imperij causa retractus sit: quæque signa de hoc ei cōtigerint, Romæq; mutationes: et quod inuitus à militibus imperator declaratus sit: et quod eo disponenda reipublicæ gratia in Aegyptum digresso, Iudeorū status seditionibus agitatus sit: quóq; modo tyrānis succubuerint, eorūq; inter se discordias mouerint. Et quod ex Aegypto Titus reuersus, bis Iudeorū fines ingressus sit: quóq; modo exercitū, et quo in loco cōgregauerit: uel qualiter, et quoties ciuitatē affecerit ipso præsentē seditio. Aggressus quoq; numerosos, et quātos erexerit aggeres: triumq; murorum ambitum et magnitudinem, siue mensuram, et munitionem ciuitatis, et fani, templiq; dispositionem: ad hæc aræ spatium, mensurámq; uerissimè dicam: festorum

A4 3 quóq;

quoq; dierū mores aliquos, septēmq; lustrationes, & mu-
nera sacerdotum. Itēmq; pontificis uestes, sanctaq; templi
cuiusmodi fuerint, sine aliqua dissimulatione uel adiectio-
ne memorabo. Narrabo deinde tyrānorum in suos genti-
les crudelitatem, Romanorūmq; in alienigenas humanita-
tem: quotiēsq; Titus, ciuitatem simul ac templum seruare
cupiens, ad concordie fœdera dissidentes prouocauit. Dis-
seram uero populi uulnera, & calamitates: quāmq; multa
mala nūc bello, nūc seditionibus, nunc fame perpe-
si, post-
ea capti sint. Nec uero aut per fugarum clades, aut capti-
uorum supplicia prætermittam: uel quemadmodum templū
inuito Cesare conflagauerit: quāque multe opes sacræ
flamma raptæ sint: ac totius, quæ reliqua erat, ciuitatis ex-
cidium: & quæ præcesserant portenta, atq; prodigia, uel
tyrannorum captiuitatē, uel qui seruitio abducti sunt, mul-
titudinem: aut cui quisque fortune sit distributus: & quod
Romani quidem belli reliquias persecuti sunt, uicorūque
munimina funditus eruerunt. Titus uero, per agrato terri-
torio, cūcta restituit: eiusdēmq; reuersionem in Italiam, ac
triumphum. Hæc omnia septem libris comprehensa per-
scripsi: ne uituperationem à rerum scientibus, & qui bello
interfuerunt, sustineam: uerum amantibus, prout uerius po-
tui, cuncta explicauī. Narrandi autem initium faciam hoc
ordine, quo capitula sunt digesta.

Flauij

FLAVII IOSEPHI DE

BELLO IYDAICO.

Liber primus.

De deuastatione Hierosolymæ ab Antiocho. CAPVT I.

VM POTENTES IYDÆ An.lib.
orum inter se dissiderent eo tempore, 12. ca.
quo de tota Syria cum Ptolemao Sex= 6.
to Antiochus, qui Epiphanes dictus
est, ambigebat (erat autem illis con=
tentio de potentia, quod honoratus
quisque grauitè ferret similibus subiugari) Onias qui=
dam è pontificibus postquam preualuit, Thobie filios
expulit ciuitate. Illi autem supplices ad Antiochum consu=
gerunt: petentes, ut semet ducibus in Iudeam irrumperet.
Idq; regi persuasum est, iam pridem sic animato. Quare
cum magnis militum copijs egressus, & ciuitatem fortiter
expugnata capit, & maximam eorū multitudinem, quibus
Ptolemeus charior erat, interfecit. Datāq; passim militi=
bus prædandi licentia, ipse & templum spoliauit, & quo=
tidianæ religionis assiduitatem per annos tres, sexq; menses
inhibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolemaum: ac= An.lib.
ceptoq; ab eo in Heliopolitana regione solo, ibi oppidum 15. ca.
condidit Hierosolymis simile, templūq; edificauit: de qui= 4.
bus iterum opportune referemus. Veruntamen Antiocho, An.lib.
neq; præter spem deuicta ciuitas, neq; populatio, neq; tan= 12. ca.
tæ cædes satis fuere: sed intemperantia uitiorum, eorumq; 7. &
memoria, quæ in obsidione pertulerat, Iudeos cogere co= capiti=
pit, ut abrogato more patrio. nec infantes suos circūcide= bus se=
rent, porcosq; sup aram immolarent: quibus omnes quidem quenti=
aduersabantur: optimus uero quisque propterea trucid= bus.

Ad 4 batur.

batur. Et Bacchides præsidij ab Antiocho præpositus, ad naturalem crudelitatem suam præceptis impijs obsecundans, omnimodam iniquitatem excessit: cum & singulatim uiros honorabiles uerberaret, & cõmuniter quotidie speciem captæ urbis exhiberet: donec eos atrocitate incõmodorum, qui Ant. li. ea patiebantur, ad uindictæ audaciam irritauit. Denique
 12. ca. Matathias Asomonæi filius, unus ex sacerdotibus, ex uico
 7. 8. cui nomen Modin est, cū manu domestica (nā quinque filios habebat) sicis armatus, Bacchidē occidit: & statim quidē præsidiorum multitudinē ueritus, in montes refugit. Multis uero ex populo sibi sociatis, recepta fiducia, descendit: cõmissioq; prælio, superatos duces Antiochi ex Iudææ finibus exegit. Secundis autem rebus potentiam nactus, suisq; uolentibus, quod ab alienigenis eos liberasset, imperans, moritur: relicto Iudææ principatu, qui filiorum suorum natu maximus erat. Ille autem (nec enim cessaturū existimabat Antiochum) & indigenarum conflauit exercitum, & cū Romanis primus amicitiam pepigit: Antiochumq; Epiphanem iterum in fines suos ingredientē, uehementissima percussus plaga, repressit. Adhuc autem feruente uictoria, in præsidia ciuitatis impetum fecit: necdū enim cesa fuerant: habitioq; cõflictu, milites de superiori ciuitate, quæ pars sacra dicitur, ad inferiorem cõpellit. Fano autem potitus, & locum purgauit omnē, muroq; cinxit: & uasa noua diuinis rebus curandis fabricata, in templū intulit, ueluti prioribus An. lib. profanatis: aramq; aliam edificauit, & religionibus dedit
 12. ca. initium. Sacro autem ritu uix ciuitati reddito, moritur Antiochus. Regni autem eius, & in Iudæos odij filius Antiochus hæres exijt. Quare congregatis peditū milibus quinquaginta, equitum autem propē quinque milibus, octoginta uero elephātis, montana Iudææ per partes aggreditur. Et

tur. Et Bethsuram quidem municipiū capit. In loco uero, cui Bedoscarie nomē est, quā transitus erat angustior, Iudas cum suis copijs occurrit. Et priusquā congrederentur agmina, Eleazarus frater eius, prospecto præter alios excelso elephante, turrique maxima, & munimentis aureis ornato, illic Antiochum esse ratus à suis procul excurrit: ruptaque hostili acie, ad elephantum usque peruenit. Sed illum quidem, quem regem esse opinabatur, contingere, quod multum superemineret, minime potuit. Beluam uero in aluo percussam, super se deposuit, & obtritit interijt: nulla alia re gesta, nisi quod magnum opus aggressus, uitam gloriæ post habuit. Qui tamen regebat elephantum, priuatus erat. Et si casu fuisset in eo Antiochus, nihil plus Eleazaro præstitisset audacia, quā ut sola spe præclari facinoris, mortem uideretur optasse. Hoc autem fracti eius, totius prælij præsagium fuit. Nam fortiter quidem Iudæi, diūque decertarunt: sed à regijs triumphis secunda fortuna usis, numerobq; præstantibus superati sunt: multisq; interfectis, Iudas cum cæteris in Gofniticam toparchiam refugit. Antiochus autem ad Hierosolymam profectus, ibique dies paucos commoratus, utensilium penuria ingreditur: relicto quidem ibi præsidio, quantum satis esse arbitrabatur: cætera uero multitudine ad hyemandum deducta in Syriam. Discessu autem regis, Iudas non quiescebat, An. lib. sed accensione multorum suæ gentis animatus, aggrega- 12. ca- tis etiam, quos ex prælio receperat, apud uicum Adasa, pi. 18. cum Antiochi ducibus congreditur: factisque fortibus in prælio cognitus, multis hostibus interfectis, occubuit. Et in diebus paucis, frater eius Ioannes occiditur: insidijs eorum captus, qui cum Antiocho sentiebant.

- An.lib. **C**um autem successisset ei frater Ionathas, et in alijs
 13. ca= que ad indigenas pertinerent, cautius sese ageret,
 pi. 1. suamque potentiam Romanorum amicitia corroboraret,
 Antiochi quidē filio recōciliatur. Non tamē horū ei quic-
 quam profuit ad depellendum periculū. Nanque Triphon
 tyrannus, Antiochi quidem filij tutor, sed insidijs eum ca-
 ptans, et prater hoc amicis nudare cupiens, Ionathan, cū
 An.lib. ad Antiochum paucis comitatus, Ptolemaida uenisset, do-
 13. ca= lo cōprehendit. Eoque uicto, cōtra Iudeam mouit exerci-
 pi. 9. tum. Vnde repulsus à Simone Ionathæ fratre, quodque ab
 eo superatus esset, iratus, eundem Ionathan interfecit. Si-
 Al. Ga- mon autē fortiter regēdis rebus intentus, * Zoazen quidē,
 zara. et Ioppen, et Iamniā capit. Euertit autē et Accaron,
 subactis præsidijs: aduersusq; Tryphonem Antiocho au-
 xilium præbuit: quā Doram ante militiā, quā in Melo ha-
 buit, obsidebat. Sed regis auiditatē satiare nō potuit, quā-
 uis neci Tryphonis suam quoque opcrā adhibuisset. Non
 multo enim post, Antiochus Cendebeum ex ducibus suis,
 ad uastandā Iudeam, opprimēdumq; seruitio Simonē, cum
 exercitu misit. Ille autē, quanquam senior erat, bellum ta-
 men iuueniliter administrabat: et filios quidem suos cū ua-
 lidissimis præmisit, partē uero multitudinis comitatus alio
 latere aggreditur: multisq; per multa loca insidijs etiā in
 montana dispositis, in omnibus superat. Clarissimāque po-
 titus uictoria, pontifex declaratur: et ducētos septuaginta
 post annos Iudeos liberat à dominatione Macedonum, et
 An.lib. hic moritur in cōuiuio, captus insidijs Ptolemæi generi sui:
 13. ca= qui eius cōiuge, duobusque filijs in custodiā conclusis, cer-
 pi. 14. tos misit, ut Ioānem tertiu, cui etiā Hyrcanus nomē fuit,
 interfice=

interficerent. Cognito autem impetu, qui parabatur, adulescens ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, & propter memoriã paternæ uirtutis, & quod iniquitas Ptolemæi cunctis esset inuisa. Voluit autem Ptolemæus etiam alia porta ingredi ciuitatem: sed à populo reiectus est, qui maturius Hyrcanum susceperat. Et is quidē statim recessit, in aliquod ultra Hierichuntā castellum, quod Dagon uocatur. Hyrcanus autē paternum honorē pontificis assumptus, postquā deo sacrificia reddidit, uelociter Ptolemæum petit: & matri simul & fratribus adiumento futurus, castellūque aggressus, alijs quidem rebus superior erat, iusto autem dolori cedebat. Ptolemæus enim quotiens premeretur, matrem eius, fratresque in murū productos, palam ut possent conspici, uerberabat: eosdēq; præcipiendos, nisi quamprimū recederet, minabatur. Vnde Hyrcanum quidem plus timor ac misericordia, quā iracundia commouebat. Mater uero eius nihil plagis aut intētata nece perterrita, manus protendens, filium precabatur, ne uel suis fractus iniurijs, parceret impio: sed quidem ipsa sibi mortem à Ptolemæo propositam, immortalitate duceret meliorem: dummodo ille pœnas eorum, quæ in domum suā contra fas admisisset, expenderet. Ioannes autem nunc obstinationem matris cogitans, ac preces eius audiens, ad irruendum impellebatur: modo uerberari eam, lacerarique conspiciens, effœmunabatur: totūque plenus doloris erat. Ob hæc autem diu tracta obsidione, feriatu annus aduenit: quem septimo quoque orbe, apud Iudæos cessare moris est, exemplo septimorum dierum. Et in hoc Ptolemæus obsidionis requiem nactus, fratribus Ioannis unā cum matre occisis, ad Zenonem confugit, qui Cotilas cognominatus est, Philadelphie tyrannum. Antiochus

Ptolemæus ab Hyrcano obsessus.

An. lib. 13. ca. 15.

autem

autem ob ea, quæ per Simonem passus fuerat, iratus in Iudeam ducit exercitum: ibiq; assidens Hierosolymis, Hyrcanum obsidebat. Ille autem patefacto sepulchro David, qui regum ditissimus fuerat, ablatisq; inde pecuniæ plus quam tribus milibus talentorum, et Antiocho persuasit, datis ei trecetis talentis ab obsidione discedere: primusq; Iudeorum priuatis opibus alcre peregrina coepit auxilia. Rursusque tamẽ, quando Antiochus contra Medos bello suscepto, tempus ei uindictæ præbuit, cõfestim aduersus ciuitates Syriæ perrexit, uacuas propugnatoribus esse ratus: qd' et uerũ fuit.

An. lib. Medabã quidem, et Samogã cum proximis, necnõ et Si-

13. cap. chimam, et Garizim ipse cepit, et super his Cuthæorũ

16. 17. genus, adiacentia sano loca incolentiũ, exemplo eius qd' est

Hierosolymis, edificato. Cæpit autem Idumæe nõ paucas

Al. Abo- alias ciuitates: et præterea* Adoreon, et Marisam. In Sa-
racum.

mariam uero usque progressus, ubi nunc est Sebaste, ciuitas ab Herode rege cõdita, ex omni ea parte cõcludit: filiosq; suos Aristobulum et Antigonum obsidioni præfecit. Quibus nihil remittentibus, ad hoc famis penuria, qui erant intra ciuitatem, uenerunt, ut etiam insuetam carnem cogere-
tur attingere. Igitur Antiochum adiutorem sibi aduocant, Spondium cognominatum. Qui cum prompta eis uoluntate paruisset, ab Aristobulo et Antigono superatur. Et ille quidem ad Scythopolim usque, persequentibus eum memoratis fratribus, effugit: hi uero in Samariã reuersi, et multitudinem iterum intra murum concludunt, et expugnata ciuitate, ipsam diruunt: et habitatores eius captos abducunt. Prospere autem gestis ita cedentibus, alacritatem refrigescere non sinebant: sed cum exercitu Scithopolim usq; progressi, et ipsam peruascerunt, et agros intra Carmelum omnes, inter se partiti sunt.

De Aria

De Aristobulo, Antigono, Iuda Effazo, Alexandro Theodoro, & Demetrio gesta.

CAPVT III.

Secundarum autem rerum Ioannis, & filiorum eius, inuidia seditionem gentilium concitauit: multiq; aduersus eos collecti, non quiescebant, donec aperto bello deuicti sunt. Reliquum uero tempus Ioannes, cum fortunatissime uiueret, & optime rebus per annos triginta & tres administratis, & quinque filiis relictis, moritur: uir plane beatissimus, & qui nullam dedisset occasionem, cur eius causa de fortuna quispiam quereretur. Denique tria uel maxime præcipua solus habebat. Nam & gentis princeps, & pontifex erat, & præterea propheta: cum quo deus ita colloquebatur, ut futurorū nihil penitus ignoraret. Quin etiam de duobus maioribus filiis suis, quod rerum domini permansuri non essent, ante uidit, atque prædixit. Quorum uitæ, quis fuerit exitus, narrare non indignum uidetur, quantumque à paterna felicitate diuerterint. Patre namque mortuo, natus maior Aristobulus, translato in regnum principatu, diadema sibi primus imposuit: quadringentis & octogintauno annis, ac tribus mensibus, postquā populus in eam terram deuenit: seruitio, quod apud Babylonios sustinuit, liberatus. Fratrem uero à se secundum Antigonum (nanque illum diligere uidebatur) in honore pari pro-
 ducebat: alios autem uinctos custodiæ tradidit. Matremque
 eundem colligauit, ausam aliquid de potestate contendere.
 Nanque hanc rerum dominam Ioannes reliquerat. Eoque crudelitatis processit, ut uinctam fame necaret. Horum autem facinorum poenas, Antigoni fratris morte persoluit, quem plurimum amabat, quemque regni participem habebat. Nam & hunc interemit, adductus criminationibus, per maleuolos regni compositis. Itaque primo quidem
 Aristo-

Hyrca-
nus dece-
dit.

An. lib.
13. ca-
pi. 18.

Aristobulus dictis fidem non habebat, qui & fratrem magnipenderet, & pleraque liuore fingi arbitraretur. Sed cum Antigonus ex militia clarius redisset, festis diebus, quos tabernaculis positis, deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tempore, ut aduersa ualetudo Aristobulum corripere. Antigonus uero circa festorum solenniorum finem, armatis comitatus, templum ad orandum quam maxime petiuit, plusque in honorem fratris ascendit ornatu. Tumque delatores nequissimi regem adeuntes, & armatorum pompam, & Antigoni arrogantiam, priuata fortuna maiorem esse criminabantur: quodque maxima caterua stipatus, ut illum interficeret, eo uenisset: nec eum perpeti honorem solum, & regnum habere, cui regnum ipsam liceat obtinere. His paulatim, quamuis inuitus, tamen credidit Aristobulus. Ac ne uel suspicari quicquam uideretur, prospiciens, & ut incerta praeueneret, suos quidem satellites in quendam subterraneum, & tenebrosum locum trāsire iubet. Ipse autem iacebat in castello, Bariente, post autem Antonia cognominato: & ut inermi quidem parcerent, occiderent autem Antigonum, praecepit, si cum armis adiret. Nec non & ipsi Antigono, qui praeiperent, misit, ut inermis ueniret. Ad haec regina satis callidum cum insidiatoribus consilium capit. Namque his qui ad eum missi fuerant persuadet, ut mandata quidem regis taceant, dicant uero Antigono, quod frater audisset, arma sibi eum pulcherri-
ma in Galilea ornatumque bellicosum fabricasse: quae ne singulatim inspiceret, morbo impeditum fuisse: nunc autem, praesertim cum aliò discessurus sit, libenter eum uideret armatum. His auditis, Antigonus (ne quid enim mali suspicaretur, fratris suadebat affectus) cum armis uelut ostentatam se ueniens, properabat. Sed ubi ad obscuram transitum, qui

Antigo-
nus occi-
ditur.

Stratonis

Stratonis pyrgus uocabatur, accessit, à satellitibus interemptus est: certumq; documentum præbuit, omnem beneuolentiam, iusque naturæ criminationibus cedere, nullamq; optimarum rerum affectionem tantum nalere, ut inuidie perpetuo possit obsistere. In hoc autem etiam Iudam quis non recte miretur? Essæus erat genere, qui nunquam diuinando peccauit, neque mentitus est. Is Antigono transeunte per templum, mox ut eum uidit, ad notos qui aderant, exclamauit (non paucos autem discipulos papas, siue consultores habebat) Nunc mihi pulchrum est mori, quando ante me ueritas interiit: mearumq; prædictionū aliquod mendacium deprehensum est. Viuit enim iste Antigonus, qui hodie deberet occidi. Locus autem neci eius, apud Stratonis pyrgum fato fuerat destinatus: et ille quidem sexcentorum abhinc stadiorum interuallo distat. Horæ uero dici sunt quatuor: sed et uaticinationem tempus effugit. Hæc locutus senior, mœsto uultu et mente sollicita secum multa reputabat. Et paulo post interfectus Antigonus nunciatur, in loco subterraneo, qui eodem nomine, quo maritima Cæsarea, Stratonis pyrgus appellabatur: et hoc fuit, quod uatem se fecit. At uero Aristobulo confestim sceleris plenitudine morbus ingrauescit: semperque facinoris cogitatione sollicitus, perturbato animo tabescebat: donec mœroris acerbitate uisceribus laceratis, subito sanguinem uomeret. Hunc ergo unus è seruulis, eius ministerio destinatus, foras efferens, prouidentia diuinitatis errauit: et ubi Antigonus erat occisus, superextantes adhuc cædis maculas, cruorem intersectoris effudit. Ululatu autem continuo sublato, qui puerum tanquam de industria sanguinem libasse conspexerant, clamor ad aures regis peruenit: causamque requirebat: et cū eam prodere nullus auderet, adresciendum

De Iuda
Essæo.

sciendum magis ardebat. Ad extremū uero minitāti, uimq; adhibenti, uerum quod erat indicauerūt: atque ille cum lachrymis opplessset oculos, quātūmq; poterat ingemuisset, hæc dixit: Sperandū certe nō erat, ut maximū dei lumen fācta mea nefaria laterent. Nam cito me ultrix cognata cedis iustitia persequitur. Quādiu ò corpus improbū fratri, matriq; dānatā animam detinebis? Quā diu paulatim illis libabo sanguinem meū? Simul totum accipiant: neque iam meorum uiscerum inferias fortuna derideat. His dictis,

An. lib. illico moritur: cum non plus anno regnasset. Vxor uero fra-

13. ca= trem eius uinculis dissolutis, regem constituit Alexandrum

pi. 19. qui ætate maior erat, & modestia præstare uidebatur. Sed ille potestatem adeptus, fratrem quidem alterū regna appetentem occidit: alterum autem priuata uita contentum ablatis rebus secum habebat. Prælium etiam cum Ptole-

Al. Alo- meo cognomento Lathyro committit: qui oppidum* A= chiton.

cohin cepserat, & multos quidem peremit hostium: sed uictoria in Ptolemæi parte propensior fuit. Postea uero quā ipse pulsus à matre Cleopatra discessit in Aegyptum, & Gadaram obsidione capit Alexander, & castellum Amathuntis, omnium maximum quæ trans Iordanem sita erāt, ubi preciosissima quæque bonorum Theodori filij Zenonis habebantur. Repente hæc Theodorus aggressus, & proprias res recepit, & sarcinas regis aufert, Iudeorumque ferè decem milia interfecit. Verum hoc uulnere superior fuit Alexander. Conuersusque ad maritimas regiones Raphiam capit & Gazam, itēque Anthedonem, quæ postea à rege Herode Agrippias nominata est. His autem seruitio domitis, concitatur in eum festo die populus Iudeorum. Nam plerunque epulæ seditiones accendunt. Nec uidebatur insidias posse cōprimere, nisi peregrinos haberet auxilio

auxilio* Pisidas & Cilicas: Syros mercenarios respuebat, propter ingentem cum Iudeorū gente dispendiam. Cæsis autē supra octo milibus, ex turba rebellium Arabia manus attulit. Ibiq; Schalamitis sub iugum missis, tributōq; his imposto, ad Amathunta regressus est. Cūq; Theodorū metus secundis eius successibus perculisset, castellum sine præsidio repertum funditus eruit. Mox autem congressus cum Oboda rege Arabum, qui locum fraudi opportunum in Galaadensi regione præuenerat, captus insidijs totum amisit exercitū in uallem altissimam cōpulsum, atq; obtritum multitudine camelorū. Ipse uero elapsus in Hierosolymā, olim sibi gentem infensam, ad nouarum rerum motus magnitudine cladis accendit. Fit autē etiam tunc superior, crebrisq; præsijs non minus quinquaginta milibus Iudeorū per sex annos interfecit: nequaquam tamen uictorij letabatur, quoniam regni sui uires consumcret. Vnde armis omīssis, sermone placido cū subiectis redire in gratiā conabatur. Illi autē inconstantiam eius morūq; uarietate intantū oderant, ut percontanti causam, quonam pacto eos sedare posset, dicerent, si morcretur. Nam uix etiam mortuo daturus ueniam, qui multa scelerate fecisset. Simul etiā Demetrii auxilium, cui cognomen* Acero fuit, accersuit. Qui cum his maiorū præmiorū spe facile paruisset, uenissetq; cū exercitu, miscentur auxilijs eius Iudæi circa Sichimam. Utrosq; tamen Alexāder mille quidem equitibus, sex 13. ca. autē peditū mercenariorū milibus excepit, cum haberet ex 20. Iudæis quoq; propē ad decem milia bene sibi cupientium, aduersæ autem partis essent equitum tria milia, peditūq; milia quadraginta. Et priusquā ueniretur in manus, intercedētibus nuncijs & præconibus regis, trāsfugia tentabāt. Demetrius quidē Alexandri mercenarios, Alexander

B b

autem

autem Iudæi qui Demetrium sequerentur, obtemperaturos sibi spe. Sed cum neque Iudæi sacramenta, neque fidem Græci committerent, armis iam communis decernebant. Superatque prælium Demetrius, quamuis Alexandri mercenarij uirtutem suam multis et animi et manus operibus demonstrassent. Finis autem pugne præter spem cedit utrique. Nam neque uincens Demetrium, qui eius auxilium petierant, expectare uoluerunt: et immutata fortune misericordia, sex Iudæorum milia se ad Alexandrum, qui in montes effugerant, contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit, sed Alexandrum iam quidem collectis uiribus bello idoneum esse ratus, omnem uero gentem ad eum commicare existimans, mox inde digressus est. Non tamen reliqua multitudo ob abscessum auxiliorum, similitates deposuit: bello autem assiduo tamdiu cum Alexandro decertabat, donec plerisque interfectis ceteros in Misselim ciuitatem coëgit: cæque uastata in Hierosolymam captiuos abduxit. Verum immoderata fecit iracundia, ut crudelitas eius ad impietatem usque procederet. Obtingentos enim captiuorum in media ciuitate crucifigens, mulieres earumque filios in conspectu matrum necauit: atque hæc potans, et cum suis concubinis recubans, prospiciabat. Tantus autem populum terror inuasit, ut etiam diuersæ partis studiosi proxima nocte octo milia hominum extra totam Iudeam profugerent. Quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cum eiusmodi factis tandem egrè que regni otium quæsisset, ab armis requieuit.

Alexandri crudelitas.

De bello Alexandri cum Antiocho & Areta,
deque Alexandra & Hyrcano.

CAPVT IIII.

Rursus autem fit ei barbarum initium Antiochus, qui etiam Dionysius dictus est. Demetrij quidem frater:

frater: sed eorum nouissimus, qui Seleucum generis autorē habebant. Hunc enim timens, qui Arabas parato bello pulsat, totum quidem super Antipatrida montibus proximum, & inter Ioppes littora spatium, fossa & altissima ualle diremit. Ante fossam uero murū edificauit excelsum turresque ligneas, ut faciles aditus obstrueret, fabricauit: nec tamē Antiochum arcere ualuit. Exiitis enim turribus fossisq; repletis, cum suis copijs transgressus est. Vindictaque posthabita, qua deberet eum à quo prohibitus est ulcisci, protinus contendit in Arabas. Horum autem rex, in locis suae nationis cōmodioribus agens ad pugnam, deinde Ioppen cum equitatu reuersus (habebat autem numerum decem milium) imparatos ex improviso Antiochi milites inuadit. Forti autē praelio depugnato, quamdiu quidem superabat Antiochus, durabat eius exercitus, quamuis eum passim Arabes trucidarent. Vbi uero procubuit (succurrēdo enim uictis semper in periculis aderat) omnes terga dederunt: maximāque pars eorū, cum in acie essent, tum in fuga consumitur. Reliquos autem in uicum* Annam^{Al. Chanam.} delapsos, alimentorum penuria perire cōtiguit, praeter paucos. Hinc Damasceni Ptolemæo Minæi filio insensi Aretam sibi sociant, Syriæq; Coeles regē constituunt. Qui bello illato Iudææ, postquam pugna uicit Alexandrum, pacatione discessit. Alexander autem Pella capta Geras petiuit: rursus opum Theodori cupidus, tripliciq; ambitu circumdatis defensoribus, locum pugnando capit. Necnō & Gaulonem & Seleuciam, quæ Antiochi Pharanx dicitur, sub iugum mittit. Ad hæc autem capto Gamala castello ualidissimo, cuiusque rectore Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudæam regreditur, expleto in militia triennio, lætusq; à gentilibus ob res prospere gestas excipitur,

B b 2 Belli

Belli autem requiem secutū est morbi principium. Et quoniam quartanis febrium circuitiōibus fatigabatur, depulsum iri ualeitudinem credens, si rursus animū negotijs occupasset, intēpestiuis militiæ laboribus sese dedit: et ultra uirium efficaciam corpus impellens, inter ipsos tumultus, trigesimo et septimo regni anno moritur: idq; Alexandræ An. lib. coniugi suæ reliquit, Iudæos eius uel maxime dicto obediētes fore non dubitans: quod longe ab eius crudelitate discrepans, et iniquitati resistens, beneuolentiā sibi populi comparasset. Neq; spes eum sefellit. Namq; opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe quæ morē gentis patrium probe norat, et qui sacras leges temerassent ab initio detestabatur. Cum autem duos filios Alexandro generatos haberet, natu quidem maximum Hyrcanū, et propter ætatem declarat pontificem, et quod præterea se gnior esset quā ut potestate regia molestus cuiquā uideretur, regem cōstituit: Minorem autem Aristobulū, priuatū uiuere maluit, quod feruentioris esset ingenij. Iungūt autem se eiusdem mulieris ditioni, quoddam Iudæorum collegium, Pharisei: qui præter alios pietatem colere putaretur, et peritius leges exponere: ob eāque causam propius eos aspiciebat Alexandra, diuinæ religioni superstitiose deseruiens. Illi autem paulatim, foeminae simplicitate decepta, omnes pro sua libidine summouendo, deponendo, itemq; uinciendo, ac soluendo quos uellent, iam procuratores habebantur: prorsus ut ipsi quidē regijs cōmodis fruerentur, expensas uero ac difficultates Alexādra perferret. Sed eadē mire callebat res administrare maiores: itaq; augendis copijs semper intenta, duplicem conflauit exercitū: neque pauca peregrinorum parauit auxilia, quibus non modo statum suæ gentis roborauit: sed etiam metuendam

sc red=

se reddidit externæ potentie. Imperabat autem alijs, uerum Phariseis ipsa ultro parebat. Deniq; Diogenē quendam insignem uirum, qui Alexandro fuerat amicissimus, interficiunt, eius factum consilio criminati, ut octingenti (quos supra memorauimus) regis iussu tollerentur in crucem. Nihilominus autem Alexandræ suadebant, ut & alios, quibus autoribus Alexander in eos fuisset excitatus, occideret. Cūque his nimia superstitione nihil abnuendum putaret, quos sibi libuisset ea specie trucidabant, donec optimatum quisque ad Aristobulum confugerent, quorum periculum agebatur. Atque ille matri persuasit, ut his propter dignitatem parceret, ciuitate autem pelleret quos nocentes existimaret. Illi quidē data sibi copia per agros dispersi sunt. Alexandra uero in Damasco commissio exercitu, quoniam Ptolemæus sine intermissione ciuitatem premebat, illam quidem nulla re memorabili gesta suscepit. Regem autem Armeniorum Tigranem, qui admoto Ptolomaidi milite, Cleopatram circumferebat, pactionibus donisq; sollicitat. Sed illum domesticarum turbarum metus, ingressu in Armeniam Lucullo, iamdudum inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Aristobulus, cum seruis suis, quos multos habebat, omnesque pro ætatis seruire fidiſsimos, uniuerſa caſtella obtinuit: & pecunia quam ibi reperit, conductis auxilijs, regē se declarauit. Ob hæc miſerata querelas Hyrcani mater, coniugem Aristobuli cum filijs includit apud caſtellum, quod à se Aristobulus inuadit re-

ptentrione fano adiacens, Baris antea uocabatur, ut diximus, poſtea uero Antonia cognominata eſt, imperāte Antonio: quemadmodum de Auguſti & Agrippæ nomine, Sebaste, & Agrippias, aliæ ciuitates appellate ſunt. Ante tamen Alexandra moritur, quā in Aristobulum fratris

B b 3 eius

eius Hyrcani cōtamelias uindicaret: quē deijci regno curā uerat, quod ipsa nouem annos administrauit: Et hāeres quidem omnium sit Hyrcanus, cui regnum etiam uiua cōmiserat. Verum Aristobulus uiribus atque autoritate praeſtabat. Habito autem inter eos circa Hierichuntā de rerum summa cōsiliū, pleriq; Hyrcano relicto transeunt ad Aristobulū. Hyrcanus autem cū reliquis fuga peruenit in caſtellum Antoniam, ibiq; salutis obſides naſtus: eratq; ibi in An. lib. custodia, ut praeſiſimus, coniunx Aristobuli cum filiis: sed
 14. ca. prius quā graue quid fieret, ea lege in cōcordiam redijt,
 1. ut regnū quidem Aristobulus haberet, Hyrcanus uero excederet, quasi frater regis, alijs honoribus contentus. Hoc modo in sano recōciliati, cum in cōspectu circumſtantis populi benigniſſime alter alterū ualere iuſſiſſent, domus permutant: & Aristobulus quidem recedit in regiam, Hyrcanus autem in Aristobuli domum.

De bello Hyrcani cū Arabibus & expugnatione Hieroſolymae.
 CAPVT V.

An. lib. **M**etus uero & alios eius inimicos praeſer ſpem do-
 14. ca. minantis occupat, & maxime Antipatrū, iamdu-
 2.3.4. dum Aristobulo inuiſum. Erat autem genere Idumaeus, & nobilitate ac diuitijs aliarumq; rerum copia gentis ſuae princeps. Is igitur & Hyrcanum, ut ad Aretam regē Arabiae cōfugeret, eiusq; auxilio regnū repeteret, hortabatur: & ipſe Aretae, ut Hyrcanum ſuſciperet, atq; in regnum deduceret, ſuadebat: multa detrahens Aristobuli moribus, multisq; Hyrcanum laudibus praeſicans. Simulq; admonebat, quod eum deceret regno clariſſimo praeſidentem, iniquitate oppreſſis manum porrigere: Hyrcanum autem iniuriā pati, qui principatu iure ſucceſſionis ſibi debito caruiſſet. Sic inſtructis & praeſparatis ambobus, nocte cū Hyrcano
 ex ciui-

ex ciuitate profugit: citatōq; cursu in oppidū, quod Petra dicitur, saluus euasit, quod regni sedes esset Arabia. Ibi postquam Hyrcanum in manu regis Aretæ tradidit, multis dictis multisq; muneribus, ut auxilium præberet, quo in regnum deduceretur, effecit. Erant autem peditum equitumque milia^{Alia. cl.} quinquaginta, quibus nequaquam restitit Aristobulus. Sed primo impetu superatus, in Hierusalem fugere cogitur: atque omnino captus esset, nisi dux Romanorum Scaurus, aduersis horum temporibus imminens, soluisset obsidionem. Nanque is ex Armenia quidem in Syriam missus erat à Pompeio magno, qui cum Tigrane bellum gerebat. Sed ubi Damascus uenit, recens à Metello & Lolio captam reperit: his inde submotis, cognitoque in Iudæa quid ageretur, illuc uelut ad quæstum cucurrit. Denique mox ut fines ingressus est, Iudæorum legati ad eum ueniunt à fratribus, utrisque ut sibi potius adiumento esset orantibus, Sed trecentis talentis, quæ Aristobulus ei miserat, iustitia posthabita est. Tot enim acceptis, Scaurus ad Hyrcanum & Arabas legatos dirigit, Romanorum eis & Pompeij nomen intentans, nisi ab obsidione desisterent. Itaque & Aretæ ex Iudæa in Philadelphiam recedit metu percussus, & Scaurus Damascū redijt. Aristobulus autem, quod captus non esset, satis sibi esse non credidit: sed omnibus quas haberet copijs congregatis, persequebatur hostes: & circa locum, quæ Capirona uocant, prælio cōmisso, supra sex eorum milia cecidit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri: Hyrcanus uero & Antipater Arabū priuato auxilio, spem in aduersarios contulerunt, Et cū Pompeius Syriā transgressus Damascum peruenisset, ad ipsum cōfugiunt. Multisq; muneribus ei datis, illa tantū quibus apud Aretam usi fuerant

B b 4 allegan

allegantes, magnopere precabantur ut Aristobuli uolentiam odio dignam putaret, regnóque Hyrcanum restitueret, cui tam etate quàm moribus deberetur: sed nec Aristobulus sibi defuit corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum potuit ornatus cultu regio: deinde offensus obsequijs, neque ferendum existimans abiectius, quàm regem deceret utilitati seruire, à Diospoli regrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiusq; socijs hoc precantibus, Aristobulum petit, et Romano simul exercitu et Syrorum instructus auxilijs. Cum uero Pellam et Scythopolim prætergressus Corias uenisset, unde Iudeorum fines incipiunt per mediterranea loca subeuntibus, cognito Aristobulum in Alexandrium confugisse (id autem castellum est in monte præcelso positum satisq; liberaliter accuratum) mittit per quos cum iuberet inde descendere. Ille autem decreuerat, quia pro imperio uocaretur, periclitari potiùs quàm parere. Sed populum uidebat horrescere: et amici monebant, ut Romanam uim cogitaret, quam sustinere non posset. Itaque horum consilij obediens, descendit ad Pompeiũ, quodq; iuste regnaret, multis prosecutus in castellum redijt. Et cum iterũ descendisset prouocatus à fratre, ac de suis iustitijs cũ eo concertasset, de nouo regreditur nõ prohibente Pompeio. Erat autem interspectum timoremq; medius: et ueniebat quidam uelut exorator Pompeium ut sibi cuncta permitteret, ad montem uero reuertebatur, ne quid regie dignitati derogare uideretur. Quia tamen castellis cum Pompeio cedere placebat, hisq; præpositos monere literis ut absisteret, quibus præceperat, ut nõ nisi manu sua scriptis epistolis obtemperaret: iussa quidem facit: sed in Hierosolymam cũ indignatione discessit: belloque iam congregi cum Pompeio cogitabat.

Ille

Ille autem, nec enim tempus apparatus dandum putauit, statim eum insequitur. Multum quippe alacritati eius addiderat, circa Hiericūtem Mithridatis mors nuntiata. Vbi pinguisima Idumaea regio, et palmarum plurimum ac balsamum nutrit: cuius inciso lapidibus acutis robore stillantem lachrymā ex uulneribus colligunt. Cumq; illic pernoctasset, mane in Hierosolymam properabat. Itaq; hoc eius impetu perterritus Aristobulus, supplex occurrit, pecuniāq; pollicitus, quodq; semetipsum ei cum ciuitate permetteret, Pompeium mitigat seuiuentem. Nec tamen quicquā eorum quae promisit effectum est: Gabinium enim qui ad suscipiendam pecuniam missus fuerat, nec in oppidum quidem Aristobuli socij receperunt. His commotus Pompeius, Aristobulum in custodiam collocat: ad ciuitatem uero profectus, 14. ca. explorabat qua ex parte facilius esset accessus. Nam et pi. 7. 8. murorum eius firmitatem oppugnari posse facile non uidebat. Vallemq; pro mœnibus horribilem, sanumq; illic crenebat proximum, adeo tutissima munitione circumdatum, ut etiam si ciuitas caperetur, secundum esset hostibus in eo profugium. Hoc autem diu quid faceret hæsitante, seditio intra ciuitatem orta est, Aristobuli quidem socijs bellum geri potius regemq; liberare dignum esse firmantibus: qui uero cum Hyrcano sentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autem hos plures faciebat, Romanorum constantiam reputantes. Denique uicta pars Aristobuli, concessit in templum: et ponte qui ab eo ciuiati iungebatur abscisso, ut ad ultimum usque resisteret, instruebatur. Cum autem alij Romanos recepissent in ciuitatem, hisq; domum regiam tradidissent: ad hæc obtinenda Pompeius unum e ducibus sibi obedientibus Pisonem cum militibus intro mittit. Hisq; præsijs in ciuitate dispositis, quia nemini

B b 5 eorum

eorum qui in templum confugerant pacem persuadere poterat, omnia quæ circum erant expugnationi parabat: Hyrcano eiusq; amicis ad consilia conferenda, & ad efficienda quæ iuberet alacriter animatis. Ipse uero in partes septentrionales fossamq; uallemq; replebat omni genere materie per milites comportato: cum per se opus esset difficillimum propter immensam altitudinem, & præterea Iudæi modis omnibus desuper obfisterent. Mansissetq; labor imperfectus, nisi Pompeius obseruatis diebus septimis, quibus Iudæis religio ab omni opere manus abstinere compellit, percos aggerem cumulare præcepisset, inhibitis à prælio militibus. Pro solo enim corpore Iudæis etiam per sabbata pugnare licet. Igitur iam ualle repleta, & impositis aggere turribus, admotisq; machinis Tyro portatis, mœnia tentabat. Desuper obstantes lapidibus repellébantur. Cum duæ turres obsidentium magnitudine simul & pulchritudine præstantes, uim repugnantium sustinrent, ueruntamen Romanis tunc plurimum defatigatis, Pompeius Iudæorum tolerantiam & in alijs admiratus est: & præcipue, quod nihil de superstitionis suæ ritu inter media tela percuntes derogari passi sunt: sed uelut in alta pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia & uictimas, omnemq; dei cultum diligentissime celebrarunt: nec uel in ipso excidio cum ad aram in dies singulos trucidarentur, legitimis religionis suæ muneribus abstinuerunt. Mense itaque obsidionis tertio uix una turres deiecta, fanum irruptum est. Primus autem murum transcendere ausus est cum suis agminibus Syllæ filius Faustus Cornelius, & post eum centuriones duo Furius & Fabius, cum suis agminibus. Et circumsepto undique fano, alios aliò confugientes, uel etiam paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotum, quanquam hostes

Cor. Syl
la pri-
mus mu-
rū trāscē-
dere au-
sus.

hostes strictis gladijs irruentes uidebant, intrepidi tamen in peragendis rebus diuinis perseuerabant: & in ipso libandi templumq; adolendi ministerio maestabantur, saluti quoque praeserentes religionis obsequium. Multos autem suae gentiles aduersae partis studiose trucidabant, plurimi semetipsos in rupes praecipitabant. Nonnulli furibundi cunctis quae circa murum erant in desperatione succensis, pariter conflagrabant. Itaque Iudaeorum quidem milia duodecim occubuerunt: Romanorum uero perpauci: sed plures sauciati sunt. Nihil autem grauius in illa clade Iudaeorum genti uisum est, quam sanctum illud arcanum, neque cuiquam prius uisum, alienis esse detectum. Denique Pompeius una cum suis comitibus in templum ingressus, ubi neminem praeter pontificem adesse fas erat, quae intus erant candelabra cum lychnis, & mensis in quibus libare atque adolere moris est, uascula ex auro cuncta prospexit: congestamq; pigmentorum molem, sacraeq; pecuniae ad duo milia talentorum. Nec tamen uel haec uel aliud quicquam de sacrosanctis opibus siue instrumentis attigit. Sed postero die post excidium curare templum ne quid haberet sordidum edituos iussit: & solennia sacra celebrare. Ipse autem Hyrcanus pontificem declarauit: quod se & in alijs rebus alacrem obsidionis tempore praebuisset, promptamq; ad bellum aggressium multitudinem ab Aristobulo reuocasset: per quae sicut imperatorem bonum decuit, beneuolentia potius quam timore plebem sibi conciliauit. Inter captiuos etiam comprehensus Aristobuli socer idemque patruus tenebatur: & illos quidem qui maxime belli causa fuissent, securi percussit, Faustum uero & qui una fortiter fecerant, praclaris praemijs donat: & Hierosolymis tributum indicit: ablatas autem gentibus etiam quas in Syria ceperat ciuitates,

Roma=

Hyrcanus pontifex declaratur.

Romanorū qui tūc erāt militū duci parere iussit: proprijs= q; tantū terminis circūclufit. Instaurat autē in gratiā cuius= dā ex libertis suis Demetrii Gadarensis etiā Gadarā, quā Iudæi subuerterāt. Mediterraneas præterea ciuitates de co= rum potestate liberauit, quas præuēti nō exciderāt, Hyp= pon & Scythopolim & Pellam & Samariam & Mari= sam: itemq; Azotum & Iamnam & Arethusam: necnon & maritimas Gazā & Ioppen & Doram, & quæ pri= dem Stratonis Pyrgus uocabatur, post autē ab Herode re= ge clarissimis ædificijs trāsformata, Cæsarea nominata est: easq; omnes indigenis ciuibus redditas provincie Syriæ coniunxit. Huius autē & Iudææ, cunctorumq; administra= tione ad Aegypti usq; fines & flumen Euphratem, cū dua= bus cohortibus Scauro permissa. Romam ipse per Ciliciā properauit, captiuū ducens Aristobulum cū familia. Erant autem filie due totidemque filij: quorum unus Alexander ex itinere fugit: minor autem Antigonus cū sororibus Ro= mam uectus est.

De bello Alexandri cum Hyrcano & Aristobulo.

CAPVT

VI.

An.lib. **I**Nterea Scaurus in Arabiam ingressus, ad Petram qui=
 14. ca= dem regionum asperitate prohibebatur accedere: quæ
 pi. 9. autem circumerant omnia uastabat, multis & in hoc ma= lis afflictus. Nam exercitum fames premebat. Cui tamen Hyrcanus per Antipatrum uictui necessaria suppeditabat. Quem uelut Aretæ familiarem etiam Scaurus ad eum lega= uit: ut bellum pactione deponeret. Itaque persuasum est
 An.lib. Arabis trecētis talentis decedere: atque ita Scaurus ex Ara=
 14. ca= bia transduxit exercitum. Alexander autem Aristobuli fi=
 pi. 10. lius qui Pompeium fugerat: magna manu dilapso interea tempore congregata, Hyrcano grauius immincebat, Iu= deamq;

deamq; depopulabatur. Quem quidem mature debellare posse credebat: quoniam disturbatum quoque à Pompeio murum Hierosolymis renouatum esse confidebat: nisi Gabinius in Syriam missus qui Scauro successerat, cum in alijs fortem se præbuisset tum etiam in Alexandrum mouisset exercitum. Huius autem ille impetum ueritus, & ampliorum militum manum congregabat: donec facta sunt decem milia peditum, & mille quingenti equites: uillāsque opportunas muris, hoc est Alexandrium & Hyrcanium & Macherunta non longe ab Arabia montibus muniēbat. Igitur Gabinius cum parte militum præmisso Marco Antonio, ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliāque Iudeorum multitudo, quorum Malachus & Pitholaus principes erant: iunctis cum Marco Antonio uiribus suis, Alexandro obuiā processerunt: neque ita multo post aderat cum suis copijs Gabinius. Alexander autem tum quod in unum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat, abscessit. Cumque Hierosolymis appropinquasset coactus prælium suscepit, amissisque sex milibus, quorum tria uiua capta sunt, tria uero prostrata, cum reliquis effugit. Gabinius autem ubi Alexandrium castellum uenit, quia multos deseruisse castra cognouit, promissa delictorum uenia conabatur eos ante prælium sibi coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogitarent, plerisque interfectis, reliquos in castellum concludit. In hoc prælio dux Marcus Antonius multa præclare gessit: & quamuis semper & ubique uir fortis apparuisset, tamen tunc etiam suum uicit exemplum. Gabinius autem relictis qui castellum expugnarent, ipse ciuitates adire, & intactas quidem confirmare, subuersas autem erigere curabat. Denique iussu eius & Scythopolis habitari cœpit: & Samaria & Anthedon,

thodon, & Apollonia, & Iamnia, & Arabia, & Marisa,
& Dora, & Gadara, & Azotus, aliæq; multæ latis ciui-
bus atque incolis ad eas concurrentibus. His autem recte
dispositis regressus Alexandrium, uehementius urgebat
obsidium. Quare territus Alexander, omnibus desperatis
legatos ad eum misit, & ignosci delictis orans, & quæ sibi

An. lib. parerent castella Macherunta & Hyrcanium tradere non

14. ca= dubitans, quin etiam Alexandrium eiusdem potestati permis-

pi. 11. sit. Quæ quidem Gabinius omnia consilio matris Alexan-

dri funditus cruit, ne rursus belli alterius receptaculum fie-
rēt. Aderat autem, quo suis Gabinium palparet obsequijs,
uiro suo cæteris que captius metuens, qui Romam fuerant
abducti. Post hæc ergo Gabinius Hyrcano Hierosolymā
deducto, ei que fani cura mandata, cæteris reipublice parti-
bus optimates præfecit. Omnemque Iudeorum gentem in
conuentus quinque diuisit: uno Hierosolymis, altero Do-
ris, itemq; tertio ut apud Amathunta respondeat, destina-
tis quarto Hierico, & quinto Sephoris Galilææ ciuitas
attributa est. Singulæ autem unius dominatione Iudæi li-
berati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamen
non multo post euenit, ut barbarum his fieret initium ela-

An. lib. psus Roma Aristobulus, qui magna iterum Iudeorum ma-

14. ca= nu conflata partim cupida mutationis, partim quibus olim

pi. 12. dilectus erat, primum occupat Alexandrium: idque recin-

Elabitur gere muro tentabat. Deinde cognito, quod Gabinius* Si-

Roma fennam & Antonium & Serulium duces, contra se cum

Aristobu exercitu misit, in Macherunta concedit: uulgi que imbel-

lus. lis onere deposito, solus armatus propè ad octo milia mi-

Al. Sisin litum secum duxit: inter quos & Pitholaus erat secunda-

nium. rum partium rector, cum mille uiris ex Hierosolymis pro-

fugus. Romani autem sequebantur, habitoque conflictu,

aliquandiu

aliquandiu cum suis Aristobulus fortiter dimicando perseuerabat, donec ui Romanorum subacti, caesa sunt uirorum quinque milia. Propè uero ad duo milia in quendā tumultū confugierunt. Ceteriq; mille cū Aristobulo, perrupta Romanorū acie, in Macherūta coacti sunt. Vbi rex cū in ruinis prima uespera tetendisset, sperabat quidem aliam se manum per inducias belli posse contrahere, castellumq; bene munire. Impetum autem Romanorum, supra quā poterat, per biduum remoratus postremo capitur: & cum Antigono filio qui Romae secum fuerat uinctus, ad Gabinium atque inde Romam perductus est. Sed illum quidem senatus custodie coërcuit. Filios autem eius in Iudeam trāsmisit, quia Gabinus scripserat per epistolas, id pro traditione castellorum, coniugi Aristobuli sponondisse. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre, Ptolemæus impedimento fuit. Qui reuersus ab Euphrate, petebat Aegyptum, Hyrcano & Antipatro amicus usus ad omnia quæ militiæ necessitas exigebat. Nam & pecunijs & armis eum & frumento Antipater & auxilijs adiunxit. Et Iudeis in ea parte uias, quæ Pelusium ducerēt, obseruantibus, trāsmittere Gabinium persuasit. Aliās uero Syria discessu Gabinij commota, & Iudeos iterum Alexander Aristobuli filius ad discessionem reduxit: & maxima multitudine conflata, Romanos omnes, qui per eam terrā degerent, obrūcare decreuerat. Quam rem Gabinus metuēs (iam enim ex Aegypto redierat) hoc tumultu instantē, nōnullis disidentium premisso Antipatro cōcordiam persuasit. Cum Alexandro autem milia triginta remanserant, & ille ad bellū promptus erat. Itaq; ad pugnam egreditur. Occurrūt autem Iudæi, & circa montem* Itabariū cōgressi, decē milia sternuntur: ceteram uero multitudinem fuga disperfit. Et

Iterū Aristobulus capit & Romam reducit.

Al. Thaburium.

Gabinus

Gabinus ad Hierosolymam reuersus (id enim Antipater uoluit) remp, eius composuit: deinde hinc profectus, Nabathæos pugna superat, & Mithridatem & Orphanem à
 An. lib. Parthis profugas clam dimittit, eosq; militibus aufugisse
 14. ca= firmavit. Interea Crassus ei successor datus, Syriam suscepit. 13. pit. Is in Parthica militie sumptum, & omne aliud aurum templi, quod Hierosolymis erat, abstulit, & à quibus Pompeius temperauerat, duo milia talentorum. Euphratē uero transgressus, & ipse perit & exercitus eius: de quibus nō est huius temporis commemorare. Post Crassum autem, Parthos in Syriam properantes irruere Cassius inhibuit, receptus in prouinciam. Eius autem fauore quesito, in Iudeam festinabat: captisq; Tarichæis, propē ad tria milia Iudeorum adducit in seruitium. Occidit autem etiam Pithlaum, seditiosos Aristobuli colligentem, cuius necis fauor erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis foemina, nomine Cypris: unde filios quatuor, Phaselum, & regem Herodem, & Iosippum, & Pheroram, & Salomen filiam habebat. Cum autem omnium, qui ubique potentes essent, amicitiam hospitij familiaritatēq; conquiret, præcipue regem Arabum per affinitatem sibi sociauit: eiusq; fidei commendans filios suos ad eum misit: quoniam bellum cum Aristobulo gerendum susceperat. Cassius autem, compulso ad otium per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuersus est, Parthos transitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

De Aristobuli morte & bello Antipatri contra Mithridatem.

CAPVT VII.

An. lib. Cæsar autē post senatus & Pompeij fugā, trans ma=
 14. ca= Cre Ionium rebus omnibus Romāq; potitus, solutum
 pi. 14. uinculis Aristobulum, cum duabus cohortibus uelociter
 ad Syriam

ad Syriam misit: & hanc facillime & cuncta Iudææ proxima, per illum subijci posseratus. Verum & spem Cæsaris & Aristobuli alacritatem præcessit inuidia. Nam ueneno peremptus à Pompeij studiosis, aliquādiu etiam sepultura in solo patrio carcebat, corpusque mortui seruabatur melle conditum, donec ab Antonio Iudæis iussu est in monumentis regalibus sepeliendum. Occiditur autem Alexander Antiochi quoque filius eius, à Scipione securi percussus Antiochiæ, 14. ca. secundum Pompeij literas, accusatione pro tribunali prius habita super his, quæ in Romanos admiserat. Ptolemæus autem Minæi filius, qui apud Chalcidem sub Lybano morabatur, captis eius fratribus, filium suum Philippionem, qui eos arcesceret, mittit Ascalonem: atque ille abstractū ab Aristobuli coniuge Antigonum, eiusque sorores, adducit ad patrem. Amore autem captus, minorem earum coniugio suo copulat, ob eamque postea causam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram perempto filio: huiusque affinitatis gratia, fratres eius propensiore cura tuebatur. Antipater autē, Pompeio mortuo, in clientelā Cæsaris sese contulit: & quia Mithridates Pargamenus ab accessu Pelusij prohibitus, cum exercitu quem ducebat in Aegyptum, apud Ascalonem morabatur: non solum Arabas, quamuis hospes esset, auxilium ferre persuasit: uerum & ipse armata Iudæorum tria circiter milia secum mouit. Excitauit autē præsidio Syriæ Antiochi quoque potentes, & incolam Libani, Ptolemæum etiam Blicum, & Ptolemæum alterum quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellū pariter inchoarūt. Iamque fretus Mithridates, auctis propter Antipatrum copiis, Pelusium proficiscitur. Et quia transire uetaretur, ciuitatē obsidebat: Antipater uero & in hac oppugnatione clarius eni-

Cc tuit.

Als mili-
ti.

tuit. Effracto enim ex parte sua muro, primus in ciuitatem cum suis comitibus insiluit: & Pelusiū quidē captū est: ulterius autem eos progredi non sinebant Iudæi Aegyptij, terrarum incolæ, quæ appellantur Oniæ. Quibus tamen Antipater nō modo ne obstarent, uerū etiam ut uictui necessaria præberent, multis per suasisit. Vnde factū est, ut nec Memphitæ in manus uenirent, ultroq; sese traderent Mithridati, atque ille delatā per grato pugnam cum cæteris cōmisit Aegyptijs, in loco cui nomē est Iudeon Stratopedon: eūq; in acie omni dextro cornu periculo liberauit Antipater, circumgressus fluminis ripam. Leuum enim cornu cōtra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui Mithridatem persequerentur, multos occidit: Iamq; diu reliquos fugientes angebat, donec etiam castris eorū potitus est, octoginta tantum de suorum numero amissis. Octingentos autē ferē Mithridates cum fugeret, perdidit. Præter spem uero seruatus ex prælio, uacuis inuidia, testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde illic tunc quidē Antipatrum spe & laudibus incitatum, ad subeūda pro se pericula reddidit promptiorem. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus, multaq; perpeßus uulnera toto corpore gerebat, signa uirtutis disertæ. Post autem quādo rebus in Aegypto compositis, ad Syriam redijt, & Romana cum ciuitate simul & immunitate donauit: alijsq; rebus honorando, amicissimēq; tractando, dignum æmulatione constituit: eiusdēmq; gratia etiam pontificatum confirmauit cum Hyrcano.

De Antigono Aristobuli filio.

De accusationibus Antipatri apud Cæsarem, de pontificatu Hyrcani & Herodi bellum mouente. CAPVT VIII.

Eodem uero tempore, Antigonus quoq; Aristobulifilius, cum uenisset ad Cæsarē, maioris præter opinionem

nem felicitatis causam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet propter inimicitias Pompeij, uene-
no quātum putabatur perempti, et crudelitatis in fratrem
accusare Scipionem, nullumq; inuidiæ dolorem admiscere
miserijs, ultra hæc Hyrcano et Antipatro criminabatur,
ueluti se patrio loco cū fratribus iniquissime pelleret, mul-
tisq; gentē iniurijs afficerent, dummodo satiarentur: quod=
que in Aegyptum auxilia ipsi Cæsari non beneuolentia, sed
timore ueteris discordiæ miserint, et ut amorem Pompeij
deprecarentur. Ad hæc Antipater, ueste proiecta, multitu-
dinem uulnerum demonstrabat, et qua fide quidem Cæsa-
rem coluisset, acerbis non esse opus dixit: nam corpus etiam
se tacente clamare: Antigoni autem mirari audaciam, qui
cum hostis Romanorum sit filius, et fugitiui Romanorū,
nouarumque rerum studium uotumq; seditiosum patris ha-
beat, apud Romanorū principem alios accusare conctur,
boniq; aliquid adipisci tētet: quē hoc solum oporteret am-
plecti, quod uiueret. Namq; nunc eum non propter inopiā
desiderare facultates: sed ut in eos qui se dedissent, Iudeo-
rum seditiones accēderet. Quæ ubi Cæsar audiuit, Hyrcanum
quidem pontificatu digniorem esse pronūciauit. Anti-
patro autem cuius uellet potestatis detulit optionem. Qui Ant. li.
permissa dignitatis mensura ipsi qui daret, Iudææ procura 14. ca.
tor declaratus est. Et præter hoc impetrauit, ut subuersa pa 16.
trie mœnia renouare sibi liceret: et hos quidem honores
Cæsar incidendos in capitolium misit, ut iustitiæ suæ uirtu-
tisq; signū Antipatri memoriæ traderetur. Antipater uero
ubi de Syria Cæsare profecutus est, in Iudæam reuersus,
ante omnia patriæ muros à Pompeio dirutos reparabat:
omniaque lustrando, ne quid in illis regionibus barbarum
esset, nunc interminando, nunc etiā suadēdo curabat: unū=
Cc 2 quēq;

quenq; admonens, quod si cum Hyrcano sentirent, in otio atque opulentia uicturi essent, fortunisq; suis & communi pace potituri: sine spe uana ducerentur eorum, qui priuati questus gratia res nouas optarent, se quidem non procuratorem sed dominum omnium: Hyrcanum uero tyrannum pro rege, itemque Romanos & Cæsarem hostes promicis & rectoribus habituri: nec enim passuros huius potestatem labefactare, quem ipsi regem constituissent. Sed quamuis hæc diceret, tamen etiam per se, quoniam Hyrcanum segniorē uidcret, neq; tam efficacem quam regni posceret sollicitudo, statum prouinciæ cōponebat. Et Phaselum quidem, natu maximum filiorum suorum, militibus propositū, Hierosolymis eiusque territorio præfecit: Herodem uero ætate posteriorem, nimisq; adulescentem, Galilææ destinat, similia curaturum: qui cum natura strenuus esset, cito materiam ubi animi magnitudinē exerceret, inuenit: captumq; latronum principem Ezechiam, quē prædari maximo agmine continentia Syriæ deprehēdit, ipsum aliosq; latrones multos interfecit. Eaq; res adeo grata fuit Syris, ut per uicos atque oppida cancretur Herodes, ueluti per eū pace reddita, & possessionibus restitutis. Ex huius deniq; operis gratia, Sexto etiā Cæsari propinquo magni Cæsaris, & Syriam tunc administranti, est cognitus. Quin & Phaselus fratris indolem contentione bona superare certabat, augendo erga se beneuolentiam Hierosolymis habitantiū: atq; illam quidem ciuitatem possidens, nihil autem contumeliōse per insolentiam potestatis admittens: hinc & Antipater obsequijs regalibus ab ea gente colebatur, & honores ei tanquā rerū domino omnes habebant. Nec tamen ipse propterea minus fidelis aut beneuolus Hyrcano fuit. Verum fieri non potest, ut liuorem quisquam in

Antipa-
ter obse-
quijs re-
galibus
colitur.

secūdis

secundis rebus effugiat. Nanque Hyrcanus, quàmuis & antea tacite sua sponte mordebatur adulescentium gratia, maximè que rebus ab Herode bene gestis, & crebris nuntijs laudes eius per singula facta prædicantibus angeretur: à multis tamen inuidis, qui regnis adherere solent, quibusque filiorum probitas officiebat, instigabatur: dicentibus quod Antipatro & filijs eius rebus traditis, solo contentus & hac potestate uacuo regis nomine sederet. Et quandiu sic errabit, ut in se reges producat? Nec enim eos uel simul lare iam procuratione, sed certe esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis præter Iudeorum legem tantam multitudinem peremisset Herodes: illumque nisi regnet, sed adhuc priuatus ita ad iudicium uenire debere, rationem tam ipsi regi quàm patrijs legibus redditurum, quæ indemnatos occidi non sinerent. His paulatim accendebatur Hyrcanus. Ad extremum autem tracundia prodita, causam dicturum Herodem iubet accersiri: atq; ille & patris monitu, & quod ei fidutiam res geste darèt, munita prius Galilea præfidijs, ad regem proficiscitur. Ibat tamen cum forti caterua, ne uel derogare uideretur Hyrcano, si plures duceret, uel inuidie nudus pateret. Sextus autem Cæsar Sex. Cæ
sar p He
rode ad
Hyrcanū
mittit. adulescenti metuens, ne quid apud inimicos deprehenso mali fieret, ad Hyrcanum mittit: qui ei manifeste denunciaret, ut homicidij crimine liberaret Herodem. Hyrcanus autem qui eum diligeret, per se quoque id cupiens, absolutionem decernit. Atque is inuito rege fugisse ratus, Damascum recessit ad Sextum nequaquàm paratus obedire, si denuo fuisset accitus. Rursumq; à nequissimis iritabatur Hyrcanus, firmatum Herodem abijsse firmantibus, & ut se contra ipsum instrueret, properasse. Hæc autem rex uera esse existimans, quid ageret nesciebat: quoniam potentiorcm

Cc 3 inimi-

inimicum uidebat. Cum uero à Sexto Cesare dux militum per Syriam itemq; per Samariam declaratus esset Herodes, neque solum propter gentis fauorem, sed etiam uiribus suis terribilis putaretur, ad timorem ultimum decessit, iamq; illum contra se credens cum exercitu esse uenturū. Neque opinione deceptus est. Naque Herodes intentatē sibi accusationis iracundia, conflata militum multitudinem in Hierosolymam ducebat, ut Hyrcanum regno deponeret. Idq; fecisset, nisi pariter egressi pater & frater fregissent eis impetum, deprecantes ut & ipse uindictam minis tantum, solāque indignatione metiretur: regi autem parceret, sub quo ad hoc potentiae processisset: ac si propterea quod in iudicium uocatus esset, indignaretur: quia tamen absolutus est, gratias ageret, neque tristibus quidem paria referret, saluti uero esset ingratus. Quod si etiam momenta bellorum reputanda uiderentur, iniquitatem militiae consideraret: neq; omnino de uictoria bene speraret, qui cum rege congressurus esset unā secum educato, & de se bene merito: seuo autem nunquam, nisi quod maleuolorum consilijs impulsus, umbram ei tantum iniquitatis mouisset. Paruit his Herodes, qui speratis putauerat posse sufficere, suasq; uires demonstrare nationi. Et inter hæc discordia Romanorum circa Apamiam bellumq; domesticum oritur: quoniā Cæcilius Bassus fauore Pompeij, Sextum Cæsarem dolo necauerat, eiusq; militem occupauerat. Alij uero Cæsaris duces, mortis eius ulciscendæ gratia, cunctis uiribus Bassum petebant. Quibus tam interempti, quam supersitis Cæsaris causa, quod ambobus esset amicus, Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellum traheretur, ex Italia quidē successor ante dicti Sexti, uenit Marcus.

Sex. Cæ
sar dolo
necatur.

De Romanorum diffidijs post mortem Cæsaris
& infidijs Malachi.

CAPVT IX.

Eodem tempore bellum inter Romanos conflatum, do Ant. li. lo Cassij & Bruti, Cæsare interfecto, postquā triennium septemq; menses tenuit principatum. Maximo autem 20. motu cedis eius gratia concitato, & optimatibus inter se dissidentibus, propria spe quisq; ducebatur ad id quod existimabat esse cōmodius. Itaq; Cassius Syriam petit, occupaturus militem, qui apamiam circumsidebat: ubi & Marcum & dissidentes cohortes, Basso conciliauit, simulq; obsidione liberauit Apamiam. Ipse uero exercitum ducens stipendium ciuitatibus indicebat: nec modus erat exactio-
num. Cum autem Iudeos* septingenta quoq; talēta iussisset inferre, minas eius ueritus Antipater, filijs suis & alijs amicis, mature pecunie cogende curam distribuit, & inter eos Malocho cuidā ex amicis: necessitas adeo urgebat. Primus autem Herodes Cassij fauorem promeruit, qui ex Galilea parte sua, centū talēta portauit, propterea q; inter eximios amicos numerabatur. At uero ceteros tarditatis arguens Cassius, ipsis ciuitatibus irascebatur. Eoque* Gosnam & Ar. Go-
Thamnam, & duas alias ciuitates ex uilioribus depopula-
tus, ibat quidem quasi Malachum interfecturus, quod remissior in exigendo fuisset. Verū & huius & ceterarū ciuitatū interitū reprec̃sit Antipater, centū ilico talentis Cassio delinito. Nequaquam tamen Malachus post obitū Cassij, beneficiorum Antipatri memor fuit. Sed illi ipsi, quem saepenumero memorabat sui seruatorem fuisse, periculū molebatur: iniquitatis suae impedimentū abolere festinās. Itaque Antipater & uires eius, & calliditatem metuens, flumen transit Iordanem: ad ulciscendas insidias congregaturus exercitū. Deprehensos autē Malachus Antipatri filios,
Cc 4 impru-

Herodes
Syriæ
præfici.

Malachio in-
fidiante,
Antipa-
ter uene-
no peri-
mitur.

imprudencia superat. Nam & Phaselum apud Hierosoly-
mam præsidij appositum, & Herodem, qui custodiam
curabat ad murum, multis excusationibus & sacramētis
circumuentos impellit, ut ipsis intercedentibus, reconcilia-
retur Antipatro: atque ita denuo per Antipatrum exorato
Marco, tunc in Syria militē regente, seruatus est: qui Ma-
lachum statuerat occidere, quod nouis rebus studuisset.
Cæsare uero adulescente, & Antonio cum Bruto & Cæs-
sio bellum gerentibus, Marcus & Cassius exercitu de Sy-
ria conflatō, quod magna pars, ubi usus poposcit, Hero-
dis fuisset, ipsum quidem totius Syriæ procuratorem præ-
ficiunt, equitum illi manu, peditumq; attributa, Si autē bel-
lum desisset, regnum quoq; Iudææ Cassius se eidem dela-
turum esse pollicitus est. Euenit autē, ut Antipatro & spes
& fortitudo filij, causa mortis fieret. Horū enim metu Ma-
lachus, ministro quodam regio pecunia corrupto, mixtum
ei ueneno poculū dari persuadet. Atq; ille quidem iniusti-
tie Malachi palma fuit, post cōuiuium mortuus, uir ad alia
strenuus, rebûsq; administrandis idoneus, & qui regnum
recuperatum conseruasset Hyrcano. Malachus autem in-
fensum propter suspicionem ueneni populum, negando pla-
cabat: simulq; ut ualidior esset, armatorum sibi copias con-
quirebat. Nec enim Herodem cessaturum arbitrabatur,
quin etiam mox cū exercitu necis paternæ ultor adueniret.
Sed Phaseli fratris consilio, qui cum palam minime perse-
quendum esse dicebat, ne uulgi seditio cōcitaretur: & pur-
gantem se tunc Malachum patiēter admisit, & suspicione
liberum esse concedens, clarissimas paterno funeri celebra-
uit exequias. Conuersus autem in Samariam, & ciuitatem
composuit seditione turbatam, perq; dies festos in Hieroso-
lymam remeabat, præmissis comitibus armatis: nā timens
impetū

impetum compellabat Hyrcanus. Malachus autem alienigenas introduci super indigenas, quod dies festos agerent, prohibebat. Herodes autem, et ipso qui praeceperat, causaq; contempta, nocte ingressus est. Iterumq; Malachus ad eum ueniens, Antipatrum flebat. Contrariusq; ille se falli, cum uix animi dolorem premeret, simulabat: et tamen de nece patris apud Cassium per epistolas questus est, cui propterea Malachus inuisus erat. Itaque non modo ut mortem patris ulcisceretur, ei rescripsit: sed etiam Chiliarchis quibus praeerat, ut in causa iusta Herodi opem ferret, occulte praecepit. Et quoniam capta Laodicia, undiq; ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus et coronis, ipse quidem hoc ultioni tempus destinauerat. Malachus autem id Tyri fore suspicabatur consilium: et filium suum tunc apud Tyrios obsidem, statuit subducere, et ipse in Iudaea fugam parabat. Salutis autem desperatio stimulabat, ut etiam maiora cogitaret: nam et Iudeorum gentem contra Romanos excitaturum se credidit, dum bello aduersus* Cassium Antonium occupabatur, deiectionq; Hyrcano facillime regnatura. Sed profecto irridebat eius spe fatale decretum. Etenim quointenderet animum suspicatus Herodes, et ipsum et Hyrcanum propere astantes, ad coenam uocat. Deinde seruorum quendam instruendi conuiuii specie intromittit. Sed res erat, ut Chiliarchis praediceret ad insidias egredi: atque illi praceptorum Cassij memores, ad litus ciuitati proximum armati gladijs occurrunt, ibiq; circumseptum Malachum multis uulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim concidit stupore dissolutus: uixq; anima recepta, Herodem percontabatur, quis Malachum occidisset. Et cum ex Chiliarchis unus respondisset, Cassij praeceptum: plane, inquit, et me et patriam meam Cassius seruat incolumem: qui amborum insi-

Als Antonium Cassius.

Malachus interficit.

C c s diatorē

diatorem peremit. Vtrum autem inuidia dixerit, an quod timore factum probaret, incertum est. Sed enim in Malachum hoc modo ultus est Herodes.

De Herode accusato & uindicato. CAPVT X.

Ant. li. **P**ostquam uero Cassius excessit e Syria, iterum Hiero-
 14. ca. solymis orta seditio est, cum Felix in Phaselum mo-
 20. uisset exercitum, & in Herodem, fratris poena uellet necē
 Malachi uindicare. Casu autem Herodes cum Fabio Ro-
 mano duce, apud Damascum habitabat: Et ne cupiens auxi-
 lio foret, morbo impediabatur. Interea tamē Phaselus, etiā
 sine cuiusquā præsidio superauit Felicem: probrumque
 Felix su- ingratum obijciebat Hyrcano, qui & Felici studuisset, fra-
 peratur. tremque Malachi castella occupantem coniurauerat. Iam
 enim multa tenuerat, omniumque tutissimum Massadam.
 Nec tamen ei quicquā cōtra uim Herodis potuisset sus-
 ficere, qui mox ut conualuit, alia recepit. Et illum ex Mas-
 sada supplicem dimisit, & Marionem Tyriorum tyran-
 num ex Galilea pepulit. *Triennium castella possederat,
 Tyrijsque quos ceperat, uitam concessit omnibus: nonnul-
 los etiam donatos abire iussit, unā & sibi ciuitatis beneuo-
 lentiam, & tyranno comparans odium. Marion autem à
 Cassio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syriae tyran-
 nos præfecerat, sed ob Herodis inimicitias etiam Antigo-
 num Aristobuli secum ducebat, & Ptolemæum, propter Fa-
 bianum, quem Antigonus sibi pecunia sociatum, adiutorē
 incepti habebat. Cuncta uero socer Ptolemæus Antigono
 subministrabat. Contra quos Herodes instructus, in aditu
 Iudææ commisso prælio, uictoria potitur: fugatoque Antigo-
 no, redit in Hierosolymam, pro merito gestæ rei omnibus
 charus, ut etiam quibus antea despectus erat, tunc in eius fa-
 miliaritatem sese dederint, propter Hyrcani affinitatem.

Namque

Namque is Herodes iampridem ex indigenis habebat uxorem, non ignobilem,, quæ Dosis uocabatur, & Antipatrū ex ea suscepserat filium. Tunc autem duxerat Alexandri, cuius pater fuit Aristobulus, filiam Mariamnē, Hyrcani neptem ex filia, atq; inde regis familiaris erat. Sed ubi Cassio circa Philippos interfecto, Cæsar in Italiam, & Antonius in Syriam discesserūt: & legatis ab alijs ciuitatibus ad Antonium missis in Bithyniam, etiam Iudeorum optimates accusatum ueniunt Phaselum & Herodem: quod illis rerū summam ui possidentibus, nomen tātum honorabile superesset Hyrcano. Atque Herodes qui presto erat magna pecunia placatum sic Antonium affecit, ut ne uerbum quidem Ant. li. inimicorum eius pateretur audire: & tunc quidem ita digressi sunt. Cum autem denuo Iudeorum primates centum 21. iari, Antiochiæ proximam Daphnen, ad Antonium uenissent, amoris Cleopatrarum iam seruientem, delecti à cæteris, qui eloquentia & dignitate præstabant, aduersus fratres accusationem proponunt. Respondebat autem Messala, causæ defensor, astante etiam propter affinitatem Hyrcano. Auditis deinde utrisque partibus, Antonius percontabatur Hyrcanum, quinam essent regendis rebus aptissimi. Cumque is Herodem, eiusq; fratres alijs prætulisset, uoluptate repletus (nam & hospes eorum paternus erat: humanissimeq; ab Antipatro susceptus, eo tempore, quo in Iudeam cum Gabinio uenerat) tetrarchas ambos declarat: totius cis Iudææ procuratione permissa. Legatis autem id egre ferētibus, quindecim eorum correptos, carceri tradidit, quos etiā penè occidit. Cæteros aut reiecit cū iniuria: unde maior tumultus Hierosolymis excitatus est. Deniq; mille legati iterū Tyrū missi sunt, ubi cōmorabatur Antonius, ī Hierosolymā paratus irruere. Et cōtra eos uociferātes,

Iudæi ab
Antonio
occisi.

tes, magistratus Tyrionum directus est, data ei licentia, ut quos comprehendiſſet, occideret: præceptoq; ut eorū po-
testatem cōfirmare curaret, qui tetrarchæ ipsius eſſent An-
tonij ſuffragio conſtituti. Ante hæc autem Herodes uſque
ad littus cū Hyrcano progreſſus, multis eos admonerat,
ne & ſibi interitus, & patriæ belli cauſa fierent, dum incō-
ſiderate contendunt. Illis autem tanto magis id indigne fe-
rentibus, Antonius miſſis armatis, multos occidit: multos
etiam uulnerauit. Quorū & ſaucios cura, & mortuos ſe-
pultura Hyrcanus dignatus eſt. Non tamen ideo qui effu-
gerant, quieſcebāt: perturbādo enim ciuitatē, Antoniū tri-
tabant, ut etiam quos in uinculis haberet, occideret.

De bello Parthorum contra Iudæos & fuga Herodis ac
fortuna. CAPVT XI.

Ant. li. **B** Arzaſarmane autem Parthorum ſatrapa, Syriā biē-
14. ca. **B** nio poſt cum regis filio Pacoro, detinente, Lyſanias
22. patris ſui mortui ſucceſſor Ptolemæi Minæi filij, nulle ſa-
trapæ talenta pollicitus, & mulieres quingentas, ei perſua-
det, ut Antigonū in regnū inducerent, Hyrcanumq; depo-
nerent. Impulſus igitur ab eo Pacorus, ipſe quidem per ma-
ritima loca perrexit, Barzaſarmanem autē itinere mediter-
raneo iuſſit irrumperē. Sed maritimorū Tyrj Pacorū ex-
cluſerunt, cum Ptolemæus eū & Sidonij recepiſſent. Ille
autem quendā regium miniſtrum, cognomine Suium, equi-
tatus ei parte attributa, ad Iudæam iuſſit accedere, & ex-
ploratorum hoſtium conſilium: & ubi uſus exegiſſet, præ-
ſidio futurum Antigono. Plurimi autem eorū, qui Carme-
lum populabantur Iudæi, ultro ad Antigonū currūt, ad ir-
ruendum alacriter animati. Ille autem ad locū, qui Drimas
dicitur, occupandū, eos præmittit: ubi cōmiſſa pugna, de-
pugna i
Hieroso-
lymis. pulſisq; hoſtibus & effugatis, Hieroſolymam curſu pete-
bant:

bant: auctiq; multitudine, usq; ad regiam processerūt. Excepti autem ab Hyrcano & Phaselo, forti acie in foro cōfligunt. Ibiq; hostes in fugam uersos, pars Herodis in sanū concludit: custodēsq; his sexaginta uiros apponit, per aedes proximas collocatos. Sed hos quidem insensu fratribus populus, igne consumit. Herodes autem iracundia peremptorum congressus cum populo, multos obtruncat: inq; dies singulos inuicem sese per insidias incursantibus, asidue cedes erant. Instante uero die festo, qui Pentecostes uocatur, omnia circa templum, totāque ciuitas plebe rustica repleta est, & pleraq; armata. Et Phaselus quidem muros, Herodes autem cum paucis domum regiā custodiebat. Inuasīsque de improviso hostibus, in suburbano complures quidē perierunt, omnes autem in fugam uertit. Et hos in ciuitatē, alios in sanum, alios in extremum uallum includit. Interea pacis arbitrium Pacorum, Antigonus petit admitti. Exoratus autem Phaselus, & ciuitate & hospitio cū quingentis equitibus Parthum recepit: sed ante quidem speciei cōcordie uenientem, re autem uera, ut adiuuaret Antigonum. Denique Phaselum dolo pepulit, ad Barzafarmanem legatos de cōpositione mittere, quamuis multa dissuadēte Herode, atq; ut insidiatorē occideret, nēue se eius fallacijs dederet: admonente enim natura, barbaros fidem negligere. Exijt etiā Pacorus cum Hyrcano, quo minus suspectus esset: nonnullisque relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros uocant, cum ceteris Phaselum persequeretur. Sed ubi ad Galileam uenerunt, indigenas quidem disidentes atque armatos offendunt, satrapam uero conueniunt satis callide, & officijs amicitie dolos tegentem. Denique postquā dona cis dedit, redeuntibus insidias posuit. Illi autem in maritimum quendam locum deducti, cui nomē est Edipon, fraudē

Pacori
dolos.

fraudem intelligunt . Ibi enim de promissis mille talentis audierunt: & quod Antigonus plerasque mulieres ex his; quas ipsi haberent inter quingentas partes deuouisset: quodq; sibi semper à barbaris præstrucrètur insidiæ. Olim enim capti essent, nisi mora fuisset, dum Hierosolymis caperetur Herodes, ne sibi præsciis quæ de his agerentur, caueret, Hæc iam non uerba erant solum, nam & custodes haud procul abesse conspiciebat. Et tamen Phaselus Hyrcanum deserere non est passus, quamuis eum sæpius moneret filius, ut fugeret: cui Saramalla Syrorum tunc ditissimus dixerat, quemadmodum essent omnia de insidijs constituta. Sed conuenire satrapam maluit atq; in os exprobrare, quod se insidijs appetisset: ac maxime quia pecuniæ causa talis extitisset, cum plus ipse pro salute daturus esset, quam pro regno promississet Antigonus. Ad hæc Parthus subdola satisfactione, iurèq; iurando suspicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: statimque à Parthis qui remanserant, quibusq; iussum erat, Phaselus atq; Hyrcanus comprehenduntur: periuria simul ac perfidiam execrantes. At interim minister ad hoc missus, Herodem capere moliebatur: eumq; fallere, ut extra murum procederet, sicut sibi mandatum fuerat, conabatur. Ille autem suspectos habere solitus barbaros, & tunc minime dubitans in hostes incidisse literas quæ insidias indicarent, prodere nolebat, quanquam satis idoneam causam Pacorus obtenderet, epistolas portantibus obuiam ire debere: nec enim ab hostibus esse captos, aut quicquam de insidijs, sed quæ Phaselus gessisset, his contineri. Iamdudum autem ab alijs audierat Herodes, fratrem suum Phaselum esse correptum: & Hyrcani filia Mariamne prudentissima foeminarum, multis eum precibus ne

bus ne prodiret orabat, neque se crederet manifestis iam conatibus barbarorum. Adhuc autem Pacoro cum socijs deliberante, quonam modo clam patraret insidias, nec enim fieri posset, ut tantæ sapientiæ uir ex aperto circumueniretur, nocte Herodes cum propinquis sibi personis, ad Idumæam ignaris hostibus proficiscitur. Eo cognito, Parthi cum persequerentur. Et ille matrē quidē fratrēsque suos, desponsatamque puellam cum matre, minimosque fratres prætereundum iter iussit. Ipse autem caute cum famulis suis barbaros retentabat: multisque per omnes conflictus interemptis, ad castellum Massada properabat. Grauioribus autem in fuga Parthis Iudæos expertus est. Qui cum semper molesti fuissent, à sexagesimo tamen ciuitatis stadio aliquandiu etiā acie decertauerunt. Vbi Herodes uictoria potitus, cum multos interfecisset, ipsumque locum in memoriam præclari facinoris edificatum, locupletissima exornauit regia, arcemque in eo munitissimā condidit, ac de suo nomine Herodion uocauit. Et tunc quidē cum fugeretur, multos ad se applicabat. Postea uero quā de Idumæa uenit, occurrit ei frater Iosippus, turbamque sequentiū diminui persuadet: nec enim capacem esse tantæ multitudinis Massadam. Erat autē supra quā nouem milium multitudo. Itaque paruit Herodes eius consilio, et impares quidem necessitati per Idumæā dimisit cum uiatico, lectissimos autem maximeque necessarios tenuit, atque ita in castellum receptus est. Deinde octingentis ibi relictis, qui mulieres defenderent, itemque comætu, qui satis esset obseſis, ipse in Petram ciuitatē Arabiæ perrexit. Parthi autē apud Hierosolymā in prædā uersi, in fugientiū domos ac regiā irruebant, solis Hyrcani pecunijs abstinentes: quæ trecenta talenta superabāt, aliorum uero spe minores inueniebantur: quoniā Herodes iam pridem barbarorum perfidiam

Victoria
Herodis.

Herodion.

fidiam suspicans, quicquid erat in opibus pretiosum, in Idumæam multo ante comportauerat: eiusq; sociorum itidem quisq; fecerat. Veruntamen postquam præda potiti sunt Parthi, ad hoc iniuriæ processerunt, ut omnem terram illam bello implicato replerent: Marisa quoque ciuitate uastata, nec solum Antigoni regem constituerent, uerumetiam Phaselum & Hyrcanum uinctos ei traderent uerberandos. At ille Hyrcani quidem auriculas dentibus truncat, ne solutus quidem mutatis rebus unquam pontificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phaseli uero uirtute præuētus est Antigonus. Qui cum nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, ad saxum fracto capite interiit: atque ita probato, quod uerus Herodis frater esset, Hyrcanusq; degenerasset, uiriliter uita fungitur: dignum operibus humanis obitum assecutus. Fertur tamen & aliud, quod ex illa quidem plaga resipuerit, sed ueluti curandi eius causa, missus ab Antigono medicus, uenenis malis uulnus expleuerit, eoque illum pacto peremerit. Vtrumuis autem uerius sit, præclarū habet initium. Denique aiunt eum, priusquam efflaret animam, cognito ex quadam muliercula, quod Herodes euasisset, dixisse: Nunc bono animo discedam, qui ultorē inimicorū uiuum reliquerim. Ille quidē sic moritur: Parthi autē, quam mulieribus caruerint, quas maxime cupiebant, rebus tamen cum Antigono apud Hierosolymā cōpositis, uinctū in parthiā Hyrcanū ducunt. Herodes autem obstinatus in Arabiam, uelut adhuc uiuo fratre suo, festinabat: ut pecunias ab rege acciperet, quibus solis exoratum iri pro Phaselo sperabat auaritiam Barbarorum. Etenim reputabat, si Arabs minus memor fuisset paternæ amicitiae, animoque liberali parcior, uel mutuum ab eo suareret, quod redemptionis

demptionis causa præberet: pignori opposito ipsius filio, quæ redimeret. Secum enim habebat fratris filium, septem annos natum: trecentaq; talenta dare decreuerat, interpositis precatione Tyrijs. Sed profecto studium fortuna præuenierat: & Phaselo mortuo, nequicquam fratrem diligebat Herodes. Non tamen uel apud Arabas saluam amicitiam reperit. Deniq; Malachus rex eorum, præmissis qui hoc admonerent, quamprimum reuerti eum ex sinibus suis iubet, simulatione quidem Parthos per legatos petisse, ut Herodem Arabia pelleret. Certa uero causa fuit, quod uicem Antipatro debitam, negare proposuerat. Neque pro beneficijs ab eo perceptis, aliquid eius filijs gratiæ rependeret, consolationis egentibus. Imprudentiæ uero suasores habebat, qui Antipatri uellent abiurare deposita. Erant autem circa eum potentissimi. Proinde Herodes quidem, ubi Arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehendit, unde amicissimos existimabat, eaque respondit nuncijs, quæ dolor imperauit, Aegyptum uersus recedit. Et prima quidē uespera in quoddam agreste fanum, dum post ueniētes recipiebat, tendit. Postero autem die, cum Rhinocoluram, peruenisset, fratris ei mors nūciatur. Acceptoque tanto luctu, quāto curarū æstum deposuit, ibat ulterius. Itaq; Arabum sero facti poenituit: & qui reuocarent eum, quem contumeliose tractauerat, uelociter misit. Herodes autem in Pelusium peruenerat: ibiq; transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus, rectores adit: & illi tum famam uiri dignitatemq; reueriti, Alexandriam prosequuntur. Transgressus autem ad ciuitatem, à Cleopatra honorifice susceptus est, ducem sibi militū fore cū, ad ea quæ parabat, existimante. Posthabitis autē reginæ precibus, neq; hycmis asperitate, neq; marina discrimina, quo minus nauigaret Romā, Herodes Romam nauigat.

D d

extimuit.

extimuit. Circa Pamphylia uero periclitatus, maiore oneris parte reiecta, uix in Rhodum uehementer bello Cassij sollicitam, saluus euadit. Amicorum autem suorum, Ptolemæi et Sabini receptus hospitio, licet rei pecuniariae premeretur inopia, maximam tamen edificat nauim triremem: eaque cum amicis delatus in Brundisium, atque inde continuo Romam profectus, familiaritatis paternæ gratia, primum conuenit Antonium: cuique tam suas quam totius generis clades exponit: quodque affectibus suis in castello relictis, atque obsidione cinctis, ad eum hyeme supplex nauigasset. Itaque tanta miserationis casum miseratus Antonius,

An. lib. et memoria quidem iuncta cum Antipatro dextera, tunc
 14. ca. uero ipsius qui aderat, contemplatione uirtutis, etiam tunc
 13. eum regem constituere proposuit Iudeorum, quem ipse tetrarcham antea fecerat. Non minus autem, quam fauore Herodis, odio ducebatur Antigoni. Hunc enim et seditiosum, et Romanis inimicum esse arbitrabatur. Cæsarem quidem sciebat, multo quam ipse paratius renouantem Antipatri expeditiones, quas in Aegypto cum eius patre pertrulerat: et hospitium et in rebus cunctis beneuolentiam: cum præter hæc ipsius quoque Herodis efficaciam cernebat. Veruntamen et senatum conuocabat, ubi Messala, et post eum Atratinus, astante Herode, patris eius merita, et ipsius circa populum Romanum fidem prosequerantur, quo simul hostem Antigonom demonstrarent: non solum quod intra breue tempus his dissidere cœpisset, uerum etiam quod antea quoque populo Romano despecto, Parthorum suffragio regnum curauisset accipere. His autem comoto senatu, cum Antonius etiam bello contra Parthos gerendo, utile esse diceret Herodem regem creari, omnes assentiunt. Dimissoque concilio, Antonius quidem et Cæsar egrediebantur: mendium

dium stipantes Herodem. Consules autem cum alijs magistratibus antecederant, cæsuri hostias, decretumq; senatus in Capitolio reposituri. Primo autem die regni Herodis, apud Antonium coenatum est.

De Bello Herodis & Roma redeuntis, pro

Hierosolyma & contra latrones.

CAPVT

XII.

Eodem uero tempore, Antigonus apud Massadam in-
clusos obsidebat, alijs quidem uictui necessarijs abundantes, aquæ autem inopes. Vnde Iosippus quoque frater Herodis cum ducentis familiaribus suis ad Arabas confugere cogitabat: audito, quod eorum quæ in Herodem commiserat, Malachum pœniteret: castellumque reliquisset, nisi circa noctem, qua exiturus erat, plurimum imbrium contigisset effundi. Aqua enim repletis puteis, sugiendi causa non erat, adeo ut etiam ultro in Antigoni militem eruptiones auderent: multosque nunc aperto prælio, nunc insidijs neci darent: non tamen illis omnia pro uoto cederant, sed ipsi quoque interdum cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, prohibitum missus Parthos, à Syria post illos in Iudeam uenit: uerbo quidem, ut Iosippo & qui unâ obsidebantur, ferret auxilium: re autem uera, ut pecunias auferret Antigono. Itaque cū non longe ab Hierosolymis tetendisset, questu expletus, ipse quidem cum plurima exercitus parte discessit. Silonem uero cum paucis, ne furtum deprehenderetur, si omnes abduxisset, reliquit. Antigonus autem, sperans iterum Parthos sibi adiumento fore, Silonem interim placabat: ut pendente spe, nihil inquietaret. Iam uero naui ex Italia in Ptolemaidem deuectus Herodes, non parua manu coacta externorum, atque gentilium per Galileam, aduersus Antigonum properabat, Ventidij & Si-

D d 2 lonis

lonis fultus auxilio: quibus Delius ab Antonio missus, ut Herodem in regnum deducerent, persuasit. Horum autem Ventidius quibusdam turbas in ciuitatibus, quæ propter Parthos euenerant, componebat. Silonem uero Antigonus in Iudæa mercede corruerat. Non tamen Herodes opis egebat: In dies enim singulos, quo magis iter promouebat, augebantur eius copiae. Nam præter paucos, omnis ei Galilæa consensit: et propositum habebat præmium necessarium Massadam, ut primum affectus suos obsidione liberaret, sed impedimento fuit Ioppe. Hæc enim prius, quod hostilis esset, eximenda uidebatur: ne dum ipse peteret Hierosolymam, tutamen à tergo aliquod inimicis relinquere-
tur. Silo autem iungit agmina, inuenisse gaudens resistendi occasionem, quod eum persecutio premeret Iudæorum. Hos autem Herodes parue manus excussione perterritos, mature in fugam uertit: et Silonem male repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, suos liberaturus ad Massadam festinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret, alios ipsius gloria, nonnullos utrisque beneficijs debita uicissitudo: plurimos tamen spes, ut à rege certissimo. Iamque ualidissimas quæsierat militum copias: sed Antigonus iter eius impediabat, loca insidijs opportunæ præueniens, unde nullum aut minimum afferere-
bat hostibus detrimentum. Herodes autem facile receptis ex Massada pignoribus suis et rebus, à castello in Hierosolymam perrexit. Cui se tam Silonis milites, quam ceteri ex ciuitate iunxerunt, uirium eius timore perculsi. Castris autem positis in occidua regione oppidi, custodes eius partis, ipsum sagittis et iaculis impetebant: ab alijs uero per cuncos excurrentibus, primæ frontis acies tentabantur. Herodes autem primo circa muros præconaria uoce
declarari

Herodes
Hieroso-
lymam
obsidet.

declarari iussit, populi se bono, et saluti ciuitatis aduenisse: poenâsq; ab nullo quamuis manifesto inimico repetiturum, sed discordissimis etiam offensarum obliuionem daturum. Deinde cum allocutionibus contrarijs pars Antigoni obstarat, quo minus aut præcones exaudire, aut uoluntatem mutare quispiam posset, quod reliquum erat, suis imperat murorum defensores aduiscisci: atque illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugam uerterunt. Ibiq; tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis, qui rebus egere se necessarijs acclamarēt, pecuniamq; alimentis poscerent, atque huiemandi gratia in loca opportuna dimitti. Nam ciuitati proxima deserta erāt. Ita omnibus ab Antigono ante prouisis, et incitabat exercitum, et ipse recedere conabatur. Herodes autem non solum rectores, qui Siloni parerent, sed etiam milites ubi essent plurimi conueniendo, rogabat, ne se destituerent, quem scirent à Cesare et Antonio, et senatu deductum, in uno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde hæc precatus, ipse agros adit: tantamq; his exhibuit copiam commeatus, ut Silonis omnes accusationes perimeret: simulq; prospiciens, ne uel in posterum ministrare desinerent, accolæ Samariæ per epistolas ammonēbat. Nam ciuitas eius se cliētele dederat, ut alimenta et uinum, et oleum, et pecora in Hierichunta deferrēt. Hoc ubi audiuit Antigonus, statim qui frumētatu hostes prohiberent, atq; insidijs opprimerent, per agros dimittit. Illiq; iussis obediunt, et magna iam manus armatorum super Hierichunta fuerat congregata. Discreti autē montibus insidebant, si qui exportarent uictuā necessaria speculantes. Non tamen Herodes ociosus erat: sed decem cohortibus comitatus, quanque Romanorum, et quinque Iudeorum, quibus permixti erant etiam mercede conducti

Dd 3 trecenti,

Herodes
cum Ro-
manis
Hieri-
chunta
uadit.

trecenti, præterea paucis equitibus Hierichūta peruenit:
et ciuitatem quidem uacuum habitatoribus reperit, quin-
gentos uero cum mulieribus ac familijs, montiū occupasse
cacumina, et hos quidem captos dimisit. Romani autem
in reliquam ciuitatem irruunt, eamq; diripuerunt, cum ple-
nas domos offendissent omnigenū cōditionum. Rex au-
tem apud Hierichunta præsidio collocato, reuersus est:
Romanūq; militem in his quæ sibi concesserant, ciuita-
tibus, hoc est, Idumæa, et Galilea, et Samaria, hyema-
tium dimisit. Antigonus quoq; Silonis corruptione me-
ruit, ut exercitus partem Liddis susciperet in Antigoni gra-
tiam. Et Romani quidem armorū cura soluti, rebus omni-
bus abundabāt. Herodes autē non quiescebat, sed Idumæā
duobus milibus peditum, et quadringentis equitibus, mis-
so etiam fratre suo Iosippo, commonuit, ne quid noui cum
Antigono fieret. Ipse autem, matre cū alijs, quos ex Mas-
sada liberauerat, affectibus suis in Samariam translata,
ibiq; tutissime collocata, ut cætera Galilææ subuerteret,
atq; Antigonom præsidio expelleret, proficiscitur. Cūq;
Sephorim, licet uehementissime ringeret, peruenisset, fa-
cillime ciuitatem capit, custodibus eius ante aggreSSIONem

An. lib. fuga dilapsis: ibiq; suis militibus, quos hyems fatigauerat,

14. ca. recreatis (erat enim magna copia commeatus) aduersus la-

24. trones in speluncis agentes, direxit animum: qui pleraque
illius regions incurfantes, non minoribus quàm belli cladi-
bus incolas afficiebant. Præmissis autem tribus peditū co-

Al. Arbi-
lon. hortibus, unaque ala equitū in uicum* Arbelam, ipse dic-
bus quadraginta post cum reliqua manu superuenit. Nec
tamen eius incursum hostes extimuerunt, sed armati obuiam
proceedebāt, peritia bellatoris fisci, et ferocitate latronis.
Deniq; prelio commisso, dextro ipsorum cornu, sinistrum

Herodis

Herodis in fugam pellitur. Ille autem de suo dextro circumgressus, uelociter subuenit: & suos quidem à fugaretrahit. Irruendo autem in hostes, impetum persequentium refrenabat, donec à fronte pugnantes uolentiae concesserunt: qui tamen eos usque ad Iordanem cadendo persequeratur: & magna fugientium parte perempta, ceteri trans fluuiū disiecti sunt: & Galilea metu est purgata, nisi quod in speluncis latitantes reliquerant, eorumque causa diutius ibi remorandum fuit. Quamobrem primum laboris fructum militibus rependebat, centumquingenta nummorum drachmas singulis diuidendo: eorumque rectoribus multiplicatam summam ad hyberna mittendo. Pheroræ autem fratri minimo scripsit, ut & foro uenalium consulcret, muroque castellum Alexandrium cingeret: quæ ab illo curata sunt. Itaque circum Athenas uersabatur Antonius. Ventidius autem ad bellum contra Parthos, Silonem atque Herodem accersit: mandato eis per epistolas, ut Iudæ statim ante componerent. Sed Herodes, libenter ad Ventidium Silone dimisso, ipse aduersum latrones in speluncis habitantes, mouet exercitum. Istæ autem speluncæ in præruptis montibus erant, undique inaccessæ, transversosque tantum ac per angustos ascensus habebant: saxumque ab earum fronte usque ad fauces altissimas pertingebat, rectum uallibus imminens, ut aliquandiu quidem rex pro loci difficultate quid ageret, incertus esset. Postremo autem placuit, ut molimine uteretur satis incauto. Etenim ualentissimus quisque demissis arculis exponebatur in ostia speluncarum. Hi quoque cum familijs eos mactabant, ignemque repugnantibus iniiciebant. Cumque aliquos ex his conseruare uellet Herodes, ut ad se accederent, uoce præconis edixit. Sed illorum neque uoluntarius se quisquam ei tradidit. Sed &

D d 4 quos

quos uis coëgerat, multi mortem captiuitati prætulerunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum pater, orantes cum matre pueros, ut egredi sibi ad fœdera permitteret, occidit hoc modo: iussit exire singulos, ipse ad ostium stabat, et prodeuntem quenq; filiorum trucidabat. Herodes autem è specula hæc prospiciens, et dolore conficiebatur: et ut filiis parceret, seni dexteram cum precibus porrigebat. Ille autè dictis eius nequaquam mitior factus, insuper uelut humilis animi contempsit Herodem. Et post filios occidit uxorem: deiectisq; desuper mortuis, postremo semetipsum præcipitem misit. Speluncis igitur et qui in his erant ita subactis, Herodes relicta exercitus parte, quantum ne quis rebellare tentaret, satis esse arbitrabatur: cuiq; parti Ptolemæo præposito, in Samariam redijt: armatorum quidem tria milia, sexcentos uero equites in Antigonum duces. Tuncq; propter eius abscessum nacti licentiam, quibus Galileam turbare mos erat, Ptolemæum quidem militum rectorem aggressi, nec opinantem interficiunt. Agros autem uastabant, in paludes atq; in abditißima loca refugiètes. Quibus cognitis Herodes mature succurrit: et magnam quidem eorum multitudinem morte cõsumit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis, huius mutationis causa multam exegit à ciuitatibus pecuniam, centum talenta. Iam uero Parthis expulsis, occiso etiam Pacoro, Ventidius Antonij literis monitus, equitum mille auxilia duarumq; cohortum, aduersus Antigonum mittit Herodi. Eorum autem ducem Macheram, ut se adiutum ueniret, per epistolas mandauit Antigonus, et de iniuria Herodis multa cõquestus, et pecuniam dare pollicitus. Sed Ventidius (nec enim ad quod missus fuerat, negligendum putabat) cū præsertim plura daret Herodes, in proditione quidè ei non

non paruit, simulata uero amicitia res Antigoni exploratum perrexit, nō admissō Herodis cōsilio, dissuadentis id fieri. Antigonius autē, quia præsensit quid cogitaret, ciuitatem ei clausit, & tanquā hostem ulciscébatur ex mœnibus, donec Macheram incepti puduit, & in Amathuntē ad Machæ-
Herodē recessit. Iratus autē quod res aliter cesserat, quos-
lencia.
cunque Iudeos offendisset interficiebat, ut nec uel Herodians parceret: sed ut Antigonianis, omnibus abutebatur. Hæc cum egre ferret Herodes, in Macheram quidē uindicare uoluit, tanquam in hostem, iracundiā uero repressit, & ad Antonium properabat, apud eum accusaturus Machææ iniquitatē. Ille autē delicta sua reputās, uelociter regem cōsequitur: utq; in gratiā secum redeat, multis precibus efficit. Neq; tamē Herodes à proposito suo reuocatus est quo minus ad Antoniū pergeret. Sed cum audisset eum magnis uiribus oppugnare Samosatā, iuxta Euphratē ualidissimā ciuitatem, acrius festinabat. Opportunū hoc tempus esse perspiciebat demonstrandæ uirtutis, & ut magis magisq; placeret Antonio. Deniq; mox ut ad eum uenit, finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis. Magnaque prædæ parte sibi destinata, ut Antonius quidem, quanquam eius uirtutem antea mirabatur, tamen etiam tūc magis eandem opinionem haberet, multūque ad honores eius spēmque regni adderet, Antiochus uero tradere Samosatam cogeretur.

De Morte Iosippi, & obsidione Hierosolymæ per Herodem, & Antigono occiso.

CAPVT XIII.

DVm hæc agerentur, res Herodis in Iudæa fractæ An. lib. sunt. Reliquerat enim Iosippum fratrem suum, qui 14. c. omnia procuraret, cum mandatis huiusmodi, ut neque ante pi. 25. reuersionem suam aduersus Antigonom commoueretur,

D d 5 quia

quia non firmum esset auxilium Machera, quantum delictis superioribus probaretur. Verum Iosippus, ubi fratrem procul abesse cognouit, immemor praeceptorum, Hierichunta cum quinque cohortibus à Machera secum missis petit, ut maturo mesium tempore frumenta diripiat. Incursu autem hostium per montana atque aspera loca oppressus, et ipse cadit, magnam uiri fortis in ea pugna gloriam consecutus, et omnes Romani milites pereunt. Recens autem lectae de Syria cohortes erant, nec ueterum militum quencquam permixtum habebant, qui belli posset ex operibus opitulari. Antigonus autem uictoria minime contentus fuit, sed eo processit iracundiae, ut mortuum quoque Iosippum uerberaret. Denique nactus corpora mortuorum, etiam caput eius abscidit, quamuis quinquaginta talenta Pheroras frater precium redemptionis offerret. Tanta uero nouitas, post Antigoni uictoriam, Galilaeae res occupauit, ut qui partibus eius magis fauerent, productos optimates, Herodis studiosos, lacu submergerent: multaque in Idumaea quoque mutarentur, ubi Machera castelli cuiusdam instaurabat moenia, cuius nomen est* Tongitha. Nec horum quicquam Herodes audierat. Captis enim Samosatis, Antonius, et praeposito Syriae Sosio iussu ut Herodem quoque aduersus Antigonum adiunxeretur, discessit in Aegyptum. Sosius autem duabus cohortibus in Iudaeam praemisissis, quarum Herodes uteretur auxilio, ipse cum caetera manu militum sequebatur. Herodi autem prope degenti apud Daphnen Antiochiae, mortem fratris somnia manifesta significant. Cumque turbatus profiluisset estratis, ecce nuncij cladis intrabant: quare praedolore paululum questus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, ultra uires iter accelerans. Et ubi ad Libanum uenit, ostin-

Al. Gu-
ta.

ostingentos montis accolae assumit auxilio, unamque his iungit Romanorum cohortem. Cum quibus, non expectata luce, Galileam ingressus est, hostesque obuios in eum quem reliquerat locum aduertit: et assidue quidem castellum oppugnare tentabat. Sed prius quam id caperet, asper rima hyeme coactus, in vicum proximum recepit exercitum. Paucis autem diebus post, auctus etiam alterius cohortis praesidio, quam Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, ut castellum nocte desererent. Iamque per Hierichunta properans ibat, ut quamprimum interfectores fratris sui posset ulcisci, ubi etiam mirabilis ei monstrique similis casus euenit. Vnde praeter spem liberatus, opinionem quod deo charus esset adeptus est. Nam cum multi honorati uespera illa coenauissent, postquam dimisso conuiuium omnes egressi sunt, confestim coenaculum cecidit. Id autem commune sibi tam periculorum quam salutis indicium, quantum ad futurum bellum pertineret, esse coniiciens: mane primo castra commouet, hostiumque sex circiter milia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina, et manu quidem cum Romanis conferere non satis fidebant. Lapidibus autem ac telis eos, dummodo plurimos sauciarent, eminus appetebant. Vbi Herodes quoque ipse praeteriens, latus iaculo uulneratur. Antigonus autem se non solum audacia suorum, sed etiam multitudine superiorē uideri cupiens, Pappum quandam ex cotubernalibus suis cum manu militum in Samariam mittit, quibus quidem Machera erat palma uictoriae. Herodes uero terram peruagatus hostilem, quinque municipia capit, duoque habitatorum milia consumit. Exustisque domibus, ad exercitum redit, circa vicum, qui appellatur Camacome tendentem. In dies autem singulos magna ei multitudo Iudeorum, uel ex ipsa Hierichunte, uel ex alijs regionibus accedebat: cum hos

odium

De casu
coenacu-
li.

Al. tria.

Pappus
dux An-
tighoni.

odium moueret Antigoni, alios ipsius Herodis præclara facinora. Enimvero multos ratione carentes, mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem congregati festinâte, Papæ milites neq; multitudinc hostium, neq; impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina conflixerunt, ceteri quidem paulisper restiterunt.

Victoria
Herodis.

Herodes autem fraternæ cædis recordatione periculosius dimicans, dummodo eius ulcisceretur autores, aduersam aciem facillime superat. Deinde semper integros aggrediēdo, uniuersos in fugam uertit. Erat enim plurima occûbentium strages, cum alij quidem in uicum unde uenerāt compellerentur, nouissimus autem ipse instaret, atque infinitos occideret. Postremo ruens inter fugientes hostes, in ciuitatem incidit: cum omnes quidem armatorum domus essent refertæ, plenâque propugnatorum desuper testâ: et quoniam foris deprehensos facillime superabat, disturbando ædes intus abditos extrahebat, alios conuulsis obrutos fastigijs, multos simul necabat. Si quis autem subterfugisset ruinam, eum gladijs armati milites excipiebant. Tantâque cadauerum per omnes uias multitudo congregata est, ut etiam uictoribus ipsis transitus obstrueretur. Hanc plagâ hostes adeo non tulcrunt, ut confluentium turba, cōspectis qui in uico perissent, fuga discederent. Statimq; successu fretus Herodes, ad Hierosolymâ perrexisset, nisi eū hyemis asperitas prohibuisset. Hæc enim perficiendæ uictoriæ fuit impedimentum. Et ne penitus opprimeretur, Antigonus obstiit, qui ciuitatem iam deserere cogitabat. Herodes autem ad uesperam, cum lassos amicos reficiendi corporis gratia dimississet, ipse adhuc ab armis calidus, more militis lauatum ibat. Siquidem unus tantum puer eum sequebatur. Et priusquam in balneum perueniret, obuius ei quidam ex hostibus

Bona
fortuna
Herodis.

ex hostibus gladio armatus excurrat, deinde alter & tertius & plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneū, sed perculsi etiam tunc metu ac latitantes, ut regem uiderunt, illam quidem stupore debilitati ac tremantes, cū incrimis esset prætercunt. Exitus uero qua fugerent cursu petebant. Itaque cum alius casu, qui eos comprehenderet, nullus adisset, Herodi autem nihil pati satis fuisset, oēs effugiunt. Postero autem die Pappū quidem, Antigoni militum ^{Pappus occidit.} ducem, abscisso capite obtruncat. Idque Pheroræ magistro exercitus fratri suo mittit in perempti fratris ultionem. Namque Pappus erat qui Iosippum interfecerat. Vbi autem rigor hyemis cecidit, in Hierosolymā regressus est: murisq; admoto milite (annus autem tertius agebatur, ex quo Romæ rex fuerat declaratus) pro templo castra posuit, quæ facilius erat expugnatio, & antea Pompeius ceperat ciuitatem. Exercitu autem in opera distributo, suburbanisq; diuisis, tres quidē leuare aggeres, & super eos turres edificare iubet. Relictis autem, qui operibus instarent, efficacissimis amicorum: ipse in Samariā uadit, uxorē accepturus, Alexandri filij Aristobuli filiam, sibi desponsatam, ut diximus: & domū obsidet, subcisiua opera nuptias curaturus: quippe iam hostes despiciebat. Igitur ubi eā duxit, ad Hierosolymā redit, auctus militum copijs: eiq; Sosius cum magna manu equitum peditumq; sociatur: qua mediterraneo itinere præmissa, per Phoenicem ipse remeauit. Vniuerso autem exercitu congregato, ad peditum legiones undecim, equitumque sex milia, præter auxilia Syrorum, non pro minima parte ducenda, propè à septentrionali muro castra collocarunt: Herodes quidem senatusconsulto fretus, quibus rex fuerat declaratus: Socius uero Antonio, à quo milites quibus præerat asciret missos Herodis auxilio. Iudeorum

deorum autem intra ciuitatem agentium populus uarie turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo conueniens, furore agebatur, multaque ueluti diuinitus de temporibus distitabat: & qui audaciores essent, in collegio conglobati, multis modis latrocinabantur: maxime & locis oppido proximis uictui necessaria diripientes, neque aut equis aut uiris alimenta relinquebant. Bellatorum autem constantiores, obsidentibus oppositi, è muris opus aggerum prohibebant, & contra instrumenta oppugnantium, semper nouam aliquod obstaculum moliebantur. In nulla autem re, sicut in cuniculis, superabant. Rex autem aduersus latrocinia quidem occultas excogitauit militum insidias, quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam uero alimentorum longinquis transuersionibus adiuuari disposuit: ac pugnae intenti, quamuis omnem modum audaciae supergredenterentur, Romanorum tamen peritia uincebantur. Nihilominus aperte cum his, certa morte proposita, confligebant. Ex improviso autem Romanis per cuniculos intermedios emergentibus, prius quam muri aliqua pars dirueretur, alteram eius uicem muniebant. Prorsus autem neque manibus neque machinis deficiebant, quoniam usque ad ultimum repugnare decreuerant. Denique tanto exercitu circumfidente, per quinque menses obsidium tolerauerunt: donec quidam ex his, quos lectos habebat Herodes, ausi murum transgredi, ciuitatem irrupere, & post eos Sosij centuriones. Igitur ante omnia sano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima ubique mors erat: Romanis quidem propter obsidionis moras iratis: Herodi uero, manu Iudaica summo intenta studio, ne quis penitus ex aduersariis resideret. Maclabantur autem quam plurimi: & per angustiores uicos oppidi, & in domos compulsi, et si
ad tem=

ad templum etiam confugissent: nec ulla erat aut senectutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Denique licet rex ubique mittens rogaret ut parcerent, nemo tamen dexteram continuit: sed ueluti furentes, omnem persequabantur etatem. Ibi tunc etiam Antigonus, neque priorem neque presentem fortunam cogitans, domo descendit, et ad pedes Sosij prosternitur. Ille autem nihil eum tantæ mutationis causa miscratus, et intemperanter derisit, et Antigonom appellauit: neque tamen etiam custodia liberum dimisit ut foeminam. Itaque ille quidem uinctus asseruabatur. Herodes autem quoniam hostes uicisset, ut externa quoque auxilia sub iugum mitteret, providebat. Visendi enim templi, sanctorumque eius studio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamque rem, hos minis, alios precibus, nonnullos armis etiam refrenabat: acerbiorum, quam si uictus fuisset, existimans sibi fore uictoriam, si quod uideri nefas esset, culpa sua uisum fuisset. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Sosium, si uacuefacto uiris et pecunijs oppido, Romani regem se solitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuium cæde, totius orbis terræ imperium, uile pretium iudicaret. Illo autem iustum esse dicente, ut pro labore obsidionis præclaram licentiam milites haberet: ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributurum esse firmauit. Atque ita redemptis patriæ reliquijs, promissa compleuit. Nam et militum quenque liberaliter, et pro merito duces, ipsumque Sosium regia largitate donauit, ut nemo egens pecunijs abiret. Post hæc Sosius aurea corona deo dedicata, ex Hierosolymis remeauit, Antonio uinctum Antigonom An. lib. ducens. Et illum quidem uana spe uite cupidum usque ad ultimum diem, ignauia digna securis excepit. Rex autem pi. i.

Herodes

Amor
Antonij
& Cleo-
patræ.

Herodes discreta multitudine ciuitatis, suarum quidē par-
tium studiosos, quo magis beneuolos sibi faceret, honorifi-
ce tractabat: Antigonianos autē neci tradebat. Et cum pe-
cunia defecisset, diuiso quicquid ornamentorum haberet:
Antonio eiusq; comitibus misit. Non tamē omnino ne quid
pateretur ademit. Iam enim Antonius Cleopatræ amore
corruptus, in omni re cupidini cesserat. Etenim Cleopa-
tra, ubi tantā cognationem suā seuitia persecuta est, ut neq;
propinquus sanguine superesset, cædis rabiem contulit in
extraneos: Syrorūque optimates apud Antoniū criminā-
do suadebat eos interfici, ut eo modo cuiusq; possessiones
dominio suo facilius quæreretur. Postea uero quā in Iu-
dæos atq; Arabas usque extendit auaritiam, ut reges eorū
Herodes & Malachus interirēt, occulte moliebatur. De-
nique cum uel in parte præceptorum resipuisset Antonius,
occidere quidem bonos uiros tantōsque reges iniustum esse
dixit: quod autem his morte propius erat, inter amicos
ultra non habuit: sed multa terra ex eorum præcisa finibus,
& quod erat in Hierichunte palmetum in quo Balsamum
gignitur: ciuitates, præter Tyrum, & Sidonem, cunctas
intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorum potita domi-
nio, ad Euphratem usque Parthis bellum inferentem pro-
secuta Antonium, per Apamiam & Damascum in Iudeam
uenit. Atque hic Herodes, licet magnis muneribus infen-
sum eius animum mitigasset: tamen ducentis talentis an-
nuis, abscissas regno suo possessiones, impetrat sibi locari.
Ipsamque omnibus obsequijs placans, in Pelusium usque
ducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Par-
this aderat, captiuūque Artabaz in Tigranis filium dono
Cleopatræ ducebat. Nam cum pecunijs omniq; præda,
Parthus illi statim condonatus est.

De insidijs.

De infidijs Cleopatraz, & Herodis prelio contra Arabes & terramotu.

CAPVT

XIIII.

Concitato autem bello Acciaco, Herodes quidem cū An. lib.
 Antonia proficisci paratus erat. Et alijs per Iudeā 15. ca.
 turbis liberatus, & Hyrcanio potitus, quem uicum Anti-
 goni soror tenebat. Veruntamen à Cleopatra callide, ne
 periculorū Antigoni particeps fieret, interclusus est. Re-
 gibus enim, ut diximus, insidias tendens, bellum in Arabas
 ut Herodi cōmitteret, persuadet Antonio. Quos si uicis-
 set, Arabiæ: sin autem uictus esset, Iudeæ domina cōstitue-
 retur: alterumque potētium per alterum pessundaret. Sed
 hæc eius uoluntas ad Herodis cessit arbitrium. Nam pri-
 mum pignoribus hostium captis, magnum quem conflau-
 rat equitatum, circa * Diofpolim in eos mittit, & quam-
 uis fortiter resistētes, superauit. Cum autē iam uicti essent,
 maiore motu Arabes suscitantur: & infinita manus in uicū
 Syriæ* Codescanathan congregati, expectabant Iudeos. Al. Di-
 on.
 Vbi rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bellum con-
 sultius administrare tentabat, castrāq; muro cingi præci-
 picbat. Non tamen ei paruit multitudo, sed priore uictoria An. lib.
 freti Arabas impetunt. Et prima coitione in fugam uersos 15. ca.
 urgebant: in persecutione uero insidijs periclitatur Hero- 16.
 des, uici* Canathon indigenis ab Athenione dimissis, qui Al. Cha-
 lon.
 ex Cleopatraz ducibus semper ei fuerat inimicus. Nancque
 horū incurSURE creati Arabes, pugnam repetunt: iunctisq;
 agminibus circa saxosa loca & deuia, Herodis militem fu-
 gant, plurimis cæde prostratis. Qui uero ex prælio serua-
 ti sunt, in uicum Ormuzam confugiunt. Vbi etiā castra eo-
 rum cum hominibus circungressi Arabes, sicut erant plena
 ceperunt. Neq; multo post accepta clade Herodes aderat
 cum auxilijs, serius quā usus poposcit. Huius ei uulneris

E e

causa

causa fuit, præpositorum militibus contumacia, quod iussis obedire noluerunt. Nō enim repentino cōmisso prælio nulum Athenio insidiandi tempus habuisset. Rursus tamē ultus est Arabas, assiduus fines eorū incursionibus inquietās, quodq; semel uictus est, sæpe reuocauit. Sed dum inimicos persequitur, incurrit ei diuinitus alia calamitas, septimo regni anno et Acciaco bello feruente. Namq; ueris initio terra mota, infinita quidē pecorum, triginta uero hominū milia peremit, cū exercitus mansisset incolumis, quoniam sub diuo tendebat: ibiq; tamē Arabas in maiorem audaciam fama sustulit, tristibus nuncijs grauius semper aliquid affingens. Vnde uelut omni subuersa Iudæa, terræ obtinendæ spe, quia neminem superesse credebant, in eam irruunt, legatis prius interfectis, qui ad se uenerant à Iudeis. Herodes autē aduentu hostium perterritam suorum multitudinem, tam magnitudine quā assiduitate calamitātū fractā, ad repugnandum incitare tentabat, hæc dicens: Rationem habere nō uidetur, cur uos præsens formido perculerit. Nā diuinæ quidem indignationis plagas moerori uobis esse nō miror. Ignauum est autem perpeti idem etiam, cum incursus hominum repellendi sunt. Ego enim tantū abest ut hostes post terræ motum pertimescam, quod magis non putauerim dominum hanc illis illecebram dimisisse, ut poenas redderent. Non enim tantum manu armisq; freti, quātum nostris calamitatibus, ueniunt. Fallax autem spes est, quæ non suis uiribus nititur, sed alienis aduersis. Neque uero uel secundæ res uel contrariæ, apud homines certæ sunt: sed in utrāque partem uideas fortunam nutare uicissim: et exempla uobis propria demonstrabunt. Nempe prælio superiore uictores, post ab hostibus uicti sumus: et nunc ergo, quātum æstimare licet, illi capientur, uictores se fore creden-

Herodis
oratio.

credentes. Nimis enim confidens incautus est: metus autē
providentiam docet. Itaq; mihi quidem, hoc ipsum quod
timetis, fiduciam suggerit. Nā cum ferociore quam opus
erat fuistis, & præter uoluntatem meam in hostes egressi
estis, Athenion insidiandi tempus inuenit. Nunc autem ue-
stra cunctatio, & minus alacer animus, ut uidetur, certam
mihi uictoriam spondet. Conuenit tamen ante prælium sic
esse affectos, in ipso autem opere uirtutem erigere: conscie-
leratisq; hostibus planum facere, quod neq; humanum ali-
quod malum, neq; ira cœlestis unquam deprimit fortitudi-
nem Iudeorum, donec spiritum uitæ ducūt, uel eorū quis-
quam in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquo-
ties penè captiuos abduxit. Nihil autem uos terreat rerum
anima carentium metus: neq; arbitremini, terræ concussio-
nem, alicuius futuræ cladis esse portentiū. Naturalia nanq;
sunt elementorum quoq; uitia: nullūque damniū inferunt,
nisi quod ex ipsis euenerit. Nam pestilentiam quidem, uel
famis uel terremotus signū aliquod, tardius fortasse præ-
cesserit. Ipsa uero cum extiterint, sui magnitudine finiu-
tur. Ceterum quid nobis amplius, quàm terræ concussio,
bellum nocere poterit etiam uictis? imò enim uero maximū
imminentis excidij monstrum, non sponte sua, neq; alienis
manibus inimicis accidit, qui legatos nostros præter omniū
hominum leges crudeliter immolauerunt, talēque deo pro
belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugient maxi-
mum eius lumen inuictāque dexterā, sed continuo poenas
dabunt: si patrio repleti spiritu, in uindictam uiolati foede-
ris animos excitemus. Pergite quisque non pro cōiugibus,
neque pro liberis, aut pro patriæ periculis pugnaturi: sed
legatorum cadis ultores. Illi melius quàm nos qui uiui-
mus exercitū regent: uobisq; mihi obedientibus, periclitā-

E'e 2 bor

Congre-
dit Hero-
des con-
tra ho-
stes.

bor ipse pro ceteris. Pro certo enim sciatis, fortitudinem uestram sustineri nō posse, nisi temeritate laedatur. His adhortatus milites, ubi eos alacres uidit, sacra deo celebrauit: deinde cū exercitu Iordanem fluiuium transgressus est. Castris autem Philadelphie positis, haud procul ab hostibus, quasi de interiacente castello cōtenderet, pugnam eminus iritabat, quamprimum cupiens cōgredi. Nam et hostes premiserant, qui castellum occuparent. Sed illos quidē regij facile repulerunt, collēmq; tenuerunt. Ipse uero quotidie producto ad praelium milite, instructaq; acie, Arabas laceſſebat. Cum autem nemo contrā procederet (quedam enim eos uehemens formido tenebat, et ante multitudinem dux Althenius timore obriguerat) uallum eorum disturbabat ipse aggressus, eoq; modo coacti ad pugnam confusis ordinibus, mixtiq; cum equitibus pedites egrediuntur: etsi multitudine superiores, Iudeis tamen alacritate impares, quamuis audaciores eos faceret uictorie desperatio. Et quamdiu quidem resisterunt, non magna eorum cedes facta est: ubi uero terga nudauerunt, multi à Iudeis, multi uero à semetipsis cōculcati perierunt. Deniq; milia quinq; in fuga ceciderunt, ceteraque multitudo in uallum compulsa est, eosque statim circumseptos obsidebat Herodes. Et licet armis propè adesset excidium, tamen aque penuria uehementer urgebat. Cum rex arrogantius eorum legatos despiceret, et talēta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis instaret: deniq; ardescēte siti, ceteruatim exeuntes, ultro se Iudeis tradebant, adeo ut quinque diebus quatuor milia uincirentur, sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus Herodes, iterum septē milia circumsternit: tam magna plaga ultus Arabiam, extincto uirorum eius spiritu tantum profecit,

Magna
strages
Arabū.

profecit, ut eius patronus ab ea gente optaretur.

Herodes exaltatus in regnum.

CAPVT XV.

Mox autem illum excepit desueta rerum sollicitudo An. lib. propter amicitiam Antonij, post uictoriam Cæsa= 15. ca. ris apud Accium. Veruntamen plus timoris habebat, quam 7. ipse patiebatur. Nec enim Cæsar uictum iudicabat Antonio, donec Herodes cum eo superesset. Itaq; rex periculis decreuit occurrere: Rhodumque transmissus, ubi Cæsar eo tempore morabatur, adiit eum sine diademate, ueste quidem cultiq; priuato, sed fastu regio: neq; dissimulata ueritate coram eo hæc dixit: Ego, quidem Cæsar, rex factus ab Antonio, fateor utilem me fuisse regem Antonio. Neq; dubitauerim dicere, quod omnimodo armis quoque me gratum expertus esses, nisi Arabes prohibuissent. Veruntamen et auxilia ei pro uiribus meis misi, et multa frumenti milia: sed nec accepta apud Accium plaga, bene de me meritum deserui. Nam cum auxilij minus comodarem, optimum ei consilium dedi, unam esse dicens Cleopatram ad Cæci mortem aduersorum correptionem. Quam si occidisset, et pecunias ei, et muros ad tuitionem, et exercitum, et metipsum belli contra te socium pollicebar: Sed profecto eius aures Cleopatram amores, et deus, qui tibi uictoriam donaret, obstruxit. Unà ergo cum Antonio uictus sum, et regiam coronam cum eius fortuna deposui. Ad te autem ueni, spem salutis de uirtute præsumens: et ne in examen adduceretur properans, qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc Cæsar: Imò uero saluus esto, inquit, et nunc regnato certius. Nā meritus es qui plurimos reges, cum amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem, ut etiam felicioribus fidus permaneat: siquidē ergo præclarissimā spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamen fecit Antonius, qui magis

Oratio
Herodis
ad Cæci
tem.

Respon-
sio Cæsa-
ris.

E e 3 Cleopæ

Herodi
Cæsar
diadema
imponit.

Cleopatraz quàm tibi paruit. Te nanq; lucrati sumus propter eius amentiam. Prior autem ab officijs cœpisti, quantum apparet, quem ad eorum gladiatores idonea auxilia misisse perscribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo. Experiar autem ipse quoq; bene tibi aliquid facere, ut non queras Antonium. Huius sermonis humanitate, regem ne quid de amicitia sua dubitaret, hortatus, & diadema illi imposuit, & indulgentiam decreto confirmat: in quo multa magnifice in eius laudem allocutus est. Ille autem prius cum muneribus delinitū rogabat, ut Alexandrum quendam supplicem, ex amicis Antonij, iuberet absolui. Sed uicit iracundia Cæsaris, multa illum & gratia pro qua rogabatur admisisse dicentis, quibus repulit deprecantem. Postea uero ad Aegyptum euntem per Syriam Cæsarem, Herodes cunctis acceptis regni diuitijs, tumq; primum cū eo militem inspiciēte, circa Ptolemaidem equo uectus est, coenamque illi cum omnibus amicis exhibuit, atq; insuper exercitui eius epulis cuncta distribuit. Prospectum etiam ut per arida loca proficiscentibus ad Pelusium, atque inde redeuntibus, aquarum copia non deesset. Nec fuit quicquam utensilium, quod desideraret exercitus. Pro his denique meritis paruum esse Herodis regnum, tam Cæsar quàm milites existimabant. Ideoque postquam uenit in Aegyptum, iam Cleopatra & Antonio mortuis, non solum ceteros eius honores auxit, uerum etiam regno partem finium addidit, quam Cleopatra dempserat. Et præ-

An. lib. terca Gadara, Hippon, Samariam: maritimarumque insu-
15. ca. per ciuitatum Gazam, & Anthedonem, & Ioppem, &
9. Pyrgon Stratonis: & ad hæc satellites quadringētos Galatas ei donauit, quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla res autē magis liberalitatē Cæsaris incitabat, quàm
magnus

magnus animus accipientis. Post primam, uero Actiadem etiam regionem quæ Thracon uocatur, eius ditioni subdidit, ciq; continentem Bathaneam, itémque Auranitem. Ex huiusmodi causa Zenodorus qui domus Lysaniæ cōductor erat, non cessauit unquā ex regione quæ Thracon dicitur, latrones Damasценis immittere. Illi autem ad Varronem tunc rectorem Syriæ confugerunt, eumque deprecati sunt, quo suas misérias Cæsari declararet. Cæsar autem his cognitis ei rescripserat, ut latrocinium penitus curaret extinguere. Varro autem milite aggressus loca suspecta, expurgauit latronibus terrā, ipsamq; Zenodoro abstulit: quam Cæsar, ne latronum denuo contra Damasceū receptaculum fieret, Herodi dedit, eumq; præterea totius Syriæ procuratorem cōstituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciā, ne quid eo incōsulto procuratoribus liceret amministrare præcepit: ac Zenodoro mortuo, terram omnem quæ inter Trachonem & Galilæam erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat Herodes, à Cæsare quidē post Agrippam amabatur, ab Agrippa uero post Cæsarem. Hinc ad summum felicitatis euectus, & ad maiorem subleuatus animum, maximam prouidentie partē obsequio pietatis impendit.

De urbibus & ædificijs instauratis & conditis ab Herode; Deq; munificentia, qua usus est erga exterar gentes; eiusq; felicitate.

CAPVT XVI.

ITaque anno regni sui quintodecimo, & templū instauit, & duplum terræ spatium quàm fuerat circa tem-
An. lib.
plū, muro amplexus est, ingenti sumptu & magnificentia pitibus singulari. Augmento erant in ambitu fani magnæ porticus, eiq; iunctum à septentrione castellum: Et illas quidem
10. 12.
à fundamentis erexit. Hoc autem nulla re minus, quàm re-
13. 14.
gni sedes largis opibus renouatum, Antoniam uocauit, in

E c . 4 . honorē

honorem Antonij, Quin etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extructa, duas aedes in ea maximas atque pulcherrimas, quibus ne templum quidem usquā conferri posset, edificauit: easq; amicorum uocabulis unam Cæsaream, Agrippium alteram nominauit. Nec uero solis tectis memoriā eorum et cognomina circumscripsit, sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nam in Samaritica regione, oppidum mureo pulcherrimo per uiginti stadia circumdatum, Sebasten appellauit, deductis eo sex milibus colonorum, terrāq; foecundissima his attributa: Vbi templum quoq; maximum inter aedificia collocauit, et circum id aream triū semis stadiorum Cæsari dedicauit, eiusdemq; oppidi habitatoribus præcipua legum beneficia præstitit. Insuper his alterius terræ adiectione donatus à Cæsare, aliud ei templum circa Iordanis fontem candido marmore posuit, qui locus appellatur * Pannium. Vbi montis quidam uertex in præcelsum editus, propter subiecti lateris uallem specus aperit umbrosus: qua profundæ altitudinis rupes, ad immensum liquentis guttæ receptaculum cōcauatur, ut stagnantis aquæ copia demittentibus aliquid, donec terram inueniant, longitudo nulla sufficiat. Foris autem de speluncæ radicibus oriuntur fontes: et (ut quidam putant) hoc est Iordanis principium. Sed ueri fidē in posterioribus indicabimus. Quin et apud Hiericunta, inter castellum Cyprum et priores domos regias, meliores alias, et quæ commodiorem usum præberent aduenientibus fabricatas, eorundem amicorum nominibus uocauit. Prorsus non est idoneus regni locus, quem honore Cæsaris nudum reliquerit. Postea uero quā fines suos templis repleuit, in prouinciam quoque * honores eius effudit, et in multis ciuitatibus templa quæ Cæsaria uocantur, constituit.

De Sebasten con-
dita.

Al. Pannias.

Al. nomina.

constituit. Cum autē inter maritimas ciuitates uidisset unā
 uetustate iam fessam, quæ Stratonos pyrgos uocabatur, &
 pro loci natura munificentia sue capacem, totam eam can-
 dido saxo reparatam, clarissima regia decorauit, & in ea
 maxime innatam sibi animi magnitudinem demonstrauit.
 Nam inter Doram & Ioppen, quarum media ciuitas sita
 est, omnis ora maritima adeo fuit importuosa, ut omnes
 qui ad Aegyptum ex Phoenice nauigarent, in salo fluctua-
 re cogerentur, minas Affrici metuentes: Cuius etiam me-
 diocris aura, tantas undarum moles ad scopulos erigit, ut
 remeante aestu gorgitis, per aliquantum spatium maris fe-
 ritas augeatur. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta
 natura, Pyrrhao maiorem portum fabricauit, & in eius
 penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quā
 quam omnis ei locus aduersabatur, tamen ita cum difficulta-
 te certauit, ut firmitas quidem structura nequaquam mari
 cederet: pulchritudo uero tanta esset, quasi nulla res ardua
 præpedisset ornatum. Metitus enim, quantum diximus,
 portui spatium per uiginti ulnas in profundum saxa demi-
 sit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, &
 altitudinis nouem, & latitudinis decē, nonnulla uero etiam
 maiora fuerūt. Expleto autem spatio quod undam celabat,
 in*ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum re-
 pellendis erant fluctibus ante constructi, unde etiā procu-
 mia dicebantur: ceteri autem saxeo portus quo cingitur
 muro subiecti sunt, magnis turribus interpositis, quarū ma-
 xima atque pulcherrima ex parente Caesaris Drusium co-
 gnominata est: Crebri autem fornices ad deducenda quæ
 portus haberet: proque fornicibus, & circum eos, pila saxeæ,
 & lata, quæ naues egrediētes exciperet, deambulatio. Adi-
 tus autem septentrionalis erat. Ventorū enim pro situ loci

Al. trecē-
 tos.]

E c 5 placia

placidissimus est boreas. Ad ostium uero, statue siue colosse tres, utrinque fulti columnis: quarum à leua quidem intrantibus, stantes solidas turris sustinet: Dextra uero duo proceri lapides iuncti, et partis aduersæ turris magnitudinem superantes. Domus autem portui connexe, candido itidem lapide, parique mensura spatiorum, ciuitatis uice tendentes in portum. Contra ostium uero portus, in colle, Cæsaris templum magnitudine simul et pulchritudine præcipuum: statuamque in eo Cæsaris siue colossus non minor quam Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar factus est, Romano autem par, et Iunoni, quæ Argis est. Opidum autem provincie dedicauit, rebusque aduēctitijs portum, Cæsari uero conditoris honorem, unde ciuitati Cæsaræ agnomen im-

An.lib. posuit. Quinetiam et cetera opera, forum, theatrum, amphitheatrum, digna uocabulo collocauit: et quinquennalia certamine instituto, nomen ei Cæsaris donauit. Primusque et lib. ipse in centesima nonagesima et secunda olympiade maximæ præmia proposuit: ut non solum uictores, sed et proximi et tertij successores eorum, regalibus diuitijs potirentur. Anthedona quoque renouatam, quam bella subuerterant,

Agrippium. Agrippium uocauit: nimiamque beneuolentia, nomen amici etiam portæ inscripsit, quam ipse in templo ædificauit. Sed nec parentes suos ita quisquam dilexit, nam et patris monumentum optimo regni campo ciuitatem condidit, flumen

Antipatris. Antipatridem nomen arborumque ditissimam, eamque Antipatridem nuncupauit. Et super Hiericūta castellum, natura tutum, et pulchritudine præcipuum, muro cinxit, atque in honorem

Cyprus. Phaselus. rem matris Cyprum uocauit. Fratrique Phaselo turrim cognomine Phaselidem Hierosolymis ædificauit, cuius ambitus et in magnitudine liberalitas postea declarabitur. Aliamque ciuitatem in regione quæ de Hiericūta in boream

ream mittitur, Phaselum nominauit. Cognatis autem & amicis eterne glorie traditis, ne sui quidem fuit immemor: sed castellum contra montem Arabici lateris propugnaculo permutatum, de suo nomine Herodium uocauit: ^{Hero-} ^{dium.} tumque Astoiden, qui manu factus stadiorum sexaginta spatio ab Hierosolymis aberat, similiter nominatum, munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est. Ambitum autem compleuit edibus regijs liberalissime exornatis: ut non solum interna mæborum facies clarior esset, uerum etiam foris parietes ac macerie, testæque largis infusa diuitijs elucerent. Aquam etiam plurimam ingenti sumptu ex longo interuallo induxit, perque ducentos gradus marmoris candidissimi fabricauit ascensum. Erat autem totus collis manu factus, & uehementer excelsus. Qui & aliam circa radices eius regiam, ac diuersoria, quæ & sarcinas & amicos recipere possent, edificauit: ut pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse uideretur castellum: circumscriptione uero, domus regalis. Tantis autem constructis edificijs, animi sui magnitudinem in plurimus etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Nanque apud Tripolim & Damascum & Ptolemaidem, publicas balneas quæ gymnasia dicunt: Bibli autem marum exedras uero & porticus, foræque & templa Berithi ac Tyri: necnon & apud Sidonem, & Damascum theatra condidit. Maritimis autem Laodicæsisibus aquæ ductum: apud Ascalona uero Nymphaeæ siue lacus ornatissimos, & balneas, item peristylia, tam opere quam magnitudine miranda constituit. Sunt quibus etiam lucos portusque prestitit. Multæ ciuitates ab eo, tamquam regni sociæ, agris quoque donatæ sunt. Ad exhibitionem uero thermarum alijs redditus annuos ac perpetuos delegauit, quemadmodum Comis, ne quando

Frumenta
ab Hero
de egiti-
bus ad-
ministra-
ta.

quando beneficij gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis ministravit egentibus: & insulis Rhodiorum ad instruendam classem pecunias sæpe, multisque in locis præbuit: incensumq; Pythium in meliorem formam reparavit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios aut Samios liberalitatem? perq; omnem Ioniam eorum, quæ desiderasset quisq; largitiones? Nonne etiam Athenienses, & Lacedæmonij, & Nicopolitani, & in Mysia Pergamus, Herodis sunt plena donarij? Nonne Antiochenſium Syria plateam, cum plena cœni ab oïbus uitaretur, per uiginti stadia prolixam, stravit polito marmore: declinandisque imbribus, quàm longa eſſet ornavit? Sed hæc quidẽ propria quis dixerit illorum, quibus ea detulit, populorum. Quod autem Elidenſibus præſtitit, non ſolum Achaiæ cõmune, ſed etiã totius orbis terræ munus uidetur, per quem olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hos deficere ſumptuũ uideret inopia, quodq; ſolũ ex ueteri gratia reſtabat effluere, non ſolum agonitheta ipſe factus eſt, eo luſtro, quod cũ Romam nauigaret, offendit: ſed etiam perpetuos pecuniarum queſtus inſtituit, ut nunquã eius memoria agonithetæ munere fungi deſideret. Inextricabile opus erit, debitorum ſiue tributorum remiſſiones exponere, ſicut Phaſcelitas & Balancotas: aliaq; circa Ciliciam municipia leuauit annuus penſionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit, ne quam pateretur inuidiã: uelut maius aliquid aucuparetur, ſi beneficijs amplioribus afficeret ciuitates, quàm qui eas haberent. Quin & corpore uſus eſt, quod animo conueniret. Cũque ſummus uenator eſſet, in hoc tamen ipſo, equitandi peritia quæ cuperet, aſſequebatur. Denique uno die quondam quadraginta feras ſubegit. Eſt autem aprorum altrix illa regio, ſed magis ceruis & onagris

onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui sustineri nō posset. Itaque multos etiam in exercitatione terreat: quibus & torquendo iaculo directissimus, & sagittarum librator uidebatur egregius. Præter animi autē corporisq; uirtutem, fortuna quoque secunda usus est. Raro enim contra uotum eius, belli cessit euentus. Et si quando id accidit, non ipsius culpa, sed aut proditione quorundam, aut temeritate militum factum est.

De dissidio Herodis cum filijs Alexandro & Aristobulo.

CAPVT. XVII.

AT uero publicam ei felicitatem moerores inuidere An. lib. domestici, & aduersi casus ex muliere coeperunt, 15. ca- quam maxime diligebat. Nam quia regis meruit potesta- pi. 3. 8. tem repudiata quā prius acceperat uxorem, ex Hierosoly- 9. & mis genus ducentē quæ Dosia uocabatur, Mariamnen sibi lib. 16. coniunxit, Alexandri filiam Aristobuli filij: unde domus eius ca. 13. in discordiam uenit. Et antea quidem, maxime uero post- quam Roma regressus est. Nam primum Antipatrum ex Doside filium, eorum causa quos de Mariamne suscepe- rat, expulit ciuitate: solis festis diebus eō commeandi facul- tate concessa. Deinde auum coniugis Hyrcanum, ex Par- this ad se reuersum propter insidiarum suspicionem pere- ^{Mors} ^{Hyrcani.} mit. Quem captum quidem, occupata Syria, Barzafirma- nes abduxerat: miserati uero gentiles liberauerāt, qui ultra Euphratem colebant: Et si monitis eorum paruisset, ne ad Herodem transiret, non interisset. Verum mortis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. Hoc enim fretus, multoq;e amplius patriam desiderans uenit. Herodem au- tem commouit, non quod regnum affeētaret, sed quod ipsi iure deberetur. Quinque autem filiorum quos ex Ma- riamne susceperat, due foemine, cæteri marces erant. Ho- rumq;

rumq; minimo Romæ in studijs mortuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatem, & quod iam regnanti sibi fuissent geniti, regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariamnes suffragabatur: qui in dies singulos proficiens, adeo succendebat Herodem, ut eorum nihil sentiret, quæ propter dilectam sibi dolerent. Tantum namque in eum Mariamnes erat odium, quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipsis, inimicitiarum probabiles causas, ex amore uero fidutiam, in os ei, quæ Hyrcano auo suo fecisset obijciebat, quæq; in fratrem Aristobulum egisset. Nec enim uel huic, quanquam puer erat, parcebat: quem pontificem in decimo septimo ætatis anno creatum, post honorem statim occidit. Atque ille qui cum sacra ueste amictus, ad aram accessisset festo die, populus omnis illachrymavit: & tamē noctu missus in Hierichunta, ibi sicut mandatum fuerat, lacu submersus à Galatis, interiit. Hæc igitur Herodi Mariæne probro dabat, sororemq; eius & fratrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat. Graui autem indignatione mulieres seuiebant: & quo maxime commoueretur Herodes, insimulabant eam adulterij: præter alia multa, quæ uerisimilia fingerentur, hæc accusantes, quod in Aegyptum imaginem suam misisset Antonio: proq; immoderata libidine, absentem se properasset ostendere uiro, mulierum cupidine insanienti, & qui uim posset inferre. Id ueluti fulmen aliquod emissum perturbauit Herodem, maxime quidem amoris causa emulatione succensum. Deinde etiam cogitantem Cleopatræ seuitiam, cuius gratia & Lysanias rex, & Malachus Arabs erāt perempti. Non enim coniugis amissione, sed morte sua periculum metiebatur. Itaque profecturus Iosippo Salomes sororis sue

sue uiro, quem fidum habebat, & pro affinitate beneuolum, commendabat uxorem: mandato ei clam, ut eam interficeret, si etiam se occidisset Antonius. Verum Iosippus non maligne, sed regis amorem mulieri cupiens demonstrare, quod ab ea nec mortuus pateretur diuelli, secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso Herode, multaq; inter fabulas de affectu iurante, quodq; nunquam esset alterius mulieris amore captus: ualde, inquit, amor nos tuus mandatis Iosippo comprobatus est, quibus ut me occideret, precepisti. His auditis quae occulta credebatur, amens erat Herodes ilico: nec unquam Iosippum mandata sua proditorum fuisse ratus, nisi eam corrupisset, pra dolore insaniebat. Cumq; stratis exilisset, in regia spatatur, ibiq; tunc Salome soror eius arrepto tempore criminandi, suspicionem de Iosippo confirmauit. Vnde Herodes immoderate emuli dolore furens, confestim utrumque iussit interfici. Deinde poenitudo sequebatur insaniam: & postquam iracundia concidit, amor iterum calecebat. Tanta uis autem cupidinis erat, ut ne mortuam quidem putaret eam, sed praegritudine tanquam uiuam alloqueretur: donec processu temporis, funere cognito, moeroris magnitudine, quem superstitem dilexerat, aequauit affectum. Maternae autem iracundiae succedunt filij, & immanitatem sceleris reputantes, non aliter suspectum patrem quam si hostis esset, habebant. Idq; & antea quam diu Romae in studiis erat, & multo magis postquam in Iudeam reuersi sunt. Siquidem cum aetatibus eorum, mentium quoq; roborabatur affectio. Iam uero maturi coniugio, unus amita suae Salomes, quae matrem amborum accusauerat, filiam ducit: alter Archelai Cappadocum regis. Vnde accessit etiam libertas odio, & occasiones ex eorum confidentia delatoribus collatae sunt. Itaq; apertius quidam curege loque-

ge loquebantur, quod ei per utrumque filium instruerentur infidiæ: Alter quidem ultrices materni exitij simul cū fratre armaret manus: alter uero, hoc est Archelai gener, socero fretus etiam fugam pararet, ipsum apud Cæsarem accusaturus Herodem. His igitur criminationibus repletus Herodes, ueluti propugnaculo sibi futurū aduersus filios, adducit Antipatrum ex Dosithe susceptum: hisq; illū præponere modis omnibus cœpit. Qui cum hanc mutationem tolerabilem non putarent, ac priuata matre editum proficiētem uiderent, indignationem cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singulis quibus offenderentur, iram prodebant. Et illi quidem in dies singulos magis magisq; negligebantur. Antipater autem etiam sui causa fauorabilis erat: nam et patri blandiri callide nouerat, et uarias inter fratres suos calumnias conferebat, quædam ipse dictitans, amicos uero suos ad alia uulganda submittens, donec omnino spem regni abscidit fratribus suis. In testamento enim ipse quoq; aperte iam successor fuerat declaratus. Deniq; tanquā rex etiam ad Cæsarem missus est, cultique regio et cæteris obsequijs præter diadema utebatur. Tempore aut illo ualuit etiā suā matrem in cubile Mariannes inducere: duobusq; armorū generibus in fratres usus, blāditijs et opinionationibus, regi obrepfit, ut etiam de filiorū morte cogitaret. Quapropter Alexandrū quidē secū Romam pater abstractum, ueneni sibi dati reū apud Cæsarem postulauit. Ille autem uix deplorandi copiam nactus: et licet apud imperitissimum iudicem, tamē Herode et Antipatro prudentiorem: delicta quidem patris uerecunde suppressit, in seuerō delata crimina fortiter diluit: periculorumq; socio fratre purgato, mox de Antipatri calliditate, et de suis iniurijs questus est: cū præter innocentie cōscientiā eloquentia iuuaretur.

iuuaretur. Erat enim acerrimus in dicendo, postremo pro-
 locutus quod eos pater libenter occideret, auxit facinus,
 et lachrymas quidem cunctis excussit. Verum Cæsarem sic
 affecit, ut eorū accusationibus spretis, Herodem statim re-
 uocaret in gratiam. Hac autem lege recōciliatio facta est,
 ut adulescentes quidē patri in omnibus obedirent, ille autē
 relinqueret regnū cui uellet. Postea rex Roma reuersus, li-
 cet soluisse criminibus filios uideretur, nondum tamen erat
 suspicionibus liberatus: quoniam argumentū odij sequeba-
 tur Antipater, et si uerecundia reconciliatoris palam pro-
 ferre inimicitias non auderet. Cum autē Ciliciam præter na-
 uigans Eleusam delatus esset, suscepit eū benignissime Ar-
 chelaus, pro salute generi gratiā referens: et redintegra-
 te cōcordiæ causa letus (quippe nihil moratus amicis Ro-
 mæ scripserat, ut in causa dicenda suffragarentur Alexan-
 dro) et usq; ad Zephyrium deduxit talentis triginta dona-
 tum. Postea uero quā Hierosolymam peruenit Herodes,
 populo conuocato, tribusq; filiis propē astantibus causam
 reddit profectionis: multasq; deo gratias agit, multas etiā
 Cæsari, qui domus suæ perturbationem sedasset: et quod
 regno maius esset concordia filiis præstitisset, quam ego,
 inquit, arctius copulabo. Nā ille quidem me regni dominū
 et successoriam iudicem constituat. Ego autē cum mea com-
 moditate illi gratias refero, tresq; filios meos reges desig-
 no, huiusq; sententiæ me socium primum dominum fieri
 precor, deinde uos. Nāq; huic ætas, illis nobilitas successio-
 nem regni conciliat, et quidem magnitudo eius etiā pluri-
 bus sufficit. Quos autē Cæsar iunxit, et pater instituit, ob-
 seruate: non iniustis eos, neq; disparibus, sed meritis colen-
 tes honoribus. Nec enim tanta quis reficiet eum letitia, cui
 præter etatem obsequitur, quantum ei quem despiciet do-

De Ale-
xandro re-
gis Arche-
lai gene-
ro.

F f loris

loris infliget. Quos aut̃ similes coniunctos esse oporteat; propinquos atq; amicos ego distribuā, & concordie sponsores illos constituam: pro certo sciens, seditionū contentionūq; causas ex contubernaliū nasci malitia: hosque si boni fuerint, affectiones tueri. Rogo autem, ut non solum isti, sed etiam primates ordinum exercitus mei in me solum spem habeant in præsentia. Non enim regnum, sed regnī honorem filijs meis trado: & iucunditate quidem quasi retores potentur, pondus autem rerum tametsi nolum, meū est. Consideret autem quisquis uestrum etatē meam, uitāq; institutum, necnon etiam pietatē. Nam neq; senex adeo sum, ut de me cito desperetur: neque uoluptatibus assuetus, quæ adulescentium quoque uitam spatio breuiore cōducunt. Diuinitatē uero ita colāmus, ut in longum nos æuū progressuros esse credamus. Quod si quis in contemptum meum filijs meis placere maluerit, etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim, non quod inuideam ex me genitis, honorifice eos haberi ueto: sed quia noui hæc adulescentibus studia ferociæ nutrimenta suggerere. Itaque sic cogitent qui ad eos se applicant, bonis quidem apud me paratum esse præmium, seditiosis uero apud ipsos etiam quibus lenocinabatur, infructuosam fore malignitatē. Omnes profecto mecum, hoc est, cum filijs meis sentient. Nanq; ipsis expedit me regnantem, meq; his esse concordem. Vos autem o boni filij sacram primum retinentes mentē naturam: cuius affectiones inter feras bestias saluæ sunt: deinde Cæsarem qui nos reduxit in gratiā, meque tertium qui ea quæ iubere liceat rogem, fratres permanete. Iam nunc autē uobis, & uestimenta & obsequia dabo regalia. Dominiūq; oro conseruare iudiciū meum, si concordēs eritis. Hæc locutus, singulos benigne consalutauit, populūque dimisit,

fit, alios conuenientia dictis eius optantes: qui uero mutationis erant cupidi, ne audisse quidem se quicquā simulantes. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Nanque Alexander et Aristobulus egre ferebāt confirmatum esse Antipatro meritum. Antipater autem succensebat uel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro uarietate morum, et recte secreta nouerat, et quanto sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate generis, in lingua erat quicquid uenisset in mentem. Et multi quidem his instigandis operam dabant, plures autem amicorum sese explorandi causa insinuabant. Itaque omne quod dictum esset apud Alexandrum, statim apud Antipatrum erat, et ab Antipatro ad Herodem cum adiectione deferbatur. Nec uel simpliciter aliquid prolocutus, adulescens innoxius habebatur, sed cuncta eius uerba in crimina uertebantur: maximāque minimis affingebantur, sicubi liberior paulo fuisset. Semper autem, qui cum iritarent, submittebat Antipater ut mendacia sua ueras occasiones haberent: multisque falso uulgatis, unum quid comprobatum, fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quisque aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultum expromeret: nec errasset aliquis, si Antipatri uitam malitiæ dixisset arcanam. Alexandri uero familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos blanditijs, quibus expugnauit omnia, proditores ac fures eorum que contra se dicerentur siue agerentur, effecerat. Cum autem caute uniuersa committeret, astutis etiam criminationibus aditus ad Herodem molicbatur: fratrisque personam gerens alijs delatoribus subornatis utebatur. Siquid in Alexandrum nuntiaffent fauore simulato, id quod primo

Delationes Antipatri pro fratribus perdēdis.

F f 2 repre-

reprehendisset, mox otiose astruendo, regis iracundiã pro uocabat; omniãque ad insidias referebat, et ut necem patris Alexander optare uideretur. Nihil enim maiorem fidẽ calumnijs suggerebat, quã si eum purgaret Antipater. His accensus Herodes, quantum in dies singulos de affectu adulescentium detrahebat, tantum adijciebat Antipatro. In eandem uero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant: hi uolentes, alij pro imperio, sicut Ptolemæus amicorum charissimus, regisque fratres, ac tota progenies: omnia nanque in Antipatro sita erant: et quod Alexandro fuit acerbissimum, cuncta in eorum perniciem, matris Antipatri consilio gerebantur. Nouerca enim senior erat, multoq; plus quam priuignos oderat, quos regina mater ediderat. Sed quanquam omnes, ut Antipatro magis obsequerentur, spes inducebat: non minus tamen præcepta regis quenq; ab adulescentibus separabant: qui charissimis edixerat, ne quis ad Aristobulum uel eius fratrem accederet, aut se ad eos applicaret. Non solum autem regalibus erat formidini, uerum etiã externis amicis. Nulli enim regum tantum potestatis Cæsar dederat, ut fugitiuos suos, quãuis ex ciuitatibus non subiectis ei, liceret educere. Adulescentes aut delata in se facinora nesciebant, hisque propterea capiebantur incautius. Nullus enim palam incusabatur à patre: sed affectu refrigescente paulatim intelligentes, aduersus dolorem asperius excitabantur. Eodem autẽ modo etiã Pheroram patrum, et Salomen amitam, contra illos comouit Antipater assidue, uelut cum uxore sermocinando, quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitijs conspirabat Alexandri quoque uxor Glaphira, multa de sua nobilitate commemorans, cunctarumq; se que in regno uiuerent dominam esse dictitans: paternum enim ge-

nus à

nus à Temeno, maternum autem à Datio Istaphis filio duccre, multumq; ignobilitatem despiciens sororis et uxorum Herodis: quarum quæq; propter formam, nō propter nobilitatē esset electa. Namq; multas ei fuisse diximus uxores: quod licet et Iudeis more patrio plures habere, quod q; rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur, propter superbiam et contumelias Glaphiræ, inuisus erat Alexander Salomen autem Aristobulus, et si socrus eius erat, ipse inimicam sibi reddidit, et ante quidem propter maledicta Glaphiræ seuientem: frequenter enim humilitatem generis obijciebat uxori: quodq; ipse plebeia, reginam uero frater suus duxisset Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nunciavit. Addebat autem, quod aliorum quoq; fratrum matres idem Alexander et Aristobulus, si regnum obtinissent, textrices cum ancillis facere munitarentur, ipsos quoq; uicorum scribas, scilicet tridentes, quod literarum studijs operam darent. His commota Salome, quod iracundiam Ant. li. cohibere non posset, Herodi cuncta indicauit. Satis 16. ca. autem idonea uidebatur contra generum dicens. Et præter hæc alia quedam criminatio diuulgata est, quæ succendit animum regis. Audiuit enim Alexandrum et Aristobulum crebro matrem implorare, casumq; eius cum gemitu atq; imprecationibus cōqueri: ac sepe illo quedam ex Mariannes uestimentis posterioribus diuidente, coniugibus minitari solitos esse, quod cito pro regalibus delicijs nigris uestibus induerent. His de causis, Herodes licet constantem animum adulescentium formidaret, tamen ne spem correctionis abscederet, ad se eos uocauit: Roman enim nauigaturus erat: et quasi rex pauca interminatus, pluribus quasi pater monuit: rogauitq; ut fratres diligerent, promissa priorum peccatorum uenia, si post hæc meliores fierent,

F f 3

rent. Illi autem criminationum inuidiam deprecādo, fictas eas esse dicebant, purgationisq; suae fidem rebus ipsis posse constare: uerum quoque ipsum debere, omīssa facilitate credendi, aditum maledictis obstruere. Nunquam enim calumniatores de fore, dum cui persuadeatur, extabit. Cum his cum mature placuissent, qui ut patrē præsenti metureiecto, de post futuris moerere coeperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse infensam, & patrum Pherorā: uterque autem scui & graues erant: sed amplius Pheroras, qui totius quidem regni præter diadema socius esset: proprios autem reditus habcret centum talentorum, totiusque trans Iordanem terræ fructus ipse caperet, à fratre sibi dono datæ. Quinetiam tetrarcham eum fieri beneficio Cæsaris, idem Herodes impetrauerat: regaliq; coniugio dignatus erat, sorore uxoris suae nuptum ei collocata. Et post illius mortem, desponderat ei filiarum suarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroras, ancille amore captus, refugerat. Quamobrem iratus Herodes, filiam quidem nuptum dedit fratris filio, qui post à Parthis occisus est. Mox autem morbo Pheroræ uenia data, indignationem remisit. De hoc autem erat uetus opinio, quod etiam uiua regina Herodem opprimere uoluisset ueneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat, ut quamuis amantissimus frater esset Herodis, fide tamen eorum quæ audisset, adduceretur ad metum. Itaq; de multis qui suspecti erant habita questione, postremo ad Pheroræ amicos uenit, quorum nulla quidem fuit de maleficijs aperta confessio, sed quod amita suspecta, in Parthos cogitasset effugere prodiderunt: huius autem consilij & fugæ cōsciam esse Aristobulū Salomes maritum: cui rex eam tradidit, postquam superior adulterij causa peremptus

emptus est: sed nec Salome criminatione libera manserat. Nam & hanc frater Pheroras accusabat, quod cum Sylao procuratore Obodæ regis Arabum de nuptijs cōstituisset, quem inimicissimum Herodes habebat. Conuicta autem & in hoc, & in omnibus, quæ Pheroras detulerat, indulgentiam meruit: itaque ipsum etiam rex Pheroram criminibus soluit. Domus uero tempestas in Alexandrum transijt, totaq; capiti eius incubuit. Tres erant Eunuchi regis charissimi, & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim uinum ministrare fuit cura, alteri cœnam apponere, tertius autem dormitum eum collocabat, & cum ipso cubabat: hos muneribus maximis Alexander cupiditati suæ subiecerat. Itaque postquam regi hæc sunt indicata, ut tormentorum coacti, & stuprum statim confessi sunt, & quibus essent ad hoc promissis inducti aperuerunt: quomodo eos se felisset Alexander nullam in Herode spem habendam esse, improbo sene, commemorans: & qui capillos inficeret, ut ob hoc etiam eum adulescentem putarent: uerum se coli oportere, qui etiam inuito eo regni esset futurus successor. Neque multo post, ab inimicis pœnas repeteret, fortunatosque amicos suos beatosque faceret, ac præ cæteris ipsos. Quin & obsequia potentium Alexandro clam parere, militumque rectores. Itemq; ordinum principes occulte ad eum cōuenire dixerunt. Hæc Herodes adeo pertimuit, ut nō auderet statim delata proferre: sed exploratores die noctuq; submittens, dicta factaq; singula scrutabatur: & de quibus suspicio esset, ilico trucidabat. Itaq; regnū eius acerbissima iniquitate repletum est. Nam pro suo quisq; odio uel inimicitijs, calumnias finxere, multiq; regis iracundia cædis cupida contra aduersarios abutebatur: & mendacio quidem confestim fides habebatur. Erant autem

F f 4 crim-

criminationibus ipsis uelociora supplicia. Denique accusabatur qui modo accusauerat: et cum eo qui ante iustus esset, ducebatur ad poenam. De uita nanque periculum regis quaestiones breuiore compendio terminabat. Ad hoc autem seuitiae processerat, ut nec eorum quenquam huiusmodi Antiqui. manitus aspiceret, qui accusati non essent: uerumetiam
 17. ca. amicis inimitissimum sese praeberet. Itaque multis etiam
 3. regno interdixit, et in quos potestatem non habebat, in eos dictis asperis seueiebat. Accessit malis Antipater, col-
 lectaque propinquorum caterua, nullum criminationis ge-
 nus omisit. Tantus autem ineptia sua regem commentis-
 que delatorum timor inuasit, ut stricto instare sibi gladio uideretur Alexandrum. Denique subito et ipsum corre-
 ptum in uincula coniecit, et in amicorum eius tormen-
 ta perrexit: Multi autem tacite moriebantur, nulla uoce
 supra conscientiam prodita. Alij uero, quibus mendacium
 impatientia doloris extorsit, de patris cum insidijs cum
 fratre Aristobulo cogitasse dixerunt: tempusque observa-
 re, ut illo dum uenaretur occiso, Romam profugerent.
 His tamen etsi uerisimilia non erant, sed necessitate cru-
 ciatus ex tempore fingebantur: libenti tamen animo rex cre-
 debat, pro consolatione accipiens uincti filij, ne id fecis-
 se uideretur iniuste. Verum Alexander quoniam suspicio-
 nem patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur, ultro
 malis assentiendum putauit, ac digestis aduersus inimicos
 quatuor libris, fatetur insidias, eorumque se plurimos socios
 habere perscribit: ante omnes autem Pheroram et Salo-
 men. Hanc enim etiam stupro sibi quondam esse mixtam,
 cum uim noctu adhibuisset inuito. Iamque libri in manibus
 erant Herodis: multa et grauiora de optimatibus claman-
 tes, cum mature in Iudeam Archelaus uenit, metuens gene-
 ro simul

ro simul ac filie, quibus etiam providentiſſimo conſilio ſuc Ant. li.
 currit, regisq; minas arte diſſoluit. Mox enim cum eo cō= 16. ca.
 greſſus, ubi nam eſt, clamat, exitiabilis gener meus? aut ubi 3. 9.
 parricidalē caput aſpiciā, quod meis manibus ipſe lacera=
 bo: addamq; filiam meam bono marito nouo? Nam & ſi cō
 filij particeps non eſt: quia tamen cuiusmodi uiri coniunx
 fuit, inquinata eſt. Miror autem patientiam tuam, cuius pe
 riculum agitur, quod adhuc uiuit Alexander: ego nanque
 ita ex Cappadocia properans ueniebam, ut & qui illum
 reperirem olim dediſſe ſupplicium: & de filia queſtionem
 tecum haberem: quā tui tueq; dignitatis contemplatione
 illi deſponderam. At nunc de utroque nobis conſulendum
 eſt: licet nimium pater ſis, & ad puniendum inſidiatorem
 filium minus fortis. Permutemus dexterās, & alter alte=

ſtutia
 Archelaus
 regis.

rius iracūdię uicarie ſuccedamus. Talibus increpans, quā
 uis pertinacem fallit Herodem. Itaque ille quos Alexander
 perſcripſerat libros, legendos ei præbet, ſinguliſq; capitu
 lis inſiſtens, cum eo deliberabat. Vnde occaſionem ſui con=

ſilij nactus Archelaus, paulatim cauſas in eos qui ſcriptis
 continebantur, & in Pheroram contulit. Cum autem ſibi
 credere regem uideret, conſiderandum eſt, inquit, ne forte
 aduleſcentulus tot nequiſſimorum inſidijs circumuenciatur
 non tamen ab aduleſcentulo, nec enim apparere cauſam,
 cur in tantum ruerit ſcelus, qui & nunc regno potiretur,
 & ſucceſſionem regni ſperaret, niſi aliquos haberet huius
 perſuaſionis autores, qui ad deterioreſ partem lubricum
 ætatis impellerent. Ab huiusmodi nanque hominibus, non
 ſolum aduleſcētulos falli, uerum etiā ſenes, domoſque cla=

riſſimas totāque regna ſolere ſubuerti. Conſentiebāt dictis
 Herodes, iramque paulatim remittebat in Alexandro, &
 in Pheroram excitabatur. Namq; hoc librorū quatuor ar=

gumentum: qui ubi propensorem esse regis animum sensit,
 et in omnibus apud cum amicitiam Archelai praeualere,
 quam honeste non posset, ex impudentia salutem quaesivit,
 Relictoq; Alexandro, confugit ad Archelaum: Et ille: nō,
 inquit, uidet quo se pacto eximat tot criminibus inuolutū,
 quibus manifeste conuinceretur regem insidijs uoluissē de-
 cipere, omniumque malorum praesentium adulescenti cau-
 sa fuisse: nisi malit omnis artibus callidis, et negandi per-
 tinacia, quibus insimularetur omnia confiteri, et à fratre,
 praesertim cui dilectus esset ueniam petere. Nanque ad hoc
 ei modis omnibus se quoque opem laturum. Paruit Arche-
 lao Pheroras, atraque ueste cum lachrymis, ut quā misere-
 rabilis appareret, instructus, ad pedes Herodis accessit:
 ueniamque meruit postulans, et se quidem sceleratū esse
 fatebatur. Nanque omnia quae sibi obijcerentur, fecisse.
 Horum autem causam esse diminutionem mentis atque in-
 saniam, ex mulieris amore conceptam. Itaque postquam
 stetit Pheroras suimet ipse accusator ac testis, tunc eum iam
 Archelaus excusando, Herodis iracundiam mitigabat, pro-
 prijs usus exemplis: Etenim se quoque à fratre multo gra-
 uiora perpeßam, naturale ius dicebat anteposuisse uindi-
 ctæ. Quippe in regnis, uelut in magnis corporibus, semper
 aliquam partem pondere ipso tumescere: quam recidi qui-
 dem non oporteret, leniter uero curari. Multa in hunc mo-
 dum locutus Archelaus, Herodem quidem Pheroræ placi-
 dum reddidit, ipse autem Alexandro tandiu manebat iratus,
 filiamque ab eo distractam secum abducturū esse firmabat,
 donec Herodem cōpulit ultro pro adulescentulo depreca-
 ri, ut iterum ei filiam desponderet. Satis autem cum graui-
 tate Archelaus cui uellet eam praeter Alexandrum colloca-
 ri, permisit: maximi enim pendere, quo iure inter se affini-
 tatis

tatis inuiolata permaneant: Rege autem sibi filium ab eo donatum affirmante, nisi quod matrimonium diremisset, quod et liberos iam haberent, uxor quoque ab adulescente diligeretur: quæ si remaneret, peccatorum foret obliuio: si uero discederet, causa de omnibus desperandi: meliorem nanque fieri audaciam, si domesticis affectionibus distra-
 tur: uix tandem cessit, unaque et ipse redijt cum adulescente: in gratiam, et patrem eius reduxit. Procul dubio tamen eum Romam mitti debere, ait, cum Cesare collocuturum: de omnibus enim sese literas ad eum fecisse. Consilium quidem Archelai, quo generum periculo liberauit, peractum erat, et redintegrata concordia in epulis: et humanitate coniunctus, familiariter uersabantur. Abeuntem autem muneribus talentorum septuaginta, folio quoque aureo gemmis ornato, et Eunuchis: et concubina donat Herodes, quæ Panichis uociabatur. Itemque amicorum eius, quenque pro merito, quin et cognati regis omnes, iussu eius Archelao dona clarissima dederunt: eumque tam ipse quam optimates Antiochiam usque profecuti sunt. Non multo post quidam in Iudeam uenit, Archelai consilijs multo potentior: qui non solum recõ-
 ciliationem gratiæ Alexandro quesitam fecit iritam: uerum etiam causa fuit ut periret. Lacon erat genere nomine Eurycles ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regia tolerare non poterat. His amplissimis donis Herodi oblatis: uelut eorum quæ aucuparetur illecebra, cum statim multiplicata recepisset, immaculatam liberalitatē nihil esse ducebat, nisi regnū sanguine cõparasset. Itaque regē adulatione falsisque de ipso laudibus: et sermonis calliditate circūuenit, maturèque p̃specto eius ingenio dictis, simul et factis quæ illi placerent, inter primos eius amicos habetur. Nā et rex et omnes eius comites libenter ciuē
 Sparte

Ant. lli.

16. ca.

11.

De Eury-
cycles.

Spartæ patriæ causa, præcipuo dignum honore ducebant. Ille autem postquam fragilitatem domus animaduertit: fratrumq; inimicitias, et quædamodum pater in singulos esset animatus, Antipatri quidem hospitio præuentus erat. Simulata uero amicitia fâllebatur Alexandrum, olim se et Archelai socium esse mentitus, quo etiam citius quasi probatus obrepfit. Moxq; ab eo fratri quoq; Aristobulo cõmendatus est. Pertentatis autem personis omnibus aliam alio modo subibat: ac primum sit Antipatri mercenarius, et Alexandri proditor: illum exprobrando castigans, quod cum fratrum sit maximus, spei suæ negligat insidiatores: Alexandrum uero, quod regina creatus, et regie uir coniugis, filium priuati mulieris pateretur regno succedere, præsertim cum haberet magnam occasionem Archelau: quæ quidẽ adulescenti uera fide suadere uidebatur, quod amicitiam simulasset Archelai. Vnde nec Alexander quicquam metuens, et de Antipatro quæ se mouerent apud eum querebatur: et quod nihil mirum faceret Herodes, si cum matrem illorum interemerit, ipsis quoq; regnum eius auferret: quorum cause Eurycles et misereri eos et dolere pariter simulã etiam Aristobulum ad ea dicenda pellexit: Atq; ita querelis in patrem utroq; deuicto referens, ad Antipatriam secretò discedit: afflato quoq; insidiarum mendacio, quas ei fratres parasse firmabat, ac penè iam strictis gladijs in eum irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud patrẽ, et ad extremum necis Alexandri et Aristobuli redempta opera, ipse accusatoris partibus fungitur. Cumq; audisset Herodem uitam ei se rependere pro beneficijs sibi delatis, et lucẽ referre dixit hospitio: Olim Alexandrum exacuisse in eum gladium, et cõfirmasse dexteram: uerum sceleri tanto fuisse impedimento, quod societatem

tatem facinoris aſimulaſſet . Alexādrum enim dicere , non bene ſecum Herodem actum putare , quod regnum obtinuiſſet alienum : & poſt matris eoriam necem , principatum eius dilacraſſet , niſi etiam de genere cooptaret heredem , autūque ipſorum regnum Antipatro ſpurio propinaret . Proinde ſemet Hyrcani manes & Mariannes ultum ire . Nec enim decere ſucceſſionem regni ab huiuſmodi patre ſine cæde ſuſpicere : multis autem rebus ad hoc excitari quotidie , quia nihil ſibi omnino loqui ſine calumnia liceret . Nam ſi de nobilitate aliorum fiat mentio , ſine ratione ſe contumelijs affici , patre dicente , ſolus generoſus Alexander , & cui pater ſit pro ignobilitate dedecori , inuentionibus quoque offendere , ſoliq; Antipatro indulgentem : ob que uelle mori non recuſare , niſi ex uoto inſidiæ ſucceſſiſſent : ſin eum occidiſſet , primum ſalutis occaſionem fore Archelaum ſocerum ſuam , ad quem facile poſſit effugere ; deinde Cæſarem , qui nunc uſque ignoraret mores Herodis , nec enim ſic ei aſtaturum . ut antea , patris præſentiam formidando , nec de ſuis tantum criminibus locuturum , ſed primum totius gentis ærūnas , & quod ad necem uſque tributis opprimeret uulgaturum . Deinde in quibus delicijs , quibūſque actibus partē ſanguine pecunie conſumptæ ſint , & qui uel quales ex illis fuerint locupletati , que cauſa ciuitatis plagatæ : ibi autem queſtariam & aui & matris necem , omniaq; ſcelera regis reſecturum : quibus cognitis , nemo ſe iudicauerit parricidam . His Eurycles in Alexandrium falſo delatis , Antipatri laudes proſequēbatur , illum ſolum qui patrem diligeret eſſe confirmans , quiq; adhuc inſidias retardāſſet . Rex autem nondum præteritæ ſuſpicionis dolore compreſſo , intolerabilis iracundiæ ſeritate turbatur . Iterumq; hoc tempus

nactus

Iocūdus
& Tyrā
nus accu
sati.

Diophā
tes.

Alis tor
to.

Alis Eua
ristum.
De Coo
Euareto.

naſtus Antipater, alios accuſatores fratribus ſubornauit,
qui eos dicerent cum Iocundo & Tyranno clām colloqui
ſolitos eſſe, equitum regis olim principibus, tūc uero pro
pter quaſdam offenſiones ordinibus motos. Hac deniq; in
dignatione ſuccēſus, conſeſtim eos tormentis Herodes ſub
didit. Illi autem nihil eorum ſe, quæ crimini darentur, ſci
re conſeſſi ſunt: Sed oblata eſt quædam uelut ad præpoſitū
caſtelli Alexandrij ab Alexandro ſcripta epiſtola, depre
cante, ut cum Ariſtobulo fratre ſe in caſtellum reciperet, ſi
patrem interfeceſſent: tamq; armis quàm alijs ſubſidijs eos
uti permitteret. Hanc Alexander Diophanti cōmentum
eſſe dicebat, qui regis erat notarius, homo audaciſſimus,
& cuiuſlibet manus literas imitari percallidus. Itaq; mul
tis ſæpe falſo conſcriptis, ad hoc poſtremo occiſus eſt* Ac
cito autem caſtelli præpoſito, nec eiꝯ indicio quicquam
Herodes eorum, quæ delata erant, uerum eſſe cognouit.
Sed quamuis nullum documentum ualidum proferretur, fi
lios tamē abſolutos aſſeruari præcepit. Euryclem uero do
mus ſuæ peſtem, ac totiuſ ſccleris fabricatorem, bene de ſe
meritum, datoremq; ſalutis appellans, talentis quinquagin
ta donauit. Ille autem prius quàm certa fama nuntia
ret, ad Archelaum properat, auſuſq; dicere, quod Herodem recō
ciliaſſet Alexandro, ab illo quoque pecunias capit. Dein
de in Achaiam tranſgreſſus, ad ſimilia facinora male que
ſitis abuſus eſt. Poſtremo apud Cæſaream accuſatus, quod
diſſentionibus repleuiſſet Achaiam, & ciuitates ſpolia
ret, inde fugatur: atque hoc eum modo poenæ Alexandri
& Ariſtobuli perſecutæ ſunt. Hoc loco dignum eſt Cōm
Euaretum* huic Spartiatæ conferre. Namq; is cum ami
ciſſimus eſſet Alexandro, eodēque tempore quo Eurya
cles ibidem erat adueniſſet, percontanti regi ſuper his quæ
ille

ille infimularet, iuratus nihil se ab adulescentibus audisse se firmavit. Nec tamen id quicquam miseris profuit apud Ant. li. Herodem, solis maledictis aures paratissimas aperientem: 16. ca. eumque gratiosissimum sibi iudicantem, qui secum eadem 12. crederet, iisdemque moueretur. Incitabat præterea Salomes Salomes accusa- lome crudelitatem eius in filios: Nanque ad hanc Aristotio pemi- bulus, quo se periculis inuolueret, quam et socrum habebat et amitam, monitum miserat, ut saluti suæ consu- ciofissi- leret, quasi rex eam decreuisset occidere, iterum infimu- ma. latam, quorum ante fuerat accusata, quod Syleo Arabi nu- bere cupiens, quæ sciret eius inimicū, occulta illi secreta re- gis nunciaret. Et hoc fuit extremum, quo tanquā tempesta- te oppressi adulescētes, nō secus ac turbine pessundati sunt. Salome enim protinus cōtendit ad regem, eiq; monita Ari- stobuli prodit: atq; ille ulterius durare non passus, utrumq; filium uinxit, et separatos asseruari præcepit. Deinde Vo. Filij He- lumnum militiæ magistrum, et ex amicis suis Olympum, rodīs uin- cū. descripta ferētes indicia, proficisci iussit ad Cæsarem: qui postquam Romam naui delati, regis literas reddiderunt: uehementer quidem Cæsar in adulescentes exarsit, uerum eius potestatem in filios à patre auferendam nō duxit. De- niq; rescribit ei, ut ipse sui dominus esset arbitrij: melius ta- men facturum dicens, si in communi consensu propinquorū suorum prouinciæq; rectorum de insidijs quereret: eosq; si delato crimini reperiret astrictos, occideret: si uero fugam tantum esse meditados mediocri supplicio contentus esset. Parct scriptis Herodes: eumque Berithum, quò Cæsar ius- Ant. li. serat, peruenisset, cogit iudicium. Præfoderunt autem re- 16. ca. flores, quibus à Cæsare scriptū fuerat, Saturninus et Pe- 13. naius legati, et cū his Volumnius pcurator, itēq; propin- qui regis et amici, necnō et Salome et Phcrras, et post hos

hos optimates Syriae, praeter Archelaum regem: namq; hūc Herodes, quod Alexandri focer esset, suspectum habebat. Sed filios quidem satis prouido consilio in iudiciū non produxit: sciebat enim quod si tantum uisi fuissent, omni modo ad misericordiam cunctos impellerent: si uero etiam dicendi copiam nacti essent, facillime Alexander obiecta dilueret. Igitur quidem illi custodiebantur in Palestō, uico Sidoniorum. Exorsus autem rex, ueluti cum praesentibus ageret, commouebatur, et insidias quidem timide obijciebat: nam probationibus deficiebat. Maledicta uero et probra et iniurias, et peccata plurima in se admissa prosequabatur: eaque morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Postremo cum nemo contradiceret, semetipsum argui miserabiliter questus, acerbamque uictoriam uincere, singulos sententiam proferre rogat in filios: et primus Saturninus condemnandos esse adulescentulos, sed non morte pronunciauit, nec enim fas esse, cum tres ipse astantes habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis uisum est, eosque nonnulli alij secuti sunt. Tristem uero sententiam primus Volumnius dixit, cunctiq; post cum Herodis emulatione, uel odio: neque indignatione quisquam necandos esse adulescentes iudicauit. Tunc autem uniuersa Iudaea et Syria, suspensa quidem opperiebatur huius tragœdiae finē: sed nemo existimabat Herodis crudelitatem ad parricidium usque processuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atque inde naui Caesarem deuectos, quo mortis genere perimeret cogitabat.

Audacia
Tyronis
in crepā-
tis Hero-
dem.

Interea uetus quidam regis miles, Tyro nomine, qui et filium habebat, Alexandro assuetum atque amicum, et ipse diligebat adulescentulos: praenimia indignatione mentis in postremo circumiens clamitabat, conculcatam esse iustitiā,

iustitiam, ueritatem perijisse, naturam esse confusam, uitamq; hominum iniquitatis esse plenam, & omnia quæ dolor cōtemptori uitæ dictasset. Deinde ipsum etiam regem ausus adire: mihi uero inquit, omnium uideris esse infelicissimus, qui contra charissimos nequissimos credas. Siquidem Pheroras & Salome fidem apud te aduersus filios tres habent, quos sæpe ipse mortis supplicio dignos esse iudicasti: neque aduertis hoc eos agere, ut iustis successoribus destitutus, cum solo remaneas Antipatro, capi facile regem optantes. Veruntamen cogita, ne ille quoque militibus odiosus sit, propter cædem omnium fratrum. Nullus enim est, qui non adulescentium misereatur, principum autem plurimi etiam palam grauitur ferunt. Hæc dicens, simul eos quibus res indigna uideretur nominabat. Rex autem statim illos & ipsum cum filio comprehendi iubet. Ibiq; tum alius quidam regalis tonsor, nomine Tryphon, nescio quæ exagitatus insania, semetipsum indicans profilit: ac mihi quoque Tyro, inquit, iste persuasit, ut occasione tondendi nouacula te occiderem: magnaq; inde Alexandrum daturum munera pollicebatur. His auditis, Herodes & Tyronem eiusque filium, & tonsorem subdidit questioni. Cumque illi pernegarent, tonsor autem amplius nihil diceret, Tyronem uehementius torqueri iussit: tumq; filius eius, patris miseratione cōmotus, cuncta se regi, si eum sibi condonasset, indicaturum promisit. Eoq; relaxato, ipsius occidendi patrem suum habuisse uoluntatem, dixit, impulsu ab Alexandro. Hoc autem quibusdam fictum ab adulescente uidebatur, quo tormentis eriperet patrem, nonnulli uerum esse firmabant. Herodes tamen, & militum principibus & Tyrone pro concione accusatis ita in eos armauit populum: ut ibidem cum eo tonsorem, lignorum

G g

& lapi-

Filios
suos He-
rodes of-
focari
præci-
pit.

et lapidū iētibus interimerēt. Filios uero in Sebasten mis-
sos, quæ non longo à Cæsarea interuallo distaret, offocari
præcipit: eaq; re mature perfecta, in castellum Alexandriū
mortuos asportari, cū Alexandro materno auo sepeliēdos.
Hic finis quidem Aristobulo et Alexandro uitæ fuit.

De cōspiratione Antipatri cōtra patrē, CAPVT XVIII.

Odium
omnium
in Anti-
patrum.
An. lib.

17. ca.

12.

ANtipatrum uero, cum iam sine controuersia succes-
sionem regni speraret, intolerabile gentis excepit
odium, cunctis scientibus illum omnes fratribus suis conse-
ruisse calumnias: nihiloq; minus timor eum non mediocris
solicitabat, crescente sobole peremptorum. Erant enim
Alexandro ex Glaphira filij duo, Tigranes et Alexāder:
itemq; Aristobulo ex Beronice Salomes filia, Herodes et
Agrippa et Aristobulus, filieq; Herodias et Mariamne.
Sed Glaphiram quidem Herodes cum dote sua in Cappa-
dociam dimisit, postquam Alexandrum interfecit, Bero-
nicen autem Aristobuli coniugem, auunculo Antipatri nu-
ptum dedit: qui ut Salomen, quam insensam habebat, sibi
reconciliaret, istas nuptias excogitauit. Idem uero etiam
Pheroram muneribus alijsq; obsequijs, atque amicos præ-
tereā Cæsaris ambiebat, magnas Romam mittendo pecu-
nias. Saturninum enim cum alijs omnibus apud Syriam do-
nis expleuerat. Hoc autem magis inuisus erat cunctis, quod
plura donabat, uelut opes tantas non munificentia largi-
retur, sed metu consumeret. Itaque eueniebat, ut nec ac-
cipientium beneuolentia quicquam profecerit: quibŭsque
nihil dedisset, acerbiores inimicos haberet. In distributio-
nibus autem munerum quotidie largior erat, cum præter
spem uideret orbos pueros ab Herode curari: quantum-
que illum peremptorum cædis pœniteret, prolis eorum mi-
seratione significari. Conuocatis enim propinquis atque
amicis

amicis suis, & pupillis astantibus, cum lachrymis opplesset oculos, dixit: Horum quidem mihi patres fortuna quædam tristis eripuit, ipsos autem orbitatis misericordia cum natura cõmendat. Experiar itaq; ut & si pater infortunatissimus fui, auus tamen sim providentior, & à quibus post me regantur, amantissimos mihi relinquam. Despondeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri, ut ei curator sis necessarius: tuo uero Antipater filio, Aristobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbatae. Soror, a uero eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his quidem hoc sit iudicium meum, neq; uel quisquam dirimat, qui me amabit. Precor autem dominum etiam bono regni mei, meorumq; nepotum copulare nuptias, atque hos pueros placidioribus, quàm patres eorum oculis aspicere. Postquam hæc locutus est, effleuit, & puerorū dexteras iunxit, benignissimèq; consalutatis singulis dimisit cõsiliū. Statim dirigit Antipater, quātòq; dolore affectus esset neminem latuit pupillorū. Nāq; honorem apud patrem quoq; sibi derogatum existimabat: iterumq; de rebus cunctis periculum fore, si Alexandri filius præter Archelaum etiam Pherorā tetrarcham adiutorem habere licuisset. Ad hæc reputabat odiū suum, & orbitatis miserationem, qua tota gens flectebatur, quanto uiuentium puerorum studio, & quanta memoria mortuorū, ipsius scelere tenerentur Iudæi. Itaque omnimodo dirimere sponsalia statuit, & callide quidem patri surripere timuit seuianti, acriterq; uigilanti ad suspicandum. Palam uero cum supplex adire ausus est, coramq; deprecari, ne se honore priuaret, quo dignum esse iudicasset, nudumque regis nomen habere uellet: regni autem substantiā penes alios esse. Nec enim posse rerū obtinere dominatum,

G g 2 si præter

Vxores
& proles
Herodis,
earumq;
cōiugia.

Al. Rexa
maniam.
Al. Hel-
pide.

si præter auum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri filio socer esset adiunctus. Instantissime uero precabatur, quia numerosa esset regia progenies, nuptias permolari. Nouem namq; regi uxores erant, sed harum septem unde filios suscepserat, ipsum Antipatrum ex Dosithe, Herodem autem ex Mariamne pontificis filia: itemq; Antipam & Archelaum ex Marthace Samaritide, filiamq; Olympiadem, quam frater eius Iosippus habuerat: ex Hierosolymitide uero Cleopatra Herodem & Philippum, necnō ex Pallade Phaselum. Habebat autem filias quoq; alias, * Bosamen & Salomen: unam ex Phædra, & alteram ex Iopide: duasq; uxores sine filiis, cōsobrinam & sororem, & præter has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex Mariamne. Cum igitur tanta prolis copia supercresset, aliter nuptias iungi postulabat Antipater. Rex autem perspecto eius animo, quid de pupillis cogitaret, uehementer iratus est: quippe filiorum quos interfecerat casum reputans, reputabat, ne etiam hi quandoq; criminationum Antipatri premium fierent. Sed tunc quidem sæuioribus dictis eum protelat. Postea uero blanditijs eius adductus, sponsalia reformauit; ac primum ipsi Antipatro Aristobuli filiam collocat, filium uero eius iungit filie Pheroræ. Hinc licebat aduertere, quantum Antipatri ualuerit adulatio, quod idem in simili causa impetrare Salome non potuit. Hanc enim quamuis soror esset, atque hoc sæpe intercedente Italia uxore Caesaris postulasset, Arabum regi Syleo nubere non passus est: sed inimicissimam sibi fore iurauit, nisi ab hoc studio destitisset. Posteaq; inuitam Alexæ, cuidam ex amicis suis, in matrimonium dedit: cuiusq; filiarum unam Alexandri filio, alteram Antipatri auunculo tradidit. Natatum autē Mariamnes una, sororis filium habebat Antipatrum,

patrum, altera fratris Phaselum. Sic *interempta pupil- ^{Alias in-}
 lorum spe Antipater, & pro sua commoditate affinitati- ^{corru-}
 bus iunctis, expectatione certa nitebatur: adiectaq; mali- ^{pta.}
 gnitati fiducia, nequaquam erat tolerabilis: nam quia sin- ^{An. lib.}
 gulorum odium vitare nō poterat, securitatem sibi ex ter- ^{17. ca.}
 rore querebat: cum præterea Pheroras ei ueluti iam con-
 firmato regi obsecundaret. Quin & mulierum cōflata in
 aula conflictio, nouas turbas excitabat. Etenim Pheroræ
 uxor cum matre ac sorore sua, necnon & matre Antipatri,
 multa in regno insolenter agebat: ausa etiam duas regis fi-
 lias contumeliose tractare: cui rei maxime ab Antipatro
 erat abiecta. Itaq; cum illi inuisæ essent, alias quidem mo-
 rigeras habebant: sola uero Salome aduersabatur corū con-
 cordiæ: quodq; non bono regis coirent, apud ipsum insimu-
 labat. Cognita uero eius delatione, mulieres (quodq; He-
 rodes egre tulisset) aperto quidē cōuentu & familiaritate
 abstinuerunt, contra uero & discordare inter se rege au-
 diente simulabant. Cum his adeo colluderet Antipater, ut
 palam Pheroram minime dubitaret offendere, occultos au-
 tem cœtus & nocturnas comesationes agebāt: earūq; cō-
 sensionem fecit obseruatio firmiorem: cū horum nihil igno-
 raret Salome, sed Herodi cuncta nunciarat. Ille autem ar- ^{An. lib.}
 dens iracundia, maximeq; aduersus Pheroræ cōiugē, quod ^{17. ca.}
 eam præter ceteras accusaret Salome, aduocato cognato-
 rum amicorum consilio, & talia multa mulieris & filia-
 rum contumelias crimini dedit, quodq; Phariseis mercedē
 cōtra se præbuisset, fratremq; sibi hostem reddidisset ex-
 pugnatum uenenis. Postremo conuersus ad Pheroram,
 utrum, ait, se fratrem an uxorem uellet optare? Cūq; ille
 se citius uita dixisset quàm coniuge cariturum, incertus
 quid ageret, ad Antipatrum sermonem contulit: ac ne cum

G g 3 Pherora,

Phcrra, uel eius cōiuge, aut quouis alio, qui ad eam pertineret, unquā colloqueretur edixit. Verū ille palām praecepta custodiens, in occulto cū his pernoctabat: metuensq; obseruationem Salomes, per amicos in Italia degentes, ut Romam proficisceretur, effecit: ipsorum perlatis literis, ubi Antipatrum aliquanto post tempore ad Caesarem mitti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus, eū misit: cunctis quae usui forent, magnaq; pecunia liberaliter instructum, testamentumq; unā portandum ei dedit, in quo rex ipse Antipater inscriptus erat, et Antipatri successor Herodes, ex Mariamne pontificis filia procreatus. Quin et Syleus Arabs itidem Romam, neglecto Caesaris precepto, nauigauit: de his cū Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolao causam ante dixerat. Non leue autē cū Areta rege suo certamen habebat, cuius et alios amicos interfecerat et Soēmum in Petra oppido potentissimum, redemptoq; Fabato dispensatore Caesaris fauore utebatur etiam in Herodē. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum à Syleo remouit: ac per semetipsum quae Caesar iusserat exigebat. Ille autem cū nihil de disset, accusabat apud Caesare Fabatū, dispensatorē esse dicens, nō quae ipsi, sed quae Herodi expedirent. Quibus cōmotus ad iracundiā Fabatus, adhuc autē apud Herodem in honore maximo habebatur, secretorū Sylei proditor factus est, regi q; indicauit, quod Syleus Corinthium eius satellitem pecunia corrupisset, eumq; asseruari oporteret. Neq; rex id facere dubitauit: quoniam Corinthius iste, licet in aula regis esset educatus, ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripit, sed etiam duos alios Arabas iussit apud eū re=

pertos, unum Sylei amicum, alterū Philiarchū. Qui sub=

diti quæstioni, magna pecunia Corinthio ut Herodē occi=

deret,

deret, persuasisse cōfessi sunt. Illi quidem etiam à Saturnino rectorc interrogati, Romam transmissi sunt.

De ueneno Herodi parato, & quomodo compertum sit.

CAPVT

XIX.

Herodes autem Pheroræ uehementius immincebat, ut repudiaret uxorem. Aliquid enim quod mulierem plecteret excogitabat, quia multas in eam odij causas haberet, donec ipsum etiam fratrē cum ea supra modum indignatus eiecit. Pheroras autem æquo animo accepta iniuria, in tetrarchiam suam recessit, iuratus unum sibi exilij finem fore mortem Herodis, neq; ad eum reuersurum esse dum uixerit. Denique nec ægrotum, quamuis sæpe accitus fratrem uisere uoluit, cum quibusdam mandatis cum quasi moriturus uellet instruere. Sed ille quidem præter spem conualuit. Postmodum autē Pheroras in morbum incidit, tūmq; Herodis patientia demonstrata est. Nā & uenit ad eum, & humanissime curatum uoluit: sed morbū superare non quiiuit: in diebus enim paucis est mortuus. Quē licet usq; ad ultimum uitæ diem dilexisset Herodes, tamen quod illum quoque ueneno peremisset, fama uulgatum est. Verum eius corpore in Hierosolymam portato, luctum maximum cunctæ genti denunciauit, clarissimæque funus sepultura dignatus est. Vnus quidem interfector Alexandri & Aristobuli, hunc exitum uitæ sortitus est. Transijt An. lib. autem in Antipatrum autorem poena sceleris, ex interitu 17. cæ. Pheroræ nacta principium. Quidam enim ex eius libertis, s. cum regem tristes adiissent, fratrem ipsius Pheroram ueneno interceptum esse dicebant. Nam quendam ei cibum obtulisse coniugem suam, non eo quo solebat modo conditum: coq; sumpto illum morbo protinus esse correptū.

Venisse autē ante biduum, matris ac sororis eius accitu,

G g 4 quandā

quandam ueneficam mulierculam ex Arabia, ut uenenum Pheroræ conficeret amatorium: & pro amatorio dedisse mortiferum Sylæi consilio: nanque illi notum fuisse. Percussus igitur plurimis suspicionibus rex, ancillas & nonnullas libertinas quæstioni subicit. Ibiq; tum exclamat aliqua doloris impatiens: Deus cœli terræq; rector, in matrem Antipatri, quæ horum nobis malorum causa est, iudicet. Hoc rex initium nactus, persequabatur ulterius indaginem ueritatis. Mulier uero & matris Antipatri familiaritatem cum Pherora eiusq; uxoribus, & occultos eorum conuentus aperuit: quodq; Pheroras & Antipater redeuntes à rege, tota cum illis nocte potare soliti essent, seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinarum hæc indicauit. Cum autem ancille separatim singule torquerentur, patuit omnium dicta congruere: qua de causa Romam quidem Antipater ex-composito, Pheroras uero trans flumen secedere curauisset. Nā sæpe illos in sermone dixisse, quod post Alexandrum & Aristobulum ad ipsos eorumque coniuges transiturus esset Herodes. Nec alicui posse parcere, qui Mariamne eiusque filiis minime pepercisset: idèq; melius esse, ab hac belua quam longissime fugere. Sæpe autem dixisse matri Antipatrum conquerentem, quod cum ipse iam canus esset, pater in dies singulos iuuenesceret, seq; fortasse priusquàm regnare incipiat moriturum: aut si unquam ille decesserit, (quando autem istud fiet?) uoluptatē sibi successionis omnino fore breuissimam. Pullulare præterea hydræ capita, hoc est, Alexandri & Aristobuli filios: sibi autem filiorum quoque spem ademptam esse patris iniuria: qui non eorum quenquam post mortem suam regni successorem, sed Mariamnes filium scripsisset heredē. Qua quidem in re prorsus

re prorsus eum senectute delirare, si testamento suo standum abitraretur. Se nanque, ut ex eius progenie nemo superesset, curaturum: Quinetiam cum omnes patres, quibus inuisi unquam filij fuerunt, odio uincat: plus tamen cum etiam fratres odisse. Denique nuper sibi, ne cum Pherora colloqueretur, centum talenta donasse: atque cum Pheroras diceret, quid enim per nos ladebatur? respondisse Antipatrum, utinam cunctis ablatis nudos se dummodo uiuos relinqueret. Verum hoc nequaquam fieri posse, ut tam pestiferam bestiam quisquam effugiat, sub qua nec amicis esse palam liceret. Denique nunc occulte, inquit, conuenimus: licebit autem aperte, si uirorum spiritum manusque habeamus, Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt, et quod Pheroras cum illis Petram fugere cogitasset. Ut omnibus autem dictis Herodes crederet, centum talentis effectum est. De his enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Dosidem Antipatri matrem, furor eius erumpit: eamque omni ornatu, quem illi donauerat, spoliata, multis comparato talentis, expellit. Deinde ira deposita Pheroræ, mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat, et ad omnes suspiciones excitabatur: multosque innocentes metu, ne quem nocentium prætermitteret, in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam se conuertit Antipater, qui procurator erat Antipatri, et ex illius tormentis comperit, necandi sui causa ex Aegypto Antipatrum uenenum malum petisse, per aliquem Antiphili collegam: idque ab eo Antipatri auunculum accepisse Theudionem, ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset Antipater, ut Herodem occideret, dum ipse Romæ abesset, ac suspicione careret: Pheroram uero uenenum uxori suæ dedisse seruandum. Itaque hanc euocatam, statim rex quod acceperat

G g 5 rat

rat asferre iubet. Illa uero quasi allatura egressa, de testro se præcipitem dedit, ut eo modo probationis & regis uerba præueniret. Sed dei prouidentia, sicut apparet, quæ ab Antipatro poenas repeteret, non in caput, sed in alteram delatam partem, periculum mortis euasit. Portataq; ad regem, ubi resipiscere potuit, (nam casus eam perturbauerat) & quamobrem se præcipitasset interrogata, adiurante rege, quod uera dicenti remitteret omne supplicium: sin falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absumeret, neque sepulturae quicquā relinqueret. Paulisper tacuit: deinde: quid, inquit, secreta custodio, cum Pheroras obierit, Antipatro qui nos omnes perdidit seruitura? Audi rex, & tecum deus testis mihi ueritatis: qui falli non potest. Cum Pherora morituro lachrymans asiderem, tunc ille me ad se uocauit: En multum, inquit, mulier de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret, inuisum habui, & necare cogitauit: qui tanto nunc mei, quamuis necdum mortui, dolore confunditur. Sed ego quidem ob impietatem precium fero: tu uero quod in eum seruas, relictum nobis ab Antipatro uenenum, huc asfer propere, meq; uidente consume, ne ad inferos quoque ultricem huius sceleris conscientiam deferam. Ita ut iussit attuli, & magnam quidem ueneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi: modicum uero mihi propter dubios casus, & quæ te metuerem, reseruauit. His dictis, illa quidem omnino paululum quiddam ueneni habentem pyxidem profert. Rex quidem in matrem fratremq; Antiphili contulit questionem. Verum hi quoque Antiphilum ex Aegypto attulisse pyxidem fatebantur, illumq; uenenum à fratre apud Alexandriam exercente medicinam accepisse dicebant. Totum autem regnum circumcunctes Alexandri & Aristobuli manes, ipsi erant

erant incertarum rerum exploratores atque indices, & à suspicionibus remotissimas approbationes trahebant. De-
 nique etiã pontificis filiam Mariammen, consciam esse ma-
 leficiozum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demon-
 stratum est. Rex autem matris audaciam filij quoque penu-
 ria coërcuit. Nam quem illa pepererat Herodẽ, patri suc-
 cessorem scriptum ex testamento deleuit.

Mariã -
 ne uene-
 ficiozum
 conscia.

De Antipatri in Herodem malignis studijs deprehensis & ultis.

CAPVT. XX.

Post hæc etiam Bathillus, nouissima consiliorum An-
 tipatri fides documentis acceffit. Nanq; is erat qui-
 dem libertus eius: aliud autem uenenum ferens, hoc est,
 aspidum uirus, aduenerat, aliorumq; serpentum succos: ut
 si prius fuisset inualidum, hoc se Pheroras cum sua coniu-
 ge in regem armaret. Idem uero præter susceptam contra
 salutem patris audaciam, uelut operam subcisiuam, habe-
 bat epistolas aduersum fratres compositas ab Antipatro. Doli An-
 tipatri in Archela-
 um & Philip-
 pum.
 Erant autem Romæ in studijs Archelaus, & Philippus,
 iam adulescentuli, magniq; animi, regis filij, quos Antipa-
 ter uelut imminentes spci sue remouere festinans, quasdam
 in eos literas ipse finxit, amicorum nomine Romæ degen-
 tium. Nonnullis autem corruptis scribere persuasit, quod
 multis patrem maledictis caperent, ac de Alexandri &
 Aristobuli nece manifeste quererentur, seque accitos esse
 grauius ferrent: iam enim pater eos redire præcepe-
 rat, idque maxime sollicitabat Antipatrum. Quinetiam
 priusquam proficisceretur, in Iudæa constitutus Antipa-
 ter, eiusdem modi contra eos Romæ literas mercabatur:
 patremq; adeundo uitandæ suspicionis causa, fratres pur-
 gare simulabat: quedam falsa scripta, quedam uero adu-
 lescentiæ peccata esse commemorans. Quo quidem
 tempore

tempore scriptoribus epistolarum, quas in fratrum perniciem simulabat, plurimis pecunijs datis, sumptuum confundere tentabat indicia, uestem preciosam, uariaq; stragula, poculâque argentea, necnon & aurea comparanda, aliâque plurima instrumenta, ut preciorum magnitudine mercedis falsarijs erogatas calaret. Denique ducenta talenta retulit expensa, & eorum maxima fuit occasio causa Sylei. Vniuersis autem malis eius tunc minoribus maiore cōtectis cum omnia quidem tormenta de parricidio, epistole uero de iteratis fratricidijs conclamarent, nemo tamen ex Iudea uenientium, quo loco fortunæ domus essent enunciauit, quamuis inter scelus probatum & ipsius reditum septem mensium interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus indicandi uoluptas fuit, per interfectorum fratrum manes obmutescerant.

An. lib. Denique Roma literas misit, continuo se uenturum esse, quodque honorifice dimissus esset à Cæsare nunciâs.

pi. 8. Rex autem insidiatorem manibus tenere desiderans: timensq; ne si quid præscisset, forte caueret, ipse quoque literis beneuolentiam simulans, & alia familiarissime scripsit, & ut reuersionem suâ maturaret orauit. Nam si properasset, matris suæ quoque offensionem posset componere, quam expulsam esse non ignorauit Antipater. Primam quidem iam de morte Pheroræ susceperat epistolam apud Tarentum, eumq; uehementer luxerat: id autem nonnullis de patruo laudabile uidebatur: sed quantum intelligi

Male fi- datur, causa doloris erat, quod insidiæ pro uoto non cessarent. Neque tam Pheroram flebat quàm maleficiorum ministrum. Præterea metus eum quidam ob ea quæ confecerat occupabat, ne quando forte deprehenderetur uenenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita, quam

Male fi-
bi cōsci-
us Anti-
pater do-
let phero-
ræ mor-
tem.

quam supra memorauimus, statim quidem festinabat: sed postquam in Celendrim delatus est, subit eum quædam mater=ni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem conueniret, quàm pro certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset. Nanque timere, ne forte criminationes eius auctæ fuissent. Minus autem prudentes, & uiscende patriæ cupidi magis, quàm quid Antipatro esse utile considerantes, ut properaret monebant, ne ex ipsa mora & patri causam prauæ suspitionis, & occasionem præberet calumniantibus. Nunc enim si quid motum est, in absentem esse factum, nec enim præsentem illo quicquam id ausurum fuisse. Absurdum autem uideri, propter suspiciones incertas certis bonis carere, neque mature se patri reddere, ab eoq; regnum accipere, quod solo ipso niteretur. Paruit his Antipater, impellente fortuna, transmissusq; in Sebastum Cæsariæ portum deferitur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima sollicitudo cum omnes eum deuiterent, nullusq; auderet accedere. Nam & si semper æque inuisus erat odio, tamen ut proderetur, tunc data libertas est. Multos autem auerteat ex rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat, solusq; de se quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim uel clarius eo quisquam deductus est, cum Romam nauigaret, & ignobilius inde susceptus est. Enimvero clades ille domesticas intelligens, calliditate celabat, metuque penè mortuus, uultu confidentiam simulabat. Et neque fugæ spes ulla erat, neque circumstantibus malis emergere poterat: certumque nihil ei de domo, ne ibi quidem nuntiabatur: id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam spes eam pertentabat hilarior, aut nihil esse depre=

Antipa-
ter ad pa-
trem in-
greditur.

deprehensum, aut si quid esset, hoc sese impudentia sua dilu-
turi ac dolis, quæ sola instrumenta salutis haberet.
Itaque his armatus, sine amicis in regiam uenit, quod à pri-
ma ianua cum iniuria sunt repulsi. Forte autem Varus Sy-
rie rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, confir-
matusq; audacia, uelut eius salutandi causa, propius acce-
debat: Cum ille obiecta manu, et capite declinato, exclamabat: Et hoc parricida est, ut me amplexari uelis, qui tot
maleficijs inuolutus sis, corrumpitur impium caput: neque
me attingas, priusquàm criminibus te exuas. Dabo enim tibi
iudicium et iudicem, qui opportune præsto est, Varium.
Abi, et quemadmodum te purges in diem crastinum medi-
tare. Nam et tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc
metu obstupescit Antipater, quia respondere nihil po-
tuit, reuersus est. Cum autem ad eum uenisset mater et
uxor, cunctas ei probationes exposuerunt. Tumq; recepta
mente, quo pacto sese defenderet cogitabat. Postero autem
die rex adhibito propinquorum atque amicorum consilio,
Antipatri quoque amicos uocat. Ipse autem cum Varo re-
fidens, cunctosq; iudices iussit adduci, in quibus erant etiã
serui matris Antipatri quidam pridem comprehensi, qui
ab ea literas ad eum deportauerunt huiusmodi: Quo-
niam illa omnia patri tuo cognita sunt, caue ne ad eum ue-
nias, nisi aliquod auxilium à Cesare impetraueris. Itaque
his unà cum alijs introductis, ingreditur Antipater. Cumq;
pronus ante pedes patris cecidisset: oro, inquit, pater, ne
quid de me præiudices, sed integras aures satisfactioni meæ
præbeas. Demonstrabo enim me innoxium, si tu uelis. Ille
autem magna uoce imperato ei silentio, ad Varum locu-
tus est: Quod et tu Vare, et quiuis iustus iudex, Anti-
patrum patrum morte dignum iudicauerit, certe scio. Vereor au-
tem

Herodes
apud Va-
rū accu-
sat Anti-
patrum.

tem ne mea quoque tibi sit inuisa fortuna, omniq; calamitate dignum deputes, qui tales filios genuerim. At quin hoc tibi magis miserandus uideri debeo, quod erga tam sceleratos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adulescentulis regnum detuleram, eosq; Romæ educatos amicos Cæsaris feceram: sed quos alijs inuidendos regibus emulandosq; constitui, meæ salutis hostes inueni, quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim, quod adulescens et successor meus futurus esset, maxime securitas querebatur. At uero hic adulescentulus, belua, patientia mea supra quam satis erat expletus, in me facietatem suam profudit, eiq; diu uiuere sum uisus, meamque senectutem grauius tulit, rexq; fieri non nisi parricidio passus est: quæ quidem profecto noui qua ratione cogitauit: quod eum ex agro abiectum reduxerim, et exclusis quos mihi regina pepererat filijs, regni mei uicarium declarauerim. E quidem tibi Være confiteor meæ mentis errorem. Ego ille contra me filios irritaui, qui Antipatri gratia spes eorum iustas abrui. Quid enim tantum de illis, quantum de isto bene sum meritus? cui uiuus etiam potestatem meam penè concessi: aperte autem regni successionem testamento reliqui, et præter destinatos ei separatim quinquaginta redditus talentorum, sumptum passim mea pecunia subministraui: ac nuper Romam quoque nauigaturo dedi trecenta talenta: quemq; solum ex omni familia mea, tanquam patris seruatorem, Cæsari commendauim. Aut quid illi tantum sceleris, quantum Antipater admiserunt, quodue de his habui tale iudicium, quale demonstraui huius insidias? etiam approbo, qui ausus est aliquid parricida, rursumq; ueritatem dolis sperat obtegere: quod tibi Være caucudum sit. Nam ego istam beluam noui,
et quam

Et quàm sit uerisimilia dicturus, iam nunc prospicio, fle-
 tusq; simulatos. Hic est qui me quondam monebat, ut ui-
 uum Alexandrum cauerem, neque meum corpus omnibus
 crederem. Hic est qui usque ad cubile meum solebat ingre-
 di, et circumspicere ne quis mihi forte parasset insidias.
 Hic somni mei custos erat, et securitatis dator, qui conso-
 laretur somniū peremptorū, et uiuentiū fratrum beneuolen-
 tiam diiudicaret. Hic propugnator et satelles meus. Cum
 eius calliditas Varc in mentē uenerit, et quemadmodū sin-
 gula simulasset, uix me credo uiuere, tamq; grauē insidia-
 torem quo pacto effugerim miror. Veruntamen quia fortu-
 na quedam excitat contra me domum meam, mihiq; ami-
 cissimi semper insensi sunt, ego quidem fatorum iniquita-
 tem flebo, et mecum ipse solitudinem gemam. Nemo au-
 tem qui meum sanguinem sitierit elabetur, etiam si per
 omnes filios meos indicia uentura sint. Hæc dicens, ipse
 quidem interrupto sermone tacuit, dolore confusus. Nico-
 lao autem uni ex amicis probationes iussit exponere. Inter
 hæc autem Antipater sublato capite, cum prostratus ante
 patris pedes maneret, exclamat: Tu pater meas partes de-
 fendisti. Nam quomodo ego parricida, quem tu semper
 seruatorecm te habuisse commemoras? Aut si ficta, ut dicis,
 simulataq; mea pietas fuit, cur in alijs tam callidus, in hoc
 adeo demens fui, ut non intelligerem, quod si homines la-
 teret, tanti sceleris cogitatio, coelestem latere iudicē omni-
 no non posset, qui ubique præsto esset, et cuncta conspice-
 ret? An fratrum exitus ignorabam, quos ob id deus ultus
 est, quia de te male tractauerant? Quid autem fuit cur
 me tua salus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odij
 suspicio? Sed diligebam. An ex te metus aliquis? Quin tui
 seruans, alijs timendus eram. Sed egestas causa fuit? Multo
 minus.

Respon-
 det Anti-
 pater.

minus. Quis enim magis expensarum habuit potestatem? Si autem omnium hominum perditissimus essem, immanisq; bestiae animum gererem, certe mansueti patris beneficijs uincerer: quem, sicut tu dixisti, reduxeris, totque filijs anteposueris, uiuusque regem declaraueris, aliorumque bonorum magnitudine reddideris inuidendum. O me miserum, acerbissimamque peregrinationem meam, quam longo labori tempus magnumq; insidiantibus spatium praeuit. Sed tamen tibi pater tuisq; rebus abieram, ne Sylaeus tuam contemneret senectutem. Roma mihi testis est pietatis, et princeps orbis terrae Caesar, qui me patris amatorem saepe uocitabat. Accipe pater has eius literas, fictis in me criminationibus ueriores: hisq; me defendo. Hec affectus erga te mei argumenta certissima recordare, quam ingrate hinc nauigauerim, latentes in regno contra me inimicitias non ignorans. Tu pater inuitus me perdidisti, tu compulisti ut darem accusandi tempus inuidiae. Verum ad indicia ueniam. Ecce adsum, terra mariq; nihil usquam parricida perpeffus. Sed nondum me hoc argumento diligas. Nam et apud deum, et apud te pater, condemnatum me esse scio. Condemnatus autem deprecor, ne aliorum tormentis fidem habeas, in me feratur ignis, per uiscera mea pergant instrumenta poenarum, ne parcas scelesto corpori. Nam si parricida sum, tormentorum expers mori non debeo. Talia cum lachrymis atq; ululatu uociferans, et omnes alios, et Varum ad misericordiam prouocauit: solum autem Herodem, quo minus fleret, iracundia continebat, documentis ueris intentum. Ibi autem Nicolaus, iussu regis multa de Antipatri calliditate praefatus, et misericordiae spem abstulit, et atrocissimam accusationem instituit, cuncta quidem regni maleficia illi ascribens:

H h

maxime

maxime uero fratrum interitum, quos ipsius calumnijs interfectus esse demonstrans, etiam superstitibus cum insidiari quasi successionis captatoribus affirmabat. Nam qui patri uenenum parasset, multo minus à fratribus abstineret. Cum autem ad ueneni probationem uenisset, per ordinem proferebat indicia, etiam de Pherora crimine exaggerans, ueluti illum quoque Antipater fratricidam fecisset, corruptisque regis amicis, scelere omnem domum repleuisset. Atque ita multis alijs dictis exprobratis perorauit. Varus autem cum respondere iussisset Antipatrum, et ille nihil amplius elocutus, quam, deus testis est innocentiae meae, silensque iaceret, uenenum petit, idque alicui damnatorum capitis ex custodijs bibendum dedit: eoque statim mortuo, quaedam in secreto cum Herode sermocinatus, gesta in concilio Caesari scripsit. Posteroque die inde discessit. Nihiloque minus rex Antipatro uinculis tradito, cladis suae nuntios ad Caesarem misit. Post haec Salomen appetisse insidijs arguebatur Antipater. Quidam enim de seruis Antiphili Romam uenerat, epistolam ferens alicuius Agmes nomine, ancille Iuliae: quibus ad regem scriptis, indicauerat Salomes epistolam inter litteras Iuliae repertam, clam ei beneuolentiae causa misisse. Ipsius autem Salomes epistolis et maledicta in regem acerbissima, et accusatio maxima continebantur. Sed omnes ab Antipatro erant fictae: isque Agmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere persuaserat. Epistola enim eiusdem mulierculae ad ipsum scripta id prodidit, cuius uerba haec sunt: Sicut uoluisti patri tuo scripsi, et alias epistolas misi, certo sciens, regem sorori suae minime posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem facies, si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hac epistola et quae in Salomen sunt composita deprehensis, regem subiit cogitatio,

Proferit
Varo ue
nenum.

Epistola
Agmes
ad Anti
patrum.

gitatio, ne forte etiam Alexander falsis epistolis fuisset compressus, quodq; penè sororem propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaq; non est ultra cunctatus, quo minus ab eo sumeret omnium causa supplicii: sed ne propositis satisfaceret, graui morbo impeditus est. De Agmetamen ancilla, et in Salomen factione conflata, dedit literas ad Cæsarem: ac propterea testamento mutato exemit nomen Antipatri, regemq; scripsit ex Archelao et Philippo natu maiorem. Nam et hos Antipater insimulauerat. Cæsari autem post alia pecuniaria munera mille talenta, et uxori eius ac filiis, itemq; amicis et libertis, propè quinquaginta, ceterisq; omnibus agrorum et pecuniarum nō parum distribuit, ac sororem Salomen clarissimis donis honorauit. In testamento quidem ista correxit.

De Aquila aurea, morteq; Antipatris & Herodis.

CAPVT

XXI.

MOrbus autē ingrauescebat, quod cum senectus pa An. lib. riter ac mœror uirgeret: et annos iam septuaginta natus esset: et filiorum cladibus animum adeo habebat 17. ca. afflicto, ut nec in bona uoletudine quicquam iucunditatis admitteret. Acriorem autem faciebat egritudinem, quod Antipater uiueret. Hunc enim non opere superuacuo, sed cum ipse cōualuisset, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate sophistæ duo, qui summe scire leges patrias uidebantur: et propterea per omnem gentem maxima gloria prædicabantur. Iudas filius Sepherci, et alter Magnali Mathias. Hos non pauci adulescentium sectabantur, cum leges exponerent, et in dies singulos puberū exercitum congregabant. Qui cū regē audissent mœrore ac morbo tabescere, apud notos loquebantur, opportuniū iam tēpus esse,

H h 2 ut deus

ut deus uindicaret, fabricatæque aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in templo nefas sit, imagines aut uultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulacrum haberi. Hoc propterea dicebatur, quod supra maximam portam templi rex aquilam collocauerat auream. Eamque tunc monebant sophistæ ut tollerent: pulchrum esse dicentes, etiam si quod inde periculum immineret, pro legibus patrijs mori non recusare: sic enim decedentibus, et animam immortalem, et bonarum rerum sensum perseuerare perpetuo: minus autem fortes, et sapientiæ suæ nescios amare animam imperitia: magisque morbo cupere, quam uirtute desungi. Dum hæc illi dissererent, rumor subito peruagatur, regem ferè iam mori: unde etiam confidentius adulescentes conamen adorti sunt: ipsoque meridie, cum plurima multitudo uersaretur in templo, crassis demissi funibus, aquilam ex testis auream securibus abscidebant. Quare statim regis duci nunciata, non parua ille manu comitatus ad templum cucurrit: et propè ad quadraginta iuuenes comprehensos, regi exhibuit. Qui primum interrogati, an aquilam ipsi auream concidere ausi essent, fecisse confessi sunt: deinde quo iubente, lege patria responderunt. Cum uero, quid exultarent tantum, quibus mors immineret, ab his quæreretur: quia post mortem bonis plurimis frui sperarent, asseruerunt. His itaque rex commotus, magnitudine iracundiæ morbum superat, atque in concionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus, et quod occasione legis patriæ quædam maiora tentassent, uelut impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autem metuens, ne per multos questio iret, precabatur, ut primum facinoris suasoribus, deinde in eo deprehensis poenæ subditis, cæteris indignationem remitteret. Tandem igitur exoratus,

exoratus, & ipsos rex qui funibus demissi erant cū sophi-
stis uiuos incendit. Et reliquos qui unā comprehensi sunt,
obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum eius cor-
pus morbo occupatum uarijs doloribus deferebatur. Nam
febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolera-
bilis habebat omnem corporis superficiem. Asiduis autem An. lib.
uexabatur colli tormentis, pedesq; tanquam ex intercutis 17. ca.
uitio tumuerant. Quin & inflatio uentriculi, putredoq; 9.
testiculorū uermiculos generans: ac præterea creber anhe-
litus, & irrupta cum suspiria membrorumque omnium cō-
tractio fatigabat: ut qui hæc ad diuinitatem referrent, pœ-
nas eas esse dicerent sophistarum. Ille autem, quamuis cum
tot uitiorū cruciatibus luctaretur, uitæ tamē cupidus erat,
& remedijs excogitatis salutem sperabat. Denique Ior-
danem trāsgressus, apud Calliroën aquis calidis utebatur:
quæ in lacum feracem bituminis, quæ Asphaltitis uocatur,
effluentes, pro dulcedine potui sunt: ubi autē corpus eius,
quod medicis oleo calidiori foueri placuerat, in arcem ple-
nam demersum ita dissolutum est, ut etiā lumina quasi mor-
tuus resoluta torqueret. Deinde perturbatis qui eum cura-
bant, ad clamorem quidem illorum respicere iussus est. De-
sperata uero salute, militibus quinquagenas drachmas,
multāq; pecuniam rectoribus atque amicis diuidi iussit.
Cum autem rediens ad Hierichunta uenisset, atra iam bili
correptus, & penē ipsi morti innitebatur, factūque ne-
pharium excogitauit. Collectos enim cuiusque uici ex omni
Iudæa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromum, cō-
cludi præcepit. Deinde Salome sorore & Alexandro ma-
rito eius ad se uocatis: scio, inquit, mortē meam festis gau-
dijs celebraturos esse Iudeos. Verum per alios lugeri po-
tero, & præclarissimos honores sepulturae assequi, si quæ

præcipio feceritis: Hos viros qui habentur in custodia, cū
 animam efflauero, statim militibus circumdatos occidite: ut
 etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisq; domus illachry-
 met. Et simul his mandatis, legatorum quos Romam mi-
 serat epistolæ sunt allatæ, quibus Agmen ancillam Iuliæ
 iussu Caesaris interemptam, et Antipatrum morte dam-
 natum esse, indicabatur. Quin et si pater eum in exilium
 dare mallet, id quoque permisisse Cæsarem, scriptum erat.
 Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus, dolori-
 busque rursus uictus (nam inedia tussisq; pariter uiolen-
 tia distendebatur) fatum præuenire conatus est: sumptoque
 malo, etiam cultellum poposcit: sectum enim comedere cō-
 sueuerat. Deinde circumspecto ne quis arbiter impediret,
 tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cum uero A-
 ciabus consobrinus eius accurrisset, manūque continuis-
 set, ululatus maximus in regia statim, quasi rex mortuus
 An. lib. esset, excitatus est. Eoque propere audito, Antipater fidu-
 17. ca. ciam repetit: letusque iam custodes, promissa etiam pecu-
 10. nia, rogabat, ut se soluerent, atq; dimitterent: quod eorum
 princeps non solum ne fieret, obstitit, sed etiam regi uelo-
 citer nunciauit. Ille autem fortius exclamans, quā uires
 ægrotantis ualebāt, cōtinuo satellitibus missis, occidit An-
 tipatrum: mortuūq; sepeliri præcepit in Hyrcanio. De-
 inde rursus corrigit testamētum, et successorem quidem
 Archelaum natu maximum Antipatri fratrem scripsit, te-
 trarcham uero Antipam. Post interitum autem filij, quin-
 que diebus exactis, moritur: annos quidē trigintaquatuor,
 ex quo interfecit Antigonom, regno potitus: triginta uero
 et septem, postquam rex à Romanis declaratus est. Et in
 alijs quidem omnibus, secunda fortuna usus est, ac si quis
 alius. Regnum enim quod priuatus sibi quæsierat, tanto
 conserua-

conseruatum tempore, filijs suis reliquit. In rebus autē domesticis infeliciſſimus fuit. Salome autem, antequam reſciret mortem regis exercitus, cum marito progreſſa, uinctos abſoluit, quos occidi mandauerat: ipſum dicens mutaſſe conſilium, & unumquemque iuſſiſſe domum dimitti. Atque ita poſt hos abeuntes, militibus indicatur. Qui= An. lib.
bus in concionem cum alia turba in amphitheatrum apud 17. ca.
Hierichunta collectis, Ptolcmeus anuli regis cuſtos, quo 11.
ſignare ſolitus erat, & fortunatum illum eſſe cœpit dicere, & multitudinem conſolari. Relictamq; ab eo militibus epistolam recitauit, in qua multum rogabat, ut beneuolo animo ſucceſſorem ſuum ſouerent. Deinde poſt epistolam teſtamentum legebat, in quo Philippum quidē hæredem Trachonis, proximarūque regionū: tetrarcham uero, ſicut ſupra diximus, Antipam: regem autem Archelaum ſcripſerat: eidemque anulum ad Cæſarem ferre mandauerat, aſſignatamque regni adminiſtrari noticiam. Omnium nanque diſpoſitionum ſuarum dominum, & cōfirmatorem Cæſarem eſſe uoluit: cætera uero ſeruari iuxta ſuperius teſtamentum. Quo perleſto, conſeſſim clamor ſecutus eſt omnium Archelao gratulantium: militēſq; per cuneos & populos adiuuantes, ſuamque promittebant, deiq; beneuolentiam precabantur. Hinc ad ſepeliendum regem operam contulerunt. Nihil autē munificentie prætermiſit Archelaus, ſed omnem ornatum extulit regium in
funeris pompa ducendum. Lectus quippe totus erat gemmis aurōque diſtinctus, thorax autē purpura uariatus, corpusque ſuper eum uelatum itidem purpura. Capiti autem diadema erat impoſitum. Corona uero deſuper aurea, ſceptrumque ad dexteram, & circa lectum filij cū propinquis. Præterea ſatellites agmēq; tetrarchicū, Germaniq;

Pompa
funeris
Herodis
& ſepul-
tura.

H h 4 & Ga=

et Galatæ uelut ad bellum instructi, omnes antecedeabant. Cætera nero militum manus armata, ducēsque suos ordinumque principes sequebantur decenter. Quingenti autē serui ac liberti odores ferebant: corpus autem per ducenta stadia portatum est in castellum Herodion: ibiq; secūdum ipsius regis mandata sepultum est. Et Herodis quidem regis hic finis fuit.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IYDAICO Liber secundus.

De successoribus Herodis, & ultione direptæ aureæ Aquilæ.
CAPVT PRIMVM.

An. lib.

17. ca.

11.

VRBARVM AVTEM NO-
uarum principium fuit Archelao Ro-
mam proficiscendi neceſſitas. Diebus
enim ſeptem in lugendo patrem con-
ſumptis, epulisq; ſerialibus prolixè po-
pulo exhibitis (Hic autem mos apud
Iudeos neceſſario multos ad inopiam redegit: Nam qui
eum neglexerat, impius eſtimabatur) candido ueste indu-
tus, procedit ad templum. Ibiq; uarijs fauoribus exceptus
à plebe, ipſe quoq; in excelfo tribunali, ſolioq; aureo reſi-
dens, humaniſſime uulguſ admittit: eiſq; et quod ſepulturā
patris ſedulo curauiffent, gratias egit: et quod ſibi quaſi
certo iam regi, magnos honores habuiſſent. Verum ſc ta-
men, ait, non poteſtate ſolum interim, ſed etiam ipſo regis
nomine temperare, donec à Cæſare ſibi fuerit confirmata
ſucceſſio, qui etiam teſtamento rerum eſſet omnium do-
minus cōſtitutus. Idcirco enim ſe apud Hierichunta uolūta-
ti exercitus reſtitiffē, cū ſibi diadema uoluiſſet imponere.
Cæterum

Ceterum alacritate ac beneuolentia, æque militibus etiam populo plenam se uicissitudinem relaturum, si ab his, quorum etiam esset imperium, certus rex declaratus fuisset: studiumque sibi esse, ut erga illos rebus omnibus patre melior appareret. His gauisa multitudo, statim eius mentem magnus tentare petitionibus cœpit. Nanque alij tributa leuari, alij uestigalia tolli, quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem postulatis, in gratiam populi facile anuebat Archelaus. Deinde celebratis hostijs, cum amicis erat in epulis. Ecce autem subito post meridiem congregati non pauci, nouarum rerum studiosi, ubi communis luctus de rege cessauit, propria lamenta suscipiunt, flentes eorum casum, quos propter abscissam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor autem non occultus erat, sed clarissimis questibus, fletuque iusto et planctu ciuitas personabat, uirorum causa uidelicet, quos pro templo ac legibus patrijs interiisse dicebant. Eorum autem mortis poenas, ab illis quos Herodes pecunia donasset, repetendas esse clamitabant: ac primum, quem is constituerat pontificem reijciendum, aliumque pietate præstantem, magisque piæ optari debere. Quibus etsi mouebatur Archelaus ad ultionem, tamen eum protectionis festinatio continebat: metuens, ne si multitudinem reddidisset inimicam, motu eius impediretur. Quamobrem monendo magis, quam ui experiebatur sedare turbatos: missoq; magistro militum, ut quiescerent, eos rogabat. Sed illum seditionis autores, ubi ad templum uenit, priusquam uerbum faceret, lapidibus perturbarunt, et alij post eum mulcendi sui gratia missis, multos enim legabat Archelaus, iracunde omnia responderunt. Neque si numero aucti fuissent, ociosi fore uidebantur. Itaque instante azyorum die festo, qui apud

H h 5 Iudeos

Iudeos Pascha uocitatur, plurima uictimarum copia plenus, infinita quidem ad templum ex agris multitudo religionis causa descendit: cum illi qui sophistas lugebant, in templo consisterent, nutrimenta seditioni querentes. Hoc autem metu Archelaus, antequam omnem populū morbus iste corrumperet, cohortem militum et chiliarchum qui etiam seditionis principes comprehenderent, eò dirigit: cōtra quos omne uulgus excitatum, multos lapidum ictibus interfecit. Saucius uero chiliarchus uix elabitur. Et illi qui dem statim, ueluti nihil mali actum esset, ad celebranda sacra conuersi sunt. Sed Archelao sine cede iam multitudo comprimi non posse uidebatur. Quamobrem totum illis immisit exercitum, pedites per ciuitatem simul omnes, equitēsque per campum: qui cum sacrificijs occupatos singulos inuasissent, propè ad nouem milia hominum occidūt: reliquam uero manum per muros proximos deiecerunt. Praecones autem sequebantur Archelaum, iussu eius unumquēque ut domum recederet, admonendo. Itaque cuncti neglecta diei festiuitate, abire, ipse autem cum matre, necnon et Popla, et Ptolemæo, et Nicolao amicis, ad mare descendit: relicto Philippo regni procuratore, itēque rerum familiarium curatore. Vnā uero egressa est cum filiis suis Salome, fratrisque regis filij, genēque, specie uelut Archelao ad obtinendam successionem adiumento futuri: certa uero causa, quæ contra leges in templum admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Cæsareæ obuiam Sabinus Syriae procurator, ad Iudeam ueniens, ad pecunias custodiendas Herodis. Quē ulterius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et tunc quidem Sabinus in gratiam Vari, neque ad arces uenire properauit, neque thesauros paternæ pecuniæ clausit Ar-

Alijs
3000.

Nauigatio
Archelai.

sit Archelao: sed usque ad cognitionem Cæsaris se otiosum
 manere pollicitus, apud Cæsaream commorabatur. Postea
 uero quàm sibi obstantium unus Antiochiam petijt, alter, An. lib.
 hoc est, Archelaus Romam nauigauit, mature profectus in 17. ca=
 Hierosolymam, regiam tenet: custodumq; principibus, pi. 13.
 itémq; dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarum di=
 scutere conabatur, & arces occupare tentabat. Nō tamen
 immemores Archelai mandatorum custodes erant, sed in
 obseruando singula queque perseuerabant, causam custo=
 die magis Cæsari, quàm Archelao tribuentes. Cum hoc
 autem Antipas quoq; de regno certabat, posteriore supe=
 rius Herodis testamentū firmitus esse defendens, in quo rex
 ipse Antipas fuerat scriptus: eiq; se tam Salome quàm mul=
 ti alij cognati, qui cum Archelao nauigarant, suffragio fo=
 re promiserant. Ducebāt autem secum matrem, fratremq;
 Nicolai Ptolemæum, in quo pro fide apud Herodem pro=
 bata, nonnihil uidebatur esse momenti. Nanque illi fuerat
 amicorum charissimus. Oratori autē Irenæo propter dicē
 di acrimoniam plurimum cōfidebat: unde etiam qui se mo=
 nuerant, ut Archelao pro ætatis merito & secundi testamē
 ti uoluntate cederet, audiēdos esse non censuit. Romæ uero
 migrauerunt ad eum cunctorum studia propinquorū, qui=
 bus inuisus erat Archelaus, quiq; præcipue liberi omnes
 suiq; iuris esse cupiebant: & aut Romano magistratu ad=
 ministrari, aut si hoc non impetrarent, Antipam regem ha=
 bere. Ad hoc etiam Sabini ope nitebatur Antipas, qui Ar=
 chelaū per epistolas accusauerat apud cæsarem, Antipam
 uero multum laudauerat. Itaq; digesta crimina, Salome &
 ceteri, qui cū ea sentirent, Cæsari tradiderūt: & post eos
 Archelaus gestorū suorum per scripta capitula, patrisq;
 anulū per Ptolemæū rationesq; administrationis intromisit
 ad Cæsa=

Antipa-
ter pro
Antipa.

ad Caesarem. Ille autem secum praemeditans ea, quae ab utraq; parte dicerentur, ubi et regni magnitudinem, multitudinemq; redituum animaduertit, atq; insuper Herodis familiam numerosam, perlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad concilium uocat, in quo tunc primum ex Agrippa ac filia sua natum Caium sedere iussit, filium adoptiuum: atq; ita partibus prosequendi copia dedit. Igitur Salomes filius Antipatri (namq; is erat orator acerrimus eorum, qui aduersabantur Archelao) accusacionem proposuit, insimulans Archelaum, quasi uerbis quidem de regno uideretur contendere, re autem uera iamdudum rex esset effectus: et apud aures modo Caesaris cauillaretur, quae iudicem successionis expectare nolisset. Nam post Herodis mortem, quibusdam ut diadema sibi imponerent, subornatis, regis eum more in solio aureo residetem, partim ordines militiae permutasse, partim condonasse promotiones: et insuper his omnia annuisse populo, quae uelut à rege impetranda petiisset: maximorumq; reos criminum, quos pater suus uinxerat, absoluisse: qui cum ista fecisset, modo regni umbram à domino postulaturus uenisset, cuius sibi corpus ipse rapuisset, ut non rerum sed uocabulorum dominum esse Caesarem demonstraret. Ad haec ei, quod etiam luctum patris asimulasset, obiebat: cum interdum quidem personam componeret in moerorem, non tamen uero ad comestationes usque potaret. Denique seditionem uulgi ex hac indignatione conflata esse dicebat. Totius enim orationis suae uires, eorum multitudine qui circa templum caesi fuerant, astruebat. Hos enim ad diem festum quidem uenisse: ad hostias uero, quas ipsi mactandas uenerant, crudeliter esse iugulatos: tantumque in templo forum esse congestum, quantum nullum ab externis illatum bellum

bellum implicabile congeſſiſſet. Itaque huius crudelitatis Herode præſcio, ne ſpe quidem regni unquam eum dignum eſſe uſum, niſi cum ſanæ mentis inops erat, anima deterius ægrotante, quàm corpore: & quem in ſecundo teſtamento ſucceſſorem ſcriberet, ignorabat: præſertim qui priore teſtamento ſucceſſorem ſcriptum incuſare nihil poſſet, quod incolumi corpore, omniq; uitio purgata mente feciſſet. Vt tamen quis firmitus eſſe ponat morbo laborātis arbitrium, ipſum ſe Archelaum abdicaffe regia dignitate, multis in eam contra leges admiſſis. Nam qualem fore, ſi acciperet à Cæſare principatum, qui antequam acciperet, tantum populum peremiſſet? Multa in hunc modum proſecutus Antipater, multis ex numero circumſtantium propinquo- rum in ſingula crimina teſtibus exhibitis, perorauit. Surrexit autem Nicolaus deſenſor Archelai, & ante omnia cædem in templo neceſſario factam eſſe perdocuit. Nam quorum necis argueretur, non regni ſolum, ſed etiam ipſius iudicis, id eſt, Cæſaris hoſtes fuiſſe: aliorum autem criminum ſuaſores aduerſarios demonſtrauit. Secundum uero teſtamentum idcirco ratum manere poſtulabat, quod Herodes in eo ſucceſſoris ſui firmatorem Cæſarem conſtituiſſet. Nam qui tantum ſaperet, ut rerum domino poteſtate ſua cederet, nec unquam in hæredis erraſſe iudicio, ſed ſano corde quem conſtitueret, elegiſſe: qui per quem conſtitui deberet, non ignorauit. Cum autem omnibus expoſitis, etiam Nicolaus peroraſſet, in medium progreſſus Archelaus, ad genua Cæſaris accedit ocyus. Quo perbenigne à Cæſare erecto, eo quod paterna quidē ſucceſſione dignus eſſet, oſtendit: certum uero nihil pronunciauit. Sed illo die diſmiſſo concilio, ſecum ipſe de cognitis deliberabat, utrum ex his qui teſtamento continerentur, aliquem regni oportet

teret constitui successorem, an toti familie distribui principatum. Multitudo enim personarum egere subsidio uidebatur.

De pugna & strage Hierosolymis inter Iudæos
& Sabinianos.

CAPVT II.

An.lib. **S**ED antequam de his quicquam statueretur à Cesare,
17. c4= Smater Archelai Marthace, morbo correpta moritur.
pi. 14. Et uariæ literæ de Syria perlatae sunt, Iudæos defecisse nūciantes: quod Varus fore prospiciens, in Hierosolymam postquam Archelaus nauigarat, ascendit, ut incentores seditionis prohiberet. Et quia multitudo cessatura non uidebatur, ex tribus quas è Syria duxerat secum, cohortibus, unam in ciuitate reliquit: atq; ita in Antiochiam ipse remeauit. At Sabinus cum postea in Hierosolymā uenisset, causas nouarum rerum Iudæis præbuit: modo uim custodibus, ut sibi arces traderent, adhibendo, nūc maligne regis exquirēdo pecunias. Nō autē solis relictis à Varo militibus fractus erat, sed etiā seruorum suorū multitudine, quos etiā omnes armatos auaritiæ ministros habebat. Festo autem quinquagesimo die, quæ pentecoste à Iudæis uocatur, septies septē diebus exactis rediens, ex eorum numero uocabulum nata, non religionis solennitas populum sed indignatio congregauit. Denique concursus infinitæ multitudinis ex Galilea, itēque Idumæa & Hierichunte, transq; Iordanem positis regionibus, factus est: cum indigena ex ipsa ciuitate populus Iudæorum, & numero simul & alacritate præstaret: & tripartita manu terna castra collocauerunt, una in septētrionali regione templi, altera in meridionali Hippodromum uersus, tertiāque in occiduo prope regiā tractu, circumfessosque Romanos undiq; obsidebant. Sabinus autem multitudine pariter, eorūque spiritu perterritus,

tus, crebris quidem Varum nuncijs precabatur, ut quàm mature ferret auxilium, quasi laniandam cohortem, si quid moræ interuenisset. Ipse uero in altissima castelli turri, quæ Phaselus uocabatur, euadit, fratris Herodis cognomine, quem Parthi necauerunt. Hinc militibus cohortis, ut in hostes iruerent, signum dabat. Nam præ timore quibus ipse præerat, descendere nullus audebat. Eius autem præcepto milites obedientes, in templum uolant, uehementiq; cū Iudeis pugna cōfigūt. In qua dum nemo desuper adiuuaret, imperitos belli peritia superabāt. Postea uero quàm multi Iudæi porticibus occupatis, à uertice sagittis eos appetebant, plurimi cōterebantur: & neque ex alto iaculātes, ulci sci facile poterāt, neque cominus dimicantes ferebant. Ab utrisque tamē afflicti succendunt porticus, opere, magnitudine atque ornatu mirabile. Ibiq; tum multi flamma subito cōprehensi, aut ea consuebantur, aut in hostes desiliētes ab ipsis occidebātur, alij retrorsum cedentes præcipitabātur ex muro: nonnulli desperata salute, incendij periculum suis gladijs præueniebant. Qui tamen ex moenibus obrepēdo in Romanos fecissent impetum, metu attoniti nullo negotio subigebantur: donec omnibus aut interemptis, aut timore deiectis, thesauro dei defensoribus destituto, manus milites attulerunt, & quadraginta ex eo talenta diripuerunt: quorum quæ furto sublata non sunt, congregauit Sabinus. At Iudeos multo plures, magisque pugnantes, tam uirorum quàm opum interitus in Romanos contraxit. Obsessaq; his regia minitabantur exitium, nisi quamprimum inde secederent: Sabino, si uellet, unā cum cohorte militum abeundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regalium plurimi, qui ad eos sponte transfugerant. Pars tamen bellicosior erat, Sebastenorum tria milia. His-

que

Rufus &
Gratus.

que Rufus & Gratus præpositi, unus peditum rector, at uero equitū Rufus: quorum uterq; ui corporis atq; prudētia, etiam si nullam manū obedientem haberent, magnū tamen momentū belli Romanis addidissent. Itaq; Iudæi quidem instare obsidioni simul, & castelli mœnia tentātes, & ad Sabinum clamantes, ut nullo impediēte discederet, habituros tanto post tempore patriā libertatem. Sabinus autē quāuis optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus non habebat: sed eorum lenitatem, insidiarum esse illecebram suspicabatur: simulq; auxiliū Vari sperās, obsidionis periculū perferbat. Eodē tempore per Iudæam plurimis locis

An. lib.

17. ca=

pi. 15.

Al. Alci-
biades.

tumultus erat, multosq; ad regni cupidinē tempus impulerat. Nam in Idumæa quidem duo milia ueteranorum, qui sub Herode militauerant, cōgregati, armisq; instructi cum regalibus decertabant. Quibus* Aciabus regis consobrinus, ex uicis munitissimis repugnabat, campestre prælium declinādo. Inferiori aut Galilææ, Iudas filius Ezechie latronū principis, ab Herode quondam rege capti, qui tunc illas regiones uastauerat, non parua multitudine collecta, ruptisq; regijs armamentarijs, & omnibus quos circa se habebat armatis, contra potentie cupidos manius mouebat.

Simon
pastor
dam.

Trans flumen quoq; Simon quidā, ex regalibus seruis, pulchritudine simul & uastitate corporis fretus, imposito sibi diademate, cum latronibus, quos congregauerat, ipse circuiens, & apud Hierichūtā regiā, & multa alia magnifica diuersoria igni corruptit: facillē sibi prædam ex incendio comparās. Omnesque habitationes, in quibus aliquid decoris erat, concremasset, nisi Gratus legionū rector, ex Trachone sagittarios, itēmq; Sebastenorum pugnacissimos ducens, properasset occurrere. Vbi peditum quidē in pugna multi cōsumpti sunt: ipse autem Simonem compendio præuenit,

uenit, ardua ualle fugientem, & ex trāsuerſo percuffum in
 ceruice deiecit. Incenſe ſunt autem, & quaecunq; Iordani
 proxime fuerunt ſedes regiae, apud Betharantes, quorundā
 aliorum manu cōſlata ex locis ulterioribus. Tunc etiam pa-
 ſtor quidam, cui nomen erat Athongcs, regnum affectare
 auſus eſt, quod ut ſperaret, ui corporis animæq; fiducia
 mortem cōtemnentis impuſus eſt, ac præterea fratrum ſi-
 bi ſimilium robore, quorum ſingulis tanquam ducibus &
 ſatrapis attributa manu armatorum, ad incuſus utebatur.
 Ipſe autem ueluti rex maiora negotia procurabat. Et tum
 quidem etiam coronam ſibi impoſuit. Non paruo autē poſt
 tempore, cum fratribus ſuis uaſtando territoria, & occi-
 dendo præcipue Romanos, itemq; regios, perſeuerauit: cū
 nec Iudeorum quiſquam effugeret, qui lucrum aliquod
 ferens ueniſſet in manus. Auſi ſunt autem apud Amathun-
 tem, compertum Romanorū agmen obſidere, qui frumen-
 ta cohorti atque arma portabant. Vbi Arium quidem cen-
 turionem, & quadraginta fortiſimos iaculis confecere.
 Cæteri uero in periculo conſtituti ſimilia ſuſtinendi, auxi-
 lio Grati qui cum Sebaſtenis aduenit, elapſi ſunt. Multis in
 hunc modū contra indigenas, itēq; alienigenas per omne
 bellum geſtis, poſt aliquod tempus tres ex hiſ com-
 prehenſi ſunt: natu quidem maximus ab Archelao, duo uero, qui æta-
 te ſequebantur, in manus Grati ac Ptolemæi delati. Nam
 quartus Archelao pactione cōceſſit. Sed hic finis eos poſtea
 ſecutus eſt. Tunc autem latrociniali bello cunctam inſlā-
 mabant Iudeam.

De Vari geſtis circa Iudeos crucifixos.

CAPVT III.

Varus autem, acceptis Sabini & principum literis, Ant. li.
 toti cohorti metuens, opem hiſ ferre properabat. 17. ca.
 itaq; cū duabus reliquis cohortibus, & quatuor aliſ equi- 16.

I i tum,

tum, in Ptolemaida profectus, eodem regum atq; optimatum auxilia conuenire iussit. Ad hæc à Berithijs etiam, cū per eorum transfiret oppidum, mille et quingentos accepit armatos. Vbi uero in Ptolemaidem tam cætera manus auxiliorum, quàm propter Herodis inimicitias, Aretas rex Arabum, non cū exiguo numero equitum peditumq; peruenit, statim exercitus partem in Galileam, quæ Ptolemaidi propinqua erat, dirigit, amici sui Galli filio his rectore preposito. Qui mox et aduersus quos ierat, omnes in fugam uertit: et Sephori ciuitate capta, ipsam quidem incendit incolas uero eius scrutatio subiugauit. Varus autem ipse cum omni exercitu Samaria potitus, ciuitate quidem abstinent, quod inter aliorum turbas, nihil eam mouisse deprehendit: castris autem ad uicium positus, qui appellatur Aroti, Ptolemai possessionem propterea direptam à barbaris, et ab amicis Herodis, qui Ptolemeo infensi erant, inde ad Saffo progreditur, alterum uicium tutissimum: quem similiter, omnesque reditus ibi repertos, fuerant depopulati. Cædis autem, ignisq; plena erant omnia nec præde barbarorum quicquam obstabat. Exusta est autem Emaus iussu Vari, necem Arii cæterorumq; indigne ferentis, habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad Hierosolymam cum exercitu, solo uisu Iudæorum castra disiecit: et alij quidem per agros abire fugientes: qui uero intra ciuitatem degebant, suscepto eo, seditionis causas in alios conferbant, nihil quidem se penitus mouisse dicentes, sed propter diem festum receptam necessario multitudinem, in ciuitate obsessos esse potius cum Romanis, quàm cū dissidentibus conspirasse. Ante uero obuiam ei uenerant Iosippus, Archelai consobrinus, et cum Grato Rufus agentes exercitum regium, et Sebastenos, et ex Romana cohorte milites

lites ornatus habitu consucto. Sabinus enim nec in os Vari uenire passus, iamdudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispartitum aduersus autores tumultus, per agros dimisit exercitū: multisq; sibi exhibitis, quos minus turbulentos inuenisset, custodie tradidit: maxime uero nocentiū propè ad duo milia cruci suffixit. Adhuc autē circa Idumæam superesse decē armatorū milia nunciato, confestim Arabas domum abire iubet: quod eos non auxiliātium more uti militia, sed pro sua libidine, et supra quā ipse uellet, agros uastare perspexit: suis autem comitatus agminibus, in aduersarios properabat. Verum illi se Varo priusquā in manus ueniretur, Aciabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudini uenia data, duces eius interrogandos misit ad Cæsarem. At illi cum ignouisset cæteris, nonnullos regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) supplicio subiugari præcepit, quod omnino contra regem suum arma acceperant. Varus autē hoc modo rebus apud Hierosolimam compositis, eadēque cohorte, quæ dudum in præsidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiam rediit.

De Toparcho Iudzorum instituto. CAPVT IIII.

Romæ autē Archelao alia rursus cū Iudeis causa cō Ant. li. flata est: qui ante seditionem permissu Vari, legati 7. cap. exierant, ius genti suæ liberum petitori. Erant autem numero quinquaginta, qui uenerant: astantibus unā cum populo qui Romæ degerent, octo milibus Iudeorum. Itaque conuocato à Cæsare optimatum Romanorum, amicorum concilio, in Palatini Apollinis templum, quod priuatum ipsius erat ædificium, admirandis opibus exornatum, multitudo quidem Iudeorum constitit cum legatis, contraq; Archelaus cum amicis. Cognatorum autem

li 2 amici

amici ab utraque parte secreti aderant. Nam & cum Archelao stare propter odium, atque inuidiam recusabāt, & dum accusatoribus conspici pudore Cæsaris prohibebantur. Inter quos erat etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo, duabus ex causis præmissus à Varo, ut & Archelao subueniret & si regnum Herodis nepotibus eius distribui placuisset, partem aliquam mereretur. Iussit autem accusatores exponere, quenam contra leges fecisset Herodes: primū nō se regem, sed omnium qui usquam fuissent, tyrannorū crudelissimum tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis, ca pertulisse superstites questi sunt, ut beatiore mortui putarentur. Non enim tormenti solum eū lacerasse corpora subiectorum, sed etiā gentis suæ ciuitatibus deformatis, exteris ornauisse populisq; alienis Iudææ sanguinem condonasse. Pro antiqua uero felicitate ac patrijs legibus, nationem suam tāta egestate simul ab eo, atq; iniquitate repletā, prorsus ut plures ex Herode clades paucis annis sustinuerint, quā omni æuo maiores sui, postquā ex Babylone discessere, perpeşi sunt, Xerxe tunc regnante, ad discordias concitati. Verum se tamē ad hanc mediocritatem, & aduersæ fortunæ consuetudinem processisse, ut etiam successionem uoluntariā acerbissimæ feritatis subirent: qui & Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo regem appellassent: nihil morati, & unā cum eo luxissent mortem Herodis, ac pro eius successore uota celebrassent. Illum autem quasi metueret, ne non certus eius filius uideretur, ex cæde trium milium ciuiū regni sumpsisse primordia: & quia principatum meruerit, tot immolasse deo hominum uictimas, tot festo die templum cadaueribus impleuisset: Recte igitur eos, qui de tantis malis superessent, aliquando respexisse calamitates suas, & belli lege

ge cuæ

ge cupere uulneribus excipiendis ora præbere, atque ab Romanis precari, ut Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent: nè uel quod ex ea natione restaret, his obijcerent, à quibus crudelissime lacerabatur: sed patriam suā cōiugi Syriæ finibus, ac per iudices Romanos administrari decernerent: Hoc enim modo probatum iri Iudeos, qui nunc ueluti turbulenti, ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire. Iudeorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cum autem surrexisset cōtrà Nicolaum, primum criminibus quæ in reges erāt proposita, dissolutis, nationem coepit arguere: quia neque gubernari facilis esset, naturæque regibus uix pareret. Vnà etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores contulerant, insimulabat. Sed tum quidē partibus Cæsar auditis, conuentum diremit. Paucis autem diebus post mediam regni partem sub toparchiæ nomine dedit Archelao: etiam regem, si se dignū præbuisset, facturum esse pollicitus. Reliquam uero dimidiam, in duas tetrarchias diuisit: duobusque alijs Herodis filijs attribuit: unam Philippo, alteram illi qui cū Archelao de regno certauerat. Huius parti cesserat trans flumen regio, et Galilæa: quarum ducenta talenta redditus erant. Bathanea uero et Trachon, et Aurantitis, et quedam partes domus Zenonis, circa Iamnam uicū, Philippo destinate sunt: quæ talentorum centum redditus ministrabāt. Archelai uero toparchia Idumæā, omnēque Iudeam, et Samariam habebat: quarta tributorum parte leuata, pro munere quia non rebellasset cum cæteris. Ac ciuitates quibus imperaret, ei tradite sunt. Stratonis pyrgus, et Sebaste, et Ioppe, et Hierosolyma. Cæteras autem, Gazam et Gadaram, et Hippon, regno auulsas, Syriæ Cæsar adiecit. Erant autem redditus Archelai, quæ-

li 3 dringenta

dringenta talenta. Quin et Salomen præter illa, quæ testamento regis ei relicta erant, Iamnia dominam, et Azoti, et Phasclidis, idem Cæsar constituit: regiámq; apud Ascalonem largitus est: ex quibus omnibus talentorum sexaginta redditus colligebatur. Domum uero eius toparchie subiugauit Archelai. Cum autem cæteris quoq; Herodis propinquis testamento relicta soluisset, duas eius filias uirgines extrinsecus quingentis milibus pecuniæ donauit: easq; nuptum Pheroræ filijs collocauit. Diuiso autem Herodis patrimonio, etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus uilissimis propter honorem defuncti.

De subditicio falsoq; Alexandro eoq; deprehenso.

CAP V T

V.

Ant. li. **I**Nterea quidam Iuuenis natione Iudæus, apud aliquem
 17. ca. libertinum Romanorum, in Sidoniorum oppido educa-
 18. tus, illum se format similitudine, quem Herodes necauerat, Alexandrum esse mentitus, fallendi spe Romam uenit. Huius autem facinoris habebat socium quendam gentilem suum, omnes regni actus optime scientem: a quo instructus, affirmabat eorum se misericordia, qui sui atque Aristobuli occidendi causa missi fuerat, similibus corporibus subditis, morti esse subreptos. Denique his multos iam Iudæos fefellerat, in Creta degentes: ac liberaliter illic acceptus, Melitumq; inde transmissus, ibiq; ampliore questu cumulatus, etiam hospites suos magna uerisimilitudine Romam secum nauigare pellegerat. Erat postremo delatus in Dicearchiam: multisq; muneribus ab Iudæis eius loci donatus, quasi rex a paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat formæ similitudo, ut qui Alexandrum illum uiderant, planèque nouerant, hunc cum esse uirarent. Igitur omnes
 etiam

etiam Romæ Iudæi, uisendi eius studio circumfusi properabant: & infinita multitudo per uicorum angustias, quocūque ferebatur, conueniebat. Tanta nanque dementia multos ceperat, ut illum sella portarent, ac regale obsequium proprijs ei sumptibus exhiberent. Sed Cæsar Alexandri uultum optime sciens (accusatus enim apud eum fuerat ab Herode) & si priusquam uideret hominem, fallaciam similitudinis aduerterat, hilariori tamen animi spe nonnihil indulgendum putauit: & Ladum quendam, qui Alexandrum bene cognosceret, misit, ut ad se adulescentem deduceret. Qui illo conspecto, statim personæ differentiam coniectura deprehendit. Maxime autem, ubi corporis eius duritiam, & seruiilem formam considerauit, intellexit onine commentum. Satis autem commotus est dictorum eius audacia: de Aristobulo percontantibus, saluum quidem illum esse commemorabat: consulto uero non adesse, quia apud Cyprum degeret cauendo insidias: minus enim se circumueniri posse disiectos. Itaque Ladus quidem ab alijs ei separato uitam dixit à Cæsare præmium fore, si tantæ fraudis prodidisset autorem. Id autem se facturum ille pollicitus, ad Cæsarem sequitur: & Iudæum indicat, qui formæ suæ similitudine abusus esset ad quæstum. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum singulis abstulisse docuit, quantæ uiuus Alexander non accepisset. Risit his Cæsar: & falsum quidem Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigum numero inseruit, suasorem uero eius interfici iussit. Melius autem sumptuum detrimentum, pro amentię pretio satis esse indicauit.

Proditus
dolus.

De Archelai exilio.

CAPVT VI.

Ant.li.

TOparchia uero suscepta, memor discordiæ superioris 17. ca.
Archelaus, non solum Iudæis, sed etiam Samaritensi 19.

Ii 4 bus

bus crudeliter abusus est. Nonôq; principatus sui anno legatis contra se ab utrisque ad Cæsare missis, ipse quidem in exilium pellitur Viennam, Gallie ciuitatem: patrimonium uero eius, thesauris Cæsaris adiudicatur: Quem quidem, priusquam euocaretur ad Cæsarem huiusmodi somnium uidisse commemorant: Nouem aristas plenas & maximas à bobus comedi somniauerat: accitos deinde uates, Chaldeorumq; nonnullos, quidnam illo putarent indicari somnio, cōsuluerat. Alijs autem aliter interpretantibus, Simon quidam Essæus genere, dixerat Aristas annos arbitrari, bouesq; rerum mutationes: eo quod agros arando uerterent ac mutarent. Ideoque regnaturum quidem illū esse tot annos: quot significasset numerus aristarum: uarias autem rerum mutationes expertum, esse moriturum. Hisque auditis, Archelaus quinq; diebus post, ad causam dicendā est euocatus. Dignum autem memoria, duxi etiam coniugis eius Glaphiræ somnium, Archelai filie Cappadocum regis, referre: Quam cum Alexander prius habuisset uxorem, frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis, à quo ille interfectus est, sicut iam designauimus, post illius mortē Iubæ regi Libyæ nuptam, eoque defunctio domum reuersam, domiq; apud patrē in uiduitate degentem. Toparches Archelaus ubi conspexit, ad hoc amoris accēsus est, ut eam statim repudiata coniuge sua Mariamne, sibi copularet. Hæc igitur breui tempore, postquam in Iudeā redijt, uidere uisa est instantem sibi Alexandrum dicere: Satis fuerat tibi Libycum matrimonium: sed tu illo non cōtenta, rursum ad meos penates reuerteris auidißima uiri tertij, & qđ grauius est, mei fratris iuncta matrimonio. E quidē non dissimulabo cōtumeliam, teq; licet inuitam recuperabo. Atq; hoc exposito somnio, uix biduū superuixit.

De Simo=

Interpre-
tatio fo-
mnij,

Igitur Archelai finibus in prouinciam circumscrip-
 tis, Antiqui procurator equitum apud Romanos Copinius missus lib. 18.
 est, ea sibi à Cæsare potestate mandata. Hoc disceptante, ca. 1. 2.
 Galilæus quidam, Simon nomine, defectionis argueba-
 tur: quia indigenas increparet, si tributum Romanis pen-
 dere paterentur, dominosque post deum ferre mortales.
 Erat autem propria sectæ sophista, nulla in re similis alijs.
 Etenim tria sunt apud Iudæos genera philosophiæ. Ho-
 rum unum Pharisei profitentur, alterum Sadducei, ter-
 tium uero, quod etiam probabilius habetur, Essæi co-
 lunt, gente quidem Iudæi, uerum inter se mutuo amore ta-
 coniunctissimi: et qui præter ceteros uoluptates quidem
 quasi maleficia uitarent: continentiam uero seruare, neque
 cupiditati succumbere, uirtutem maximam ducerent. Ita-
 que nuptias quidem fastidiunt, alienos uero filios, dum ad-
 huc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis haben-
 tes, suis moribus diligenter instituant. Non quia coniu-
 gia uel humani generis successionem censeant perimen-
 dam: sed quia cauendam putent intemperantiam foemi-
 narum, nullam earum uni uiro fidem seruare credentes.
 Quin et diuitiarum contemptores sunt, rerumque apud
 eos communicatio admirationi habetur, neque inuenias
 alteri alterum opulentia præstare: legemque sibi dixerunt,
 ut qui disciplinam suam sectari uellent, bona contubernio
 publicarent. Ita enim fore, ne uel paupertatis humilitas,
 uel diuitiarum dignitas appareret: sed permixtis facultati-
 bus, uelut inter fratres, unum esset omnium patrimonium.
 Probro autem ducunt oleum, et si quis uel inuitus unctus
 fuerit, munditijs corpus abstergere: quoniam squalorẽ de-
 corem putant, dummodo semper in ueste sint cãdida. Desi-

li 5 gnatos

Essæi
dogma-

gnatos autem communium rerum procuratores habēt, & ad usus omnium singulos indiuisos. Non est autem illis una ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia trāsserunt: & aliunde aduenientibus sectæ suæ professoribus, quicquid habeant promptum exhibent quasi proprium. Denique tanquam consuetissimi ad eos ingrediūtur, quos nunquam ante uiderunt. Hinc est, quia cum peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur: neque præterea quicquam ferunt. In singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur: qui eorum uestimenta catearāq; usui necessaria tueatur. Amictus autem cultusq; corporis, omnibus pueris, in metu & sub cura magistri agētib; par est. Nec uero uestitū siue calceos mutant, nisi aut omnino concisis prioribus, aut longi temporis usu consumptis. Nihil autem inter se mercātur aut uēdunt: sed egenti quicquid quod habet præbens, refert ab eo quod ipse nō habet: quāuis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiendi qd' opus sit. Præcipue circa deū religiosi sunt. Nanque ante solis ortum nihil prophani loquantur, sed ei patria quædā uota celebrant, quasi ut oriantur precantes. Deinde ad quas uenerunt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumq; ad horam quintam studiose fuerint operati, rursus in unū congregantur: linteisq; præcincti uelaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atq; hac lustratione facta in eadem secreta coeunt, quo neminē alterius sectæ hominem aspirare concessum est: ipsiq; purificati, uelut in sanctum quoddam templum in coenaculum ueniunt: quibus ibi cum silentio residentibus, pistor quidam panes ordine, unum autem uasculum ex uno pulmentō singulis cocus apponit. Deinde uoce cibum sacerdos annūciat: neque gustare quenquam fas est, nisi prius deo celebretur

lebreitur oratio. Post finem quoque prandij uota repetunt. Nam & cum incipiunt & cum desinunt, quasi datorum uictus, deum laudibus canunt. Tunc ueluti sacris illis depositis uestimentis usque post meridiem, ad opera se conferunt. Similiterque inde reuersi coenant, confidentes etiam hospitibus, si quos fortasse interuenisse repuerint. Neque uero clamor inquam tectum illud, neque tumultus inquietat: cum etiam loquendi ordine alijs alij cedant: eorumque silentium, extra tectum constitutis, arcanum quoddam uideatur horribile. Cuius quidem rei perpetua sobrietas causa est, quodque apud eos edendi aut potandi modus saturitate diffinitur. Sed quamuis aliquarum rerum nihil sine precepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc est in iuuando & miserendo, sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis, cum opus est suo arbitrio cuique licet, atque indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid sine curatoribus, interdictum. Iidem iracundiae moderatores iusti sunt, indignationem cohibent, fidem tuentur, paci obsecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habent. Ipsam autem iusiurandum quasi periurio deterius uitant. Iam enim mēdacio condemnatum arbitrantur, cui sine deo non creditur. Summum autem studium ueterum scriptis adhibent: ea maxime inde, quae animae & corpori expediāt, eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicae quamque uim propriam singuli lapides habeant, à rimantibus conquiruntur. Sectae uero suae studiosis non statim cum eius una collectio: sed per annum integrum extrinsecus commoranti cuique eundem uictus ordinem tribuunt: dolabram quoque, & quod predictum est perizoma, & albam uestem tradentes. Cum uero processu temporis experimentum continentiae dederit, accedit

accedit etiam ad communem cibum: & purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamen in conuietum assumitur. Post ostensionem quippe continentiae, duobus annis alij mores eius probantur. Cumque dignus apparuerit, tunc demum in consortium assumitur. Prius uero quam incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adiurat se primum quidem colere deum, deinceps quoque erga homines seruare iustitiā, & neque propria sponte nocere cuiquam, neque ex praecepto obesse: quinimmo iniquos omnes odisse, & collaborare semper iustitiae sectatoribus, fidem omnibus seruare, maxime uero principibus. Neque enim absque uoluntate dei, quenquam posse ad principatus potestatem accedere. Si uero ipse ceteris praesit, nunquam abuti, nunquam se abusu uiribus potestatis ad contumeliam subiectorum, sed neque ueste aut ambitioso aliquo ornatu reliquis eminere, ueritatem semper diligere, & habere propositum conuincere mentientes. Manus uero à furto, & animam puram seruare ab iniustis compendijs: & neque aliquid de mysterijs consecrarios celare. Neque profanis eorum quippiam publicare, etiam si intentata quispiam morte compellat. Super haec autem addunt, nihil se de dogmatibus aliud quam ipsi susceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & conseruatum iri similiter dogmatis sui liberos: angelorum nomina his quidem execrationibus explorant, & quasi praemuniunt accedentes. Deprehensos uero in peccatis, à sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerumque morte consumitur. Illis quidem sacramentis ac ritibus obligatus, neque capere ab alijs oblatum cibum potest. Herbas uero pecudum more decerpens, & fame exesus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerumque miserati, & extremum spiritum

ritum agentes, receperūt: sufficienter pro peccatis eorum, quæ usque ad mortem adduxerant, poenas luisse censentes. In iudicijs uero sunt diligentissimi atque iustissimi. Disceptant autem non minus quàm centum in unum coacti: quod autem ab his decretum fuerit, immobile manet. Veneratio quoque apud eos post deum magna legiferi est: ita ut si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus uero obedire et plurimum, quorumque decreto reprobabile arbitrantur officium. Cum simul denique sederint decem, nullus unus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque in medium eorum, uel in dexteram sui partem, quisque deuitat. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse, omnibus Iudæis diligentius cauent: neque cibum sibi solum pridie præparant, ne uidelicet illo die ignem accendant: sed neque uas aliquod transponere præsumunt, imò nec aluum purgant. Alijs autem diebus fodientes foueam uno (uerbi gratia) pede altam, *ekai illi cum illa dolabra, quâ tradi nuper accedentibus diximus, demissa ueste sese diligentissime contegentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere uentris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant, reducunt: idq; ipsum faciunt in locis secretissimis: Et nempe cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, ut quasi ab immunditia diluantur: Decernuntur autem inter se, secundum susceptæ abstinentiæ tempora, in ordines quatuor: tantumq; hi qui iuniores sunt, inferiores præcedentibus estimatur, ut si aliquos eorum contigerint, quasi à contrectatu alienigenæ diluantur. Viuunt autem quam longissime, ita ut plurimi eorum usq; ad centenariam proferantur ætatem, propter simplicitatem scilicet uictus: quod eis nimirum accedere puto propter institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt autem
etiam

etiam aduersorum cruciatus, siquidem uincunt firmitate cō
siliij. Mortem uero, si cum decore obscunda sit, iudicant etiā
immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus
negotijs animos, bellum quod gestum est cum Romanis.
Tunc siquidem per artuum confractiones et ignes, ac per
tormenta omnigena transeuntes, ut uidelicet uel in legisla-
toris aliquid loquerentur iniuriam, uel ciborum quippiam
quod non solent, ederent, ad neutrum horum potuerunt cō-
pelli: sed neque deprecari suos tortores, aut inter ipsa fle-
re supplicia: in medijs quinimo cruciatibus subridentes, et
eis qui tormenta admouerant, illudentes, constantes ani-
mos cum quadam hilaritate reddebant, scilicet quasi qui
eos essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firma
ta consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiā
que eorum non esse perpetuam: animas autem immortales
semper manere, et de ethere subtilissimo cōmeantes, quasi
carceribus ita corporibus implicari, uelut quas illecebra
naturalis attraxerit. Cum uero fuerint à carnalibus rele-
uatae uinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita
ilico letari eas, sublimēsque ferri. Et quidem bonis concinen-
tes in hoc Græcorum sententijs, pronunciant ultra Ocea-
num degere, ubi eis sit reposita perfructio: Illic quippe esse
regionem, que neque imbribus, neque niuib, neque aestibus,
aggrauetur: sed quam Oceano oriens Zephyrus, et leni-
ter aspirans amoenet. Malis autem animabus procellosa lo-
ca et hyberna delegant, plena gemitibus, exercendarum
sine fine poenarum. Videntur autem mihi secundum hanc
ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis, quos He-
roas et semideos uocauerunt, beatorum insulas sequestras-
se: improborū autem animabus locum apud inferos impio-
rum: in quo etiā cruciari quosdā cōmentati sunt, Sisyphos
uidelicet,

videlicet, & Tantalos, & Ixiones, & Tityos: principio quidem immortales esse animantes existimantes, ob adhortationem utique uirtutis dehortationemq; nequitia: bonos quippe fieri in huius uitae conuersatione meliores, per spem bonorum: etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari aestimantium: quoniã & si in huius uitae spatio latuerint, post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Hæc sunt ergo, quæ Essæi de diuinitate animæ philosophantur. Planè illecebram ineuitabilem eis, qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis, qui etiam futura nosse promittant, sacris uidelicet libris, & uarijs sanctificationibus, prophetarumq; dictis à primis ætatibus adherentes: raro autem accidit, ut prædictiones eorum frustratio cõsequatur. Est autem aliud etiam Essenorum collegiũ, cibos quidẽ & mores legumq; similia cũ prioribus habens: distat uero opinione coniugij. Maximam siquidem uitæ hominum partem, successionẽ scilicet, amputare eos, qui abstineant nuptijs arbitratur: quippe si in eandem omnes uelint ire sententiam, defecturũ confestim genus humanum fore. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatione cõueniunt, ut per tricenniũ explorent ualitudinem fœminarum. Et si constanti purgatione apparuerint idoneæ partui, ita eas in matrimonia asciscunt. Nemo tamen eorum cum prægnante concumbit: ut ostendant, quia non uoluptatis nuptias, sed causa inierint liberorum. Lauantibus autem fœminis, ita ut uiris perizomatium inest amictus: Tales sunt mores huius collectionis. Duo autem priorum quasi ordines sunt: Ex quibus Pharisei dicuntur, Qui sint Pharisei qui certiore legalium rituum notitiam profitentur: & hi primum dogma habent, ut εἰς μακρόν & deo uersa deputent: & quidem uel agere quæ iusta sunt, uel negligere,

Qui sunt
Saddu-
cei.

gligere, secundum maiorem partem esse in hominibus pro-
fitentur: adiuuare tamen in singulis $\epsilon\iota\mu\omicron\varsigma\mu\acute{\epsilon}\nu\eta\mu$. Animam
autem quidem omnem incorruptam esse, transire autem
in alia corpora solas bonorum, improborum autem in-
terminabili supplicio cruciari. Sadducæi porrò, id est, se-
cunda collectio, $\epsilon\iota\mu\omicron\varsigma\mu\acute{\epsilon}\nu\eta\mu$ omnifariam negant: et deum
extra omnem mali patrationem inspectionemq; constituunt.
Aiuunt autem electioni hominum uel bonum uel malum esse
propositum: et secundum uoluntatem propriam, alterutrū
unumquēq; coniūgi. Animariam autem generaliter uel sup-
plicia denegant uel honores. Et Pharisei quidem sociabi-
les, et qui studeant se mutua dilectione complecti: Saddu-
cæi uero et inter se feris moribus discrepantes, et cōuersa
tio eorū circa externos ihumana. Hæc sunt quæ de Iudeorū
philosophis dicenda repperi: Nunc ad inceptum reuertor.

De Pilati regimine.

CAPVT VIII.

Ant. li.

18. ca.

5.

Ant. Iulie

Archelai regno in ordine prouinciæ iam deceden-
te, reliqui, id est, Philippus et Herodes qui co-
gnominabatur Antipas, tetrarchias suas regebāt. Salome
enim moriens, Iuliæ Augusti cōiugi, regionem quam rexe-
rat, et Iamnam, et in Phaselide Palmeta testamento reli-
quit. Delato autē ad Tiberium* Liuiæ filiū Romano impe-
rio post mortē scilicet Augusti, q̄ præsuit rebus annis septē
et quinquaginta, mensibus sex, diebus duobus, manētes
in tetrarchijs suis Herodes scilicet ac Philippus: hic quidē
iuxta fontes ipsos, de quibus iordanis flumen exoritur, in
Pannecade condidit ciuitatem, quam Cæsaream uocitauit:
aliāq; in inferiore Gaulonite, quam Iuliadem nominauit.

Ant. li.

18. ca.

5.

Herodes uero in Galilea Tiberiadem, in Beroëa autem
cognomine Iuliæ. Missus autem à Tiberio in Iudeam Pi-
latus: qui cum curandam accepisset regionem, nocte intē-
pesta

pesta opertas in Hierosolymam intulit imagines Cæsaris, quæ res post triduum grandem inter Iudæos suscitauit tumultum: nam qui aderant stupore permoti sunt: quasi iam profanatas leges suas uiderent. Nullum enim fas esse dicunt collocari in urbe simulacrum. Ad querelam autem eorum qui in ciuitate erant, subito etiam de agris multitudo confluxit. Euntes autem ilico Cæsaream ad Pilatum, intentissimè deprecabantur, ut ab Hierosolymis auferrentur imagines, & eis iura patria seruarentur. Pilato autem supplicanti- bus abnuente, circa domum eius proni corruerant: & immobiles quinque diebus continuis noctibusque mansere. Post autem Pilatus tribunal ascendens, studio magno conuocat multitudinem Iudæorum, quasi qui eis uellet dare responsum, cum subito milites accepto signo (sic enim iam fuerat præparatum) armati circumsteterunt Iudæos: circumdatæque triplici acie, Iudæi quidem stuporis erant pleni, uidentes insperatam rerum faciem. Tunc Pilatus denuncians trucidatorum se omnes, nisi imagines Cæsaris susciperent, annuit militibus ut educerent gladios. Iudæi autem quasi ex uno consilio omnes subito corruerunt, & ceruices nudatas excipiendis ictibus pararunt, uociferantes uniuersos se interfici magis uelle quàm legem profanari. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demeratus, confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri. Deinde uero conturbationem alteram commouebat: Est apud eos sacer thesaurus, quem Corban dicunt, hunc ad inductionem aquarum fecit expendere: erat autem inducenda aqua ab stadijs trecentis, ob hoc itaque uulgi oriebantur querelæ: ita ut etiam Pilati qui Hierosolymam uenerat, cum clamore circumdarent tribunal. Ille autem præuiderat tumultum eorum: siquidem populo permiscuit

Kk

armatos

armatos milites, qui tunc essent priuatorum uestibus induti. Præcepitq; ut gladijs quidem non uterentur, fustibus autem acclamantes ferirent. Sicq; compositis rebus, dat ex tribunali signum, confestimq; cædebantur Iudæi: quorum multi quidem perierunt plagis, multi uero se inuicem trucidantes, in fuga misera contritione perierunt. Tunc ad calamitatem interfectorum stupens multitudo conticuit: atq; ob hoc accusator Herodis tetrarchæ Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quem pater Herodes interfecit, ad Tiberium uenit. Illo autem nō suscipiente accusationē, residēs Romæ ad aliquorum quidē potentium notitias ambiebat. Maximis autem colebat officijs Germanici filium Caium, cum adhuc esset priuatus. Et quodam die inter copiosum epularum apparatus, quibus cum demerebatur, ad ultimum extensis manibus, aperte deum cœpit precari, celeriter illum mortuo Tiberio dominū cunctorū uidere. Hoc cum quidā de familiaribus eius Tiberio nunciasset, statim concludi iussit Agrippam: qui & sub grandi ærumna, usq; ad mortem Tiberij, in carcere per menses sex tenebatur. Sed defuncto eo, post regnum annorum duorū, & uigintitrium dierum, succedēs in imperium C. Cæsar, absoluit Agrippam uinculis, & tetrarchiā Philippi (iam enim iste decesserat) ei tradidit, regemq; appellauit. Cum uenisset autē in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per inuidiam suscitauit. Iritabat autē eum maxime in spem regni Herodias uxor, exprobrans ei socordiam, & dicēs, quia per id quod noluerat ad Cæsarem nauigare, careret potestate maiore: Nam cum Agrippam ex priuato regem fecisset, quomodo dubitaret illū ex tetrarcha eodē honore donare? His adductus Herodes, uenit ad Caium, à quo ob auaritiam uehementer increpatus, ad Hispaniam fugit: secutus

De.C.
Caligula.

An.lib.

18. ca.

14.

secutus eum quippe fuerat accusator Agrippa, cui etiam tetrarchiam illius . C. Caesar adiecit. Atque ita Herodes quidem in Hispaniam peregrinante secum etiam uxore, decessit.

De superbia Caij & Petronio præside. CAPVT IX.

CAius uero Caesar, intantum cõtumeliose abusus est An. lib. fortuna, ut etiam & dcum se putaret, & uellet uo= 18. ca. cari. Patriam quoq; suam multorum nobilium cæde trun= 15. cauit. Extendit autem impietatem suam etiam in Iudæam: Petronium denique cum exercitu Hierosolymas direxit, præcipiens ut in templo statuas eius locaret: quas nisi susci- perent Iudei, cõtadicētes quidem ex his interficeret, re- liquam uero multitudinem captiuaret. Permouebat autem hoc profecto deum. Et Petronius quidē, cum tribus cohori- bus, multisq; de Syria auxiliatoribus properabat in Iu- dæam de Antiochia. Iudeorum uero quidā non credebant fame prælium nuncianti. Qui uero credebant, nihil de resi- stendo poterant cōminisci. Celeriter autē in omnes perua- dit metus, nā iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Est ^{Situs} ^{Ptole-} autem hæc ciuitas Galilææ littore in magno composita: maidos. circundatur autem montibus ab orientali plaga per sexa- ginta stadia disseparatis, sed ad Galileam pertinentibus: à meridiano autem Carmelo, qui abest stadijs centumuiigin- ti: à septentrionali quoque monte qui est altissimus, quem uocant etiam incolæ scalam Tyriorum: & hic autem di- stat stadijs centum. Ab ea autem urbe, quasi ab duobus stadijs, præterlabitur fluuiolus, quem uocant Belem. exiguus prorsus: cui propè est sepulchrum Memnonis, ha- ^{Sepul-} ^{chrū Mē} bens iuxta se centum ferè cubitorum spatium continen- monis. tem, sed admiratione dignissimum: Est enim species uallis rotūda, uitream emittens arenam: quam cum exhauserint

Kk 2 multe

multæ naues, pariter accedentes, locus hisdē rursus impletur. Venti siquidem quasi dedita opera, conuehunt illic de circumstantibus supercilijs arenam istā, utiq; communem. Locus autē metalli, statim metalla in uitrum quæ suscep-
rat, mutat. Mirabilius quoq; mihi illud uidetur, quoniā iā conuerse arene in uitrum, quæcumq; pars super margines loci ipsius fuerit iacta, in cōmunem arenam denuo conuer-
titur. Igitur loci quidē illius natura talis est. Iudæi autē cū mulieribus & filiis collecti in campum, in quo est sita Pto-
lemais, Petronio supplicabant, principio ob patrias leges, deinceps uero etiam pro suo statu: Ille autem ob multitudi-
nem precantium & precum inflexus, exercitum quidē & statuas in Ptolemaide reliquit: procedens autem in Gali-
leam, & conuocans in Tiberiadem tam populum Iudæo-
rum quā omnes eorum nobiles, & uim Romani exerci-
tus cœpit exponere, & minas Cæsaris. His addens, quo-
niā & cōtameliosa esset supplicatio Iudæorum: cū omnes siquidē gentes quæ parerent imperio Romano, in suis ur-
bibus inter reliquos deos, imagines quoque Cæsaris loca-
uissent, soli Iudæi istud abnuerent. Hoc siquidem quasi ab imperio deficere esset, etiam cum iniuria præsentis. Illis uero contra hæc legem morēsque patrios allegantibus, &
quia ne dei quidem simulacrum, nedum hominis: nec so-
lum in templo, sed neque in profano aliquo totius religio-
nis loco fas sibi esset locare, arripiens dictū Petronius re-
spondit: Sed & mihi domini mei lex seruanda est. Si eam quippe transgrediar, uobisq; parcam, iuste animaduersionem subibo. Impugnauit sanè uos, non Petronius, sed ille à quo sum directus: siquidē ita & ego uos cogā implere quæ iussa sunt. Ad hæc tota multitudo unanimiter succlamauit, ante legis temerationem omnem se libèter subire perniciē.

Sedato

Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugnare er-
go, inquit, aduersus Cæsarem estis parati? Responderunt
Iudei, pro Cæsare quidem & populo Romano se per dies
singulos offerre sacrificia: si autē in templo imagines astiti-
met collocandas, debere eum totam Iudeorum gentē pri-
mitus immolare: præbere se quippe iugulos cum mulieri-
bus & paruulis ei, qui interficere uoluisset. Ad hæc admi-
ratio Petronium miscratioque peruasit, intuentem & in-
superabilem religionem uirorum, & tantū uulgus ad mor-
tem constanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus
recesserunt. Postridie autem ac deinceps summates eorum
priuatim uiritimq; compellans, populum quoque publice
alloquens, tunc quasi consulens admonebat. Interdum etiā
minabatur, extollens & uirtutem Romanam & indigna-
tionem Cæsaris: inter hæc etiam suam necessitatem, cui
essent exequenda præcepta. Sed illis ad nulla horum ex-
perimenta cedentibus, cum uideret etiam sementem regio-
nis intercipi, ipsū quidem anni tempus erat, & quin-
quaginta penè continuis diebus multitudo in urbe otiosa
morabatur: ad ultimum conuocatis omnibus, ait, se etiam
periculosam rem uelle aggredi: Aut enim deo cooperante
placabo Cæsarem, ac uobiscum saluabor libenter: aut illum
in ultionem iritabo: pro tanta magnitudine impendo ani-
mam meam. Atq; ita dimissis turbis, multa pro eo uota fa-
cicntibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exerci-
tum: atq; illinc confestim misit ad Cæsare, referens & quo
apparatu in Iudæā irruisset, & quod tota gens supplicas-
set: quibus si abnuēdum putaret, nosset cum uiris etiā pro-
uinciam esse perdendam. Seruare siquidem ipsos legem pa-
triam, & nouis præceptis uehemēter obistere. His episto-
lis respōdit Caius immodice, cōminans Petronio mortem,

K k 3 quoniā

quoniā iussionū suarū segnis executor fuisset. Sed scripto-
rum taliū uectores per tres cōtinuos menses cōtiguit aduer-
sa tempestate retineri. Alij autem exitium C. Caesaris num-
ciantes, prospere nauigauerunt: deniq; ante septē & ui-
ginti dies epistolas Petronius accepit, finem Caesaris indi-
cātes, quā illi puenirēt, qui cōminātia scripta portarent.

De imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte,

CAPVT

X.

- An.lib. **C**Aio igitur per dolum interempto, qui regnauerat
19. ca. **I**annis tribus, mensibus sex, rapitur in regnum ab eo
3. exercitu, qui Romæ erat, Claudius. Senatus autē, referen-
tibus consulibus Ignatio Saturnino & Pomponio Secun-
do, mādāt tribus legionibus ut essent præsidio ciuitati, &
ipse frequens in capitolium deuenit. Quia propter imma-
nitatē Caij, bellum agi cū Claudio decernebat, uolens im-
perium ad optimates reducere: ut sicut olim fuerat, ad re-
An.lib. gendū dignissimi eligerētur. Accidit autē ut Agrippa ad-
19. ca. ueniret: quē cum & senatus in conciliū & in castra Clau-
4. dius euocasset, ut scilicet eo strenuo adiutore utretur in
quibus res posceret: uidens Agrippa Claudī iam esse opi-
bus Caesarē, ad eum perrexit: quē ille ilico legatum ad se-
natum misit, indicātē suum propositū, quoniā primo qui-
dem inuitus ab exercitu raptus sit, & iniquū esse, si militū
erga se studia tam religiosa desereret, imō tutam aliter suā
nō esse fortunā: iam enim ad inuidiā satis fore, quod in re-
gnū uocatus sit. Deinde administratū ire paratum esse in
rempub, non ut aliquis tyrannus, sed ut præsul benignus:
sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem
negotijs cōmuncm omnīū stare sententiam. Nam & si non
natura esset modestus, locuples tamen moderandæ potesta-
tis exemplū Caij morte esse propositum: Quæ cum detu-
lisset

lisset Agrippa, respondit curia, quasi quæ exercitui et bonis consilijs fideret, nolle se subire uoluntariam seruitutem. Sed accepto patrū respōso, Claudius rursus misit Agrippam, nuntiantē eis, quoniā nō posset adduci ut eos proderet, quorum cōcessu in imperiū esset accitus. Inuitum autē se initurū esse pugnam aduersus eos, cū quibus conflagere minime uellet: proinde eligendū esse locū extra ciuitatem in quo confligerent. Neque enim sanctū esse, propter illorum peruersitatem, patriam ciuili cæde foedari. Et Agrippa quidē ista senatui nūciauit. Inter hæc unus de illis militibus, qui cū patribus erant, educēs gladiū: Cōmulitones, inquit, quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus, et concurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos? maxime cum habeamus imperatorem quem in nullo culpāre possumus: et ad quē cū iusis magis allegationibus, quā cum armis egredi debeamus. Hæc dicens, per mediā egressus est curiā, omnibus se militibus consecutis. Hoc exēplo optimates deserti, in magno metu esse coeperunt: ac deinceps uidentes sibi aduersationem tutam non esse, iter secuti militum, ad Claudiū transferunt. Occurrebant autem eis pro muris, nudatos gladios ferentes hi, qui fortunæ regis ambitiosius adulabantur: et penē accidit, ut progressi quinque interficerentur, ante scilicet quā militū impetum Cæsar agnosceret: nisi præcurrens Agrippa, imminētis ei facinoris periculum nūciaisset: dicens quoniā nisi coercuisset exercitum, iam in sanguinem ciuū furentem, cōfestim amissurus esset omnes per quos conspicuum esset imperium, fieretq; solitudinis imperator. Hæc audiens Claudius, continuit militum impetum. Suscepit autē in castris aduenientem senatū, et indulgenti honore complexus egressus cum patribus cōfestim obtulit deo uicti-

K k 4 mas,

mas, ut mos est pro imperio supplicari. Agrippam quoque protinus muneratur regio regno paterno, omnia adiiciens ei, etiā illa quæ Augustus Herodi donauerat, Trachonitidem scilicet & Aurantidē. Præter hæc autem aliud quoque regnū, quod Lysania uocabatur. Et populo quidē donationē hanc per edictū indicauit. Patribus autē præcepit, ut

19. ca. incisam æreis tabulis in Capitolio collocarent. Donat autē

5. ei etiam fratrem suum Herodem qui generis eiusdē erat, Beronice iunctus regine Chalcidis. Opinione autem celerius Agrippæ dati regni census maximus affluebat: qua sanè pecunia, nō ille in rebus exiguis abutebatur, sed talem murū Hierosolymis circūdare cœpit, qualem, si potuisset absol-

An. lib. ui, inefficacē prorsus obsidionē Romanis oppugnantibus

19. ca. effecisset. Sed antequā impleret opus, decessit in Cæsarea.

7. 8 Regnauit autē annis tribus. Ante quoque cum Tetrarchiā regeret, alijs tribus annis tenuerat potestatem. Reliquit filias tres de Cypride natas Beronice, Mariam atque Drusillam: filiū autem ex eadem ipsa coniuge, nomine Agrippam, qui non nimis paruulus erat. Tunc Claudius regnum eius in prouinciam redegit, in cuius procurationem missus est Cestius Festus. Post hunc autē Tiberius Alexāder: qui nihil de cōsuetudine patria immutantes, gentē in pace tenuerunt. Post hæc uero & Herodes, qui regnabat in Chalcide, decessit, relinquēs de sorore quidē sua Beronice filios duos, Beronicianū & Hyrcanū: de priore autē Mariamne, Aristobulum: cuius frater mortuus fuerat Aristobulus priuatus, relicta filia Iotapata: hi quidem erant (sicut diximus) liberi Aristobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexāder autē & Aristobulus nati fuerant Herodi de Mariamne, quos ipse parens occidit. Alexandri autem posterī in maiori Armenia regnauerunt.

De uarijs

De varijs tumultibus in Iudæa & Samaria. CAPVT XI.

Post obitum autē Herodis, qui regnavit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippæ in auunculi sua regno constituit. Alterius autē provincie suscepit curā post Alexandrum Cumanus, sub quo oriri cœperunt tumultus, et denuo Iudeos calamitas comprehendit. Conueniente quippe multitudine ad diē festū azymorum in Hierosolymam, stante legione Romana super porticum tēpli, armati quippe milites semper custodiebāt festos dies, ne quid conueniētes populi nouare auderēt. Vnus ergo ē militibus, reductis turpiter uestimētis, inclinans posteriora sua obuertit ad faciē Iudeorum: et ad hunc habitum uocem emittens similem succlamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudo conqueri, ita ut circumstarent Cumanum, ad supplicium militem deposcentes. Ex his autē inconsulti iuuenes, et quasi natura apti ad seditiones mouendas, in litem grauissimam profilicbant: hi continuo quippe saxa rapientes, percutiebant milites. Tunc ueritus Cumanus, ne totius in eū iudgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cū essent porticibus immissi, metus grauis incidit Iudæis. Statimq; in fugam uersi, relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egressos de constipatione obtritio facta est, ut conculatione mutua super* triginta milia hominum consumpta sint. Facta est autem uniuersæ genti luctuosa festiuitas, et planctus per domos singulas personabat. Succesit autem huic calamitati latrocinantium tumultus. Iuxta Bettoron quippe, circa ascensum publicum, Stephanus quidā seruus Caesaris supellectilem quandam uehebat, quæ ab irrucntibus direpta latronibus est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens eos, qui in proximis uicis essent, uinctos ad se adduci iussit: denunciāns, ut inquisitos latrones in uincula

Duo milia i An.

Kk 5 conijce=

De illo
q. sacros
libros cō
bussit.

Ginaim.

conijcerent: qua occasione, quidam militum in uico aliquo libros sacre legis offensos discidit atque combussit: Iudei autem quasi totam religionem inflammata uideret, undiq; confluxerunt: & uelut machinamento aliquo, ita ui superstitionis attacti, omnes ad unam euocationē ad Cumanum Cesareā concurrunt: precantes ut militem, qui tantam contumeliam deo legiq; eius intulisset, eum nō relinqueret impunitum. Ad hæc ille, uidebat enim multitudinem nequaquam quicturā, nisi aliqua esset satisfactio sedata, adiudicatum militem per medium populum ad supplicium iussit adduci: sicq; Iudei placatis animis recesserunt. Denuo aut Galileorum & Samaritanorum conflictus exoritur. In uico enim, quem* Germanam uocant, qui est in magno Samariæ campo situs, quidam Galilæus de numero Iudeorū ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum multi ex Galilea regione cōcurrerūt, ut cum Samaritanis confligerent. Horum autem nobiliores conuenerunt ad Cumanum, rogantes, ut antequam grauis calamitas oriretur, transiret in Galileam: & in eos, qui autores essent homicidij, uindicaret. Cumanus uero his negotijs quæ habebat in manibus postponens illorum petitiones, sine effectu precatores remisit. Nunciato igitur homicidio Hierosolymam, omnis multitudo commota est: & relicta dici solennitate, in Samariam uulgus impetum fecit, sine ullo duce, nec cuiquam principum suorum retinenti acquiescentes. Latrocinio autem eorum & tumultu quidam Dinei filius Eleazarus, & Alexander, præerat: qui in Acrabatene regioni conterminos irruentes, promiscuam edidere cadē, à nullius ætatis exitio temperantes, uicos etiam inflammauerunt. Cumanus autem hæc audiens, adduxit secum unam equitum alam, quæ uocatur Sebastianorum, ut auxilio his qui

qui uastabantur, esset: sicque eorum multos qui Eleazarum erant secuti, comprehendit, plures quoque interfecit. Ad reliquam autem multitudinem, qui in uastandos Samaritanorum fines irruerant, principes gentis de Hierosolymis concurrerunt: opertique cilicijs, et aspersis cinere capitibus precabantur, ut ab incepto desinerent: nec propter exercendam in Samaritas ultionem, ad Hierosolymæ perniciem Romanos commouerent: misererentur autem patriæ suæ atque templi, filiorumque et coniugum propriarum, neque omnia pariter in discrimen adducerent, neque ob unius Galilei uindictam cuncta disperderent. His acquiescentes Iudei, à negotio recesserunt. Multi autem per idem tempus in latrocinia conspirabant: sicut uere solet insolentia crescere, rebus quietis: per que in omnem regionem agebatur rapina, et audaces quique reliquis uim afferebant. Tunc Samaritarum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam procurabat, Tyrum uenerunt, uindicari de his qui regionem eorum deprædati fuerant, postulantes. Præsto autem fuerant etiam Iudeorum nobiles: et Ionathas, filius Ananias, princeps sacerdotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritas fuisse, qui primi homicidium perpetrassent, causam tamen calamitatum postea secularum præbuisse Cumanum, qui inter principia autores cædis noluisse ulcisci. Tunc Quadratus utranque partem interim distulit, dicens: Quoniam cum ad ipsas regiones uenisset, diligenter singula inquireret: deinceps uero procedens Cesaream, eos omnes quos Cumanus uinctos reliquerat, in crucem sustulit. Inde cum Liddâ uenisset, denuo audiuit Samaritanorum querelas: et Iudeorum decem et octo uiros, quos cognouit pugne fuisse participes, securi percussit. Duos autem pontificum, sacerdotem Ionatham, et

De conspiratione latronum.
Ananiam

Ananiam, eiusq; filium Ananū, & nonnullos alios Iudeos nobiles Cesareā destinavit: similiter autem & Samaritarū nobilissimos quosq;. Præcepit ergo Cumano, & Celeri tribuno, Romam navigare, redditurus Claudio rationē, pro his quæ in regione gesserant. His ita compositis, à Lidda ascendebat Hierosolymā: & inueniens multitudinē festivitatem azymorum celebrantem, sine illa cōturbatione Antiochiam redijt. Romæ autē Cæsar auditis allegationibus Cumani & Samaritanorum (aderat autē etiam Agrippa, Iudeorum causam magna intentione defendens: siquidem & Cumano multi potentium aderant) pronuncians aduersus Samaritas, tres eorum nobilissimos iussit interfici. Cumanum autem iussit urbe discedere. Celerem autem tribunum uinctum Hierosolymam mittens, Iudeis ad suppliciū tradidit, ut per urbem tractus, capite cederetur. Post hæc Felicem Pallantis fratrem destinavit ad Iudeos, qui & eorum prouinciam cum Samaria & Galilea curaret. Agrippam uero de Chalcide in regnum maius transtulit, tradens ei illam quoq; prouinciam, quæ Felicis fuisset. Erat autem ista Trachonitis & Bathanea, & Gaulanitis. Addidit autem regnum etiam Lysaniæ, & tetrarchiam, quam Varus rexerat. Ipse autem per annos tredecim, menses octo, dies triginta administrato imperio, decessit: successorem regni Neronem relinquens, quē suadelis Agrippinæ uxoris suæ in imperium cooptauerat, & quidem cum legitimum haberet filium, Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, & Octauiam filiam, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniā. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opus, abusus sit fortuna: & qualiter fratrem suum, atque uxorem, matremq; interfecerit, post quos in
omnes

Clandio
mortuo
Nero
succedit.

omnes proximos immanitatem suam conuertit, atque ut ad ultimum per amentiam ad histrionum opera scenamq; perueniret, quoniam scio esse narratione molestum, tacitus praterire melius puto.

De tumultibus in Iudæa sub Felice. CAPVT XII.

Conuertar autē ad narranda, quæ ab eo aduersus Iudeos gesta sunt. Minorē igitur Armeniam regnam Aristobulo dedit, Herodis filio. Regno autē Agrippæ quatuor urbes addidit cum agris ad singulas pertinētibus: in Ituræa scilicet regione, Abelam et Iuliadem: in Galilæa autem Taricheam et Tiberiadem. Reliqua autem Iudææ Felici procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui per uiginti annos regionem fuerat deprædatus, aliosq; cum eo multos cepit, uinctosq; Romam dixerit: Aliorumq; quos in crucem sustulit, latronum uel in cōmuniōne sceleris deprehensorum popularium, fuit penē innumerable multitudo. Sic autem regione purgata, aliud genus latrocinantium in Hierosolymis oriebatur. Hi autem sicarij uocabantur, die claro, et in media ciuitate passim quosq; interficientes. Potissimum uero diebus solemitate festiuis, immiscebātur uulgo, sicas sub ueste gestantes. His diuersos quosq; interficiebant: ac deinceps collapsis hominibus, illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude extra suspiciōne manebāt, diūque latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autē quotidie plurimi cædebātur, atq; ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello, per singula momēta omnes mortem operiebantur. Circumspectiebāt autem unusquisq; eminuis quosq; appropinquantes: et neque amicis suis fidere poterant, dum tamen in medijs suspiciōibus atque custodijs nihilominus interficiebātur.

Tanta

An. lib.
20. ca.
pi. II.

Tanta erat latrocinantium temeritas, & ars quedam latendi. Ad hæc autē alia etiam malorum collectio facta est, cæde quidem abstinentium, sed consilijs magis impiorum, que pars non minus quàm sicariorum felicitatem in his statumq; corrumpit. Seducitores quoque homines & circumuētores, sub specie religionis nouis rebus studentes, uulgus insanire fecerunt: nam in solitudines egrediebantur, promittentes deum signa eis ostensurum libertatis. Contra quos

An. lib. Felix (uidebantur quippe semina defectionis esse) mittens
 20. ca= equites atque pedites armatos magnam multitudinem in=
 pi. 12. terfecit. Maiore autem plaga Iudeos afflixit Aegyptius
 De Aeg- quidā pseudo propheta. Adueniēs quippe in provinciam,
 yptio magus cum esset, prophetae opinionem sibi arrogans, tri=
 pseudo ginta ferme milia hominum congregauit, quos uana sedu=
 prophe- ctione deceperat. Et circumducens eos de solitudine in mon=
 ta. tem qui uocatur Oliuarū, inde in Hierosolymam nitebatur
 ascendere: depulsoque Romanorū præsidio, in populares
 exercere dominationem. Vtebatur autem stipatoribus, qui
 ad id facinus conuenerant. Præuidit sanè eius impetum Fe=
 lix: & occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam
 Iudeorum reliqua multitudo iuuabat, iniit conflictum. Et
 Aegyptius quidē cum paucis fugit. Plurimi autem qui cū
 ipso fuerant, comprehensi atque uinculis traditi sunt. Re=
 liqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Cō=
 pressis uero his etiam, sicut febres in agro corpore, rursum
 pars altera tumescbat. Magi enim quidam & latrones
 collecti, multis afflictionem inducebant: & quasi ad liber=
 tatem uocabant, mortem apertissimam comminantes his,
 qui Romanorū principatui obedire uoluissent: ut uel relu=
 ctantes auerterent eos, qui spontaneam ferrent seruitutem.
 Dispersi ergo per totam regionem diripiebant, aliquo=
 rumque

rumque potentium domos, eosque insuper trucidabant, inflammabant etiam agros, ita ut desperatione eorum tota Iudæa protinus impleretur. Et hæc quidem pugna indies grauius augebatur. Alter aut tumultus ortus est circa Cæsariam, inter Iudæos scilicet qui ibi permixti habitabāt, et Syros, seditione commota. Hi siquidem poscebant, ut eorum fieret ciuitas, Iudæum eius fuisse conditorem dicētes: erat autem rex Herodes. Ac muli uero, cōditorem quidem confitebantur Iudæum, ipsam uero ciuitatem fuisse gentiliū uindicabant. Neq; enim illic statuas et sana potuisse constitui, si ad Iudæos eam cōditor pertinere uoluisset. Ob has ergo causas inter se populus uterq; iurgabat. Procebat autem usq; ad arma contentio: et quotidie ad confligendum audaces quique parte alterutra prosiliebant. Neque enim Iudæorū seniores cohibere tumultus gentis sue poterant: et Græcis turpiſsimū uidebatur, Iudæis inferiores uideri. Præstabant autē hi quidem diuitijs et corporum uiribus, Græci uero auxilio militum: Magna siquidem pars Romanæ manus, de Syria illò fuerat congregata: et quasi cognati, ad auxiliandum parati erant Syris. Præfecti autem militum curabant comprimere tumultum: et pugnares quosque comprehendētes, tauris ulciscébantur ac uinculis. Neque tamen supplicia comprehensorum, impedimentum aut timorem reliquis inferebant: imò magis hoc ipso in seditionis irritabantur augmētum. Tunc demum Felix minaci edicto præcepit contumaces quosque urbe discedere: non parentium autem immisſis militibus interfecit non paucos, quorum etiam substantiæ direptæ sunt. Post hæc quoque, cum uideret seditionem manere, nobiles utriusque partis elegit, et suscepta legatione misit ad Neronem, pro his, quæ sibi competere arbitraretur, acturos. Succēssit autē Festus.

Festus. Et hos, qui maxime infestabant prouinciam, solícite persecutus, latronum plurimos cōprehēdit atq; interfecit.

De præsidiis Iudææ Albino & Floro. CAPVT XIII.

An.lib. **V** Erum successor huius Albinus, non eodem more
20. ca= negotijs præsuit. Neque enim fuit aliqua maligni-
pi.15. tatis species, quam ille præterierit. Denique non solum cau-
sis ciuilibus furabatur, & diripiebat substantiam singulo-
rum, neque solum tributorum additamentis in cōmune gen-
tem grauabat: sed etiam quos ob latrocinia uel decuriones
ciuitatum comprehenderunt, uel quia prioribus iudicibus
in custodijs erāt relictī, accepta à cognatis eorum pecunia,
liberauit. Et is solum qui non dedisset, in carceribus quasi
nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoque
qui res nouare cupiebant, in Hierosolymis crescit audacia.
Ex quibus sanè qui erant opulenti, Albinum largitione re-
dimebant, ut eis tumultum mouentibus non indignaretur:
pars autem popularis quæ non satis gaudebat quiete, Albi-
ni participibus iungebatur. Vnusquisque ergo improborū
cohorte propria circumdatus, ipse quidem quasi princeps
latronum & tyrannus eminebat. Stipatoribus uero suis
ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, ut hi
quidem, quorū uastabātur domus, tacerent: illi autem, qui
extra incommodum stetissent, metu ne similia paterentur,
querelis deterrebātur: imò & officijs ambiebant eos, quos
constabat dignos esse supplicijs. In cōmune aut̃ omniū fuit
intercepta fiducia. Et erat tūc multiplex dominatio, & se-
mina captiuitatis futura iā ab illo tēpore spargebātur. Cū
sanè eiusmodi morum fuisset Albinus, tamē succedens ei Ce-
An.lib. stius Florus, optimum eum per comparisonem sui fecit ui-
20. ca= deri. Ille siquidem plura occulte & cum fraude nocuerat:
pi.1. Cestius uero iniquitates suas in uniuersam gentem, tam
palam

Malorū
impuni-
tas sub
Albino.

palam quasi gloriaretur exercuit: ac uelut non ad regendam prouinciam, sed ad damnatorum poenas carnifex missus, neq; rapinarum ullum morem, neq; afflictionum prætermisit. In miseris autem crudelissimus erat, in turpibus uero impudentissimus. Neq; enim quis illo amplius offendit fallacia ueritatem, neq; cōmentus est callidiores nocendi uias. Huic siquidem uiritim illatis dispendijs, lucra querere exiguum uisum est: sed totas simul dissipauit urbes, & labe populis inferebat, non solum uoce per totam regionem edicens, liberum esse omnibus latrocinari, dum ipse prædarum acciperet portionem. Denique ob illius auariciam contigit totam penè deseri regionem, ita ut plurimi sedes patrias relinquentes, ad externas prouincias commigrarent. Doncc autem in Syria Cestius Gallus ^{De Cestio, Gal} prouinciam regebat, neque ausus quispian Iudeorum est ^{lo.} aduersum Florum ad eum mittere legatos. Cum uero instante Azymorum solennitate ipse Hierosolymam uenisset, occurrens multitudo, quæ facile tricies centenorum milium fuit, precabatur, ut gentis suæ calamitatibus subueniret, & pestem illam prouinciæ Florum ut eijceret clamitabat. Qui tamen quum sub populi ore esset, & Gallo assisteret, nō solum nihil mouebatur, sed uoces illas etiam deridebat. Cestius tamen cōpescens impetū populi, & edicēs quod deinceps placatiorem eis Florum redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit autem cum usq; ad Cæsarcā Florus, illudens mendacijs, & Iudeorum genti bellum scdulo comminiscens, quo scilicet solo iniquitates suas occultum iri posse credebatur. Pace siquidem permanente, habiturum se apud Cæsarem accusatores Iudeos: uerum si defectionem negociatus fuisset, maiore utiq; malo abducendam à se esse inuidiam peccatorum minorū. Igitur ut gens

ab Romano abrumperetur imperio, sedulo indiem augebat calamitates. Per idē tempus apud Neronem Cæsarienses gentiles uictores extitere. Decretumque istud cōtestan
 An. lib. tes, literas attulerūt, per q̄ hoc bello Iudaico dabatur exor
 20. ca. dium, duodecimo scilicet anno regni Neronis, septimodeci
 15. mo autem regni Agrippæ, mense Maio.

HVCVSQVE IOSEPHVS HANC HISTORIAM in Antiquitatibus est profecutus, dicens. tyrannidem Flori Iudæis ansam præbuisse, quare cōtra Romanos arma mouerint.

De Floro sœuiente in Iudæos Cæsarienses, & Hierosolymitas,

CAPVT

XIIII.

Exordiū
belli Iu-
daici.

AD magnitudinem autem excitatorum de eo malorū, nequaquam idoneas causas habuisse deprehenditur. In Cæsarea siquidē habitantes Iudæi, habebāt synagogam prope agrum, cuius erat dominus gentilis quidam Cæsariensis, & frequenter quidē egerant, ut ad eorum ius illa possessio iungeretur, multis partibus maius precium quàm res meruerat offerentes. Dominus autem loci nō solum preces eorum despexisset contentus: sed ad maiore dolum edificauit in loco tabernas, ita ut angustum eis trāsitus & prorsus coarctatum relinqueret. Primū igitur feruentiores aliqui iuuenum prosilientes, edificationem uetabant. Cum uero Florus hos à prohibendo cohiberet, non habentes Iudeorum nobiles quid agerent, inter quos erat etiam Ioannes Telones, inslectunt Florum oblatione octo talentorum, ut edificationem uetaret: Ille autem ob capiendam tantummodo rem, promittens se cuncta facturum, accepta pecunia statim de Cæsarea egressus est, uenitq; in Sebasten, seditioni tribuens facultatem, quasi qui pugne spatium Iudeorum summatibus uendidisset, Sequenti

Perfidia
Flori.

quenti autem die, quæ apud Iudeos sabbatum est, cum plebs ad synagogam coisset, seditiosus quidam Cæsariensis uas samium ante ingressum eorum ponens, alites immolabat. Hoc factum Iudeos incoercibiliter accendit, et legem suam quippe contumeliam pertulisse, et locum ipsum dicebant fuisse pollutum. Pars autem Iudeorum quæ erat constantior atque moderatior, denuo iudicibus esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem et iuuentute turgentes Iudæi, effundebantur in litem. Stabant autem ad confligendum parati etiam Cæsariensium tumultuosiores. Ex consilio quippe directus fuerat, qui pro synagoge foribus immolaret: Sicque continuo est pugna commissa. Interueniens autem Iocundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitum, uas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri, et tumultum sedare pergebat. Cum uero superatus esset præ Cæsariensium uiolentia, Iudæi statim libros legis rapientes secesserunt in Narbata: Regio quædam eorum hoc nomine appellatur, dirempta à Cæsarea stadijs sexaginta. Primates autem eorum duodecim, cum Ioanne in Sebasten ad Florum uenerunt, de his quæ acciderant conquerentes, et ut auxilio esset rogabant, quamuis reuerenter, tamen eum et de octo talentis admonentes. Ille uero ilico comprehesos eos uinciri iussit, arguens cur leges de Cæsarea auferre ausi fuissent. Pro hoc igitur ad Hierosolymitas grauissima iurgia nascebantur: ueruntamen adhuc indignationem suam frenabant. Florus uero, quasi ad hoc operam suam locasset, ut bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurum, ut inde decem et septem talenta auferrentur, quasi eam pecuniam impense Cæsaris flagitaret. Tunc uero statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templum, maximis uo-

Florus
bellum
inflam-
mat.

Ll 2 cibus

cibus nomen *Cæsaris* appellabant, ut à tyrānide *Flori* liberarentur orantes. Quidam autem seditiosorum, in *Florum* maledicta iaciebant ultima: & canistrum circūferentes stipem eius nomine postulabant, quasi inops & miserimus talibus indigeret auxilijs. His autē omnibus nihil est à cupiditate deterritus, sed multo magis ad depradandum irritatus est. Deniq; cum debuerat, *Cæsaream* ueniēs, ignē belli illic nascētis extinguere, causasq; tumultuum submouere, pro quo etiam mercedem acceperat pactus: tamen cū exercitu equitum atq; peditum *Hierosolymam* cōtendit, ut *Romanis* armis ad quod uolebat uteretur, ac timore & minis urbem nudaret. Tunc populus lenire eius impetum uolens, obuiam militibus processit, cum solitis utiq; fauoribus, & *Florum* honorare officijs paratus. Ille uero præmittens cum equitibus. *L. centurionem*, nomine *Capitonē*, discedere eos iussit. Neq; eum, in quem tam grauiā maledicta iecissent, falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, si uiri sunt fortes, animisq; cōstantes, etiam in præsentem effundere contumelias: nec solum eos in uerbis, sed etiam in armis amorem libertatis ostendere. His dictis exterrita multitudo, simul etiam militibus, qui cum *Capitone* uenerant, in medium uulgus irruentibus, diffugerunt antequā *Florum* salutarerent, aut militibus officia consueta redderent. Discedentes igitur in domos, cum metu atq; humilitate peruigilem duxere noctem. *Florus* autem tunc quidem deguit in regia, postridie autem aduersum eos exstructo tribunali sublimius resedit: cōuenientesq; sacerdotū principes, & ciuitatis uniuersa nobilitas, astiterunt tribunali. His præcepit *Florus*, ut omnes qui maledicta in eum succlamassent, protinus dederent: edicens in ipsos esse, nisi reos produxerint, uindicandū. Ad hæc respondent Iudei:
populum

populum quidē pacifica quæq; sentire, illis uero qui erra-
uissent in uerbis ueniā conferendā postulabāt. In tanta si-
quidē multitudine, nihil esse mirandū, offendi aliquos te-
merarios, & per etatē insipientes: esse autem impossibile,
corū qui deliquerint, discrimen agitari, cū & singulos ni-
mirū poeniteat, & præ timore ad negādū sint parati. De-
bere tamē illū, si cōsuleret gentis quieti, & uellet Romano
imperio seruare urbē, magis propter multos innoxios da-
re ueniam, etiam paucis delinquētibus, quā propter pau-
cos improbos perturbare multitudinē tantam bonorū. Ad
hæc uero ille magna indignatione inflammatus, militibus
exclamauit, ut forum rerum uenaliū, quod erat in superiori
parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidarent.
Illi uero ad lucri sui cupidinē addita auctoritate rectoris, nō
solum illum diripuerunt locū in quem fuerant immissi, sed
in uniuersas insilientes domos, interficiebant habitatores.
Fuga autem erat per angiporta omnia, & cædes eorum,
qui comprehendebantur: direptionis quoq; nulla species
præteribatur. Multos autem etiā nobilium cōprehenden-
tes adduxerūt ad Forum, quos ille uerberibus laniatos in
crucem sustulit. Deniq; omnis numerus illo interfectorum
die cum paruulis & mulieribus (neq; enim uel lactantibus
pepercerant) fuit sexcenti & triginta. Grauiorem autem
faciebat calamitatem uideri nouitas Romanæ calamitatis:
quod enim nemo unquam prius, tūc Florus ausus est, ut ui-
ros scilicet equestris ordinis pro tribunali flagellis cæde-
ret, ac patibulis affigeret. Quorum & si origo Iudæa, ta-
men Romana dignitas erat.

De alia oppressione Hierosolymorū dolo Flori. Cap. XV.

PER idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriam
erat profectus: ut Alexandrum, qui Aegyptum pro-

Ll 3 curabat,

curabat, missus à Nerone, iure hospitii conueniret. Germanam autem suam Beronicen, Hierosolymis inuētā, & iniquitatem militum uidentem, grauis pro hoc angor inuaserat, & frequenter quidem præfectos equitum suorū, custodesq; corporis mittēs ad Florum precabatur, ut à cede desineret. Ille uero neq; in multitudinem intersectorū, neq; in nobilitatem precatricis, sed tantum in lucra sua, quæ de rapinis congregarentur, aspiciens, contempsit annuere: impetus autem militum etiam aduersum reginam effertus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quosq; multabant atq; trucidabant, sed etiam ipsam, nisi cōfugisset in aulam, interfecissent. Ibi autē peruigilem noctem cum intenta custodia egit, uerens utiq; irruptionem militum. Venerat autē Hierosolymam, ut uota deo solueret. His enim qui morbo uel alijs necessitatibus implicantur, mos est orare per triginta dies, antequam immolent hostias: abstinere quoq; uino, & capillos radere. Quem morē Beronice regina illis exercens diebus, nudipes etiam ante tribunal stetit, deprecans Florum, & præter quod nihil honoris habitum est, etiam de uita sua periclitata est. Hæc autem facta sunt sextodecimo die mensis Maij. Postridie autem conueniens multitudo in forum, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecti fuerāt, querabantur: potissimum autē inuidiose in Florum uoces erāt: quod ueriti primates quiq; & pontifices, disruptis uestibus, & uiritim singulos comprehendentes, postulabant, ut ab his uerbis, quorum causa mala tanta pertulerant, desinrent, neq; in maiorem indignationem Florum mouerēt. Sicq; sedata est multitudo, tam reuerentia precantium, quā spe quod nequaquam Florus ultra in eos seuiret. Ille autem uidēs multitudinis tumultum fuisse cōpressum, angebatur:

angebatur: & denuo eam inflammare cupiens, pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaq; unum ait argumētum fore, quod nihil ulterius de nouandis rebus cogitaret, si populus obuiam procederet militibus de Casarca uenientibus: ueniebant autem duæ cohortes. Qui cum conuocassent populum ad occurrendum, mandat centurionibus, ut nullam salutationem redderent obuiantibus Iudæis. Ad quod si offensi petulanter quippiam essent locuti, statim in eos uerentur armis. Pontifices ergo collecta multitudine in templo precabantur, ut occurrerent Romanis, & ante graue incommodum cohortes solēniter salutarerent. His hortationibus seditiosi quiq; abnuebant, & ob interfectorum dolorem reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tūc uero & omnes sacerdotes omnesque leuitæ, sacra uasa proferentes, ornatumq; templi, citharistæ etiam, & cantores cum musicis organis procedebant ante multitudinem, & obnixissime precabantur, ut illum templi honorem custoditum esse uellent, neque ad direptionem uasorum sacrorum Romanos contumelijs incitarent. Erat autem uidere ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus, & pectora disruptis uestibus nuda monstrantes, nominatim singulos quosq; nobilium compellare, ac denuo in cōmune multitudinē precari, ne ob modicum peccatum patriā suam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim utilitatem uel militibus esse de Iudæorum salutatione tribuendam, uel illis quæ acciderant correptionem, si in presenti procedere cessarent: At contrā, si officiose susciperent, solenniter uenientes, auferri Floro occasionem pugnae: ipsos uero saluare patriam suā, & prouidere ne quid ultra quā pertulerant, experirentur. His addunt, quoniā paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad

Dolus
Flori.

LI 4 pacific.

pacificū consilium suam debebunt auctoritatem transſerre.
 Tali hortatu multitudinē inflectentes, etiam ipsos ſeditio-
 nis autores, quosdam quidē minis, quosdam autem ſui reue-
 rentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete
 omni populo ſequēte, militibus obuiam prodierunt. Iamq;
 cominus factos ſalutauerunt: Illis autem nihil reſpondēti-
 bus, ſeditioſi Iudeorum aduerſum Florū, cuius hæc fierēt
 conſilij, ſucclamauerunt. Confeſtimq; milites comprehen-
 dentes eos, cedere ſuſtibus adorti ſunt: atq; in fugā uerſos
 perſequentes equites proculcabant. Corrucebant autē mul-
 ti quidem cum à Romanis caderentur, plures autem cū ſe
 mutuò propellerent. In ipsis autem portis grauis facta eſt
 compreſſio, & unoquoq; alterum præuenire cupiente tar-
 dior fuga cunctis fiebat. Collabentium uero erat durus in-
 teritus. Suffocatu enim atq; conſlatu miſcri diſperibant,
 & neq; ad ſepulturam quiſquam proximis ſuis cognosce-
 ndus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites im-
 moderate, eos quos comprehēdiſſent cædentes, & per in-
 greſſum, qui Berethan uocatur, detrudebāt multitudinē,
 tranſire cupientes, ut Antoniam & templum obtinerent.
 Quos etiam Florus conſecutus, edixit de regia eos qui ſe-
 cum erant, & in arcem tranſire nitebatur. Fruſtratus ta-
 men eſt eius impetus. Conuerſus quippe aduerſum eos po-
 pulus repugnauit, & per tecta euadentes obruebant ſaxis
 Romanos, Qui cum ſuperne ſagittis uincerentur uenien-
 tibus, nec poſſent defendere multitudinem quæ per angu-
 ſtos arctabatur ingreſſus, ad reliquum ſe exercitum qui
 erat in regia receperunt. Seditioſi autē uerentes, ne ſuper-
 ueniens denuo Florus templum occuparet, per Antoniam
 ex templo aſcendentes, porticus à templo per Antoniā cō-
 tinentes interciderunt, quatenus auariciam Flori deſpe-
 ratione

Grauis
 oppreſ-
 ſio popu-
 li.

Seditioſi
 tēplū oc-
 cupant.

ratione compercerent. Nam cum diuinis inhiare thesauris, proq; his in Antoniam transgredi niteretur, ubi intercisas porticus uidit, ab impetu conquieuit. Et conuocans sacerdotum principes atq; curiam, se quidem ait urbe digredi: praesidium tamen apud eos relinquere quantum ipsi uoluissent. Ad haec illis respondentibus, nihil nouandum fore, si unam tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam quae cum ciuibus paulo ante conflixerat. Ob ea siquidem quae pertulere, populum illis militibus insensum esse. Cohorte sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Caesaream regressus est.

De Neapolitano tribuno, & oratione Agrippae ad Iudaeos, ad obediendum Romanis hortantis.

CAPVT XVI.

Aliud autem denuo pugnae consilium comminiscens, retulit ad Cestium, & Iudeos defectionis criminitus est: impudenti mendacio, illos perpetrasse dicens, quaecumque eos pertulisse constabat. Nec sane principes Hierosolymorum quae gesta fuerant, tacuerunt: sed & ipsi & Beronice ad Cestium de his quae inique in urbe egerant retulerunt. Ille autem susceptis literis patris utriusque, quid facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam quidem uidebatur, cum exercitu in Iudeam Cestium ire debere, & aut uindicare defectionem, si fuisset admissa, aut magis fidos reddere Iudeos eorumque accolae. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis praere, qui & negotia & consilia Iudeorum posset ei fideliter nunciare. Direxit ergo tribunum Neapolitanum, qui ab Alexandria reuertenti Agrippae circa Iamnam occurrens, & a quo fuisset directus, & ob quas causas indicat. Quo loci Iudeorum etiam pontifices, & reliqui quinque nobiles, eorumque curia adesse curauerant, ut circa regem scilicet officia nouarent.

LI 5 Postea

Postea uero quàm illum congrua humanitate coluerunt, conquesti sunt quàm potuerunt flebiliter de calamitatibus proprijs, et inhumanitatem Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, tamen ut ducis auctoritati compe-
tebat, inuectionem suam in Iudeos transtulit, quorum ma-
xime miserabatur, uolens scilicet frenare eorum motus: ut
per hoc ipsum quod uiderentur nihil perpeffi iniuriæ, ab
ultionis desinerent appetitu. Ad hæc ergo quicumque egre-
gij erant, et propter sua prædia desiderabant quietem, in-
telligebant regis redargutionem esse plenam benignitatis.
Populus autem Hierosolymorum sexaginta stadijs obuius
progressus, officiose Agrippam et Neapolitanum susce-
pit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres:
quarum plangoribus reliquis quoque populus ad lamenta
conuersus, precabatur Agrippam ut genti consulcret. Suc-
clamabant etiam Neapolitano, ut ingrederetur urbem, ui-
deretque quæ essent à Floro gesta, et ita ostendebant fo-
rum quidem desertum domosque uastatas. Deinceps uero
per Agrippam suaserunt Neapolitano, ut is cum uno tantum
famulo ad Siloam usque totam circuiret ciuitatem: quate-
nus ipsis cognosceret oculis, Iudeos quidem omnibus alijs
parere Romanis, soli autem Floro aduersari propter ma-
gnitudinem in eos factæ crudelitatis. Ille igitur cum cir-
cuisset urbem, et mansuetudinis populi sufficiens docu-
mentum teneret, ascendit in templum, quò etiam multitu-
dinem conuocauit, et cum plurimis uerbis fidem eorum
circa Romanos collaudasset, multa etiam ad conserua-
tionem pacis hortatus, adorauit deum eiusque sancta: in
eo tamen consistens loco, in quo licebat per religionem:
sicque regressus ad Cestium est. Vulgus autem Iudæo-
rum, ad regem pontificesque conuersus petebat, ut legati
aduersum

Neapoli-
tanus p-
lustrata
Iudæa,
hortatur
populū
ad cōcor-
diam.

aduersum Florum ad Neronem mitterentur, neque de tanta cede tacentes suspicionem suae defectionis praeberent: uisum iri quippe eos principes capiendorum armorum fuisse, nisi praeuenientes ostendissent illum esse qui dedisset exordium. Constabat autem multitudinem non esse quieturam, si legationem aliquis impedisset. Ad haec Agrippa, ordinari quidem legatos, qui Florum accusarent, inuidiosum putabat, despicere autem Iudeos in bella commotos, neque sibi expedire cernebat: aduocata igitur concione Agrippa in Xystum, & in suggestu constitutus germanam suam Beronicen, in Asamaeorum domo (ea siquidem Xysto imminebat contra superiorem partem urbis: Nam Xysto templum erat ponte coniunctum) eiusmodi orationem habuit: Siquidem non uiderem uos omnes ad pugnandum Romanis esse incitatos, neque populi puriorem sincerissimamque partem pacem uelle seruare, neque processissem ad uos, neque consulere confisus essem: Superuacua quippe de utilibus oratio est, quando omnium habitatorum conspirat ad deteriora consensus. Quoniam uero aliquos quidem etas, malorum belli nescios facit, quosdam uero inconsiderata spes libertatis: nonnullos uero auaritia succendit, & in confusione rerum capiendum de inferioribus lucrum, quemadmodum ipsi ab hoc errore corrigantur, & non per paucorum improba consilia etiam boni disperant: existimaui oportere, ut omnibus uobis in unum coactis, ea exponerem, quae arbitror expedire. Perstrepat autem nemo, si non ea audierit quae ipsius fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionem irreuocabiliter incitati, licebit etiam post meos monitus manere in pristina uoluntate. Mea autem etiam ad illos qui audire cupiunt interceptietur oratio, nisi ab omnibus uobis silentium praebeatur. Noui quidem

Populus
legatio -
ne aduer
sus Florū
petit mit
tendā ad
Neronē.

Oratio
regis A-
grippae.

quoniam multi & iniurias procurantium prouincias, & praeconia libertatis quasi tragice prosequantur. Ego autem priusquam discutiam qui sitis, & contra quos pugnam suscipere tentetis, primum separabo causas, quas connexas putatis. Si enim uiolatores uestros cupitis ulcisci, cur libertatem magna laude sustollitis? Si uero istud ipsum seruire intolerabile ducitis, superflua est aduersum rectores querela. Et illis siquidē uel moderatissime agentibus, nihilominus turpe erit seruire. Considerate autem sigillatim, & uidete quā exigua sit materia bellorum. Et primum quidē ipsa rectorum considerata sunt crimina. Colere siquidem officijs, nō exasperare oportet iurgijs potestatem. Cum uero modicorum peccatorum exprobrationes maximas facitis, aduersum uos profecto eos quibus infertis contumelias iritatis. Relinquentes quippe, & quod antea clāculo, & cian quadam uerecūdia nocebāt, palām uos cōfidentēq; populantur. Nihil autem ita plagas coërcet ut patientia, & uiolatorum quies uiolantibus iniicit pudorem, Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias dirigantur, esse grauitèr molestos, non tamen etiam Romani omnes uiolant uos, neque ipse Cæsar, aduersum quem pugnare uultis. Neq; enim ex præcepto illorum improbus ad uos quisquā uenit: neque possunt illi, quæ in oriente geruntur, positi in occidente cōspicere. Sed neque facile ea quæ hic fiunt, illic audiuntur. Est autem importuniſſimum, & propter exiguas causas, tantis, & ea de quibus querimur nescientibus, uelle confligere. Et quidem nostrorum criminum cito erit futura correptio. Neque enim unus atque idem prouinciæ semper curam tenebit, & successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autē semel bellum, neq; deponere facile est absq; magnis calamitatibus, neq; sustinere. Libertatis uero

dona

dona siticntibus prouidendum, atque certandū est, ut principio non ea carcant. Molesta enim est nouitas scruitutis: quam ne utiq; subeas, iustum suscipi certamen uidetur. Qui uero semel subiectus est, & deinceps deficit, contumax magis seruus quā amator libertatis ostenditur. Tunc igitur oportuit omnia agere, ne susciperentur Romani, cū in prouinciā Pompeius intraret. Maiores uero uestri eorūque reges, pecunia, corporibus, animis multo uobis meliores: exigue parti uirtutis Romanæ obistere nequiuērunt. Vos autē qui hereditariam obedientiā suscepistis, rebus autem omnibus ab illis qui primi paruere quā longissime inferiores estis, contra omne Romanum regnum obistere posse arbitramini? Et Athenienses quidem, qui ob Græcorum libertatem patriam suam quondam ignibus tradidere, qui superbissimum illum Xerxem per terram nauigantem, per mare uero ambulantem, & cuius classem non caperet amplitudo pelagi, latiore autē Europa duceret exercitū, hūc inquā cū una naue fugientem gloriosissime persecuti sunt. Circa paruā autē Salaminā, qui tantas opes Asiæ confregere, nūc tamen seruiunt Romanis, & illam regiā Græciæ ciuitatem administrāt Italiæ iussiones. Lacedæmonij quoque post Thermophylas, & Plateas, & Agesilaum Asiam perscrutatū, eosdem dominos uenerātur. Macedones uero, qui adhuc penē imaginantur Philippum uidere cū Alexandro promittentem sibi orbis imperium, ferunt tamē rerum mutationē, & adorant eos, ad quos fortuna migrauit. Aliæ quoque multæ gentes ad libertatē fiducia subnixæ, & multo maiores, cesserunt tamen & obediunt: uos autē soli seruire dedignamini his, quibus uidetis uniuersa esse subiecta. Cui militiæ, quibus confiditis armis? Vbi est classis uestra, quæ peruagetur Romanorum maria? Vbi autem qui expensis

Athenienses.

Lacedæmonij.

Macedones.

pensis possint sufficere thesauri? Contra Aegyptios forte
 aut Arabas existimatis uos bellum mouere. Non circūspici-
 tis Romanorum imperium? Non metimini uestrā imbecil-
 litatem? Nōne scitis uestram ciuitatem à conterminis gen-
 tibus frequenter esse superatam? illorum autem uirtus per
 totum orbem inuicta percurrit, imò etiam hoc orbe plus
 aliquid quaesierunt. Neque enim sufficit eis ad orientē qui-
 dem totus Euphrates, ad septentrionem uero Ister, neque
 meridie tenuis solitudine Libya perscrutata, neq; in occidē-
 te Gadira: sed ultra oceanū aliud quaesierunt: et orbē usq;
 ad Britannias, inaccessas prius, arma et exercitum trāstu-
 lerunt. Quid ergo? Vosne ditiores Gallis, fortiones Ger-
 manis, prudentiores Græcis? Postremo plures estis omni-
 bus in toto orbe degentibus? Quae uos fiducia aduersum
 Romanos erigit? Sed dicet aliquis, scriuere molestissimum
 est. At quanto magis id Græcis, qui uniuerſis sub sole habi-
 tantibus uidebantur praestare nobilitate: et tam latā quon-
 dam prouinciam possidentes tunc, bis ternis fascibus Ro-
 manorum obediunt. Pares Arabis autem etiam Macedo-
 nes obsequuntur, qui certe multo uobis iustius deberent li-
 bertatem tueri. Quid autem quingentæ Asiae ciuitates?
 Nunquid non absque ullo praesidio, uni tantummodo recto-
 ri parent, et fascibus consulis obsequuntur? Quid autem
 pergam enumerare Heniochos, et Colchos, et Tauro-
 rum gentem: Bosphoranos quoque: et habitantes circa
 Ponti littora nationes, Maoticasque gentes? apud quas
 nimirum olim neque domesticus aliquis dominus nosceba-
 tur: nunc uero militum subiiciuntur tantum tribus milibus,
 et quadraginta naues longe, in nauigabile prius mare in
 pace custodiunt. Quanta autem Bithynia, et Cappa-
 docia, et Pamphyliorum gens, Lydi quoque et Cilices
 pro

Britāni.
 Galli.
 Germa-
 ni.
 Græci.
 Arabes.

Asia.

Henio-
 chi.
 Colchi.
 Tauri.
 Bospho-
 rani.
 Maoti-
 ci.
 Lydi.

pro libertate dicere ualerent? Tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem Thraces? quinq; quidem diebus ^{Thra-} in latum, septem autem in longum commeabilem prouin-^{ces.} ciam possidentes, asperiorēque multo quā uestra est, ac multis partibus fortiorē: altissimōque gelu eos qui irruerint retardantem, duobus milibus Romanorum in praesidio manentibus obsequuntur. Post hos Illyrici usque Illyrici. ad Dalmatiam, & Istro tenus incolentes, duabus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipsi impetus compe-^{Dalma-} scunt Dacorum. Ipsi quoque Dalmatae, qui tam multa^{tae.} pro libertate conati sunt, saepiusque capti, rursus cum maioribus opibus rebellarunt, nunc sub una Romanorum legione agunt quietem. Veruntamen si aliquos magnae causae ad defectionem incitare deberent, Gallos potissimum ^{Galli.} oporteret assurgere, quos uidelicet tantis munimentis natura cinxisset. Ab orientali quippe plaga Alpium montibus, a septentrionali Rheno flumine, a meridie Pyrenaeis montibus, ab occidente uero Oceano. Sed tali munitione gaudentes, trecentis & quindecim gentibus numerosi: fontes autem (ut ita dixerim) felicitatis domesticae habentes, omnibusque bonis totum penē orbem irrigantes, fecerunt nihilominus uestigiales esse Romanorum, ac felicitatem suam in eorum felicitate reponere: idque sanē ipsum, non per animorum molliem, nec propter ignobilitatem parentum, (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnauerunt) sed Romanorum admirati sunt, horrueruntque cum uirtute fortunam, qua illi plura saepe obtinuerē quā bellis. Denique sub mille & ducentis militibus seruiunt, quibus penē plures habuerant ciuitates. Neque Iberis nascens in agris aurum, ad gerenda pro li-^{Iberi.} bertate bella sufficit. Neque tāto terrarum marisque spatio Romanis

- Lusitani.** Romanis diremptæ gentes, Lusitani scilicet & Catabro-
rum Armenia: nec uicinus oceanus, etiam accolis suis frago-
re terribilis, satis fuit uincens Romanis: sed ultra colu-
nas Hercules protulerunt arma, & ipsas nubes Pyreneorum
montium egressi uertices, ditioni suæ subdiderunt Romani:
atq; ita pugnacibus gentibus, tantoq; (ut dixi) spatio direm-
ptis, legio in presidio una satis est. Quis uestrum non audi-
uit multitudinem Germanorum, uirtutes quoq; & magni-
tudines corporum (ut arbitror) sæpe uidistis. Siquid ubiq;
Romani earum gentium captiuos habent. Sed illi quidem
ita ingentem spatijs regionem incolentes, spiritus autem
maiores corporibus gerentes, & animam quidam contem-
pticem mortis, indignationes autem uehementiores feris,
nunc autem limitem Rhenum habent, & octo Romanorum
legionibus domantur, & seruiunt quidem qui capti sunt: re-
liqua autem eorum gens uniuersa, salutem in fuga non in ar-
mis reponit. Considerate autem etiam Britannorum mu-
ros, qui Hierosolymorum confiditis muris. Illos siquidem
circundatos Oceano, & penè non minorem, quam noster
orbis est, habitantes, Romani nauigantes redegerunt in di-
tionem suam: quatuorq; legiones tantæ magnitudinis insu-
lam tuentur. Et quid opus est plura dicere? quando etiam
Parthi, Parthi, bellicosissimum genus, tantis prius populis impe-
rantes, & tam magnis opibus circumdati, obsides tamen
mittunt Romanis: estq; cernere, sub specie pacis seruien-
tem in Italia præcipuam Orientis nobilitatem. Vniuersis
penè, qui sub sole incolunt, Romanorum arma ueneranti-
bus, uos soli bellum geretis? Neque Carthagenensium con-
Cartha-
ginenses. siderabitis finem, qui magno illo Hannibale gloriantes,
& ex nobili Phœnicum stirpe uenientes, tamen sub Scipio-
Cyre-
næi. nus dextera corruerunt? Sed neque Cyrenæi Lacedæmone
oriundi:

oriundi: neque Marmaridarum genus usque ad Dipsadem ^{Marmaridæ.}
 protentum, neque terribiles etiam audiētibus Syrtes: Na-
 samones quoque & Mauri, & innumerabilis multitudo
 Numidarum uirtutes impedire Romanas. Sed tertiā par-
 tem orbis terrarum, cuius neque numerare quidem natio-
 nes facile est, quæ scilicet ab Atlantico mari & columnis
 Herculis usque ad rubrum mare infinitas numero & locis
 Aethiopes continet, totā tamen susceperūt armis, & præ- ^{Aethio-}
 ter fruges annuas quibus Romanā multitudinem octo men- ^{pes.}
 sibus pascunt, alia quoque uectigalia pēdunt, expensas quo-
 que deuotissimi imperio ministrant, nihil de his quæ iubentur,
 sicut uos, contumeliosum putantes. E quidem una cum
 illis tantum legio commoratur. Sed quid opus est longe pe-
 titis exemplis potentiam explicare Romanam? cū eam pos- ^{Aegy-}
 sitis de uicina uobis Aegypto diligenter inspicere. Hæc ^{ptus.}
 enim cum usque ad Aethiopes porrigatur, opulentāque
 Arabiam, contigua quoque sit Indiæ, quinquaginta & se-
 ptingenta centena milia incolarum habens, præter Alexan-
 drinorum plebem, tamen uectigalia, quorum magnitudinē
 de censu singulorū capitum æstimari licet deuotissime pen-
 ditans, Romanū non dedignatur imperium. Et certe quā
 magnum stimulum defectionis habens, Alexandriam scili- ^{Alexan-}
 cet, multitudine & diuitijs abundātem, magnitudine quo- ^{dria.}
 que non imparē. Habet siquidem in longitudine stadia tri-
 ginta, in latitudine uero non minus quā decem: tributo-
 rum uero multo amplius per menses singulos infert, quā
 uos toto anno penditis: & præter pecuniam, quatuor men-
 sium Romanæ plebi annonam ministrat. Munitur autem
 undique, aut incommcabili solitudine, aut importuoso ma-
 ri, aut fluminibus, aut syluosis paludibus, quorum tamen
 omnium nihil Romana fortuna fortius fuit: Due etiam le-

M m giones

giones ciuitati infidentes, profundam Aegyptum cum illa Macedonum nobilitate frenant. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assanetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degunt, Romani sunt: nisi forte quis uestrum spes suas ultra Euphratem porrigat, & Adiabeno- rum regionem gentiles suos aestimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem causam tanto se bello implicabunt: nec si tam probroso operi assensum darent, Parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuendae cum Romanis amicitiae, & arbitrabitur foedus esse temeratum, si quis de his qui subiecti sunt eius imperio, aduersum Romanos in bello procedat. Superest igitur ad diuinum confugiatur auxilium. Verum & hoc apud Romanos est. Sine deo quippe impossibile esset imperium tale consistere. Considerate autem, quemadmodum haec ipsa erga ipsam religionem immoderatio, etiam si cum longe inferioribus bellum geratis, tamen ad dispensandum sit uobis difficillima, atque eadem transgrediendo offendatis deum, per quem eum auxiliaturum putatis. Si enim seruetis sabbatorum consuetudinem, & ad nullum actum moueamini, facile profecto capiemini. Sic quippe etiam maiores uestri experti sunt, hos maxime dies Pompeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hi qui oppugnabantur, otia gerebant. Transgredientes autem in bello legem patriam, nescio propter quid in reliquum dimicetis. Vna siquidem nunc uobis intentio est, ne quid de patria institutione soluat. Quemadmodum autem aduocabitis in adiutorium deum, si cultum ei debitum sponte uioletis? Assumunt autem singuli quique bellum uel diuinæ uirtuti, uel humanis opibus confidentes. Cum uero utraque haec, quantum ad ipsam pertinet consequentiam, deseruntur, in manifestam utique captiuitatem uolentes

lentes pugnare profiliunt. Quid autem prohibet proprijs manibus filios uestros coniugésque laniare, & hanc pulcherrimam inflammare patriam? Erumpentes siquidem in furorem, lucrabimini uel ignominiam superato-
rum. Bonum est ò amici, bonum est, dum adhuc stat^{Tempe-}statis ad bellū cōparatio.
naus in portu, precauere tempestatem futuram, & non eo tempore, quo in medias irrueris procellas trepidare. His siquidem qui in improvisa mala inciderint, superest, ut digni uel miseratione uideantur: qui uero se in apertum discrimen iniecerint, etiam exprobrationibus onerentur. Nisi forte aliquis uestrum aestimet secundum pacta conflictum ire, Romanos autem postquam uiderint, mediocriter uobiscum acturos, & non in exemplo aliarum gentium sacram hanc urbem inflammatorios, interfecturos autem uniuersum uestrum genus. Neque enim qui superfueritis armis, usquam locum fugæ habebitis, uniuersis scilicet gentibus, uel iam habentibus Romanos dominos, uel habere metuentibus. Periculum autem non solum in uos manebit, sed etiam in reliquis ciuitatibus habitantibus Iudeos. Neque enim est in toto orbe populus, in quo non uestra portio sit: quos certe omnes uobis rebellantibus, cæde crudelissima diuersi quique conficient, & propter paucorum uirorum praua consilia, uniuersæ urbes Iudaico sanguine redundabunt. Manet autem uenia eos qui talia patrauerunt, quod sint nimirum uestro uitio congregati. Si uero eadem excqui superfederint, considerate quàm impium sit, aduersum tam benignos arma mouisse. Subeat autem uos miseria, & si non filiorum uestrorum atque coniugū, saltē istius ciuitatis, quæ mater urbium uestræ regionis uocatur. Parcite moenibus sacris, parcite uenerabilibus adytis, tem-

M m 2 planq;

plumq; uobis et sancta sanctorum seruate. Neq; enim ulte-
 rius uictores Romani his abstinebunt, quibus primo par-
 centes nullam receperunt gratiam. Protestor autem ego qui-
 dem sancta uestra, sacrosq; angelos dei, patriamq; commu-
 nem, quoniam nihil eorum consiliorum, quae uobis uiderim
 expedire, subtraxerim: uos autem decernentes, quae opor-
 tet, mecum in pace degetis. Si uero protuleritis iras, absq;
 me periculis subdemini. His dictis, astante etiam sorore la-
 chrymauit, et multam partem de eorum impetu lachrymis
 infregit. Succlamabant autem, non se aduersum Romanos,
 sed aduersum Florum, ob ea quae pertulissent, pugnam ge-
 rere. Ad quos rex Agrippa: Sed opera uestra, inquit, talia
 sunt, qualia aduersum Romanos pugnantium. Neq; enim
 Caesari uestigal dedistis, et Antonianas porticus incendi-
 stis. Sopiētis autem causam defectionis, si et porticus de-
 nuo construatis, et tributa reddere maturetis. Neq; enim
 Flori hoc praesidium est, aut pecuniam Floro dabit. His
 consulti, populus acquieuit, et cum rege ac Beronice ascen-
 dentes in templum, porticus aedificare adorti sunt. Per ui-
 cos autem et regiones principes quinque decurionesque
 dispersi, uestigal colligebant: celeriterq; quadraginta ta-
 lenta (tantum enim erat reliquum) redacta sunt. Et belli qui-
 dem imminētes minas, eo tunc more Agrippa compescuit.
 Deinceps uero persuadere populo tētabat, ut parerēt Flo-

Rex A- ro, donec successor ei à Caesare mitteretur. Ad quā oratio-
 grippa nem multitudo accensa, nec à uerborum in regem contumē-
 Hieroso lijs temperauit, sed protinus eum urbe pepulerunt: ausiq;
 lymis ex pellitur. sunt nonnulli seditiosorum etiam saxa in eum iacere. Rex
 autem uidens tumultuantium irreuocabilem impetum, et
 conquerens quod contumēlijs esset affectus, principes qui-
 dem eorum unā cum alijs potentibus misit ad Florum Cae-
 saream,

sarcam, ut ipse ex eis eligeret, qui de tota regione uestigal
exigerent. Ipse uero discessit in regnum.

De cæpta rebellionē Iudæorum contra Romanos.

CAPVT XVII.

PER idem tempus quidam eorum qui bellum maxime
moueant, congregati irruerant in quoddam præsi-
dium, quod uocabatur Massada, et occulte eo peruerso, Ro-
manos omnes interfecerunt: alios autem de suis posuerunt
custodes. In templo quoque Hierosolymorum, Eleazarus
quidam, filius Ananias pontificis, iuuenis audacissimus,
dux illo tempore militum, persuasit his qui sacrificijs mini-
strabant, ut nullius munus aut hostia, qui non esset de Iu-
dæorum gente susciperetur. Id autem erat Romani belli se-
minarium atque materia. Reiecit siquidem hostias Cæsa-
ris, quæ pro Romano populo offerri solite erant. Plurimū
autem super hoc pontificibus, alijsq; nobilibus deprecatis,
ut non præterirent eum morem, quo supplicabatur pro re-
gibus, nihil tamen acquieuerunt, non parum quidem et suæ
multitudini confidentes. Robur siquidem omne res nouæ
re cupientium, eorum uoluntates iuuabat: maxime autem aspi-
ciebant in Eleazarum, qui per idem tempus, ut dixi, prin-
ceps erat. Conuenientes igitur potentes quique cum pon-
tificibus, et Phariseorum nobilissimis, et uidentes quā
grauibus malis pergerent subijcere ciuitatem, decreuerunt
seditiosorum animos experiri: et ante portā quæ arca uo-
catur, concionem aduocantes (erat autem in interiori par-
te templi posita, quæ respicit ad solis exortum) ac primo
quidem multa de temeraria eorum defectione conquesti,
et quod tam breuiter bellum patriæ commouerēt: deinceps
irrationabilitatem causæ ipsius arguebant, dicentes maio-
res quidem eorum ornasse templū ex magna parte de mu-

Eleaza-
rus autor
nouæ cō-
spiratio-
nis.

Mm 3 neribus

neribus gentium, semperq; eorum, qui foris essent popu-
lorum munera suscepisse, & non solum non prohibuisse
aliquorum hostias (id siquidem esse impijssimum) sed etiam
eas que uiseretur permanerētq; ad præsens usque tempus,
oblaciones eorum in templi cultibus collocasse. At nūc eos
qui romana arma irritarent, & desponderent eorum bella,
nouum statuere morem religionis, atq; cum periculis etiam
ream facere ciuitatem, impietatis uideri: siquidem ea sit, in
qua præter solos Iudeos, nullus alter immolet externus, ne-
que ad orandum sinatur accedere. Et siquidem circa unius
alicuius priuati personam lex ferretur eiusmodi, posset ni-
mirum iure nos inhumanitatis arguere: nunc autem despi-
ciuntur Romani, & iudicatur Cæsar profanus. Vnde ferē-
dum esse, ne qui immolādas pro illis hostias repellunt, ipsi
in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre.
Fiātque uere extra principatum ciuitas, nisi celerius resipi-
scentes reddiderint hostias: ac priusquam ad eos, in quorū
contumeliam id tentatum est, huius ausus perueniat fama.
Simul autem ista dicentes producebant in medium sciētissi-
mos morum patrum, sacerdotes quoque narratiuos
quomodo omnes eorum maiores exterarum gentium sem-
per sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res no-
uare cupientium his que dicebantur, sed neque procede-
bant in medium altaris ministri, ut belli materiam præpa-
rantes. Videntes igitur nobiles quique seditionem eò iam
processisse, ut eorum non posset autoritate compesci, &
Romanorum armorum periculum se primos esse mensu-
ros, in quantum poterant consulentes, amoliri causas pa-
rabant, & legatos quidem alios ad Florum miserūt, quo-
rum erat princeps filius Ethæi Simon: alios autē ad Agrip-
pam, inter quos nobilissimi Scylus & Antipas & Custo-
barus

barus erant, qui etiam regem propinquitate tangebant. Precabantur autem utrumque, ut cum exercitu ascenderent in ciuitatem, et seditionem opprimerent, priusquam ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malum istud quasi bonus nuncius fuit, uolensque inflammare bellum, nihil respondit legatis. Agrippa autem pariter utrisque parcens, scilicet deficientibus et ijs, aduersum quos bellum mouebatur, uolensque et Romanis conseruare Iudæos, et Iudæis templum atque patriam. Ad hæc autem nec sibi conducere talem conturbationem sciens, misit in auxilium equites duomilia, Auranites scilicet, et Bathaneos et Traconitas. Cum his autem erat præfectus equitum Darius, dux uero agminis Iachimus Philippi. His ergo ueniētibus, optimates quæque cum pontificibus et omni multitudine quæ optabat quietem, superiorem occupant ciuitatem: inferiorem siquidem et templum, seditioforum manus tenebat. Missilibus igitur et fundis indefinenter utebantur, et continua erat emissio sagittarum ex utraque scilicet parte. Erat autem quando ex insidijs procurrentes cominus dimicabāt. Præstantabant autem audacia quidem seditiosi, belli uero scientia, regij pollebant. Et his quidem erat propositum maxime templum obtinere, profanatoresque eius expellere. Seditiosis uero qui cum Elcaxaro agebant, ut præter ea quæ obtinebant, etiam superiorem inuaderent urbem. Per septem igitur dies grauis utriusque partis cædes fiebat, et neutri de eo loco quem tenuerant depellebantur. Deinceps uero adueniente ea festiuitate, quæ Xylophorias dicitur, in quam mos est omnibus grandem lignorum materiam conuehere ad templum, quatenus nunquam ignis deficiat esca (semper enim inextinguibilis perscuerat) quosdam quidem cura religionis exclusit. Inter infirmiorē autē uulgū multi

Cōmittitur pugna.

irrupcentes sicariorum (sic enim uocant latrones, gladios in sinibus gerentes) audacissime utebantur opere quod adorti erant. Regij autem audacia & multitudine uincebatur. Ita superiore ciuitate cesserunt, cum isti protinus irruentes in Ananie pontificis domum, & Agrippæ ac Beronices palatium inflammauerunt: post quod ignem archiuo intulerunt, uolentes omnia creditorum documēta disperdere, ne esset unde ratio creditæ pecuniæ pateret, atque omnis ad eos debitorum se iungeret multitudo: & aduersum locupletes, quasi metu libertatis haberent insurgendi liberam facultatem. Fugientibus ergo chartarum publicarum custodibus, ignem ædibus iniecerunt: atque ita incēsis ciuitatis neruis, hostibus irruerant. Quo loco pontificum atque nobilium quidam in cloacis quidē latuerunt, quidam uero cum regijs in superiorem regiam confugerunt, portas celeriter obserantes. Inter quos Ananias pontifex, & Ezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippam usos legatione diximus. Tunc ergo uictoria quidem & inflammatione contenti cessauerunt. Postridie autem, quintadecima scilicet die Augusti mensis, fecerunt impetum in Antoniam: & omnes in eo præsidio agentes, per biduum obsessos, ceperunt atque interfecerunt, præsidiumque incenderunt. Postea uero transierunt in regiam ad quam cōfugere Agrippæ milites: & in quatuor partes agmē suum diuidentes, muros euertere moliebantur. Eorum uero qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium. Distribuit autem multitudo propugnacula, & turres subeuntes interficiebant, & frequenter omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem cōflictus nec nocte cessabat: seditiosis uidelicet æstimātibus, in desperationem cogi eos qui in præsidio erant, propter inopiam

Antonia
capta in-
cendit.

inopiam uictus: regijs uero credētibus, oppugnatores suos cessarios labori. In his autem erat ^{Abis Ma-} Manaimus quidam de si nache-
 lijs Iudæ Galilæi callidissimus rhetor, qui etiam quondam mus.
 sub Cyrenio exprobrauerat Iudæis, quoniā post deū subij-
 cerentur Romanis. Is ergo assumptis quibusdam nobiliū,
 perrexit in Massadam, ubi armamentarium Herodis regis
 erat. Eoque perrupto, populares aliosq; latrones diligen-
 ter armauit. Hisq; utens stipatoribus, ueluti rex Hieroso-
 lyman reuertitur: factusque princeps seditionis, oppugna-
 tionem disponebat. Machinamētorum autem inopia erat,
 et nec poterat palam suffodere muros, superne hostibus
 tela iaciētibus. Funiculum igitur longe coeptum, sub unam
 turrim agentes, suspenderunt cū materie subiecta: ac post-
 ea in sustentia ligna ignē immittētes, aggressi sunt. Sicq;
 subijcibus exustis, turris quidem extemplo emota est. Alter
 autem murus intus edificatus apparuit. Regij quippe, mo-
 litiones eorum præsentes fore etiam de concussione tur-
 ris, alium sibi murum celerius edificauerunt. Inter hæc au-
 tem hi quidem, qui oppugnabant, et statim se uicturos cre-
 debant, cum uidissent alium murum, stupore defecti sunt:
 regij tamen ad Manaimum aliosq; seditionis principes mit-
 tebant, precātes ut eis discedere liceret, iisdem regijs eius-
 que religionis reliquijs. Quod cum Manaimus annuisset,
 protinus discesserunt, Romanos autem qui soli relictī erāt,
 grandis animi occupauit defectus. Neq; enim ui contra tā-
 tam multitudinem pares erant: et precari ut exire liceret,
 ignominiam iudicabant: quanquam et si tribueretur, ne-
 quaquam tutum putabant. Derelinquentes igitur inferio-
 rem locum, qui Stratopedos uocabatur, quippe quasi capi
 facilem, in turres regis confugerunt: quarum una appella-
 batur Hippicos, alia Phasclus, tertia Mariannes. Hi uero

qui cum Manaimo erant, protinus irruentes ea loca de quibus milites fugerant, si quos eorum comprehenderunt trucidantes, omnem reliquam apparatus diripientes, Strato-
 pedum incenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis
 Septembris.

De occisionibus Ananias pontificis, Manaimi & militum
 Romanorum. CAPVT XVIII.

Ananias
 pontifex
 cū fratre
 interfici-
 tur.

SEquenti autem die pontifex Ananias circa Euripos re-
 gie domus latens capitur, & à latronibus interficitur
 cum Ezechia fratre. Circumsidentes autem etiam turres
 seditiosi, custodiebant ne quis militum posset effugere. Ma-
 naimum autem & munitorum locorum destructio & pon-
 tificis Ananias mors, in crudelitatem erexit: & neminē pa-
 rem sibi in negotijs arbitrans, intolerabilis erat tyrannus.
 Insurrexerunt autem duo de socijs Eleazari, & mutuo col-
 locuti, quia non deceret à Romanis desiderio libertatis re-
 cedentes, eandem populari suo prodere, dominumque fer-
 re, & si non uolentum tamen seipsis humiliorem: Nam si
 oporteat cunctis aliquem præesse, quemuis magis alium
 quàm illum deceret. Atque ita pacti, adoriuntur eum in tē-
 plo. Sobarus enim adoraturus accesserat, regali habitu in-
 ductus, & studiosos sui in armis habebat. Cum igitur hi qui
 circa Eleazarum erāt, in illum profiluissent, reliquis quo-
 que populus rapiens saxa interfecit sophistam: æstimantes,
 quoniam illo perempto tota seditio solueretur. Paululum
 autem stipatores Manaimi resistentes, postquam uiderunt
 totam aduersum se multitudinem irruere, quisque quò po-
 tuit diffugit. Et cædes quidē erat eorum qui comprehensi
 sunt, perscrutatio autem latentium sequebatur: pauci-
 que eis latentes, in Massadam persugerunt: cū quibus & Elea-
 zarus filius Iairi, ppinquus genere Manaimo. Qui postea
 etiam

etiam in Massada tyrannidem egit. Ipsum autem Manai-
 mum, cum confugisset in locum qui Atlas uocatur, atque <sup>Manai-
mus occi-
ditur.</sup>
 illic humiliter delitesceret, capientes extraxerunt in publi-
 cum, multisq; supplicijs affligentes interfecerunt. Similiter
 autem sub eo agentes principes, precipuamque tyrannidis
 adiutorem eius Absamon nomine. Et populus quidē, sicut
 dixi, in his adiutor fuit, suspicans aliquam totius seditionis
 correctionem futuram. Hi uero non ad comprimendam pu-
 gnā, sed ut cum maiori licentia bellum agerent, interfe-
 cerunt Manaimum. Denique cum populus multum preca-
 retur, ut oppugnationem militum relaxarent, uehemen-
 tius insistebant: donec ulterius resistere non ualentes, Mu-
 tilius scilicet (hic enim erat Romanorum praefectus) & re-
 liqui mittunt ad Eleazarum, precantes, ut solas eorum pa-
 cisceretur animas: arma autem & reliqua quae haberent,
 ipsis tradentibus sumerent. Qui precationem ilico rapien-
 tes, remittunt ad eos Curionem Nicodemi filium, & Ana-
 niam Sadducei, & Iudam Ionathae, scilicet eis dextras &
 sacramentū datorios. Quibus actis, deducebat milites Mu-
 tilius: sed quādiu Romani arma retinebant, nemo aduer-
 sus eos seditiosorum fraudis aliquid molitus est. Postea ue-
 ro quā secundum pactiones omnes scuta gladiosq; posue-
 runt, neque quicquam ulterius suspicantes discedebant, fa-
 cto in eos impetu, stipatores Eleazari comprehensos tru-
 cidabant, neque resistentes neque supplicantes, solas au-
 tem pactiones & iuramenta quae dederant inclamantes. Et
 hi quidem ita crudeliter interfecti sunt, praeter Mutiliū.
 Hunc enim deprecantem, & usq; ad circumcisionem Iudai-
 zare se promittentem, tantūmodo seruauerunt. De trimen-
 tum autem Romanis quidem erat leue: de potentia siqui-
 dem amplissima pauci fuerunt interempti, Iudeorum autem
 capti

captiuitatis illud exitium probatur. Videntes autem graues iam instare causas bellorum, urbem autem tali facinore fuisse reppersam, ex quo nimirum diuina indignatio imminabat, etiam si à Romanis nulla ultio timeretur, lugebant publice, et iustitia ciuitatis premebatur. Vnusquisque autem mediocriū, quasi pro seditiosis causas redditurus, turbabatur. Siquidem sabbato illam cædem contigerat perpetrari, quo scilicet die propter religionem, à sanctis quæque operibus agunt quietem.

De Iudeorum maxima strage Cæsareæ & in omni Syria.

CAPVT XIX.

Syria à
Iudeis
uastata.

Eodem autem die, eadēq; hora, quasi ex aliqua cœlesti providentia, Cæsarienses quoque Iudeos apud se habitantes trucidauerūt: ita ut uno tempore super uiginti milia hominum cederentur, et cunctis Iudeis uacuata Cæsarea remaneret. Nam et eos qui effugerant comprehendens Florus, sanctos in arenam deduxit. Post Cæsariensem uero plagā, tota gens efferata est. Diuisiq; Iudei, Syrorum uicos eosq; contingentes rurales protinus uastauerunt: id est, Philadelphiā, Gebdeonitem, et Gesaram, et Pellam, et Scythopolim. Deinceps uero irruerunt in Gadaram et Ioppen et Gaulonitidem: et alia quidē subruentes loca, alia uero inflammantes, etiam in Gadasam Tyriorū et Ptolemaidem, Gabam quoq; Cæsareāque tendebant. Obstitit autem eorum incursui neque Sebaste, neq; Ascalon: sed his quoq; inflāmatis, Anthedona et Gazam euerterunt. Multa autem circa fines harum ciuitatum diripiebantur, uici scilicet et agri eorum qui capiebantur: uirorum immensa cædes fiebat: neque tamen Syrii minorem numero multitudinem de Iudeorum gente uastabant: sed etiam eos qui in ciuitatibus erant, comprehensos disperdebāt:

debant: non solum ob uetus odium, sed ut discrimen imminens praeuenirent. Grauis ergo conturbatio totam Syriam peruaferat, & omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus: unaque alterutris salus erat, si anticipassent alterutros cedere faciendae: & dies quidem ducebantur in sanguine, non est autem molestiores formido faciebat. Nam licet uiderentur amoliri Iudeos, tamen etiam de alijs gentibus Iudaizantes cogebantur habere suspectos: & per hoc ipsam quod in eis uidebatur ambiguum, neque temere eos placebat interfici, & rursus per ipsam religionis commixtionem quasi penitus externos timebant. Prouocabant autem ad caedes diuersorum etiam illos qui prius fuerant mansueti. Auaritia ^{Miseranda strages Iudeorum.} siquidem substantias caesorum passim diripiebant: & quasi uictores eorum praedam, quos trucidauerant, in domos alias transferebant. Gloriosior autem erat qui plura collegisset. quasi scilicet plures uirtute superasset. Erat autem cernere ciuitates plenas cadaueribus insepultis, & inhumatos passim iacere cum paruulis senes, foeminas autem neque uerecundia contectas. Et omnis quidem provincia plena erat inenarrabilium calamitatum. Maior autem his metus audendorum malorum, ipsis quae acta erant facinoribus imminerebat. Et hactenus quidem Iudeis aduersum alienigenas conflictus erat. Incurrentes autem in Scythopolcos fines, etiam Iudeos, qui illic habitabant, experti sunt hostes. Hi enim cum Scythopolitis conspirantes, & consanguinitatem utilitati propriae postponentes, aduersum Iudeos cum gentilibus dimicabant. Suspecta tamen eorum ipsa belli fuit auinitas. Denique Scythopolitae ueriti ne ciuitatem noctu adirent, & magna sua calamitate ciuibz excusarent defectionem, edixerunt eis, ut si uellent inter eos firmare consensum, & circa alienigenas ostendere fidem, transirent cum omnibus

Trede-
cim mi-
lia Iude-
orum à
Scytho-
politani
interimū
tur.

omnibus filiis suis in proxima locum paludis. Quibus quæ fuerant iussa sine suspitione facientibus, diebus quidem sexcutis duobus quieuerunt Scythopolitæ. Tertia uero nocte exploratores, alios incautos, alios uero dormientes inuadunt, subitoq; omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim milia: postq; eorum substantiam cunctâ dirupuerunt.

Dignum autem etiam uidetur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Sauli cuiusdam, non ignobilis uiri, filius erat: fortitudine quoque corporis & audacia animi insignissimus: quibus utrisque ad incommoda sue gentis abusus est. Multos siquidem Iudeorum appropinquâtes Scythopoli, quotidie obtruncabat, & frequenter integros cuneos fudit, ita ut totius aciei mora, & momentum solus existeret. Cõprehendit autem eum digna ciuili interfectione pœna. Nam cum Scythopolitæ circumfusi essent Iudeis, & in paludem præcipites agerent, educens Simon gladium, in nullum quiddam hostium impetum fecit. Nihil se quidem in tanta multitutine promoturum uidebat. Exclamans autem miserabiliter: digna, inq̃t, Scythopolitæ his quæ gessi patior: quippe qui tam multa cæde ciuium meorum, benignitati erga nos nostræ fidem feci. Digne enim nobis extera gens infida est, qui in nostrum genus tâta impietate delinquimus. Morior ergo quasi profanus proprijs manibus: neque enim dignum est hostibus subiacere. Iste autem ipse finis & mihi sceleris digna pœna, & idoneam uirtutis decus erit: ut nemo scilicet hostium de meo interitu gloriatur, neque insultet cadenti. Hæc dicens, miserâtibz simul ac furentibus oculis circumspicit omnem familiam suam. Erant autem ei uxor & filij, & prouecti in senectutem parentes. Ille igitur primum quidem patrem à cæsariæ comprehendens, & super eam stans ense penetravit: post quem non sanè inui-
tam

tam matrem suam interfecit. Super hos autem coniugi, & filijs intulit ferrum, singulis sanè horum penè occurrentibus gladio, & hostes præuenire cupientibus. Cum uero omnem suam necessitudinem trucidasset, cæsis superstans extendit dexteram, ut neminem posset latere, & totum in uiscera sua ensẽ demer sit. Dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atq; animi firmitatem. Ceteram quãtũ ad fidem, quam alienigenis præstitit, digno fine consumptus.

Egregia
Simonis
hominis
alioqui
nefarj
fortu-
do.

De Iudæorũ alia graui interfectione. CAPVT XX.

AD cædem autem quæ in Scythopoli facta est, reliquæ quoque urbes Iudæis apud se habitatibus irruerant: & duo milia quingentos Ascalonitæ. Ptolemais autem duo milia interfecit. Vinxerunt quoq; non paucos Tyrj: multos quidem trucidauerunt: plures autem eorum uiuentios custodijs tradidere. Hippinei quoq; & Gadari similiter audacissimos quidem amoliebantur, terribiles autem solite obseruabant. Reliquæ quoque urbes aduersum Iudæos singulæ, prout habebant, uel timore uel odio mouebantur. Soli autem Antiocheni, & Sidonij, & Apamei, suis cohabitatoribus pepercerunt: & neq; interfecere quempiam Iudæorum, neque uinculis tradiderunt. Forte autem & propter multitudinem suam despexerunt eorum si qui motus fuissent. Mihi autem uidentur magis erga eos miseratione moti, quos utique nihil moliri uidebāt. Geraseni autem neque in eos qui apud se remanere delegerunt, quicquam gesserunt mali: & egredi uolentes usq; ad fines suos deduxerunt. Excitata est autem etiam in regno Agrippæ aduersum Iudæos perniciēs. Ipse siquidem perrexerat ad Cesium Gallum Antiochiam, relicto super negotia sua quodam ex socijs, nomine Varo Issemo, regi genere

Isterũ fa-
cta est cæ-
des Iudæ-
orũ qua-
ter mille
& quin-
gentorũ.

Iudæorũ
perniciēs
etiam in
regno A-
grippæ.

Cæli sūt
septua-
ginta.

genere propinquo. Venerunt autem ad eum de Bathanea regione septuaginta numero uiri, et nobilitate et prudentia ciuium suorum præstantissimi, poscendi præsidij gratia: ut si qua scilicet apud eos quoque motus fierent, haberent idoneam custodiam, per quam possent insurgentes quosque comprimere. Hos Varus, quosdam armatos de regijs præmittens, interfecit in itinere omnes. Ausus autem est talis facinus præter consilium Agrippæ: et propter nimiam auiditiam impie in gentiles suos agere non recusans, regnum omne corripuit, perseverans post tale scilicet principium in totum genus exercere iniquitatem: donec discussis Agrippæ rebus animaduertere quidem in Varum ueritus est propter propinquitatem Isseni. Procurator tamen eum regione summouit. Seditiosi autem comprehendentes præsidium quod appellatur Cyprus, imminens finibus Hierichuntis, custodes quidem interfecerunt, munimenta autem destruxerunt. Per eosdem dies etiam in Macherunte multitudo Iudeorum persuadebat, in præsidio relictis Romanis, deferre castellum, eisque tradere. Illi autem quod rogabantur, cogi metuentes, pacti sunt cum eis discessionem suam: et accipientes fidem, tradunt præsidium, quod diligentibus coeperunt Macheruntij custodijs obtinere.

Macherus à seditiosis capitur.

Iudæi Alexandriæ occisi. CAPVT XXI.

IN Alexandria autem semper quidem erat incolis aduersum Iudeos seditio, iam ab illo tempore, ex quo strenuus Alexander contra Aegyptios usus Iudeis, præmium societatis tradidit eis, et habitandi apud Alexandriam facultatem, et ius urbis æquale cum gentibus: permanebat autem eis honor iste apud successores quoque Alexandri. Denique et in parte ciuitatis locum eis proprium deputauerunt, quatenus haberent conuersationem per omnia mundiorum

diorem à cōmunionē scilicet gentium sequestratam: præstiteruntq; eis, ut etiam Macedones appellarentur. Deinceps uero cum in possessionem Romanorū Aegyptus uenisset, neq; Cæsar primus, neq; post eum quispiam, honores quos Alexander Iudæis decreuerat minuit. Conflictus autem eorum aduersus Græcos penè cōtinuus erat: et iudicibus multis quotidie ab utraq; parte lucrum reuehenti-
bus, seditio accendebatur. Tunc uero cum et apud alios turbata res esset, illic magis exarsit tumultus. Nam cum Alexandrini in concionem uenissent, ut ordinarent pro certis negotijs legationem ad Neronem ferendam, concurrerunt in amphitheatrum permixti Græcis plurimi Iudæorum. Quos cum uidissent æmuli, extemplo clamare cœperunt, Iudæos hostes et exploratores esse: ac deinceps insistentes intulerunt eisde manus: et reliqui quidem fugientes dissipati sunt, tres uero ex his comprehendentes, trahebāt quasi uiuos incensuri. Commota est autem omnis terra Iudæorum ad ultionem ferendam: et primum quidē in Græcos saxa iaciebant, postea etiam uero facibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt, cōminantes quod in ipso loco tantum simul populum concremarent: et penè minas implessent rebus, nisi iras eorum compressisset Tiberius Alexander, princeps ciuitatis. Nec tamen ipse coërcendi principium ab armis sumpsit, sed nobiles eorum quosque submittens, hortabatur ut desinerent, neq; aduersum se militiam Romanam commouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridentes, Tiberium contumelijs appetebant. Qui postquam uidit absque magna calamitate tumultuosos non posse compesci, immisit in cos duas Romanorum legiones, quæ in ciuitate erant. Et cum his alios quinq; milia milites, casu ad Iudæorum interitū de Libya

Seditio
Alexan-
driæ or-
ta.

N n

uenien-

Iudæi A-
lexandriæ
occisi à
Tib. Ale-
xandro.

uenientes: præcepitq; ut non solum interficerent, sed etiã substantias eorum diriperent, domosque inflammarent. Qui protinus concurrentes in locum qui uocatur Delta (illuc quippe erat Iudæorum multitudo collecta) exequabantur strenue iussiones, nec sanè sine cruenta uictoria. Collecti quippe in unum Iudæi, et eos qui de suis optime armati erant, ante reliquam multitudinem statuentes aliquandiu restiterunt. Postquam uero in fugam inclinati sunt, passim trucidabantur, et erat eorum grandis interitus. Tamen milites quæ sibi mandata fuerant exequuntur. Conglobati enim Iudæi his quos melius armatos habebant, in fronte positos, aliquandiu quidem restiterunt. Semel in fugam uersi mactabantur, nec unus erat exitij modus, cum alij sub diuo atque in campo deprehenderentur, in ædes autem alij concluderentur, et eas quoque succenderent Romani, unã etiam diripiendo quæ in his reperissent: cum neque illos aut infantum misericordia, aut reuerentia senectutis moueret, sed in omnes ætates pari cæde seruiret. Vnde totus quidem ille locus sanguine redundabat.

Strages
Iudæorũ
quinqua-
gies mil-
le.

Quinquaginta uero congesta sunt milia mortuorũ: nec tamen saltem reliquæ remansissent, nisi ad preces se cõtulissent: eorumq; misertus Alexander, Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem, quibus erat consuetum obedire præceptis, primo eius nutu necibus pepercere: populares autẽ Alexandrini, propter odij magnitudinẽ difficulter ab incepto reuocabantur, uixq; à corporibus distrahebãtur. Apud Alexandriã quidem talis casus euenit.

De strage Cestij in Iudæos.

CAPVT XXII.

Cestius
popula-
bundus
inuadit
Iudæam.

Cestio uero iam quiescendum esse non uidebatur, inensis ubiq; Iudæis: sed duodecimam legionem integram ex Antiochia secum ducẽs, et ex reliquis bina milia

lecta

lecta peditū, & quatuor alas equitū: insuperq; regū auxi-
 lia, hoc est, ex Antiochi duo milia, equitū & peditum tria
 milia, sagittarios omnes, Agrippæ uero tantundem peditū
 & equitum mille, cum & Soëmus sequeretur, iij. milibus
 comitatus, quorū tertia pars equitum erat, plurēsq; sagit-
 tarij, Ptolemaida progressus est. Plurimi autem ex ciuita-
 tibus auxilio conuenire, peritia quidē militibus inferiores,
 quod autē sciētiae deerat, in iudeos odio, itēq; alacritate
 suppletes. Adcrat autē ipse quoq; Agrippa Cestio: & eo-
 rum quæ conducerent, simul & itineris princeps: Ibi tum
 adducta exercitus parte, Cestius in ualidissimam Galilæe
 ciuitatem cōtendit Zabulon, quæ appellatur uirorū, & ab
 Iudæorum finibus Ptolemaida discernit. Cūq; offēdis-
 set eam ciuibz destitutam (in montes enim multitudo refu-
 gerat) omnigenum autem rerum plenam, illas quidem mili-
 tibus diripiendas concessit: ipsum uero oppidum quamuis
 admiratus esset eius pulchritudinem, quippe domus habe-
 bat similiter ut apud Tyrum & Sydona & Berithū edi-
 ficatas, incendit. Deinde cursu territorio peragrato, quic-
 quid inuenisset obuiam depopulatus est, inflammatis etiam
 circū eam positis uicis, in Ptolemaida regressus est. Syris
 autem adhuc prædæ inbærentibus, & præcipue Berithijs,
 recepta Iudæi fiducia (Cestium enim recessisse cognoue-
 rant) repente in eos qui remanserant irruunt, & propè ad
 duo milia morte consumunt. Cestius autem ex Ptolemaide
 reuersus, ipse quidem Casaream peruenit, in Ioppen uero
 partem præmisit exercitus cum præceptis huiusmodi, ut
 oppidum custodirent, si eo potiri possent: aut si oppidani
 impetum præsensissent, tam suum quàm cæterorum militū
 præstolarētur aduentum. Illorū igitur alij mari, alij terra
 profecti, utrinq; Ioppen facillime capiūt: ita ut ne fugæ qui
 pitur.

Zabu-
lon incē-
ditur.

Ioppe ca-
pitur.

dem habitatores copiam reperirent, nedum ad pugnam se pararent. Aggreſſi autem cunctos interficiūt cum familijs, direptamq; ciuitatem incendunt. Interfectorum autem numerus octo milia quadringenti fuerunt. Simili modo et in finitimā Samariā. Nabathiten toparchiam non paucos direxit equites, qui et partem finium uendicauerunt, magnamq; indigenarum multitudinē peremerunt: direptisq; patrimonijs, etiam uicos igni dederunt.

De pugna Cestij cōtra Hierosolymā. CAPVT XXIII.

IN Galileam quoq; misit Cæsennium Gallum, ductorem duodecimae legionis: eiq; tantam militum manum attribuit, quantam genti expugnandae sufficere posse credebatur. Eum ualidissima Galileae ciuitas Sephoris cum fauore suscepit. Huiusq; prudens consilium secuta ciuitates aliae, quiescebāt. Qui uero seditionibus et latrocinijs operam dabant, in Galileae montem undiq; medium recessere, qui est contra Sephorim, et uocatur Asamon. Aduersus eos Gallus ducebat exercitum. Illi autē quamdiu superiores erant, facile Romanos ad se ascendentes ulciscabantur: et ex his plures quā ducentos interfecerunt. Vbi uero eos uiderunt circumacto itinere ad celsiora progressos, mature uictoriam concesserunt, et neq; pugnam cominus armato ferebant, neq; si terga dedissent, equitū poterant manus effugere: adeo ut pauci locis asperis delitescerent, amplius uero quā duo milia trucidarentur. Gallus quidē cū nihil iam tentari nouitatis apud Galileam uideret, Caesaream cum exercitu remeabat. Cestius uero cū omni manureuersus, in Antipatridem perrexerat. Cognitoque non paruam multitudinem Iudeorū in turrim, quae Apheci uocabatur, esse collectā: qui et his congregarentur praemissis. Sed priusquā in manus uenirent, Iudaei metu dispersi sunt.

Duo milia seditionis et latrocinij trucidantur.

sunt: eorūque castra iam desolata milites adorti, cum uicis circumpositis incenderunt. Ex antipatride autem Cestius in Liddam profectus, uacuam uiris ciuitatem offendit. Nam propter scenopegiorum dies festos, in Hierosolymā populus omnis ascenderat. Quinquaginta uero quos ibi comprehendit occisis, exustoq; oppido, ulterius procedebat: perq; Beththoron profectus, in quodam loco, cui nomen est Gabao, castra ponit, distante ab Hierosolymis stadiis quinquaginta: Iudaei uero cū iam ciuitati propinquare bellum uiderent, omīsis dierum festorum sollemnibus, ad arma properabant: satisq; freti multitudine, incompoti ad pugnam et cum clamore prosiliebant, ne dierum quidem septem habita ratione feriatarum. Erat enim sabbatum, quod apud eos religione maxima curabatur. Idē autem furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat, in praelio quoque superiores effecit. Tanto nanq; impetu Romanos aggressi sunt: ut eorum et aciem perrumperent, uiāq; aperta cadibus in medio ruerent: ac nisi ei militum parti, quae necdum locum amiserat, equites exercitati subuenissent, quiq; non satis defecerunt pedites, in periculo totus Cestij exercitus fuisset. Interfecti sunt autem quingenti et quindecim Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, ceteri equites erant: Iudaei uero uigintiduo: quorū fortissimi uidebantur Monobaz i regis Adiabene propinqui, Monobazus et Cenedecus, et post hos Pereita Niger et Syllas Babylonius, qui ad Iudaeos ab Agrippa rege transfugerant, cui pridem militabant. A fronte quidem repulsi Iudaei, ad ciuitatem reuertebantur, Romanos autem ad Beththoron ascendentes Giare filius Simon inuadit, multosque postremi agminis coactores laniauit: ac multa carra cum sarcinis capta, in ciuitatē reduxit. Cestio uero

in agris triduo cōmorante, Iudei locis superioribus occu-
patis, obseruabant eius transitum, neq; cessaturos eos cer-
tum erat, si Romani proficisci cōpissent.

De obsidione Hierosolymæ à Cestio, & strage.

CAPVT

XXIIII.

Alii Lor-
cyum.

ITaq; dum agrippa, infinita hostium multitudine mon-
tes amplexa, ne Romanos quidem à periculo tutos esse
perspiceret, uerbis Iudeos experiri decreuit, uel omnes
sibi parituros existimans, ut bello desisterent: uel siqui ad-
uersarentur, reuocandos, qui ab eorum sententia discre-
parent. Misit igitur ex comitibus suis, * Porcatum &
Phœbum, quos illis sciebat notissimos: ut à Cestio fœdus
amicitiæ, certamque pro peccatis populo Romano ueniā
pollicerentur, si proiectis armis, secum sentire uoluissent.
Verum seditiosi metu, ne cuncta multitudo spe securitatis
ad Agrippam sese conferret, legatos obtruncare statu-
runt: & Phœbum quidem, priusquam uerbum faceret,
peremerunt. Nam Porcatus uulneratus effugit: populares
autem, hoc indigne ferentes factum, cædendo fustibus atq;
lapidibus in oppidum cōpulerunt. Cestius uero, quia inte-
stinam eorum discordiam, opportunū ad irruendū tempus
inuenit, totum in eos duxit exercitum: inq; fugam uersos,
usq; ad Hierosolymam persecutus est. Castris autē in loco
positis, qui appellatur Scopus, interuallo septem stadiorū
à ciuitate discedens, nihil per triduum aduersus oppidum
conabatur: sperans fortasse intus degentes, aliquid remissu-
ros. In uicos autem circa ciuitatem, non paruam militum
manum ad rapienda frumenta dimisit. Quarto autem die,
qui tricesimus mensis erat Octobris, ordinatum in oppidū
introduxit exercitum. Populus quidem à seditiosis custo-
diebatur: ipsi autē Romanorum disciplina territi, exteriori-
bus

ribus cessere partibus ciuitatis, & in partē interiorē templi refugerunt. Cestius uero transgressus Pedestam; quæ sic uocatur, & Cenopolim, & forum quod appellatur Docon, incendit. Deinde cum ad superiorem ciuitatem uenisset, prope aulam regiā castra posuit. Et si tunc uoluisset intra muros uiolenter irrumperē, ciuitatem ilico possedisset, belloq; finem dedisset. Sed Tyrannus præpositus castris, & Priscus, & plures equitū magistri, à Floro pecunia corrupti, conatū eius auerterunt: & Iudeos intolerādis repleri cladibus contigit. Interea plurimi popularium notissimi, & Ananus Ionathæ filius, Cestiū quasi portas ei patefacturi, uocabant. Ille autē & ira fastidiens, & quod non satis eis credendum putaret, tandiu id neglexit, donec proditione cōperta, seditiosi Ananū quidem cum ceteris, de muro deiectis lapidibus feriēdo, in domos suas refugere cōegerūt. Ipsi uero per turres dispositi, murū tentantibus repugnabant: per dies quidem quinq;, Romanis undiq; conantibus, inexplicabilis erat impetus. Sexto autē die, Cestius cū plurimis, eisdemq; sagittarijs, à septentrionali tractu templū aggreditur, Iudæis ex porticu resistētibus: qui repente quidem Romanos ad murum adeuntes auertēre. Postremo autē repulsi telorū multitudine, recesserūt. Itaq; Romanorum, qui anteibant, scutis suis muro nixis, & qui eos sequebātur, alijs ac per ordinē alijs similiter superadiunctis, quā sic ipsi appellant, testudinē cōtexuerūt. Vnde sagitte in eam delatæ, irritæ delabebantur: & sine aliqua noxa milites moenia suffodiebant: templiq; portas incendere moliebantur. Vehemens autem seditiosos stupor inuaserat, iāmq; multi ex ciuitate diffugiebant, ueluti continuo caperentur. His autē populus alacrior efficiebatur: & quantum nequissimi cadebant, tantum ut ipsi portas

N n 4 aperiri

aperirent, Cestiumque tanquam de se optime meritum, reciperent, appropinquabant. Et profecto si paululum in obsidione perseverasset, statim ciuitatem obtinuisset. Sed credo iam tunc infestus deus pessimis, eiusque sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Denique Cestius, neque animis populi, neque obsessorem desperatione perspecta, repente militem reuocat: et sine ulla spei repulsa, inconsulte nimis ac iniuste discessit. Inopinata uero eius fuga, latronum fiduciam recreauit: insecuti que nouissimos aliquot equitum, peditumque percutere. Et tunc quidem Cestius in castra, quae apud Scopon munierat, tetendit: altero autem die ulterius recedendo, magis hostes prouocauit: tanquam postremis apppositi multos necabant, cum utraque itineris parte uallata, in transversos tela iactabant, et neque in eos se retorquere, a quibus a tergo sauciabantur, nouissimi audebant, quandam infinitam multitudinem insequi existimantes. Et a lateribus, instantium uim repellere minime sufficebant: cum ipsi quidem graues essent, ordinemque interrumpere formidarent: uiderent autem Iudeos leues, et ad excurrendum faciles esse. Vnde eueniebat, ut multa mala perpetenterentur, cum nihili contra inimicis nocerent. Tota igitur uia perculsi, deiectique agmine sternebantur: donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextae legionis dux, et Longinus Chiliarchus, et Aemilius Iocundus aie praefectus, uix in Gabaa perueniret, ubi castra prius posuerant, multis instrumentis amissis. Hic autem Cestius biduum commoratus, inops consilij quid ageret, cum tertio die maiorem hostium uidisset numerum, et omnia circum loca plena Iudeis, tarditate sibi obfuisse cognouit: et si adhuc ibi maneret, pluribus se inimicis usurum. Itaque pro compendio fugae, cuncta quae militibus impedimento erant, amputari praecipit.

Occisisque

Clades
exercitus
Cestij.

Cestij fu
ga.

Occisissq; tunc mulis atque asinis, alijsq; iumentis, præter illa quæ sagittas & machinas ferrent (hæc enim uelut usui futura seruabat) maxime quia timebat, ne Iudæis contra se capta prodesse. Betthoron uersus antecedebat exercitum. At Iudæi latoribus quidem locis minus instabant: contractos uero in angustias atque descensus, qui discessissent, ab exercitu prohibebat. Alij postremo super agmen impingere: fusaq; omnis multitudo per itineris iuga, militem sagittis operuit. Vbi etiam peditibus, quo pacto sibi met subuenirent, hesitantibus, equitum periculum promptius erat. Nec enim ordinate uiam prosequi poterant, obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent, ascensus ardui prohibebant equitantibus inuij. Iaculatoribus autem rupes ac ualles tenebantur: in quas deiecti qui aberrassent consumebantur. Nullusque locus aut fugiendi, aut ulciscendi rationem habebat. Itaque incerti quid agerent, ad ululatus, quod desperati solent, fletusque conuersi sunt: quibus resonabat Iudeorum exhortatio, cum clamore lætantium pariter atque seuientium. Totusque penè qui cum Cestio fuerat, perisset exercitus, nisi nox aduenisset. Qua Romani quidem in Betthoron confugerunt: Iudæi uero obseſis circum omnibus locis, eorum transitus custodiebant. Denique ubi Cestius aperto itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos propè ad quadringentos omnium fortissimos milites, tectorum fastigijs imposuit. Hisq; præcepit, uigilum qui in castris excubarent, signa clamare: ut eo modo Iudæi omnem illic militum numerum arbitrarentur remanere. Ipse autem cum ceteris otiosusque ad triginta stadia progreditur. Vnde mane cum Iudæi locum, in quem Romani tetenderant, desolatum uidissent, in quadringentos, à quibus decepti fuerant, concurrerunt: &

N n 5 illos

Callidus
Cestij cō
siliū.

illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autem Cestium persequi properabant. Sed ille cum nocte nō paruum spatium itineris peregisset, die uehementius quoq; fugiebat: adeo ut metu percussi milites, machinas siue tormenta muralia, itēq; balistas, multaq; alia instrumenta relinquerent. Quibus tunc ablatis, Iudæi rursus contra illos, qui ea reliquerant, usi sunt. Insequendo autem Romanos, Antipatridē usq; uenerūt. Deinde cum eos assequi nō potuissent, inde redeūtes, et machinas secum asportarunt, mortuosq; spoliarunt, et prædā quæ remāserat, collegerūt: et pædana canentes in metropolim remearunt, suis quidem paucis amissis, Romanorum autē auxiliorum quinq; milibus pedum ac trecentis, itēq; nongentis et octoginta equitibus interemptis. Hæc quidem Nouembris mensis octauo die gesta sunt, anno duodecimo Neronis principatus.

De Damascenorum strage in Iudæos, deq; Iosephi studijs in Galilæa.

CAPVT XXV.

Post Cestij uero casus aduersos, nobilium Iudæorum multi, tanquā e naui pessum itura, ex ciuitate enatabant. Deniq; Custobaxus et Saulus, unā cum Philippo Ioachimi filio, qui princeps erat exercitus regis Agrippæ, inde dilapsi ad Cestiū transfugerunt. Qui uero cum his in aula regia fuerat obsessus Antipas, fuga despecta, quæadmodum a seditiosis interemptus sit, aliās indicabimus. Cestius autem Saulum, et cæteros in Achaiam ad Neronem misit: et propriam necessitatem indicatuos, et belli causas deriuatuos in Florum. Sperauit enim, et iram in illum excitatum iri, et sua pericula summouenda. Tunc autē Damasceni, cede Romanorum cognita, Iudæos apud se ad decem gentes opprimere studuerunt: et cum eos in publicis theatris collectos haberent (nanq; id olim propter suspiciones medita-

Dama-
sceni Iu-
dæos a-
pud se
degentes
ad decem
gentes in-
terimūt.

meditabantur) facile quidem sui conatus exitum fore putabant. Verebantur autem mulieres suas, frè omnes præter paucas iudaizantes, & eorum religione deceptas. Quare his magna cura fuit eas celandi, quid agerent. Iudeorum autem decem milia, quippe ut in angusto loco, atque omnes inermes aggressi, una hora sine metu iugulauerunt. Qui uero Cestium fugauerant, in Hierosolymam reuersi, quos adhuc Romanorum studiosos inuenissent, partim ui, partim blanditijs sibi etiam sociabant. Et in templum congregati, plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus, Curionis filius, & pontifex Ananus: omnia quæ in ciuitate gerenda essent, imperaturi: maximèq; ut ciuitatis muros erigerent. Filium namque Simonis Eleazarum, quamuis Romanorum prædam, & creptas Cestio pecunias, & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet, tamen nullis necessitatibus preposuerunt: quod & ipsum tyrannidis superbia uideret ferri, eiusq; studiosos siue imitatores, satellitū more uersari. Vcrū paulatim Eleazarus, ambitione pecuniæ, itèmq; astutia persuasit populo, ut in omnibus sibi parerent. In Iudeam uero quos mitterent, alios militum duces aptarūt: Iesum filium Asapha, unum è pontificibus, & Eleazarum Ananie pontificis filium. Nigro autem mandauerunt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanem posita genus ducens, unde Pereites cognominabatur, ducibus obtemperare. Sed ne alias quidem regiones omittendas putabant. Namque in Hierichunte Iosephus filius Simonis, & trans flumen Manasses Taphna, & Ioannes Essæus, toparchias administraturi directi sunt. Huic autē Lidda, & Ioppe, & Emaus erant addite. Gophniticæ autē & Acra batene regionibus Ioannes, filius Arne, rector designatus est: &

Eliguntur
duces Iu-
dæorū.

Iosephus huius historie scriptor rector Galilææ constituitur.

est: & utriusque Galilææ IOSEPHVS, Matathie filius. Huius autem administrationi, iuncta erat & Gamala, munitissima ciuitatum, quæ ibi fuere. Aliorum quidem rectorum, pro alacritate ac prudentia sua, quisque res sibi creditas administrabat. Iosephus autem, cum in Galileam uenisset, primum curæ habuit, indigenarum sibi conciliare beneuolentiam: multa sciens ea confici posse, licet in alijs peccauisset. Deinde considerato, quod potentissimos quidem amicos haberet, si eos participes potestatis fecisset: omnem uero multitudinem, si pleraque per indigenas & consuetos fieri præciperet, septuaginta de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosque rectores totius Galilææ constituit. Septem uero per singulas ciuitates minorum litium iudices ordinare, maiora negotia, causasq; capitales cum ad se referre iussisset: iam septuaginta dispositos per ciuitates, quo iure inter se uterentur, etiam quæ admodum extrinsecus usi essent, animaduertit: certusq; in Galileam Romanos esse uenturos, opportuna loca muro cingebat, hoc est, Iotapatam, & Bersabee, & Seloim: necnon & Gapherechon, & Aphaca, & Sicophet, & montem cui nomen est Itaburio, & Tarichen, & Tiberiada. Ad hæc etiam circa Genesar lacum speluncas in ea, quæ inferior Galilæa uocabatur, muniuit. Superioris autem Galilææ, Achabaroni, & Petram, quæ sic dicitur, Iamnam, & Mcro: in Gaulanitide uero Seleuciam, & Sogennam, & Gamalam munitione circumdedit. Solis autem Sephoritis permisit, ut murum sibi metipsis fabricarent: quod eos pecuniosos esse, & ad bellum promptos etiam sine præcepto uideret. Similiter autem Giscalam, Iosephi iussu per se muro cinxit Ioannes. Cæteris autem castellis omnibus, ipse Iosephus intererat, iubendo simul atque opem ferendo.

Quin

Quin & exercitum ex Galilea, supra centum milia uiro-
rum comparauit: quos omnes undiq; collectis armis ueteri-
bus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime Romanorū
inuietam esse uirtutem, quod dicto essent audientes rectori-
bus suis, & armorum exercitationi operam darent, doctri-
nam quidem urgente necessitate despexit: parendi autē sa-
cultatem ratus regentium multitudine posse contingere,
ita ut Romani solent, diuisit exercitū: pluresque fecit agmi-
num principes. Diuersisq; militum generibus ordinatis,
alios decadarchis alios chiliarchis subdidit: & insuper his
rectores, maiorum rerū administratores. Docebat omnes
signorum disciplinas, & prouocationes reuocationesque
buccinarum, & principia cornuū, & circunductiones, &
quemadmodum oporteret laborantibus succurrere fortio-
res, & cū defatigatis partiri pericula, quæq; ad fortitudi-
nem animi, corporisq; tolerantiam pertinerent, institue-
bat. Maxime uero eos erudiebat ad bellum, usquequaque
Romanorum referens disciplinam: quod cum uiris essent
præliaturi, qui & uiribus corporis, & animi obstinatio-
ne, totum penè orbem terræ superassent. His addidit, quo
pacto belli tempore, suis essent parituri præceptis: iam nūc
periculum fore, nisi consuetis delictis, hoc est, furtis & la-
trocinij, & rapinis abstinuissent: sed neq; aut gentilibus
fraudem facerent, aut consuetissimorum damna proprium
quæstū putarent: Illa enim bella optime administrari, quo-
rum milites bonam conscientiam gererent. Qui uero per
se prauī fuissent, his non solum inimicos, sed etiā deum ho-
stem futurum. Multa in hunc modum admonendo, perseue-
rabat. Et iam quidem quantum prælio parandū esset, con-
flatū erat. Nam & septuaginta peditū milia ducetos quin-
quaginta equites, ac præter hos etiam mercenarios, quibus
maxime

Iosephus
docet su-
os mili-
tes mili-
tarem di-
sciplinā.

maxime frctus erat, habebat quatuor milia quingētos: nec non & sexcentos circa se electos custodes corporis, atq; satellites. Exceptis autem mercenarijs, facile ceteri milites à ciuitatibus alebantur. Nanq; singule quas enumerauimus, cum mediam sui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad comparādum eis uictū tenebāt: ut pars armis, atq; alia pars faciendi operis dirimeretur, & armati securitatē rependerent suggerentibus commeatum.

De Iosephi periculis & euasione, & Ioannis Giscalei malicia.

CAPVT

XXVI.

Iosepho autem hoc modo administranti Galileam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Iesin filius, nomine Ioannes, callidissimus, ac dolis plenus, & nequitia quidem nobilissimus omnium: antea uero pauper, & aliquantum maliciæ suæ impedimentum passus inopia, facile mentiri paratus, mirusque fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam uirtutem putaret, eaque aduersus amicissimos uteretur: simulator humanitatis, & spe lucri appetentissimus cædiū: qui semper quidem immoderata concupisset, spem uero leuioribus maleficijs aluisset. Latro enim erat, sui moris, ac solitarius: deinde etiā comitatū inuenit audaciæ, primo quidem parū, ampliorem autē proficiēs. Curæ autē habebat, neminē ignarum asciscere: sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorūq; peritia præstarent, hos eligebat: donec quadringentorum uirorū cateruam cōgregauit, quorum plures ex Tyriorū finibus & uicis erāt. Isque omnē Galileā depopulabatur: & multos futuri belli metu suspēsos lacerabat. Hūc igitur iam dudum regendi milites cupientem, & maiora desiderantem, diu pecuniæ retardabat inopia. Cum autē uideret Iosephum sua uiuacitate letari, persuadet ei primū, ut fabricandi

bricandi muri patriæ sollicitudinem sibi cōmitteret. In qua
 re questus magnos à locupletibus fecit. Deinde callidissi-
 ma fraude composita, uelut oleo, quod non à gentilibus suis
 tractatum esset, uti cauercnt omnes apud Syriam Iudæi, ut
 ad confinia oleum mitteretur, depoposcit. Nummōq; Ty-
 rio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor ampho-
 ris, eodem pretio amphoræ dimidium uenundabat. Cumq;
 Galilæa ferax esset olei, maximèque illo tempore magna
 ubertate redundaret, in ea loca ubi erat penuria, solus,
 multumque mittendo, infinitam summam pecunie congre-
 gavit. Qua mox in eum usus est, qui hoc sibi beneficium
 præstitisset. Deniq; existimans Iosephum disposuisse, re-
 ctorem se esse Galilææ futurum, quibus præerat latroni-
 bus imperauit prædam uehementius exercere: quod multis
 rebus nouis per eas regiones excitatis, aut insidijs alicubi
 rectorem perimeret, si cui ferret auxilium: aut si latrocinia
 negligeret, ob hoc eū apud indigenas accusaret. Iamdudū
 autem rumores dissipauerat, quod res Galilææ Iosephus
 Romanis prode cogitaret: multaq; in hunc modum ad
 eius perniciem cōparabat. Itaque illo tēpore, cum quidam
 ex uico Damaritarum, in magno campo custodias agētes,
 Ptolemæū Agrippæ et Beronices procuratorē aggressi,
 omnes quas ferebat sarcinas abstulissent, in quibus erāt non
 paucae uestes pretiosæ, plurimāq; argentea pocula, et sex-
 centi aurei, neq; hanc prædā occulte administrare potuis-
 sent, omnia Taricheas ad Iosephum cōportarunt. Ille autē
 reprehensa uolentia, quam regijs intulissent, reponi res
 ablatas apud aliquem eius ciuitatis potentissimum iubet: pa-
 ratus eas dominis opportune remittere. Vnde maximum
 ei periculū cōparatū est. Nanque raptores earū, quia præ
 de nullam partē acceperant, egre ferētes, et prospiciētes
 quod

Impetus
 Iudæorū
 cōtra Io-
 sephum,

quod Iosephus cogitauerat laborem suum regibus condonare, per uicos nocte discurrūt, omnibusq; indicāt Iosephū prodidisse: eodēque tumultu ciuitates proximas repleuerunt, adeo ut centum armatorum milia contra Iosephum prima luce concurrerent. Denique multitudo quidem, in circo apud Taricheas congregata, plurima per iracundiā conclamabat, partim deponi, partim concremari uociferans proditorem. Flerosque autem incitabat Iohannes, et cum eo filius Thaspsnam Iesus. Tunc magistratus Tiberiadis, Iosephi quidem amici et satellites, tanta multitudinis incursu perterriti, omnes præter quatuor diffugerūt. Ipse uero dormiens, propè cum iam ignis admoueretur, exurgens, et monentibus eum quatuor, qui remanserant, neq; solitudine sua, neque illorum qui contra se uenerant, copiis superatus, aut perturbatus, in cōspectum illorum prosiliit: ueste discissa, infusoq; capiti puluere, aduersisq; post tergū manibus, suoque ceruici gladio annexo. Hæc autem amiciiores ei, maxime Taricheas ad misericordiam commouerant. Rustica uero plebs, et finitimorum, quibus molestior uidebatur, non sine maledictis eum iuebant publicas proferre pecunias, et facta proditionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur, nihil eorum de quibus nata fuerat suspicio, penitus negaturum: et impetrādæ ueniæ causa fecisse omnia, quæ misericordiam prouocarent. At illius ista humilitas consilium perstruebat: et contra se indignantes arte circumueniens, ut super his, unde irascerentur, inter se ipsi discordarent, omnia confessus est. Deinde sibi loquendi facultate concessa, ego, inquit, has pecunias neque Agrippæ remittere cogitabam, neque in propria lucra cōuertere: absit enim, ut amicum putem unquam, qui uobis sit inimicus: aut quæstum ex re capiam, quæ uos communiter laderet.

laderet. Sed quia uidebam ò Taricheate, maximam ciui-
 tatem uestram munitionis egere, & ad extruenda moenia
 minus habere pecunia, timebamq; Tiberiensem populum,
 & alias ciuitates raptis pecunijs inbiantes, pedetentim eas
 retinere decreui, ut uos muro circūdarem. Si hoc non ui-
 detur, profero quæ ablata sunt, & diripiēda propono. Sin
 recte cōsului, bene de uobis meritum coercetis. Hæc Tari-
 cheate quidem ab eo dicta, cum fauore receperunt. Tibe-
 rientes uero cum alijs deprauando, insuper etiam minita-
 bantur: utrique autem relicto Iosepho, inter se litigabant.
 Ille autem fretus iam secum sentiētibus (erant enim propè
 ad quadraginta milia Taricheate) cum multitudine libe-
 rius loquebatur, multum in eorum temeritatem inuectus,
 ex præsentī quidem pecunia Taricheam ait esse munien-
 dam. Curæ autē sibi fore, similiter ut etiā ceteræ tutæ sint <sup>Iterū sit
impetus
in Iose-
phum.</sup>
 ciuitates. Nec enim pecunias defore, si concordare uelint
 in eos, unde parandæ sunt, & non in eum moueantur, qui
 parat. Itaque tum alia quidem multitudo, quæ decepta fue-
 rat quamuis irata recedebat: duo uero armatorū milia im-
 petum in eum fecerunt. Cūque se ille tecto ante recepisset,
 instabant ei minitantes. Iterum autē Iosephus in hos quo-
 que altera fraude utitur. Cūque ad fastigiū culminis eua-
 sisset, cōpresso dextra strepitu, nescire ait se, quid peterēt
 sibi præstari: uoces enim se nō exaudire confusas. Omnia
 uero quæ iuberent esse facturum, si aliquos intromisissent,
 qui secum ociose colloqueretur. His auditis, ilico nobilio-
 res cum magistratibus ad eum ingrediuntur. Quos ille in
 ædiū partes inductos, clausa ianua tādīu uerberauit, quoad
 eorum intestina nudata sunt. Circumstabat autem interim
 populus, existimans eos prolixis allegationibus concerta-
 re. Tum subito Iosephus foribus patefactis, cruentos eos
 O o dimisit.

dimisit. Vnde tanto terrore qui minabantur affecti sunt, ut proiectis armis aufugerent. Ob hæc Iohannis etiam atque etiam crescebat inuidia, aliasque nihilominus Iosepho moliebatur insidias: morboque simulato per epistolam postulat, ut sibi medicine gratia, Tiberiensibus aquis calidis uti permitteret. Iosephus autem, quia nondum ei suspectus erat insidiator, ad præfectos ciuitatis literas fecit, ut ei hospitium, et utensilia Iohanni præberent. Quibus ille potitus, biduo post, cuius rei causa uenerat, agebat: et his fraude circumuentis, alijs uero pecunia corruptis, ut Iosephum defererent, persuasit. His autem cognitis, Syllas quem Iosephus custodiæ præposuerat, propere de insidijs ei scripsit: atque ille accepta epistola, noctuque itinere maturato, matutinus ad Tiberiadem peruenit. Et cætera quidẽ multitudo obuiam ei processit. Iohannes autẽ, quamuis eũ contra se uenturum esse suspicaretur, tamen directo quodã ex notis, infirmitate simulata, quod lectulo detineretur, obsequio sese defuisse mādauit. Tiberiensibus autem à Iosepho in amphitheatri stadium congregatis, ut ad eos quæ sibi scripta fuerant alloqueretur, missis armatis Iohannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios perspexisset, populus exclamauit: atque ita conuersus ad eius uocem Iosephus, ubi ferrum propè iugulo suo imminere prospexit, in littus desiliit è tumulto, excelsa cubitis sex, in quo uerba faciens cum populo steterat: ascensaque inde nauicula cum duobus satellitibus suis, quæ illic applicuerat, in medium lacum refugit. Milites uero eius, ilico raptis armis, contra insidiatores irruebāt. Mox autẽ ueritus Iosephus, ne bello intestino concitato, propter paucorũ inuidiam ciuitas consumeretur, nuncium suis misit, qui eos moneret, ut propria tantum saluti consulerent: neque uero quenquam

Iosephus
uix gla-
diũ in-
diantis
euadit.

ueloc=

uel occiderent, uel arguerent noxiorum. Et illi quidem dis-
 sto parentes, conquieuerunt. Qui uero circum ciuitatē per-
 agros habitabant, auditis insidijs, & quis earum fabrica-
 tor esset, contra Iohannem ueniebant. Sed ille primus in
 Giscala patriam suam fugareceptus est. At Galilei totis ^{Fuga in-}
 iam ciuitatibus ad Iosephum confluebant. Et cum multa ^{sidia-}
 essent armatorum milia congregata, qui se aduersus Io-
 hannem communem insidiatorem adesse clamabant: unaq;
 cum eo ciuitatem, quæ illum suscepisset, ignibus traditu-
 ros: ad ea Iosephus, probare se quidem eorum beneuolen-
 tiam, impetum autem cohibendum esse dicebat: prudentia
 magis inimicos uincere cupiens, quàm perimere. His uero,
 qui de singulis ciuitatibus cum Iohanne rebellassent, no-
 minatim exceptis, quippe alacri animo suos quisque popu-
 lus indicabat, præconum uoce denunciabat, intra quinque
 dies eorum qui Iohannem nō reliquissent, patrimonia di-
 ripienda, domosq; eorum cum familijs exurendas. Et tria
 quidem milia statim ab eo reuocauit, qui profugi ante pe-
 des eius arma proiecerunt. Cum reliquis autem Iohannes
 propè mille Syris fugitiuis, transtulit se iterum in occultas
 insidias ex apertis: ac per nuncios in Hierosolymam clam
 directos, Iosephum accusabat, quod magnum exercitū col-
 legisset: iamq; nisi præueniatur ei, tyrannus metropoleos
 uenturus esset. Verum ea populus quidē præsciens, negli-
 gebat: liuore autē potentes, nōnulliq; magistratuum clam
 pecunias ad comparandos mercenarios milites, misere Io-
 hamni, ut per eos bellum cum Iosepho gereret. Decretūq;
 inter se conceperunt, quo idem Iosephus militum admini-
 stratione decederet: nō tamē id satis esse credebant: ideo-
 que duo milia & quingentos armatos, & quatuor miserūt
 nobiles uiros iurisperitos, filium Iosandrum, & Ananiam

O O 2 Sadduci,

Sadduci, & Simonem & Iudam Ionathæ filios, omnes eloquentia ualidissimos: ut eorum scilicet monitu, auerteretur ab Iosepho beneuolentia multitudinis. Et siquidem ipse sponte sua ueniret, paterentur eum rationem reddere: Sin remanere contenderet, uelut hoste uterentur. Amici autem Iosepho militem quidem ad eum uenturū esse perscripserunt, causam uero nō indicauerunt, quoniam secretum fuit inimicorum eius consilium. Vnde factum est, ut quia præcauere non potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos transfrent: hoc est, Sephoris, & Gadara, & Giscala, & Tiberias: quas tamen continuo sine armis recepit. Captos autem quatuor duces consilijs armatorumq; fortissimos, remisit ad Hierusalem: contra quos populus haud mediocri indignatione cōmotus, & ipsos, & à quibus præmissi fuerant, interfecisset, nisi ante fugissent.

Tiberias à Iosepho recuperatur, & Sephoris.

CAPVT .

XXVII.

Iohannem uero iam intra muros Ascalon, Iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post, iterum rebellauit Tiberias: habitatoribus eius Agrippam regem implo rantibus. Et cum ille constituto die ad eos nō uenisset, pauci; Romani equites ibi tum cōparuissent, à Iosepho alienati sunt. Hisq; apud Taricheas cognitis, statim defectio consecuta est. Cum uero cunctos Iosephus milites misisset frumentatum, neq; solus egredi cōtra destitutores, neq; se continere patiebatur: metuens, ne dum ipse tardaret, ante in ciuitatem regij transgrederebantur (nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat) dolo qui se deseruerant, circumuenire cogitabat. Et portas quidem Tarichearum claudi iussit, ne quis cōsiliū suū illis proderet, cōtra quos suscipiebatur. Omnibus autē scaphis, quas
in lacu

in lacu comperit congregatis (ducentæ autem et triginta fuerunt, quaterniq; nautæ non amplius singulis inerant) mature ad Tiberiadem nauigat. Cumque tanto ab ea distaret spatio, unde facile uideri non posset, inanibus scaphis in salo relictis septem ipse solus inermes satellites secum habens, propius ut conspiceretur, acceffit. Quem cum inimici adhuc maledicentes ei ex muro conspexissent, metu perterriti, et scaphas armatorum esse plenas existimantes, arma proieciunt: manusq; supplices agitates, ut ciuitati parceret, precabantur. Iosephus autem, postquam multis eos minis et exprobrationibus castigauit, primum quod bello contra populum Romanum suscepto, intestinis dissensionibus uires suas ante consumerent, inimicorumq; uota compleret. Deinde, quod securitatis sue curatorem de medio tollere properarent, ciuitatemq; non erubescerent sibi claudere, qui eam muro cinxisset: non repudiaturum se ait, si qui sibi satisfacerent: quibusq; interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem Tiberiensium potentissimi descenderunt. His autem in unam receptis nauiculam piscatoriam, et procul abductis, alios quinquaginta curiales uenire iussit, maxime notissimos, uelut illi quoq; fidem sibi præbere deberent. Deinde nouas causationes excogitans, alios insuper atq; alios obtentu foederis euocabat: ut mature Taricheas recurrerent, gubernatoribus nauium repletarum imperabat: quosq; auxissent, in carcerem collocarent: donec omnem curiam, quæ sexcetos haberet uiros, duoque milia popularium, comprehensam in Taricheas scaphis abduxit. Reliquis autem uociferantibus, Clitum quendam esse maxime defectionis autorem, iramq; ipsius poena illius precantibus satiari, nullum quidem Iosephus uolebat occidere: suorum uero satellitum quendam

Leuin, egredi iussit, qui Cliti manus abscinderet. Cum uero is præ timore solum se globo inimicorum commissurum negaret, eaq; causa indignari Iosephum stantem in scapha Clitus uideret, ipsumq; uelle descendere, ac de se supplicium sumere, ut saltem unam manum sibi concederet, orabat. Neq; hoc abnuente Iosepho, dummodo alteram sibi met Clitus ipse præscinderet, educto ille dextera gladio, leuam sibi truncauit. Tanta cum timor Iosephi inuaserat. Ita tunc Iosephus uacuis scaphis, et satellitibus septē, populo capto, rursus Tiberiadem sibi sociauit. Paucis autem diebus post, cū etiā Sephorim defecisse inter alias reperisset, militibus eam deprædari permisit: omniaq; inde collecta, popularibus dedit etiā Sephoritis. Nam et captos rapinarum damno corrigere uoluit: et retributione rerum rursus eos ad beneuolentiam reuocare.

Sephoris recuperatur a Iosepho.

Quomodo Hierosolymitæ bello se præparauerint; deq; Simonis Gioræ tyrannide.

CAP V T X X V I I I.

HAstenus apud Galileam motus erat: iamq; ab intestinis dissensionibus quiescentes, aduersus Romanos instruebantur. Hierosolymis autem Ananias pontifex et potentiores, qui non cum Romanorū parte sentirent, muros instaurare properabant: multa; bellica instrumenta, perq; omne oppidum sagittæ, aliæq; arma fabricabantur: exercitationibus iussis, manus iuuenum operā dabant. Erantq; uniuersa plena tumultus, magnæque tristitia mediocres occupauerat: multiq; futuras clades prospiciētes, fletum cohibere nō poterant: infestāq; pacem cupientibus omnia uidebantur. Belli autem incentoribus, quæ illis placerent, ex tempore fingebantur: statūsque iam tunc quasi peritura ciuitatis erat, antequam Romani uenirēt. Anano autē apparatū belli negligere cura fuit: et studioforum, quos

quos *emulatores uocabant*, amentiam ad utiliora conuertere: qui tamē uictus sit, et quis illius finis fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabatena toparchia Gioræ filius Simon, multis nouarum rerū cupidus cōgregatis, ad rapinas conuersus, nō solum domos locupletum perturbabat, uerū etiam corpora uerberibus conficiebat. Iamq; tunc certus erat incipiens tyrannidem. Ab Anano autem, missis aduersus eum militibus magistratuū, ad latrones qui erant Magade, cū his quos habebat, effugit: ibiq; manēs, donec Ananus et alij eius inimici perempti sunt. Idumæā cum ceteris populabatur: adeoq; ut magistratus eius gentis, propter cadium multitudinem et prædarum assiduitatem, collecto milite, uicos præsijs tueretur. Et Idumæe quidem res ita se habebant.

FLAVII IOSEPHI DE

BELLO IYDAICO

Liber Tertius.

De Vespasiani ducis aduentu & clade duplici Iudæorum.

CAPVT

PRIMUM.

ERONEM AVTEM, VBI res apud Iudæam non prospere gestas accepit, latens quidem, quod necesse fuit, cum timore stupor inuadit: aperte autē superbiam simulans ultro etiā indignabatur, magisq; ducis negligētia, quā uirtute hostium quæ contigerant facta esse dicebat: decere reputans, propter pondus imperij tristiora cōtemnere, uideriq; malis omnibus superiorem animum gerere. Veruntamen curis angebatur mentis eius perturbatio, cum deliberaret cuiam cōmotum crederet orientem,

O O 4 qui

qui una & Iudeos rebellantes ulcisceretur, proximásque his nationes simili modo correptas ante caperet. Inuenit igitur solum Vespasianũ his necessitatibus parem, & qui tanti belli magnitudinem suscipere posset, uirum ab adulescentia usq; ad senectutem bellis exercitatum, & qui populo Romano iam pridem pacasset Hesperiam, Germanorũ tumultu cõcussam: armisq; ante illud tempus incognitam, Britanniam uendicasset. Vnde patri quoq; ipsius Claudia præstiterat, ut sine proprio sudore triumpharet. Itaq; his uelut omnibus fretus Nero, ætatẽq; illius cum peritia stabilem cernens, obfidesq; fidei liberos, eorũq; florem manus esse paternæ prudentiæ, iam tum fortasse de tota re publica deo aliquid ordinante, mittit eum ad regendos exercitus in Syria constitutos, multis pro tempore blandimentis atq; obsequiis animarum, qualia necessitas imperare cõsueuit. Ille autem protinus ex Achaia, ubi cum Nerone fuerat, Titum quidẽ filium suum dirigit Alexãdriam, ut inde quintam itemq; decimam legiones moueret. Ipse uero trãsmissus ad Hellepontum, terreno itinere Syriã peruenit, ibiq; Romanas uires, multaque à uicinis regibus auxilia congregauit. At Iudei post malam Cestij pugnam insperata felicitate sublati, animorum impetus cohibere nõ poterant. Sed tanquam fortuna eos exagitante perciti, bellum ulterius producebãt. Denique omni, quanta fuit, manu pugnacissima congregata, Ascalonem petierunt. Ea ciuitas antiqua est, septingentorum & uiginti stadiorum spatio ab Hierosolyma distans, & iudeis semper inuisa: quæ res fecit, ut etiam tunc primis eorum incursibus propior uideretur. Tres autem uiros aggressiõis duces habebant, & corporibus & prudẽtia præstantissimos: Nigrũ Percitã, & Sylam Babylonũ, & Iohannẽ Essæum. Ascalon enim ualidis

ualidissimo quidem muro cincta erat, sed uacua penè præsi-
dijs. Vna enim cohors eam peditum, & una equitum ala
tuebatur: quibus præfectus erat Antonius. Illi quidem ira
multa uelocius itinere peracto, quoniã ex propinquo ueni-
rent, præsto erant. Antonius uero (nec enim eorũ fore impe-
tũ nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neq; mul-
titudinem ueritus uel audaciam, primas hostium coitiones
fortiter sustinuit: murumq; properantes aggredi refrena-
uit. Itaq; Iudæi, quod cum peritioribus imperiti, & pedi-
tes cū equitibus cū stipatis aut inordinati, leuiterq; armati
cū instructis, plũsq; indignationi quàm cõsilio tribuentes,
cum morigeris & nutu rectoris omnia faciētibus erāt dimi-
caturi, facilis erat aduersarijs labor. Nam ut semel eorum
primæ ab equitibus turbatæ sunt acies, fugã petunt: & mu-
rum uersus se à tergo iurgētibus incedentes, suimet ipsi ho-
stes erāt: donec omnes incursibus equitum uicti, per totum
campũ dispersi sunt, qui fuit plurimus, totũsq; habilis equi-
tantibus: quod quidẽ Romanos iuuat, ut magna quidẽ cæde
Iudæos prosternerēt. Nã & fugientes præuertendo tor-
quebant: & quos occupassent, curriculo transfigēdo infi-
nitos peremere. Alij uero alios quocũq; se uertissent circũ-
datos, exagitantes facile iaculis opprimebant. Et Iudæis
quidem propria multitudo, per desperationem salutis, soli-
tudo uidebatur. Romani uero licet bello pauci essent, rebus
tamen secundis animati, etiam superflue residui uidebātur.
Et illis quidem res aduersas superare certantibus, dum cito
pudet fugere, mutari fortunam sperant: Romanis autem,
in his quæ prospere agerent, minime laborātibus, ad maio-
rem usque diem partem pugna protracta est: donec Iudæo-
rum quidem percempta sunt decẽ milia, duoque duces Iohã-
nes & Syllas. Cateri uero & plerique sauci, cum Nigro,

qui unus restabat ex ducibus, in ciuitatem Idumæe, quæ Challis dicitur, confugere. Nonnulli tunc etiam Romanorum, in illo prælio uulnerati sunt. Sed non Iudeorum spiritus clade tanta sedatus est, multoque magis eorum dolor incitauit audaciam: et conijcentes quantum ante pedes mortuorum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad plagam alteram illiciebantur. Denique paruo tempore intermisso, quod ne curandis quidem uulneribus satis esset, cunctisque aggregatis uiribus, maiore cum indignatione, multoque plures Ascalonem recurrerant: eadem se præter imperitia, aliaque belli uitia, comitante fortuna. Etenim cum Antonius qua transituri fuerat, posuisset insidias, ex improviso in eas dilapsi, et ab equitibus circumdati, prius quam se ad pugnam componerent, iterum super octo milia procubuerunt, ceteri uero omnes aufugerunt. Cumque his Niger, multis, dum fuget, magni animi facinoribus demonstratis, et quoniam hostes instarent, in turrim quandam tutissimam compelluntur alicuius uici, cui nomen est Baldezæ. Antonius uero cum suis, ne uel moras circum turrim, quæ inexpugnabilis esset, diu tenerent, uel ducem hostium fortissimum uiuum relinquerent, ignem nastro supponunt: turrique inflammata, Romani quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro consumpto. Ille autem in castelli specus intimum ex turri saltu demissus euasit: triduumque post socijs cum fletu eum ad sepulturam inuestigantibus sese ostendit, gaudiumque insperato repleuit omnes Iudeos, tanquam dei prouidentia dux eis in posterum reseruatus. At Vespasianus Antiochiam exercitum ducens, quæ Syriæ metropolis est, magnitudine simul, aliaque felicitate, sine dubio tertium inter omnes, quæ in Romano orbe sunt, locum obtines: ubi etiam aduentu suo regem Agrippam cum omni manu propria offenderat, præstolari ad Ptolemaidem prope-

properabat. In hac autem ciuitate occurrerūt ei Sephorite ciues oppidum Galilæe colentes, soli mente pacata: qui tam suæ salutis prouidentia solliciti, quàm Romanorum uirium gnari, etiam prius quàm Vespasianus ueniret, <sup>*Sen- Cæsen-
tio Gallo fidem dederant, dextrasq; iunxerant, præsidium nio.</sup> militare susceperant. Itaque et benignissime duce suscepto, alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia promiscuant. Quibus interim Vespasianus ultionis causa poscentibus, equitum peditumque tantum numerum tradidit, quātum obstare posse arbitrabatur incurfibus, si quid Iudæi commouere tentassent. Non enim minimum esse uidebatur futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sephorim Galilæe maximam, et in loco tutissimo conditam, totiusque gentis futuram præsidio.

Descriptio Galilæe, Samaritæ, & Iudæe. CAPVT II.

Duæ sunt autem Galilæe, quæ superior et inferior appellantur, easque Phœnice et Syria cingunt. Discernit uero ab occidentis Ptolemais territorij sui finibus, quondam et Galileorum: Nunc autem mons Tyriorum Carmelus cui cōiuncta est Gabaa, ciuitas Hippeon, hoc est equitum, quæ sic appellatur ex eo, quod equites ab Herode rege dimissi coloni, eò deducebantur. A meridie autem Samaritis et Scythopolis, usque ad flumen Iordanem. Ab oriente uero Ioppe et Gadaris. Sed et Gaulanitide diffinitur, quæ etiam regi Agrippæ fines sunt. Septentrionalis autem eius tractus Tyro, itemque Tyriorum finibus terminatur. Inferioris quoque Galilæe fines quàm longi sunt, ex Tiberiade usque ad Zabulon, cui uicina est in locis maritimis Ptolemaicensium ciuitas, propagantur. Latitudine autem patet ex uico Salothi, qui in magno campo situs est, usque ad Bersabem: unde etiam superioris Galilæe latitudo incipit usque

usque ad Baca uicum, qui terram dirimit Tyrriorum. Longitudo uero eius à Talla uico Iordani proximo usque ad Berothe tenditur. Sed cum tanta sint utraq; magnitudine, tantisq; gentibus alienigenis cincte, semper tamen omnibus belli periculus restiterunt. Nam & pugnaces sunt ab infantia Galilei, & omni tempore plurimi, neque aut formido unquam uiros, aut eorū penuria regiones illas occupauit, quoniam tota opime ac fertiles sunt: omniumq; generū arboribus consita, ut etiā minime agricolandi studiosos ubertate sua prouocēt. Deniq; excoltae sunt ab incolis tota, nec pars ulla est earū otiosa, quin & ciuitates ibi crebrae sunt, ubiq; multitudo uicorum propter opulentiam populosa, ut qui sit breuissimus, supra quindecim milia colonorū habeat prorsus: ut etiā si quis magnitudine minorē Galileā dixerit, quā trans fluuiū regionē, uiribus tamen eam praeulerit. Haec enim omnis est in opere, assidueq; fructuum ferax, ut illa quae trans flumē est, licet multo maior sit: Pleraque tamē aspera atque deserta est, & nutriendis fructibus manufectis inhabilis. Galilaea uero mollities & ingenium fructuosum, campos habet cū uarijs arboribus cōsitos, tum maxime oliuetis ac uineis & palmetis excultos. Irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aquae perennis, quoties illi Syrio aestuante defecerint. Et longitudo quidē eius est à Macherunte in Pellā: Latitudo uero à Philadelphia usque ad Iordanē. Et Pella quidem quam supra diximus, septētrionalis eius est tractus: occiduus uero Iordanis: meridianum autē Moabites regio terminat. Ab oriente autem Arabia & Selbonitide, necnon & Philadelphia, itēmq;, Gerasidis clauditur. Samaricensis autē regio, inter Iudeam quidem & Galileam sita est. Incipiēs enim à uico in planicie posito, cui nomen est Genania, in Acrabatenam desinit

Fertilitas
Gali -
lae.

Samaritiae
descri -
ptio.

definit Toparchiam: sed natura nihil à Iudæa discrepat. Nam & utræque montosæ sunt & campestræ, agroque colendo molles atque opimæ, necnon & arboribus plene: pomisque tam sylvestribus quàm mansuetis abundant, eo quod natura sunt aridæ, imbriumq; satis abundant. Dulces autē per eas multimodis aquæ sunt, boniq; graminis copia. Præter alias earum pecora lactis abundant: quodq; maximum uirtutis atque opulentie specimen est, utraq; uirginitas ferta est. His aut finitimus est Anathath uicus, qui etiā Borccas appellatur, Iudææ limes à septentrione. Meridiana uero pars eius, si in longitudinem metiare, adiacenti uico Arabum finibus terminatur, cui nomen est Iordane. At Iudææ latitudo ex Iordane flumine usque ad Ioppen explicatur: Media uero ciuitas eius est Hierosolyma. Vnde quidam non sine ratione, umbilicum eius terræ, id oppidū uocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa delicijs caret, ad Ptolemaidem usq; locis extēta maritimis. In undecim autem sortes diuisa est: quarum prima est regnum, quod obtinet Hierosolymorū ciuitas, præ cæteris inter omnes accolas emīnens, uelut caput in corpore. Alijs uero post hanc toparchiæ sunt distributæ. Gofna est secunda: & post eā, Acrabata est. Deinde Thamma, & Lidda, itēque Emmaus, & Pella, & Idumæa, & Angada, & Herodiū, & Hiericus, post quam Iamnia & Ioppe finitimis præsent: & præter hanc Gamalitica, & Gaulanitis, & Bathanea, & Trachonitis: quæ etiam regni Agrippæ partes sunt. Eadem uero terra incipiens ex monte Libano & fontibus Iordanis, usque ad Tiberiadi proximum lacum, latitudine panditur. Ex uico autem, qui appellatur Pharthasus, qui ad Iuliada oppidum longitudine tendit, habitatur ab incolis Iudæis & unā Syrisque permixtis.

Iudææ
descrip-
tio.

Vnde-
cim Iu-
dææ sor-
tes.

De auxilio

DE Iudea quidem, & quibus esset cincta regionibus, quàm maxime potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sephoritis, hoc est equites mille, sexque milia peditum, Placido eos regente Chiliarcho, castris in magno campo positis bifariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendæ causa, equitatus uero in castello degebat. Vtrinque autem assidue prodeundo, & circa eam regionē loca omnia incursando, magnis incōmodis Iosephū eiusque socios, quamuis quietos, afficiebant. Et præterea ciuitates extrinsecus deprædabantur: quorumque conatus, si quando excurrendi habuissent fiduciam, repellebant. Sed Iosephus quidem aduersus ciuitatem impetum fecit, sperans eam posse capere: quā ipse, antequam à Galileis desisteret, ita muris cinxerat, ut Romanis quoque esset inuicta. Vnde etiam de spe decidit, cū & ui & suasu infirmior Sephoritis fuisset inuētus: magisque in Iudea bellum accendit Romanis, indigne ferentibus insidias. Et propterea nec diē nec nocte ab agrorū depopulatione cessantibus, sed passim diripientibus quicquid rerū in his reperissent. Qui tamen cum mortem pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitium capiebant: Ignis uero & sanguis Galileam totam repleuerat, nec quisquam expers eius acerbitalis aut eladis erat: unam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Iosephus communierat. Titus autem Alexandriam transmissus ex Achaia, citius quàm per hyemem sperabatur, manum quidem militum, cuius causa directus fuerat, suscepit: contemptoque usus itinere, mature ad Ptolemaidem peruenit. Cumque ibi patrem suum reperisset, duobus que ille secum

secum habebat, agminibus (erant autem nobilissimæ quinta & decima legiones) iunxit etiam quas ipse abduxit, quintam & decimam. Eas autem sequebantur etiam decem & octo cohortes, quibus accessere ex Cæsarea cum unaquaque ala equitum & alæ quinque Syrorum itidem equitum. Decem autem cohortum singulæ mille pedites habebant: in cæteris uero tredecim sexcenti pedites: & centeni uiceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam à regibus congregatum est. Antonius enim & Agrippa & Soëmus, bina milia peditum, & sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabiæ quoque rex Malachus, præter quinque milia peditum, equites mille misisset, quorū pars maior erant sagittarij: ut tota manus computata cum regis, decem milia circiter peditum equitumque colligeret, præter calones, qui plurimi sequebantur: & meditationi bellicæ assueti, nihil à pugnacissimis aberant: quod tempore quidem pacis, dominorum exercitationibus interessent, belli autem pericula cum ipsis experirentur: & neque peritia, neque uiribus, à quoquam nisi à dominis uincerentur. Qua quidem in re nimis admirandam quis existimauerit Romanorum prouidentiam, ita seruos instituentium, ut non solum uitæ ministerio, sed belli etiam necessitatibus utiles sint. Quod si quis eorum aliam quoque respexerit militiæ disciplinam, profecto cognosceret tantum eos imperium non fortune munere, sed propria uirtute quæsisse. Armis enim uti non ex bello cœperunt: neque solum, si necesse sit, manus mouent, cum in pacis otio cessauerint, sed armis ueluti natura coherentes, nullas capiunt exercitationis inducias, nec tempora præstolantur. Meditationes eorum nihil à uera cōtentione discrepant: sed in dies singulos militū quisque oibus armis, tanquā in procinctu positus, exercetur,

exercetur, quo etiā facillime praelia tolerant. Nec enim uel ordo neglectus eos à consueta dispositione dispergit, neque metus aut sumptus remouet aut lassitudo. Vnde sequitur ut semper superent, quos non itidem confirmatos inuenerint. Nec errauerit, si quis eorum meditationes conflictus esse dixerit sine sanguine, contrāque praelia meditationes esse cum sanguine. Nec enim cursu capi faciles sunt hostibus, sed quocūque in hostilem terram irruerint, ante castrorū munitionem nunquā praelium sumunt. Quae quidem nō leui opere, neque iniquo loco erigūt, nec omnes inordinate describunt, sed si quidem inaequale solum fuerit, contemplantur: quatuor uero angulis eorum dimensio designatur. Nā & fabrorum multitudo, & ferramentorum copia quae usus extructionis poposcerit, sequitur exercitū. Et interior quidem pars castrorum tabernaculis distribuitur, ambitus aut eorum extrinsecus muri faciem praefert: ordinatis etiā turribus pari spatio dispositis, quarum interualla telis atque balistis, alijsq; machinis saxa intorquentibus, omnibus instrumentis missilium complent, ut cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. Ex omni autem muri parte, quatuor portas aedificāt, tam iumentis aditu faciles, quā ipsi, siquid urgeat, intrò currentibus latas: intus autem castra uici spatijs interpositis dirimunt, mediāque tectorū tabernacula collocant, & inter haec ducis maximi diuinū templo simillimum prorsus, ut quasi repentina quaedam ciuitas exstat: forum quoque & opificum stationes, & sedes militū primatibus, ordinumque principibus, ubi si qua sit inter alios ambiguitas iudicent. Ipse uero ambitus, & omnia quae in eo sunt, multitudine simul & scientia fabricantium opinione citius cōmunitur. Quasi res urgeat, fossa extrinsecus cingitur, depressa cubitis quatuor, pariq; spatio lata.

Armis

Armis autem septi, per contubernia cum decore atq; otio in tētorijs aguntur: omniāq; ab his ordinate etiam alia cautēque per contubernia expediuntur: ueluti si ligno aquāue opus sit aut frumento. Nec enim cœna uel prandium cū uoluerit, in potestate cuiusque est. Simul autem omnibus somnus est, excubias et uigilandi tempora buccinæ significant. Neque omnino quicquam quod sine edicto geratur. Mane autem milites quidē ad centuriones, illi uero ad Chiliarcham conueniunt salutatum: cum quibus ad summum omnium ducem uniuersi ordinum principes. Ille autem his signum aliāque dat ex more præcepta proferēda subiectis: quæ quidem etiam cum in acie sunt agentes, citius parent: ut si res exigat, incursibus eius itēmq; reuocationibus uniuersi pariter obsecundent. Cum autem castris egredientum est, tuba indicium facit: nemoque otiosus est. Sed uel solo nutu moniti, tabernacula colligunt, omniāq; ad profectionem instruunt. Deinde iterum tuba ut sint parati significat. Illi autem cum mulos et iumenta sarcinis onerauerint, uelut in curruli certamine signum expectāt. Castra uero incendunt, eo quod sibi alia munire facile sit, et ne quando hostibus eadem usui sint. Et tamen tertio quoque tubæ signo indicant, ut exeatur: urgendo aliqua ex causa morantes, ne quis ordinem deferat. Dextrāque duci precoastans, si ad bellum parati sunt, uoce patria percontatur. Illiq; toties alacri et magna uoce paratos esse se respondent, interrogantēque præueniunt: et Martio quidem spiritu repleti cum clamore dextras erigunt. Deinde otiose, et cum omni decore progredientes ambulant, suum quisque ordinem uelut in bello custodiens, pedites quidem thoracibus et galeis septi, et utroque latere sicas ferentes. Leuius autem gladius multo est longior, cū dexter mē-

P p surā

suram palme non excedat. Qui uero ducem stipant lecti pedites scuta & lanceas portant: cetera manus hastas & clypeos longos ferramq; & corbem & sarculam & securim, necnon & habenam & falcem & catenam, triduiq; uiaticum, ut parum intersit inter onusta iumenta & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior, & contus in manu, transuersusq; ad equi latus clypeus, ternaque super pharetram uel amplius dependent lata cussi de iacula, nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassides uero & thoracas peditibus habent similes: nulloque armorum genere ab equitum alis discrepant lecti qui circum ducem morantur. Agmen autem semper cui sorte id obtigerit, antecedit. Talia quidem sunt Romanorum itinera & mansiones, itemq; armorum uarietas. Nihil uero nec in praelijs inconsultum aut subitum agunt: sed omnia semper sequuntur facta sententia: opusq; adhibetur ante decretis. Vnde aut minime peccant: aut si peccauerint, facilis est errati correctio. Fortune autem successibus meliores consiliorum, etiam si aliter successerit, arbitrantur euentus: quae si bonum quidem fortuitum illiciat, ut diuina providentia non esse credatur. Quae uero ante cogitata fuerint, etiam si aduersus casus exceperit, bene iam meditados exhibeant ad cauendum ne idem rursus cueniat, & bonorum quidem fortuitarum non is autor sit cui contigerint, tristium uero quae in otijs acciderint: saltem quod rectum consilium coeperint, uideatur esse solatio. Armorum quidem exercitatione comparant, ut non modo corpora, sed animi quoque militum fortiores sint. Maior autem illis est ex timore diligentia. Namq; leges apud eos non desertionis solum uerumetiam minime negligetiae sunt capitales: ducesq; magis quam ipse leges terribiles. Namq; bonos honorado re-

dimunt,

dimunt, ne in coërcendis noxijs sint crudeles. Tanto autē obsequio rectoribus parent, ut et in pace ornamento sint, et in acie corpus unum, totius conspiciatur exercitus. Sic eorum copulati sunt ordines, ita circumduci sunt mobiles: et acutis auribus ad præcepta, oculisque ad signa, et ad opera manibus: unde facere quidem semper strenui sunt, pati uero tardissimi. Nec est ubi præliantes aut multitudinem hostium, aut consilia sensere ducum, aut difficultatem regionum: sed ne fortunæ quidem succubere. Nam et eam certiores putant esse uictoriam. Quorum igitur actus ex consilijs incipiunt deliberantes, adeo extremus paret exercitus. Quid mirum si Euphrates ab oriente, et Oceanus ab occidente, itémque à meridiano tractu Libyæ fertilissima regio, et à septentrione Rhenus atque Ister sunt imperij limites, cum minorem esse possidētibus possessionem recte quis dixerit? Hæc ergo quæ profectus sum, non tam proposito laudandi Romanos, quàm solatio deuictorum, et ut nouarum rerum cupidos deterrerem: fortasse autem ad experientiam proderunt bonarū artiū studiosis, Romanæ instituta militiæ nesciētibus: redeo tñ unde digressus sum.

Impetus Placidi aduersus Iotapatam. CAPVT IIII.

Vespasianus quidem unà cum Tyto filio suo in Ptolemaide interim degens, ordinabat exercitum. At uero Galileam peruaserat Placidus, ubi maximam eorum quos comprehēdisset multitudinem, interemit: hæc autem fuit Galileorū imbecillior turba, animisq; deficientes, pugnacissimos autem ut uidit semper in ciuitates confugere, quas Iosephus communierat, in Iotapatam, quæ omnium tutissima erat, impetum uertit, existimans eam repentino aggressu facillime captum iri, magnamque et sibi ex care alios apud rectores gloriā comparādam, et illis cō-

Pp 2 modū

modum ad reliqua maturius explicanda, quasi metu cessuris alijs ciuitatibus, si quæ ualidissima esset, occupatam uiddissent. Multum tamen opinione deceptus est: Iotapateni enim, cum eius impetum præsensissent, prope ciuitatem aduenientem excipiunt: congressique cum Romanis, ex improviso plurimi, et ad pugnam parati, necnō et alacres (quippe ut pro salute patriæ, item coniugū liberorumque dimicantes) in fugam eos uertunt, multosq; sauciant, septem solum interfectis: qui nāq; solum inordinate pugna discessere, septisq; undique corporibus leuiter fuerant uulnerati: cum Iudei magis quoque eminus iaculari, quàm manus conferere inermes cū armatis confiderent. Ex ipsis autem Iudeis tres ceciderunt, paucis præterea sauciatis. Placidus quidem, quod impetu suo uel ciuium languidior inuentus esset, aufugit.

Galilæa à Vespasiano inuaditur.

CAPVT V.

Vespasianus uero ipse Galilæam cupiens inuadere, ex Ptolemaide proficiscitur, ordinato militum itinere, sicut Romani consueuerunt. Auxiliatores enim qui leuius armati essent, itēque sagittarios præire iussit, ad repentinus incursus hostium cohibendos, et ut suspectas atq; opportunas syluas insidijs scrutarentur: cum quibus etiam erat Romanorum armata portio. Eos autem sequebantur de singulis Hecatontharchis: dein equites peditēsque et armaturam suam ferentes, mensurāsque castrorum. Post hos stratores uiarum ibant, qui aggeris maligna corrigerent, ac deuia complanarēt, syluāsque obstantes præciderēt, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas, itēque subiectorum sibi rectorum sarcinas, et tuitionis causa multos cum his equites ordinauit. Post quos ipse ueniebat, lectos pedites equitēsque, necnō et lancearios secūducens,

ducens, equitumque præterea suorum agmine comitatus. De singulis enim turmis, proprios ceterum et viginti equites deputatos habebat. Hos sequebantur, qui expugnandis ciuitatibus machinas et cetera tormenta portarent. Deinde rectores, itemque præfecti cohortibus Chiliarchi, stipati lectis militibus. Et post hos circum aquilam signa alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præest, quod et uniuersarum auium regnum habeat, et sit ualidissima. Itaque illam et principatus insigne putant, et omen uictorie, quodcumque bello petierint. Sacras uero signorum effigies iidem sequebantur cornicines, et post eos acies, in latitudinem senis digesta militibus. Hisque adhaerebat ex more quidam Hecatontarchus, discipline atque ordinis custos. Serui autem singulorum agminum cincti cum pedibus erant, mulis alijsque iumentis aduehentes militum sarcinas. Omnium uero agminum postrema erat mercenaria multitudo: eamque armorum coactores sequebantur armati pedes, equitumque non pauci. Ita peracto itinere, Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: ibique positis castris, quamuis promptos ad bellum milites continebat, unâ et ostendendo exercitum, quo hostes metu percelleret, spatiumque indulgendo poenitudinis, siquis ante prælium uoluntatem mutaret: nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaque multos quidem rebelliones fūgere uel solus fecit ducis aspectus: metum uero uniuersis incussit. Iosephus enim eiusque socij, qui non longe à Sephori castra posuerunt, ubi bellum appropinquare cognouerunt, et iam iamque Romanos prælio secum congressuros, nō modo ante pugnam, sed antequam hostes omnino conspicerent, fuga disiecti sunt. Cum paucis autem relictis Iosephus, ubi se animaduertit neque ad excipiendos hostes suffi-

cientē manum habere, Iudæorumq; animos concidisse: ac, si fides his haberetur, plerosque libenter ad hostes defectū ire, iam tum quidem bello omni quiescebat: quā longissime autē periculis abesse decreuit: abductisq; qui secum remanserant, in Tiberiada confugit.

Gadaræ expugnatio. CAPVT VI.

Vespasianus autem Gadarensium ciuitatem aggressus, primo impetu capit, quod eam pugnaci multitudine uacuum reperisset. Deinde hinc trāsgressus interiorius, cunctos etiam puberes interfecit: cum Romanos odio gentis, et cladis memoria quam pertulerat Cestius, nullius etatis misericordia commoueret. Incendit autem non solum ciuitatem, sed etiam omnes circum uicos, et municipia quedam penitus desolata: nonnulla uero, quorum habitatores ipse cepisset. Iosephus autem, quā tuitionis causa optauerat ciuitatem, ipse metu repleuit. Nam Tiberienses nunquam eum, nisi de omni bello desperasset, in fugam uersum iri credebant: neque in hoc eos uoluntatis eius fallēbat opinio. Videbat enim res Iudæorum, quorsum euaderent: unāque illos uiam salutis habere si propositum mutauissent. Ipse uero, quamuis adhuc sibi speraret à Romanis ueniā tribuendam, mori tamen sepe maluisset, quā prodita patria, cum dedecore administrationis sibi creditæ, apud illos feliciter agere, contra quos fuerat missus. Decreuit igitur Hierosolymam primatibus, quemadmodum sese res haberent, cum fide perscribere: ne uel nimis extollendo uires hostium, timiditatis postmodum argueretur: uel minus aliquid nunciando, fortasse coepti etiam poenitentes ad ferociam reuocaret: atque si foedus eis placeret, cito rescriberent: aut si bellandum esset, dignum ei contra Romanos exercitum mitterent. Ille quidem hac
epistola

epistola scripta, mature dirigit qui in Hierosolymam literas ferret.

Iotapatæ obsidio.

CAPVT VII

Vespasianus autem Iotapatā excindere cupiēs (nam in eam plurimos hostium refugiisse cognouerat, et præterea ualidissimum hoc eorum esse receptaculum) præmittit pedites cū equitibus, qui montanū iter coequarent, saxis asperum, ac peditibus quoque difficile, omnino uero equitibus inuiū. Et hoc quidem quatriduo fecere quod iussum est, latamq; aperuere exercitui uia. Quinto autem die, qui mensis Maii uigesimus et primus erat, prior Iosephus in Iotapatam ex Tiberiade uenit, abiectosque Iudeorum spiritus erigit. Cum uero transitum eius Vespasiano quidam transfuga nunciasset, utq; mox ciuitatem peteret incitaret, ueluti cum ea totam Iudeam capere posset, si Iosephum subiugasset. Hoc ille nuncio proxima felicitate percepto, dei prouidentia factum ratus, ut qui hostium prudentissimus uideretur, ultro se etiam in custodiam traderet uoluntariam: statim quidem cum equitibus mille Placidum mittit, unāque ducem primum Ebutium, tam manu quā prudentia uirum insignem, circūuallare ciuitatem iussit, ne clam exinde Iosephus elaberetur. Postero autem die cuncta manu comitatus ipse consequitur, et post meridiem usque acto itinere, ad Iotapam peruenit. Abductosque in septentrionalem eius partem exercitu, in quodam tumulto castra ponit, distante ab oppido stadijs septē. Consulto autem quā maxime conspici ab hostibus afflabat, ut uisu attoniti turbarentur. Quod etiam factum est: eosque tantus continuo stupor inuasit, ut muris egredi nullus auderet. At Romanos quotidie ambulādo fatigatos, ciuitatē statim aggredi piguit, ob eandem causam duplici

Pp 4 acie

acie circumdato oppido, tertium extrinsecus agmen equitū posuere, omnes Iudæis exitus obstruentes, sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit. Quippe in bello, nihil est necessitate pugnacius. Itaque postridie impetu in muros facto, Iudæi primo quidem locis suis manentes, Romanis castra ante muros habentibus resistebant. Postea uero quā Vespasianus et sagittarios et fundibulatores, omnēque iaculorum multitudinem adhibitam, missilibus in eos permisit uti: atque ipse cum peditibus in aduersum collem, unde murus* expugnabilis erat, niti coepit.

Ab inexploratis
pugnabilis.

Tunc ciuitati metuens Iosephus, et cum eo cuncta Iudeorum profiliat multitudo: omnesque in Romanos pariter irruentes, procul à muris eos deterruere, multa manu simul et audacia patrando facinorosa: neque minora tamen patientur quā faciebant. Nam quantum ipsos salutis desperatio, tantum pudor incendebat Romanos. Et hos quidem peritia cum fortitudine, illos autem duce iracundia ferocitas armabat. Denique cum toto die pugnatum fuisset, prælium nox diremit: in quo Romanorum plurimis sauciatis, tredecim interfecti sunt: Iudeorum autem cū sexcenti essent, uulnerati septem, et decem ceciderunt. Nihilque minus, Romanis postridie iterum irruentibus occurrunt: multoque fortius restiterunt: ex eo scilicet fidutiam nacti, quod eos pridie præter spem sustinuerant. Sed eos quoque pugnaciores experti sunt, quod eorum iracundiam pudor incenderat, uinci credentium, nisi cito uicissent. Itaque per dies quinque Romanis minime ab aggressione cessantibus, etiam Iotapatenorum excursusangebantur, murique fortius oppugnabantur. Et neque Iudæi uires hostium formidabant, neque Romanos difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim Iotapata paulominus tota in rupes est, ex alijs quidem partibus undique

Situs Iotapatae.

undique uallibus immensis præceps, ut earum altitudinem oculis deprehendere cupientium aspectus ante deficiat. Ab una uero tantum Boreæ parte adiri potest, ubi per trāsuer- sum latus desinentis mōtis ædificata est: quod quidē ipsum muro ciuitatis Iosephus fuerat amplexus, quo inaccessa essent hostibus superiora cacumina. Alijs uero circum mon- tibus tecta, prius quàm in eam perueniretur, à nullo pote- rat conspici. Iotapata quidem sic erat communita. Vespasianus autem et cum natura loci simul certandum putans, et cum audacia Iudeorum, incipere obsidionem acriter statuit, aduocatisq; rectoribus sibi subditis, de aggressu deliberabant. Cùmque aggerem fieri placuisset, qua par- te murus facilis erat accessui, totum ad comparandam ma- teriam misit exercitum: oppidoq; propinquis montibus ex- cisis, magnaq; ui lignorū et lapidum congregata, scutisq; minoribus siue ancilibus ad euitanda iacula desuper missa per ualles dispositis, sub eorum defensione aggerem con- struebant. Nulla autem noxa uel minima telorum erat, quæ de muro iacerentur. His autem alij terram ex propinquis tumulis eruentes, sine intermissione suppeditabant: cun- ctis trifariam distributis, nullus erat otiosus. At Iudei su- per eorum tegmina, saxa ingentia et omne telorum genus curabant immittere: quæ licet minime penetrarēt, magnos quidem crepitus dabant, et horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Vespasianus machinis missilium circumpositis (erāt autem omnes centum sexaginta) in eos qui super murum astarent, iussit tela contendere: simulq; ex balistis lanceæ percurrerant, saxaq; tormentis ingentia mittebantur, ignisq; et sagittarum frequentissima multi- tudo, quæ non solum murum, sed etiam totum intra ia- ctum earum spatium Iudeis inaccessum fecere. Arabum

Studium
Vespasia
ni circa
obsidio-
nem Io-
tapate.

Aggerem
tractus
murus al-
tior.

Pp 5 enim

enim sagittariorum manus, et iaculatores, itemque fundibulatores et omnes machine telis operabantur. Neque tamen his Iudei prohibiti, ne desuper ulciscerentur, quieti erant: sed excurrendo per cuneos more latronum, tegmina operantium dissipabant, nudatosque feriebant: uel si quando illi cessissent, aggerem dissipabant, uallorumque munimenta cum ancilibus igni tradebant: donec Vespasianus cognito, huiusmodi causam ex distributione operum contigisse, quod interiecta spatia Iudeis locum aggrediendi preberent, adunauit tegmina: coniunctisque pariter uiribus obreptiones hostium præpeditæ sunt. Erecto autem propemodum aggere: pauloque minus equato propugnaculis, indignum esse ratus Iosephus, nihil contra moliri, quod oppido saluti foret, conuocat fabros, murumque altius iubet extolli. Cum illi iam multis obstantibus iaculis minime edificare posse firmarent, hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos bouum coria extendi præcepit, quæ missos tormentis lapides sinuata susciperent, quibusque repulsa tela cætera delaberentur, et ignis humore languesceret. Hisque ante fabros oppositis, illi murum die noctuque operando, ad uiginti cubitorum altitudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo constructis, nimisque ualidis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem se esse credentibus, magnum somnium comparauit, tam Iosephi molitione, quam oppidanorum obstinatione perterritis.

Obsidio Iotapatenorum à Vespasiano, & diligentia Iosephi, deque Iudeorum excursionem in Romanos.

CAPVT VIII.

AT Vespasianus et calliditate consilij, et hostium audacia magis irritabatur: quoniam recepta ex munitione fiducia, Romanos ultro incursabant: inque dies singulos

los prælia cateruatim, & cuiuscunq; modi latrocinales do-
 li, & eorum quæ casus obtulisset, rapinæ aliorumq; incē-
 dia fiebant: donec Vespasianus retento milite à pugna, sta-
 tuit obsidere ciuitatem, ut eam usui necessariorum penuria
 caperet. Aut enim coactos inopia sibi supplicaturos, aut si
 ad finem usque in eadem pertinacia durauissent, fame con-
 sumendos eius habitatores putabat: multoq; faciliores pu-
 gne fore, si post interuallū rursus anxius incubuisset. Itaq;
 omnes exitus eorum asserruari præcepit. Illi autem frumen-
 ti quidem, aliarūque omnium rerum intus habebant co-
 piam, præter salē. Aquæ uero penuria eos affligebat: quia
 neque fons erat intra ciuitatem, & imbre contentis habi-
 tatoribus, rara est in illo tractu æstiuus mensibus pluuia.
 Quo tempore obsesti etiam hoc uehementius afficiebātur,
 quod arcendæ siti fuerat excogitatum: quodque fieri, ac ue-
 lut omnis aqua iā defecisset, ægre ferebāt. Iosephus enim,
 & cum ciuitatem uideret abundare alijs rebus, fortēsque
 animo uiros esse, quo longiorem Romanis obsidionem fa-
 ceret, quàm sperabant, iam tunc potius mēsurā ciuibus mi-
 nistrabat. Illis autem conseruari aquā penuria grauius esse
 uidebatur: amplioremq; cupiditatem mouebat, quod ius
 bibendi liberū non haberent: ac uelut ad extremā sitim per-
 uentum esset, labori cedebant. Hoc autē modo affectos, Ro-
 manos latere non poterat, qui ex aduerso colle trans murū
 in unū cōfluere locū, & aquæ mēsurā accipere p̄spectabāt:
 quod etiā balistarum peruenientibus telis, plurimos occide-
 bant. Vespasianus quidem nō multo post, exhaustis puteis,
 ipsa sibi necessitate traditū iri ciuitatē sperabat. Iosephus
 autē, ut hāc eius spem frangeret, iussit quā plurimos per
 murorū pinnas, demersa undis atq; humida uestimēta sus-
 pēdere, ut oēs repētē aqua p̄fluerent. Ex quo mœror simul
 Romanis,

Romanis, ac timor erat, cum tantum aquæ uiderent eos ludibrio consumere, quos potu indigere credebant. Denique dux belli etiam ipse, quia penuria ciuitatem posse capere desperasset, iterum consilium ad uim atque arma conuertit: Iudeis id quoque maxime cupientibus: quod nec se, nec ciuitatem saluam fore credebant, priusquam fame uel siti perirent, mortem bello optabant. Iosephus tamen, præter hoc etiam aliud consilium, quo sibi copia pararetur, per quandam uallem deuiam, propterea quæ minus curiose habitam à custodibus, excogitauit. Mittendo enim per occiduas eius partes literas, ad quos uellet Iudeos, extra ciuitatem degentes, ab his omnia usui necessaria, et quæ in ciuitate defecerant, accipiebat: mandato commeantibus, ut plerumque ad excubias reperent, terga uelleribus tecti: quasi qui eos nocte uidissent, canum similitudine fallerentur. Idque factitatum est, donec eius fraudem uigiles persenserunt, uallemque cinxerunt. Itaque tunc Iosephus non diu ciuitatem sustinere posse prospiciens, suamque pariter salutem, si uellet remanere, desperans, cum optimatibus de fuga tractabat. Verum id populus sensit, et circa eum susus, ne sese negligeret, precabatur, in quo solo recumberent. Ipsum enim saluti esse ciuitati manentem, uelut omnes eius causa alacri essent animo certaturi. Quod si etiam capiantur, eundem solatio fore. Decere autem illum nec inimicos fugere, nec amicos deserere, aut quasi ex naui tempestate oppressa desilire, qui ad eam tranquillo mari uenisset. Ipsum enim magis demersurum esse ciuitatem: cum iam nemo audebit hostibus repugnare, si discessisset cui confiderent. Iosephus autem quod sibi caueret occultans, illorum commodo se exitum parare dicebat. Nam intra ciuitatem manendo, neque seruatis grande aliquid se profuturum, et si caperentur, unum cum

Prudentia Iosephi.

cum his esse frustra periturum. Obsidione uero liberatus, extrinsecus maximo eis emolumento fore. Mature enim cōgregatis ex territorio Galilæis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturū: nunc autem nō uidere, quid apud eos residens, utilitatis afferret, nisi quod Romanos ad obsidionem magis incitaret, ut se caperent magnipendentes. Quem si fugisse cognouissent, multum essent de obsidionis impetu remissuri. Non flexit his populum Iosephus, sed hoc circumsistere se magis incendit. Denique pueri & senes, itēque mulierculæ cum infantibus flentes, ad eius pedes accedebant, eūque omnes complexi tenebant, & ut fortunæ socius sibi remaneret, cum ululatus supplicabāt: non inuidia salutis eius, quātum ego arbitror, sed propria spe. Nihil enim se mali, remanente Iosepho, existimabant esse passuros. Ille autē siquidem paruisset, hæc preces esse ratus: custodiam uero, si per uim cogeretur (multam enim ex intentione discessus etiam querelarum misericordia fregerat) remanere statuit. Communiq; desperatione ciuitatis armatus, & nunc tempus esse dicens pugnam incipere, cum spes nulla salutis est: pulchrūque uitam pacisci pro laude, ac forti aliquo patrato facinore in memoriam posteritatis occumbere, ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis ergo egressus, disiectis custodibus, usque ad Romanorum castra excurrebat, & nunc pelles aggeribus impositas, sub quibus tendebant, discerpere: nunc operibus ignem immittere. Posterōque die similiter ac tertio per aliquot dies ac noctes bellando collaborabant. Sed Vespasianus Romanos his excursibus male affectos aspiciens (nā & terga dare Iudeis pudebat, & fugientes insequi armorum pondere tardabantur: cum Iudei semper aliquid agentes, priusquam paterentur, in ciuitatem refugerent) armatis
imperat,

imperat, ut eorum impetum declinarent, néue cum hominibus mortis audis manum confererent. Nihil esse fortius desperatis. Restingui autem illorum impetus, si proposito careant, quasi flamma si materiam non inueniat. Ad hoc oportere Romanos cautius querere uictoriam, augendæ possessionis causa, non ex necessitate pugnantes. Per sagittarios autem Arabiam & Syriæ & fundibularios, perque saxa tormentis emissa plerunque repelebat Iudæos. Nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autem his quidem male acceptis cedebant: uerum minus missa inter iactum subeuntes, seuius Romanis instabant: cum neque corpori, neque animæ parcerent: sed per uicem utrinque pugnarent: suorum quisque laborantibus subuenientes.

De pugna Vespasiani contra Iotapatam ex ariete, & alijs tormentis bellicis.

CAPVT IX.

Aries.

Igitur Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis hostiumque incurfibus obsideri, cum propè iam muris aggeres æquarentur, arietem admouere decreuit. Est autem aries, immensa materia, malo nauis æsimilis: cuius summum graui ferro solidatū est, in arietis effigiem fabricati, unde etiam nomen accepit. Dependet autem funibus medius ex trabe alia, uelut ex trutina, palis utrinque fultus bene fundatis. Retrorsum autem magna uirorum multitudine repulsus, hisdémque simul rursus impellentibus missus, in fronte prominente ferro moenia percutit: nec est ulla tam ualida turris, aut murorum ambitus adeo latus, ut & si priores ictus fortiter sustinuerit, æsiduos uincat. Ad huius periculum rei, duci Ron ano transire placuit, ut capere oppidum properanti: quoniam perniciosum uidebatur obsidio, Iudæis minime quiescentibus. Itaque

Romani

Romani quidem balistis, cæterisq; missilian machinis, ut facilius ferirentur, qui de muris obstare tentassent, propius adhibitis utebantur: Neque sagittarij aut fundibulares longius aberant. Cum uero ea causa muros nemo auderet ascendere, ipsi arietem applicabant gradibus, desuper itemq; pellibus septum, tam pro sui defensione quam machine. Et primo quidem impetu moenia concussa sunt: clamorque oppidanorum, uelut iam capti essent, maximus factus est. Iosephus autem eundem locum sæpe feriri, neque multo post murum disturbatum iri prospiciens, quo commento uim machine paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis confertos, qua semper impetum arietis ferri uiderent, demitti iussit ex muro: ut eo modo secundi ictus errarent, aut etiam excepta uulnera laxitas frustraretur. Quæ quidem res multum Romanis more attulit. Nam quocunque hi machinam conuertissent, contra illi qui super murum stabant, paleariam traducentes saccos, ictibus supponebant: nihilq; murus percussione ledebatur, donec etiam Romani aduersus hoc aliud machinati sunt: proceris enim contis exhibitis, in his summis falces quibus saccos abscinderent alligarunt. Cum autem hoc modo efficax esset opus arietis, ac murus (quia recens edificatus erat) ictibus cederet, quod reliquum erat Iosephus eiusq; socij ad ignis auxilium se contulerunt: accensumque totum quod aride fuit materie, tribus ex locis pariter inflammare, unaque machinas et propugnacula Romanorum et aggeres concremarunt. Illi uero non sine malo subueniebant, audacia simul eorum territi, et ne adiumento essent, flammis proruentibus impediti: quæ aridum nactæ fomitem et præterea bitumen ac picem, necnon etiam sulphur, opinione citius uolitabant: operaque Romanorum multo labore

De Eleazar quoque
dam fortitudine
insigni.

Machinæ Romanorum
incensæ.

Vespasianus in pla-
ta uulne-
ratur.

bore curata, unius horæ spatio pessum dederant. Hic etiã uir quidam Iudeus, prædicatione ac memoria dignus inuẽtus est, Addei filius Eleazarus, cui Salab Galilææ patria fuit. Is enim saxũ ingens alte sublatum, tanta ui super arietem ex muro demisit, ut machine caput abrumperet, idq; ex medijs hostibus saltu ad eos delatus auferret, nulloque metu reportaret ad murum. Postremo tãquam signum quo tela mitterent, hostibus positus, nudo corpore quinque sagittarum uulneribus fixus est: earumque nulla respecta, ubi murum ascendit unde iam uideri ab omnibus poterat, sua audacia ibi constitit, contractusque dolore plagarum cũ ariete decidit. Post hunc fortissimi extiterunt duo fratres Nethiras, et Philippus de uico Rom Galilææ. Qui cum super milites decimæ legionis profilijsent, tãto impetu uisq; transgressi sunt, ut et acie Romanorum perrumperet, quique aduersum ierant, omnes in fugam uerteret. Præter hos Iosephus quoque, et cætera multitudo, raptis ignibus machinas et refugia, cum operibus quante itẽque decimæ, et eius que terga dederat legionis, incendunt. Ceteri autem qui mox consecuti sunt, et instrumenta et omne genus materiæ obruere. Rursus autem Romani post meridiem, erectum arietem ad eam muri partẽ, que pridẽ quassata fuerat, appulere: ibiq; defensorũ eius quidam, Vespasiani plantam sagitta percussam leuiter uulnerat, quia uis teli spatio defecisset. Maximam tunc id Romanis perturbationem fecit. His enim, qui propẽ aderant, uiso sanguine perterritis, per omnem famam cucurrit exercitum: reliquæque obsidione, pleriq; cum stupore atque formidine ad ducem belli concurrebant, et ante omnes Titus aderat, metuens patri. Vnde contigit ut et beneuolentia circa rectorum, et filij trepidatio cõfunderet multitudinẽ. Facile tamen

tamen pater & timore filium, & perturbatione liberauit exercitum. Superato enim dolore vulneris, & ab omnibus qui sui causa pertimuerunt conspici studens, bellum in Iudeos scuius incitauit. Nam uelut ultor ducis, quisq; imperatoris omne periculū adire cupiebat: & clamore alius alium adhortantes, murum petebant. Iosephus autē cum suis socijs, licet assiduīs balistarum itēque tormentorum ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebantur à muro: sed flammis & ferro & saxis eos oppetiere, qui arietem protecti parmis impellerent. Nihil autem aut parum proficiebant, cum sine intermissione procumberent in cōspectu hostium positi, quos ipsi contra uidere nō possent. Nam & suis ignibus collucentes, tanquam si dies esset, & certum erat hostibus signum quò tela dirigerent: machinisq; procul non apparentibus, missilia cauere non poterant. Ergo propterea nō tam balistarum quàm iaculorum ui, simul multi transfigebantur: missaq; machinis saxa & murorum minas auferebant, & frangebant angulos turrium. Virorum autem nulli tam fortiter constipati erant, ut non usque ad extremam aciem saxi magnitudine ac uiolentia sternerentur. Sciet autem aliquis, huius machine uis quantum ualeat, ex his que illa nocte contigerant in muro cuidā ex circūstantibus: Iosippo saxo percusso caput auulsum est, eiusq; ad tertiū stadium ueluti funda excussa caluaria. Interdiu quoq; pręgnātis foemine trāsiecilo utero, ad dimidiū stadium infans abactus est: tanta tormento uis fuit. Ergo machinis terribilior erat impetus & missilium strepitus. Crebri autem mortui, cum per muros deicerentur, sonabant: & acerbissimus quidem intus excitabatur mulierum clamor: extrinsecus autem occumbentium gemitus concrepabant: totusq; ambitus muri, ad quē pugnabatur,

Qq sanguis

Al. uix.

sanguine confluebat, iámq; ascendi poterat congestione ca-
dauerum. Montibus autem resonantibus, multo amplius
horroris ex clamoribus ascendebat: nec quicquam illi nocti
defuit, quod uel auribus uel oculis terrorem posset incute-
re. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ce-
ciderunt, plurimi etiam sauciati, & tamen* ui circa matu-
tinas uigilias, murus assiduis machinarum ictibus cecidit.
Túmque illi quidē corporibus atque armis septi, eam par-
tem quae deiecta fuerat, priusquā Romani pontes appone-
rent, munierunt.

De iterata impugnatione Iotapatenorū. CAPVT X.

MAne autem Vespasianus ad occupandam ciuita-
tem iam ducebat exercitum, ex nocturno labore
paululum recreatum. Idémque cupiens de conuulsa muri
parte, alios propugnatores adducere, equitum quidem for-
tissimos equis dispositis trifariam collocat, ut tecti armis
dirutum latus undique obsiderent, cunctosq; prae manibus
ferrent: quod si pontes admoueri coepissent, ipsi priores
introidrent. Post illos autem pedites ualidissimos ordina-
uit. Reliquam uero equitum multitudinem secundum mu-
ri spatium per montana loca distendit, ne quis fugiens ex-
cidium ciuitatis lateret. Deinde qui hos sequerentur con-
stituit sagittarios, paratas sagittas habere iussos: fundibu-
larios quoque similiter, & appositos machinis. Alijs au-
tem integris muri partibus scalas applicare praecepit: ut
qui hos prohibere tentassent, deiectae partis defensionem
relinqueret: ceteriq; omnibus simul telis oppressi, uolentia
irrupentium cederent. Iosephus autem hoc consilio
cognito, per murum quidem integrum labore fatigatos
itemq; senes disposuit, quasi ledi nō possent. In parte uero
collapsa ualidum & potentissimum quēq; senosq; ante
omnes

omnes viros, in quibus et ipse fuit, ad pericula subeunda sortitus est, hisque præcepit, ut agminum ululatus ne metu quaterentur, aures obstruerent: contra sagittarum uero multitudinem cōmuniti protegerentur desuper scutis: paulatimque recederent, donec sagittarij pharetras exinanirēt. Si uero pontes à Romanis apponerentur, ipsos prosilire mandauit: atque hostibus persuasit per sua instrumenta resistere: unumquemque uero ita certare debere, non quasi cōseruandam tueretur, sed quasi perditam iam patriam uindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos, coniugesque suas propemodum ab hostibus capi: uimque futuræ cladis iam nunc collectam in autores eius effundere, ita quidem in utroque disposuit. Ciuitatis autem uulgus otiosum, mulieres ac pueri, postquam oppidum triplici acie uidere circumdatum, (nullus enim ad pugnam translatus fuerat à custodijs) strictisque gladijs ad partem muri deiectam hostes instare, armisque montana loca omnia desuper collucere, atque Arabum quendam sagittarijs tela suggerere, tunc extremo ululatu quasi capta urbe consonuerunt, non ut impendere mala, sed ut adesse iam crederes. Quare Iosephus mulieres, ne misericordia suorum animos effœminarent, intra domos cum interminatione cōcludit, silere iussas, ipse uero ad partem muri quæ sibi obtigerat transiuit, et pontes quidem applicantibus animum non intendit, sed tantum speculabatur impetum sagittarum. Simul autem ac tubicines uniuersorum agminū congregati sunt, et grauiter infremuit exercitus: signoque dato, missis undique sagittis lux obscurari cœpit: Iosephi socij memores præceptorum, et aduersus clamorem obstruētis auribus, et contra sagittarum uulnera corporibus cōmunitis, cum admouerentur pontiū machine, ipsi eas

Assutissimū Iosephi cōsiliū.

Qq 2 cursu,

curſu, & antequam hoſtes pedem in his ponerent, occupant: cōſque aſcendere nitentes prælio deterrebant: uaria manuum itēq; animi facinora demonſtrantes, & ne uel in extremis calamitatibus deteriores illis uiderentur, qui ſine periculo fortes contra ſe eſſe curabant. Nec prius à Romanis diuellebantur, quàm uel caderent uel occiderēt. Qui Romanis deſilientibus conſlictu iam liberi, facillime tela dirigebant. Itaque Iudæis perpetuò dimicantibus, cum nec unde mutarent propugnatores haberent, deſeſſis autem Romanorum aſſidue ſubſtituerentur: proq; his quos uiolentia repuliſſent, alij ſuccederent: inuicem ſe adhortati latera copulant: proteſtiq; deſuper longioribus ſcutis, inexpugnabilis globus effecti ſunt: totaque acie uelut uno corpore repellendo Iudæos, in muro iam pedem ponebant. Tum Iosephus, his rerum anguſtijs conſilio neceſſitatis adhibito, machinis excogitandis cum deſperatione ſtimulatur: ſeruienti oleo perſundi milites iubet, ſcutorum coniunctione deſenſos. Id autem Iudæi multi, qui & paratum haberent, & plurimum, cito Romanis inſundunt: ipsis etiam in eos ahenis miſſis calore bullientibus. Hæc res Romanorum ardentium aciem diſſipauit, & cum dolore ſeuiffimo deſoluebantur à muro. Siquidem facile à uertice ad pedes uſq; ſub armatura olcum per totū corpus fluebat, carnēq; nō ſecus ac flamma depaſcebatur: quod natura facile caleſceret, ſeroq; pro ſui pinguedine refrigeſceret. Thoracibus autem & galeis illigatis incendiij fuga non erat. Nunc autem ſalientes, nunc inciuruati dolore, de pontibus decidebant. Ad ſuos autem tutò recedere contra nitentes non poterant, quoniam facile ab inſequētib; capiēbantur. Sed neq; Romanis uirtus in rebus aduerſis, nec Iudæis prudentia deſuit. Romani enim licet oleo perſuſi,

mura

Romani
oleo ſeru-
ienti per-
fundunt.

mirabilia pati uiderentur: tamen in eos qui perfuderant se-
rebantur, præcedentem quisque incursando, tanquam ipse
impetum retardaret. Iudæi uero progressum eorum dolo
altero deceperunt, cum foeno græco decocto pontium ta-
bulata perfunderent, quibus illi dilabentes retrahebantur,
ut neq; fugientium quisquàm, neq; aggredientium firmo
posset cñiti uestigio: sed alij quidam resupinati per ipsas
pontiu tabulas calcarentur, multi uero super aggeres deici-
cerentur: & qui cecidissent, à Iudæis feriebantur: qui Ro-
manis desilientibus conflictu iam liberi, facillime tela diri-
gebāt. Cum autem multa milites mala in hoc perpeti præ-
lio dux uideret, post meridianas eos horas à pugna reuo-
cat: quorum non paucis obtruncatis, plures sunt uulnerati.
Ex Iotapata uero sex uiris mortuis, plures quàm trecenti
saucij translati sunt. Hoc autem modo pugnatum est Iunij
mensis die uigesimo. At Vespasianus, eorū causa quæ acci-
derant, cōsolatus exercitum, postquàm ira uidet accēsum,
neque tam exhortationem quàm opus deposcere, aggeres
quidam altius tollit. Tres uero turres quinquagenum pe-
dum in excelsum iubet crigi, ferro undiq; testas, & ut pon-
dere stabiles essent, neq; ignibus expugnarentur, easq; sup
aggeres collocat, iaculatoribus & sagittarijs, itémq; le-
uioribus missiliū machinis plenas, fundibulariorū quoq; for-
tissimis. Qui cum nō conspicerentur propter altitudinem
turrium & loricas, ipsiq; eos qui super murum astarēt fa-
cillime cernerēt, telisq; appeterent: cum illi neq; à uertice
uenientes sagittas facile declinarent, neq; ulcisci possent,
quos non uiderent: altitudine quidē turrium, librata manu
iacula superante: ferro autem, quo erāt septē, flammis ob-
stante. Ob hæc igitur defensionem muri deserunt, magisq;
aggredi tentantibus occurrerant. Et Iotapateni quidē ita

Qq 3 resiste

resistebant, quamuis multi in dies singulos occumberent, neq; cōtrā mali quicquam hostibus facerent, quod eos sine periculo prohibere non poterant.

Aphacæ expugnatio à Traiano & Tito.

CAPVT XI.

His autem diebus, Vespasianus ad finitimam quandam Iotapatæ ciuitatem euocatus, cui nomen est Aphaca, nouas res affectantem, & propterea, quod Iotapatenos præter spem restituisse audierat, insolescentem, mittit eò Traianum decimæ legionis rectorem, dans ei duo milia peditum & equites nulle. Ille autem cum oppidum contra expugnationem munitissimum reperisset (nā præter naturam qua tutum erat, etiam muro duplici cingebatur) habitatores uero eius uidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse, prælium cum his cōmittit: eosque paulisper reluctatos, in fugam uertit: quos uestigijs consecuti Romani, exterioris muri ambitum quò confugerant, cum ipsis irrumpunt. Secundum autem murum petentibus, ciues sui clauscere ciuitatem, metu scilicet, ne cum his rursus hostes intrarent. Profecto autem deus Galileorum clades Romanis donabat, qui etiam tunc ciuitatis eius uersum populum exclusum moenibus proprijs, ad interitum hostibus dedit auidissimis cadium. Multi enim simul ruentes ad portas, multumque nominatim præpositos inclamantes, inter ipsas preces immoriebantur, quibus hostes unum murum, alterum ciues clauserant, & inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem sociorum suis gladijs transfigebantur, infiniti uero à Romanis interficiebantur, nec uel ad ulciscendum quidem recepta fiducia. Nam præter hostilē metum, etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur, non Romanos, sed Iudeos execrādo, quoad omnes intericre numero hominū

hominum duodecim milia. Vnde Traianus uacuum esse ciuitatem pugnatoribus reputans, & si qui adhuc intus essent, nihil eos ausuros esse existimans præ timore, imperatori excidium reseruauit. Misitq; nuncijs ad Vespasianum, petijt ut filium suum Titum dirigeret, finem uictoriæ impositurum: ille autem laboris aliquid superesse ratus, cum milite filium misit, hoc est, quingentis equitibus & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectus sic ordinauit exercitum, ut in leuo quidem latere Traianum constitueret, ipse uero in dextro obsidioni præesset. Itaque militibus scalas muris undiq; applicatibus, cum paulisper desuper Galilei obstitissent, continuo moenia reliquerunt. Titus uero eiusq; comites saltu demissi, mature ciuitatem obtinuerunt. Tumq; uehemens cum his, qui se intus congregauerunt, pugna commissa est: nunc per angusta uiarum irruentibus ualidissimis, nunc foeminis ex tectorum culminibus, que forte inuenissent, tela iactantibus. Et hoc quidem modo usq; ad sextam horam sustinuerunt conflictum. Absumptis autem bellatoribus, cætera multitudo, & sub diuo, & per domos, senes pariter ac iuuenes mactabantur. Deniq; uirilis sexus præter infantes nullus remansit, qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Intercptorum quidem in ciuitate, & in primo congressu, numerus fuit quindecim milia: captiuorum autem duo milia. c. xxx. Hæc Galileis clades contigit quinto & uigesimo die Iunij mensis.

De Samaritis à Cereale deuictis. CAPVT XII.

SED nec Samaritæ quidem alieni à calamitatibus remansere: Hi namq; in monte Garizin, qui est illis sanctissimus, congregati, locis suis expectabant: belli autem munas eorum conuentus ac spiritus habere uidebatur: Nec solum uicinatorum malis corripiebantur, sed inconsulta suarum

Qq 4 uirium

uirium infirmitate, secundis Romanorum rebus exterriti, prona in tumultū uoluntate pendebant. Vespasiano autem placebat motus antecapere, eorumq; impetus præuenire. Nam & si præsidij tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorum multitudo qui coierant, & conspiratio timebatur. Eaq; causa Cerealem quintæ legionis rectorem, cū sexcentis equitibus tribusque peditum milibus mittit. Ille autem ad montem quidem accedere, prælioque congregi nequaquam tutum esse dicit, quod hostes plurimi desuper essent: milites uero circūuallatis undiq; montis radicibus, tota eos die custodiebant. Euenit autem aquæ tunc indigentibus Samaritis, etiā graues accēdi aestus, (erat enim tempus aestatis) neq; se rebus necessarijs uulgus instruxerat, adeo ut nōnulli quidem una die siti morerentur, multi uero eiusmodi morti seruitium præferentes, ad Romanos transfugerent: ex quibus cognito, Cerealis, illos etiam qui adhuc perseuerarent, malis infractos assumens, montem ascendit, & circum hostes exercitu constituto, primum eos à dextera parte hortabatur, atque ut salui esse mallerent rogabat: si arma proiecissent, tutos fore promittens. Deniq; quia persuadere non posset, aggressus eos occidit omnes, Erant autem undecim milia & sexcenti. Hæc Iunij mensis uigesimo & septimo die gesta sunt: atque his calamitatibus Samaritæ usi sunt.

Isotapatæ excidium.

CAPVT XIII.

Iotapatenis autē diu durātibus, & præter spem aduersa tolerātibus, quadragesimo quidē ac septimo die, Romanorū aggeres super murorū altitudinē sunt elati. Quidam uero ad Vespasianum eodem die profugus uenit, paucitatem ciuium & infirmitatem simul eorum enuncians: quodq; diuturnis uigilijs, & prælijs assiduis consumpti,
minime

minime quidem ulterius uim ferre possent, uerum dolo etiā caperentur, si quis instaret. Circa extremam nanque uigiliam, quando & malorum requiem habere uiderentur, & maxime defatigatos custodes matutinus somnus occupat, dormire eos dicebat, eadēq; hora inuadendos esse suadebat. Vespasiano autem, quia fidem nossset inter se Iudeorum, quātāq; superbia poenas contēnerent, transfuga suffusus erat: Nam & antea quidā ex Iotapata captus, omne tormentorum genus fortiter pertulit, & cum ne flāmis quidem coactus, quid intus ageretur, hostibus exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidere tūc proditori coniectura faciebat, & fortasse quidem illū uera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari hominem iussit, & ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur quae fuerat indicata, otiose ibat ad muros: primūque incedebat Titus cum uno ex Chiliarchis Domitio Sabino, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem uigilibus, in ciuitatem ingrediuntur, & post eos Sextus quidam Caluarus Chiliarchus, & Placidus, subiectos sibi milites introducebant. Arce uero occupata, cū hostes in medio oppido uersarentur, iāmque plane dies esset, nec tunc quidem illi qui capti tenerentur, adhuc excidium sentiebant, multo labore somnūque pariter dissoluti. Et si quis euigilasset, nebula uisus eius hebetauit, quae casu tunc plurima se circa oppidum fuderat, donec totus irrupit exercitus: soloque malorum periculo exuscitati sunt, morientēsq; demum se perisse crediderunt. Romanos autem memores quid obsidionis tempore pertulissent, neque parcendi cuiquam, neque miserendi quenquam tangebatur cura. Sed ex arce plebem ad prona compulsam facillime trucidabant,

Titus
clam ho-
stibus op-
pidū ca-
pit.

Q q s ubi

ubi loci difficultas pugnacibus negaret copiam resistendi-
 Viarum nanq; angustijs pressi, ac per decliua dilabentes,
 fluente de super bello obtegebantur. Id multos etiã qui cir-
 ca Iosephum lecti erant, ut manibus proprijs liberarentur
 incitauit. Nam cum se uiderent Romanorum neminem
 posse occidere, ne Romanorum manibus oppeterent præ-
 uenerunt, & in extrema parte ciuitatis congregati, semet
 interfecerunt. Quicumque tamen uigilũ primi captam ciui-
 tatem senserant, in quandam turrim septentrionalem fuga
 recepti, aliquandiu quidem restiterunt. Deinde circumclusi
 hostium multitudine, sero dextras dedere: hisq; instanti-
 bus, mortem suam æquo animo præbuerunt. Potuissent au-
 tem incruento Romani obsidionis fine gloriari, nisi unus
 ex ipsis occidisset hecatontarchus Antonius, peremptus
 insidijs. Nam quidam ex his qui ad speluncas confugerant
 (erant autem plurimi) rogabat Antonium, dextram sibi
 porrigere, ad fidem salutis ac præsidium, quo tutus ascen-
 deret. Cumq; is manum porrexisset incaute super hasta,
 ille præuentum sub inguine perculit, statimq; confecit. Illo
 die quidem immaniſsimam multitudinem peremere Roma-
 ni. Postea uero secutis diebus scrutando latebras, per cu-
 niculos & speluncas omnem ulciscabantur ætatem, præter
 infantes ac foeminas. Itaque captiui quidem mille ducenti
 congregati erant: quadraginta uero milia connumerata
 sunt excidij tempore, pugnisque superioribus, mortuo-
 rum. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, ca-
 stellaque eius omnia adhuc exurit. Iotapata quidem ita de-
 uicta est tertio decimo imperij Neronis anno, Calendarum
 Iuliarum die.

Quomodo Iosephus captus uitam suam redemerit
 factu & uerbis.

CAPVT

XIII.

Romani

Romani uero Iosephum requirentes, & propria indignationis causa, & quod imperatori operæ precium uidebatur, (captus enim, maxima pars belli esset) mortuos itémq; abditos rimabantur: ille autem in exilio ciuitatis fortune quodam usus auxilio, per medios se hostes siaripuit, & in quendam profundum puteum saltu demissus est, cui amplum specus adiunctum erat à latere, quod suprâ scrutantes uidere non possent: ubi quadraginta quidem insignes uiros latitantes offendit, rerumque utilium apparatus, qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autem omnia complexis, interdum quidem se occultauit: nocte uero sursum ascendens, uigilias explorabat, ut fugeret. Cumque omnia undique ipsius causa maxime custodirentur, neque fallendi spes esset, in speluncam iterum descendebat: biduumque ibi delituit. Tertia uero die, capta quadam muliere, quæ cum ipsis fuerat, indicatus est. Tumque Vespasianus propere duos chiliarchos, Paulinum & Gallicanum, iussos pacem dare Iosepho, & hortari eum ut ascenderet, mittit. Quibus tamen ille rogantibus, postquam ad eum uenerunt, fidemque pro salute dantibus minime paruit. Ex his autem magis quæ pati meritus esset, qui plurima commisisset, quàm ex naturali mansuetudine rogantium, suspicionem colligens, uelut ad poenam euocaretur, timebat: donec Vespasianus tertium quoque chiliarchum Nicanorem, Iosepho notum, atque olim consuetum direxit. Is autem, quàm dulce in eos Romanorum esset ingenium, quos semel subiugassent, referens: quòdque ipse Iosephus uirtutis causa magis admirabilis, quàm inuisus ducibus haberetur: essetque imperatori studium non eum ad supplicium ducere, quod etiam sine deditione sibi liceret exigere, sed conseruare potius uirum fortem.

Iosephus
tradit se
manibus
Nicanor-
is.

tem. His addebat, quod nec Vespasianus, si quid dolo mo-
liretur, amicum ad id mitteret, ut in re optima, pessimam,
hoc est perfidiam, prætexeret amicitia: neque semetipsum
illi, ut amicum falleret, obtemperaturum fuisse. Verū Io-
sepho etiam post Nicanoris dicta hesitante, milites qui-
dem irati, speluncæ ignem submittere properabant. Sed re-
tinebat eos belli ductor, uiuum Iosephum capere plurimi
pendens. Nicanore autem uehementer instante, ubi etiam
hostilis multitudinis minas comperit Iosephus, nocturna
somnia reminiscitur: quibus ei deus et futuras Iudeorum
clades, et quæ Romanis essent euentura principibus, ostē-
dit. Erat autem interpretandis quoque somnijs idoneus, et
conictere quæ ambigüe diuinitus dicrentur, sciebat: qui
et sacros prophetarum libros nouerat, quod et ipse sacer-
dos esset, et parentibus sacerdotibus procreatus. Illa igitur
hora quasi deo plenus, et recentium somniorum, quæ
horrenda uiderat, simulacra mente complexus, occultas
preces deo offert. Et quia Iudeorum, inquit, labefactari
tibi rem creator placuit, fortuna uero ad Romanos tota mi-
grauit, animamque meam, quæ futura prædicceret, elegisti,
do quidem manus sponte Romanus, et uiuo. Testor autem,
quod non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulque
his dictis, Nicanori consentiebat. Verum qui unā consu-
gerant Iudeorum, postquam intellexerunt Iosephum ro-
gantibus cedere, uniuersi circumstantes clamabant, certe
pharimum ingemiscere leges patriæ. Vbi sunt, quæ Iudeis
deus annuit, quibus mortem contemnentes animas indidit?
Vita Iosephe captus es, lucemque pateris intueri seruien-
tem, quàm cito tui oblitus es? quàm multos pro libertate mo-
ri persuasisti? falsam profecto opinionem fortitudinis habe-
bas, falsamque prudentiæ, si salutem apud eos speras, cum
quibus

quibus ita dimicasti: aut si hæc etiam certa sunt, ab illis tamen te seruari cupis. Sed quãuis te Romanorũ fortuna tui obliuione perfuderit, & nos tamen patriæ gloriæ cõsules, & dexteram tibi & gladium cõmodabimus. Tu uero si quidem sponte, moriare dux Iudeorum: si uero inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, & intētatis ei gladijs, occidēdum illum cõminabantur, si Romanis pareret. Timens igitur impetum Iosephus: & se dei præceptorum proditorem esse ratus, si ea non enunciaffet morte præuentus, argumētis eos philosophiæ necessario tractare incipit. Et quid enim tantopere, inquit, ò socij propriæ cædis auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus & animam, in dissensionem uocamus? mutatum me esse quispiam dicet? Sed Romani hoc sciunt, optimum esse in bello mori: sed lege belli hoc est, à uictoribus trucidari. Proinde si quidem Romanorum ferrum deprecor, uere meo gladio me aque manu sim dignus. Sin illi hosti suo parcendũ putant, quanto iustius nos ipsi nobis pepercimus? Quippe stolidum est ea circa nos admittere, pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, & ipse fateor, pugnãdo tamen, & illorum manibus qui eam præripuere: nunc autem neque prælio nobis obstant, neque nos interficiunt. Itidem autem timidus est habendus, qui mori non uult cum opus est, & qui uult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet ad Romanos ascendere? nempe mortis. Ergo eam quæ ab hostibus dubie suspecta formidini est, eam certam ipsi nobis irrogabimus? Verum seruitutem dicet aliquis: Valde quidem nunc liberi sumus. At uiri fortis est semet occidere: Imò uero ignauissimi quantum opinor. Nam & gubernatorem timidissimum puto, qui tempestatem metuens, ante uim turbinis nauem sponte submergit.

git. Quinetiam propria manu perire, à communi omnium animalium natura discrepat, eoque modo in creatorem nostrum deum suum scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria uel per se moriatur. Siquidem naturæ lex ualidissima, ut uelint uiuere, in omnibus sita est: idcirco et qui nobis adimendum id putant, hostes ducimus, et quos nos infidiatores putamus poena persequimur. Deum uero indigne ferre non arbitramini, cum donum eius homo despiciat? Ab illo enim accepimus ut essemus: rursumque ut esse desineremus, illi reddendum est: Corpora quidem cunctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima uero semper immortalis est: deique particula in corporibus collocata. Si quis ergo depositum hominis surriperit aut male tractauerit, pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si dei depositum ex proprio corpore quis eiecerit, cum se latuisse quem laeserit aestimabit? Et seruos quidem fugientes ulcisci, iustum creditur, quamuis nequam dominos fugerint: ipsi uero deum fugientes, et optimum deum, impie facere non uidebimur? An ignoratis quod eorum qui lege naturæ uita exeunt, acceptumque deo debitum solunt, cum id qui dedit recuperare uoluerit, perpetua laus domusque ac familia stabiles sunt? puræ autem et quæ inuocantes exaudiantur animæ, retinent locum in cœlo adeptæ sanctissimum: atque inde rursum, uoluentibus seculis, casta corpora iubentur incolere. Quorum uero manus in se ipsos insanierunt, eorum animas tenebrosior Orcus suscipiet. Pater autem illorum deus autores iniuriæ per nepotes ulciscitur. Hinc et deo inuisum est, et à sapientissimo legis nostræ conditore coercetur. Denique si qui se occiderint, apud nos quidem usque ad solis occasum insepultos abiici decretum est, cum etiâ hostes sepeliri fas esse ducamus, apud alios autem
et dextræ

et dextrae iubentur abscindi cuiusmodi mortuorum, quae in ipsos armatae sunt: quoniam ut corpus ab anima, ita manum esse à corpore alienam existimarent. Pulchrum est igitur, o socij, iusta sentire: neq; humanis cladibus addere, ut creatorem omnium impietate ledamus: si salui esse uolumus, salui simus. Nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus tantis uirtutem operibus demonstrauimus. Sin mori placeat, ab his occidi perpulchrū est qui nos caeperint. Non mi grabo ergo in hostiū locū, ut ipse mei proditor fiam. Multo enim stolidior sim, quā qui ad hostes ultro profugiūt: Siquidē illi salutis sui causa id faciunt: ego uero interitus, et quidem mei: Romanorum tamen insidias uotis expeto. Nam si me hi post iunctas dextras perimant, magno animo paratq; moriar, mendacij perfidiam pro uictoriae solatio mecū auferens. Multa quidem in hunc modum Iosephus, ut à cæde propria socios dehortaretur, dicebat. Illi autē obstructis auribus desperatione, qua se iamdudum morti deuoucrant, concitantur: et alij aliunde cum gladijs accurrentes, ignauiam exproabant: et quasi cum mox percussurus, quisq; adoriebatur. Ille autem cum alium nominatim uocaret, alium uultu ducis intueretur, alterius dexteram prehenderet, alium precibus exoraret, uaria mentis affectione (ut in tali necessitate potuit) distractus, ferrū omnium à cæde sua prohibebat, non secus ut ferae bestiae circumclusae, ad eum semper qui se contingeret, ora conuertens. Illorum autem, qui ducem in extrema quoque clade reuerendum putabant, debilitabantur dextrae, gladij; de manibus clabebantur: multi cum sponte manus ei afferrent, fra-meas demittebant: Iosepho autem non defuit in desperatione consilium, sed fretus dei prouidentia, salutem in periculum mittit. Et quoniam mori decretum est, inquit, agite,
cades

cædes mutuas fortiamur: & cui obtigerit, manu sequentis occumbat, atque ita omnium fortuna perambulet, neq; sua dextera quisq; subiaceat. Iniustum est enim cæteris interemptis, ex alijs quenquam, si poenituerit, saluum esse. Visus est uera dicere, & quod persuasit agitur: sors cuique obtigit, paratam ei, qui sequeretur, necem suã præbebat, quasi mox etiam duce perituro. Cum Iosepho enim perire, uita dulcius aestimabant. Remansit autē ipse cū altero, siue fortuna dici poterat, siue dei prouidentia. Consultoq; prospiciens, ne uel sorte grauaretur, uel si nouissimus recessisset, gentilis cæde pollueretur: illi quidem, fide interposita, ut uiueret, persuasit: Ille quidem hoc modo & Romanorū & domestico bello liberatus, ad Vespasianum per Nicanorē ducebatur. Omnes autē Romani uisendi eius gratia occurrebāt: & cum se circa ducem premeret multitudo, uarius tumultus erat: his exultantibus, quod captus esset, alijs minitantibus, nonnullis autem propius eum uidere certantibus. Et qui longius quidem aberant, hostem interficiendū esse clamabant. Qui uero propius erant, facta eius reputantes, mutatione stupecebant. Rectorum autē nemo fuit, qui licet ante irasceretur nomini eius, uiri aspectu non mitior factus sit. Titum uero præter alios & fortis Iosephi animus in calamitatibus, & ætatis eius misericordia capiebat: qualisq; pridem fuisset in prælijs reminiscentem, & qualis nunc sic in hostium manibus positus intuentem: iubebat intelligere, quanta esset fortunæ potentia, quāmq; uelox belli momentum: humanarum autem rerum nihil firmum atque perpetuū; quā multos etiam tunc ita ut sentiebat ipse, ut Iosephū misererentur, effecit: plurimāq; salutis eius pars Titus extitit apud patrem. Vespasianus in, quasi missurus eum Cæsari, ut cautissime custodiretur præcepit.

Quo

Quo audito, Iosephus aliquid ei soli se dicere uelle ait. Summotisq; ab illo omnibus alijs præter filium Titum, ac duos amicos: Tu quidem, inquit, Vespasiane, tantum hoc putas, Iosephum te habere captiuum: ego autē maiorum Iosephi præla-
ad te nuncius uenio, præmissus à deo, ut Iudæorum regem gium.
uiderem, & quemadmodum duces exercituum mori de-
ret, ad Neronem me mittis. Quid ita? quasi qui Neroni
usque ad te successuri sint, mancant. Tu & Caesar Vespasiane & imperator, atque hic filius tuus nunc: me autem colligatum arctius tibi asseruato: nam dominus quidem non mei solus es tu Caesar, uerum etiam terra marisq; , ac totius hominum generis. Me autem ad maiorem poenam custodiri oportet, si ex tempore aut subito in dominum ista confingo. His dictis Vespasianus statim quidem fidem nō habere uidebatur, cāq; Iosephum existimabat salutis gratia comminisci. Paulatim uero ad credendum impellebatur, iam pridem illum excitante ad imperiū deo, sceptraq; multis præmonstrante alijs portentis. Sed & in alijs ueracem esse Iosephum deprehenderat. Altero namq; amicorū^{ltē aliud.} qui secretis intererant, admirari dicente, quemadmodum (nisi hæc deliramēta sint) neq; Iotapatenis de excidio, neq; sibi de captiuitate quicquam diuinasset, ut à se iram depelleret. Iosephus Iotapatenis ait, se prædixisse, quod post diem septimum & quadragesimum eos maneret exitium, quodq; ipsum Romani uiuum essent in custodia retenturi. Hæc in secreto quesita, Vespasianus ubi uera esse cōperit à captiuis, etiam quæ de se dixisset credibilia cōperat existimare: sed neq; custodiam Iosepho nec uincula remittebat: uestimentis autem alijsq; muneribus eum donare benignissimēq; fouere non desinebat, etiam Tito magnā honoris eius operam commodante. Quarto autem die mensis

Rr

Iulij

Cæsariē
sū odiū
in Iose-
phum.

Iulij Vespasianus in Ptolemaida reuersus, inde in loca ma-
ritima Cæsareā peruenit, Iudææ maximā ciuitatē, & quæ
maiorē incolarū partem Græcos haberet. Igitur & exer-
citus & rectorē indigenæ omni fauore ac benignitate sus-
cipiunt, affectu quidē quo Romanos diligerēt, plus autem
illorum qui excisi fuerant odio, unde etiam multi quidem,
simul ut de Iosepho supplicium sumeret, cū clamore præ-
cabantur. Vespasianus autem de ista quidē petitione, uelut
ab inconsulta multitudine oblata, nihil respondendo dis-
soluit. Legionum uero duas quidem hyematum apud Cæ-
saream posuit, quod opportunam uideret esse ciuitatem.
Decimā uero & quintam Scythopolim misit, ne totius ex-
ercitus molestia Cæsaream præmeret. Erat autē illa quoq;
aprica per hyemem, quantum æstatis caloribus æstiosa, ut
in planitie sita atq; maritima.

Ioppe denuo capitur.

CAPVLT XV.

DVM hæc autem aguntur, collecta non exigua mul-
titudo, quæ uel ab hostibus seditione defecerant,
uel ex ciuitatibus euerfis effugerant, Ioppen sibi recepta-
culo renouant seditiosi, quam ante uastauerat Cestius. Et
quia terra quam uastauerat arcebantur, migrandū in ma-
re censuerunt: ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam
& Phœnicem, itēq; in Aegyptum cōmeantes, plurimos
latrocinij prædabantur: omnib; nauigijs inuium facie-
bant illarum partium pelagus. Sed Vespasianus cognito
quid cōstituisent, equites in Ioppen necnō & pedites mit-
tit: hiq; nocte in ciuitatem, quod incustodita erat, ingressi
sunt. Eius autem habitatores, postquam irruptionem præ-
senserant, ne tunc Romanos arcerent, metu deterriti, na-
ues fuga petierunt: & in his, ultra contiguum sagittæ spa-
tium, pernoctauere. Cum uero Ioppe natura esset impor-
tuosa

Ioppes-
tius.

tuosa (nanq; in asperum: ceteraq; arduum littus desinit, ac summis utrinq; cornibus leuiter incuruū, quæ uaste supersunt, & ingentibus procellis pelagus turbant: ubi etiam nunc Andromedæ catenarum signis extantibus, fabulæ ueteris fides ostenditur. Aduersus autem aquilo feriens littora, summos in obiectas cautes fluctus affligit, eo quod solitudinem in tutiorem efficit stationem) in eo salo fluctuantibus Ioppenis, prima luce uiolentus, quem illac nauigantes Melamborean uocant, flatus incumbit: & alias quidē naues inter se, alias uero collisit in scopulos. Multæ autem cum magna ui aduerso aestu niterentur ad pelagus (nam & littus saxis infestum, & hostes in eo constitutos timebant) sublata in sublimi gurgite mergebantur. Et neq; fuge ussiam locus erat, neq; manentibus spes salutis: cum & mari uentorum, & ciuitate Romanorum uiolentia pellerentur. Itaq; multi ululatus collisis nauibus audiebantur, & multi crepitus fractis: Ioppenorum autē fluctibus pars obrupti, pars naufragijs implicati moriebantur. Nonnulli autem ferro se interficientes, ueluti satius esset mori, præueniebant: plurimi autem euecti fluctibus, scopulis carpebantur: ut & pelagus sanguine redundaret, omnisq; ora maritima cadaueribus oppleretur: cum etiam ad littus appulsos, in eo stantes Romani milites trucidarent. Eiectorum autem corporum quatuor milia ducenta fuerunt. Ita captam nullo prælio ciuitatem Romani funditus erunt. Ioppe quidē hoc modo breui tempore bis à Romanis excisa est. Vespasianus autem, ne rursus eò pirate confluerent, castris in arce munitis, ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: ut hi quidem locis suis manentes, eadē castra defenderent: equites uero omne circū territorium peragrātes ad fines Ioppes uicos & municipia simul exi-

R r 2 mcent.

merent. Illi quidē praeceptis obediētes, in dies singulos incursando, excindebāt totas regiones atque uastabant. Vbi uero Iotapata apud Hierosolymā casus nunciatus est, primo quidem plurimi et pro magnitudine calamitatis, et quod nemo qui se uidisse diceret quae iactabantur aduenerat, nō credebant. Nec enim uel nuncius aliquis superfuerat: sed ipsa per se fama excidium praedicabat. Vnde praematura tristitum paulatim per finitimos ueritas ambulabat, et apud omnes ambiguitate certior habebatur. Quinetiā rebus gestis plura quae facta nō erant affingebantur: et in excidio ciuitatis peremptus dicebatur esse Iosephus. Quae res maximo luctu repleuit Hierosolymam. Et per singulas domos itēmque cognationes, amissorum quisque lugebatur à suis. Luctus uero ducis publicus erat. Et hi quidē hospites, alij propinquos, amicos alij, nōnulli etiam fratres flebant, Iosephum autem uniuersi, adeo ut per dies triginta nunquam lamenta in ciuitate cessarent, magnāque mercede conducerentur tibicines neniārū. Tempore autē ueritate reuelata, ubi de Iotapata quidem ut res habebat, fictum uero quod de Iosephi morte uulgabatur: eūque uiuere et cum Romanis esse, compertum est, ac supra captiui fortunam à ducibus honorari, tantam in eum uiuum iracundiam, quam prius cum mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab alijs quidem ignauiae, apud alios proditionis arguebatur: totaque in eū ciuitas plena erat indignatione, atque conuicijs. Vltro autem his uulneribus excitabantur, magisque accendebantur rebus aduersis: et offensio quae prudētibus ne similia perferant, cautionis et custodiae causam praebet, ad alias calamitates tanquam stimulus incitabat: et malorū quae semper accipiebant ex fine principiū. Denique maiore in Romanos impetu ferebantur, uelut in Iosephū

Iosephū pariter vindicaturi. Hierosolymorū quidem habitatores eiusmodi turbis agitabantur.

Deditio Tiberiadis.

CAPVT

XVI.

Vespasianus autem studio uisendi regnum Agrippæ (nam & ipse rex inuitabat, rectorem cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitijs, ac per eos ægras partes regni compefcere) motis ex Cæsarea maritima castris, in eam quæ Philippi dicitur Cæsaream demigravit: ibiq; per dies uiginti, milite recreato, ipse quoq; rerum gestarum gratias deo referens in epulis erat. Postquam uero Tiberiada quidem nouas res cupere, ac rebellare Taricheas audiuit (ad regnum autē Agrippæ utraq; pertinebat) decreto apud se undiq; Iudeos excindere, opportunum esse credidit aduersus eos exercitum ducere, simul ut Agrippæ hospitio uicem rependeret, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum Titum in Cæsareā, ut inde militē Scythopolim traduceret, mittit. Hæc autem ciuitas decem ciuitatum maxima, & Tiberiadi uicina est. Quò cum ipse uenisset, ibi filium præstolabatur. Deinde cum tribus ultra legionibus progressus, ad trigensimum à Tiberiade stadium, in quadam mansione conspiciua rebellantibus, cui nomē est Enabris, castra ponit, atq; hinc decadarchum Valerinum cum equitibus quinquaginta dirigit: qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, & ad fidem inuitaret. Audierat enim, quod pacem populus desideraret: à nōnullis autem ad bellū eum cogentibus, seditionē pateretur. Itaq; Valerinus ubi muro appropinquauit, & ipse de equo desiliit, & suos comites idē facere iussit: ne laceffendi prælij causa, potius uenisse uideretur. Sed priusquam uerbum faceret, armati excurrere in eū seditiosi, quierant ualidiores, rectore quodam nomine Iesu,

Rr 3 Thobie

Thobie filio, latrocinialis agminis principe. Valerinus autem, neq; præter mandata ducis prælio congregi tutum ratus, etiã si de uictoria certus esset: pugnamq; periculosam esse, si cum multis pauci, & instructis imparati confligerent, inopinata præterea Iudeorum stupefactus audacia, & ipse pedes refugit, & quinq; alij similiter equis relictis: quos Iesus eiusq; socij, ueluti pugna nõ insidijs captos, leti in oppidum adduxerunt. Id autem ueriti seniores, & qui præstare populis uidebantur, in Romanorum castra profugiunt: adhibitoque sibi rege, ad Vespasiani genua suppliciter accedunt, ne se despiccret obsecrantes: neue quæ paucorum esset, totius esse ciuitatis insaniam existimaret: sed populo parceret, qui semper amica Romanis sentiret, magisq; ultum iret defectionis autores, à quibus ipsi olim ad fœdus uenire properantes, nunc usq; ne id facerent asseruati fuissent. His eorum precibus, quãquam toti ciuitati propter equorum rapinam insensus esset, indulgit. Nam & Agrippam uidebat eius oppidi causa trepidare. Fide autem per eos populo data, Iesus eiusq; socij, tutum sibi non esse rati apud Tiberiada cõsistere, ad Taricheas confugiunt. Posterorq; die Vespasianus in arcem præmittit cum equitibus Traianum, qui multitudinem, an omnes pacem cuperent, experiretur. Cognito autem populum eadem sentire quæ supplices, ad ciuitatem ducebat exercitũ. Illi autẽ portis ei patefactis, cum laudationibus obuiam prodeũt, salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cum uero militem angusti aditus remorarentur, murorum partem dirui Vespasianus ex meridiano latere iussit, eoq; pacto dilatauit ingressum: ut præda tamen & iniurijs abstinerent, in gratiam regis edixit, eiusdẽque causa muris pepercit, spondentis habitatores eius post hæc cum reliquis fore cõcordes:

Tiberiadis
dedictio.

Vespasianus
à Tiberiensi-
bus recipitur.

cordes: alijsq; modis malis affectam ciuitatē ex diffensio-
ne recreauit.

Taricheorum obsidio.

CAPVT XVII

DEinde ab ea digressus, inter ipsam & Taricheas ^{Vespasianus mouet exercitū cōtra Taricheos.} castra posuit, muroque firmavit, belli sibi moras illic fore prospiciens: quod omnis turbarū cupiens multitu-
do, ad Taricheas conflueret, munitione confusa ciuitatis,
& lacu q̄ Genesar ab indigenis sic appellabatur. Etenim
ciuitatem ita ut Tiberias, sub monte positam, qua lacu non
alluebatur, undiq; nūro ualidissimo, sed minore tñ quā
Tiberiada, Iosephus cinxerat. Nam illam quidē in princi-
pio defectionis, pecuniarū itēq; uirium copia cōmunie-
rat: Taricheis uero largitatis eius reliquie profecerunt.
Scaphas aut plurimas, in lacu paratas habebāt: ut in eas ui-
delicet, si terrestri praelio uinceretur, refugerent: simulq;
ad nauale bellū, si opus esset, instructas. Romanis autē ca-
stra munientibus, Iesus eiusq; socij neq; multitudo ho-
stīū, neq; disciplina militiæ perterriti, cursu in eos irruunt:
primōq; ipetu disiectis muri fabricatoribus, ac parte ali-
qua edificij dissipata, ubi armatos cōgregari uiderūt, an-
tequā mali aliquid pateretur, ad suos refugiūt: eosq; insecu-
ti Romani, ad nauigia cōpulere. Et illi quidē tantū proue-
cti, unde Romanos cōtingere missilibus possent, anchors
iaciūt: & sicut acies assolēt, densatis inter se nauibus, ad-
uersus hostes in terra cōstitutos, nauali praelio decertabāt.
Audito autem Vespasianus magnam eorum multitudinē
in proxima ciuitati planicie congregatam, filium suū cum
sexcētis equitibus lectis eō mittit. Qui cum infinitū hostīū
numerus reperisset, patri quidē maioribus auxilijs opus
esse mandauit. Ipse uero equitum plerosque, etiam prius-
quam subsidia uenirent, alacres esse uidens, cū nōnulli eorū

R. r. 4 multi-

Oratio
Titi ad
milites.

multitudinem Iudeorum formidarent, unde exaudiri posset constitit: et o Romani, ait, pulchrū est nanque in principio sermonis admonere uos generis uestri, ut qui cum quibus pugnaturi simus sciatis: nostras enim manus nemo unquam toto orbe hostis ullus euasit. Iudei uero, ut etiam pro his dicamus aliquid, ad hoc usque tempus uicti nō defatigantur. Itaque oportet illis in aduersis rebus constanter dimicantibus, etiam nos in secundis perseuerantius laborare. Aperta quidem fronte uobis plurimum alacritatis inesse conspiciens, gaudeo: Vereor autem, ne cui uestrum tanta timorem multitudo hostium latenter incutiat. Igitur quisque iterum cogitet, qualis cum quibus decertabit: quodq; iudei, licet satis sint audaces, mortēq; cōtemnāt, incompositi tamen bellorumq; imperiti sunt, uulgus recte potius quā exercitus appellandi. De uestra uero peritia atq; ordinatione referre quid opus est? Nempe idcirco soli armis exercemur pacis etiam tempore, ut ne in bello nos cum hostibus numero conscramus. Nā quod perpetuē militiē cōmodum, si pares cum rudibus cōgrediamur? Quin reputate, quod armati cum inermibus, et equites cum pedibus, et ducis tuti consilio cum uagis, neq; rectore habentibus decertabitis: quodq; uos hae uirtutes multo plures efficiant, multum autem uitia de hostiū numero detrahāt. Nec sola hominum multitudo, quamuis pugnacissimi fuerint, in bello obtinet: sed etiam si uel in paucis sit fortitudo. Hi enim et ordinari faciles sunt, et sibi met subuenire: numerosae autem copiae plus incōmodi ex semetipsis, quā ex hostibus capiunt. Itaq; Iudeos audacia et ferocitas ac desperatio siue mentis seuitia ducunt: quae rebus secundis aliquantum ualent, minimis uero offensionibus extinguuntur. Nos autem uirtus regit, et morigera uoluntas, itēq; fortitudo,

fortitudo, quæ et in prospera fortuna uiget, nec ad finem usque inter aduersa decipitur. Ad hoc maiores nobis sunt, quam Iudæis, causæ certaminis. Nam si illi pro libertate ac patria belli pericula sustinent, quid est nobis inclyta fama præstantius? Et ne post orbis terræ imperiū uideamus hostium aduersariorum loco Iudeos habere. Præterea considerate, quod ne patiendi quidem alicuius intolerabilis mali metus est. Multos enim cōsque in proximo adiutores habemus. Rapere autem uictoriam possumus: et quos à patre mitti nobis speramus auxilio, conuenit antecapere, ut et maior sit, et socium non habeat uirtutis effectus. E quidē puto nunc de me ac patre meo, uobisque pariter iudiciū fieri. Siquidē ille rebus ante gloriose gestis dignus fuit. Ego uero eius sum filius, uosque milites mei: nam illi uincere consuetum est. Ego uero reuerti ad eū perpetiar uictus? Quo pacto autem uos nō puduerit, duce uestro periculis occurrente, nō superare? Appetam enim pericula, mihi credite, primusque in hostes irrumpan. Nemo autem uestrum à me discesserit, persuasum habens, impetū meum sustentari opere diuino: et manifestissime præsumite, quod multo plus mixti hostibus efficiemus, quā si extrinsecus pugnaremus. Postquā locutus hæc est Titus, diuina quedā alacritas militibus incidit. Et quia Traianū aduenire cum trecentis equitibus ante prælium contigit, ægre ferebāt, tanquā minueretur uictoria societate. Misit autem Vespasianus Silonem et Antonium cum duobus milibus sagittariorum: ut occupato monte, qui ex aduerso erat oppido, murorum propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita ut præceptum fuerat, circumuenti sunt, ex ea parte subuicnere tentantes. Titus autem primus perrexerat citato equo in hostes, et post eum ceteri cum clamore, pro tātō spatio fusi.

Rr. 5 quantum,

quantum aduersa acies occupauerat, unde multo etiã plures quàm erant apparuerunt. Iudei uero, licet incursu eorum & disciplina conterriti, paulisper quidem primos sustinere congressus. Perculsi autem contis, equorũq; impetu deturbati conculcabantur: atque ita multis passim peremptis disperguntur, & in ciuitatem, ut quisque uelocitatis habebat, effugiunt. Titus autem aliquos à tergo instans, alios per transitum occidebat, nonnullos cursu antecapiens, ictu ora transfuerberabat. Multos autem, alium super alium lapsos inuoluens, conficiebat: omnesque ad moenia confugientes praeueniẽs, detorquebat ad campum, donec ui multitudinis elapsi, in oppidum confugerunt. Excepit autem illos acerba dissensio. Nanque indigenis, & fortunarum suarum & ciuitatis gratia, & ab initio bellum gestum, maxime quod male pugnatum fuerat, non placebat. Sed populus aduenarum qui plurimus esset iam adhibebat, & inter se discordantium clamor erat, ueluti iam arma caperent. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat Titus, exclamat: Hoc tempus est, quid moramur commilitones? deo nobis dedente Iudeos, suscipite uictoriam. Non auditis clamores, qui manus nostras euasere, discordant: habemus ciuitatem, si modo properamus. Verũtamen cum uelocitate animis opus est. Nihil enim magnum effici sine periculo consuevit: non solum autem hostiũ concordiam, quos cito necessitas in gratiã reuocabit, sed etiã nostrorum auxilia praeuenire debemus ut prae ter uictoriã, qua tantas copias pauci superamus, etiam ciuitate soli potiamur. Simul his dictis conscendit equum, atque ad lacum decurrit, & per eum propere ciuitatem ingreditur, quem ceteri consecuti sunt. Fauor autem eius audaciẽ murorum defensores inuasit: & pugnare quidẽ uel prohibere ueniẽtem,

tem, nemo sustinuit. Relictus autem excubijs, Iesus quidem cum socijs in agros effugit: alij uero decurrentes ad lacum, in manus hostiũ contra uenientiũ incidebant. Maestabantur alij cum scaphas scanderet, itẽmq; alij, cum iam prouectas assequi natando conarentur: plurimãque per ciuitatem agebatur hominum cædes, aduenarum quædam resistentiũ, qui non effugissent: indigenarum uero sine pugna, quoniam spes eos fœderis, et conscientia, quod belli consilium non habuerant, prælio deterrebat: donec Titus nocentibus interemptis, miseratus indigenas ab internicione requieuit. At qui in lacum confugerant, ubi ciuitatem captam uiderunt, quàm longissime ab hostibus recesserunt. Titus uero missis equitibus res gestas patri nunciat. Quibus ille compertis, quod necesse fuit, et filij uirtute admodũ letus, et facinoris claritudine (maxima enim belli pars uidebatur exempta) tum quidẽ statim circumdari ciuitatem custodibus iussit, ne quis ex eadem subterfugeret, neq; à cadibus tẽperaret. Postero autẽ die cũ descēdisset ad lacũ, rates aduersus illos, qui eò refugerat, fabricari iussit. Quæ tam materiariũ copia, quàm artificum multitudine mature cõtextæ sunt.

De lacu Genesara, & fontibus Iordanis. CAPVT XVIII.

Lacus Genesar quidẽ à terra continente appellatur. Quadraginta uero stadijs in latitudine patens, centiũque in longitudine, aquæ dulcis est atque potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: et undique in littora et arenas desinens, purus est: ac præter hoc temperatus ad hauriendum, et fluuius quidem sine fonte leuior. Semper autem frigidior, quàm lacus diffusio patitur, manet: aestiuisque noctibus eius aquæ sub diuo perflata, nequaquam aestibus cedunt: id enim facere indigenis moris est. Variæque sunt in eo piscium genera, ab alterius loci

Iesus cū
alijs fu-
git.

Cædun-
tur Ta-
richei à
Tito.

De lacu
Genesara.

Phiale la-
cus.

Mira fer-
tilitas ter-
re Gene-
sara.

loci piscibus tam sapore, quàm specie discreta. Mediùsque
fons est in fluuio Iordane, Panniũ nomine: qui terra condi-
tus, fertur ex ea que uocatur Phiale. Hac autem est, qua in
Trachonitide ascenditur ad centesimumuigesimalũ stadium
Cæsariæ, non longius in dextro itineris latere. Et proprie
quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem
præferēs. Semper autem inter eius labra cohibetur unda,
nunquam deficiēs uel exuberans. Cũque interim hoc esse
Iordanus principium nesciretur, à tetrarcha quondã Tra-
chonitidis Philippo deprehensum est. Is nanque mĩsis in
Philialen palcis, inuenit eas apud Pannium redditas, unde
ante fluuius nasci credebatur. Naturalis quidem pulchritu-
do Pannij, regijs opibus & Agrippæ diuitijs magnificen-
tius accorata est. Manifestum autem flumen Iordanus ex
hoc antro incipiens, Semechonitidis quidem lacus paludes
secat & margines: centum autem uiginti alijs præteritis
stadijs, post oppidum Iuliada, Genesara lacum medium
transmensus, deinde multam per solitudinem in Asphalti-
ten lacum exit. Ad Genesara uero lacum eiusdem nominis
terra prætenditur, natura simul & pulchritudine admira-
bilis. Nullum enim ipsa pro ubertate sui negat arbustum,
totamq; plantis conseruere cultores. Cœli uero temperies
etiam diuersis aptissima est. Noces enim, quæ arborum ma-
xime frigoribus gaudent, infinitæ florescunt: ubi etiã pal-
mæ, quas nutrit calor æstiuus: has iuxta ficus & olcæ, qui-
bus aura mollior destinata est: ut naturæ magnificentiam
hanc esse quis dixerit, uim adhibentis ut in unũ conueniant
inter se repugnantia, anniq; temporum contentione bona,
ueluti singula peculiari studio terræ fouerent. Non enim so-
lum nutrit præter opinionem poma uaria, sed etiam ser-
uat, egregia quidem, & quodammodo regnantia. Vuas
& caris

et carices sine intermissione decem mensibus suggerit, ceteros uere fructus anni spatio senescentes. Nam præter aeris lenitatem, et fonte quoque irrigatur uberrimo, qui Caper-^{Fons Capernaui.} naum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli uenam esse Nili fluminis opinantur, quod similes Coracino, sicut lacus, generat pisces. Longitudo autem regionis æque ac lititora cognominis lacus triginta stadiis extenditur, et latitudo uiginti. Horum quidem natura eiusmodi est.

Taricheorum excidium.

CAPVT XIX.

VE spsianus autem perfectis ratibus, imposita manu militum, quanta in eos, qui lacu effugerant, satis esset, unâ prouehitur. Illi autem neque compulsi ad terram euadendi facultatem habebant, infestis omnibus, neque nauali bello pari conditione pugnandi. Nam et scaphæ parue, atque piraticæ aduersus rates infirmæ erant: et cum pauci singulis ueherentur, cunctis simul instantibus Romanis, appropinquare metuebant. Veruntamen circum rates nauigando, nonnunquam etiam propè accedendo, lapidibus Romanos eminus appetebant, aut cominus etiam iritando feriebat: plus autem ipsis utroque modo nocebatur. Nec enim saxis quicquam præter crebros sonitus agebant: quoniam contra septos armis iaciebantur, contiguique sagittis eorum efficiebantur. Etsi accedere propius ausi fuissent, priusquam facerent aliquid, patiebantur, cumque ipsis nauigijs mergebantur. Multos autem uulnera inferre tentantium, qui pilis contingi possent, alios desiliendo in scaphas Romani gladijs transfigebant: nonnullos, cœcurrentibus inter se ratibus in medio, deprehensos cum nauiculis capiebant. Submersorum autem, qui capita sustulissent, aut sagittis præueniebantur, aut ratibus occupabantur: et si desperatione compulsi, inimicis adnatate tentassent,

tassent, eis uel manus uel capita truncabantur: plurimūque passim ac uariis erat interitus eorum: donec in fugā uersi, ceteri terrae appulsi sunt, circumclusis nauiculis suis. Effusi autem multi quidem in ipso lacu, telis configebantur: multos uero in terram egressos, peremerunt Romani. Mixtum autem sanguine, plenumque cadaueribus cerneret totum lacum. Nullus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionem oppressit et facies. Nam litorea quidem naufragijs simul plena erant, et corporibus tumidis. Calefcentes autem ac tabefacti mortui, coeli tractum corrumpebant, ut non Iudaeis solum ille casus miserrabilis uideretur, uerūctiam factoribus ipsis esset inuisus. Iste quidem illius praelij naualis exitus fuit. Perierunt cum his, qui pridem in ciuitate cecidere, sex milia et quingenti. At Vespasianus, pugna peracta, pro tribunali ad Taricheas residens, aduenam populum ab indigenis secernebat, qui autor belli extitisse uidebatur: et an hi quoque seruandi essent, cum rectoribus deliberabat. Tunc autem affirmantibus eorum liberationem detrimento futuram: nec enim dimissos quiescere posse homines, qui et patrijs carerent, uimque adhibere ac bellum inferre possent ad quos confugissent. Vespasianus salute quidem indignos esse eos, contraque seruatores suos nouerat euasuros: sed de eorum mortis qualitate cogitabat. Nam si ibi occiderentur, non perpeffuros suspicabatur indigenas, tot apud se supplices obtruncari: fideque interposita, deditis uim pigebat asferre: uerum ab amicis superabatur, nihil in Iudaeos committi posse dicentibus: quodque utile esset, honesto debere praepone cum utrumque obtinere non posset. Indubitata igitur concessa licentia, solo eos itinere, quod Tiberiada duceret, exire permisit. Cumque illi facile his quae cupierant credidissent,

dissent, & quò iussum fuerat comitati, neque pecunijs suis quicquam metuentes abirent: totam quidem à Tiberiada usque uiam Romani, ne quis euaderet, occupauerunt: eosq; in ciuitatem conclusos, mox insecutos, Vespasianus omnes in amphitheatri stadio constituit. Et seniores quidem cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iussit occidi: iuuenum aut è ualidissimos sex milia lectos, ad Isthmon Neroni trāsmisit. Ceteram uero multitudinem triginta milia & quadringentos uendidit, præter alios quos Agrippa donauerat. Nam his, qui ex eius regno essent, facere, quod uellet ipse, permisit. Verum & istos rex uendidit. Reliquum tamen uulgum, qui erāt Trachonitæ & Gaulanitæ & Hippeni, pluresque, & Gadaritæ seditiosi, & fugitiui, & quibus probra pacis bellum conciliant. Capti sunt autem sexto idus Septembris.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IYDAICO

Liber Quartus.

Obliidio Gamalensium.

CAPVT PRIMVM.

QUICVNQVE AVTEM Iudeorum Iotapatitis excisis à Romanis defecerant, hi se ad eos postquam Taricheate superati sunt, applicabāt: omniāq; Romani castella & ciuitates ceperant: præter Giscalam, & qui montem* Itaburium occuparant. Cum his autem rebellat Gamala ciuitas, contra Taricheas posita supra lacum, ^{Al. Tzaburium.} que ad fines pertinebant Agrippæ, itēque Sotantin & Seleucia. Et hæ quidem Gaulanitidis regionis erant ambæ: Sotantin superioris partis, cui nomen est Gaulana: & inferioris

Gamale
sit.

rioris Gamala. Seleucia uero ad lacum Semecolim, trigint.
latum, & sexaginta stadijs longum, paludēsque suas ad
Daphnen usque tendentem. *Que regio cum aliās sit deli-*
ciosa, præcipue tamen fontes habet, qui minorem (quem sic
appellant) Iordanem alentes, sub aureo Iouis templo in
maiores deducunt, Sotanim quidem ac Seleuciam colentes,
in principio defectionis Agrippa sibi foedere sociauerat:
Gamala uero ei non cedebat, freta locorum difficultate,
amplius quàm Iotapata. Iugum nanque asperum, ex al-
to monte deductum, mediam ceruicem erigit: & ubi su-
pereminet, in longitudinem tenditur: tantum contra de-
cliue, quantum à tergo, ut cameli similitudinem præfe-
rat: unde nomen etiam duxit: nisi quod expressam uoca-
buli significationem indigenæ seruare non possunt. Et
à fronte quidem ac lateribus, in ualles inuias scinditur:
Post uero quàm de monte pendet paululum difficultatem
refugit. Verum & hanc partem, per obliquum excisa
fossa, indigenæ deuiam fecerant. Domus autem crebræ,
& uicissim per prona erant ædificate, & nimio præcipi-
tio casuris similes. Ciuitas intra se decurrebat, in meridiem
uergens. Australis uero collis immensa æditus altitudine,
usum arcis sine muro ciuitati præbebat, rupēsque superior
ad profundam pertinens uallem. Fons autem intra muros
erat, in quem oppidum desinebat. Quamuis autem natura
inexpugnabilis esset ciuitas, tamen etiam Iosephus cū mu-
rorum eam ambitu cingeret, fossis & cuniculis reddidit
firmiorem. Eius autem habitatores, natura quidem loci cō-
fidenciores erant, quàm Iotapateni: sed multo pauciores,
minúsque pugnaces: sitúsque freti difficultate, plures esse ho-
stibus putabāt. Nam plena erat ciuitas, multisque in eam, quod
esset tutissima, cōfugientibus. Vnde ab Agrippa quoque
præmissis

præmissis ad obsidionem, per menses septem resistere. Ve-
 spasianus autem profectus ex Amathunte, ubi pro Tiberia
 deposuerat castra (Amathus autem, si quis nomen inter-
 pretatur, aquæ calidæ uocantur: Ibi enim eiusmodi fons <sup>Aquæ ca-
lidæ.</sup>
 est, sanandis corporum uitijis idoneus) Gamalam peruenit:
 et totam quidem ciuitatem ita, ut diximus, positam, custo-
 dia circūuallare nequibat. Qua uero fieri posset, excubias
 collocauit: montemq; occupat superiorem. In quo milites
 castris, ita ut assolet, muro circumdatis, opus aggerum po-
 stremo aggrediuntur. Et aperte quidem Oriētis summo su-
 pra ciuitatem loco turris erat: ubi et quintadecima legio,
 necnon et quinta contra mediam ciuitatem operabatur: ^{Agrippa}
 fossas autē decima repleuit et ualles. Et inter hæc Agrip- ^{fundæ}
 pam regem cū accessisset ad muros, eorumque defensori- ^{iactu læ-}
 bus de traditione loqui tentaret, fundibulariorum quidam
 ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem pro-
 pterea familiaribus suis circumscriptus est. Romanos autem
 ira simul ob regem, suiq; metus ad obsidionē protinus inci-
 tauit: nullum Iudeos crudelitatis modū in alienigenas atq;
 hostes prætermisum ire credentes: qui circa gentilem suū,
 et eorum quæ ipsis conducerent suasorem, tam immanes
 fuissent. Aggeribus autem manus multitudine, operisq; cō-
 suetudine cito perfectis, machinas applicabant. Chares
 autem et Iosephus (nanque ipsi erant oppidanorum po-
 tētissimi) armatos quidē, licet metu perculsos, ordinauere.
 Et quanquam non diu obsidionem posse sustinere arbitra-
 bantur, quibus aqua itēque alia usui necessaria non suffi-
 cerent, adhortati tamen eos ad mœnia produxerunt. Et
 paulisper quidem machinis aduenientibus repugnarunt.
 Balistis autem tormentisque perculsi, in oppidum recesser-
 runt. Itaque Romani tribus ex locis aggressi, murū arie-
 ss tibus

tibus quatiunt: & qua deiectus fuerat infusi magno cum armorum strepitu ac tubarum sonitu: ipsi quoque insuper ululantes cum oppidanis confligebant. Illi autem ad primos aditus interim pertinaces Romanis, ne ultra progredere-
tur obstabant. Ceterum ui & multitudine superati, undiq; ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. Deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incumbunt: eosque inpingendo per decli-
uia, locorum difficultate & angustia depresso interficie-
bant. Romani autem cum neque a uertice imminetibus re-
pugnare, neq; in partem aliquam euadere possent, pronos eos urgentibus hostibus, in domos hostium plano conti-
guas refugiebant. Sed hæ repletæ labebantur, quod pon-
dus sustinere non poterant. Vnâque deiecta multas infe-
riores, itemque illæ alias deturbabant. Ea res plurimos Romanorum morte consumpsit. Incerti enim quid face-
rent, quamuis subsidere tecta uiderent, tamen eo conuola-
bant, atque ita multi quidem ruinis opprimebantur. Non
pauci uero subterfugientes, parte corporis opprimeban-
tur. Plurimi autem puluere suffocati moriebantur, Sed ca
Gamalenses pro se fieri existimabant: propriâque in-
commoda negligentes, magis instabant: hostesque in tecta
sua quamuis labentes sustentando compellebant. Qui ue-
ro per Angustos uiarum cliuos cecidissent, eos telis de-
super missis interficiebant. Et ruinae quidem lapidum co-
piam, ferrum uero eis mortui hostes dabant. Cæсорum
enim gladios auferentes, his contra semineces utebantur:
multi iam procumbentibus tectis, semet inde proijciendo mo-
riebantur: tergaq; dantibus, ne fuga quidem facilis erat.
Viarum nanque ignorantia, & caligine pulueris alius
alium non agnoscentes pererrabant, & circa se sterne-
bantur. Sed illi quidē uix reperto exitu, ab oppido recesserunt.

runt. Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuit, Vespasianus solus inter hostes relictus est. seuissimo dolore perculsus, cum super militem ruere ciuitatem uideret, propriae tuitionis oblitus, clam paulatim superiore in oppido locum prehendit: ibique inter media pericula cum paucis omnino relinquitur. Nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad Mutianum pridem in Syriam missus. Et dare quidem terga, neque tutum neque honestum sibi putabat. Rerum autem quas ab adulescentia gesserat, ac propriae uirtutis memoria, quasi deo repletus, corpora sociorum atque arma condens, et cum his bellum una à uertice defluens sustinebat: et neque uiro- rum neque telorum multitudinem formidans manebat, donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes, impetum remiserunt. Illis autem iam infirmius oppugnantibus, ipse pedem referens, non prius terga ostendit, quam extra muros egressus est. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, et inter eos Ebutius Decadarchus, uir non eo tantum praelio quo perijt, sed ubique antea fortissimus comprobatus, quique plurimis malis Iudaeos affecisset. In ea pugna Gallus quidam nomine Hecatontarchus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autem habitatoribus dum coenaret, quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam et ipse Syrus erat, et hi quos secum habebat) nocte illos aggre- ditur: omnibusque maestatis ad Romanos saluus cum militibus euadit. Vespasianus autem moerere exercitum aduersis casibus uidens, quodque nullam interim tantam expecti fuerant cladem: huiusque rei magis eos pudere, quod solum ducem in periculis reliquissent, consolandos putabat: de se quidem nihil dicens, ne quem uel initio culpasse uideretur. Oportere autem inquit, quae communia essent fortiter

SS 2 ferre.

ferre, naturam belli cogitantes, quòdque nusquam eueniat sine cruore uictoria, iterumque habeat fortuna regressiam. Multis tunc Iudeorum milibus interfectis, exiguum pro his stupem se inimicæ saepe pendisse fortunæ. Atque ut instantium esset, nimis secundis rebus inolescere, ita esse ignauorum, in offensionibus trepidare: uelox enim esset in utrumque mutatio: & ille uir fortis habetur, cuius sobrius erit & animus, in rebus quoque infelicitè gestis, ut idem scilicet maneat, rectis consilijs peccata restituens: quanquam ea quæ nunc acciderunt, neque mollitia nostra, neque Iudeorum uirtus effecit. Nam & illis pugne melioris, & nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Qua in re nimirum quis reprehenderit alacritatis uestræ temeritatem. Nam cum hostes in excelsiora loca refugissent, manus continere debuistis, neque in summo uertice constituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate, paulatim eos qui refugerant, ad tutiorem nobis & stabilem pugnam reuocare. Nunc autem immoderata festinatione uincendi, quam id incaute fieret, non curastis. Inconsultus autem & furibundus impetus belli, à Romanis alienus est, qui cuncta ordine peritiâq; perficimus, Barbarisq; conueniens, & quo Iudei maxime possidentur. Oportet igitur nos ad propriam uirtutem recurrere: atq; indignæ offensioni irasci potius quam moerere. Optimum autem quisq; de sua manu solatiū querat. Ita enim fiet, ut & amissos ulciscamur, & in eos à quibus percepti sunt, uindicemus. Ipse autem, ita ut nunc feci, experiar: æque ac uos pugnando prius ad bella pergere, & nouissimus inde discedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitum. At Gamalenses bene gestare, paulisper animos erexere: quæ nulla ratione, magna magnificèq; prouenerat. Mox autem reputantes ablatam sibi esse foederis spem, quòdque

minime

minime possent effugere (iam enim uictus eos defecerat) uehementer dolabant, animosque remiserant. Nec tamen quatenus ualebant, salutem suam negligebant: sed tam disturbatas partes muri, qui erant fortissimi, quam integras, ceteri amplexi custodiebant. Romanis autem constructibus aggeres, iterumque tentantibus irruptionem, multi ex ciuitate per ualles deuias, quæ nulli custodes erant, et per cloaces diffugiebant: Eos, qui metu ne caperentur ibi remanerent, inopia consuebat. Solis enim undique alimēta qui pugnare possent, congregabantur. Sed illi quidem in huiusmodi cladibus perdurabant.

Itaburius mons occupatur à Placido. CAPVT II.

Vespasianus autem inter curas obsidionis, subcisiuū Taburius alibi.
opus aggreditur aduersus eos, qui montem Itaburium occupauerant, inter campum magnum et Scythopolim situm: cuius altitudo quidem triginta stadiis consurgens, septentrionali tractu inaccessa est. In uertice autem, uiginti stadiorum planicies patet, tota tutto circumdata. Hunc autem tantum ambitum quadraginta diebus edificauerat Iosephus: et alias ei materias, et aquas suggerentibus locis inferioribus. Solam enim incolæ pluuialem habebant. Magna igitur in eo multitudine congregata, Vespasianus Placidum cum sexcentis equitibus dirigit. Huic autem subeundi quidem motis ratio nulla erat. Multos autem fœderis ac ueniæ spe hortabatur ad pacē: et descendebant ad eum ipsi quoque insidias moliētes. Nam et Placidus eo studio mitissime cum his loquebatur, ut eos in planicie caperet: illique tanquam dictis obediētes, ad eum ueniebant, ut incautum aggredierentur. Vicit tamen astutia Placidi. Cœpto enim à Iudæis prælio, a simulat fugam: et postquam insequentes ad magnam partem campi pellexit, re-

SS 3 flectit

fleſſit in eos equitum manus : plurimisq; in terga uerſis, aliquos interfecit . Semotam uero multitudinem ceteram, ab aſcenſu coërcet . Itaque alij quidam Itaburio relicto, in Hieroſolymam refugiebant . Indigenæ autem fide accepta , quod eis aqua deſcenderat , & ſe, & montem Placidum tradiderunt .

Excidium Gamalæ.

CAPVT III,

A Pud Gamalam uero, degentium audaciſſimi quiq; fuga diſperſi latebant, imbelles autē fame corrumpébantur . At uero pugnantium manus obſidionem ſuſtinebat, donec euenit ſecūdo & uigeſimo die menſis Octobris, ut tres ex decimaquinta legione milites, circa matutinas uigilias editiſſimam præ ceteris turrim, que in ſua parte fuerat, ſubirent: eamque occulte ſuffoderent: cum appoſiti ei cuſtodes neque aduantes eos (nox enim erat) nec poſtquam adiere, ſenſiſſent . Iidem autem milites, cauendo ne ſtrepitus fieret, quinque ſaxis durisſimis euolutis, reſiliunt . Subitoq; turris cū magno ſonitu decidit, unaque cuſtodes præcipitantur . At uero qui per alias cuſtodias erant, perturbati fugiebant: multosque euadere auſos, peremere Romani: inter quos etiam Iofen, ſuper dirutam muri partem quidam iaculo percuffum, interfecit . Intus autem in ciuitate degentibus, ſono concuſſis, multus erat pauor, atque diſcuſſus, tanquā omnes eſſent hoſtes ingreſſi . Tuncq; Chares egrotus & iacens defecit: cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuiffet ad mortem . Romani tamen prioris peccati memores, uſque ad uigeſimam & tertiam diem ſupradicti menſis, oppidum non ſunt ingreſſi . Titus autem (iam enim aderat) indignatione uulneris, quod Romanos ſe abſente pertulerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, otioſe in ciuitatem introiuit . Eoque prætergreſſo, uigiles

uigiles quidem ubi senserunt, ad arma cum clamore properabant. Cognito autem intus cōstituti eius ingressu, alij raptis liberis trahentes etiam coniuges, cum ululatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alij Tito occurrētes, sine intermissione trucidabātur. Qui uero prohibiti essent in arcem recurrere, nescij quid facerēt, Romanorum præsidijs incidebant. Vbique autem infinitus erat morientium gemitus: perq; prona loca effusus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem qui arcem occupauerant, omnē Vespasianus induxit exercitum: Erat autem saxosus: & accessu difficillimus uertex, in immensum editus, & undiq; circum hostium multitudinem præceps: unde Romanos ad se adeuntes, alios telis & præterea saxis deuolutis ulciscabantur Iudæi: cum ipsos in excelsa loco positos, nullæ sagittæ contingerent. Verum ad eorum interitum, diuino munere quodam, turbo exoritur, Romanorum quidem tela in eos ferens, ipsorum autē à Romanis repellens, & obliqua traducens, ut neque in præruptis consistere propter uiolentiam flatu possent, cum nihil esset immobile, neque hostes ad se accedentes uidere. Itaque supergressi Romani, eos circumueniunt: & alios quidem repugnantes ante capiebāt: alios, cum manum superponerēt. In omnes autem uehementius saeuiebant, illorum memoria quos in primo aggressu per diderant. Multi autem undique circumclusi, desperatione salutis, filios & coniuges, & semetipsos in uallē præcipites dabant, quæ sub arce in profundum patebat. Euenit autem, ut ipsorum in se qui capti fuerant, immanitate lenior existeret iracundia Romanorū. Ab his enim quatuor milia perempta sunt: qui uero se præcipitauerunt, quinque milia sunt reperti. Neque quisquā, præter duas mulieres, saluus euasit: quæ sorores erant,

Inuadit
arx.

Philippi filie: qui Philippus Iachino genitus erat, insigni viro, & qui sub Agrippa rege tetrarches fuerat. Seruatae sunt autem, quod excidij tempore Romanorū impetum laetare. Nec enim uel infantibus pepercere, quorum multos singuli raptos ex arce proieciabant. Gamala quidē hoc modo excisa est, tertio & uigesimo die mēsis octobris: quae uigesimo & primo die mēsis Septēbris: cōperat rebellare.

Giscala à Tiro capitur.

CAPVT IIII.

De Ioan-
ne quo-
dā sedi-
tiofo.

Iamq; solum Giscala municipium Galileae restabat indomitum: cuius multitudo pacis studio tenebatur, quod erant plerique agricola, spemq; suam semper in fructibus collocauerant. Non paruae autem manus latrociniali permutatione corruptae erāt, quo morbo etiam nonnulli ciuium laborabant. Hos autem ad defectionem impellebat, atque cōflabat, Leui cuiusdam filius, nomine Iohānes: homo ueneficus, & fallax, uariisq; moribus, & immoderata sperare promptus, mirōque modo quae sperasset, efficiēs: atq; omnibus iam cognitus, quod affectandae sibi potentiae causa, bellum amaret. Huic apud Giscala seditioforum turba parebat: quorum causa populus etiam legatos fortasse de traditione missurus, Romanorum tamen congressum in parte belli praestolabatur. At Vespasianus contra hos quidem Titum cum equitibus mille, decimam uero legionē circa Scythopolim mittit: cum reliquis autem duabus Caesaream ipse regreditur, dandam his ex labore cōtinuo requiem putās, ex ciuitatum copijs: eorumq; corpora, itēque animos ad futura certamina existimans esse refouēdos. Nec enim exiguum sibi laborem sperasse de Hierosolymis praeuidebat, quae & regalis esset ciuitas, & cunctae nationi praestaret. His autem, qui ex bello fugissent, in eam cōfluentibus, etiā naturalis munitio, itēq; murorum eius constructio, non minimā

minimam ei solitudinem comparabat: cum uirorum spiri-
 tum & audaciam, & sine muris, inexpugnabilem esse co-
 gitaret: ob eamq; rem milites, uelut athletas, ante certami-
 na oportere curari. Tito autem ciuitas Giscala (equitando
 enim ad eā accesserat) aggreſſione capi facilis uidebatur:
 ſciēs tamē quod ea uī capta, paſſim à militibus populus ab-
 ſioneretur (nanque ſatiatus erat ipſe iam cēdibus) miſerans
 multitudinem etiam ipſe ſine ullo diſcrimine cum nocenti-
 bus intereuntem, paſſione magis ſubigere ciuitatem uole-
 bat. Itaque plenis hominum muris, quorum pleriq; per di-
 ctæ factionis erāt, mirari ſe ait, quoniam freti cōſilio, cunctis
 iam ciuitatibus captis, illi ſoli Romanorum arma operiren-
 tur, cū uiderent, multo quidē munitiora oppida uno impe-
 tu fuiſſe ſubuerſa: ſecuros autē fortunis ſuis potiri, qui Ro-
 manorum dextris credidiſſent: quas quidem etiam nūc illis
 ait ſe porrigere, neq; ob insolentiam ſuccenſere, quia ſpem
 libertatis agnoſcendam putaret. Non tamen, etiam ſi quis
 impoſſibilia uellet, perſeueraret. Quod ſi dictis humaniſi-
 mis non paruiffent, fidemq; dextris no habuiſſent, exper-
 tum iri arma crudelia: iam cognituros eſſe, moenia ſua ludū
 fore machinis Romanorum: quibus diffidentes, ſoli ex Ga-
 lileis ſeſe oſtentarent arrogantes eſſe captiuos. His dictis,
 popularium quidem neminem non modo reſpondere, ſed ne
 ad murum quidem licuit aſcēdere quia totū latrones præ-
 uenerant: & cuſtodes erant portis appoſiti, ne quis uel ad
 foedus prodiret, uel equitum quēquam in ciuitatem recipe-
 ret. Ioannes autem & ipſe completi conditiones ait, ita
 aut perſuaſurum, aut neceſſitatem belli retinentibus adhi-
 biturum. Illum tamen diem Iudeorum legi oportere con-
 cedi: quoniam ſicut arma mouere, ita etiam de pace conue-
 nire neſas haberēt. Nam & Romanos ſcire, quod ab omni
 S s 5 ceſſaret

cessaret opere, dierum septem circuitio: quam si temerasset, non minus coactos, quam qui cogrent, piaculum commissuros, ipsumque Titum: nullum enim sibi ex mora esse dispendium formidandum: quod unius noctis spatium, praeter fugae consilium ceperit, praesertim cum id obseruare circumsedentem nemo prohibeat: sibi autem magnum esse lucrum, nulla in re despicere patrios mores. Et illum decere, qui pacem non sperantibus indulget legem quoque seruare seruatis. His Titum Iohannes fallere conabatur, non tantum pro septimi diei religione, quantum pro sua salute sollicitus. Verebatur autem ne statim capta ciuitate, solus destitueretur: qui totam in nocte ac fuga uitae spem collocasset. Verum profecto dei nutu, in excidium Hierosolymorum Iohannem saluam esse cupientis, factum est, ut non solum inductiarum causationem Titus admitteret, uerum etiam in superiori parte oppidi castra poneret, ad^{Dis-} Sam, qui mediterraneus est Tyriorum uicus ualidissimus, Galileis semper exosus. Nocte autem Iohannes, cum nullas Romanorum excubias circa oppidum uideret, arrepto^{Dis-} tempore, non solum his quos circa se habebat armatos, sed etiam senioribus plurimis cum familijs abductis, in Hierosolymam fugiebat. Sed usque ad uigesimum quidem stadium fieri posse uidebatur, ut mulieres ac pueros, aliamque multitudinem secum duceret, homo quem captiuitatis, itemque salutis metus uirgeret. Ultra uero procedente eo, relinquebatur, et oriebatur atrox remanentium fletus. Quanto enim quisquam procul a suis aberat, tanto propiorem se hostibus esse credebat. Iamque affore qui se caperent existimantes, necessario pauitabant: et ad strepitum, quem ipsorum cursus faciebat, assidue respectabant, uelut instantibus quos fugissent: multique simul ruebant, et circa uiam plurimos

At^{Dis-} Dif-
rim.
Sicilia.

At^{Dis-} itine
re.

rimos certamen præcedentium conterebat. Miserabile autem foeminarum & infantium erat excidium. Aut si quam iactarent uocem, nonnullæ uiros aut propinquos, ut se operirentur, orabant. Sed Iohannis exhortatio superabat, ut seipsos seruarent inclamantis: eoque confugerent, unde remanentibus etiam si raperentur, poenas à Romanis peterent. Multitudo quidem eorum qui fugerant, ut cuique uirium fuit, cito dispersa est. Luce uero facta Titus ad muros aderat, foederis causa: populus autem portis ei patefactis, cum coniugibus adeuntes, tanquā benemerito, & qui custodia ciuitatem liberasset, laudibus prædicabant: simulq; Iohannis fugam significantes, ut & sibi parceret obsecrabant, & eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui superessent, ulcisceretur. Ille autem precibus populi postulatus, equitum partem ut Iohannem persequeretur, dirigit. Sed cum quidem occupare nequiueret, quod antequā uenerant, in Hierosolymam sese receperat. Vnā ergo fugientium propè ad duo milia perimunt: mulieres ac pueros paulominus quàm tria milia circumactos reducūt. Titus autem indigne ferebat, nō statim à Iohāne poenas fraudis exactas. Irato uero animo, satis esse (quod spe deciderat) ad solatium putans, captiuorum & qui trucidati fuerāt multitudinem, in oppidum cū fauore ingreditur: iussisq; militibus minimam muri partē iure possessionis abriampere, minitendo magis quàm puniendo reprimebat perturbatæ ciuitatis autores. Multos enim propter odia domestica, uel proprias inimicitias, delatores innocentie fore credebat: si dignos poena discerneret, melius noxiūq; relinqueret metu suspensum, quàm immeritū quēquam cū eo perdere gratius existimabat. Illum enim fortassis modestiorem futurum, uel metu supplicij, uel quod erubesceret præteritorum criminū uenia;

Titus recipitur à Giscala.

Occisibis mille fugientes.

uenia: sine causa uero morientium poenas, nullo modo corrigi posse. Præfidijs tamen ciuitatem circundedit, quæ tam nouarum rerum studiosos compescerët, quàm pro pace sentientes, quod sibi relicturus erat maiore fidutia firmarent. Galilea quidẽ tota, postquã multo sudore Romanos exercuit, hoc modo subacta est.

Hierosolymitani excidij initium. CAPVT V.

A Pud Hierosolymam uero, ad Iohannis introitum, omnis populus erat effusus: et circa singulos, qui una confugerat, numerosa turba collecti, quas foris clades experti essent percõtabantur. Illorum autem seruens idem adhuc, atque interruptus anhelitus, necessitatem significabat. Verũtamen in malis quoque sibi arrogabant: non Romanorum uim fuisse dicentes, sed sponte uenisse, ut cum his ex cautiore loco pugnarent. Inconsultorum enim atque inutilium esse hominum, incaute pro Giscalis, et inualidis municipijs periclitari: cum arma uigoremque oporteat pro metropoli suscipere, atque seruare: significando tamen excidium Giscalorum, etiam quam dicebãt honestam, discessionem suam, ut primi fugam esse intelligerët, prodiderũt. Auditis autem, quæ captiui pertulere, non mediocri populum perturbatio tenuit, magnũque id esse argumẽtum proprij reputabant excidij. At Iohannes, qui eorũ quidẽ quos fugientes reliquerat causa, minus erubescibat. Singulos autem circũiens, spe ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum asserens, propriasque uires extollens, et imperitorum ea cauillatione inscitiam decipiens, quod etiam si pennas sumerent, nunquam Hierosolymorum mœnia transgrederentur Romani, qui pro Galileorum uicis tanta mala pertulissent, atque in eorum nutris machinas cõtinuebant. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenum

Iohãnes
arrogan-
tia sua o-
mnes ad
bellũ ac-
cendit.

num manus. Prudentiorum autem atque seniorum nemo erat, qui non futura prospiciens, uelut iam perditam ciuitatem lugeret. Et populus quidem in ea confusione tunc erat. At uero per territorium manus agrestium, ante seditionem, quæ Hierosolymis orta est, discordare iam coeperat. Titus enim à Giscala Cesaream, Vespasianus autem à Cesarea Iamnam et Azotum profectus, utranque subegit: impositisq; illic prædijs, reuertebatur, maximam duccens eorum multitudinem, qui se fœdere sociauerant. Singulas autem ciuitates, tumultus bellumque intestinum exagitabat: quantūque à Ro, respirassent, in semetipsos ^{Intestina}ma- ^{feditio}nus uertebant: cum inter amatores belli, ac pacis cupidos ^{Hierosolymis or}esset seua contentio: ducūque concordium pertinacia ^{ta.}primo inter domos accenderetur: deinde inter se amicissimi populi dissiderent: et ad similia uolentes quisque conueniens, aperte iam coacta multitudine, rebellaret. Itaque dissensiones quidem apud omnes erant: nouitatis autem armorumque cupientes, senibus ac sobrijs, iuuentute atque audacia præstabant. Primo autem indigenarum singuli prædari coeperunt: deinde ex composito confertis cuneis, per territorium latrocinabantur: ut quod ad crudelitatem atq; iniustitiam spectat, nihil à Romanis gentiles abessent: atque ipsis qui uastabantur, illatum à Romanis excidium leuius uideretur. Ciuitatū uero custodes, partim quia defatigare pigeret, partim odio nationis, aut nulli, aut minimi erant male affecti auxilio: donec rapinarū societate undique congregati, collegiorum latrocinialium principes, atque in agmen conflati, Hierosolymis irrum-punt: Quæ ciuitas à nullo regebatur: et more patrio gentiles omnes sine obseruatione recipiebāt: tunc præcipue cū-ctis existimātibz, uniuersos qui superinfluere, adiumento
ex be

neuolentia uenire. Quæ quidem res etiam sine dissensione ciuitatem postea pessumdedit, eo quod iners et inutilis multitudo, quæ pugnacibus sufficere possent, alimenta cõsumpsit. Hisq; præter bellum etiam seditionem, famemq; comparauit: aliq; latrones ex agris cõtransgressi, ac multo sæuioribus quos intus inuenere, sociati, nullum atrox facinus intermittebant. Nec enim rapinis et expoliationibus metiebantur audaciam, sed usque ad cædes ruinæ fiebant: non clàm, neq; per noctem, aut quoslibet homines, uerum luce palàm nobilissimos quosq; adoricendo. Nam primum Antipam regij generis uirum, et adeo potentissimum ciuium, ut etiam publicos thesauros fidei suæ permissos haberet, cõprehensum custodiæ tradiderunt. Post hunc etiam Leuiam quendam, insignem uirum, et Phoriam, filium Rageti, et ipsum Ragetum, regalis similiter utrûq; familie, omnesq; præterea, qui præstare alijs uidebantur. Grauis autem metus populum possidebat: et uelut occupati ciuitate, salutem propriam quisq; curabat. Illi autem clausorum uinculis non fuisse contenti, neq; tutum arbitrabatur ea potetia uiros diutius custodire. Nam et ipsos, et domos eorum, non paucis uiris frequentari, ac per hoc ad ulciscendum esse idoneos, et præterea rebellaturum fortasse populum, iniquitate cõmotum. Decreto igitur eos occidi, mittunt quendam de suo numero Iohannem, ad cædes promptissimum, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eumq; alij decem armati gladijs, secuti ad carcerem, ibi quos reperissent interficiunt. Fingebant autem huius immanissimi sceleris causam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuisse, cõmunisq; libertatis peditores interemisse dicebāt: prorsus, ut audacia sua, tanquam seruatores ciuitatis, ac bene de ea meriti, gloriarentur. Euenit autem, populum quidem ad hoc humilita

Primo-
res in uin-
cula con-
iecti.

Primo-
res in car-
cere occi-
si sunt.

humilitatis ac formidinis, illos uero insolētiæ progredi, ut in eorū esset arbitrio, etiā pontificum designatio. Deniq; familijs abrogatis, unde per successionem pontifices creabantur, incognitos atq; ignobiles constituiebant, ut impiorum facinorū socios haberent. Nam qui supra meritū summos honores adepti erant, his obediebant necessario, qui sibi eos præstiterāt: quoniā et dignitate præditos, uarijs machinis fictisq; sermonibus cōmittebant, opportunitatem sibi ex eorū, qui se prohibere poterāt, cōtentione captantes: donec hominū persecutione satiati, in diuinitatem contumelias transtulerūt, pedibusq; pollutis in sanctum locum introire coeperunt. Iam uero populo contra eos concitato (nanque autor erat Ananus, æuo maximus pontificū, itēq; sapientissimus: et qui fortassis ciuitatem cōseruasset, si infidiatorum manus potuisset effugere) illi templum dei aduersus populi turbam, castellum ac profugium sibi facere, quod pro domicilio habebāt tyrānidis. Acerbis autē malis admiscebatur etiam caullatio, quæ præ ceteris eorū factis erat dolori. Tentando enim, quanto metu populus teneretur, suasq; uires explorādo, sorte pontifices creare conati sunt, cum his (ut diximus) ex familijs successio deberetur. Huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur. Nam et olim sorte pontificatū deferri solitū fuisse dicebant (re autē uera, legere degenerem, erat abrogatio firmioris) absque his, qui ad potentiam sibi designandorum magistratuum licentiā compararent. Itaque una sacratarum tribuum accitata, quæ Emachin appellatur, pontificē sortiebātur: casuq; locus exit homini, per quem maxime eorū iniquitas demonstrata est, Phani cuidam, filio Samuelis, ex uico Apataphi, non solum non ex pontificibus orto (sed aperte quid esset pontificatus, propter rusticitatem penitus nesciente.

Phanes
rusticus
pontificatus
deptus
est.

Deniq;

Denique inuitum eum rure abstractum, ut in scena fieri solet, aliena ornauere persona: indutumq; sacra ueste, quid facere deberet, subito instituebant: ludumque et iocum esse tantum nefas arbitrabantur. Ceteri quidem sacerdotes, procul spectantes ludibrio legem haberi, lachrymas uix tenebant, honoresq; sacrorum solui grauiter ingemebant. Populus tamen hanc eorum audaciam non tulit, sed omnes quasi ad deponendam tyrannidem animos intenderant. Nam qui prestare ceteris uidebantur, Gorgion Iosippi filius, et Simeon Gamalielis, tam singulos circueuntes, quam simul uniuersos, in concionibus hortabantur, quo tandem aliquando libertatis corruptores ultiam irent, sanctumque locum ab hominibus scelcratis purgare properarent. Pontifices etiam probatissimi. Gamala quidem filius Iesu, Anani autem Ananus, populum frequenter in coetibus exprobrando eius segnicie, contra Zelotas excitauerunt. Ita enim se ipsi uocabant, uti bonarum professionum amuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaque in concionem populo congregato, cunctisque indignantibus occupationes sanctorum, itemque rapinas et cedes, nondum autem promptis ad ulciscendum, propterea quod inexpugnabiles (id enim uerum erat) Zelote putabantur, stans inter eos medius Ananus, et ad legem crebro respectans, cum lachrymis opplessset oculos: Magis, ait, mihi mori satis est, antequam dei domicilium uideam tantis refertum doloribus: atque inaccessa et sancta loca, sceleratorum pedibus frequentari. Verum sacerdotali ueste amictus, et sanctissimum uenerabilium nominum ferens, uiuo: atque anime amore teneor, nec pro senectute quidem mea mortem sustinens gloriosam. Igitur solus ibo, et tanquam in solitudine anima mea solam dabo pro deo. Nam quid opus est uiuere

Zelote
qui sint.

Oratio
Anani
pontificis
de Zelotis
conquerentis
ad populum,

uiuere in populo, clades suas minime sentiēte, & apud quos malorum praesentium defensio interiit? Siquidem rapti patimini, ac uerberati reticetis, & ne gemitu quidem aperto quisquā prosequitur interemptos. O acerbam cōminationem. Quid de tyrānis querar? Nunquid non à uobis uestra potentia nutriti sunt? Nunquid nō despectis qui mecum ierant, cum adhuc pauci essent, uos dum tacetis, plures eos fecistis? atq; illis armatis quiescentes, in uosmetipsos arma uertistis? cum primos eorum conatus oportuisset infringi, quando cognatos conuiuijs appetebant. Vos autem negligendo, ad deprædationem noxios iritastis, quia uastatis domibus nulla ratio ducebatur. Itaq; iam domini ipsi rapiabantur, eisq; cum per mediam ciuitatem traherētur, nemo erat auxilio. Illi autem à uobis proditos, etiam uinculis affecere. Non dico quales & quātas, sed quod accusatos, indemnatos, uinctos nemo adiuuit: restabat & eosdem uidere truci dare. Hoc etiam uidimus, uelut à grege brutorū animalium quæ præcipua ducitur hostia, ne uocem quidem eorum quisquam emisit, nedum dexterā mouit. Patiemi ergo, patiemi etiam sancta conculcari uidentes? Cumq; omnes audaciæ gradus, nefarijs hominibus subieceritis, eorū præstantiam reueremini? Nunc enim profecto ad maiora procederent, si quid maius quod euerterent, inueniretur. Tenetur quidem munitissimus ciuitatis locus, nunc autem fanum appellatur, uelut arcis arx quædam, siue castellum. Tanta igitur contra uos tyrānide munita, & inimicis super uerticem positis, ut uidetis, quid cogitatis? aut quibus uestras sententias applicatis? An Romanos expectatis, ut sanctis uestris opitulentur? Ita quidē se nostræ ciuitatis habent res, eoque iam calamitatis uentum est, ut miseretur nostri etiam hostis. Non exorgetis ò laboriosi,

T t respe

respectisq; uulneribus uestris, quod etiam feras bestias facere uidemus, non ultum ibitis in hos, qui uos percussere? Non suas quisque recordabitur clades, et ante oculos positis quæ pertulerit, ad ultionē animos acuetis? Perijt apud uos (nisi fallor) affectionum omnium charissima, et maxime naturalis, cupiditas libertatis. Seruitutis autem, ac dominorum amantes facti sumus, tanquam subiugari à maioribus didicerimus. Atque illi quidem multa et maxima bella, ut in libertate uiuerent, pertulerunt: ne aut Aegyptiorum, aut Medorum potentie cedrent: dummodo ne facerent quæ iuberentur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum, quod cum Romanis nunc gerimus, utrum commode, an contra incommode, non restat palàm quid habet causæ, nisi libertatem? Ergo qui dominus totius orbis seruire non patimur, gentiles nostros ferimus tyrannos? Quanquam externis obedientes, ad fortunam semel id referunt, cuius iniuria uicti sunt. At uero pessimis suorum cedere, ignauorum est, et cupiētium seruiendi. Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta est, non uos celabo, quid dum loquor interuenerit, mentēque retraxerit: quod etiam si ab his capti fuerimus (absit autem huius dicti periculū) nihil acerbius experiemur, quam isti nos affecere. Quo pacto autem, nō lachrymis dignum sit, illorum quidem in templo donaria cernere, gentilium uero spolia, qui nobilitatem huius maxime omnium ciuitatis compilauerunt, eosque uiros trucidatos uideri, quibus etiam illi post uictoriā obtemperassent? Et Romanos quidem, nunquam transgredi ausos esse limitem profanorum, aut sacratæ quicquam consuetudinis præterire: sanctorum autem ambitum, quamuis procul aspectum, perhorrescere: quosdam uero in his locis natos, ac sub nostris moribus educa

educatos, & qui Iudæi uocarentur, inter media sancta deambulare, manibus adhuc suis gentili cæde calētibus? Quis igitur externum bellum metuat, ex comparatione domesticis? Multo nobis æquior est inimicus. Nam si proprie rebus sunt aptanda uocabula, fortasse reperietur, legum quidem conseruatores nobis fuisse Romanos, hostes uero intus habere. Verum hos insidiatores libertatis exitio debere, neq; facinorum eorum dignum excogitari posse supplicium, certum est: idemq; omnibus uobis, & ante orationem meam esse persuasum, atq; ipsis uos rebus quas pertulistis, in eos esse cōmotos. Pleriq; autem fortasse multitudinem eorum, atque audaciam reformidant: & præterea quod in loco superiore consistunt. Sed hæc ut uestra negligentia conflatæ sunt, ita nunc magis proficient, si morabimur. Nam & numerus illorum in dies singulos alitur, eo quod nequissimus quisq; ad similes profugiat: & audaciā plus accendit, quod nullum adhuc eius impedimentum intuerenit, locosq; superiore utuntur: & quidem cū apparatu ipsædam plus damus. Quod si aduersus eos ire cœperimus, humiliores erunt, mihi credite, cōsciētiæ celsioris loci beneficiū ratio perdet. Fortasse autem dei pariter spreta maestitas, in ipsos tela retorscrit, suisq; misilibus consumētur impij. Videant nos tantūmodo, & deiecti sunt: quanquam pulchrum est, ut etiam si quod periculum immincat, pro sacris ianuis moriamur: ac si non pro liberis & cōiugibus, pro deo tamē eiusq; sanctis animas profundamus. Præbebo autem manum, atq; sententiam: & neque consilium uobis ullum decrit ad cautionem, neq; me corpori meo parere uidebitis. His Ananus cōtra Zelotas populum hortabatur: non quidem nesciens iam expugnari uix posse, propter multitudinem ac iuuentutem, animorumque per-

T t 2 tina=

t inaciam, multoque magis propter conscientiam commif-
 forum. Nec enim concessum iri extremam ueniam his, quæ
 perpetrauerant, sperabant: ueruntamen quiduis perpeti
 prestabilius existimabant, quàm in tanta rerum perturba-
 tione tumultum cohibere. Populus autem duci se clama-
 bat in eos, contra quos rogabatur: et ad subeunda quisque
 pericula promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos
 discerneret, atque ordinaret ad prælium, Zelotæ cunctis
 conatibus eius cognitis (certos enim, qui omnia sibi num-
 ciarent, habebant) in pontificem commouentur: ac modo
 per cuneos simul uniuerſi profiliunt, neque obuio cuiquã
 parcebatur. Cito autem et Ananus populum congrega-
 uit, multitudine quidem superiorem: armis uero constipa-
 tis, non erant Zelotæ inferiores. Alacritas uero, quod
 deerat, in utrisque supplebat. Nam et ciues, armis iram
 conceperant fortioſiorem: et qui de templo exierant, qua-
 uis multitudine maiorem audaciam. Quippe illi quidem
 habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur, nisi
 Zelotas eximrent: hi uero nisi uicissent, nullum se nõ subi-
 turos esse supplicium. Manus autem conseruere pro du-
 cibus, obcdientes motibus animorum. Et primo quidem, in
 ciuitate ac pro templo, eminus missis lapidibus, semet in-
 uicem appetebant. Si uero aliqua pars terga uertisset, ui-
 ctiores gladijs utebantur. Cumq; plurimi sauciarentur, mul-
 te cædes utroq; fiebant. Et populares quidem in domos
 referebantur à suis. Zelotarum autem quicumque uulnera-
 tus fuisset, in templum ascendebat, sacram humum cruore
 perfundens: ut solo eorum sanguine uiolatam religionem
 recte quis dixerit. Semper quidem latrones extirrendo
 in congressionibus præualebant. Irati uero populares,
 proficiente quotidie numero suo, cū desides increparent,
 quiq;

Cōmittit
 pugna.

quiq; à tergo sequebantur, non aperiēdo fugientibus uia, inuitos eos repugnare compellerent, uniuersos quidē suos, in hostes conuertunt. Illis autem, quia uim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irrumpit una cum socijs Ananus. Vnde factum est, ut eos, quod ambitu exteriori caruissent, metus inuaderet: ideoque in murum interiorem fuga recepta, mature ianuas occluderent. Verum Anano portis quidem sacris manus asferre non placebat: hostibus quoque desuper tela torquentibus, nefas esse existimans, etiam si uicisset, non lustratum prius populum introducere. Ex omni autem suorum multitudine, sex ferē armatorum milia sortitus, custodes eos in porticibus collocat. His autem, qui succederent: in excubijs alios per ordinem ponit. Multi autem honestorum ab optimatibus ad id electi, mercede conductos pauperes uice sua praesidijs destinabant. Fit autem his omnibus exitij causa Iohannes, quem ex Giscalis effugisse praediximus. Is enim dolis plenus, et acerbissimam dominationis cupiditatem mente circumferens, iamdudum rebus communibus molebatur insidias. Itaq; tūc eadem, quae populus, sentire se simulans, aderat Anano: tam diebus cum proceribus capiēti consilium, quā noctibus peragranti custodias: omniaque secreta Zelotis renunciabat nullūque populi consilium non, priusquam caperetur, inimici sciebant eius indicio. Immoderatis uero et Ananum, et populi principes placabat obsequijs, ne in aliqua suspitione ueniret affectans. Sed haec eius honorificentia in contrarium uertebatur. Erat enim ex adulationum uarietate suspectior: eoque ipso quod etiam non accitus assiduus erat, arcanorum proditor habebatur. Et tenim prospiciebat Ananus, omnes qui ad se concurrerent intelligere, quae Iohannes faceret, suspi-

Vincunt
Zelotæ.

Iohānes
Giscalenus
cōsili-
orum
Anani
proditor.

cionem nunciationis habebant. Submouere autem illum nō erat facile, neq; possibile, quod malitia præualeret: ac præter hoc multorum non ignobilium, qui summis rebus adhibebantur, patrocínio succinctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum beneuolentiæ causa peti: nihilq; dubitans, & fidem populo se seruaturum iurauit, & neque factum eius inimicis ullum, neque consilium proditurum: unaque deponendis rebellibus, & manu & uolūtate operam collaturum. Itaque Ananus, eiusque socij, quoniam iurato crediderunt, nulla iam suspitione suis eum consilijs adhibebant: moxq; ac iisdem concordia causa legatus intronittitur ad Zelotas. Curæ nanque habebant, ne sanum culpa sua pollueretur, neue quisquam in eo procumberet Iudeorum. Ille autem, quasi Zelotis, ac non contra probeuolentia iurauisset, egressus ad eos, medius constitit: & sæpe quidem se illorum causa in magno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignorarent, quæ in eos Ananus cū socijs cogitasset. Nunc autem ingens cum ipsis omnibus subituum esset discrimen, nisi diuinum quoddam præstofuerit adiumentum. Nihil enim iam morari Ananum: sed persuasisse quidē populo, ad Vespasianum legatos mittere, ut ad capiendam ciuitatem quamprimum uenire properaret. Indixisse autem lustrationē postero die, ut religione simulata intronissi, uel etiam in prælio manus cōsererent. Se autem non uidere, quādiu aut custodias sustinebuunt, aut cum tanta manu acie congregientur. Ad hæc addebat, quod ipse dei prouidentia trāsactionis esset causa legatus. Hac enim spe Ananum his proponere, quod nihil suspicantes eos subito aggrediretur. Itaque oportere, si quis habendam uitæ rationem duceret, aut custodibus supplicare, aut foris aliquod præsidium petere. Quos autem si uicti essent,

essent, uenie spes foueret, immemores esse audaciae suae credere, aut simul ac factores poenituerit admissorum, in gratiam statim eos, qui perpeſsi sunt reſtituros. Sed nocētium quidem sepe inuisam etiam poenitudinem fieri, leſis autem iram in licentiam seuiorem: imminere autem illis ait interfectoꝝ amicos, atq; cognatos, totumq; populum pro dissolutis legibus ac iudicijs indignatione flagrantem: ubi etiam si qua pars misericordiae fuerit maior, eam irascentium turba celabit. Talia quidem uariabat Iohannes, terrorem incutiens multitudini. Extremum uero auxilium, aperte quidem indicare quod diceret nō audebat: Idumaeos autem significabat. Vtq; principes Zelotarum priuatim etiam cōmoueret, crudelitatis Ananum arguebat, ipsis eū maxime minitari confirmans.

Idumaeorum aduentus pro Hierosolymitanis & acta.

CAP V T

VI.

ERat autem Eleazarus Gionis filius, qui etiam praeter alios idoneus esse uidebatur & recte consulere, & quae cōsuluisset efficere, itēq; Zacharias filius Amphetali, uterq; à sacerdotibus genus ducens: Hi, praeter cōmunis, etiam priuatis interminationibus cognitīs, quodq; Anani factio potentiae sibi cōparanda causa Romanos accerseret (nam & hoc Iohannes affinxerat) diu quid agerent dubitabant, angusti temporis festinatione conclusi. Populum enim haud multo post eos aggredi paratum esse cogitabant: Externi uero subsidij facultate, insidiarum sibi celeritate praerepta, prius fore ut omnia paterentur, quā ut auxiliorum quisquam ista cognosceret: Aduocari placuit Idumaeos: scriptaque breuiter epistola, quod circumuēto populo Ananus uellet Romanis metropolim prodere: ipsi autē pro libertate dissidentes, in templo custodirentur:

Eleazarus suadet Zelotis ab Idumaeis petendum esse auxilium.

T t 4 mini

minimamq; temporis salutem sibi promitteret: Ac nisi ma-
 ture subuenirēt, ipsos quidem Anano atq; inimicis, at uero
 ciuitatem Romanis ilico subiugandam. Et pleraq; nuntijs
 ad rectores Idumaeorum referēda mandabat. Ad hoc etiā
 lecti sunt uiri strenui, & dicendi peritissimi, & ad persua-
 dendum satis idonei: quodq; his rebus esset utilius pedum
 uelocitate praestantes. Nam Idumaeos confestim parituros
 certum erat, quod turbarum cupiens & incondita esset
 natio, semperque ad motus facilis atque suspensa, & rerū
 mutationibus læta, minimisq; petentium blanditijs ad bel-
 la promptissima: & uelut ad festorum quandam solennita-
 tem, sic ad praelia properans. Celeritatem autem nuntij
 exigebant, atque istis nihil deerat alacritatis. Vterq; au-
 tem Ananias uocabantur. Iamque rectores aderant Idu-
 meorum. Illi autem simul epistola mandatisq; attoniti,
 quasi furibundi circūcurrere gentem, militiamque denun-
 ciare coeperunt. Itaque mox, & dicto citius multitudo cō-
 uenerat: omnesque pro libertate metropoleos arma rapie-
 bant. Congregati autem propè ad uiginti milia, cum duci-
 bus quatuor Hierosolymam ueniunt: hoc est Iohanne, &
 Iacobo, Sossæ filio, & præterea Simone Thacei, & Phi-
 nea Cusoth filijs. Ananum autem profectio legatorū, itē-
 que & uigiles eius nō latuit, necnon & impetus Idumaeo-
 rum. Hoc enim ante cognito, portas eis clausit, & muris
 custodes apposuit. Non tamen uisum est bello cum his con-
 gredi, sed uerbis eis ante persuadere concordia. Stans ergo
 in aduersa turri post Ananum Iesus, euo pontificum lon-
 gissimus: Cum multæ, inquit: & uariæ turbæ tenuerint ci-
 uitatem, in nulla re sic miranda fortuna est, ut in eo, quod
 pessimis etiam inopinata conspirant, Etenim perditissimis
 hominibus contra nos auxilio uenistis, tanta cū alacritate,
 quanta

Idumæo-
 rum uigin-
 ti milia
 contra
 Ananū.

quanta nec in Barbaros aduocāte uos metropoli uenire de-
 cuiſſet. Et ſi quidem uiderem conſenſionē ueſtram ſimilem
 eſſe horum hominum qui uos rogauerunt, nō exiſtimarem
 impetum capere rationem. Nihil enim æque ac morum co-
 gnatio concordiam firmat. Nunc uero illi, ſi quis eorum
 ſingulos explorauerit, mille mortibus digni reperientur.
 Nam ludibria & purgamenta totius ruſticæ plebis, luxu
 abſumptis patrimonijs ſuis, poſtquam in uicis & ciuitati-
 bus proximis audaciam exercuere, poſtremo in ſacram ciui-
 tatem clām influxere ut latrones, ſolūmque religioſum im-
 manitate polluerunt ſcclerum: eosque uideas ſine metu in-
 ter ſancta ebrios, & auiditate uentris peremptorum ſpo-
 lia conſumentes. Veſtra uero multitudo, armatorūque ta-
 lis ornatus eſt, qualem deceret eſſe, ſi publico uos concilio
 metropolis inuitaret, in alienigenas latuos auxilia. Quid
 igitur hoc eſſe quis dixerit, niſi fortune iniuriam: cum pro
 nequiſſimis conueniſſe & integre nationis ueſtræ arma ui-
 deantur conſpirare? Iamdudum quidem reperire nequeo,
 quidnam fuerit quod uos tam cito commouerit. Nec enim
 ſine magna cauſa fieri potuiſſet, ut arma pro latronibus
 aduerſus cognatum populū caperetis, quod Romanos au-
 diſtis & proditionem. His enim quidā ueſtrum obſtrepe-
 bant nunc, liberandæ metropoleos cauſa ueniſſe dicentes.
 Vnde mirati ſumus præter alia noxiorum, tale cōmentum.
 Viros enim naturalis libertatis amatores, eoq; cum exter-
 nis hoſtibus pugnare paratiſſimos, aliter contra nos eſſera-
 re non poterant, quā uaſtatæ libertatis proditione menti-
 ta. Sed enim uos conſiderare oportet, qui nos inſimulaue-
 rint: idēmq; in nos ueritatis ex rebus cōmunibus, nō ex fi-
 cto ſermone colligere. Quid enim paſſi, nunc demū non de-
 derimus Romanis, cum ab initio licuerit aut ab his nō de-

T t 5 ficere,

ficere, aut quia deficiamus, cito uenire in gratiam, prius quàm circa nos oĩa uastarentur? Nanq; iam, ne uolentibus quidẽ nobis trāsactio facilis est: cū & superbos eos effecerit Galilea sub iugū missa: morteq; grauiorẽ afferat turpitudinẽ, appropinquantē placare. Et quidem quod in me est, pacem morti antepono. Semel autem bello appetitus, postquàm pugna commissa est, gloriosam mortem uita captiui existimo potiore. Sed utrum nos populi principes aiunt clam misisse aliquem ad Romanos, an etiam totum populum communi suffragio? Siquidem nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fuerint prodicionis ministri. Cum iret aliquis deprehensus est, rediens captus est, literas nacti sunt? Quẽadmodum autem tantam ciuium multitudinem lateremus, cum quibus omni hora uersaremur? Paucis etiam, atque his inclusis, qui de templo ne in ciuitatem quidem prodire possent, quo pacto sunt cognita, quæ occulte extra ciuitatem fierent? An uero nunc cognouere, quando ausorum poenae reddendae sunt? Donec autem sine metu fuere, neminem nostrum proditorem suspicabantur. Sin ad populum causam referunt, (publicum habuit nempe concilium) nemo aberat concioni: ideoque manifestior ad uos nūcius fama citius properasset. Quid autem opus erat legatos mittere, cum certa nobis esset de transactione sententia? Et quis designatus sit dicant? Sed hæc quidem male periturorum, & instantes poenas cuitare cupicentium causationes sunt. Quin etiam si ciuitatem manentem prodi sors afferret: id quoque ipsos qui nos criminantur, ausuros: quorum audaciæ unum malum uidetur deesse proditio. Vos autem oportet, quia semel cum armis adestis, primum (id quod est iustissimū) adiuuare metropolim, & unā nobiscum tyrānos eximere, per quos iudicia dissoluta sunt:

qui

qui calcatis legibus iura suis gladijs permifere : deniq; nobiles uiros non incufatos, ex medio raptos foro, primū uinculis cruciarunt: deinde nō uoce neq; prece eorum morati, neci tradiderunt. Licet autem uobis nō belli lege ingreffis, horum uidere argumentum, quæ dixi, defolatas domos rapinis, coniuges in ueste lugubri, ac famīlias peremptorum, & per totam ciuitatem ululatus & fletus. Nullus enim nō persecutionem expertus est impiorum. Qui ad hoc infanie prorupere, ut latrocinalem audaciam non solum ex agris atq; alienis ciuitatibus in hanc, quæ & caput & facies gentis est, sed in phanū etiam ex ciuitate transferrent. Deniq; hoc sibi & ad excursus & ad perfugiū elegerunt, isq; fiscus illis est eorum quæ in nos comparantur: & locus toti orbi terræ uenerabilis, quiq; ab uniuersis alienigenis, ab extremo limite mundi uenientibus, honoratur, per has quæ apud nos præternatæ sunt bestię conculcatur. Exutis autem rebus desperatis, populos committi populis, & ciuitatibus ciuitates, gentēs quæ in sua uiscera delectum habere: cum debueritis (ut dixi) quod factū esset optimum ac deceret, nobiscum nocentes eximere: atque hanc ipsam fallaciam ultum ire, quod auxilio uos aduocare ausi sunt, quos metuere iudices debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet uobis armis depositis, cognatorum habitu introire ciuitatem: mediōq; inter hostes atque auxiliatores suscepto nomine, de nostris discordijs iudicare: quāquā reputate quid habebunt cōmodi, cum de manifestis ac tantis criminibus apud uos causam dicturi sunt, qui hominibus non accusatis, ne uerbum quidem facere permifere. Ferant igitur hāc ex nostro aduentu gratiam. Si uero neque nobiscum indignari neq; iudicare uultis, tertium restat, ut relictis utrisq; partibus, nec nostris

Al. Ca-
ziz.
Oratio
Simonis
ducis Idu-
mæorū
ad Hiero-
solymita-
tas.

stris cladibus insultetis, nec cum insidiatoribus metropo-
leos maneatis. Nam et si maxime quenquam nostrum suspi-
camini Romanis collocutum, obseruare uobis itinera licet:
tūque demum tueri metropolim, cum factum aliquid hu-
iusmodi patuerit, quale delatum est, & in autores eius, si
conuicti fuerint, uindicare. Non enim uos præueniunt ho-
stes, iuxta ciuitatem sedibus positus. Sin horum nihil uobis
gratum aut mediocre uidetur, ne portarum claustra mire-
mini, quatenus arma portabitis. Hæc quidem Iesus loque-
batur. Idumæorum autem nequaquam multitudo animum
attendebat, ardens iracundia, quod nō paratum habuisset
introitum, pròq; armis inter se duces indignabātur, capti-
uitatem esse existimātes, si ea quibusdam iubentibus depo-
suisent. Vnus autem ducum Simon filius* Cathla, uix pla-
cato suorum tumultu, stans in eo loco unde exaudiri à pon-
tificibus posset, nō iam mirari se ait, si libertatis propugna-
tores in templo custodirētur inclusi, cum illi cunctæ genti
communem clauserint ciuitatem. Et Romanos quidem for-
tasse, coronatis etiam portis recipere sint parati, Idumæos
autē ex turribus alloquantur, capti q; iubeant pro libertate
arma proijcere, cognatisq; non credentes custodiam ciui-
tatis, iudices eos discordiarum fieri uellent: & alios accu-
sando quod indēnatos ciues occiderint, ipsi totam dānent
ignominia nationem: deniq; urbem omnibus alienigenis re-
ligionis causa patentē, nunc domesticis præclusistis. Valde
enim contra uos festinabamus, & ad gerendum cū gētili-
bus bellum: qui ob hoc adesse properauimus, ut uos serua-
remus liberos. Nempe taliter uos etiam hi quos obsidetis
lesere, tanquam uerisimiles puto suspiciones in illos quoq;
colligitis. Deinde qui reip. defensores sunt intus in custodia
tenentes, genere coniunctissimis, gentibus simul uniuersis
ciuitatem

ciuitatem præclufam, tyrannidem perſerre dicitis: cum tam contumelioſis nos iubeatis obſtẽperare præceptis, nomẽnq; potentiæ alijs, qui uos tyrannos patiũtur, anneſtitis. Quis cauillationem ueſtri ſermonis tulerit, cum rerum repugnãtiam uideat? Etenim uobis etiam nũc Idumæos excludentibus ciuitate(nãq; ipſi nos à patrijs ſacris arcetis) recte quis eos incuſauerit qui cuſtodiuntur in templo? Quod cum auſi eſſent plectere proditores, quos uiros nobiles & innocentes pro ſocietate facinoris dictitaſtis, nũ à uobis inceperint, ſummãq; proditiõis mẽbra præciderint. Sed licet illi molliores quam res poſcebat inuenti ſunt, nos tamen domiciliũ dei ſeruabimus Idumæi, & pro cõmuni patria propugnabimus: tamq; foris irruentes, quàm intus inſidiantes, hoſtes pariter ulciſcemur. Hic autem manebimus pro muris armati, donec aut uos Romani aſpiciendo liberent, aut ipſi recuperata libertatjs cura mutemini.

De clade Iudæorum ab Idumæis facta. CAPVT VII.

HIS dictis Idumæorum quidẽ multitudo clamore conſenſit. Ieſus autem triſtis receſſit, cum nec Idumæos quicquã ſentire moderatum, & duplici bello oppugnari ciuitatem uideret. Quippe nec Idumæorum tumor & ſpiritus quieſcebat, indigne ſerentium contumeliam, quod eſſent ciuitate prohibiti, & quod Zelotarum uires eſſe inſirmas crediderant, erubeſcentium, poſtquã nihil eos ſibi auxiliari poſſe uiderent, ut iam ueniſſe poeniteret. Pudor autem nullare penitus geſta, redcundi poenitudinem ſuperabat. Itaque ibidem prope murum temere tabernaculis poſitis, manẽdum eſſe ſtatueret. Inſinita uero hyems nocte illa uenit, uentique uiolentia cum imbribus orti ſunt, & crebra fulgura, horrendãque tonitrua, concuſſe =

Horrenda
tẽpeſtas
orta.

minum

Al. fouebant.

minum exitio mundi statum esse turbatum, neq; paruum quid rerum hæc signa portendere. Vna uero Idumæis et oppidanis erat opinio: illis quidē, irasci deum militia causa, existimantibus: neque se posse euadere, si aduersus metropolim arma mouissent: Anano autem eiusq; socijs, etiam sine prælio uicisse, deumq; pro se bellum administrare credentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futurorū, et que sui passuri essent, cōtra hostes fore diuinabāt. Verum Idumæi quidem cateruatim densatis corporibus inuicem se* defendebant, scutisque contextis protecti capita minus pluuia ladebantur: Zelotæ autē magis illorū quā suo periculo cruciabantur: collectique deliberabant, si quā reperire subsidij machinam illis possent. Horum autē ardentioribus uidebatur, in armorum custodes inuadere: atque ita in ciuitatem impetu facto, palām portas auxiliatoribus aperire. Nam et custodes ex improviso, et quod plures inermes ac belli expertes essent, facile turbatum iri, et multitudinem ciuium difficulter colligi posse: quoniam domi quisque propter hyemem contineretur. Quin et si periculum aliquod interuenerit, quiduis subire, quā negligere tot copias sui causa turpiter perituras. At qui prudentiores erant, uim quidem adhiberi dissuadebant. Non enim sui tantum causa custodes ampliari, sed etiam ciuitatis murum uidebant propter Idumæos diligentius custodiri, et ubique adesse Ananum, omnibusque horis inuisere custodias existimabant: sed hoc alijs noctibus ita habuerat. Illa uero, non sua desidia requieuerat, sed ut et ipse et custodum manus fato duce interirent. Nanque iam nocte prouecta, et* gliscente hyeme, custodes in porticu dispositos opprimit somnus. At Zelotis consilium subit, ut ferris templo sacratas portarum uestes secarent, affuit autem illis, ne
exaudi=

Al. algen
te.

exaudiretur crepitus, uentorum sonus, & crebra toni-
 trua: fanoque egressi, ad murum clanculo ueniunt, seratam=^{Idumæi}
 que portam, que ad Idumæos erat, aperiunt. Illi autem pri=^{clā & ze-}
 mum Ananum conari aliquid suspicati, unusquisque Idumæorum ad gladium quasi rebellaturi se applicant matu=^{loris in}
 re: deinde his qui ad se uenerant agnitis, introibant. Qui=^{urbē in-}
 quidem, si tunc manus uertere in ciuitatem uoluissent, nihil tromissi.
 obstabat quo minus simul totus populus interiret: tanta ira
 ferebantur. Verum Zelotas primo eximere custodia festi-
 nabant: illis quoque multum precantibus, qui eos recepe-
 rant, ne despicere malis obsecratos, quorum gratia uene-
 rant, neque his acerbius periculum importarent. Captis
 enim custodibus, faciliorem illis in ciuitatem impetum fo-
 re: sed si semel eos concitassent, iam illos cōtineri nō posse:
 cum si senserint congregarentur, & per ascensus nitenti-
 bus se opponerent. Idem igitur Idumæis uisum est: iamque
 in templum per ciuitatem subibant, cum suspensi Zelotæ,
 aduentum eorum præstolarentur. Denique his ingressis,
 etiam ipsi confidenter ex interiori fano progressi sunt,
 mixti que Idumæis in custodes irrucrunt. Cæsis autem nō=
 nullis, quos somnus oppresserat, omnis multitudo ad clamo-
 rem uigilantium suscitata est, raptisque armis ad ulciscen-
 dum non sine stupore properabant. At primum quidem
 Zelotas solos conari aliquid suspicantes, quasi eos supera-
 turi numero confidebant: Vbi uero foris alios circūfundi
 uiderent, Idumæos irrupisse sensere. Et maior quidem pars
 eorū, armis pariter animisque depositis in questibus erāt.
 Pauci uero iuuenum fortiter communiti, occurrendo Idumæis,
 aliquandiu segniorem multitudinem protegebant:
 alij cladē ciuitatis habitatoribus nunciabāt. Illorū autē auxi-
 lio uenire nullus audebat, cognito Idumæos irrupisse. Sed
 ipsi

ipsi quoque irrita uociferantes, cum fletibus respondebāt: plurimūque mulicrum ululatus suscitabatur, si quādo custodum quisquā in periculum aliquod incidisset. Quin et Zelotæ Idumæorum clamorem geminabant, magisque horribiles tempestas faciebat omnium uoces. Nemini autē Idumæi pepercere, qđ natura crudelissimi ad cædes erant, et hyeme grauius afficiebantur: propterea que his, qui se excluderant ut inimicis utebantur, tam supplicantibus quā repugnantibus infensi. Multos etiam cognationem referentes, ut quē commune phanum reuereretur orantes, gladijs transfigebant. Nullus autem fugiendi locus, neque spes salutis erat. Compulsi autem circa se, magisque ui oppressi laniabantur, cum recedendi spatium non daretur, nec interfectores a cædibus temperarent. Incerti autē quid agerent, in ciuitatem se precipitabant: miseri (ut mihi uidetur) eo quod fugiebant, uoluntarium subeuntes exitium, donec templum exterius sanguine redundauit. Octo autem milia et quingentos mortuos dies inuenit. Nec tamen his Idumæorum ira satiata est: sed uersis in ciuitatem manibus, omnes domos diripiebant: quēmq; fortuitu inuenissent, morti dabant. Et ceteræ quidem multitudinis cædem superuacuam esse ducebant: Pontifices autem peruestigabant, et in illos plerique ferebantur, statimque comprehensos obtruncabant: astantesque super eorum cadauera, nunc Anano populi beneuolentiam, nunc Iesu quæ de muro dixerat exprobrabant. Ad hoc autem impietatis progressi sunt, ut etiam insepultos eos abicerint: cum præsertim Iudæis tanta sepulture cura sit, ut etiam iudicio cruci suffixos, ad occasum solis deponant atque sepeliant. Et quidem non errauerim, si Anani mortem dixero excidij ciuitatis fuisse principium, et ex illo die muros euersos remq; publicam

publicam Iudeorum perisse, quo pontificem rectorēque salutis sue iugulatum in media ciuitate uiderunt. Erat autem et aliās uir laudabilis atque iustissimus, et præter nobilitatis ac dignitatis et honoris, quo erat præditus, amplitudinem, infimis amabat æquari. Libertatis autem maxime fautor erat, et is qui populi affectaret imperium. Commodis autem proprijs communes semper utilitates anteponebat, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos non posse expugnatum iri: ac prospiciebat, ut si pacisci utiliter nequissent Iudæi, uel inimici superassent, ut breuiter dicam, cum Anano uiuo ad transactionem uenissent. Mirus enim erat dicere: mirus populo persuadere que uellet. Iam uero impediētes bellantēque subegerat. Plurimum enim moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic iunctus erat ab utraq; Iesus, illo quidā comparatione inferior, sed præstans ceteris: ut putem deum, qui tanquam uiolatam ciuitatem perire flammis, purgariq; sancta uellet, consulto defensores eorum, et qui ea charissima ducerent amputasse. Itaque pauloante sacris indumentis amictos, ac toto orbe celeberrimæ religionis autores, quicq; undiq; ciuitatem commeantibus uenerabiles habebantur, iacere nudos prædam canibus ac feris uideres. Quos quidem uiros ipsam puto genuisse uirtutem, tantum licuisse uitij, flentem.

FLAVII IOSEPHI DE

BELLO IYDAICO

Liber Quintus.

De altera strage, & reditu Idumæorum,
Zelotarumq; crudelitate.

CAPVT PRIMVM.

V u

Anano

NANO QUIDEM ET

Iesu eiusmodi finis euenit. Post illos uero tam Zelotæ quàm Idumæi passim plebem, quasi nefandorum animalium gregem, irruendo mactabant. Et uulgius quidem in quolibet loco deprehensum necabatur: correptos autem nobiles et adulescentes, uinctos in carcerem concludebant, spe, nonnullos eorum sibi posse sociari nece dilata. Vtrum hæc nullum mouebant, sed cuncti mortem præoptauerant, dum modo ne aduersus patriam communem nequissime conspirarent, saeuissima tamen ante cædem uerba sustinebant, exulcerati plagis atque tormentis. Cùmque iam corpus nõ sufficeret cruciatibus, tandem gladium merebantur. Quos autem die cæpissent, eos in custodiam nocte ducebant, extra etosque inde, si quos mori contigisset, abiciebant, ut uinctis alijs locus esset. Tanta autem populum pauor occupauerat atq; formido, ut ne flere quidem palam quisque, siue sepelire proprium funus auderet. Sed erant occultæ clausorum etiam lachrymæ, et ne quis inimicorum audiret, circumspectantes gemeabant. Paria namq; his qui lugebantur, etiam quæ luxissent ilico patiebantur. Exiguâ uero nocte sublatam terram manibus, corporibus iniiciebant,

et nonnunquam die, si quis fuisset audacior. Duodecim
 iterũ du-
 odecim
 milia no-
 biliũ ab
 Idumæis
 trucidata.
 autem milia hoc modo nobilium perire. Illi autem iam
 cædis exosi, nullo pudore iudicij uim et cognitionis ea-
 uillando imitabantur. Itaq; cum illustrium quendam Za-
 chariam Baris filium interficere decreuissent (irritabantur
 enim quod nequissimis inimicus nimis erat, et probis ami-
 cus, itemq; locuples) neq; solum fortunarũ eius direptio-
 nem sperarent: sed etiam remotum iri uirum ad se deiciens
 dos po-

dos potentem, septuaginta plebeiorum honestissimos ex
 pcepto conuocant, iudicum specie potestate carentes,
 & apud eos Zachariam, quasi res proderet Romanis,
 accusant: quodque ad Vespasianum prodicionis causa mi- ^{Zacharias accu-}
 sisset. Sed neq; argumentum, neq; ulla probatio criminis ^{satur à}
 erat. Ipsi autem misisse dixerunt, & hoc haberi pro fide ^{zelotis.}
 ueritatis uolebant. Zacharias autem ubi nullam spem sa-
 lutis ibi relictam esse uidit, per insidias non in iudicium
 sed in carcerem ductus, uitæ suæ desperationem libertate
 non priuauit: sed exorsus ueri quidem similitudinem obie-
 ctorum derisit, & illata sibi crimina breuiter diluit: in ac-
 cusatores autem ratione conuersa, omnes eorum iniqui-
 tates per ordinem prosecutus est, multaq; de perturbatio-
 ne rerum querebatur. Zelotæ uero obstrepentes, uix à gla-
 dijs temperabant, speciem cauillationemq; iudicii sui usq;
 ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices ex-
 periri, an periculoso tempore iusticiæ memores foret. Igi-
 tur omnes septuaginta pro eo sententiam ferunt, & pro co-
 mori, quàm sibi ascribi eius interitum maluerunt. Illo uero
 absoluto Zelotarū clamor tollitur, & uniuersis quidē iu- ^{Zacharias ab-}
 dicibus irascebantur, qui simulationem datæ sibi potesta- ^{solutur.}
 tis non intellexerant. Duo uero ex audacissimis aggressi
 Zachariam, in medio templo interficiūt, & illudendo, ha ^{Zacharias in t-}
 bes, inquit, & à nobis de absolutione sententiā certiorē: ^{plo occi-}
 Eumq; statim in subiectam uallem de templo projiciūt. Iu- ^{sus à ze-}
 dices uero, contumeliæ causa uersis gladijs ferientes, tem- ^{lotis.}
 pli ambitu pepulere. Cædi enim eorū peperceraut, ut disie-
 cti per ciuitatem, nuntij fierent apud omnes seruitutis. Idu-
 maos iam uenisse poenitebat, neque his gesta placebant.
 Quibus collectis Zelotarū quidā secretò indicabat uniuer-
 sa, & quæcūq; hi qui eos aduocauerāt scelerate fecissent,

V u 2 omnia

omnia demonstrabat: arma quidem cepisse eos, quasi Romanis à pontificibus metropolis proderetur, reperisse autem nullum prodicionis indicium. Illos uero qui tutari eam simularent, et belli facinora ausos, et tyrannidis ab initio quidem prohibendos fuisse. Verum quia semel in societatem intestinae cedis incidissent, finem delictis adhibendum, neque vires omnibus suggerendas morem patrum destruentibus, Nam et si portas grauiter ferrent sibi atque in oppidum aditum esse praeclusum, poenas ab his qui prohibuerant esse repetitas, et Ananum quidem peremptum, una uero nocte populum totum penè consumptum. Quarum rerum multos quidem suorum poenitere sentirent: eorum autem uiderent, à quibus rogati essent, crudelitatem immensam: ne ipsos quidem per quos salui erant erubescantium: in oculis enim auxiliorum pessima facinora committere, illorumque iniurias Idumaeis imputari, quatenus ea non prohibeant, neque ab his separentur. Debere igitur (quoniam de prodicione quae dicta sunt, caluniam fuisse patuisset, nullusque Romanorum impetus timeretur, aduersus ciuitatem uero inexpugnabilis esset potentia corroborata) illos domum recedere: malorumque societatem uitando cuncta diluere flagitia: quorum non sponte, sed decepti participes extitissent. Persuasum est Idumaeis. Et primum eos qui erant in custodijs soluunt, propè ad duo milia popularium: statimque relictà ciuitate, ad Simonem ueniunt, de quo paulo post commemorabimus: deinde domum ex Hierosolymis abire. Euenit autem eorum discessum utrisque pariter inopinatum uideri. Nam et populus nescius poenitudinis, paululum fiducia recreatus est, uelut inimicis leuatus: et Zelotarum creuit insolentia, quasi non auxilijs caruissent, sed ipsi essent liberati, quorum pudore ac reuerentia criminibus temperabant. Deinde nulla iam

Zelotarum crudelitas.

iam erat facinorum mora neq; cunctatio, sed festinatis quidam cōsilijs in rebus singulis utebātur. Quæ uero placuissent, ipsa cogitatione citius peragebant. Maxime autē in uiros fortes atq; insignes, cædibus sæuebant: cum inuidia nobilitatem assumerent metu uirtutum: unamq; cautionem putarēt, nullum optimatum superesse. Itaq; occisus est & cū multis alijs* Gorgion, dignitate simul & genere præstans, & plus posse populum gaudens, plenusq; spiritu, libertatis amator ut nullus alius Iudæorum, quem tamen libertas præter alias uirtutes perdidit. Sed neq; per abdita quidam Niger eorum manus effugit, bellis cum Romanis gestis uir strenuus cōprobat: qui etiam sepe uociferans, & cicatrices ostendēs, per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus uero extra portas, desperata iam salute, ne sepultura careret supplicabat. Illi autē prius interminati, quod humum ei quam desiderabat cōcessuri nō essent, mox etiā mortem intulere. Qui tamen cum occideretur, Romanos eis ultores imprecatus est: famēq; præter bellum ac pestilentiam: & ad hæc omnia ipsorum mutuas manus, eaq; uniuersa confirmauit apud impios deus, & quod iustissimum esset effecit, ut audaciam suam quā primum expertirentur inter se disidentes. Niger quidem occisus, quod habebant de oppressione sui metus leuauit. Pars autem plebis nulla erat, cui non ad interitum excogitabatur occasio. Namq; alij quod iam dudum alijs ciuibus restitissent interficiebantur: qui uero nihil offenderant, subitas pacis tempore excipiebant causas. Et qui omnino libere eos nō adissent, pro contemptoribus: qui uero obsequentes, pro insidiatoribus habebantur: unāq; maximorum criminum & mediocrium poena, mors erat. Neq; euasit quisquam, nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

Al. Gorgon.
Gorgio occidit.

Niger occidit.

Romani autem omnes quidē ad ciuitatem animos intendebant, hostiū dissensionem lucrum sibi esse censes: At Vespasianum, penes quem summa rei potestas erat, incitabant diuinę prouidentię, firmantes auxilio in semet hostes esse conuersos: ueruntamen uelox esse momentum, & Iudeos cito in concordiam redituros, aut intestinis malis defessos, aut redactos in poenitudinem. Ad quos Vespasianus ait: Plurimum eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus possent, ostentare potius cum periculo, quàm secum ipsi quid esset utile reputātes. Nam si statim ciuitatem aggrederentur, ipsos causam hostibus fore concordię, ac uires eorum etiam nunc uigentes in se prouocatuos. Sin operirentur, paucioribus ac moderatioribus his usus, domestica seditione consumptis. Deum nanque melius quàm ipsos disponere, qui sine labore Iudeos Romanus traderet, nulloque periculo exercitui uictoriam condonaret. Proinde manibus proprijs intereuntibus inimicis, maximoque malo, hoc est, seditione turbatis, oportere se magis periculorum spectatores esse debere, quàm cum hominibus mortem appetentibus, atq; intestina rabie insanientibus, manu conflagere. Si quis autem putauerit uictorię gloriam sine praelio fieri uiliorem, sciat, inquit, armorum incerto exitu cōmodius esse commode perficere quod intendit. Neque enim manu præclaros esse minus laudabiles, qui paria gesserint moderatione atque prudentia. Simul autem dum hostes imminuentur, etiam milites ex laboribus assiduis recreatos ualentiores ductum iri. Præterea nō id esse tempus, ut mature occupanda uideatur uictorię claritudo. Nec enim armis construendis, aut muris
uel au

uel auxilijs congregandis Iudeos operam dare, atq; ideo moras differentibus nocituras, sed bello domestico ac dissensione tumidos, miserabiliora pati quotidie, quàm ipsi eos captos afficeret intromissi. Proinde si quis studiose cōsideret, sinendos esse qui semet absumerent, siue facti ad gloriam clariorem, nequaquàm manus intestino morbo laborantibus afferendas: siquidem ratione recta dicetur, nō ipsorum sed discordiæ fuisse uictoriam. Hæc Vespasianus: cūq; dicenti rectores militum consentiebant: moxque apparuit quàm utile fuisset eius consiliū. Namq; in dies singulos multi ad eū cōfluebant fugiendo Zelotas. Erat autē fuga difficilis, quod omnes exitus custodibus obsidebātur. Et si quis ibi qualibet ex causa deprehensus fuisset, uelut ad Romanos ire cuperet, interficiebatur. Qui tamen eis dedisset pecuniam, saluus abibat, et qui non dabat, solus proditor habebatur. Restabat igitur, pecuniosis fugā redimentibus, solos pauperes iugulari. Mortui uero per omnes uias congregabantur innumeri, multiq; etiam transfugere cupientium, rursus in ciuitate perire præoptabant. Nam spe sepulturæ in patria mori tolerabilius uidebatur. Illi aut ad hoc crudelitatis deuiauerant, ut neq; intus neq; per itinera, occisis humum cōcederent: sed ueluti cum patrijs legibus etiā naturæ iura disturbare pepigissent, suaq; in homines iniustitia diuinitatem quoque polluere, ita sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepelientibus autem suorum funera, idem quod transfugis, imminabat supplicium mortis: statimq; sepultura indigebat, qui hanc alteri præstitisset, et ut breuiter dicā, nulla tam bona, quàm misericordia. Perierat in illis cladibus mētis affectio: hisq; iritabantur noxij, quæ miseranda uidissent, à uiuis in mortuos, à mortuis in uiuos iracundiam transferentes. Mo-

V u 4 dum

dum autē excedente metu superstitibus, mortui adepti requiem, beatiore uidebātur, et qui erant in custodijs, comparatione sui cruciatuus, insepultos quoq; fortunatissimos demonstrabant. Omne quidem ab illis ius hominum calcabatur, ridebatur etiam diuinitas, prophetarumq; responsis tanquam uulgaribus fabulis illudebant. Cum uero multa cōtempssissent de uirtute ac uitijs statuta maiorum, etiam quę in patria olim prędicta fuerant, uera esse exitu probauere. Vetus enim quidam sermo ferebatur, tunc demum ciuitatem captum iri, sancta quoq; flammis exurenda esse, cum lege belli seditio fuisset exorta, sanumq; dei proprię manus ante uiolassent. Quibus Zelotę, nihil de eorū fide dubitantes, ministros se prębuerant.

Vulgatū
olim prę
fagiū de
capitēda
urbe.

De Gadarensum deditione & strage. CAPVT III.

AT Ioannes iam dudum tyrannidem affectans, parcm cum similibus honorem habere dedecus existimabat: paulatimq; sibi nequiores adiungens, ab eorum affectione separabatur. Semper autem aliorum decretis nō obediendo, suaq; iubendo imperiosius, quod solus dominari cuperet non latebat: eiq; sociabantur nonnulli metu, alij gratia (mirus enimerat oratione atque fallacia persuadere quę uellet) multi uero propterea quod sibi tutum esse ducebāt, priorum delictorum causas uni potius ascribi quā omnibus. Ad hęc quia manu strenuus erat, et bonus consilio, satellites non paucos habebat, etsi magna pars eum contrarię factionis reliquerat. Apud quos etiam liuor nonnihil ualebat, graue putantes ut paulo ante pari succumberent. Plus autem metus eos, ne sub unius potestate uiuerent, exagitabat. Nec enim facile sperabant eum, si semel obtinuisset, deiici posse: occasionēque in se habiturum timebant, quod in principio restitissent. Proinde quisq;

quisque bello quiduis pati decreuerat, quàm sponte seruiēs mācipij loco perire. His quidem seditio diuiditur, & Ioannes in contraria dissentientibus parte regnabat. Sed inter ipsos quidem munita omnia erant custodibus: nihil aut parum agebatur, si quando armis praelium laceſſebant. In populum uero uel maxime contentionem ſuſceperunt, & quis maiorem prædam caperet, utrinq; certabant. Cum tamen ciuitas triū malorum ingentium tempeſtate laboraret, hoc eſt, belli, dominationis, itēq; ſeditionis, eorum comparatione bellum popularibus mediocrius uidebatur. Denique relictis ſedibus patrijs ad alienigenas profugiebāt: & Romanorum beneficio ſalutē, quam inter ſuos deſperauerant, aſſequebantur. Quartum uero præterea malum cōmotum eſt gentis exitio. Haud procul ab Hieroſolymis caſtellum erat ualidiſſimum, reponendis opibus ad munimenta belli, tutandisq; corporibus ab antiquis regibus ædificatū, quod Maſſada dicebatur: id occupauerant qui uocantur ſicarij, quod à rapinis amplioribus timore continebantur. Hi cum Romanorum exercitum otioſum eſſe uiderent, apud Hieroſolymam uero Iudeos dominatione atque diſcordia ſeceſſiſſe, in maiora facinora aggrediuntur. Die feſto axymorum (qui apud Hebræos ad memoriam ſalutis, quo ex Aegyptiorum ſeruitio liberati, in terram patriam deueniunt, ſolemniſter celebratur) nocte deceptis qui ibi erant opoſiti, municipium quoddam Galaad inuaſere: ubi pugna quidem Iudeos ante præuentos atque diſperſos, quàm arma caperent ſiue concurrerent, ciuitate pepulere. Eos uero qui in fuga deſecerunt, mulieres uidelicet ac pueros, ſupra quàm ſeptingentos interfece-
 runt. Aedibusque dein-
 de compilatis, fructus quoque iam maturos depopulati in Maſſada portauerant. Et illi quidem omnes circum ca-

V u s ſtellum

stellum uicos, totamq; regionē populabantur, non paruo undique perditorum ad eos numero in dies singulos confluente: simul autem concitati sunt etiam per singulos Iudææ tractus in latrocinia, qui interim quiescebant. Ac uelut in corpore, si quando principale membrum tumor afficit, omnia pariter egrotare necesse est: ita propter ciuitatis tumultum atque discordiam, etiam qui foris erant nequissimi prædæ inuenere licentiam. Singuli uero uicis proprijs dilaceratis, deinde in solitudinem recedebant. Congregati autem et per collegia coniurantes, exercitu quidem pauciores, plures uero quàm latrocinialis conspiratio, in templa et oppida ferebantur. Et sequebatur quidem, ut in bello fieri solet, ab his eos male affici quos petiissent. Verum præueniebatur ultio mox cum latrones à prædæ refugerent: nullaq; pars erat Iudææ, quæ non unà cum Hierosolymis præcellentissima ciuitate interiret. Hæc Vespasiano à transfugis indicabantur. Nam licet oēs exitus à seditionis custodirentur, et cum quis ad eos accessisset interficeretur, tamē erant qui ad Romanos clam profugerēt: ducentq; Romanorum opem ferre ciuitati, et reseruari populi reliquias hortarentur: multos enim, quod bene Romanis uellent, periisse, multos adhuc in periculo dicebant esse superstites. Ille autem iam tum miserans eorum calamitates, propius ad eos uelut Hierosolymam obsessurus accedit, re autem uera ut ciuitatem obsidione liberaret: spe autem ante reliqua subigendi, nullumque impedimentum extrinsecus obsidioni relinquendi. Cum igitur uenisset in Gadara,

Gadara
tradit se
Vespasia
no.

transamniæ regionis metropolim ualidissimam, mensis Martij quarta die ciuitatem ingreditur. Iam enim optimates, ignorantibus seditionis, legatos ad eum de traditione miserant, tam pacis desiderio quàm suis patrimonijs metuentes.

tuentes. Multi enim apud Gadara locupletes habitabant, quorum legationem inimici nesciebant, nisi quod Vespasiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem quidem se retinere posse desperabant, quod & intestinis inimicis numero inferiores erant, neque procul abesse uidebant à ciuitate Romanos. Si uero fugere decruissent, sine sanguine id facere, nullaque à noxijs poena repetita, non honestum sibi putabant. Itaque Dolesum comprehensum (nanque is non dignitate solum ac nobilitate, ciuitatis princeps habebatur: sed etiam legationis autor erat) interficiunt: nimiaq; iracundia mortuo uerberato, extra ciuitatem dilapsi sunt. Iam uero propius accedēte Romano exercitu, Gadarensium populus Vespasiano cum laudibus in ciuitate recepto, fidei dextras ab eo accepit: equitumq; & peditum praesidia contra fugitiuorum excursus. Muros enim priusquam id Romani peterent, ipsi destruxerant: ut eo sibi fides esset, quod pacem diligerent, si bellum gerere ne uolentes quidem posse uiderentur. Vespasianus autē misso Placido cum equitibus ac tribus milibus peditum, aduersus eos qui ex Gadaris fugerant, ipse cum ceteris militum copijs Caesaream regreditur. At fugitiui postquam equites repente à tergo insequentes uidere, priusquam in manus uenirent, in uicū quendam, cui nomen est Bethenabrin, se recepere. Vbi reperta nō paucorum iuuenum multitudine, hisque partim uolentibus, partim inarmatis, specie tenus contra Placidum eiusq; milites prosiliunt. Illi autem primo quidem impetu paululum recesserunt, ea simul Gadarensium fuga. arte, ut eos à muro longius prouocarent. Deinde loco opportuno circūdatos, telis agentes eminus sauciabant. Itaque fugientes quidem, ab equitibus praueeniebantur Iudei: qui uero manus conseruissent, à peditibus corruerāt, nihil plus

plus audacie demonstrantes. Condensos enim aggrediendo Romanos, armis non secus ac muro septos, ipsi quidem telis aditum non inueniebāt, neque sufficiebant aciem rumperere: illorum autem transfigebantur sagittis, & immanissimis feris similes, ruebant ultro in ferrum, & deiiciebantur, alij gladijs ora percussi, alij ab equitibus dissipati: quoniam cura erat Placido, cursum eorum à uico intercludere: assidueque prætercurrens ea parte, cedentesque reflectens, unà etiam libratis sagittarum ictibus utebatur: hisque proximos interficiebat. Metu uero longe fugientes reuocabat, donec uidelicet lapsi qui fortiores erant, ad muros effugere. Eius autem custodes, quid agerent, nesciebant. Nec enim excludi Gadarenses suorum causa patiebantur, & si eos recepissent, unà cum his perituros esse uidebant, quod etiam contigit. Illis enim compulsis ad murum, penè cum his Romanorum equites irrupere. Portis autem antè præclusis, admoto milite Placidus post meridiem usque acerrimo certamine muro pariter ac uico positus est: ibique tunc uulgus quidem incers occidebatur, fortiores uero fugam petebant. Domus uero à militibus diripiebantur, & uicus igni traditus est. Qui uero inde cusserant, totam secum illam regionem ad fugam incitarunt, & extollendo proprias calamitates in maius, totumque Romanorum exercitum aduentare dicendo, metu omnes undique commouerunt. Plurimi autem numero aucti, in Hierichunta secesserunt. Hæc enim etiam tunc eorū spes salutis fouebat, quod esset ualida & populosa. Placidus uero equitibus, rebusque ante prospere gestis fretus, eos insequiebatur, & usque ad Iordanē quidē semper quos occupabat, morti dabat. Omnem uero ad flumen coactam multitudinē, fluminis impetu prohibitā, quod auctum im-

bribus

bribus uadum transire non poterant, aperto praelio cōgre-
ditur. Itaque necessitas eos ad pugñā compulit, quod fugæ
locum non haberent: prætentiq; ad ripe longitudinē, tela
equitum & incursus excipiebant. A quibus multi perculsi,
in fluuiū ceciderant. Nam qui manibus eorū cæsi sunt, tre- ^{Gadaren}
decim milia fuerunt. Alij cum uim sustinere non possent, in ^{siū trede}
Iordanem sponte defilierunt. Erat autē numerus infinitus. ^{cim mi-}
Et præterea capta sunt propè ad duo milia uirorum ducen- ^{lia occi-}
ti, cum præda maxima ouium & asinorum, itēmq; camelo-
rum & boum. Iudeis quidem hoc uulnus inflictum quāuis
par superioribus, maius tamen seipso uisum est: & non solū
quod eam totam regionem qua fugerāt, cædes repleuerāt,
sed etiam quod refertus mortuis Iordanis, peruius nō erat.
Et Asphaltites quoque lacus repletus erat cadaueribus,
que per multa flumina deuoluta sunt. Placidus autē secun-
da fortuna usus, in uicos proximos & municipia contēdit.
Captisq; Abila & Iuliade, & Besemoth, omnibusque ad
lacum Asphaltiten usque, idoneos ex transfugis ubiq; col-
locat. Deinde milite scaphis imposito, eos qui in lacū resu-
gerant, subegit. Et trans fluuiū quidē tota regio Romanis
cessit, & ubiq; omnia usq; ad Macherūtā deuicta sunt.

De captis oppidis quibusdam, descriptioq; ciuitatis
Hiericuntinæ.

CAPVT IIII.

DVm hæc autem aguntur, motus circa Gallatiā nū-
ciatur, & quod Vindex unā cum optimatibus in-
digenarum à Nerone defecisset, de quibus alibi diligentius
scriptum est. Vespasianum uero ad impetū belli que num-
ciata sunt, incitarunt iam tunc futura bella ciuilia, totiusque
imperij pericula prospicientem: cum si partes orientis ante
pacasset, minus Italiæ metuendum existimaret. Obstante
autem

autem hyeme, per subactos interim uicos atq; oppida præsidia collocabat, & decadarchos ciuitatibus opponēs, multa etiam eorum que uastata fuerant instaurabat. Prius tamen comitatus militum copijs quas Cæsarcam adduxerat, in Antipatridem uenit: ubique per biduum ciuitate composita, tertia die uastando, inflammando, omnesq; subuertēdo circum Thamnam toparchias, in Liddā & Iamniā procedebat. Et cum sese utraq; tradidisset, constitutis illic habitatoribus idoneis, in Amathunta peruenit: occupatisque ad metropolim eorum omnibus uicis, castra muro circumdat. Quintaque in his relicta legione cum cætera manu in *Bethlephthon toparchiam profiscitur: eaq; & uicina regione itēmq; circum Idumæam igne consumptis, castella quidem locis opportunis muniūt. Captis autem duobus uicis in media Idumæa positis, hoc est Begabri & Caphar tophran, plus quàm dccc milia hominum peremit: propè autem ad mille cepit. Exactaque inde cætera multitudine, non paruam militum suorum partem ibi constituit, qui omnia montana loca incursando uastabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in Iamniā redijt: unde per Samaritidem ac per Neapolim, que dicebatur ab indigenis Mamortha, secundo Iunijs mensis die in Coriam descendit: ibique positis castris, postridie in Hierichunta peruenit, in qua unus ei rectorum Traianus occurrit, quem locis ulterioribus ducebat, militem iungit cunctis sub Iordanem deuictis. Sed ex Hierichunte quidē multitudo, ante Romanorum aduentum, in aduersam Hierosolymis montanam regionem diffugerat: non pauci autē qui remansere, perimuntur. Desolatam uero offenderat ciuitatē, cui in planicie sita nudus mons ac sterilis imminet, idēmq; longissimus. A septentrionali enim regione usq; ad Scythopolitanos agros: à

Liddā &
Iamniā à
Romā-
nis occu-
patæ.

Al. Bel-
thon.

Mamor-
tha,

Hierichū-
tis situs.

meri-

meridiana uero usque ad terram Sodomiticā & Asphalti-
tem lacū, terminus extenditur. Non totus autem inæqualis
est, & quod nihil gignit, non habitatur. Huic adiacet cir-
ca Iordanē mons alius, incipiens à Iuliade à septentrionali
regione, prolixus aut in meridie usq; ad Bacra, quæ Petrā
distinguit Arabiæ ciuitatē. In hoc est etiā Ferreus mons <sup>Ferreus
mons.</sup>
appellatus, ad Moabitidē usq; longus. Inter duos aut mon- <sup>Magnus
campus.</sup>
tes regio, quæ Magnus campus uocatur, à Gennabara ui-
co ad lacū Asphaltitē usq; patēs, habet ducentorū & tri-
ginta stadiorū longitudinē, latitudinem uero centū & ni-
ginti, mediāsq; ab Iordane diuiditur. Sunt autem illic duo
lacus, Asphaltites & Tiberiensis natura cōtrarij. Namq;
alter salus ac sterilis est, Tiberiensis uero dulcis & focu-
dus, æstatisq; tempore illa planicies ardore solis incendi-
tur, & uitioso opprimitur aëris tractu, omnibus circū ari-
dis præter Iordanem. Vnde euenit, ut palmæ quæ in ripis
sunt magis floreant, & fertiliores sint: minus autem, quæ
longe remotæ sunt. Ad ipsam uero Hiericho largissimus
fons est, rigādusq; aruis huberrimus, iuxta uerterem scatu-
riens ciuitatem: quam Iesus Naue filius, Hebræorum du-
ctor, primam in Chananeorū terra bello possederat. Hūc <sup>Immuta-
tio fontis
in Hieri-
chunte.</sup>
fontem aliquando frunt non solum terræ atque lignorum
fructus, sed etiam foeminarū partum obtundere solitū, cum
etāque pariter morbo ac peste corrumpere. Postea uero
mansucuisse, contrāque saluberrimum ac feracissimum esse
factum ab Heliseo quodam propheta, qui Helie notus fue-
rat atque successerat. Receptus enim hospicio ab Hieri-
chūtis habitatoribus, quod humaniores eos expertus erat,
ipsos & omnē illam regionem perpetua gratia remunera-
tus est: progressusq; ad fontem, lagenam fictilem salis ple-
nam in profluentem aquam misit. Iuxta deinde ad cœlum
dexteram

dexteram tendens, fontique immergens blanda libamina, ipsum quidem precabatur ut fluentia leniret, ac dulciores aquarum uenas aperiret: deum uero ut fecundioribus auris flumina temperaret orabat: tamq; hubertatem fructuū, quam successionem prolis daret indigenis. Nec eorum genitricis filiorum aqua deficeret, quoad manarent. Ad has preces ex disciplina manibus quoque multa operatus, fontem immutauit, & qui antea causa erat his orbitatis ac famis, idem uisus ac fecunditatis autor est effectus. Denique rigationis eius tanta potentia est, ut si attigerit modo terram, sapidior sit aquis diu perscuerantibus. Vnde eo quæ largius abutuntur, exiguum emolumentum habent: quæ uero parcius, plurimum. Amplius tamen quam ceteri fontes spatium rigat. Et septuaginta quidem stadijs longam, uiginti autem latam planiciem permeat. Optimos autem in ea paradisos ac densissimos educat, palmarumque irriguarum genera, tam sapore, quam nominibus uaria: quarum pinguisimæ calcibus pressæ, plurimū mellis emittunt, non multum alio melle deterius: quanquam & melis alatrix est illa regio, & opobalsamu ferax, qui omnium carissimus est fructus ibi nascentium. Itēque Cyprum myrobalsamum gignit: ut qui diuinum esse illum tractum dixerit, non errabit, ubi & larga & opima generantur quæ sunt carissima. Sed nec in alijs ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod satum est reddit. Cuius rei causa mihi uidetur esse aquarum uis leta, & aeris calor, cum hic prouocet quæ nata fuerint atque diffundat: liquor autem firmis singula radicibus stringat, uirēsq; suggerat æstiuo tempore, quo sic perusta est illa regio, ut nihil facile procedat ac pullulet: aqua tñ, si ante solis ortum hauriatur, auræ spiritu refrigescit, natu-
ramq;

ramq; cōtrariam aëri sumit. Hyeme uero contepescit, caq;
mersis mitissima efficitur. Tanta est autē cœli temperies, ut
quo tempore in alia Iudææ regione ningit, lino illic tantū
indigenæ uestiantur. Distat aut ab Hierosolymis centum=
quingenta stadijs, & ab Iordane stadijs* sexaginta: to=
tūmq; habet ab Hierosolyma spatium desertum atq; saxo
siam: ad Iordanem uero & lacum Asphalitem, licet humi=
lius, æque tamen incultum ac sterile. Sed de Hiericho, quā
sit fortunatissima, satis dictum est.

Ats qua-
draginta

Lacus Asphalites.

CAPVT V.

Commemoratione autem dignum puto. Asphalitis
quoq; naturam exponere lacus. Is enim salsus quidē
ac sterilis est: nimia uero leuitate, etiā quæ grauissima sunt,
in eum iacta referuntur. Demergi autem quis in profundū
nec de industria facile potest. Denique Vespasianus, qui
eius uisendi causa illuc uenerat, iussit quosdam natandi in=
scios, uinctis post terga manibus, in altum projici: & eue=
nit omnibus, tanquam in spiritus sursum repulsos desuper
fluitare. Ad hæc mirabilis est coloris mutatio, quæ ter in
singulos dies superficiem uertit, & solis radijs uariata re=
splēdet. Multis autem locis uomit nigras bituminis glebas,
quæ super undam & habitu & magnitudine tauris sine ca=
pitibus assimiles natant. Ad eas autem cum lacus exercita=
tores accefferint, nacti quod aggestum est, ad naues tra=
hunt: & quia lentum est, repletas eas abrumpere nequeūt:
sed quasi replicata scapha, pendet à cumulo, donec men=
struo mulieris atque urina soluatur. Est autem utile nō mo=
do ad compagines nauium, sed ad corporum etiam curatio=
nem multis remedijs admiscetur. Huius lacus longitudo est
quingentorum & octoginta stadiorum, qui à Zoara usque
ad Arabiam tenditur. Latitudo autem centum quinqu=
Xx ginta

Terra So-
domiti-
ca.

ginta stadijs patet: quæ Sodomitica terre uicina est: quæ olim quidem tam fructibus quàm substantia ciuitatum fortunata, nunc autem omnis exusta, atque habitatorum impietate fulminibus conflagrassè memoratur. Denique adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorum quinque uidere licet imagines, & renascentes in fructibus cineres, qui colore quidem sunt edulibus similes, carpentium uero manibus in fumum dissoluuntur & cinerem. Terræ quidem Sodomitica fabula cuiusmodi fidem habet ex facie.

Gerasij deuastatio, simul de Neronis morte, Galbæ & Othonis.

CAPVT VI.

Gerasi-
cæ mille
iuuenes
occisi.

AT Vespasianus Hierosolymorum habitatores muniri undique cupiens, apud Hiericho & Auillam castellis erectis, utrobique auxiliatorum pariter ac Romanorum præsidia collocat. Mittit autem Gerasion Lucium Anniū, equitatus ei parte multisque peditibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta, mille iuuenum, qui ne fugerent præuenti erant: interficit: familias captiuas ducit, bonas militibus prædari, permittit. Incensis deinde domibus, proximis petijt. Erat autem fuga potentium & interitus infirmorum: quodque occupatum fuisset, flammis dabatur: omnibusque tam motanis locis quàm tota planitie bello oppressis, apud Hierosolymam degentes exeundi copiam non habebant: cum transfugere quidam cupientes à Zelotis asseruarentur: eos uero, qui etiam tunc à Romanis dissidebant, undique ciuitate uallata cohiberet exercitus. Vespasiano autem Cesaream reuerso, & cum omnibus copijs in ipsam Hierosolymam proficisci paranti nunciatur Nero peremptus, cum per annos tredecim & octo dies imperasset. De quo referre, quemadmodum dehonesta sit imperium, ne quisimis hominibus Nymphidio & Tigillino, & indignis

gnissimis libertorum permissa republica: quòdque horum
 captus insidijs, ac omnibus suis senatoribus destitutus, cum
 quatuor libertis fidelibus in suburbanum fugerit, ibiq; se-
 met occiderit: & quod multo post tempore, qui cum depo-
 suerant poenas dederint: bellumque per Galbam quo pacto Galba.
 desierit: & quod Galba creatus imperator, Romam redie-
 rit ab Hispania: & quemadmodum incusatus à militibus,
 tanquam humilioris esset animi, in medio foro necatus sit, Otho.
 & Otho declaratus sit imperator, cuiusque militiam in Vi-
 tellij duxisset exercitum: necnò & Vitellij turbas, & cir-
 cum capitolium pugnam: & quemadmodum uel Antonius
 Primus & Mutianus Vitellium interfecerint, & Germa- Vitellius
 norum agmina bellumq; ciuile sedauerint: hæc omnia recu-
 saui narrare, cõfidens, quod & à multis Græcorum, itẽm-
 que Romanorũ, & à cunctis copiose perscripta sunt. Or-
 dinis autem rerum cõtinuandi gratia, ac ne intercisa pen-
 deat historia, summatim singula designabo. Igitur Vespæ-
 sianus primo quidem in Hierosolymam militiam differe-
 bat, expectans quonam uergeret imperium post Neronem.
 Deinde ubi Galbam imperare cognouit, nihil conari de-
 creuerat, prius quàm ille quoq; ad se de bello aliquid per-
 scriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suũ, & saluta- Titus
 tum simul, & ut de Iudeis mandata acciperet. Ob easdem mitti ad
 Galbã.
 causas & rex Agryppa nauigauit ad Galbam. Sed dum
 Achaia, quod hyems erat, longis nauibus præteruehũtur,
 interfici Galbam cõtigit, septẽ mēsis post & totidẽ die-
 bus. Deinde Otho suscepit imperium, ac tres menses repu-
 blicam gubernauit. Agrippa uero nihil mutatione deterri-
 tus, Romam pergere statuit. Titus uero diuino quodã im-
 pulsu, ex Achaia ad Syriam nauigat, & mature inde Cæ-
 saream uenit ad patrẽ. Suspensi autẽ de omnibus, quasi nu-

tante Romano imperio, Iudeorum militiam negligebant. Patrie quoq; metuentes, aggredi alienigenas importunum arbitrabantur.

De Simone Geraseno nouæ conspirationis
principe.

CAPVT VII.

INterea tamen bellum aliud in Hierosolyma excitatur. Erat Simon Gioræ filius, patria Gerasenus, etate iuuenis, sed calliditate posterior Iohanne à quo iam pridem ciuitas possidebatur, uiribus autem corporis audaciq; præstantior. Ob quam ex Acrabatena quoq; toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano pontifice, ad latrones peruenerat, qui Massadam occuparāt. Is autem primo quidem ita suspectus erat, ut eum ad inferius castellum cum mulicribus, quas secum adduxerat, transire permitterent, ipsi excelsius incolentes. Rursus autem propter necessitudinē morum, fidelis esse uidebatur. Nam & ductor erat prædatū excuntibus, & cum ipsis territorium Massadæ populabatur: nec tamen eos ad maiora exhortādo metuebat. Dominandī enim cupidus magnorūque appetens, quia mortem Anani comperit, in montana loca discessit: ac uoce præconum seruis libertate promissa, itemq; liberis præmio, cunctos qui ubique fuerant nequissimos congregauit. Iam ualido conflato collegio, montanos uicos diripiebat. Semper autem accedentibus pluribus eius socijs, audebat etiā in humiliora loca descendere, & ciuitatibus quoq; iam terribilis erat: multosq; potentium uis eius & prospera facta sollicitabant. Nec iam seruorum tantum siue latronum exercitus erat, sed multorum etiam popularium: tāquam regi, parebat obsequio. Excursus autem agebatur in Acrabatēnam toparchiam, & in maiorem usq; Idumæam. Vicum enim cui nomen est Aim muro amplexus, ad tuitionem sui,
pro

pro castello habebat. In ualle enim quæ appellatur Phargata, occultas quidem dilatauit speluncas, multas uero paratas inuenit, atq; ijs conditorum prædæ receptaculis utebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat, multaq; collegia diuersabantur: neq; dubitabatur, quod in Hierosolymā copijs & apparatu præluderet. Vnde insidias ueriti Zelotæ, ac præuenire cum qui contra se cresceret cupientes, pleriq; cum armis egrediuntur. His autem Simon occurrit, cōmissioq; prælio multos occidit, & reliquos compellit in oppidum. Nondum autem uiribus fretus, ab obfidiōe deterretur. Prius autē Idumæam subiugare conatus est. Itaq; cum uiginti milibus armatorū ad fines eius properabat. Idumæorū autē principes mature ex agris, quinq; serè milibus pugnacium ciuium congregatis, pluribus autē qui sua seruarent domi relictis, propter sicariorū qui Masfadae uersabantur incursum: Simonem in finibus præstolabantur: ubi conflictu habito, ac per totum diem tracto prælio, neque uictor neq; uictus absceßit. Et ipse quidem in Aim uicū, Idumæi uero domum regreßi sunt. Non multo autem post, Simon cum maioribus copijs eorum fines petebat, castrisq; in quodam uico, cui nomen est* Theris positus, ad custodes Herodij, quod non longe aberat, de socijs suis Eleazarum misit, ut castellum sibi traderent persuasurum: quē quidem sine mora susceperē custodes, causæ nescij cur uemisset. Mox autem de traditione prolocutum, strictis gladijs persequēbantur: donec fugæ locum non reperiens, de muro in subiectā uallem se proiecit: & ille quidem hoc modo statim moritur. Idumæis autem uires Simonis formidantibus placuit, priusquam bello congregarentur explorare hostium copias, Huic autem se in ministrum obtulit parato animo Iacobus, quidam è rectoribus, cogitans proditiōē.

Pugna
Simonis
& zelotarum.

Atq; The
ochoe.

XX 3 Deniq;

Deniq; profectus ab Aluro (in hoc enim uico tūc Idumæorum collectus erat exercitus) ad Simonem uenit: primumq; se patriam suam traditurum esse paciscitur, accepta fide quod semper ei charissimus foret. Mox etiam de tota Idumæa operam pollicetur. Ob quas res humanissime apud Simonem coenatus, clarissimisq; promissis animatus, ubi ad suos redijt, primo Simonis exercitū multiplici numero metiebatur esse maiore. Deinde rectoribus etiam paulatimq; multitudine uniuersa perterritis, ut Simonem reciperent suadebat, ciq; sine pugna rerum omniū permitterent principatum. Simul autem et hoc agens, et Simonem ipsum per nuncios euocabat, disiecturum se pollicitus Idumæos, quod et præstitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equum primus inscendit, et cum socijs corruptionis effugit. Pauor autem occupat uniuersam multitudinem, ac priusquam ad manus ueniretur, domum quisque suam soluti ordine recesserunt. Simon uero preter opinionē sine sanguine Idumæam introiuit: primumq; aggressus, ex improuiso Chebron municipium capit, in quo maxima præda potitus est, multosq; fructus diripuit. Chebron autem indigne ferunt non eiusmodi terræ modo ciuitatum, uerum etiam Aegypto et Memphi antiquiorem. Deniq; duo milia et trecenti eius connumerantur anni: hoc autē fabula est. Abraham quoq; parēti Iudeorum fuisse domicilium, posteaquam Mesopotamiæ sedes reliquit, cuiusq; posteros hinc ad Aegyptum esse profectos: quorum etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate, peroptimo marmore liberaliter fabricata. Cernitur autē sexto ab oppido stadio arbor maxima Terebinthus: eamq; memorant ab initio mundi creati, nūc usq; durare. Hinc totam Simon peruasit Idumæam, non modo uicos eius et ciuitates depopulando, sed exci-

dēdo

Terebinthus.

dendo etiam territoria. Nam præter armatos quadraginta
 eum milia sequebatur, ut his nec uictui quidem necessaria
 satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius cru-
 delitas, insuper iracundia, quo magis uastari contigit Idu-
 meam, Et quemadmodum post locustas sylua cerni solet
 frondibus spoliata, sic etiam qua Simonis transisset exer-
 citus, à tergo solitudinem relinquebat: & alia quidẽ com-
 burendo, alia diruendo, & quicquid in ciuitate uel in agris
 natum esset conterendo calcibus, aut depascendo delebāt:
 perq; terram cultam iter agendo, faciebant eam steriliore,
 prorsus ut ne signum quidem uastitatis relinqueret, quod
 aliquando fuisset. Hæc omnia rursus zelotas incitauerunt,
 & aperto quidem bello configere pertinuere: insidijs ue-
 ro per itinera collocatis, uxorem Simonis rapiunt, eorū= Vxor Si-
monis à
Zelotis
capitur.
 que præterea quos habebat in obsequio plurimos. Deinde
 tanquam Simonem ipsum cepissent, in ciuitatem exultātes
 redeunt. Continuo nanque sperabant, armis eum depositis
 pro uxore sibi supplicaturum. Illum autem non misericor-
 dia, sed ira coniugis raptæ peruaserat. Cumque ad mu-
 ros Hierosolymorum uenisset, ut fera saucia que percus-
 sores prendere nequisset: ita in quos reperisset, effundebat
 insaniam. Denique olerum sarmentorumq; causa progræs-
 sos ad portam, imberbes pariter ac seniores correptos uer-
 berabat ad necē: ut animi indignatione id solum abesse ui-
 deretur, quod non etiam uisceretur corporibus mortuorū.
 Multos autem abscisis manibus dimittebant in ciuitatem,
 unā perterrefaciens inimicos, & populum reuocare cu-
 piens à nocentibus. Hisq; mandabat ut dicerent, quod iu-
 raret Simon per deū qui cuncta regeret, nisi cito sibi red-
 derent coniugem suam, muro prærupto omnibus qui in ci-
 uitate essent similiter uteretur, neq; cuiquā etati parceret,

aut ab innocentibus discerneret noxios: donec his eius mandatis, non modo populus, sed etiam Zelotæ metu perculsi, remississent ei mulierem, atq; ita delinitus, paulisper ab aſſi dua cedere requieuit.

De Galba, Othone, Vitellio & Vespasiano. Cap. VIII.

Mors
Galbæ.

Non solum autem per Iudeam erat seditio bellumq; ciuile, uerum etiam per Italiam. In medio namq; Romanorum foro Galba percuncto, creatus Otho imperator cum Vitellio imperante pugnabat: quem Germanorū tunc manus elegerat. Habito aut apud Bebriacum Gallie prælio cū Valēte & Cecinna Vitellij ducibus, primo die Otho superauit, altero Vitellij milites: multisque trucidatis, & aduersæ partis audita uictoria, Otho apud Brixellū semet occidit, postquam biduum tresq; menses imperium tenuit. Accesserunt autē Vitellij ducibus Othonis milites, & ipse iam Vitellius Romam cū exercitu ueniebat: dum interea Vespasianus quinto die Iunii mensis Cæsaream profectus, eas quas nondum subuerterat Idumææ partes petiuit, & in montana regione, quo primū ascendit, toparchias duas

Mors
Othonis

Ats Go-
phniticā.

*Zophaniticam & Acrabatenam subegit. Deinde post has Vithegra & Vphre municipia: ibiq; præsijs collocatis, usq; Hierosolymam equitabat. Multos uero tunc deprehensos necabat, multosq; capiebat. Rectorum autē unus Cerealis cum equitum parte ac peditum, superiorem que dicitur uastabat Idumæam: & Chapheram quidem pseudomunicipium aggressione captum incēdit. Alterum uero quod Capharim dicitur, admoto milite obsidebat, muro satis ualido cinctum. Diutius autem ibi se moraturum sperā-

Chebrō-
æ Cerea
le euer-
sum.

ti, subito portas aperuere: & cum precibus euntes, ei se tradere. Quibus subiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquissimam tendit, sitam (ut dixi) in montanis locis,

locis, haud procul ab Hierosolymis. Vi autem intronissus in eam, reliquam multitudinem, quam ibi offendit, cum pueribus interemit: oppidum uero ipsum exiit. Omnibusq; iam captis, præter castella Herodium & Massadam & Macherunta, quæ à latronibus tenebantur, sola iam Hierosolyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnanda restabat.

De Simonis cuiusdā gestis cōtra Zelotas. CAPVT IX.

Simon autem ubi uxorem suam à Zelotis recepit, ad reliquias Iudææ tendit persequendas: & undiq; circumacta natione, Hierosolymam compulit plerosque fugere, cum ipse quoque ad eam sequeretur. Deinde muro eius obfesso, si quem operariorum ex agris adeuntem multitudinem cepisset, interficiebat. Eratq; populo foris Simon Romanis terribilior: intus Zelotæ utrisq; seuiore: quos etiā Galilæi nouis inuētis & audacia factionum corrumpebāt. Nam & Ioannem ad potentiam ipsi prouexerant. Et Ioānes eis ex potentia quam sibi comparauerat, uicem referens, omnia quæ desiderarent ut facerent permittebat. Insatiabilis autem rapinarum cupiditas erat, domorumque locupletum perscrutatio. Cædes autem uiro-^{Omniū scelerum licentia.}rum & foeminarum & iniuriæ, pro ludo habebantur: prædamq; cū sanguine deuorantes sine aliquo metu post satietatem muliebri libidine calecebant: comptique crines, ac foeminarum ueste induti, lotiq; unguentis, & ut forma placeret, oculos illiti, nō solum ornatum, sed impudentiam quoque mulierum imitabantur: & obscenitate nimia nefarios coitus exigentes, ut in lupanari uersabantur, ciuitatēque totam impuris facinoribus profanabant. Effoeminantes autē uultum, dextras ad cædem promptas habebant: delicatoq; incessu eneruati, subita incursione bellatores fiebant. Et de

Xx s palu

paludamentis uersicoloribus eductis gladijs, casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugissent, excipiebat senior in cadibus Simon: quiq; intestinum euasisset tyrannum, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis autè fuge uia transire cupientibus ad Romanos, abscissa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorū dissidebant: separatiq; ab alijs, aduersum tyrannum tam liuore potentie quàm crudelitatis eius odio armantur. Deinde pugna congressi, multos Zelotarum perimunt, cæterosq; in aulam regiam compellunt, quam Grapte edificauerat.

Ats Azi-
tz.

Hæc autem fuerat cognata* Sizæ regis Adiabenorū. Vnà uero irrupere Iudæi, atque inde Zelotis in sanum pulsus, Ioannis pecunias prædabantur. In aula enim supradicta et ipse degebat, et tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc autem Zelotarum, qui per ciuitatem dispersi erant, ad illos qui in templum fugerant aggregati sunt: eosq; Ioānes aduersus populum et Idumæos educere cogitabat. Istis autem non tam impetus eorum metuendus erat cum pugna plus possent quàm confidentia, ne de templo nocte subreperet, seq; pariter occiderent, atq; oppidum concremarent. Itaque collecti cum pontificibus deliberabant, quonam pacto impetum præcauerent. Sed profecto deus sententias eorum in deterius uertit, et interitu acerbius excogitabant salutis remedium. Nam ut Ioannem deijcerent, Simonem recipere statuerunt, et cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaque decreto obtemperatur: missiq; Matthia pontifice, rogant Simonem ut ad se introiret, quem sæpe timuerant. Cum his autem præcatorez erant etiam, qui Zelotas in Hierosolymis fugerant, domus quisque sue desiderio et fortunarum. Ille autem nimis superbe se dominum fore pollicitus, ueluti ciuitatē liberaturus ingreditur,

cum

cum salutis eum datorē ac defensorē sui populi clamor designaret. Vbi uero cum suis copijs introijt, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos à quibus rogatus erat, quàm eos contra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Ioannes autē cum multitudine Zelotarū templo exire prohibitus, amissis etiā quæ in ciuitate habebat (nam statim res eorū Simon cum socijs dirupuerat) salutē iam desperabat. Templū tamē adiuuante populo Simon aggreditur. Illi autem in porticibus, perq; propugnacula stantes impetū pro-^{Tumulus populi contra Zelotas.} pellebant: multiq; à Simonis parte oppetebāt, multi saucijs referebātur, quoniā Zelotæ ad dexteram superiores erāt, eoq; ictus impenetrabiles habebāt. Et quāuis loco plus posset, turres tamē quatuor maximas fabricauerāt, ut ex alto uidelicet missilia torquerēt: unam ad orientalem angulum, ad septentrionalem alterā, super Xystum tertiā, in angulo alio cōtra ciuitatem inferiorem. Quarta uero turris supra uerticem Pastophoriorū condita erat: ubi moris est unū de sacerdotibus astantē post meridiē, quod septimus quisque dies inciperet, tuba significare: rursusq; uesperī quod designeret, nunc serias populo, nunc ut opus faciat, denuntiantem. Per turres autem disposuerunt balistas saxorumq; tormenta, & sagittarios & fundarū scientes. Itaque tunc Simon pigrius ad impetus mouebatur, cum suorum plerique mollescerent: amplioribus tamē copijs fretus, propius accedebat. Machinarū enim missilia delata longius, multos pugnantium perimebant.

De Vespasiano in imperatorem electo. CAPVT X.

PER idem tempus Romanos quoque seuitora mala circumueniant. Aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam præterea ingentem multitudinem secum trahebat. Et cum eum destinata militi spatia non caperent, totam

tam urbem pro castris habebat, omnemque domum replevit armatis. Illi autem conspectis Romanorum diuitijs oculis insuetis, & auri argentiq; stupore perfunsi, uix cupidinem cōtinebant, adeo ut in rapinas se conuerterent, & eos qui ob stare conarentur, occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Vespasianus autē postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Cæsaream reuertebatur, audiit Romanorum tumultus, & Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare nossent, ad indignationem perductus est: dominiumque dedignabatur eum, qui ueluti desertum inuasisset imperium. Dolor autem saucius cruciatum ferre non poterat, neque alijs uacare bellus, cum patria uastaretur. Veruntamen quantum ira impellebatur ad ulciscendum, tantum longinquitatis cogitatio reprimebat. Multa enim fortunam posse noua facere, priusquam ad Italiam, præsertim hyemis tempore ipse trāsiret, plusque iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, aperte iam de mutatione tractabant: & cum indignatione uociferantes, incusabant Romæ constitutos milites, & in delicijs agentes, qui ne famam quidem belli sustineant, quibus libuerat decernere principatum, & spe quæstus imperatores creare. Se autem laboribus tot exactis sub galeis senescentes, alijs condonare potestatem, cū apud se digniorem habeant imperio. Cui si hanc amiscent, quam iustiores, uel quando referent erga se beneuolentiæ gratiam? Tanto autem Vespasianum quàm Vitellium iustius esse principem fieri, quanto illis qui eum declarassent ipsi præstaret. Non enim se minora pertulisse bella, quàm q̄ ex Germania uenissent: neque illis qui tyrannum inde deducerent, in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore cer-

tamen

tamen. Non enim senatum populūque Romanum, Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia perpeſſuros: nec pro bono imperatore crudeliſſimum tyrannum: aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen eſſe, ueram in imperatore praſtantiam. Ergo ſiue peritiæ ſeneſtutis debeatur imperium, habere ſe Vespasianum: ſiue aduſcentiæ uiribus, Titum: cum ex amborum ætate quod erit commodum temperabitur. Non ſolum autem ſe miniſtratos declarati imperij uires, qui tres legiones regūque habentes auxilia, conſeruaffent omnia, ad orientem atque ad Europam Vitellij timoribus ſeparata: ſed etiam qui eſſent in Italia propugnatores Vespasiani fratrem atque alium filium: quorum alteri multos dignitate præditos iuuenes ſociatum iri ſperabant, alteri uero etiam urbis eſſet commiſſa custodia: que pars ad imperij principia non parum ualeret. Poſtremo ſi ipſi ceſſarēt, ſenatum fortasſe declaraturum eum principem, quem conſeruatores milites dehoneſtarent. Hæc primo per cuneos milites loquebantur. Deinde ſe adhortati inuicem, Vespasianum imperatorem appellant: eūque ut in periculo conſtitutum imperium conſeruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquam uero imperare uolebat. Dignum quidem ſe factis exiſtimans, priuatæ autem uitæ ſecuritatem, clarioris fortunæ periculis antepoſuens. Recuſanti autem rectores magis inſtabant: & circumfuſi milites cum gladijs, mortem ei minitabantur, niſi uiuere uellet ut dignus eſſet. Diu tamen reluſtatus, quod renuebat imperium, poſtremo cum his qui ſe deſignauerāt, minime diſſuadere poſſet, accepit.

Aegypti deſcriptio & Phari.

CAPVT XI.

Mutiano

Aegypti
limites,

MVtiano autem ceterisq; rectoribus, qui eū ad imperium inuātauerant, & exercitu alio uociferāte, ut se in hostes omnes duceret, prius res Alexandrinās procurandas putauit: sciens Aegyptum plurimam esse partem imperij, propter frumētariam functionem: cāque si potitus esset, ui quoq; si perstaret, Vitellium deiiciendū sperabat. Nec enim perperurum esse populum fame oppressum. Simul etiam duas legiones, quae apud Alexādriam degerent, sibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo sibi fore illam regionem, aduersus incerta fortunae. Nam & terra difficilis accessu, mariq; importuosa est: & ab occidente quidem aridam Libyam habet obiectam, à meridie uero limitem qui Sienem ab Aethiopia dirimit, nauibusque inuias Nili fluminis cataractas. Itēque ab oriente mare rubrum, ad Copton ciuitatem usque diffusum. Septētrionale uero munimentum habet terram usq; ad Syriam, & quod dicitur Aegyptium pelagus, totum portibus carens. Hoc quidem modo Aegyptus ex omni parte tuta est. Inter pelusium uero & Sienem, per duo milia stadiorū porrigitur. Ex Plinthine autem ad Pelusium, nauigio stadiorū trium milium & sexcentorum. Nilus autem ad Elephantinem oppidum usque nauibus ascenditur. Namq; ulterius progredi, ut supra diximus, cataractae non sinunt. Portus autem Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. Nam & ostium per angustum habet, saxisq; latentibus à directo cursu deflectitur: & leua quidem pars manu factis brachijs cingitur: à dextera uero Pharus obiecta insula, turrim maximam sustinet, ad trecēta usque stadia nauigantibus igne lucentem, ut quā longissime difficultatem applicandarum nauium praeueant. Circum hanc autem insulam, opere instructo ingentes muri sunt: quibus afflictum pelagus,

Portus
Alexan-
drinus.

Pharus.

pelagus, & auctis obicibus fractum, asperiorē facit meatum, eoque periculosum per angustiam aditum. Intus tamen portus ipse tutissimus est, & triginta stadiis magnus. In quem tam quæ desunt illi terræ ad beatitudinē deuehuntur, quàm quæ superant ex bonis domesticis & indigenis, in totum orbem diuisa exportantur. Itaque nō sine ratione, Vespasianus Alexandrinarum rerum erat cupidus, ad totius imperij firmamentū. Proinde statim ad Tyberium Alexandrum literas dedit, qui Aegyptū & Alexandriā regebat, indicans militū alacritatē: quodq; ipse (quod necesse fuit) suscepto munere principatus, operam atq; adiumentū eius assumeret. Alexander autem, simul ut Vespasiani legit epistolam, prompto animo, & legiones eius sacramēto rogauit & populū: utriq; autem libentissime paruere, uirtutem uiri ex proxima administratione scientes. Et ille quidē permissa sibi potestate, omnia quæ imperij usus exigeret, aduētui quoq; principis necessaria iam parabat.

Vespasianus Iosephū captiuitate liberat. CAPVT XII.

Opinione uero citius declaratum in oriente Vespasianum imperatorem, ubiq; fama nunciauit. Et uni uerse quidem ciuitates festos dies habebant, nunciq; letitiam pro eo simul & sacrificia celebrabant. Agmina uero apud Mesiam Pannoniāmq; degentia, quæ propter Vitellij audaciam, paulo ante fuerant concitata, iusiurandū Vespasiano maiore gaudio præbuerūt. Vespasianus autē Cæsaream reuersus, iam Berithū uenerat, ubi multæ quidem ē Syria, multeq; ab alijs prouincijs legationes aderant, obuiā ei coronas & gratulatoria decreta à singulis ciuitatibus offerētes. Affuit autē rector etiā prouinciæ Mutianus, populorum alacritatē, iuratāq; per ipsum principē sacramenta renūciāns. Vbiq; aut Vespasiani uotis obsecūdante fortuna,

fortuna, rebusque ad eum plurima ex parte inclinatis, cogitare coepit, quod non sine dei prouidentia sumpsisset imperium: sed iusta quedam fati ratio, ad eius potestatem circūduxisset rerum omnium principatum. Recordatus autē signa, et alia (multa enim sibi contigerant imperium præmonstrantia) et Iosephi dicta, quibus eum Nerone uiuo ausus fuerat appellare imperatorem, admirabatur uirum quē adhuc habebat in uinculis: aduocatōq; Mutiano cum amicis et rectoribus alijs, primum quā strenuus fuisset Iosephus, quantumq; Iotapatenis expugnandis propter eū laborasset exponit. Deinde uaticinatiōes eius, quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse figmenta: tempus autē diuinas fuisse, et rerum exitus probauisset. Tūmq; inhonestum esse ait, ut qui sibi augurasset imperiū, uocisq; dei minister ac nuncius extitisset, adhuc captiui loco haberetur, fortunāq; sustineret aduersam, uocatū ad se Iosephum solui iubet. Hoc autē facto, alij quidem rectores ex ea gratia quam alicnigenæ retulisset, præclara etiā de se sperāda esse arbitrabantur. Titus uero, qui cū patre aderat, iustum est, inquit, pater unā cum ferro etiam probro Iosephum solui. Erit enim, tanquā nec initio uinctus sit, si nō dissoluerimus, sed inciderimus catenas. Namq; id agi solet in his, qui non recte fuerint uincti. Eadem Vespasiano placebant. Et quidam interueniens securi catenas abrupit. Iosephus quidem pro his quæ prædixerat premio famæ donatus, et de futuris iam dignus cui iam credendum esset habebatur.

De Vitellij morte & moribus.

CAPVT

XIII.

Vespasianus autem responso legationibus reddito, iusteque pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiam uenit. Et quoniam primum tenderet cogitans, Alexandrino itinere præstabilius esse duxit, quæ Romæ ageren

agerentur, curare. Alexandriam enim stabilem esse, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiam Mutianum cum multis equitū peditūq; copijs. Qui tamen propter hyemis asperitatem ueritus nauigare, per Cappadoces & Phrygas ducit exercitum. Inter hæc autem Antonius primus adducta legione tertia ex his quæ apud Mœsiam morabantur (illam enim regebat provinciam) bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius autem cum magna manu Cecinnam Comum obuiam ci mittit. Is autem Roma profectus, quamprimum circa Cremonam Galliæ Antonium consequitur, quæ confinis Italiæ ciuitas est: ibiq; conspecta hostium ordinatione ac multitudine, praelio quidem congregi non audebat. Discessum autem periculosum reputans, de proditione deliberabat. Conuocatis autem hecatontarchis, & chiliarchis sibi subditis, ut transirent ad Antonium suadebat: Vitellij quidem rebus detrahens, Vespasiani autem uires extollens: & alterum nomen imperij tantum, alterū uirtutem habere commemorans: ipsis quoque melius esse, si id gratum faciant, quod necesse est: cumq; se multitudine superatum iri sciāt, uoluntate periculum præuenire. Nam Vespasianum quidē idoneum esse etiam sine ipsis ad reliqua uindicāda: Vitellium uero nec cum ipsis quidem præsentia posse seruare. Multa quidē in hunc modum quod uoluit persuasit: & cū milite transfugit ad Antonium. Eadem uero nocte milites poenitudo simul ac metus eius, si uicisset, à quo missi fuerant, occupauit, ductisq; gladijs Cecinnā obtruncare uoluerunt. Fecissentq; nisi his aduoluti chiliarchi supplicassent. Quamobrē cæde quidem se abstinerunt, uinctum autem quasi proditorē Vitellio trāsmittendū habebant. His auditis, primus continuo Antonius suos monet, eosq; cum

Cecinna
deficit à
Vitellio.

Y y

armis

armis in defeſtores ducit. Illi autem inſtructi ad prælium, pauliſſer quidem reſtiterunt. Mox autem loco pulſi, Cremonam fugerunt. Primus autem comitatus equitibus curſus eorum præuertit: & per ciuitatem circumcluſam ple-
rang; multitudinem peremit. Aggreſſus autem reliquos, oppidum militibus prædari permiſit. In quo multi qui-
dem hoſpites mercatores, multi uero indigenæ periere, totuſque Vitellij exercitus, uirorum triginta milia & du-
centi. Quin & Antonius eorum, quos de Mœſia adduxerat, quatuor milia & quingentos amittit. Solutum au-
tem uinculis Cecinnam, rerum geſtarum nuncium ad Veſ-
paſianum dirigit. Qui ad eum intromiſſus & collauda-
tus eſt, & proditoris dedecus inſperatis protexit hono-
ribus. Romæ autē Sabinus ubi Antonium appropinquare cognouit, fiducia recreatus eſt: collectiſq; uigilum mili-
tum agminibus, noſte occupat Capitolum. Luce uero ſe-
cū multi nobiliū ſociati ſunt ei, & Domitianus fratris ſi-
lius, pars ingens obtinende uictoriæ. Sed Vitellius de pri-
mo quidem minime curabat. His autem iratus qui cum Sa-
bino defeſcerant, & nobilium ſanguinem pro ingenua cru-
delitate ſitiens, immittit Capitolio, quam ſecum adduxerat, militū manū. Vbi multa ab his itēq; ab illis qui tem-
plū tenebant pugnātibus, audacter admiſſa ſunt: poſtremo autem Germani, quod multitudine ſuperabant, collem ob-
tinuerunt. Et Domitianus quidem cum multis Romanorū uiris inſignibus, diuina quadam ratione ſaluus euāſit: reli-
qua uero multitudo tota laniatur. Et Sabinus quidem ad Vitellium ductus occiditur. Milites autem direptis dona-
rijs, templū incendunt. Tūmq; poſtero die cū exercitu ue-
nit Antonius, eūmq; Vitellij milites excipiunt: & triſario commiſſo intra urbem prælio, omnes interiere. Procedit
autem

Sabinus
occupat
Capito-
lium.

Sabinus
occidit.

autem ebrius de palatio Vitellius, & (ut affolet) in exter-
 nis longiore locu prodigæ mensæ refertus. Tractus autem Mors Vi-
telli.
 per populum, uariq; uerborum genere dehonestatus, in
 media urbe iugulatur, octo menses ac dies quinq; potitus
 imperio: quæ si uiuere diutius cōtigisset, ut opinor, eius lu-
 xuria minime sufficere potuisset imperium. Aliorum uero Occisi
quinqua-
ginta mil-
le.
 mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt. Hæc
 quidē gesta sunt die tertio mensis Octobris. Postero autem
 die Mutianus cum exercitu Romā ingreditur, & Antonij
 militibus à cæde repressis (adhuc enim hospitia perscrutan-
 do, & Vitellij milites, & ex populo plurimos qui cū illo
 senserant, occidebant, examinationis diligētiam iracundia
 præuenientes) Domitianum productum populo rectorem Domi-
tianus
populi
rector.
 insinuat, usq; ad patris aduentum. Populus autē iam timo-
 re liberatus, imperatorem prædicat Vespasianum: simul-
 que & illum confirmatum, & Vitellium esse deiectum fe-
 sta letitia celebrabat.

Titus mittitur cōtra Iudæos à patre. CAPVT XIII.

CVM autē Vespasianus Alexandriam uenisset, gesta
 ei Romæ nunciata sunt, & legati ei ex toto orbe cō-
 gratulantes affuerunt. Cumq; maxima post Romam ciui-
 tas esset, angustior multitudini probabatur. Firmato autē
 iam totius orbis imperio, rebusque populo præter spem cō-
 seruatis, Vespasianus in Iudææ reliquias intendit ani-
 mum. Et ipse quidē exacta hyeme. Romā proficisci para-
 bat, resq; apud Alexandriam mature cōponere propone-
 bat. Filiū uero Titum cum externis copijs ad liberandam
 Hierosolymam dirigit. Qui terreno itinere Nicopolim
 usq; progressus, ab Alexandria ciuitate uiginti stadiorum
 interuallo distantem, inde militem longis nauibus imponit.
 Isq; Nilo flumine post emensum tractum, Tomum usque

Titus
mittitur
in Iudæ-
am.

Y y 2 uehitur.

uehitur. Hinc autem egressus in terram, apud Thamnā ciuitatem diuertit. Vnde secunda ei mansio fuit ciuitas Hera clea, & Pelusium tertia. Hic autē milite per biduum recreato, tertio die Pelusij fines transijt: unamq; mansionem profectus, per solitudines ad Casij Iouis templū castra posuit. Posterorq; die apud Ostracinē, quæ mansio aque inops est, ob quam causam aduentitia utuntur indigenæ. Hinc apud Rhinocolurā requiescit: & inde progressus in quartam mansionem, Raphiam uenit, quæ prima occurrit Syria, ciuitatem. Gaza uero quintæ mansionis castra suscepit, & postea in Ascalonē, atq; hinc Iammiā, deinde Ioppen, & ex Ioppe Cæsaream peruenit: decreto apud se, alias militum copias congregare.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IYDAICO

Liber Sextus.

De triplici seditione apud Hierosolymā. CAPVT I.

ITVS QVIDEM AD eum modum quem prædiximus, emensa ultra Aegyptum ad Syriam usque solitudine, Cæsareā uenerat. Ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam unā cum patre imperiū, quod nuper ei deus permiserat, disponente, contigit etiam seditionem, quæ apud Hierosolymā erat, auctam, trifariam diuidi, & alteram partem in alteram uerti. Quod in malis optimum quis dixerit, factumq; iustitiæ. Nam Zelotarum quidem in populum dominatio, quæ autor erat excidij ciuitatis, unde coeperit, & per quos creuerit, diligenter superius declaratum est. Hanc autem

non

non errauerit quisquam, dicens seditionē in seditione esse factam. Ac ueluti rabida fera, externarum penuria, in sua uiscera seuire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui et ab initio Zelotas in templum à populo separauerat, uelut indignari simulans ob ea, quæ in dies singulos Ioānes auderet, cum ne ipse quidem à Cædibus quiesceret, re autem uera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens, summæ rei desiderio, propriæq; potētiae cupiditate, ab alijs defecit. Ascitis etiam Iuda Chelie filio, et Zenonis Simone potētissimis: præter quos erat etiam Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelote non exigui sequebantur. Occupatoq; interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma ponunt, et abiundare quidem se suis necessarijs confidebant, sacrarum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: paucitati uero suorum timentes, pleriq; in locis suis otiosi manebant: Ioannes autem quanto superior erat uirosum multitudinem, tanto loco superabatur: hostesq; habens à uertice, neque sine metu conabatur incursus, et præ iracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferens, quam Eleazari partem afficiens, tamen non remittebat. Crebri enim fiebant impetus, et missilium iactus, totumq; polluebatur cædibus templum. Filius autem Gioræ Simon, quem rebus desperatis inuitatū, ultrò sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat: et superiorem ciuitatem retinens, et inferioris plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusq; socios adoriebatur, quasi qui desuper impugnaretur. Subiectus autem illorum manibus erat, sicut et illi superiorum. Et Ioannem eueniebat duplex præliū perferentem, ledi pariter ac ledere: quantoq; uincebatur, eo quod Eleazaro esset humilior, tanto plus ledebat Simone celi-

fior constitutus, cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet: de super uero ex sano iaculantes, machinis deterrent. Quippe balistis, et non paucis lanceis utebantur, saxorumque tormentis: quibus non solum bellantes ulciscerantur, sed multos etiam sacra celebrantium perimebant. Quanquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebant, cum suspicione et custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam qui exorassent, eorum crudelitatem, post exituri subcisiua seditionis opera consumebantur. Misilia namque machinarum uel ad aram usque, templumque peruenientia, in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi, qui properantes ab ultimis finibus terre, ad sanctissimum locum uenissent, ante ipsas hostias procubuerunt: aramque uniuersis Grecis et Barbaris adorandam, suo sanguine imbuere. Indigenis autem mortuis alienigenae, ac sacerdotibus profanus miscebantur: perque atria diuina, stagnum fecerat diuersorum cadauerum sanguis. Quid tantum passa es o miserrima ciuitas a Romanis, qui tua istina scelera purgaturi flammis introiere? Iam enim dei locus non eras, neque manere poteras, domesticorum funerum facta sepulchrum, et quae sanum ciuili bello tumultum constitueras: poteris autem denuo fieri poteris, si unquam uastatorem tui deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quae dolent, lege scribendi: quod non domestici luctus, sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora cetera. Ergo diuisis trifarie insidiatoribus, Eleazarus quidem eiusque socii, qui sacras primitias conservabant, in Ioannem ebrum ferebantur. Qui uero huic parerent, plebem diripientes in Simonem rebellabant, cum ipsi quoque Simoni contra diuerse partis seditiosos adiumento

Templum
cedibus
pollutum.

Exclamatio.

mento esset ciuitas. Si quando igitur ex utraq; parte appe-
tebatur Ioannes, obuertebat socios suos: & de ciuitate
quidem subeūtes, missis ex porticibus telis: de templo uero
iaculantes, machinis ulcisccebatur. Quoties autem desuper
instantium molestia caruisset (frequenter enim ebrietate
& labore cessabant) libentius in Simonem eiusque socios
quàm pluribus irruebat. Semper autem quantum in ciuita-
te pepulisset in fugam uersos, ædes frumenti plenas om-
niumq; utensilium incendebat: idemque hoc illo regrediē-
te, Simon inssecutus agebat, ueluti consulto pro Romanis
omnia corrumpere, quæ ad obsidionem ciuitatis præpa-
rata, suarumq; uirium neruos absunderent. Deniq; conti-
git unà exuri omnia circum templum, & inter proprias
acies solitudinem atq; aream pugne fieri ciuitatem, cōcre-
mari autem paulominus omne frumentum, quod non pau-
cis annis sufficere potuisset obsebis: deniq; fame capti sunt,
qua minime quieuisent, nisi eam sibi met comparauissent.
Vndiq; autem insidiatoribus & cōfinibus oppugnantibus
ciuitatem, medius populus uelut aliquod magnū corpus la-
cerabatur. Senes uero ac mulierculæ intestinis malis atto-
nitæ, pro Romanis uota faciebant: externūque bellum,
quo domesticis malis liberarentur, expetebant. Grauis au-
tem metus ac terror foedissimus occupauerat: & neque
consilij capiendi tempus erat, ut uoluntatem mutarēt, ne-
que pactionis aut fugæ spes cupientibus. Etenim custodie-
bantur omnia, dissidentesque latronum principes, quoscū-
que Romanis pacatos esse, uel transfugere ad eos uelle sen-
tirent, quasi cōmunes hostes interficiebant: solūq; in oc-
cidendis uita dignis concordēs erant. Et pugnantium qui-
dem nocte dieq; clamor perpetuus erat: sed metu acerbio-
res erant lugentium questus. Et assiduus quidem lamenta-

tionis causas, calamitates præbebant: timor autem includebat ululatus: atq; obtumesciente dolore præ formidine, tacito gemitu cruciabantur: neq; iam aut reuerentia uiuis apud domesticos erat, neq; mortuis cura sepulture habebatur. Quorum amborum hæc causa erat, quod quisq; de se sperabat. In omni enim re animos remiserant qui cum seditiosis non erant, quasi continuo modis omnibus morituri. At uero seditiosi congesta in tumultum cadauera conculcantes dimicabant: & ex mortuis haurientes audaciam, quod sub pedibus cernerent, immanius seueiebant, semperque aliquid in se perniciosum excogitantes, & quod uisum fuisset sine miseratione facientes, nullam cædis aut crudelitatis uiam prætermisere: adeo ut etiam sacris materijs ad bellica conficienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itemq; pontificibus placuisset, idq; uiginti cubitis altius edificare, rex quidam Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc est, ligna & magnitudine simul & directa proceritate spectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto, Ioannes his selectis, quod sufficere longitudinem reperit, turres edificauit, & aduersus eos constituit, qui desuper à templo pugnarent, post muri ambitum contra exedram occidentalem admotas, quas solum poterant, quod alie partes gradibus ex longinquo fuerunt occupatæ. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis, subactum iri sperauit hostes. Deus uero laborem eius inutilem demonstrauit, & priusquam in his quicquam poneret, Romanos adduxit. Etenim Titus, postquam partem ad se collegit exercitus, alijs uero ut ad Hierosolymam occurrerent scripsit, Cæsarem profectus est. Erant autem tres legiones, quæ pridem sub eius patre

Iudeam

Iudeam uastauerant, & duodecima, quæ olim cum Cæstio de pugnauerat, quæq; licet per id fortitudine esset insignis, tunc tamen eorū etiam memoria quæ pertulerat, alacrius ad uindictam properabat. Harum quidem quantā legionem iussit sibi per Emmaus occurrere, decimam uero ascendere per Hierichunta. Ipse quidem cum cæteris regressus est, quos regū quoq; subsidia plura quàm dudum, multiq; Syri auxiliores comitabantur: Suppletum est autem quatuor legionum quantum Vespasianus selectū cum Mutiano miserat in Italiam, ex his qui cum Tito accesserant. Duo namq; milia de Alexandrino exercitu lecta, tria milia uero ex Euphrate eum sequebantur, & amicorum spectatissimus beniuolentia simulq; prudentia, Tiberius Alexander, qui antea quidem Aegyptum administrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus, quod primus incipiēti fuit hospes imperio, & cum fide clarissima incertæ fortune sociatus est: idemq; cōsultor in usus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

Titus explorator Hierosolymæ periclitatur. CAPVT II.

PROgredientem uero in hostilem terram Titum, antecedeabant regia omniaq; auxilia, post eos uiarum stratores, castrorumque metatores. Deinde rectorum sarcina atque armati. Post hos ipse Titus, & alios lectos habens & signiferos, quorum agmen equites sequebantur. Hi uero ante machinas ibant, & secundum illos unā cum lectis chiliarchi, & præfecti cum cohortibus. Post autem circum aquilam signa, & ante signa tubicines, deinde acies senum uirorum ordinibus dilatata. Seruile autem uulgus à tergo cuiusque agminis, & ante hos sarcinæ. Omnium uero nouissimi mercenarij, eorūque custodes coactores
 Y y 5 armorum.

Al. Gophnam.

armorum. Procedens autem decenter exercitus, ita ut mōs est Romanis, in* Gofnam per Samaritidem uenit, quæ et prius ab eius patre fuerat occupata, et tūc præfidijs tenebatur. Ibi autem unā moratus est uesperā: mane inde proficiscitur: peractaq; die in mansione, castra ponit in loco quem Iudei sermone patrio Acanthonaulona uocitant, iuxta uicū quendam Gabath Saul nomine, quod significat uallē Saul, distantem ab Hierosolymis stadijs ferē triginta. Hinc sexcentis propè lectis equitibus comitatus, perrexit in ciuitatem, quā tuta esset, Iudeorumq; animos exploraturus: si forte se conspecto, priusquā ad manus ueniretur, metu cederent. Audierat enim quod erat uerum, à seditiosis et latronibus oppressum populum desiderare quidem pacem: sed quod rebellantibus infirmior esset, nihil conari. Quādiu quidem mane per uiam quæ ad murum duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: ubi uero itinere ad turrim saxeam declinato, transuersum agmen equitum dixit, inniti subito prosiliunt, quæ muliebres turres uocantur, et per eam quæ contra monumentū Helenæ porta est egressi, equitatum intercidunt: atque alios etiam tunc uia currentes, ne cum his qui diuertebant sese iungerent, à fronte oppositi prohibuerunt: Titum uero cum paucis separant. Ille autem ultra quidem minus progredi poterat: à muro enim cuncta fossis patebant, et transuersi erāt hostes, multisq; macerijs impedita. Ad suos autem in aggere constitutos recursus, intercedēte hostili manu, desperabatur. Quorum plerique imperatoris periculum nesciebant: sed existimantes cum secum reuerti, etiam ipsi fugiebant. Titus autem in sua tantum fortitudine sitam esse prospiciēs spem salutis, flectit equum, et ut se sequerentur cum clamore comites adhortatus, in medios hostes irruit, ut ad suos transire

transire festinās. Quo quidē tempore maxime intelligi potuit, & belli momenta & imperatorum pericula deum curare. Tot enim aduersus Titum misilibus iactis cum neque galea neq; thorace septus esset (non bellator enim sed explorator, ut dixi, processerat) nullum in eius corpus delatū est: sed tanquam ne eum ferirent, ex industria mitterentur, omnia preteruolabant. Gladio uero semper à lateribus instantes diruens, multosq; ante ora subuertens, super cadētes agebat equū. Illorum autē clamor erat, propter audaciam Caesaris, ut eum aggredierentur, cohortatio: fugāq; & discessio repentina, quocunq; diuerteret cursum. Huic autē se periculi participes, cū à tergo & à lateribus fundarentur, adiunxerant. Vna enim erat unicuique spes salutis, uiam cum Tito patefacere, priusquā circumuētus opprimeretur. Deniq; duo ex nimis pertinacibus, alter cū equo percussus est: altero uero delecto & occiso, equus eius abductus est. Titus uero iam cum ceteris in castra saluus euadit. Iudæis quidem, quod aggressione prima superiores fuerant, incōsulta spes animos extollit, magnamq; his in posterum fiduciā momentum temporaneum comparauit.

De eruptionibus Iudæorum contra Romanos castrametantes.

CAPVT

III.

Cæsar autem, postquā ex Emmaus agmen sibi sociatum est nocte, luce inde digressus ad locum qui Scopos appellatur, accedit, unde iam & ciuitas & clara templi magnitudo cōspici poterat: qua parte septentrionalem regionē continens ciuitas humilior, proprie Scopos nominatus est, distans à ciuitate stadijs septem: ibiq; duabus legionibus simul, quintæ legioni uero retrorsum stadijs tribus castra muniri iubet: Labore nanque nocturni itineris attritos milites progredi uisum est, ut sine formidine murū struerent.

Titus ad
mouet
milites
urbī.

struerent. Mox autem coepto edificio, decima quoq; legio per Hierichuntā aderat à Vespasiano praecipitata: ubi quedam pars armatorum in praesidio fuerat collocata. His autē praeceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere, qua in parte mons, qui appellatur Eleon, contra ciuitatem ab oriente situs est, altiq; interiacēte ualle discer nitur, cui nomen est Cædron. Intra ciuitatem uero sine re= quie confligentium dissensionē, tum primum ingens subito bellum foris interueniens, refrenauit, & cum stupore sedi= tiosi Romanorum castra inspectantes, trifariam distributa mala, inter se iniere concordiam: rationemq; inuicem requi rebāt, quidnam expectarēt, quidue perpeſsi, tres mutros cō tra uitā suam paterentur opponi: belloq; tanta se fundente licentia, tanquā spectatores bonorum operū sibiq; utiliū residerent. Moenibus clausis, remissisq; armis ac manibus, in nosmetipsos profecto, exclamat aliquis, tantūmodo for= tes sumus: Romanorum autē lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedit. His alios atq; alios cōgregantes exhortabantur, raptisq; armis, subito in legionem decimā ruunt: perq; uallē facto impetu, cum ingenti clamore mu=

Iudæi ir= rum edificantes Romanos aggrediuntur. Illi autē in ope= ruunt in re distributi, armis ob eam causam depositis (nec Roma= enim exciursum Iudæos ausuros esse credebāt, & si maxi= nos ca= me uellent, animos corū seditione distractum iri arbitrabā= strame= tur) praeſer opinionē perturbati sunt: atq; opere quīsq; de= tantes, relictō, confestim alij recessere: multi autē ad arma properā tes, priusquā se in hostes porrigerēt, feriebantur. Plures autē Iudæis semper adijciebantur, eorum freti uictoria qui praecesserant, & quod cum pauci essent, multiplex nume= rus & sibi & hostibus uidebantur, quod secunda fortuna uterentur. Romani autē maxime ordinari consueti, & cum decore

decore atque præceptis bellū gerere scientes, ex perturbatione trepidabant. Vnde tunc quoq; præuenti aggressione cedebant, Si quādo tamen sese conuerterēt ab insequētibus ^{Romani ē castris} occupati, & a cursu reprimebant Iudeos, & ob impetum ^{pulsi.} minus cautos feriebāt. Semper uero excursione gliscēte magis magisq; turbati, postremo castris pulsi sunt: totaq; legio tunc in periculum uentura fuisse uidebatur, nisi hoc mature sibi nunciato, Titus eis tulisset auxilium, multisq; increpans ignauiam, & suos à fuga reuocasset: Iudeisq; à latere ipse cum his irruens, quos circa se habebat electos, multos quidē occidisset, plures uero sautiaisset, omnes autē in fugam uertisset, atque in uallem præcipientes compulisset. Illi autem prono in loco multa mala perpeffi, postquam in aduersam partem euascre, flectunt se iterū, & ualle intercedēte cum Romanis dimicabant. Igitur ad medium dicm ita bellatum est. Paulo autem post meridiem, Titus his qui secum erāt in subsidio collocatis: alijsq; de cohortibus aduersus excurrentes oppositis, reliquum agmen ad murum in summo montis ædificandum remisit. Iudeis autē hæc fuga esse uidebatur. Cumq; speculator quem in muro posuerant, amictu agitato signum dedisset, frequentissima multitudo tanto impetu prosiliit, ut eorum cursus immanissimis bestijs esset assimilis. Deniq; in aduersa acie stantium nemo impetum sustinuit: sed tanquā machina percussum agmē, continuo dissipatum est, pulsiq; in montem refugiunt. In ascensu autem medio Titus cum paucis relictus est, multūque montibus amicis, qui pro imperatoris reuerētia contempto periculo perdurauerant, ut mortem appetentibus Iudeis cederet, neque pro his in discrimen ueniret, quos ante ipsum saluos esse non oporteret: sed potius fortunam suam reputaret, quod non militis officio fungeretur, ^{Iterū Romani milites pulsi.}

uctum

Fuga Iu-
dæorū.

uerum & belli & orbis terræ dominus esset, ne in fugam uerti uideretur, in quo omnia niterentur. Hæc ne audiret simulans, & ad se recurrentibus obstabat: eosque in ora feriens, cum ui obniterentur, occidebat, & in galeam repente inciambens, multitudinem repellebat. Illi autem & uiribus eius & obstinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitatem fugere: sed in utrumque latus ab eo declinantes, rursum fugientes insequabantur. Quos tamen aggressus à latere, ipsorum quoque impetum præpediebat. Dum hæc aguntur, etiam illos qui superiora castra muniabant, ubi fugere inferiores uidere, metus ac turba occupat: totumque agmen dispergitur, suspicantium excursus quidem Iudæorum ferre non posse. Titum uero in fugam uersum. Nec enim unquam illo manente alios fugituros fuisse, & tanquam laruali terrore circumdati, alius aliò ferebantur: donec quidem, cum in medio bello uersari imperatorem uidissent, plurimum metuentes uniuerso agmini suorum, eius periculum cum clamore nunciauerunt. Itaque pudore reuocati, & fuga maius aliquid sibi exprobrantes, quod Cæsarem deseruissent, totis uiribus in Iudæos utebantur, & semel ad descensum transuersi urgebant eos in decliua. Illi autem in pedem recedentes pugnabant. Cumque Romani plus possent, eo quod superiores erant, in uallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminabat, & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse uero cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaque si me nihil addentem obsequio, neque inuidia detrahentem uerum dicere oportet, ipse Cæsar bis totam legionem periculo liberauit, atque ita castra muniendi copiam militibus præbuit.

De intestina pugna azymorum diebus. CAPVT IIII.
Remisso

REmisso autem paulisper bello externo, iterum intestinum seditio suscitauit. Azymorumq; instante die, qui est Aprilis mēsis quartusdecimus (hoc enim se primum tempore opinātur Iudei ab Aegyptijs esse liberatos) Eleazarus quidem cum socijs portam subaperiens, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Iohannes autem die festo ad protegēdas insidias, usus est et suorum quosdam ignotiores, armis sub ueste latentibus instructos, quorum pleriq; de industria ingressi erant, occulte, inter eos fani occupandi gratia submittit: illi autem postquam intrauere, uestimentis abiectis, subito armati apparuerunt. Magna uero statim turba circa templa ac tumultus erat, cum alienus quidem à seditione populus, omnibus discrimen imputaret, Zelotæ uero sibimet solum insidias cōparatas. Verum hi quidem relicta portarum custodia, et alij ex propugnaculis desilientes, priusquam manus conferrent, in templi cloacas confugere. Populares autem ad aram delati, et circum templum appulsi conculcabantur, cum lignis passim ferroq; caderentur. Multos otiosorum inimici priuato odio, quasi diuerse factionis socios interficiebant. Et quicumq; ante hæc insidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, inducias concessere nocentibus, progressosq; ex cloacis dimiserunt. Ipsi autem interius templum, et omnes eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatē transferre cupiens de Scopis, contra excursus quidem lectos equites ac pedites, quos satis esse arbitrabatur, posuit: aliū uero exercitum iussit totum quod erat usque muros spatium complere.

Titus castra propius urbem admo-
uet.

complanare. Cunctis igitur materijs ac sepibus disruptis, quibus hortos ac locos incolæ præmunierant, omniq; opposita, quâuis mansueta, sylua excisa, repletus est quicquid erat cauû & uallibus impeditum. Saxorum autē eminentissimis ferro truncatis, humiliorem, totum illum tractum à Scopo usq; ad Herodis monumenta fecerunt, serpentium stagnū continentia, quæ olim Bethara uocabatur.

De Iudæorum dolo in Romanorum milites. CAPVT V.

HIs denique diebus Iudæi Romanis huiusmodi insidias parauere. Seditiosorum audacissimi extra muelles (quæ sic appellantur) progressi turres, simulato quod pacis eos studiosos pepulissent, eo quod timerent impetum Romanorum, ibidem uersabantur, & alter sub altero uitabundi latebant. Alij uero per muros dispositi, populumque se esse simulates, clamore pacem implorabāt, fœdusq; poscebant: portasq; se patefacturos esse pollicentes, inuitabant Romanos. Hoc autem uociferantes, unā etiam contra suos, ueluti portis eos abigerent, lapides iaciebant. Illiq; se ui perirumpere aditus uelle simulabant, & ciuibus supplicare. Cumq; ad Romanos sepius ire conarentur, reuersi perturbatis similes uidebantur. Verum hæc eorum calliditas, apud milites quidem fide non carebat: sed tanquam hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium, illos uero ciuitatem sibi aperturos sperabant, opus aggredi festinabant. Tito autem suspecta erat inuitatio, quia rationem non haberet. Pridie nanque prouocatos eos ad pacem per Iosephum, nihil medio cre sentire cognouerat, etiam nunc milites manere loco suo præcepit. Iam uero quidam operibus appositi, raptis armis ad portas excurrere cœperant. Hi autē qui expulsi uidebātur, primo quidē cedebant: deinde ubi ad turres portæ propin-

propinquabant, cursu eos circumueniūt, & à tergo persequabantur. Qui uero in muro stabant, lapidum his multitudinem, omnigenūque telorū simul infundunt: adeo ut multos quidem necarent, plurimos quidē sauciarent. Nec enim facile erat à muro diffugere, alijs retro uolenter instantibus. Et præter hoc pudor quod rectores peccauerāt, itēq; metus in delicto perseverare suadebat. Quamobrē hostes diu decernentes, multis uulneribus acceptis, neq; paucioribus redditis, postremo eos à quibus circumuenti fuerant repulcre. Quos tamen recedentes usq; ad Helenæ monumentum, Iudæi urgendo iaculis sequebantur. Deinde insolēter fortune maledicentes, & Romanos uituperabant fraude pellectos: scutāque alta sublata crispantes tripudiabant, & cum letitia uociferabantur. Milites autē interminatio principum, & Cæsar iratus, huiusmodi oratione corripuit: Iudæi quidem, quos sola regit desperatio, omnia cum deliberatione faciunt atq; prudentia, fraudes & insidias cōponendo, eorūque dolos fortuna prosequitur, quod sunt morigeri, sibiq; inuicē beneuoli ac fideles: Romani uero, quibus ob disciplinam & consuetudinem obediēdi rectoribus, fortuna famulatur, nunc contrario peccant, & intemperantia manuum debellantur: quod omnium est pessimum, præsentē Cæsare, sine rectore dimicantes. Certe, inquit, plurimum ingemiscunt militiæ leges, plurimum pater, cum hoc uulnus audierit. Ille quidem cum bellando senuerit, nunquam isto modo peccauit. Leges autem, si cum in eos qui minimum quid præter ordinem mouerint, morte uindicent, nunc totum deseruisse exercitum uideant. Modo autem scituros esse eos ait, qui arroganter egere, quod apud Romanos etiam uincere sine præcepto ducis, infamiæ est. Hæc Titus ad rectores locutus cum indignatio=

Cōiucia
Iudæorū
in cæsos
milites
Romanos.

Titus carpit temeritatem militum.

Z z ne,

ne, certus erat, qua lege in omnes erat usurus. Et hi quidem abiecerunt animos, quasi iam iamque iuste morituri. Circumsusa uero agmina Titum pro commilitonibus obsecrabant: paucorumque temeritatem condonari cunctorum obedientie præcabantur: emendaturos enim peccatum præsens, futura compensatione uirtutis. Placatus est Caesar utilitate simul ac precibus. Namque unius hominis animaduersionem usque ad factum promouendam putabat, multitudinis uero adueniam. Militibus quidem reconciliatus est, multum monens ut post hæc prudentius agerent. Ipse uero, quemadmodum Iudeorum ulcisceretur insidias, cogitabat. Interuallo autem, quod usque ad muros ciuitatis erat, per quadriduum coequato, sarcinas aliamque multitudinem cupiens tuto traducere, militum ualidissimos à septentrionali tractu in occiduum, septenos per ordinem, contra murum prætendit altius, ualle depressa. Pedibus autem in fronte, ac post eos equitibus acie terna dispositis, cum singuli ordines septenos haberent, semoti sagittarij stabant. Excursibus autem Iudeorum tanto agmine circumfusus, impedimenta trium legionum, itemque alia multitudo sine timore transit. Ipse quidem Titus cum propè duobus stadijs adesset muro, ad anguli eius partem contra turrim, quæ appellatur* Sephines, castra ponit. Ad quam muri ambitus ex aquilone pertinens, flectitur ad occidentem. Altera uero pars exercitus eam turrim uersus, quæ appellatur Hippicos, muro circumdat duum stadiorum spatium similiter à ciuitate descendens. Decima tamen legio in Eleon monte, ubi erat, manebat.

Ali. Pto-
phines.

Descriptio Hierosolymorum, CAPVT VI.

Ciuitas autem trino muro circumdata erat, nisi quauallibus inuijs cingebatur. Ex ea namque parte, unius
muri

muri habebat ambitum, & ipsa quidem super duos col- Tres mu-
les erat condita, cōtrarijs frontibus semet inspicientes, in- ri Hiero-
terueniente ualle discretos, in quam domos creberrime de- solymo-
sinebant. Collium uero alter, quo superior ciuitas sedet, rum.
multo est excelsior, & in prolixitate directior: adeo ut Tres col-
quoniam tutus erat, castellum quondam à David rege uo- les.
caretur. Is pater Salomonis fuerat, qui primus templū ædi- Castellū
ficauerat. A nobis autem ferum superius ædificatum est. David.
Alter autem, qui appellatur Acra, inferiorem sustinet ciui- Acra.
tatem, & undique decliuus est. Contra hunc autem tertius
collis erat, natura humilior quàm Acra, & alia lata ualle
ante diuisus. Verum postea qua tempestate Asamonei re-
gnabant, & uallem aggeribus repleuerunt, ut templo cō-
iungerent ciuitatem, & Acræ altitudinem cæsam humilio-
rem fecerant, ut ex ea quoq; sanum supereminens cerne-
retur. Vallis autem quæ Tyropeon appellatur, qua par-
te diximus superioris ciuitatis collem dirimi ab inferiori, Siloa.
usq; ad Siloam pertinet. Ita enim fontem, qui dulcis est ac
plurimus, uocabamus. Foris autē ciuitatis duo colles pro-
fundis uallibus cingebantur, & utrinq; obstantibus rupi-
bus, nulla ex parte adiri poterant. Trium uero murorum
uetustissimus quidem, propter ualles, imminētēq; his de-
super collem quo erat conditus, facile capi non poterat.
Ad hoc autem, quod loco præstabat, etiam firmissime stru-
ctus erat, David & Salomonis, aliorumq; interea regum
largissimis impensis operi sumptibus deuotis. Hac autem
parte incipiens à turri, cui nomen est Hippico, & ad cam
quæ dicitur Xystus pertinens: deinde curiæ coniunctus, in
occiduam templi porticum desinebat. Parte autē altera ad
occidentem ex eodem loco ductus, per eū qui uocatur Be-
tiso descēdens in Essenorum portam: deinde supra fontem
Zz 2 Siloam

Siloam in meridiem flexus, atq; inde rursus in orientē uersus, quā stagnum Salomonis est, et usque ad locum pertinens, quem Ophilan uocant, cum orientali porticu templi coniungitur. Secundus autem murus, ex porta quidem habebat initium, quem Genetham appellabant. Hæc autem fuerat muri prioris. Septentrionalem uero tantūmodo tractum ambiens, usq; ad Antoniam ascendebat. Tertio muro turris Hippicos principium dabat: unde ad Beroë tractum pertinens, deinde ad Sephinam turrim ueniens, contra monumentum Helenæ, quæ Adiabenorum regina fuerat, Azitæ regis filia, et per speluncas regias in longum ductus, à turri quidem in angulo posita, flectebatur contra Fullonis quod dicitur monumentum. Cum uetere autem ambitu iunctus in Cedron uallem, quæ sic dicitur, desinebat. Hoc muro eam partem ciuitatis, quam ipse addiderat, Agrippa cinxerat, cum esset omnis ante nuda. Exuberans enim multitudine, paulatim extra moenia serpebat templi, quæ septentrionali regione colli proxima ciuitate adiuncta non paululum processerat. Quin et quartus collis incolebatur, cui nomen est Abisade, situs quidem ex aduerso Antonia: fossis autem altissimis separatus, quæ de industria ductæ sunt, ne Antonia fundamentis colli coharentibus, et accessui facilis sit, et minus editus: unde etiam fossæ altitudo plurimū turribus celsitudinis adijciebat. Nomina est pars addita ciuitati uoce indigena Zebethana, quod græco sermone dicitur noua ciuitas. Eius autem partes incolis protegi desiderantibus, pater huius regis eodem nomine Agrippa, irum quidem ita ut prædiximus inchoarat. Veritus autem Claudium Cæsarem, ne magnificentiam constructionis ad nouarum rerum discordiæ suspicionem traheret, fundamentis tantummodo iactis, ab opere

Secundus
murus.

Tertius
murus
ab Agrip
pa addi
tus.

Collis A
bisade.

opere destitit. Nec enim expugnabilis esset ciuitas, si per-
fecisset muros ut cœperat. Saxa enim uiginti cubitis lon-
ga, & decem lata contexebantur: quæ neq; ferro facile suf-
fodi possent, neq; machinis dimoueri: hisq; murus dilata-
batur. Profecto autem altitudinis quoque plus habuisset, si
eius magnificentia, qui ædificium aggressus erat, minime
fuiisset inhibita. Rursus autem idem murus, etiam Iudæo-
rum studio fabricatus, ad uiginti cubitos creuit. Et murus
quidem binis cubitis, propugnacula uero trinis habeban-
tur: totaq; altitudo ad uiginti quinque cubitos erigebatur.
Murum autem supereminebant turres, uiginti quidem cu-
bitis in altitudinem, uiginti uero in longitudinem, quadra-
tis angulis structæ, & sicut ipse murus plenæ ac solidæ.
Præterea structura ac pulchritudo saxorum nihil erat tem-
plo deterior. Post altitudinem uero turrium solidâ, uigin-
ti cubitis elatam, cellæ desuper ac coenacula erant, aqua-
rumq; pluuiarum receptacula, & tortuosi lati-
q; singulo-
rum ascensus. Eiusmodi quidem turres nonaginta tertius
murus habebat: earum autem interualla cubitos ducentos.
Medius uero murus in quatuordecim turres, & antiquus
in sexaginta diuisi erant. Omne autem ciuitatis in gyro spa-
cium trigintatribus stadijs finiebatur. Cum autem totus
admirabilis esset tertius murus, admirabilior Sephinæ tur-
ris ad septentrionem occidentemque surgebat in angulo,
qua parte Titus castra posuerat. Ex ea nanq; per septua-
ginta cubitos ædita, sole orto Arabia prospici poterat, &
usq; ad mare, itemq; ad ultima finium Hebræorum. Erat
autem octo angulis. Contra eam uero turris Hippicos, &
iuxta due, quas Herodes rex in antiquo muro ædificau-
erat: quæq; magnitudine siue pulchritudine ac firmitate,
uniuersis quæ toto orbe essent præstabat. Nā præter natu-

Turres
murorū
quot.

Sephi-
na.

Phaselus.

Turris
Mari-
amnes.

ralem animi liberalitatem, rex pro amore ciuitatis, operum excellentiā proprijs affectibus indulgebat: personisq; tribus charissimis, quarū nominibus turres appellauit, fratri & amico, & cōiugi memoriam dedicando, huic quidē, ut dixi, amoris causa peremptæ, ijs autem bello amissis, cum fortiter decertassent. Hippicos quidē turris, amici uocabulo dicta, quatuor angulis erat. Singule autē uiginti quinque cubitos in latitudine, itēque longitudine habebant, & excellē triginta cubitos, erant usque inanes supra soliditatem, saxisq; adunatam compaginem. Puteus uiginti cubitis altus erat imbribus excipiendis. Super hunc autem duplici tecto domus, uiginti quinque cubitis alta, in quā uaria membra diuisa, & desuper eam minæ quidem binis, propugnacula uero ternis cubitis ambiebant, & omnis altitudo ad octoginta quinque cubitos numeratur. Secunda uero turris, quam patris nomine Phaselon appellauerat, æque lata fuerat ac longa, cubitis quadragenis. Per totidem autem cubitos in pile modum facta, & solida eius altitudo surgebat. Et super hanc decem cubitis ædita porticus erat, instructa brachijs, itēq; propugnaculis septa. In media uero porticu, supereminēs alia turris stabat, in membra magnifica & balneas, ne quid regalis ei usus uideretur deesse: in summo autem propugnaculis, minisq; erat ornata, cum omnis eius celsitudo, propē ad nonaginta cubitos tolleretur, & specie quidem uidebatur a similis Phari turri, quæ Alexandriam nauigantibus ignem procul ostendit: ambitu uero ampliore dilatabatur. Tunc autem tyrannicum domicilium exhibebat Simoni. Tertia uero turris Mariamnes (sic enim regina uocabatur) usque ad uiginti cubitos facta, per uiginti alios cubitos in latitudinem tendebat, & magnificentiora cæterisq; ornatiores diuersoria sustinebat:

nebat: cum id proprium, seque dignum esse rex putauisset, ut uxoris nomine appellata turris, plus haberet pulchritudinis, quam quæ uirorum nominibus uocitæ sunt: sicut illæ hac munitiores erant, cui fœmina nomen dederat, & cuius omnis altitudo per quinquagintaquinque cubitos erigebatur. Sed quanquā tres turres tātæ magnitudinis erāt, ex loco tamen, quo erant sitæ, multo uidebantur esse maiores: nam ipse antiquus murus, in quo erant, excelsio loco fuerat conditus, & ipsius collis, uelut quidam uertex, altius propè ad triginta cubitos eminebat, supra quem turres positæ, multum sublimitatis assumpscent. Mirabilis etiam fuit lapidum magnitudo: nec enim ex uulgaribus saxis, aut quæ homines ferre possent, uerum secto marmore candido, & singulis per * uiginti cubitos longis, latisque Alias trigiuta. decem, ac per quinque altis, erant ædificate: quæ ita inter se copulata erant, ut singulæ turres, singula saxa uiderentur. Sic autem manibus artificum in faciem angulosque formata, ut nusquam iunctura compaginis appareret. His autem in septentrionali parte positis, intus aula Aula regia. regia coniungebatur, narratione omni præstantior. Nec enim uel magnificentia, uel structura operis, aliqua ex parte superabatur: sed tota quidem muro, per triginta cubitos edita, cincta erat. Aequalis autem ambitu, turribus ornatissimis ambiebatur: itémque uirorum receptaculis & coenaculis lectorum centum capacibus. Inenarrabilis autem fuit saxorum uarietas, collectisque ibi plurimis, quæ ubique rara uidebantur, & fastigia simul proceritate trabium, & ornamentorum claritudine mirabilia. Membrorum autem multitudo, & innumera species ædificij, plenæque omnia supellectilis, cum pleraque in singulis ex auro Porticus. essent, atque argento. Ad hæc, multe porticus, alia per aliam in

ZZ 4 circu

circulum flexe, colūneq; in singulis, & quæ inter eas sub
dio patebant spatia, cum essent utiq; uiridarijs, syluisq; ua
riata: tum prolixas ambulationes habebāt, altis euripis cin
ctas, & cisternis ubiq; signorum æneorum plenis, quibus
aqua effundebatur: multæq; turres māsuetarum circū lati
ces columbarum. Sed enim neq; pro merito exponi regia,
qualis fuerit, potest. Habet memoria cruciatum, referens,
quanta res latrocinialis flamma cōsumpsit: nec enim hæc
à Romanis incensa sunt, sed ab insidiatoribus intestinis, ut
suprà memorauimus in principio dissensionis. Et ab An
tonia quidem omnia corripuit ignis: transijt autem in re
giam, triumque turrium tecta corripuit. Fanum autē con
ditū erat, ut dixi, supra durissimum collem. Et initio qui
dem uix templo atq; aræ sufficiebat, iacens in summo pla
nicies, quod undiq; præceps erat atq; decliuus. Cum autem
rex Salomon, qui etiam templum edificauerat, muro eius
partē ab oriente circiisset, una porticus aggeri est imposi
ta, & manebat ex alijs partibus nudum, quod à seculis po
sterioribus, semper aliquid aggeris accumulante populo,
coequatus, collis latior effectus est. Perrupto autē septen
trionali quoq; muro, tantum assumpsere spatium, quātum
postea totius fani ambitus incluserat. Triplici autem mu
ro colle circumdato, spe maius opus extructum, in quo lon
ga secula consumpta sunt, omnesque thesauri sacri, quos
toto orbe missa deo munera repleuerant, tam in superiore
ambitu, quàm inferiore templo edificatis: cuius quod hu
millimum fuit, trecentenis cubitis munierant, in quibusdā
uero locis pluribus. Non tamen omnis altitudo fundamen
torum uideri poterat, multum uallibus obrutis, ut angu
stas uias oppidi coequarent. Saxa uero quadragenum cu
bitorum magnitudinis erant. Nam & pecuniarum co
pia, &

pia, & populi largitas, maiora dictu conabatur: quòdque
 nunquàm posse perfici sperabatur, diuturnitate ac perseue-
 rantia explicabile uidebatur. Tantis autem fundamentis
 digna erant opera imposita. Duplices porticus omnes quas
 columnæ sustinebant, quinis & uicenis cubitis altæ, de sin- Colum-
næ.
 gulis saxis marmore candido, & laquearia cedrina prote-
 gebant. Quorum naturalis magnificentia, quòdque ligno
 rasili erant, apteq; cohærebant, operæpretium spectanti-
 bus exhibebat: nulloque aut pictoris, aut sculptoris opere
 extrinsecus ornabantur. Latæ autem per trigintâ cubitos
 erant: omnisq; gyrius earum, sex mensura stadiorum cum
 Antonia concludebatur. Totum autem sub dio spatium,
 uariabatur omnium quidem generum lapidibus stratum:
 quâ uero ad secundum templum ibatur, cancellis septû sa-
 xeis ad tres cubitos altis, nimiumq; grato opere factis, ubi-
 que æquis depositæ interuallis columnæ stabant, legem ca-
 stimonie præmonentes, aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, in
 locum sanctum transire alienigenas non debere. Sanctum
 enim uocabatur alterum fanum, & quatuordecim gradi- Fanum.
 bus ascendebatur à primo, quadratumq; sursum erat, &
 proprio muro circumdatum. Cuius exterior celsitudo,
 quamuis quadraginta cubitis surgeret, tamen gradibus te-
 gebatur. Interior autem uiginti quinque cubitis erat: quo-
 niam in altiori loco per gradus edificata non tota pars in-
 terior cernebatur, colle oblecta. Post quatuordecim autem
 gradus, spatium erat usque ad murum trecentis cubitis pla-
 num. Hinc rursum alij quinque gradus, & scalæ ad por-
 tas ducebant: à septentrione quidem ac meridie octo, qua-
 ternæ utrinq; uidelicet, duæ uero ex oriente. Necessario
 nanq; proprius locus, religionis causa mulieribus destina-
 tus, muro discernebatur: altera quoq; parte opus esse ui-
 debatur.

Portæ fa-
ni.

debatur. Contra primam uero, secreta erat ex alijs regio-
nibus una porta meridiana, et una septentrionalis, quibus
ad mulieres introibatur: per alias enim transire ad mulie-
res non licebat. Sed nec suam portam interiecto muro trans-
gredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis et
hospitibus foeminis, religionis causa uenientibus. Occidua
uero pars nullam portam habebat, sed perpetuus ibi murus
erat extructus. Inter portas autem porticus, à muro intro
propè ad thesauros aduersæ, magnis et pulcherrimis co-
lumnis sustinebantur. Erant autem simplices, ac præter ma-
gnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum au-
tem aliæ quidem auro et argento undique testæ erant,
itemque postes ac frontes: una uero extra templum ære Co-
rinthio, quæ multum argento inclusas et inauratas hono-
re superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant
tricenis cubitis altæ, quinisdenis etiam latæ. Post introitum
uero, ubi latiores fiebant, tricenis utrinque cubitis exedras
habebant: exemplo quidem turrium longas et latas, su-
præque uero quam uiginti cubitis celsas. Singulas autem
binæ columnæ duodenariam cubitorum crassitudine sustine-
bant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit.
Quæ uero supra Corinthiam posita erat, quò mulieres
conueniebant, ab oriente aperiebatur. Porta templi sine
dubio maior erat: quinquaginta enim cubitis surgens, qua-
draginta cubitorum fores habebat, ornatumque magnifi-
centiorem: quoniam crassiori argento atque auro uestie-
batur: quod quidem* nomen portis infuderat Tiberij pa-
ter, Alexander. Gradus autem quindecim à muro, qui
mulieres segregabant, ad maiorem portam ducebant. Nan-
que illis, qui ad alias portas iter dirigerent, quinque gradi-
bus erant breuiores. Ipsum uero templum in medio posi-
tum,

Al. nouē.

tum, hoc est, sanum sacrosanctum, duodecim gradibus ascē
 debatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, cen-
 tenos cubitos habebat: penè autem quadraginta cubitis an-
 gustior erat. Aditus enim, ueluti quibusdā humeris, utrinq;
 uicenum cubitorum producebantur. Prima uero eius porta
 septuaginta cubitis alta erat, & uiginti quinque lata: neque
 fores habebat: cœli enim secreta, quod interclusa erat, si-
 gnificabat. Erantq; tota frontes inaurata: ac prima ædes
 omnis perlucebat extrinsecus auro: circum fani portam
 splendida cuncta cernentibus occurrebant. Cum autem in-
 terior eius pars duplici tecto fulgeret, adiacens ei prima
 porta patebat in altitudinem perpetuam: pèrque nonaginta
 cubitos tollebatur, cum longa quadraginta cubitis esset,
 ac uiginti transuersa. Ipsius uero ædes tota inaurata erat,
 ut dixi, & circum eam saxcus paries. Desuper autem ha-
 bebat aureos pampinos, unde racemi statura hominis de-
 pendebant, & quod duplex tectum erat templi, exterio-
 re humiliter uidebatur, & fores habebat aureas, quinquā-
 ginta & quinque cubitis altas, sexdecim uero latas. Et ad
 hæc Auleum longitudine pari: hoc est, uelū Babylonium,
 hyacintho, & bysso, & cocco, & purpura uariatum,
 mirabili opere factum, neque orationis inopiam colorum
 permixtione, sed uelut omnium rerum imaginem præse-
 rens. Cocco enim uidebatur ignem imitari, & bysso ter-
 ram, & hyacintho aërem, ac mare purpura. His quidem
 coloribus, bysso autem ac purpura natiuitatem: quoniam
 byssum quidem terra, mare autem purpuram gignit.
 Eratque in eo perscripta omnis cœli ratio, præter signa.
 Introgressos autem in templum, planities excipiebat:
 cuius altitudo habet quidē sexaginta cubitos, & longitudo
 totidem, ac latitudo uiginti. Rursus aut quadraginta cu-
 bitis

Auleum.

Cande-
labrum .
Mensa.
Thuri-
bulum
Templi
pars inte-
rior.

bitis diuisi erant. Et prima quidem pars, ad quadraginta cubitos auulsa. Hæc tria mirabilia, & prædicanda opera cunctis hominibus habebat: candelabrum, & mensam, & thuribulū. Septem uero lucernæ, stellas errantes significabant. Tot enim ab ipso candelabro diuidebātur. Duodecim uero panes in mensa positi, signorum circulum, atq; annū. Thuribulum autem per tredecim odores, quibus replebatur, ex mari & inhospito & inhabitabili, designabat oīa dei esse, deoq; seruire. Intima uero templi pars, uiginti cubitorum erat. Discernebatur autē similiter uelo ab exteriorē, nihilq; prorsus in ea erat positum: inaccessa uero, & inuoluta, & inuisibilis omnibus habebatur, sanctiq; sanctū uocabatur. Circa latera uero inferioris templi, multa erant membra peruia, triplici tecto suspensa, & ad utrumque latus, ad eam introitus à porta patebat. Desuper autem pars eadem membra non habebat, quo minus erat angustior, celsior autem quadraginta cubitis, nec ita ut inferior ambitiosa. Colligitur enim ad quadraginta cubitos omnis celsitudo, cum in solo centum cubitos habebat. Exterior autem facies, nihil quod animus aut oculi mirarentur, non habebat. Crustis enim aureis grauissimis undique tecta, ultra primos ortus igneo splendore lucebat: ut cum intuerentur, contendentium oculi quasi solis radijs auerterentur. Hospitibus quidem aduentibus, procul monti niueo similis uidebatur. Nam ubi deauratum non erat templum, candidissimum erat. In summo autem aureis uerubus horrebat acutissimis, ne ab insidentibus auibus pollueretur. Nonnullorum autem saxorum eius, longitudo quadragintaquinque cubitis erat, altitudo quinque, & latitudo sex.

Ara. Ara uero pro templo, quindecim cubitis alta, lata uero & longa cubitis quadragenis, quadrataq; stās, ucluti cornutis angulis

angulis eminebat, & à meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabatur. Sine ferro autē constructa erat, nec unquam eam ferrum tetigerat. Templum autem, aramq; cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima, usque ad cubitum surgēs, quæ populum à sacerdotibus segregabat. ^{Lorica populū à sacerdotibus discernens in templo.} Gonorrhæos, hoc est, semine fluentes, itēque leprosos tota ciuitas arcebat, & foeminis menstrua soluentibus clausa erat. Prædictum autem limitem, ne puris quidem mulieribus transgredi permittebatur. Viri autem, qui non per omnia casti fuissent, ab interiori aula, & qui puri essent, à sacerdotibus prohibebantur. Qui uero ex origine sacerdotum genus ducentes, cecitatis causa munere nonungebantur, cum incolumibus intra limitem aderant, partesq; generis consequebantur: uestibus tantum utebantur plebeijs: quoniam sacerdotali solus qui sacra celebrabat, amiciebatur. Ad altare uero, templumque accedebant carētes omni uitio sacerdotes, ueste quidem amicti byssina: maxime uero ^{Sacerdotes, eorumque uestes.} mero abstinentes, ac sobrii religionis metu, ne quid res diuinas faciendo peccarent. Pontifex autem cum ipsis non tamen semper ascendeat, sed diebus quibusq; septimis, & per singulos menses Kalendis: uel si quando patria festiuitas atque annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat uelamine præinctus, eoque tectus femora usque ad genitalia: lintheum uero habens intrinsecus demissum usque ad pedes, hyacinthinum de super indumentum rotundum, ex quo fimbriæ pendeant, alternis nodis aurea tintinnabula, malæque granata sustinentes: tintinnabulis quidem tonitrua, malis uero fulgura designantibus. Pectoris autem uestimentum, uitæ cingebant, quinque uariatæ coloribus: hoc est, auri, purpuræ, cocci, byssi, & hyacinthi: quibus etiam uela templi diximus esse contexta. Habebat idem etiam

etiam chlamydem temperatam, in qua plus auri erat: habitu quidem indumento thoraci similis uidebatur: duabus autem fibulis aureis, aspidū specie uincebatur: quibus inclusi erant optimi maximiq; sardoniches, scripta tribuum gentis Iudæe nomina præferentes. Ex altera uero parte, duodecim pendebant alij lapides, in quatuor partes terni diuisi: hoc est, sardius, topazius, smaragdus, anthrax, iaspis, sapphirus, achates, ametisthus, ligurius, onyx, beryllus, chrysolithus: quorum singulis singula iterum cognomina erant scripta. Caput autem byssinus tyaras tegebat, hincinthis coronatus. Et circa eam alia corona erat, scriptas ferens sacras literas, quæ sunt quatuor elementa uocalia. Ea quidem ueste post tempus, minus autem ambitiosa utebatur, si quando adyta introibat. Solus autem atq; semel in anno intrabat, quo die cunctos ieiunare deo mos erat. De ciuitate quidem, ac templo iterum & moribus, & legibus diligentius referemus. Non enim pauca super his exponenda sunt. Sed Antonia quidem, in angulo duarum porticum sita erat prioris templi, quæ ad occidentem septentrionemq; spectarent. In saxo autem fuerat extructa, quinquaginta cubitis alto, & undique prærupto: quod opus Herodis regis fuit, ubi maxime ingenij sui magnificentiam demonstrauit. Primum enim à radicibus saxum ipsum leuatis crustis obtegebatur, quo & decus adderet operi, & facile dilaberentur, qui uel ascendere uel descendere tentauissent. Deinde ante priores turres, edificium murus erat cubitis tribus. Intra hunc omne spatium. Antonia, in quadraginta cubitis crigebatur. Intus autem, regie latitudinem ac descriptionem habebat, diuisam in omnem usum, habitationem, & genera, & species, id est, atria, & balnea, & aulas castris aptissimas: ut quantum ad usum

Arx Antonia.

ad usum necessarium pertinet, ciuitas uideretur, magnificencia uero palatium: instar uero turris toto habitu formata, quatuor alijs per angulos turribus cingebatur: quarum ceteræ quinquaginta cubitis erant altæ: quæ uero ad meridianum, orientalemque angulum sita erat, septuaginta cubitis eminebat, ut ex ea totum templum uideri potuisset. Quæ uero porticibus iungebatur, utrinque descensus habebat, unde custodes commeabant. Semper nanque in ea Ro. milites residebant: & cum armis circa custodes positæ, ne quid populus festis diebus noui committeret, obseruabant. Castrum enim erat impositum oppido, & oppidum quidem templo, templum uero Antonie. In hac autem porticu custodes erant, & superioris ciuitatis aliud castrum, regia Herodis erat. * Abisade autem collis, ita ut dixi, ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam parti nouæ ciuitatis coniungebatur, temploque septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum scribere plenius cupiens, in præsentia satis dixi.

Al. Bese-
the.

Deditionem Iudæi recusant, & Romanos adoriuntur.

CAPVT VII.

PVgnacissima quidem, maximèque dissentiens multitudo circa Simonem erat, hominum decem milia, præter Idumæos: quinquaginta uero decem milium duces, quibus ipse quasi dominus omnium præerat. Idumæi autem qui erant eius partium, cum essent numero quinque milia, duces decem habebant. Horum autem principes uidebantur, Sose Iacobus, & Cathlæ filius Simon. Ioannes autem qui templum occupauerat, sexq; armatorum milia habebat, quos uiginti duces regebant, tunc autem illi accesserant etiā Zelotarum, depositis discordijs, duo milia quadrin-

Al. Iairi.

quadringenti: qui Eleazaro, quem ante habuerāt, & Si-
 mone* Arim filio utebantur ducibus. His autē (ut diximus)
 bellum inter se gerentibus, populus erat præmium: & ple-
 bis pars, quæ nō eadem, quæ ille committeret, ab utrisq; di-
 ripiebatur. Tenebat autem Simon quidam superiorem ciui-
 tatem, murumq; maiorem usque ad Cædron, & antiquio-
 ris muri, quantum à Siloa flectitur ad orientem, & usque
 ad Monobazi aulam descendit. Is autem rex est Adiabene
 gentis, ultra Euphratem habitantis. Tenebat autem etiam
 montem Acræ, quæ inferior est ciuitas, usq; ad Helenæ re-
 giam, quæ Monobazi fuerat mater. Ioānes autem, templo
 & circum templum aliquatenus incensis omnibus, itēq;
 Ophla, & ualle quæ Cedron appellatur, & alijs quæ in-
 teriacebant, medium bello quod inter se gerebant, sp̄tium
 aperuere. Nec enim castris Romanorum prope murū po-
 sitis, intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eo-
 rum impetum paulisper sanitate recepta, mox ad pristinum
 morbum rediere. Rursusq; discreti, pro sua quisque parte
 pugnabat: omnia faciendo, quæ obsidentes optarent. Nihil
 enim impius à Romanis passi sunt, quàm ipsi se tractarunt:
 neque post illos ciuitas aliquid nouæ calamitatis experta
 est. Sed illa quidē grauiores prius casus pertulit, antequam
 subuerteretur. Qui uero eam debellarant, maius aliquid
 perferre. Dico enim, quod seditio ciuitatem, Romani uero
 seditionem capere, quia multo erat mœnibus tutior: &
 res quidem aduersas suis, iusticiam uero recte quis Roma-
 nis ascribit. Intelligit autem quod dies cuique suggesserit.
 Verūtamen his intra ciuitatē ita se habentibus, Titus cū le-
 ctis equitibus foris circuiēs, quā muros aggrediretur, ex-
 plorabat. Hæsitanti aut, quia nec ab ea parte adiri poterat
 pedibus, quā ualles erant, & ab alio latere, prior murus
 instru-

instrumentis siue machinis firmior uidebatur, placuit ad Ioannis pontificis monimentū (hæc enim tantummodo & prius humilior erat, nec secūdo muro concingebatur) inuadere. Neglecta enim fuerat munitio, propterea quia nō satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem, superiorem ciuitatem, & per Antoniam, templū capi posse cogitabat. Hæc eo collustrante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad humerum læuum sagitta percutitur: cum propius unā cum Iosepho accessisset: pacemq; in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) suadere tentaret. Vnde cognitis eorū conatibus, Cæsar ex eo, quod nec ad salutem se hortantibus abstinere, excitatur in obsidionem: simulq; suburbana militibus uastare permittit. Collectaq; omni materia, iubet aggerem cōstrui. Tripartito autē exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores, & sagittarios constituebat, & ante eos ballistas, aliasq; machinas, atq; tormenta: quibus & excursus hostium in opera prohiberet, & qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autem arboribus, momento suburbana spoliata sunt. Collectis autem lignis in aggeres, cū totus operi intentus esset exercitus, nec Iudei segnes erant, populum quidem in rapinis & cædibus constitutū fidutiā tūc habebat, quod respiraturus esset: illis aduersus hostes distractis, existimantē poenas se ab noxijs repetiturū, si romani superassent. Ioānes autem quamuis in externos socij sui irrumpere properassent, metu tamen Simonis manebat. Verum Simon quiescebat: proximus enim erat obsidioni, missilibus per murum dispositis, quæ pridem Romanis abstulerat: cū presidium qd' apud* Antoniam fuerat, cepit. Al. Aiam Sed horum possessio, propter imperitiā plerisque non erat utilis. Pauci autem à transfugis docti, male utebantur

Nicanor
pacem
suadens
uulneratur.

aaa

instru

Machi-
næ bel-
licæ mu-
ris admo-
ta.

Filius ue-
nit.

instrumentis. Sed cum lapidibus & sagittis aggerem iacientibus militibus imminabant, per quos cunctos excurrentes, manus etiam conferebant. Operantes autem minora scuta super uallum exposita protegebant, omnibusque agminibus contra excursus erant machine comparatae mirabiles. Præcipue uero decimæ legionis ballistæ uehementiores, & tormenta saxorum, quibus non solum irruentes, sed etiam super murum stantes euertebantur. Nam & singula saxa talenti potius æquabant, & ultra stadij modum torquebantur. Ictus autem, non solum primis quos offendisset, sed aliquando posterioribus quoque intolerabilis erat. Iudei primo quidem cauebant à lapidibus, quod erant candidi: nec tantum sono ac fremitu noscebantur, sed etiam claritudine prospiciebantur. Denique speculatores in turribus præsidentes, prædicebant, quando impelleretur machina, saxumque ferretur: patria lingua clamantes, filius uenit. Itaque præsciebant, in quos ueniret, atque ita uitabant: & hinc eueniebat, ut illis declinantibus, lapis irritus intercideret. Proinde Romani cogitabant, atramento decolorare lapides. Tunc enim missi, non similiter incertos ictus habebant, multosque simul unius impetu corrumpebant. Sed ne male quidam affecti Iudei, aggeris instruendi Romanis copiâ dabant. Omni uero eos molitione, atque audacia, die noctuque prohibebant. Perfectis autem operibus, plumbo & ligno ab aggeribus iacto, fabri quod erat ad murum spatium metuantur. Nec iam aliquid fieri poterat, quoniam de super telis petebantur. Cumque pares interuallo arietes inuicissint, eos applicant: propiusque dispositis machinis, Titus, ne ex mura arietes prohiberentur, ex tribus partibus murum pulsari iubet. Sonitu autem circumstrepente ciuitate, clamor ingens ciuium sublatu est, itemque seditiosos paor inuasit. Et quia periculū

periculum cōmune utrisq; uidebatur, cōmuniter iam repu-
gnare cogitabant. Vociferātibus inter se discordibus, quia
omnia pro cōmoditate hostium facerent: cum si nō perpe-
tuam concordia sibi deus præbeat, saltem in præsentia cō-
tra Romanos oporteat conspirare. Simon autem præcone-
misso, uolentibus ex templo ad murum egrediendi copiam
dedit: idemq; et Ioānes, licet minus crederet, permisit. Illi
autem obliiti odiorum, ac discordiarum suarū, in unum cor-
pus coeunt: murumq; amplexi, faces inde quamplurimas ia-
ciebant contra machinas Romanorum, contrāq; impulsor-
es arietum: eosque sine intermissione telis petebāt. Audaci-
ssimi uero cateruatim prosilientes, machinarum tegmina
dissepabant. Hisq; apposis irritantes, peritia quidem pau-
ca, plura uero audacia perficiebant. Semper autem aderat
adiumento laborantibus ipse Titus: et iuxta utrasque ma-
chinas equitibus ac sagittarijs ordinatis, ignem quidem fe-
rentes prohibebat, iaculātes uero à turribus, reprimebat,
nocendi tempus arietibus faciēs: et tamen murus ictibus
non cedebat, nisi quod quinta legionis aries commouit an-
gulum turris: murus autem stabat incolumis. Nec enim sta-
tim cum turri periculum sensit, que multo altius eminebat,
nullāque partem muri secum trahere poterat in ruinam.
Cum aut ab excursibus paululū quieuissent, obseruato Ro-
manos per opera et castra esse dispersos, quia labore et
formidine Iudæos discessisse arbitarentur, excurrunt oēs,
quā turris erat Hippicus, porta latenter: ignemque ope-
ribus iniiciunt. Usque ad castrorum quoq; munimenta, in
Romanos animati procedebāt. Horum autem periculo ma-
ture, et qui erant propius excitati sunt, et qui procul ab-
erant conuenere. Romanorum autem disciplina uincebat
audaciā Iudæorū: et quos prius offenderāt, in fugā uersis

Excursus Iudæ-
orum in
Romanos.

Ignis à lu-
dæis inie-
ctus ma-
chinis
romano-
rum.

alijs qui colligerentur instabant. Grauis autem circum ma-
chinas pugna cōmissa est, illis incendere, his incendiū pro-
hibere certatibus. Incertusque clamor utrinq; tollebatur,
et multi qui in fronte steterant, ceciderunt. Sed Iudæi con-
fidentia superiores erant, ignisq; opera tetigerat. Incen-
saq; omnia cū instrumentis penitus essent, nisi lecti de Ale-
xandria restitissent plerique, præter opinionē suā uiriliter
dimicantes. Nam gloriosissimus in hoc bello prælati sunt,
donec imperator equitū potentissimis concitatus, in hostes
irruit: et ipse quidem duodecim repugnatores peremit.
Metu autē cladis eorū, cætera multitudine in fugam uersa,
omnes compulsi in ciuitatem, eoque modo aggeres libera-
uit incendio. In hac autē pugna, unum ex Iudæis uiuum ca-
pi contigit, cūque Titus crucifigi pro muro iussit, si for-
te reliqui uel hoc spectaculo territi cōcederent. Post eius ue-
ro discessum, etiā dux Iudæeorum Ioannes, dum ante mu-
ros cū noto milite loquitur, à quodam Arabe pectus sagitta
percussus, continuo periit: magnūque et Iudæis luctum,
et seditiosis moerorem reliquit. Nam et manu promptus
erat, et sapientia nobilis.

Ioannes
sagittæ
icū inte-
rimitur.

De casu turris & duorum murorum obtentu. Cap. VIII.

Casus u-
nius tur-
rium.

NOcte uero que secuta est, incredibilis tumultus Ro-
manis incidit. Nam cum tres turres imperator Ti-
tus quinquagenū cubitorum construi præcepisset, ut his
per aggeres singulos positis, hinc hostes in muro stantes fa-
cilius in fugam uerteret, una earum sponte sua nocte intē-
pesta lapsa est. Ingenti uero sonitu facta, metus occupa-
uit exercitum. Conari autem aliquid Iudæos suspicati, ad
arma currebant, cāque re turba in legionibus ac tumult-
us erat. Cūque nemo quid accidisset, referre posset, diu
queruli, alius aliud opinabantur: nullisq; interuenientibus
hostibus,

hostibus, semetipsos timebant: signūq; diligenter singuli à proximis requirebant, tanquam Iudæi iam castra possiderēt: larualiq; terrore capti uidebantur, donec Titus, cognitis quæ res erant, uerum cunctis indicari iussit: tādēmq; tumultus eo nuntio conuicuit. Iudæi quidem cætera fortiter sustinentes, male turribus affecti sunt. Machinis enim leuioribus, et iaculatoribus, ac sagittarijs, saxorumq; tormentis inde feriebantur. Sed neque harum æquare ipsi poterant celsitudinē, et turres excidendi spes non erat. Cūq; neque eueri propter grauitatem, neque incendi propter ea quod ferro tegebantur, facile possent, ultra iactum teli fugientes, arietum impetus non uitabant: qui sine intermissione ferientes, paulatim aliquid proficiebant. Itaque ^{Primus} ~~mu-~~ ^{muris} ~~ro~~ ^{ab} iam cedente magno arieti Romanorum, quē Iudæi ^{Ariete dī} ~~Ni-~~ ^{ruptas,} conam uocabant, quod omnia uinceret, quamuis et antea defessi erant pugna, et uigilijs, cum longe ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia, uel quod male consulerent, murum sibi superuacuum esse credētes, quibus alia duo munimenta superessent, lassatiq; plurimi recessere. Cum autem Romani, quamprimum murum Niconas per ruperat, ascendissent, ad secundum omnes Iudæi relictis custodibus, refugerūt. Portis autem Romani qui transierūt, patefactis, exercitum recepere. Et hi quidem hoc modo potiti muro, die quintodecimo mensis Maij, et partem eius maximam diruunt, ad septentrionalē ciuitatis regionē, quā ante Cestius uastauerat. Titus autē notato quia Assyriorū castrū est, milite trāssert, occupato enim, qd' inter Cedron fuerat spatium, et ultra sagittæ iactum à secūdo muro separatus, expugnationē statim aggressus est. Tunc igitur par titi murum Iudæi, fortiter resisterunt. Et Ioānes quidem, eiusq; socij, ex Antonia et septētrionali porticu templi ab

Romani
potiti pri
mo mu
ro.

Oppu
gnatio se
cūdi mu
ri.

Alexandri monumento pugnabant. Simonis autem manus iuxta monumentum Ioannis aditum clauferant, usque ad portam, qua in Hippicon turrim aqua inducebatur. Sæpe autem prosilientes è portis, cominus dimicabant: fugatiq; à muris, in conflictu quidem Romanorum disciplina, propter imperitiam uincebātur: in murali autem certamine superabant. Eos autem fortuna atque scientia, Iudeos uero audacia, quam timor aleret, sustentabat: quod natura erant in calamitatibus duri. Ad hæc autem, & istis suberat spes salutis, & Romanis citæ uictoriæ. Neutros autem lassitudo fatigabat: sed aggressiones, murorumque oppugnationes, & excursus crebri per cuneos, diebus totis agebātur: nullaque præliorum species aberat, cum à prima luce incipientia, utriq; in somnibus & die grauior nox dirimeret: his quidem occupatum iri murum continuo metuentibus, illis uero, ne Iudei castra peruaderet. Itaque in armis pernoctantes, prima luce utriq; pugne parati erant. Et Iudei quidem certabant, quis esset promptior ad periculum, eoq; modo gratia eminceret à ducibus suis. Maxime uero Simonis eos metus ac reuerentia cōmouebat, eoq; modo illū singuli subiectorum colebāt, ut ad semet quoque interficiēdos parati essent, si hoc ille iussisset. Romanos autem ad uirtutem hortabatur cōsuetudo uincendi, & quia uinci nō assueuerant, crebræq; militiæ, exercitationesque perpetuæ, & imperij magnitudo. Ante omnia uero, Titus semper ubiq; præsens. Nam & inertia, spectante atq; opitulante Cæsare, grauissimum facinus uidebatur: & ei qui bene decertasset, testis aderat, qui repēderet præmium. Præterea fructus erat, uel cognosci solum principi uirū fortem: idcirco multorum malorum rebus alacritas demonstrata est. Denique istis ipsis diebus, ualidissima Iudeorum acie instructa pro moribus

maenibus, telisq; utrinq; missis, quidam Longinus de nume-
 ro equitum ex acie Ro. progressus, in mediam aciem Iu- Audacia
cuiusdā
equitis
Romani.
 daeorum irruit: hisq; deiectis, hoc impetu duos fortissimos
 perimit, unius obuiam tendentis ore percusso, alterius eo-
 dem telo quod priori extraxerat, transfixo latere refugien-
 tis: & ex medijs hostibus ad suos primos occurrit. Ille qui
 dem ob uirtutem insignis erat: æmuli autem eius fortitudi-
 nis multi extiterunt. Et Iudæi quidem negligentes quid pa-
 terentur, tantummodo qualiter afficerent, considerabant:
 morsq; his leuissima ducebatur, si quo interfecto hoste ceci-
 dissent. Titus autem nō minus saluti militis, quā uictoriæ
 consulebat, & temerarios impetus desperationem dicens,
 solam uero esse uirtutē, si quis prudēter & caute sine pro-
 prio incōmodo fortiter faceret, in eare potius, quæ pericu-
 lum non haberet, dirōs esse præcipiebat.

De Castore Iudæo Romanis illudente. CAPVT IX.

ITaq; à septentrionali parte, mediæ turri applicat arie- Doluscu
iusdā Ca-
storis Iu-
dæi.
 tem: in qua Iudæus quidā uersutus ac subdolus, Castor
 nomine, cum decē alijs militibus suis delituerat, fugatis cæ-
 teris formidine sagittarū. Hi cū pauidi sub thoracibus ali-
 quandiu quieuissent, concussa turri surgunt. Extentisq; ma-
 nibus, Castor ueluti supplex Cæsarem implorabat: & uo-
 ce miserabili, ut sibi parceret, obtestabatur. Cui Titus pro
 simplicitate sua credulus, iamq; Iudæos existimās belli pœ-
 nitere, arietes quidem impulsione cessare iubet, ac sagitta-
 rios supplicibus prohibet. Castori autē quid uellet eloqui,
 permittit. Cumque ille respondisset, ad fœdus uelle descen-
 dere. Titus gratulari se ait, si omnes eadem sentire uoluiss-
 sent, paratoq; animo fidem pacis, etiam ciuitati daturum.
 Sed cum ex illis decem Castoris socijs quinque itidem sup-
 plices esse simularent, cæteri nunquam se Romanis seruitu

ros clamant, dum mori liberis liceat. Deniq; illis super hoc ambigentibus, cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuntios admonebat, ut dum uacuum esset tempus, de rebus urgentibus consilium caperet, paulisper enim se illudere imperatori Romano. Simul aut hoc agēs, ad pacem rogare contradicentes socios uidebatur. Illi autem uelut hæc referētes, in thoracat nudos fixere gladios, hisq; percussis uelut interfecti ceciderūt. Titus uero eiusq; socij obstupere tanta eorū pertinacia, cum ex inferiori loco quod factum erat, uere uidere non potuissent: mirabāturque simul audaciam, et calamitati miserebantur. Interea Castorem ad natem quidam sagitta percutit. Tumq; ille telum extractum imperatori ostendens, iniqua se peti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat, astātem Iosephum dirigit, ut Castori dexteram porrigeret. Verum is neque se iturum, nihil enim sanum supplices cogitare, respondit: et amicos qui uoluere ire prohibuit. Cum uero quidam ex profugis Aeneas, iturum sese dixisset ad eum, et inuitante Castore, ut etiam secum in quo ferret argentum aliquid susciperet. Ad hæc cum ille studiosè aperto sinu cucurrisset, ille super eum saxum demisit. Et ipsum quidem, quoniam præcauerat, ferire non potuit, alterum uero militem qui aderat, uulnerauit, Cæsar uero fallaciam reputans, intellexit misericordiam in bello nocere, minusque decipi calliditate seuitiam: arietis impulsione, iracundia fraudis, uehementius utebatur. Castor autē eiusque socij, turrim ictibus iam cedentem incendunt: perque flammam in eiusdem missi cuniculis, iterū magni animi opinionem apud Romanos habuere, tāquam se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte murum Titus, die quinto, postquam primum cepit: fugatisq; inde Iudeis, intro cū

lectis

Secūdus
murus a
Roma-
nis ca-
ptus.

lectis mille transijt, quos circa se habebat, armatis, ubi noua ciuitas et lane uenditores erat, fabriq; ararij, uestiumque mercatus, et ad murum anguste uie transuerse tendebant. Enimuero si uel statim muri disturbasset maximam partem, uel que ceperat lege belli uastasset, nullum credo datum uictoriae fuisset admixtum. Nunc autem Iudeos male tractando exoratum iri sperans, cum liceret capere, facile discessioni aditum non dilatauit. Nec enim quibus consulebat, insidiatores sibi putabat.

De secundo muro his obtento à Romanis. CAPVT X.

DEnique postquam ingressus est, neq; occidi quam permisit eorum qui comprehendebantur, neq; domus incendi: sed tam seditiosis, si pugnare uellent, sine populi detrimento copiam dabat, quam ipsi populo fortunas proprias se redditurum pollicebatur. Plurimi nanque petebant sibi ciuitatem seruari, templum uero ciuitati. At enim populum quidem, ad ea que hortabatur, et antea paratum habebat, bellicosi autem pro inertia ducebant humanitatem: Titumque imbelli animo, quod ceteram ciuitatem tenere non posset, has proponere condiciones putabant, mortem populo denuntiantes: et si uerbum quisquam de traditione fecisset, pacem uel nominasset, mox interficiendum cum esse minutantes. Romanis qui introiere, alij per uiarum angustias obstabant, alij ex edibus, alij murum per superiores partes egressi, pugnare coeperunt. Quibus rebus perturbati custodes, de muro sese demiserant, relictisq; turribus in castra recessere. Clamor autem audiebatur militum intra ciuitatem, quod ab hostibus cingeretur: foris autem degentium clausis cotubernalibus metuentium, crescente numero Iudeorum: et propter locorum peritiam uiarumque scientiam praeualente, multi Romanorum trucidabantur, et

Tito clementia sua notauit.

Romani rursum urbe peluntur.

aaa 5

ab incu

ab incumbenribus pellebantur, cum magis neceſſitate reſiſterent. Nec enim multis ſimul fugiēdi copia per anguſtias muri patebat: omneſq; penē qui tranſierant, perēpti fuiſſent, niſi Titus eis opem tuliſſet. Diſpoſitis enim per ſumma iuarū ſagittarijs, & ubi plus erat multitudinis aſtans, miſſilibus hoſtes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, uir bonus etiam in illo praelio comprobatus, durauitq; tam diu, ſagittis eos prohibens irruere: donec omnes milites reſceſſere. Romani quidem ita ſecundo muro potiti, ad extremum pulſi ſunt. Oppidanis uero, qui pugnaces erant, ſpiritus creuit, & ſecundis rebus amentes erant, neque Romanos auſuros eſſe ad ciuitatem accedere ſuſpicantes, neq; uinci ſe poſſe, ſi ad praeliū proceſſiſſent. Nā quia iniqui erant, officiebat eorum ſententijs deus, & neque Romanorum uim, multo maiorem illa quæ pulſa fuerat, ſupereſſe cernebant: neque famem, iamiamque ſerpentē. Ad huc enim malis publicis alebantur, & ſanguinem ciuitatis bibebāt: propter bonos autē continebatur exitiū, & penuria uictus iam multi deſecerant: Populi tamen interitū, ſeditioſi pro uelamine ſui ducebant: & ſolos eos qui pacē non probarēt, ſaluos eſſe cupiebant, quiq; uiuere cōtra Romanos optarent. Contrariā uero multitudinem, uelut onus quoddā, conſumi gratulabantur: & ita quidem circa ſuos affecti erant. Romanos autem, quod ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerunt, diſiectis muri partibus obiectu corporum præmunitis, ac per triduum ſuſtinuere fortiter dimicantes. Quarto autem die, Titum uehemētius aggreſſum nequaquam ferre potuerunt: ſed ui coacti, rurſum quōdāmodo ante ſe reſugerunt: Ille autem interim muro petitus, totam eius ſeptētrionalem partē ſtatim depoſuit: in meridiana uero per turres præſidia collocauit.

Titus ſite
rum ſecū
do muro
potitus
eſt.

De aggeribus in tertium murum & oratione proluxa Iosephi pro
deditione facienda, & fame obsessorum.

CAPVT XI.

IAmq; tertium murum Titus aggredi cogitabat. Vide-
batur autem breuissimi temporis eius obsidio: spatium-
que cōsiliij seditiosis esse dandum, si quid disturbance se-
cundi muri aut famis metu dimitteret. Nec enim diutius eis
prædas posse sufficere: & ipse otio cōmode utebatur. Nam
cum dies aduenisset, quo militibus oportebat alimenta di-
stribui, in conspicuo hostibus loco ductis, iussit duces ordi-
nato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autem pro-
latis armis ex inuolucris & uaginis, septiq; pcedunt, equi-
tibus ornatos equos ducentibus: locaq; suburbana per mul-
tum spatium auro argentoque lucebāt: Illo autem specta-
culo nihil aut iucundius suis, aut horribilius hostibus uide-
batur. Spectantibus enim & uetera plena erant moenia, &
septentrionalis regio. Quin & domos refertas intuentibus
cerneres, nullamq; ciuitatis partem quam non infusa multi-
tudo tegebat. Metus autē quamuis audacissimos ceperat,
omnem simul exercitum armorūque pulchritudinem cō-
spicientes, & ordinationem uirorum. Et fortasse ad illam
speciem seditiosi animos mutauissent, nisi malorum imma-
nitate, quæ in populum commiserant, dandam sibi ueniam
à Romanis desperassent: imminente autem, si destitissent,
morte supplicij, bello mori præstabilius esse ducebāt. Præ-
ualebat etiā fatum, quod innocentes cū nocentibus, & ci-
uitatem cū seditiosis perire decreuerat: Quatriduo per sin-
gulas legiones alimenta consecuti sunt. Quinto autem die,
cum omnia faciens Titus, nihil Iudeos pacatum cogitare
sensisset, bifariā diuiso exercitu, Antoniā uersus ad Ioānis
munimentū aggeres inchoauit: ista parte superiorē ciuita-
tem captū iri cogitans, & per Antoniā templū. Nāq; hoc
nisi

nisi cepisset, nec oppidum quidem tutum erat obtinere. In utraq; autē parte duo aggeres erigebātur, à singulis agminibus singuli. Et iuxta munimentum quidem operantes, à Iudeis et Simonis socijs infestantibus prohibebantur: ad Antoniam uero ab Ioannis socijscum multitudine Zelotarian, non solum quia de superiore loco pugnabāt, uerū etiā quia machinis iam uti didicerant. Paulatim enim usus quotidianus aluit peritiam. Habebant autem balistas trecētas, et quadraginta tormēta saxorum, quibus difficiliorē aggerum extructionem Romanis efficiebant. Titus autē sibi saluam fore fortunam sciēs, et perituram esse ciuitatē, unā et obsidioni uehementē instabāt: nec poenitudinem Iudeis suadere cessabat: consiliūmq; factis admiscens, et orationem sepe armis efficaciorē cognoscens, tam ipsos ut saluari uellent rogabat, tradita sibi ciuitate, quæ iam capta uideretur, quā et Iosephum allegabat, patria lingua uerba facturum: sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros. Itaque Iosephus murum circuiens, simulque extra teli iactum stans, unde exaudiri facilius posset, multis orabat, ut sibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, neue contra hæc fierent alienigenis diuiores. Romanos enim sancta reuereri, cum quibus nulla sibi societas esset, manusque suas ad hoc usq; cohibere. Ipsos uero in his edoctos, cum seruare possent, sponte ad eorum interitum ruerē: quin potius uidere muros concidisse firmiores, excisis uero infirmiores superesse: Romanorumque uires cognoscerent sustinere non posse, hisq; seruire non esse nouum, neq; inexpertum Iudeis. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri. Semel autem subditū, qui multo tempore paruisset imperio, iugum excuti, male mortis cupidum non libertatis amato-

rem

rem uideri. Debre autem dedignari dominos humiliores, non quorum in potestate sunt omnia. Nam quod Romanos effugit, nisi quod propter aestus aut frigora esse inadibile? imò uero transisse ad eos undique fortunam, deumque per singulas nationes ducentem imperium, nunc esse in Italia. Hanc autē ualidissimam legem, tam feris bestiis quàm hominibus esse præfinitam, potentioribus cedere, apud eosq; esse uictoriam, apud quos robur fuerit armorum. Idcirco etiam maiores eorum, quanquam multum & animis & corporibus & alijs subsidijs meliores, cecidisse Romanis, qui nisi deum scissent illis fauere, nunquam perperci fuissent: ipsos uero concidentibus adhuc resistere, cum ex magna parte capta sit ciuitas: ciues autem etiam si muros integros haberent, excidio pariter affecti sunt. Nec enim latere Romanos, quæ fames teneat ciuitatem: & modo quidem consumi populum, continuo uero etiam bellatores interituros: nam etsi Romani desierint, & ab obsidione cessauerint, neque ciuitatem strictis gladijs irruerint, Iudæis tamen inexpugnabile bellum intus assidere, quod horis singulis aleretur: nisi forte quoque contra famem arma caperent ac dimicarent, soli q; possent etiam clades superare. His addebat optimum esse, ante intolerabilem calamitatē mutare sententiam: dūmq; liceret, salutare cōsiliū sequi. Nec etiam antea gestorum causa succensere Romanos, nisi ad finē usq; insolentes essent: natura cos esse in imperio mā suetos, atq; iracundiæ præferre quod utile est. Vtile autem putare, neq; ciuitatē uacuā uiris neq; desertā habere prouinciā: idcirco uelle imperatorē cum his dexterā iungere: nec enim cuiquā salutem daturum si ui ceperit ciuitatem, præsertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerūt. Breui autē murum quoq; tertium captum iri, priores qui
capti

capti sunt, fidem facere. Et quamuis perirumpi tutamina nō
 possint, famem pro Romanis pugnaturam. His monentem
 Iosephum multi in muro stantes uituperabant, multi uero
 conuicijs, nonnulli etiam iaculis appetebant. Ille autem cū
 manifestis eos calamitatibus minime flecteret, ad gentiles
 transit historias: O miseri uociferans, uestrorumque auxi-
 liatorum immemores, armis et manibus cū Romanis bel-
 lum geritis, quasi quem alium sic uicerimus. Quando autē
 non deus omnium conditor, Iudeorum defensor est, si le-
 dantur? Non respicietis? Vnde progressi pugnatis, quātū-
 que auxiliatorem uiolatis? Non recordamini opera diuina
 parentum, atque hunc sanctum locum, quanta bella no-
 bis aliquando premit. Ego autem facta dei narrare auri-
 bus indignis horresco: sed tamen audite, ut cognoscatis nō
 solum uos Romanis, sed etiam deo resistere. Ne chias qui
 tunc erat rex Aegyptiorum, idēque Pharaon uocaba-
 tur, cum infinita manu descendit, reginamq; Sarā mater-
 ni nostri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abraham
 proauus noster? Armis credo ultus est iniuriam? Atqui ccc.
 et xvij. praefectos habebat, quorum singulis infinita mul-
 tudo parebat. An ipse quidē quiescere maluit absenti deo?
 Puras autem manus ad hunc locum tendens, quem uos pol-
 luitis, inuictum sibi auxiliatorem ad militiā legit. Nōne se-
 cunda uespera incorrupta regina remissa est ad maritum?
 Adorans autē quem uos gentili cede cruenta, ac tremēs,
 nocturnis somnijs Aegyptius exagitatus aufugit, aurōque
 et argento amātissimos deo donauit Hebraeos. Dicā trāse-
 lata in Aegyptum maiorū nostrorū domicilia. Qui cū an-
 nos quadringentos tyrānis ac regibus alienigenis subiace-
 rent, armis ac manibus ulcisci possent, semetipsos deo po-
 tius permiscere. Quis nescit Aegyptū repletā omni gene-
 re ser

re serpētū: omniq; morbo corruptā? Quis terrā infructuo-
sam? quis Nili defectionē, & continuas decē plagas? & ob
hoc parētes nostros cū præsidio incruētos, & sine pericu-
lo deduci, quos deus sibi sacerdotes ducebat. Sed ab Assy-
rijs raptā nobis sanctā arcā, Palæstina & Dagon simula-
crū genuit, etiam tota gens quæ rapuerat: corruptis uero
occultis corporū, ac p̄ ea cū cibo uisceribus exhaustis cym-
balorum ac tympanorū sono manibus noxijs reportarunt,
sanctū placationibus expiātes: deus erat qui hæc parētibus
administrabat. p̄pterea qd' omīssis armis ac manibus eius se
iudicio permisere. Rex Assyriorū Sennacherib, cū totam
ducens Asiam ad hāc urbē castra posuisset, manibus nō hu-
manis cecidit. Nā ab armis quiescētes in uotis erāt, & an-
gelus dei in una nocte infinitū deleuit exercitū. Posteroq;
die excitatus Assyrijs c̄lxxxv. milia reperit mortuorū, atq;
ita cū reliquis Hebræos inermes, nec persecūtes fugiebat.
Scitis etiā in Babylone seruitiū, ubi per annos lxx. populus
exulans, nō ante libertatē recepit, quā eam dñs donaret,
qui eos etiā est persecutus, iterūq; auxiliatori suo sacerdo-
tum more seruiebāt. Breuiter dicā, nullū est operæpretium
quod armis parētes nostri perfecere, aut nō sine armis deo
permīssa potestate impetrauerint. Domi autē manentes, ut
placebat iudici superabāt. Pugnātes uero, semp de spe deci-
derūt. Nā ubi rege Babyloniorū oppidū obsidēte contra
Hieremiæ prædicationē, Sedechias rex noster cū eo cōgres-
sus est, tā ipse captus est, quā cū tēplo ciuitatē uidit excin-
di. Atqui uidete, quāto ille rex uestris dueibus, eiusq; popu-
lus uobis erat mediocrior. Deniq; Hieremiā uociferātem;
inuisos esse eos deo p̄pter delicta quæ in eū cōmiserant, ea-
ptum iri aut nisi traderent ciuitatē, neq; rex neq; populus
interfecit. Sed uos (ut intus gesta prætermittā, neq; digne
possum

possum iniquitates uestras exponere) me, qui uobis salutem suadeā, querimini, telisq; appetitis irati, quod uos uestrorum cōmonefacio peccatorum, nec dici e a toleratis, quorū quotidie facta committitis. Idem tunc fuit, cum Antiocho, qui dictus est Epiphanes, obsidente ciuitatē, multis modis offensa diuinitate, maiores nostri cum armis progressi, ipsi quidem in pugna perempti, oppidum uero ab hostibus direptum est: sanctumq; per triennium sexq; menses penitus desolatum est. Et quid pluribus opus est? Ipsos Romanos quis contra Iudeorū gentes ad militiā prouocauit? Nōne indigenarum impietas? Vnde seuire cœpimus? Nōne à seditione maiorum, quando Aristobuli & Hyrcani furor, & inter eos contentio, Pompeium intulit ciuitati, & Romanis deus indignos libertate subiecit? Denique tres menses obseſi, quanquam nihil quale uos in sanctum legesque deliquerant, & maioribus ad bellum subsidys utebantur, sese tradiderunt. Antigoni autem filij Aristobuli nescimus exitum? quo regnum obtinente, deus iterum captiuitate per sequebatur populum delinquentem. Et Herodes quidem Antipatri filius, Sosium & Romanū adduxit exercitum. Circundati uero per sex menses obsidebantur, donec capti peccatorum suorum supplicia pependissent: direptaq; est ab hostibus ciuitas, ita nunquam genti arma data sunt. Oppugnationi uero sine dubio coheret excidium. Oportet ergo, ut opinor, sacri loci possessores iudiciū deo de omnibus permittere: manusq; tūc humanas cōtemnere, cū à superno sibi iudice nō recedāt. Vos autē quid ex his, que legis conditor bene dixit, egistis? Quid, qđ is execratus est, pratermisistis? Quantū autē illos, qui cito periere, impietate superastis? nā occulta dedignantur peccata, hoc est facta, insidias atq; adulteria, rapinis, cædibus certatis, nouasq;

nouasq; maleficiarū excogitastis uias. Sanctum uero tēplū,
factum est omnīū receptaculum: & indigenarum manibus
pollutus est locus, quem Romani ex tam longinquo adora=
bant, multa per legem nostram de suis moribus derogātes.
Deinde post hæc in quem fuistis impij, hunc auxiliatorem
sperastis? Valde quidem iusti estis, supplices, purisq; mani=
bus adiutorem uestrum rogatis? Talibus rex noster preci=
bus aduersum Assyrium supplicauit, cum magnum illum
exercitū deus una nocte prostrauit? Similia uero Assyrijs
Romani cōmittunt, ut etiam similem ultionem speretis? Nā
ille quidē ab rege nostro accepta pecunia, ut uastitati par=
ceret ciuitatis, neglecto iurciurando, ad incendium templi
descendit: Romani autem solēne poscunt tributum, quod
parentes nostri eorum parētibus pensabant. Et si hoc im=
petrauerint, neq; populantes ciuitatem, neque sancta om=
nino tangunt. Concedunt autem uobis familias liberas &
possessiones tenere, sacrasq; leges saluas manere patiūtur.
Insania est profecto, sperare deum talem circa iustos fore,
qualis iniustis apparuit: præsertim qui statim ulcisci noue=
rit cum oportet. Deniq; Assyrios prima nocte, qua castra
ciuitati admouerāt, fregit. Quod si etiam uestram proge=
niem liberaret, Romanos uero dignos poena iudicaret,
confestim eis illo tempore sicut Assyrijs irascaretur, quo
genti manus Pompeius attulit, quo post illū Sosius ascēdit,
quo Galileam Vespasianus excidit, postremo non nunc
Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; Magnus, neq; So=
sius quicquam passi sunt, & ciuitatem uictoria cæperunt.
Vespasianus autem ex bello quod nobiscum gessit, etiam
imperium adeptus est. Nam Tito quidem etiā fontes nunc
uberiores profluūt, qui prius uobis aruerant. Deniq; ante
eius aduentum scitis & Siloam & omnes extra ciuitatem

bbb

fontes

fontes adeo defecisse, ut ad utrunq; mercaretur. Nūc autē ita hostibus nostris largi sunt, ut nō modo ipsis & iumentis eorum, sed etiam hortis sufficiant. Deniq; huius prodigij, & ante periculum factum est in excidio ciuitatis, quando supra memoratus Babylonius rex cū exercitu aduenit, qui & captam ciuitatem incendit & templū: quamuis ut opinor nihil tūc illi, quātum uos impie nunc cōmisissent. Itaq; sanctis relictis, deum fugisse putauerim: hisq; nunc adesse, quibus cū bellum geritis. An bonus quidem uir domum flagitiosam fugiet, & domesticos oderit: Deum uero malis uestris inherere arbitramini, qui etiā occulta cōspicit, & audit omnia que tacetur? Quid autē apud uos tacetur? quid celatur? quid non etiam planum inimicis factū est? Iniquitates enim uestrae uelut in promptu neminem latent: inq; dies singulos, quis peior sit, certamen habetis, atque ita nequitiam, ut uirtutem demonstrare cōtenditis. Veruntamen reliqua salutis uia est, si uelitis, & diuinitas confessis ac poenitentibus solet sese placabilis offerre. Arma projcite, pūdeat uos patriae iam dirutae, cōuertite oculos, & prospicite eius quā proditis pulchritudinem, quale oppidū, quale templū, quā multarum gentiū munera. Quis in hoc flammam adducit? quis haec iam non esse desiderat? Et quid est hoc quod saluū esse debeat dignius? o lapidibus duriores. Si haec non ueris luminibus cernitis, saltem familiarum uestrarū miseremini. Versentur in cōspectu cuiusq; filij, cōiuges, & parentes, quos paulo post aut bellum aut fames absumpserit. Scio quia unā cum his periclitabitur mihi mater & cōiunx, & familia non ignobilis, domusq; olim clarissima. Et fortasse propterea me quisquā haec suadere crediderit: Interficite illos, accipite mercedē salutis uestrae sanguinem meū. Ipse quoq; mori paratus sum, si post me resipiscitis.

scitis. Hæc Iosepho uociferante cum lachrymis, seditiosi quidē neque animos flexerunt, neq; tutam sibi mutationem fore iudicauerūt. Populus uero ad profugiendum cōmotus est: & alij quidē possessionibus suis, alijsq; rebus charissimis exiguo pretio uenūdati, solidos quidē, ne latrones eos deprehenderent, transglutiebant. Qui uero ad Romanos elapsi fuissent, exonerato uentre habebāt usui necessaria. Titus autē plerosq; per agros, quo uellet quisq; pergere, dimittebat: idq; magis eos ad perfugiū hortabatur, quod intestinis malis carebāt, Romanis cōseruire. Ioānes autē & Simon cū socijs, ne his magis pateret exitus, quā Romanis aditus, obstruebant: & qui uel umbram suspicionis dedisset, cōtinuo necabatur. Ditiorebus quidē manere etiam sicut profugere, par causa erat pereundi: nam quasi transfugere, uoluisset, propter patrimoniū quisq; occidebatur. Cum fame autē crescebat desperatio seditiosorū, & in dies singulos utrunq; malum amplius accendebatur. Et palām quidē nulla erant frumēta, irrumpentes autē scrutabantur domos. Et siquidē inuenissent aliquid, eos qui negauerunt uerberabant: si uero nihil inuenissent, quasi diligentius celauissent, tormentis itidem afficiebant. Habendi autem argumento erant corpora miserorum, cū ea quæ solidis uiribus starēt, abundare cibo putarentur. Tabidi autē transfigebantur: nec rationis esse uidebatur, statim famē morituros occidere, multi uero clām substantiā suā uno frumenti modio, qui ditiores essent, itemq; pauperes ordei permutarūt. Inclusi deinde intimis ædiū tectis, quidā summa penuria infectū triticū comedebant. Panē alij cōficiebāt, ut necessitas metusq; monuisset. Et mensa quidē nusquā apponebatur, sed incoctum subtrahētes igni cibū diripiebant. Miserabilis autem erat uictus, dignumq; lachrymis spectaculum,

lum, cum potentiores quidem plus haberent, infirmiores autem iniuriam deplorarent, quippe cum fames super omnes clades haberetur: Nihil sic perdit hominem ut pudor: nam quod reuerentia dignum est, in fame negligitur. Deniq; uxores uiris, & filij parentibus, & quod miserrimū, matres cibum infantibus ex ipso ore rapiebāt, & marcescētibus inter manus charissimis nemo parcebat, quin uitæ guttas auferret. Edentes uero talia non latebant, sed ubiq; aderant qui ista diriperent. Nam sicubi clausam domū uidissent, eos qui intus erant, cibum capere hoc suspicabantur indicio, statimq; ruptis foribus irruebāt, uictumq; iam contusum dentibus, ex gutture penè reuocabant, ipsos faucibus strangulantes. Pulsabantur autē senes ne cibum defenderent: lacerabantur mulieres, ea quæ habrent in manibus occultentes: nullaq; miseratio uel cani capitis, uel infantia: sed abstractos pueros & ex buccella pendentes, humo allidebant. Si quis autem incurrentes anteuenisset, quodq; rapturi fuerant deuorasset, tanquam lesi cruentiores erant. Acerbissimos autem cruciatus excogitabant, dummodo alimēta reperirent: nunc obstruētes genitalium uias, nunc uirgis acutis podices transfigendo. Horrendaq; etiam auditu quis patiebatur, in unius panis confessionem, & ut unum pugnum farine abditum indicaret. Tortores autem nec esuriebant (minus enim crudele uideretur, quod necessitas imperaret) exercentes autem dementiam suam, sexq; sibi dierum uiatica preparantes, hisq; occurrentes, qui Romanorum custodias agrestis oleris herbarumq; gratia colligendarum nocte reperissent, cum iam se hostes euasisse credebant, quæ attulissent eripiebant, multumq; supplicantibus, & horribile dei nomen implorantibus, ut aliquam partem sibi cōcederent eorum, quæ cum
periculo

periculo sibi collegissent, nihil penitus dabant: gratumq;
uidebatur, si spoliati non perirent. Hæc quidem humilio-
res à satellitibus patiebantur. Honorati uero ac diuites,
ad tyrannos perducebantur, quorum alij insidiarum falso
accusati occidebantur, alij quia Romanis proderent ciui-
tatem. Et plerumq; delator subornatus agebat, quod profu-
gere uoluissent. Sic uero quem Simon expilasset, eum ad
Ioannem remittebat: & quem Ioannes expoliasset, eum
Simon excipiebat: sibiq; inuicem propinabant sanguinem
popularem, miserorumq; cadauera particbantur. Et do-
minandi quidẽ erat causa in utroq; dissensio, scelerum uero
concordia. Nam qui ex alienis malis partem alteri, sibi to-
tum uendicans, nõ dedisset, nequissimus uidebatur. Et qui
nõ accepiisset, uelut boni alicuius damno dolebat, quia cru-
delitatis parte caruisset. Sigillatim quidem iniquitates eo-
rum explanare non potero: ut autem breuiter dicam, neq;
aliam ciuitatem unquam talia perpeßam puto, neq; ullam
nationem post hominum memoriam malitia ferociorem
fuisse. Postremo etiam gentibus Hebræorum maledice-
bant, ut minus impij uiderentur in alienos. Veruntamen,
quod erant, & seruos se, & degeneris gentis abortiones
esse confessi sunt. Deniq; ciuitatem ipsi euertere, & Ro-
manos inuitos hanc tristem admittere uictoriã coëgere: tar-
diusq; uenientem in templum ignem penè traxere. Deniq;
cum hi ardere superiorem ciuitatem uidissent, neq; dolue-
re, neq; illachrymauere: sed apud Romanos qui hæc pate-
rentur inucenti sunt. Verum quæ per territoriũ gesta sunt,
postea cum rerum documentis dicemus.

De Iudæis crucifixis & aggeribus cõbustis. CAPVT XII.

TItò autem aggeres proficiebāt, quàmuis à muro mi-
lites male afficerentur, parte uero equitatus directā,
bbb 3 iussit

iussit per ualles ad alimenta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatores, quibus iam minime praeda sufficeret: maior uero pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus, nec clam enim seditiosis fieri posse sperabant, ut cum coniugibus ac liberis diffugerent: eosque latronibus relinquere non patiebantur uice sua iugulandos. Audaces autem faciebat ad exeundum fames, restabatque iam latitantes egredi, et ab hostibus capi. Deprehensi autem necessitate repugnabant, metu supplicij, seroque uidebantur supplicare: post pugnam itaque uerberati, et ante mortem modis omnibus excruciat, contra murum cruci suffigebantur. Tito quidem miserabilis uidebatur ista calamitas, cum Iudaei in dies singulos quingenti, nonnunquam etiam plures caperentur. Sed neque captos dimittere tutum erat, tantamque asseruare multitudinem custodum uidebat esse custodiam: maxime uero propterea non prohibuit, citius eos existimans ea facie remissuros, tanquam similia passuros, nisi se dedidissent. Milites autem diuersis modis suffigebant, ira et odio et ludibrij causa: et propter multitudinem quam cepissent, iam spatium crucibus deerat, et corporibus cruces. Seditiosis uero tantum defuit, ut ea clade mouerentur, quod etiam in contrarium eis cessit, ad deterrendam reliquam multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis, et si qui erant popularium prouiores ad pacem, et quae paterentur qui ad Romanos profugerent, demonstrabant: et qui comprehensi tenebantur, eos supplices non captiuos esse ducebant. Ea res multos perfugere cupientium, donec uerum cognosceretur, inhibuit. Fuerunt autem qui statim dilapsi sunt, quasi ad uerum supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortem,
compa

comparatione famis requiem esse ducebant: Multis autem captiuorum Titus etiam manus abscindi præcepit, eosque ad Iohannem & Simonem intromisit, ut propter calamitatem nec uiderentur profugi, nec crederentur: saltem nunc desinerent admonens, nec uere compellerent ad excidium ciuitatis: sed lucrarentur in extremis mutata uoluntate, & proprias animas, & patriam tantam & templum, cuius participem non habebant. Simul autem dictus aggeres circumcundo, operantes urgebat, ueluti facta uerbis non multo post secutura. Ad hæc in muris stantes, & ipsi Cæsari, & patri eius maledicebant, mortemque se contemnerent clamabant, eamque seruituti recte præferre: multa uero mala in Romanos facere dum sperant, nec se nec patriam curantes, ut ipse diceret, perituros, mundumque deo templum seruare, hoc melius esse, quamuis & is securus sit qui incoleret, quem ipsi quoque auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illusuros, quibus facta non aderunt: finem enim dei esse. Talia conuicijs admiscentes uociferabantur. Et inter hæc Antiochus quoque aderat Epiphanes, multos alios armatos secum ducens: & præterea cæterua stipatus qui Macedones appellabantur: omnes ætate pares & paulo magis procures adolescentuli, more Macedonum instructi armis & eruditi, unde etiam nomen habebant, plerique tamen famam gentis æquare non poterant. Omnium enim regum qui Romanis parebant, felicissimum Comagenum fieri cōtigit, prius quam fortuna mutaretur. Ostendit ille quoque in senectæ ætate, nullum ante mortem beatum dici oportere. Cæterum filius eius adhuc eo uigente præsens se mirari aiebat, quidnam esset quod Romanos adire pigebat muros. Erat enim bellator ipse naturæque promptissimus, tantusque uiribus, ut multum peccaret audacia,

Manus
præcisæ
multis
captiuo-
rum.

Cōuicia
Iudæorū
in Titū
& mili-
tes.

bbb 4 Cum

Cum uero Titus ad hoc subrisisset, laboremq; cōmunem esse dixisset, sicut erat, Antiochus cū Macedonibus in murum impetū fecit, & ipse quidē pro uiribus suis ac peritia cauebat tela Iudeorū, sagittis eos appetens, adulescentuli autē omnes prāter paucos attriti sūnt. Nā pudore promissionis diutius pugna certauerant, & ad extremū multi sauij recessere: hoc reputantes, quod etiam uiris Macedonibus uincere cupientibus, fortuna opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis Maij, aggeres inchoari, uix nono & uigesimo perfecti sunt, cum totos dies septem & decem laborassent: ingentes enim quatuor iacti sunt, & unus quidem qui erat ad Antoniam, & à quinta legione fuerat extructus, contra medium stagnum, quod Struthium uocatur: alter uero à duodecima uiginti cubitis distans. Decima uero legio, quae supra memoratis praestabat, in septentrionali parte opus exexerat, ubi stagnum est quod appellatur Amygdalon. Adhuc autem quintadecima legio, triginta descendente cubitis, aggerem fecit ad pontificis monimentum. Iam uero admotis aggeribus, Iohannes suffossa intus terra usque ad aggeres Antoniam uersus dispositis per cuniculum sudibus, opera suspendit, illatāque sylua picc ac bitumine illita, ignem immittit. Succensis autem fulcimentis, fossa repente subsedit, cūque magno sonitu in ea aggeres decidēre: ac primo quidem cum puluere fumus ex alto excitatus est, cum ignem ruina concluderet. Percreta uero materia, qua premebatur flamma, iam clarior apparebat. Et Romanos repentini quidem facti stupor occupat, molitionem Iudeorum egre ferebant, iamq; se uicisse credentium & spes eo casu refrixit, & in posterum subuenire aduersus ignē minus utile uidebatur, etiam si esset extinctus semel aggeribus deuoratis. Biduo

uero

uero post, alios etiam aggeres Simon cum socijs aggreditur. Illa enim parte Romani admotis arietibus concutere murum coeperant. Testeus autem quidam ex Garfi ortus, ciuitate Galileæ, et Magassarius ex regalibus familijs Mariannes, cumq; his Adiabenus quidam, filius Nabatæ, nomen habens ex fortuna Egiras, cuius est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt: Hisq; uiris neque audaciores in illo bello extra ciuitatem apparere, neque magis horrendi. Nam uelut in amicos, non ut in agmen hostiũ excurrerent, nihil cunctati sunt aut subistere: sed per medios inimicos facto impetu, machinas incendere. Acti autem missilibus, et gladijs detrusi, non prius à periculo demoti sunt, quàm ignis instrumenta corripere. Sublata uero iam flamma, Romani quidem concurrentes è castris, auxilio properabant: Iudæi uero ex muro eos prohibebant, manusq; cum his cõserebant, qui flammam extinguere conarentur, proprijs corporibus nullo modo parcẽtes. Et illi quidem arietes igni subtrahere, cum eorũ tegmina cremarentur, Iudæi etiam per flammam eos retinere certabant, et quamuis feruens nacti essent ferrum, tamen arietes non amittere. Hinc autem auxiliantes flamma trãsiit, et aggeres iam occupabat incendium. Itaque Romani flamma circumdati, quoniam seruare posse opera desperabant, in castra descendunt. Iudæi uero magis instabant, cũ semper eorum numerus cresceret, ex ciuitate accedentibus adiumentis, minúsque cautos haberent impetus, freti uictoria. Progressi autem usque ad munimenta castrorum, praelio cum eorum custodibus decertabant. Est ergo quedam pro castris per uices stantium armatorũ, et acerbissima in eos sanctio Romanorum, ut qui loco de qualibet causa cessisset, occideretur: hi pœnali exitio gloriosa morte prælata,

bbb s steterunt

steterunt fortiter, corumq; neceſſitate ſimul ac pudore, pluriſimi fugientium redierunt, balliſtisq; in muro diſpoſitis, ex ciuitate accedentem multitudinem prohibebant, nihil pro cautione ſiue tutamine ſuorum corporum prouidentem: nam quoſcumq; obuios habuiſſent, cum his congredebantur Iudei: & in ſpicula irruentes, incaute ipſis corporibus inimicos ſeriebāt. Sed neque his actis magis quā fidutiā ſuperabant, & Romani plus audaciæ quā quod male tractarentur, cedebant. Iam uero Titus aderat ab Antonia, quo ſeceſſerat, locum alijs aggeribus proſpiciēs, multumq; increpatis militibus, ſi cum hoſtium muros obtinerent, in ſuis periclitarentur, & uelut ex carcere contra ſe diſmiſſis Iudeis, obſeſſorum paterentur ipſi fortunam, ipſe cum electis militibus hoſtes à latere circumuenit: illi autem cum in ora ſerirentur, contra cum cōuerſi durabāt. Mixta uero acie, puluis quidem lumina, clamor uero aures exuperabat. Neque autem amicum quiſquam internoſcere poterat aut inimicum. Iudeis autem non tam uirium fiducia, quantum ſalutis deſperatione perſeuerantibus, etiam Romanos pudor armorū & gloriæ & præſentia periclitantis Cæſaris reddidit fortiores. Itaque putauerim eos ad extremum nimia ferocitate animorum, uel totam multitudinem Iudeorum fuiſſe rapturos, niſi præuento pugne momento, in ciuitatem ſe recepiſſent. Corruptis autem aggeribus Romani ſomno tenebantur, quod tam longum laborē una hora perdidere, & multi quidem ſolutis machinis captum iri ciuitatem iam deſperabant.

De muro extructio ab exercitu Romano circum Hieroſoly-
mam triduo.

CAPVT

XIII.

Titus autem cum ducibus quid fieret, deliberabat. Et callidioribus quidē placebat, omni admoto milite ui
muros

muros experiri: adhuc enim Iudeos cum exercitus parte dimicasse, uniuerſi uero militis impetū tolerare non poſſe, uerum ſagittis eſſe obruendos. Prudentiores autem rursus aggeres fieri ſuadebant: alij & ſine aggeribus aſideri, greſſus eorum tantummodo obſeruantes, ac ne uictus intro ferretur monebant, & ciuitatem ſani relinquere, neq; cum hoſte manu conſligere: nec enim expugnari eorū confidentiam poſſe, quibus optatum eſt ferro procumbere, uel etiam ſine hoc interficere, quæ ſeuior eſt cupiditas: Ipſi autem Tito, ceſſare quidem prorsus tanto cum exercitu, honeſtum non uidebatur: & pugnare cum his ſuperuacuum, qui ſemetipſos perdituri eſſent. Aggeres autem fieri, impendiorum penuria operoſum iudicabat, egreſſus uero ciuitatis obſeruari, opcroſius. Nec enim circundari eam propter magnitudinem locorūque difficultatem, ab exercitu poſſe, & propterea ad excuſus incautum: contra manifeſtam uero uiam obſeruata, occultas uias exco- gitaturos Iudeos, tam neceſſitate quàm locorum ſcientia. Si quid autem clām eſſet illatum, diutius obſidionem trahendam, uerendūque, ne uictoriæ gloriam diminuat temporis longitudo. Hæc enim quidem effici poſſe, ſed celeritatem ante gloriam duci debere: tamen ſi celeritate uti uelit & cautione, totam muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus poſſe præcludi: & Iudeos aut omnibus modis ſalute deſperata, ciuitatem tradituros, aut fame uictos facillime capiendos, aliter enim ſe non poſſe quieſcere. Verum & aggeres curaturum eſſe, cum infirmiores habeat qui prohibeant: Quod ſi cuique magnum opus & inextricabile uideatur, cum conſiderare debere, quod neq; paruum opus Romanos decere facere: & ſine labore magnū quid perficere, ne deo quidē facile ſit. His diſtis
duces

Vrbs cir-
cundat
muro.

duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidā impetus militibus incidit, ambitumq; partiti, non solum rectores inter se, uerum ipsi etiam ordines certabant. Et miles quidem decadarcho, decadarchus autē hecatontarcho, isq; chiliarcho placere properabat: chiliarchorum uero ostentatio, ad duces usque pertinebat, ducum uero certamina Caesar ipse diiudicabat. In dies enim singulos circuiens, opus sepiissime inspiciebat. Coeptū enim à castris Assyriorum, ubi ipse tendebat: ad inferiorem Cenopolim murum duxit. Hinc per Cædron ad Elewn montem reuertens, à meridie montem complectitur, usq; ad saxum, quod Peristerconos uocatur, eique proximū collem, qui super uallem imminet, Siloam, ac inde ad occidentem flexo edificio, ad uallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentū, circumdato monte, ubi Pompeius castra posuerat, ad septētrionalem redit regionem. Eam cum præcessisset ad uici partem, cui nomē est Chebri tonicus, post illum Herodis monumentum ab oriente clausum castris suis cōiunxit, unde coeperat. Murus quidē unominus quadraginta stadijs erat. Adhuc autem foris castella tredecim edificata sunt: eorū gyrus denis stadijs numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, ut id quidem dignum mensibus uideretur, celeritas uero fide caret. Muro autem circumclusa ciuitate, per castella custodibus collocatis, primam quidem uigiliā noctis ipse circuiens explorabat: secundam uero Alexandro permiserat: tertia uero obtigit agminum ducibus. Somnos autem uigiles inter se sortiebantur, totāque nocte per castellorum spatia circuibant.

Ambitus
muri ca-
stella.

De fame Hierosolymorum & secundo aggere extracto.

CAPVT

XIII.

Iudeis

Ivdæis autem cum exeundi facultate, omnis etiam spes salutis adempta est: auctâque iam fames, totas domos ac familias depascebatur. Et testâ quidem plena erant mulieribus exanimatis, atque infantibus: uiarum autem angusta senibus mortuis. Adulescentes autem, ac iuuenes turgidi, uelut umbræ mortuorum, per oppidum uolutabant: et ubi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funcra, neque poterant præ labore, et eos quibus aliqua uis supererat, pigebat, et propter multitudinem mortuorum, et quod de ipsis erat incertum. Denique super eos quos sepe-lierant, multi moriebantur. Multi autem ad sepulchra, priusquam fâti dies ueniret, et uiui properabant: neque luctus in illis calamitatibus, neque fletus erat, sed fame superabantur affectus. Siccis autem oculis, et corruptis oribus, qui tardius moreretur, eos qui ante se requiescerent, tuebantur. Altum uero silentiû ciuitatem, plenaque mortuis nox comprehendebat. Et latrones his acerbiores (domus enim tantum sepulchra erant) et cadauera spoliabant, et uelamina corporibus detrahentes, cum risu egrediebantur. Hisque gladiatorum mucrones propinabant: nonnullosque iacentium adhuc spirantes, ferro experiendi causa transuerberabant. Siquis autem manû rogasset, aut ferrum sibi comodari, quo famem euaderet, superbissime negligebatur. Animas uero esclatiû quisque, in morte templum obtutibus intuebatur, cum uiuos relinquere seditiosos. Illi autem, primo quidem sumptu publico iuebant mortuos sepeliri, cum odore ferre non possent: deinde quod non sufficiebant, in ualles eos ex muro precipitabant. Quas circuiens Titus ubi plenas cadaueribus uia dit, altâque sanie tabefactis corporibus defluentes, ingemit: et extentis manibus, deum testabatur, factû illud suû non esse. Ciuitas quidē ita erat affecta. Romani uero, cum iam

Iterū ex-
truuntur
aggeres.

iam nemo seditionis auderet excurrere (nam etiam eos moror, famēsque tangebatur) dies letos agebant: frumenti, aliarumque rerum necessariorum habentes copiam, de Syria proximisque provinciis. Multi autem iuxta murum stantes, magnamque alimentorum abundantiam demonstrantes, satietate sui famem hostium incendebant. Seditionis autem nihilomagus calamitate cedentibus. Titus reliquias populi miseratus, et properans saltē hoc liberare quod superest, iterum aggeres inchoabat, quanquam difficulter materiā reperiret. Omnes enim ciuitati proximas sylvas, opera prima cōsumpserant. Ex nonagesimo uero stadio, milites alias congregabant: et ad Antoniam solam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres struebantur. Cæsar autē agmina circuiens, atque opus urgens, demonstrabat, quod in manibus eorū latrones haberet. Sed illis poenitudo planē perierat: et animis et corporibus separati, utrisque uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio mansueta, uel corpora dolor tangebatur, qui etiā mortuā plebem, quasi canes lacerabant, replebantque languētibus carcerem.

De cæde Iudæorū intra & extra Hierosolymā. CAPVT XV.

Matthias à Simone occiditur.

Denique Simon Matthiam quidem, per quem obtinuerat ciuitatem, excruciatum peremit. Boëthius filius erat, ex pontificibus populo maxime fidelis et charus. Is, cū à Zelotis male populus tractaretur, quibus iam Iohānes accesserat, ut adiutorē Simonē reciperet, populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione, aut aliquid mali metuens. Ingressus autem ille, postquā obtinuit ciuitatem, inimicum eū æque atque alios esse dicebat, qui pro se consilium dederat, uelut hoc simplicitate suassisset, productum cum et accusatum, quod cū Romanis sentiret, morte dānaui, ne purgationis quidem ei facultate cōcessa, cū tribus filiis

filijs suis. Quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius
 autem se occidi, quàm filios obsecrantē: atq; hanc pro illa,
 quod ciuitatem ei aperuissent, gratiam postulantē, ut auge
 ret eius dolorē, nouissimū iussit interfici. Ille quidem super
 casos in cōspēctu suo filios iugulatur, corā Romanis produ
 ctus, ita enim Simon Anano Magadi filio praeceperat, qui
 erat eius satellitum crudelissimus, cauillatus si quid eū inua
 rent, ad quos exire uoluisset. Corpora uero sepeliri prohi
 buit. Post hos Ananias quidā, pontifex, filius Masabali, no
 bilis & scriba curiae, uir fortis, ex Emmaus genus ducens, Ananias
pontifex
occidit.
Iosephi
pater.
 & cum his quindecim ex populo clariores necabātur. Iosephi
 uero patrem conclusum asseruabant: missoq; praecon
 ne denunciant, ne quis in ciuitate degentium uel colloque
 retur cum eo, uel in unū ueniret, proditiōis metu propo
 sito: Et eos qui hēc cū illo deflerent, ante questionē perime
 bant. Ista uidens quidā Iudas filius Dudi, unus ex numero
 praefectorū Simonis, qui turrim ab eo sibi creditā custodie
 bat, fortasse quidem nonnihil etiā misericordia crudeliter
 pereuntiu, magis autē sui prouidentia, cōuocatis decem fi
 dissimis cōtubernaliū: quousq; tandē, inquit, hēc mala susti
 nebimus? quā mē salutis spem habemus, seruantes pessimo
 fidem? Ecce iam fames oppugnat, Romani uero penē intus
 sunt, Simon autē bene quoq; meritis infidelis est: metusque
 etiam apud eum poēnae, & apud Romanos certa foederis
 dextera. Ergo age, tradito muro & nosmet seruemus &
 ciuitatē. Nihil autē graue Simon patietur, si cū de se despe
 rauerit, poēnas citius pendet. His ubi decē assensi sunt, ma
 ne ceteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit,
 ne quid eorum quae cogitauerat, proderetur. Ipse uero de
 turri hora tertiā Romanos inuocabat: illorū autē alij super
 biam contemnebant, alij non credebant, alios etiam pige
 bat,

Iosephus
lapide
uulnera-
tus.

bat, uelut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea uero, cum Titus ad murū cū armatis accederet, antè rem Simon cognouit, turrimq; uelociter occupat, Romanisq; eos inspèctantibus custodes peremit, et per murū proiecit corpora mortuorum. Ibique circuiens Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput uulneratur lapide, statim attolitus cadit. Excursus autem ad eius casum factus est Iudeorum: abreptusque esset in ciuitatem, nisi Cæsar misisset qui cum protegerent. Illis autem pugnantibus, Iosephus quidem tollitur, nihil quod ageretur intelligēs. Seditiosi uero, tanquam interfecto quem maxime cupiebant, cū letitia conclamauerunt. Dicitur autem hic nuncius per ciuitatem, ex quo residuam multitudinem moeror tenuit, uere perisse credentem, cuius fidutia profugere cogitabant. Audito autem Iosephi mater in carcere, mortuum esse filium suum, ad custodes quidem ex Iotapatis hæc ait: certo se credere, nec enim uiuo potiri. Secreto autem flens, ad ancillas: hunc, inquit, fecunditatis recepiſſe fructum, quod ne sepelire quidem sibi filiū licuisset, à quo sepeliri sperasset. Verū ne illā quidem mēdacium diutius cruciauit, neq; latrones refecit. Cito enim curato uulnere Iosephus resipuit: progressusq; clamabat, illos quidē nō sibi multo post uulneris pœnas daturōs, populū autē rursus ad fidem rogabat. Vnde populo quidem fidutia, seditiosis uero stupor incidit eius aspectu. Profugorū aut aliq, statim de muro necessitate profiliebāt: aliq uelut ad pugnā cū lapidibus progressi simulantes, mox ad Romanos profugiebant. Hos autem seuior ea quā intus pertulerant, fortuna conſequebatur: et fame, quā domi reliquerant, uelociorem apud Romanos inueniebant ad exitium satietatē. Aderant autem inflati ex inedia, et uelut morbo intercutis aquæ turgidi. Deinde uacuata replentes corpora

Mater
Iosephi.

corpora difrumpebantur: nifi quod periti defideria cohibuiffent, paulatimq; cibū defueto corpori obtuliffent. <sup>Interitus transfu-
garum.</sup> Verū eos qui hoc modo feruarentur, alia plaga suscepit.

Quidam enim apud Syros ex tranffugis deprehenditur, è fimo uentris aureos colligens. Transglutientes autem (ut fupra diximus) eò ueniebant, quod cunctos feditiofi fcrutabātur: & maxima uis auri fuerat in ciuitate. Deniq; duodecim atticis comparabant, quod antea uiginti quinque ualebat. Verū hac arte per unum detecta, totis castris fama percrebuit, quod auro tranffuge pleni uenirēt. Arabum autem multitudo & Syri, fciffis uentribus fupplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo feniorem cōtigiffe Iudeis: una deniq; nocte duorum milium patefacta fuit uifcera. Et hac Titus iniuftitia cognita, penē iuffiffet aures circumfufo equitatu iaculis appeti, nifi magna fuiſſet multitudo noxiorū: multoq; plures puniēdi, quam qui fuerant interempti. Cōuocatis autem auxiliatorum ducibus, itemq; militū Romanorū (nam etiam militū quofdam hac tangebāt inuidia) utrifq; iratus dicebat: fi qui militū fuorū hac cōmitterēt lucri cauſa incerti, nec arma propria quifquā crubeſceret auro argentiq; facta: Arabi autē & Syri, primo quidem in alicno bello iure ſuo calamitatibus uterentur: deinde qui crudelitatem in cædibus & in Iudeis odia, Romanis aſcriberent: (hac enim quofdā eorū milites infamia participare) & his quidem mortē interminatus eſt, ſi quis in eadē poſtea repertus fuiſſet audacia. Ad legiones autē literas dedit, ut ſuſpectos inueſtigarent, atq; ad ſe referrent: Verū proſpecto auaritia cōtemnit omne ſuppliciū, ſeuifq; hominibus lucrādi amor imatus eſt: nullāq; omnino calamitas plus habendi cupidini comparatur: imò uero hac alias, & modū habentes metus, ſubiungit. Deus autē,

ccc qui

qui damnauerat populū, omnem uiam salutis ad interitum uerterat: deniq; id quod cū poena iuter dixerat Cæsar, occulte in profugos admittebatur. Et si quis trāffugisset, circumspectantes autē ne quis Romanorū uideret, eos scindebant, & ex uisceribus questum nefariū trahebant. In paucis autem reperiēbatur, & plerosq; sola spes consumēbat. Hic quidem casus, multos transfugarum seduxit.

De sacrilegio circa rēplū & relatis ex urbe cadaueribus & fame.
CAPVT XVI.

Donaria
templi à
Iohanne
rapta.

Iohannes autem, ubi rapinæ ex populo defuere, ad sacri legium sese cōuertit: multaq; donaria templi retinens, multaq; uasa diuinæ rei ministerio necessaria, crateras, & lances, & mēsas, ne urceolis quidem abstinuit, quos Augustus eiusq; uxor miserat. Romanorum quidē imperatores honorauerunt semper templū atq; ornauerūt. Tunc autem Iudeus etiam alienigenarum dona distrahebat, ad socios autem dicebat, sine metu diuinis abuti debere, qui pro deo, qui pro templo militarent, & ex ipso ali. Proptereaq; sacrum uinum, & oleum, quod sacerdotes sacrificijs referuabant, tutum erat effudisse. Namq; in templo & multitudo diuī distribuit, & illi sine horrore ungebantur & potabant. Non quidem recusabo dicere, quæ dolor iubet. Puto si Romani cōtra noxios uenire tardassent, aut hiātu terre deuorandam esse ciuitatem, aut diluuiū perituram, aut fulgura, aut Sodomitana incendia passuram. Multo enim magis impiā progeniē tulit, quàm quæ illa pertulerat. Deniq; cum eorū pertinacia desperata, totus populus interiit. Et quid opus est singulatim narrare clades? Annii Eleazari filius, transgressus ad Titum per unam portam, quæ sibi credita fuerat, centum & quindccim milia, & octoginta dixit elata cadauera, ex quo die castra propè ciuitatem posita

sita sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, usq; ad calendas Iulij. Hæc autem immensa est multitudo: Nec tamen uel ipse fuit appositus portæ, sed publicam mercedem diuidēs, mortuos ex necessitate numerabat. Cæteros enim propinqui sepeliebant. Sepultura autem fuit, elatos ex oppido proijcere. Post hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum sexcenta milia portis eiecta nunciabant: aliorum uero numerum minime posse comprehendere: cum autē pauperes ferendis non sufficerent, congesta in maximis ædibus cadauera essent inclusa: & frumenti quidem modium uenisse talento. Post ubi autem muro circumdata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitatis quosdam fuisse compulso, ut cloacas rimarentur, boumq; ueterem fimum alimentum haberent. Stercus inde collectum, <sup>Stercore boū ut-
sci sunt
coactū.</sup> & quod nec uisui quidē tolerabile fuerat, cibus erat. Hæc Romani quidē audientes miserati sunt: seditiosos autem ne uidentes quidem poenitebat, sed patiebantur usque ad ca progredi: Fatū enim eos reddiderat cæcos, quod iam & ipsis erat & ciuitati.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO

Liber Septimus.

De suffossione murorum, succensione aggerum,
& Sabino oppugnante murum.

CAPVT

PRIMUM.

LADES QUIDEM HIEROSOLYMORUM in peius quotidie procedebant, cum & seditiosi magis accenderetur aduersis inclusi, postquam populum fames ipsosq; iam possederat. Quin & multitudo congestorum

ccc 2 in ciui

in ciuitate cadauerum, et uisu horrenda erat, odorémque pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnantiū moraretur. Nam ueluti per aciem ruerent, plurima cæde excitata, cōculcare mortuos cogebantur; et qui super eos pedem ponerent, neque superabantur, neque horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliam mortuorum. Gentili autem cæde polluti, dexteras ad externum bellum præparabant, tanquām exprobrantes deo (ut mihi uidetur) supplicij sui tarditatem. Non enim spe uictoriæ maior pars eorum, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra uiginti et unum dies aggeres erexerunt, attonsis omnibus ad nonaginta usque stadia circa oppidum lucis. Erat autem miserabilis terræ facies. Nam que antea arboribus et paradisis ornata fuerat, ea tunc deserta præcisis undique arboribus cernebatur: nec ullus qui pridem Iudeam uiderat alienigena et suburbana pulcherrima ciuitatis, cum eius solitudinem tunc uideret, continere lachrymas poterat, uel non gemere mutationem naturæ, quātum pristinae derogasset. Omnia namque insignia pulchritudinis, bellum deleuerat: ne si quis subito adueniens, qui locum prius scierat, eum cognosceret, sed præsens quæreretur ciuitatem. Romanis autem ac Iudeis, finitum opus aggerū, par faciebat timoris initium.

Namque hi, nisi eos quoque exurerent, captum iri ciuitatem putabant: Romani autem, fortasse nec uolūtatem sibi fore illis incensis alios parare. Nam et materie defecerant, et labori quidem corpora militum crebris offensionibus cesserant. Verum ciuitatis cladibus tristius Romani quàm ciues in ea degentes afficiebatur. Ad mala enim quæ hinc accedebant, etiam pugnatoribus nihilo segnius utebantur.

bantur. Sed eorum spes frāgebatur, cum aggeres insidijs, machine soliditate muri, manus uero cōflictus audacia repugnantium superaretur: et præcipue, quod cum seditione famēque ac bello, totq; malis, præstantiores Iudeorum animos inuenirent. Virorum quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabantur, inuictam uero animorum magnitudinem, quæ calamitatibus aleretur. Nam quis eos in rebus secundis sustineat, qui malis ad uirtutem incitarentur? Illi quidem propterea cautius custodias præparabant. Ioannis autem factio, apud Antoniam simul et futura timebat. Si disijceretur murus cauebat: et antequam arietes admouebantur, operibus instabat, nisi quia conatus eorum irritus fieret. Aggressi enim cum facibus aggerem, spe decepti remeare. Nam primum ne concordare quidem eorum uidebatur cōsiliū, paulatim et per intervalla, et constanter, non sine metu pro silentiū, neq; Iudeorū more, ut breuiter dicam. Deerant enim quæ propria gentis essent, audacia, cursus, et omnium simul impetus: et ut non sine offensione recederent. Languidiore progressi, quàm solebant, etiam Romanos solito promptiores offendere: qui pro corporibus quidem atq; armis ita undiq; aggeres sepsere, ut nusquam igni aditum relinquerent. Animum uero ita cōfirmauerūt, ne quis loco antequam occumberet, moueretur. Nā præter omniū rerum desperationē, si etiam illud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut calliditati uirtus cederet, aut arma temeritati, aut peritia multitudini, aut Iudeis Romani. Simul autem misilia cum illis faciebant in profluentes delata: et qui cecidisset, posteriores impediēbat, ac periculum antecedentis molliores efficiebat. Qui uero intra teli ^{Tentata} iactum uenire properassent, alij disciplina hostium et den ^{expugna} tio.

sitate perterriti, alij confixi hastis retrocedebant: & ad
 extremum alius alium timiditatis arguens, re infecta reuer-
 tebantur. Calendis autem Iulij tentata fuerat expugna-
 tio. Iudeis autem inde digressis, Romani machinas admo-
 uere: quàmuis ab Antonia saxis atque igni ferroq; peteren-
 tur, & quodcunq; hostibus telum necessitas attulisset. Nā
 licet multum moenibus Iudei confiderent, machinasq; cō-
 tēnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi
 autem Iudeis studium esse rati, ne murorum infirmitate
 Antonia lederetur: & fragilibus eam fundamentis suspi-
 cantes, cōtra certabant. Nec tamen quod feriebatur, icti-
 bus obediebat: sed ipsi quidē crebris in se missilibus iactis,
 cū nullis periculis de super uenientibus lassaretur, arietum
 opus urgebant. Cum uero inferiores essent, ac lapidibus
 frangerentur, alij scutis super corpore concameratis, fun-
 damenta manibus & uestibus suffodiebant. Itaque saxis
 quatitur obstinato labore concussis. Quietem utrisq; nox
 attulit, & in ea murus arietibus labefactatus, ex qua par-
 te prioribus Iohannes aggeribus insidiando, murum suf-
 foderat, subsidente cuniculo repente labitur. Parum præ-
 ter spem utrorūque animi affecti sunt. Nam Iudei quidē
 quibus memoria esse oportebat, quod ruina præter spem
 accederet, & aduersum eam præcauti non fuerant, tanquā
 mansura esset Antonia confidebant. Romanorum autem
 inopinatam letitiam sub celeri subuersione natam, conspe-
 ctus alius murus, quem intrinsecus Iohannes ædificau-
 rat, cito restrinxit. Veruntamen prior faciliior impetus ui-
 debatur. Tunc enim & ascensum per ruinas promptiorē,
 & Antoniam satis esse infirmiore (murus quoq; recens
 erat) cito destrui posse arbitrabantur. Nemo tamen eū au-
 debat ascendere: quod ei qui primus id tentauisset, certissi-
 mum

Casus
 muri,

mum esset exitiū. Titus uero spe atq; oratione putans ala-
 critatem pugnantium excitari, et adhortatione atq; pro-
 missis sepe quidem periculorū nasci obliuia, interdū autem
 mortem solere contemni, in unum congregatos fortissimos
 experiebatur, dicens: O cōmiliones, hortari quidem ad ea ^{Oratio}
 quæ periculum non afferunt, aperte et ipsis qui rogātur, ^{Titi ad}
 et qui eos rogant, ignauie reprehensionē parit. Exhorta-
 tione autē opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per
 se quenq; gerere dignum est. Itaq; difficilem uobis in mu-
 rum esse ascensum ipse profiteor: quod autem uel maxime
 oporteat gloriæ cupidos pugnare difficillimis rebus, pul-
 chrūq; sit cū laude mori, nec erit infructuosum, si quæ pri-
 mi fortiter fecerint, prosequar. Primum quidem uos illud
 hortetur, quod nonnullos fortasse deterreat, Iudæorū pa-
 tiēs animus, et in aduersis rebus dura cōstantia. Romanos
 enim eosq; milites, quibus in pace bella discere, in bello au-
 tem uincere cōsuetum est: à Iudæis manu uel animo supera-
 ri turpissimum est, idq; in fine uictoriæ, cum etiam dei nita-
 mur auxilio. Nāq; offensionis nostræ Iudaicæ desperatio-
 nes sunt. Illorū autem clades, fauore dei uestrisq; uirtuti-
 bus crescunt. Etenim seditio, fames, obsidio, murorumq;
 sine machinis casus, quid sit aliud quàm in illos ira dei, no-
 strumq; adiumentū. Igitur non solum deterioribus infe-
 riores uideri, sed etiam diuinū præsidium proderc, uobis nō
 cōuenit. Quo pacto autem nō turpe uideatur, Iudæos qui-
 dem (quibus nō magni pudoris est uinci, qui seruire didice-
 rint) quo minus in posterū patiantur, mortem contemne-
 re? atq; in nos medios frequenter excurrere, non uictoriæ
 spe, sed ostentationis gratia: uos autē totius penè terræ ma-
 risq; uictores, quibus etiam non uincere probro habetur,
 otiosos cædentes, ne semel quidem in hostes aliquid au-

daciter expertos, famam ac fortunam cum his armis operiri: maxime cum paruo discrimine totum positis efficere. Deniq; iam in Antoniam si ascenderimus, habebimus ciuitatem. Nam & si pugnādum sit aduersum intus positos, quod non arbitror, attamen capta hac respiratione hostium, incedere uictoriam nobis plenissimam repromittit. Et ego prætermissa nunc eorum laude, qui in bello cecidere: & immortalitate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter sentientibus imprecor, quorum anima cū corpore sepultura damnatur. Quis enim uirorum fortium nescit, quod animas in acie, ferro, corporibusque absolutas, purissimum elementum æther hospitio receptas inter sidera collocat: manesq; se bonos ac propitios heroes, uidēdos offerunt posteris suis. Quas uero morbus corporis tabēsque consumpserit, & si maxime probris ac piaculis purgatae sunt, subterraneæ tenebrae operiunt, altāq; obliuio suscipit, & corporis simul ac uitæ ac memoriæ fine circumscriptas. Quod si necessario mors homini decreta est, adhuc omni morbo leuius est ferri ministerium, cui nō uideatur ignauum negare usui, quod debitor redditurus sit: Et hæc quidē ueluti seruari nequeant, uel qui conati fuerint, persecutus sum. Est autem salutis spes in maximis quoque periculis, qui uirilem animam gerunt: Primū enim quod decidit patet incessu: Deinde totū quod adificatum est, facillime dissolui potest. Vosq; plures hoc opus aggredientes, alius alij pro adhortatione fiet atque subsidio, uestrāq; obstinatio in breui animos hostium franget: ac fortasse nobis, si eam tantum ceperimus, incruenta res efficietur: Etenim ascendentes quidem nos prohibere scilicet conabuntur. Si uero clām, uel etiam per uim aliquid egerimus, semel quāuis paucos nō sustinebunt. Me autem

tem profecto pudeat, nisi qui primus hoc fecerit, inuidendum remunerationibus fecero: & qui uixerit quidem similibus præsint: beatissima uero præmia sequantur occisos. Talia dicente Tito, cætera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum uero unus, qui in cohortibus militarent, Sabinus quidam, genere Syrus, uir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum ante uidisset, quatum ex habitu corporis, ne specie quidem militem esse credidisset. Erat enim colore nigro, exilis habitudine: sed anima quedam heroica in macro corpore, itaque angustiore uiribus suis, habitabat. Cum primus itaque surrexisset: itaq; dedo me, inquit, tibi alacri animo Cæsar, & ante oēs in murum ascendo: atque opto quidem, ut uires ac uoluntatem meam sequatur fortuna tua. Quod si coepto casus inuiderit, scito me non præter spem, quod res aliter cesserit: sed quod sic decreuerim, pro te moriturum. His dictis, & scutum leua manu capiti prætendens, strictoque dextera gladio, circa horam dici sextam murum petebat. Sequebantur autem ex alijs, qui soli eius uirtuti æmuli esse cupiebant, undecim uiri. Multo autem omnes antecedeat diuino quodam impetu excitatus, cum de muro custodes iaculis & sagittis undiq; infinitis appeteret, atq; ingentia saxa deuoluèrent, quā nonnullos de undecim deceperunt. Sabinus autem missilibus occurrens, licet obrueretur sagittis, nō tamē ante impetū cohibuit, quā summa muri prehenderet, hostēsque in fugā uerteret. Viribus autē eius atque animi pertinacia territi, pluresq; ascendisse rati, non steterunt. Quā in re fortunā quis, ueluti uirtutibus inuideat, semperq; præclaris facinoribus officiat, non incusauerit? Siquidē hic uir neque ab incepto errauit, & offensione lapidis cū maximo crepitu pronus decidit. Vnde factū est, ut Iudæi reuersi, ubi so-

Sabinus
murū cō
scendit.

Sabinus
sternit.

lum & iacentem uidere, ex omni cū parte iaculis peterent. Ille genibus nixus, & scuto protectus, primo quidem ulcisceretur hostes, multosque ad se appropinquantēs sauciavit: uulnerū autem multitudine remisit dexterā: & ad extremum, priusquā redderet animam sagittis est obrutus, uir dignus, pro fortitudine qui meliori fortuna uteretur. Pro mensura uero coepti facinoris, cecidit. Cateri aut tres penē iam summa tenentes, obtriti lapidibus perierunt, & octo sauciati detracti, & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis Iulij gesta sunt.

Romani Antoniam inuadunt, & à Iudæis repelluntur.

CAPVT

II.

BIduo autem post, uiginti de numero excubantiū, per aggeres militum congregati, signiferum ordinis sui, & duos quosdam ex ala equitum, & tubicinem unum ad se uocant: nonāq; noctis hora per ruinas ad Antoniā otiose procedunt: occisis autem primis custodibus somno oppressis, murum obtinent, ac buccina signum dari præcipiunt: quo cateri quidem uigiles subito exsuscitantur, & fugiunt priusquā multitudinem quæ murum ascenderat, cerneant. Nam & timor illis, & tuba imaginem quandam, ut magnum hostium numerum ascendisse crederent, ostendit. Cæsar autē signo audito, propere armat exercitum: & cum ducibus primis lectorum caterua comitatus, ascendit. Cum autem Iudæi ad templum interius confugissent, ipsi quoque per cuniculum irruerunt, quem Iohannes aduersum Romanorum aggeres aperuerat. Dispositiq; amborum agminū seditiosi, tam Iohānis quā Simonis, arcebāt eos summa ui atq; alacritate repugnandi. Siquidem excidij finem putabat, locum sanctum penetrasse Romanos, quod & his uictoriæ principium fuit. Ad ipsum autem adytum
ualidissima

ualidissima pugna committitur: his quidem templū ui occupare certantibus, Iudeis uero Antoniam uersus eos repellentibus. Et sagittæ quidem atque hastæ utrisque inutiles erant, strictis autem ensibus dimicabant. Neque conflictu discerni poterat, ex qua parte quisque pugnaret permixtis uiris, et propter angustias permutatis, cum et uocis intellectū magnitudo confunderet, multaq; mors esset utrinque, armæq; simul et cadauera iacentium conculcata frangerent præliantes. Semper autem si bellum fluens grauasset alterā partem potiorum, exhortatio et inferiorum cōquestio nascebatur: Neque aut fugæ aut persecutioni locus erat: sed propinque mutationes confligentium, et inclinationes permixtæ fiebant exercitus. Qui uero inter primos stetissent, aut occidendi aut moriēdi necessitatem habebāt, quod refugere non dabatur. Nam et posteriores utriusque partes, suos in frontem urgebāt, nullumque inter dimicantes bello uacuum interuallū reliquerant. Cū aut Iudeorū animi Romanorū peritiā uincerēt, iamq; oīno tota acies pelle retur (ex nona enim hora noctis ad septimā usq; diei pugnebāt) hi quidē simul oēs excidij periculū pro nutrimēto uirtutis habebāt: Romani uero exercitus parti (nondum enim ascenderant agmina, illisq; spes pugnantium nitebatur) satis esse uisum est in præsentia, Antoniam obtinere.

Vincuntur Romani.

De Iuliano Romano milite insigni fortitudine. CAPVT III.

Iulianus uero quidam hecatontarchus ex Bithynia non ignobilis, quem in illo bello et armorum peritiā, et uiribus corporis, et cum spiritu omnium fortissimum ipse cognoui, ubi Romanos iam cedere et male repugnare conspexit: propter Titum autem qui apud Antoniam stabat, subito prosiliit, iamq; Iudeos uincentes solus ad interiorē usq; templi angulum persecutus est. Fugiebat aut uersa

Fortitudo Iuliani.

Casus Iu-
liani,

uersa multitudo, neq; uim eius neq; audaciam hominis esse opinātes. At ille per medios ruens, quo alios aliò disiecerat, per ipsos quem occupasset interficiebat: eaque facie nihil Cæsari admirabilius, aut alijs horribilius uisum est. Verū & ipsum profecto fata persequebātur, quæ ab homine uitari nō possunt. Calceos namq; habēs, creberrimis atq; acutis clauis, ut cæteri solēt milites, fixos, dum strato saxeis crustis solo occurreret, labitur: magnōq; cum armorū sono deiectus, in tergū fugiētes rediit. Et Romanorū quidem clamor ex Antonia sublatus est, salutis eius metuentiū: Iudæi uero multis simul gladijs & hastis undiq; seriebāt. Ille autē multā quidem ferri uim scuto excipiebat: sæpe autē conatus erigere, percutientiū multitudine reuolutus est, & iacens tamē gladio multos perculit. Nec enim cito peremptus est. quando galea & thorace omnia membra neci opportuna septus erat. Namq; diu ceruicē cōtraxerat, donec concisis alijs eius mēbris remisit uires, cū ei nemo auderet succurrere. Nimius autē dolor Cæsarē tenuit, ubi tantæ fortitudinis uirū in conspectu tantæ multitudinis uidit occidi, & quod locus se quidem intercludebat auxiliū ferre cupientē: alios autem, ne possent, metus impediēbat. Iulianus quidem diu cum morte luctatus, cum nō paucos interfectorū suorū saucios reliquisset, ægre peremptus est: magna sui gloria, non apud Romanos tantum & Cæsarem, uerum apud hostes quoque relictā. Iudæi uero etiam mortui raptō corpore, Romanos in fugam uersos, in Antoniam conclusere. Fortiter autem in eo prælio decertauere, Alexas quidem Aegyptius, ex agmine Ioannis: ex parte uero Simonis, Malchius, & Militonis filius Iudas, & Iosue filius Iacobi duces Idumæorum: Zelotarum uero fratres duo iuuenes, Arsimon & Iudas.

Fortes
Iudæo-
rum.

Iosephi

Iosephi oratio pro deditioe Iudæorum & profugum eorum.

CAPVT

IIII.

Titus autem militibus suis imperat Antonie fundamenta diruere, facilemque ascensum cuncto exercitui præparare. Ipse uero Iosepho ad se uocato (namque audierat eod die, qui erat mensis Iulij septimus decimus, diuinam obseruantiam, quæ entelechismos uocatur, uirorum penuria defuisse, eaque re populum nimis dolere) iterum dici Ioanni præcepit quæ ante mandauerat: quod etiã si quis eum pugnandi seuus amor teneret, cum qua placeret ei multitudine, ad bellum progredi liceret: dummodo non unã secum & ciuitas interiret simul & templum: sanctum tamen locum uiolare desineret, neue in deum nefas admitteret. Potestatem autem haberet si uellet, sacra intermissa celebrare per Iudeos quos ipse delegisset. Itaque Iosephus, ne soli Ioanni hæc intimarentur, sed etiam pluribus, unde exaudiri posset constitit, & mandata Cesaris Hebraico sermone disseruit. Multum autem ab his quo patriæ parceret precabatur, ignemque depellerent iam templo contiguum, deoque uota redderent consuecta. His dictis populus tristitia simul & silentio tegebatur. Multis autem conuicijs tyrannus, Iosepho cum execrationibus lacerato, postremo addidit, nunquam sibi excidium esse metuendum, quoniam dei ciuitas esset. Atque cum exclamatione: sanè uero, inquit Iosephus, eam puram deo conseruasti, inuiolatamque sancta mansere: nec in eum cuius speras auxilium, quicquam impium deliquisti: sed sollemnitas sacra consequitur. Et si quidem tibi quisquam quotidianum auferat cibum, impium cum hostem putabis: deum uero, quem perpetua religione priuaueris, belli auxilio speras futurum? Et Romanis peccata imputas, qui nostras leges etiam nunc tuetur: & quæ ipse intercidisti sacra, deo reddi compela

Fundamenta Antonie diruntur.

Iosephus rursus hortatur deditio-nem.

compellunt. Quis non inopinata mutationis causam gemat, ac defleat ciuitatem: cum alieni quidem, hostesq; impietatem tuā corrigant: tu uero Iudeus, & inter leges educatus, illis quoq; in has seuior inueniaris. Atqui Ioannem etiam quidem poenitere malorum, nō est turpe in rebus extremis, honorumque tibi exemplum patriam seruare cupiēti propositum est. Iechonias rex iudeorum, qui quondam Babylonij bellum sibi inferentibus, sponte ciuitatē priusquam caperetur excessit, & cum cognatione sua uoluntariam captiuitatem sustinuit, ne hac sancta hostibus proderet, deiq; domum uideret exuri, ob hoc sacra Iudeorum cōmemoratione laudatur: cūque memoria transmissa per secula, semper nouam immortalitātē posteris tradit. Bonū ō Ioannes exemplar, & si periculum praesto sit: ego autem ueniam quoque tibi à Romanis spondeo, dum memineris, quod non gentilis moneam, & Iudeis ista promittam, spectariq; oporteat, qui sit autor, & unde consilium. Absit enim unquam me ita captiuum uiuere, ut genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris & clamas, mihiq; maledicis. Etiam acerbiora mereor, qui hac aduersus fata suadeo, deiq; sententia condēnatos seruare cōtendo. Quis ignorat scripta ueterum prophetarum, & responsum impendens miserrimae ciuitati? Iam tunc enim eius excidium praedixere, cum quis homicidium gentile coepisset. Vestrorum autem cadauerum non ciuitas tantum, sed etiam templum omne repletum est. Deus planē, deus ipse cū Romanis ignem sibi lustrationis infert, totq; scelerum plenā exurit ciuitatem. Hec Iosepho cum fletu & lachrymis prosequente, uox eius singultibus interrupta est. Et Romani quidem miserati dolorē, admirati sunt. Ioānes autē eiusq; socij magis cōtra Romanos iritabātur, illū quoq; capere cupientes.

tes. Nobilium tamen plurimos commouit eius oratio: & nonnulli quidem seditioforū custodias formidantes, locis suis manebant, iam dudum certi de suo pariter & ciuitatis exitio. Fuerunt autem, qui capto discessionis tempore, ad Romanos confugere: in quibus erant pontifices Iosippus & Iesse. Filij uero pontificum, tres quidem Ismaeli, cui apud Cyrenen fuerat caput abscissum, & Matthiae quatuor: alterius uero Matthiae unus, qui post interitū patris auferat, quem Simon Giora cum tribus filijs, ut supra dictū est, interemit. Multi autem nobiles cum pontificibus de fecer: eosq; imperator cū per alia humane suscepit, tum sciens alienigenis moribus illic uersari molestum esse, in Gophnā dimisit, ut ibi manerent: interim munus etiam pollicitus possessiones cuique peracto bello redditurum esse. Illi quidem in destinatum municipium laeti cum omni cautione discedunt. His autem in ciuitate non uisis, rumor seditiosis iterum diffamatus est, quod Romani transfugas occidissent, ut hoc metu uidelicet à fuga reliquos deterrent. Et paulisper quidem hac calliditas eorum sicut antea ualuit, timor autem profugere cupientes inhibuit. Rursus autem, postquam eos Titus reuocatos à Gophna cum Iosepho murum circumire, & populo conspici iussit, multi ad Romanos fugiebant. In unum uero congregati, & ante Romanos stantes, cum lachrymis atque ululatu seditiosos rogabant, ut primo quidē paucos in ciuitate Romanos susci-perent, patriamque seruarent. Si hoc displiceret, saltē de fano certi exirēt, templumq; sibi liberarent. Nec enim ausuros sine maxima necessitate Romanos ignem sanctis im-mittere. His illi magis aduersabantur, multaq; in transsu-gas uociferati conuicia, supra sacras portas iacula & bali-stas & saxorum disposuere tormēta, ut omne quidē circum
fanum

Multi Iu-
dæorum
profugi-
unt ad
Roma-
nos.

fanum spatium multitudine mortuorū sepulchro, templum uero ipsum castello simile uideretur. In loca uero sancta & inaccessa, cū armis adhuc, & manibus gentili cede calentibus, insiliebant: & ad hanc processere legis iniuriam, ut quā Iudeos indignationē oporteret exercere, si hæc Romani admitterent: ea tunc in Iudeos propria sacra temerātes, uterentur Romani milites. Nemo tamē fuit eorum, qui non cum honore templum aspiceret, atque adoraret: latronesque optaret, antequam intolerandum malum contingeret, poenitere. Titus autem dolens uicem eorū, iterū Ioannem cuiusque socios increpabat, dicens: Nonne uos o sceleratissimi, cancello sancta loca protexistis? Non literis Græcis ac nostris incisas tabulas constituistis, quibus ne septa cuiquam transgredi liceret edicitur? Non eos qui transissent, quamuis Romanus quis esset, uobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiam mortuos cōculcastis o nocentissimi? Aut cur templū & externi & gentilis sanguinis cōfusione polluistis? Testor ego patrios deos, & si qs unquā hunc locū ante aspexit, (nūc enim neminē credo) itēmq; testor & exercitum meum, & Iudeos qui apud me sunt, & uos ipsos, quod nō ego uos uiolare hæc cōpellam: quin & si locū acies uestra mutauerit, neq; accedet ad sancta quispiā Romanorum, neque quicquā in eius contumeliā faciet. Seruabo autem uobis etiam templum nolentibus.

De iterata pugna extructis aggeribus, & excursionibus Iudeorum.

CAPVT

V.

HAec Iosepho internunciante principis dicta, latrones ac tyranni existimantes non beneuolentia, sed timiditate hos sermones fieri, in superbiam tollebantur. Titus autem, qui neque seipsos miserari eos, neque tēplo parcere perspiciebat, rursus bellum gerere decreuit inuitus.

Sed

Sed uniuerſum quidem his militem, quod locus cum non ca-
 peret, inferre non poterat. Tricenis enim de ſingulis centu-
 rijs uiris fortiſſimis, lectis etiam chiliarchis, ſingulis mille-
 nos attribuit: hisque duce præpoſito Cereali, hora noctis
 nona iubet in cuſtodias impetum fieri. Cum autē ipſe quo-
 que in armis eſſet, unāque deſcendere ſtatuiffet, amici cum
 propter periculi magnitudinem ducūque dicta continue-
 runt. Plus enim operis eum in Antonia ſedentem, quā mi-
 litum certamina factūrum eſſe dixerunt, quā ſi periculum
 ſubiſſet: omnes enim fore ſub oculis imperatoris optimos
 bellatores: His dictis paruit. Deinde ob hoc ſolum ſe ma-
 nere locutus ad milites, ut de eorū uirtute iudicaret, ne aut
 fortis quisquā indonatus abiret, aut cōtra impunitus igna-
 uus lateret, ſed omnium ſpectator ac teſtis fieret ipſe, qui
 & ulciſcendi & remunerandi eſſet dominus: illos quidem
 ad aciem hora, qua ſupra memoratū eſt, diſmiſit. Progreſ-
 ſus autem ad ſpeluncam, de Antonia, quid fieret expecta-
 bat. Verum hi qui miſſi fuerant, non ita, ut ſperabāt, ſom-
 no oppreſſos inuenere cuſtodes: ſed excitatis cum clamore,
 conſeſtim manus conſeruere excubitorum intus. Mane au-
 tem cæteri cateruatim exciarrēre. Itaque primorum qui-
 dem impetum excipiebant Romani: qui autem illos ſeque-
 rentur, in agmen proprium incidebant, multisq; ſuorum
 uelut hoſtibus utebantur. Vocis nanque agnitionem conſu-
 ſus partim clamor, oculorū autē ſingulis nox ademerat: cū
 præterea quosdam furor cæcos, alios iracundia, alios timor
 efficeret: idcirco obuium quenq; ſine diſcretione feriebat.
 Romanis quidē ſcutorū coniunctione ſeptis, & per globos
 proſiliētibus, ignoratio minus nocebat: ſigni enim ſui quiſ-
 que meminerat. Iudei uero diſiecti, tā impetus quām reſeſ-
 ſus temere facientes, ſæpe imaginē inter ſe hoſtiū alijs alijs

Titus
ſpectator
pugnæ.

ddd demon

demonstrabāt: cum ruerentē suam quisque per tenebras, Romanum quasi aggrediētem exciperet. Denique plures à suis quàm ab hostibus sauciati sunt, donec orto die, uisus iam pugna discernetur: et in acie stantes ordine, sagittis atque lapidibus agerentur. Neutri uero cedebant, neq; labore fatigabantur. Sed Romani quidem et sigillatim, et multi simul in conspectu imperatoris de uirtute certabant. Illumq; dicm sibi quisque promotionis initium fore putabat, si fortiter dimicasset. Iudæis autē et propriū cuiusq; periculum, et quod templo metuerēt, ministrabat audaciā: quod tyrānus stans hos rogaret, alios uerberaret, et ad pugnam interminationibus incitaret. Cominus autem plerumq; pugnatum est, sed cito et breui momento praelia mutabantur. Neutra enim pars prolixum fuge spatium uel persecutionis habebat. Pro suorum autē euentu ex Antonia tumultus erat, et confidere superantibus, et stare si fugerent, acclamantium: eratq; ueluti quoddam belli theatrum. Nec enim uel Titum uel alios, qui una erant, quicquā eorū que in pugna gerebātur latebat. Postremo nona hora noctis cœpto praelio, quinta diei dissoluti sunt. Cum neutri eo loco, unde pugnam iniere, certa fuga cessissent, uerū mediā in ancipiti praelio uictoriā reliquissent, Romanorū quidē plurimi nobiliter decertarunt: Iudæorum partis quidem Simonis, Iudas Marion filius, et Simon Iosie: Idumæorum uero Iacobus, et Simon alter Cathla filius, Iacobus autē Sose: de Ioannis autē socijs, Gethæus et Alexāder: de Zelotis autē, Simon filius* Tagiræ. At Romanorum reliqua manus, die septimo subuersis Antonie fundamentis, latam uiam usque ad templū cōposuit. Admotāq; muro agmina, mox aggres inchoabant: unum contra interioris templi angulū, qui ad septētrionalē oriētēq; spectabat: alterū cōtra exedrā, ad Aquē

Anceps
pugna.

Als Iairi.

Aggeres
extructi.

ad Aquilonis partem inter duas portas ædificatū. Aliorum duorum unum contra portam occidentalem templi exterioris, alterum ab Aquilone. Magno tamen opus cum labore ac miserijs proficiebat, cum materias sexcētesimo usq; stadio deportarent. Interdum autem insidijs ledebantur, cum ipsi quidem uincendi facultate minime cauerent, Iudæis uero propter desperationem salutis audacioribus uterentur. Nonnulli enim equitum, quotiens ad ligna siue fœnum colligendum exissent, interea dum id facerent equos suos frenis exutos pasci sinebant: quos Iudæi per cuneos irrumpentes rapiebant. Itaq; dum id crebro fieret Cæsar existimās, quod erat uerum, negligentia suorum magis quàm Iudæorum uirtute rapinas contingere, tristi animaduersione cæteros ad æquorum custodiam reuocare statuit: unōque milite, qui equum perdiderat, morte damnato, eo metu equos suos cæteris cōseruauit. Nunquam enim eos post hæc in pascua dimittebant, sed tanquam natura his cōnexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabāt, aggerēsque crigebant. Altera uero die post eorum ascensum, multi scditiosorum, quos rapinæ descēderāt, et fames urgebat, cōgregati, in præsidia Romanorum, quæ Eleon montem uersus collocata erant, circa undecimam diei horā impetum faciunt. Sperabant enim primo quidem inopinatos, deinde curandi corporis causa quiescentes, facile decipi posse. Verum cognito illorum conatu, Romani de proprijs custodijs celeriter collecti obstabant eis, murum transcendere ac perirumpere uiolenter ambitu conatis. Cōflato autem uehementi prælio, multa quidem et alia ab utraque parte fortiter gesta sunt: cum Romani præter fortitudinem etiam bellandi peritia. Iudæi uero immoderato impetu et effrenatis animis uterentur. Dux aut his pudor

ddd 2 erat,

erat, illis necessitas. Nā & amittere Iudeos, ueluti laqueis irretitos, Romanis turpissimum uidebatur: & illi unam spem salutis, si murum ui perrumpere possent, habebant.

Pedani-
us. Ibi tum quidam ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudeis in fugam uersis, atq; in uallem coactis, equo in aduersum montem à latere incitato præteruectus, rapit unum ex hostibus fugam petentem, iuuenem & grauem corpore, & armis undique septum, talo comprehensum: Tantum se inclinauit equo corrente, tantamque dexteræ uim, itēque cæteri corporis, & equestris peritiæ demonstrauit. Iste quidem tanquam munus aliquod rapuisset, captiuum ferens, ad Cæsarem uenit. Titus autem uires eius qui, cæperat admiratus, & captum, quia murum aggredi tentauerat, supplicio affici iussit. Et ipse quidem templi oppugnationem curabat, utq; aggeres mature fierent perurgebat. Inter quæ Iudeis aduersis prælijs male tractatis, tumescente paulatim bello, & in templi serpente perniciem, sicut in putrefacto corpore, sola membra peste occupata præuenientes, ne ulterius procederet, abscindebant. Porticus enim

Porticus
incensa. parte, quæ ab Aquilone in oriētem pertinens, Antonie iungebatur, incensa, deinde ad uiginti ferè cubitos abrupte, immisso sanctis incendio manibus suis. Biduo autem post idus prædicti mensis, uicesimo & quarto die, Romani porticum inflammauerunt: & usque ad quartumdecimum cubitum igne progressi, Iudei similiter culmen abijciunt: neque omnino recedentes ab operibus, & Antonie continentia dirimentes, cum liceret eis ac deberent incendium prohibere. Itaq; immisso igne, cursum eius otiose pro sua utilitate metiebantur. Circa templum autem nunquam prælia cessauere: sed frequens erat paulatim contra se excurrentium bellum. Hisdem autem diebus, quidam ex Iudeis

uir,

uir, & corpore brevis & uultu despicabilis, tamque gene-
re quam rebus alijs uilissimus, Ionathes nomine, progres-
sus ad Ioannis pontificis monumentum, cum alia multa su-
perbe ad Romanos prolocutus est, tum quem fortissimum
haberent, ad singulare praelium prouocauit. At qui con-
tra steteret, multi quidem de dignabatur: erant autem inter
eos (ut assolet) etiam qui timerent: quosdam uero non in-
consulta mouebat ratio, cum mortis cupido non debere con-
fligere. Nam qui de salute desperassent, eos neque cautos
impetus, neque deum habere placabile: & cum his in discri-
men uenire, quos neque uincere magnum sit, & uinci cum
dehonestameto periculosum non fortitudinis sed ferocitatis
uideri. Cum autem diu nemo procederet, multaque Iudeus
eorum timiditati illuderet, erat arrogantissimus quidam &
superbus e Romanis, ex ala equitum, nomine Pudens, in so-
lentiam eius exosus, fortasse autem etiam corporis breuita-
te sublati, inconsulte profiliit, & ceteris commissa cum eo
pugnari sum praeiuit: sed a fortuna proditus est. Lapsus
enim Ionathes interfecit: deinde pede supra mortuum po-
sito, leua scutum, dextraque cruentum gladium corusca-
bat: armisque cum fremitu concussis exercitui & iacenti in-
sultans, spectantes Romanos increpabat: donec eum tripu-
diantem & uana iactantem, quidem Priscus centurio sagit-
ta transfixit: coque facto, & Iudeorum & Romanorum cla-
mor uariis excitatus est. Ille autem dolore in uertiginem tor-
tus, supra corpus hostis incubuit: bellique felicitate ratione
carentem, quam uelox ultio sequeretur ostendit.

Pudens
cadit.

Ionathes
a Prisco
occidit.

Romani flammis pereunt dolo iudaico, & de Argorio
quodam. CAPVT VI.

SEditioni uero templum tenentes, aperte quidem & quo-
tidie militibus in aggeribus positus repugnabant. Vi-

Romani
flammi
exusti.

cessimo autē septimo die prædicti mensis, huiusmodi dolum excogitant. Occidentalis porticus spatium, quod inter culmen & trabes erat uacuum, syluis aridis, itēque sulfure ac bitumine replere. Deinde uelut oppressi cedebant. Quare multi quidem temerarij fugientibus instabant, & in porticum ascendere positis scalis nitebantur. Qui uero prudentiores erāt, nullam fugæ causam Iudeis fuisse cogitantes, locis suis manebant. Verum porticu repleta his qui ascenderant, ignem immittūt Iudæi. Excitata undiq; subito flamma, Romanos, & qui extra periculum steterunt, ingens stupor inuasit: & desperatio quos incēdium ceperat occupauit, flammis enim cincti, semetipsos in oppidum, alij uero in hostes præcipitabant: multi spe salutis desilientes in puteos, illico debilitabantur: alios, dum conantur, præueniebat incendium: alij ferro flammam antecedeant. Statim uero & alios fugientes ignis comprehendebat, plurimum peruagatus. Cæsarem uero, licet præ morientibus indignaretur, quod iniussi porticum ascenderant, misericordia tamen eorū tetigit. Cumq; nemo prohibere posset incendiū, hoc erat tamen solatio pereuntibus, quia uidebant eius dolorem, pro quo ipsi animam perderent. Vociferans enim & ante alios prosiliēs, & comites suos quā possent auxilium ferre obsecrans, cernebatur. Eiusque uoces & affectiones quisque, uelut aliquam præclarissimam sepulturam, secum asserens moriebatur. Nonnulli tamen recepti in partem porticus latiore, flammarum quidem periculum euasere. Obsessi autem, Iudeis cum diu faucij restitissent, postremo uniuersi cecidere. Post omnes autē quidam iuuenis, nomine* Longus, toti huic ornamento fuit calamitati: & quāuis sigillatim digni sint memoria qui perire, omnium tamen fortissimus demonstratus est. Quem Iudæi quidem, & quia

Als Longinus,
Logistō.

et quia fortis erat, et quia interficere cum cupiebant, ad se descendere promissa fide hortabantur. Frater uero eius Cornelius, qui ex altera parte stabat, ne gloriam suam Romanamque militiam dehonestaret orabat: cui magis obtemperauit: sublatoque altius gladio, ut ab utrisque partibus cereretur, semetipsum occidit. Eorum quos ignis obsederat, Argorius quidam, calliditate seruatus est. Appellato enim clara uoce Lucio quodam, comilitone et contubernali suo: heredem te, inquit, relinquo totius patrimonij mei, si me exceperis. Cum autem ille prompto animo accurrisset ipse quidem qui se in eum proiecerat, uixit: Lucius uero pondere oppressus, constratoque lapidibus solo allisus, continuo moritur. Ea calamitas paulisper quidem Romanis tristitiam comparauit, in posterum tamen cautiore effecit, et aduersus Iudeorum insidias iuuat, quibus plerumque loca morésque hominum nescientes ledebantur. Exusta est uero porticus ad turrim usque Ioannis, quam ille belli tempore, quod cum Simone gerebat, supra postes quae in Xystum ducerent edificauerat. Reliquum uero Iudei quoniam consumpti fuerant qui ascenderent, absciderunt. Postero autem die Romani quoque, porticum quae in Boreae parte fuit, ad orientalem usque totam incendunt: continentem angulos eius, quae appellatur Cedron, super uallem aedificata: unde etiam profunda erat, et horribilis eius altitudo.

De fame Iudeorum.

CAPVT VII.

Circa templum quidem ita res se habebant. Eorum uero qui per ciuitatem fame corrumpebantur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autem clades eueniebant. In dies namque singulos, si uel unquam aliquid cibi apparuisset, bellum illico gerebatur: et amicissimi inter se ad manus ueniebant, miseris diripiētes animis uiaticum. Fides autem

ddd 4 penurie

penurie nec morientibus habebatur: sed etiā quos uiderēt expirare, scrutabantur latrones: ne quem forte cibum sinu occultans quispiam, moreretur. Ipsos autē spes egestate uictus hiantes, ueluti canes rabidos decipiebat: et impingentes in ostia tanquam ebrii ferebantur, easdemque domos bis ac ter eodem momento desperatione inquietabāt: omniāque dentibus neccēssitas subigebat: et ea colligentes quæ nullū, quamuis sordidissimum mutorum animalium, non horreteret, comedere patiebantur. Denique nec cingulis nec calciamentis abstinuere, coriāque scutis detracta mandebant. Quinetiam foeni ueteris laceramenta, uictui habebantur: cuius nonnulli exiguum pondus quatuor atticis uenudabant. Et quid opus est famis improbitatem ex rebus anima carentibus demonstrare: factum enim relaturus sum, neque apud Græcos, neque apud Barbaros cognitum, et dictū quidem horrendum, auditu uero incredibile. Itaque libenter hanc calamitatem intermitterem, ne mentiri me posteri aestimarent, nisi testes multos haberem: et fortasse aliquam patriæ referrem gratiam, parcius ea differens, quorū fata perpeſsa est.

De muliere quæ per famē filiū coxerat. CAPVT VIII.

MVlier quedam ex plebe trans Iordanem habitantium incolarum, Maria nomine, Eleazari filia, de uico Vatezobra, quod significat domus hyssopi, genere ac diuitijs nobilis, cum alia multitudine fugiens, in Hierosolymam recepta cum cæteris obsidebatur. Huius alia quidem bona tyranni dirupuerunt, quæ ex transamnanis locis in oppidum comportauerat. Reliquias uero conditorum, et si alimenta reperissent, irrūpentes domum eius satellites, quotidie auferebant. Grauius autem mulier indignabatur: proptereaque sepiſsime raptoribus maledicens,

cens, & imprecans, eos contra se uehementius iritabat: cū neq; iratus, neque miserans, eam quisquam uellet interficere. Sed uictum quidem patrando alijs parabat: undiq; autē adempta iam erat ei etiam reperiēdi facultas, famesq; uisceribus & medullis irrepserat. Plus uero quā fames iracundia succedebat. Igitur ui animi ac necessitate impulsus, rebus aduersis contra naturā excitatur, raptōq; filio, quē latentē habebat, miserum te, ait, infans, in bello & fame & seditione cui te seruauero? Apud Romanos etiā, si uixeris, seruiturus es: fames autem præuenit seruitutē: his uero seditiosi sēiores sunt. Esto igitur mihi cibus, & seditiosis furia, & humane uitæ fabula, quæ sola deest calamitatibus Iudeorum. Et hoc simul dicens, occidit filium, coctūque medium comedit. Ad opertum autē reliquū seruauit. Ecce Filius a
matre co
ctus. aderāt seditiosi, & contaminatissimi nidoris odore capti, mortem ei statim, nisi quod parasset ostēderet, minabātur. Illa uero bonam partem se reseruasse respōdens, aperit filij reliquias. Illos autem confestim horror cepit atque dementia, uisūq; ipso diriguerunt. At mulier: & hic, inquit, est uere filius & facinus meum, comedite: nam & ego comedi. Nolo ut sitis aut foemina molliores, aut matre misericordiores: Quod si uos pietatem colitis, & mea sacrificia repudiatis, ego quidem comedi, reliquum eius me manebit. Post hoc illi quidem tremantes exierunt, ad hoc solum timidi, uixq; hoc cibi matri cessere. Mox autem repleta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisque ante oculos sibi cladem illam proponens, tanquam hoc ipse admisisset, horrebat. Ab omnibus autem quos fames urgebat, properabatur ad mortem: & beati appellabantur, qui priusquam id pateretur interijssent. Cito autem Romanis nunciata est illa calamitas, eorumque alij non credebant, alij miserebātur, mul-

tos autem uehementius eius gentis odium cepit. Cæsar autem super hoc deum placabat: siquidem Iudeis pacem obtulisset, cisq; liberam proposuisset omnium obliuionē quæ commiserant. Illos autem pro concordia seditionem, bellum pro pace, pro sacietate atque opulentiā famē optasse: et qui proprijs manibus templum, quod ipse eis seruasset, incendere cœperant, huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Veruntamen scelus huius nefandi uictus, ruina sese patriæ operturum: neque relicturum in orbe terræ, ut sol inspiciat ciuitatem, in qua matres sic uescerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi: qui nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicens, desperationem hostium reputabat, nec eos sanā mentem recepturos existimabat, qui cuncta iam pertulissent, quibus antequam ea paterentur, mutare sententiam sperabantur.

De expugnatione muri & incendio templi. CAPVT IX.

Octauo autem die mensis Augusti, cum duæ legiones aggres perfecissent, ad exedram occidentalem templi exterioris admoueri arietes iussit: cum diebus ante sex, qui firmissimus erat, aries, parietem sine intermissione pulsando, nihil omnino profecisset. Verum et huius et cæterorum magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrionalis autem portæ alij fundamenta suffodiebant: multumque fatigati, exteriores tantum lapides euellere potuere. Ab interioribus autem portæ sustinebantur: iamque diu mansere, donec instrumentorum et uectium conatibus desperatis, Romani scalas porticibus applicuere. Iudei uero præuerti, ne eos subire prohiberēt, cum his congressi dimicabāt. Et alios quidem retro depellentes precipitabant, accedentes alios subsidio trucidabāt:

Multos

Scalæ
muris ad
motæ.

Multos de scalis egredientes, priusquam se scutis obtegerent, ferientes gladijs praeueniebant. Nonnullas autē scaldas armatorum plenas, in latus deijcientes, declinabant. Vnde Romanorum quoque non parua cedes sequebatur. Alij signis ablatis pro his decertabant, rapinam eorū gratissima fore turpitudini ducentes. Postremo tamen Iudaei et signis potitiur: et eos qui unā ascenderāt, interficiūt. Ceteri uero clade intereuntium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo, nō aliquo facto opere, procubuit. Seditiosorum autem, qui prioribus praelijs etiam tunc fortiter pugnaverunt, et praeterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem, cum uideret se alienis et templo cum damno et nece militum parcere, ignem portis subiici iussit. Inter haec autem ad eum profugi uenire ^{Trāstr-} ^{gæ.} Ananus ex Emaus, Simonis satellites crudelissimus, et Archelaus filius Magadati: idcirco sperantes ueniam, quod Iudeos uictores reliquerant. Titus autem, cum hanc eorum in Iudeos crudelitatem audiuit, utrumque obtruncare decreuit. Dicebat enim necessitate, non uoluntate uenisse: nec salute dignos esse incensam ipsorum causa patriam deserētes. Verūtamen cōhibuit iracundiā fides, eosq; dimisit: sed nō eo loco habēdos, quo etiā alios credidit. Iā uero por ^{Porticus} ^{tēpli, ac-} ^{cenā.} tis milites ignē admouerāt, liquefactoq; argēto, cito lignū flāmē assumpserāt, cū subito aucte proximas inde porticus corripuere. Iudaeis uero ignē circū se uidētibus, corpora si mul animaeq; ceciderūt: et stupore attoniti, adiuuare quidem uel extinguere nemo conatus est: stantes uero aspiciēbant, nec tñ his quae absumerētur dolentes: saltē ut qd reliquum esset, saluū haberent, animū colligebant. Illo quidē die, et quae secuta est nocte, crescebat incendium: paulatim enim nec simul undique inflammati porticus potuerunt.

Postero

Postero autem die Titus partem militū iussit incendium restringere, perq; proxima portis loca uiam sternere, ut facilius agminibus esset ascensus. Rectores ad se conuocat: sexq; collectis qui erant procures, Tiberio Alexandro totius militie præfecto, & Sexto Cæreali quintæ legionis præposito, & Largio Lepido decimæ, & Tito Phrygio quintædecimæ, cum quibus erat etiam Fronto, ac Ternius magister duarum Alexandrinarum legionum, & M. Ant. Iulianus procurator Iudææ, congregatisq; præterea chiliarchis & procuratoribus, consilium de templo proposuit. Alijs quidem uidebatur lege belli utendum esse: nunquam enim Iudeos à nouis rebus posse desinere templo manente, quo omnes ubicunque essent colligerentur. Nonnulli monebant, ut si templum reliquissent Iudei, neq; armis pro eo quisquam certaret, conseruandum esse suadebant. Si uero id pugna obtinuissent, ignibus consumendum: quoniam castellum iam uidcretur esse non templum: & piaculum non ipse id, uerum illi qui fieri coëgere, committerent. Tito autem, nec si stantes dimicarent Iudei, pro hominibus animo carentibus, ulciscendum esse dicente, neque se unquam tantum opus incensurum: iam enim Romanorum fore hoc damnum, sicut ornamētum quoque foret imperij, si maneret: iam certi quid uellet, ad eius accedunt sententiā Fronto, Alexander & Cerealis. Tunc quidem consiliū dimisit, iussisq; militibus requiescere, itēq; ducibus ut his in prociectu ualidioribus uteretur uiam sternere per ruinas, lectis ex cohortibus imperat, ignēq; restringere. Illo quidē die Iudeos labor itēque timor ab impetu continuit. Postero autem collectis uiribus, & recepta fiducia, per orientalem portam contra templi exterioris custodes, secunda hora diei procurritur. Illi autem primam quidem concionem fortiter

Iterū cō-
flictum.

fortiter exceperunt: septimq; scutis, à fronte murum condensae acie imitantur. Certum tamen erat eos non diu duraturos, quod & multitudine infestantium & animis uincerentur. Caesar autem priusquam uerterentur acies (nam pugnam ex Antonia prospicebat) cum equitibus lectis uenit auxilio. Impetum uero eius non sustinuerunt Iudaei: sed primis interfecis, plerique fugam petunt: & cedentibus quidem Romanis, reuertentes instabant. Cum autem illi retorsissent, iterum refugiebant: donec circa horam quintam, Iudaei uicincti templum introire, conclusi sunt. Titus autem discessit in Antoniam, decreto postridie mane cum omni exercitu aggredi, templumq; obsidere. Sed id planè dei sententia iamdudum igne damnauerat: euolutisq; temporibus aderat fatalis dies qui erat decimus mensis Augusti, quo etià prius à rege Babyloniorum fuerat concrematum. Ex aedibus autem causam principiumq; sumpsit incendium. Nam cū paulisper Titi discessu seditiosi quieuisent, Romanos rursus aggrediuntur, custodumq; templi cum igne interioris fani restinguentibus pugna committitur. Hicq; Iudaeis in fugam uersis, usque ad templum transierunt.

Quomodo templum incensum est inuito Tito.

CAPVT X,

Hic itaq; tunc militum quidam, non expectato cuiusquam edicto, neque tantum facinus ueritus, sed diuturno quodam motus impetu, à contubernali suo sustollitur: & exardente materia raptum ignem in fenestram inserit auream, inde ad membra circum templum aedificata de septentrionali regione aditus erat. Flamma uero excitata, Iudeorum quidem calamitati dignus clamor exoritur, & ad ulciscendum properabant: neque iam uitae parcendum rati, neque uiribus temperandum, amisso eo cuius gratia cautif=

Templi
succendi
tur.

cautissimi uidebantur. Mature autē hoc Tito quidem nūciat. Et ille (nanque casu in tabernaculo quiescebat sicut à prelio redierat) exiliit: templumq; curriculo petit, prohibitus incendium: omnesque post eum duces, & hos agmina perterrita sequebantur. Clamor autē ac tumultus erat, tanto exercitu sine ordine concitato. Cæsar autem uoce simul ac dextera pugnantibus signo dato, ignem iubebat extinguere. Sed neque uox eius audiebatur, quod aures eorum maior clamor obstrueret, nutūque dextera non attendebant, cum alios bellum, alios ira distraheret. Introciarrentium uero agminum impetum, non præcepta neque interminatio continebant: sed quò furor eos duceret, sequebātur. At ipsos autem introitus obstrusi, multi quidem sese inuicem conculcabant: multi uero ardētibus adhuc & fumantibus porticum incendentes ruinis, luore quidem utebantur. Cum uero ad templum accessissent, edicta quidem Cæsaris non audire simulant, præcedentem quisque, ut ignē immitteret, hortabatur. Seditiosis autem iam subeundi quidem spes nulla erat, sed fuga & cædes omnia possidebat.

Cædes
multorū.

Magna uero populi multitudo inualida & inermis, ubicūque occupati fuerant, interficiebantur: & circū aram quidem ingens mortuorum numerus cōgerebatur. Per gradus uero templi, & sanguis multus profluebat, & eorū corpo-

Cæsar in
greditur:
templi
adyta.

ra qui supra ceciderant delabebantur. Cæsar autē ubi neq; impetum insaniētium militū cōtinere poterat, & flamma dominabatur, intrò cū rectoribus ingressus, & sanctū templi, & quicquid illic erat aspexit, ea quidē quæ apud alienigenas erant fama meliora, pompa uero & opinione domestica non minora. Cum autem flamma nondum ex ulla parte ad interiora penetrasset: nec membra quæ circū erāt templum depasceretur, quod erat uerum, existimans adhuc illud

illud opus posse seruari, & ipse prosiluit, militesq; rogare ut ignem restinguerent conabatur: & Liberalem hecatontarchum de stipatoribus suis, fuste multatos qui nō obedi-
rent iussit arcere. Illorū autem furor belliq; impetus quidā uehementior, Iudeorūque odia, & Cæsaris reuerentiam & prohibentis metum superabant. Plerosq; autem præda-
rum spes incitabat, suspicantes intus omnia pecunia referta esse: quoniam fores auro factas cōspicerēt. Præterea quidā miles ex his qui intrauerāt, cum Cæsar ad inhibendum in-
cendium cucurrisset, ignem iam cardinibus portæ subiece-
rat. Tūmq; subito, postquam flamma intus apparuit, & du-
ces cum Cæsare discedebant, & stantes extrā succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Ti-
to exurit. Sed quamuis hoc multum quis desolandum pu-
tet, ut opus omnium quæ audiimus aut uidimus maxime ad-
mirabile, tā extructionis genere, quā magnitudinis, itēq;
munificentie in singulis rebus, & gloriæ quæ de sanctis ha-
beatur, maximum tamen ex fato capiet solatium: quod ut
animalibus, ita operibus locisq; fatum sit ineluctabile. Mi-
rabitur autem in eo etiam circumacti temporis fidem. Nam
& mensem, ut dictum est, eūmq; diem seruauit, quo primū
ab Babylonijs templum erat incensum. Et à prima structio-
ne templi, quam Solomon rex inchoauerat, usq; ad hoc ex-
cidium, quod euenit secundo anno principis Vespasiani,
mille centū triginta colliguntur anni, & septem menses, ac
dies quindecim. A posteriore uero, quam secundo anno Cy-
ri regis Aggeus fecerat, usq; ad excidium quod Vespasia-
no imperante sustinuit ciuitas, anni sexcēti trigintanouem,
& dies quadragintaquinque.

De sacerdotibus, Gazophylatioq; & porticu.
CAPVT XL

Dum

DVm templum autem incenderetur, etiam quicquid in manus forte uenisset rapiebatur, & cedes erat infinita deprehensorum. Nec acta fuit etatis misratio, aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri ac profani similiter interficiebantur, atq; omne genus hominum belli calamitas persequabatur, unaq; supplices cum repugnantibus necabantur: flammâq; ulterius progrediens, cū genitū occumbentium concrepabat. Et pro altitudine quidem collis, ardentisq; operis magnitudine, totam quis arde re crederet ciuitatem. Illo autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari potest. Nam & Romanorum agminum fremitus erat, & seditiosorum, ferro igniq; clausorū clamor ingens tollebat, & populi sursum deprehensi ad hostes fuga, cum stupore ac calamitate conquestio. In colle autem constitutis, etiam multitudo oppidi cōsonabat. Iam uero multi fame marcidi, in mortem penē luminibus clausis, postquam ignem templi uidere, in questus interim uires clamorēque receperunt. Resonabat autem & trans fluuium regio, & montes circumpositi grauiorem impetum faciebant: & tamen erant clades acerbiores tumultuum. Nam collem quidem in quo templum erat, euelli radicitus quis putaret: ita undiq; belli plenus uidebatur, & sanguis igne largior esse, pluresq; intersectoribus interfecti, oīsque terra cadaueribus tegebatur: & supra corpora mortuorū gradientes milites, cursum fugientium sequebantur. Latrocinālis quidem multitudo, tandem pulsīs Romanis, in exterius templum, deinde ciuitatem euadit. Populi autem quod fuit reliquum, in exteriorem porticum confugerat. Sacerdotum autem Iudaeorūque nonnulli, primum quidē uiribus itēque sedibus suis, quæ ex plumbo factæ erant, auulsis, in Romanos pro missilibus utebantur: Deinde cum
nihil

nihil proficerent, ignisq; in eos euomeretur, in parietē secedentes octo cubitis latū, ibi manebāt. Duo tamen ex nobilibus, cū ad Romanos trāseundo seruari possent, aut cōmunem cū ceteris diuare fortunā, semetipsos in ignē iniecere, et cū templo cōcremati sunt, Meirus filius Belgæ, et Iosippus Dareæ. Romani autem, quod frustra se circum templum ædificijs parcere iudicabant, cū ipsum templū arderet, omnia simul incendūt, et quicquid ex porticibus reliquū erat, et portas: præter unam ex parte oriē tali, alterā ex meridiana, quāuis eas quoq; postea funditus euerterint: Quinetiā arculas, quæ gazophilacia uocantur, incendūt, in quibus magna uis erat pecuniæ, ac plurimū uestiū, aliāq; substantia, et (ut breuiter dicam) omnes Iudeorū congestæ diuitiæ, quod opulentissimus quisque illuc totas domos exhaurerant. Venerunt aut etiam super eam, quæ restabat, unam porticū, extra templum, quō confugerant ex populo muliercule, itēq; pueri et promiscue multitudinis, propè ad sex hominum milia. Sed priusquā de his Cæsar quicquam decerneret, uel ducibus imperaret, ira flagrantes milites incēdunt porticum. Hincq; contigit, ut alij cum se ex flamma præcipitarent morerentur, alios ipsa corrūperet. Ex tanto autē numero nemo seruatus est. His causa interitus quidē pseudo propheta fuerat, qui eo die prædicauerat in ciuitate, quod cos in templū deus ascendere signa salutis accepturos iuberet. Multi enim à tyrannis tunc subornati propheta, populo denunciabant, ut expectarent dei auxiliū, quo propterea minus profugerent, et eos qui supra timorem et custodiam fierent, spes retineret: Cito autem in aduersis homini persuadetur. Quod si etiam malorum instantium liberationem polliceatur qui fallit, necessario qui ea patitur, spei totus efficitur.

e e e

De prodi

Sacerdotes in templi se muris occultantes.

DEniq; miserabilis populus, illis quidem fallacibus deumq; calūniantibus, credulus erat. Certis uero prodigijs & futuræ solitudinē pronunciantibus, neq; attēdebāt animo, neq; credebant: sed uelut attoniti, nec aut oculos habentes, aut animas, edicta dei dissimulauere: modo cum supra ciuitatem sidus stetit, simile gladio, & per annum perseuerauerit cometes, modo cum ante defectionē, primiq; belli motus ad diem festum Azymorū populo cōueniente (octauus aut dies erat Aprilis mensis) nona hora nocturna, circum aram itēmq; templum tantū lumen effulsit, ut clarissimus dies putaretur: & hoc usque ad mediam permansit horam: quod imperitis quidem bonum auguriū esse uidebatur: sacrorum uero peritis, priusquam eueneret, statim diiudicatum est. Eodēmq; festo die etiam bos, cum ad hostiam duceretur, agnum in medio fani peperit. Orientalis autem porta interioris templi, cum esset anea atq; grauissima, & post meridiem uix à uiginti uiris clauderetur, serisq; ferro iunctis obseraretur, pessulosq; altos haberet in saxeu limen demissos, uno perpetuo lapide fabricatū, uisa est noctis hora sexta sponte patefcere. His autem circulo per custodes templi magistratui nunciatis, ascendit ille, uixq; eam potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris quidem signum optimū uidebatur. Deum nanq; bonorum portam sibi aperuisse dicebant. Prudentiores uero templi tutamen sponte sua dissolutum iri cogitabant: & hostium donū esse, portas aperiri: solitudinē uero illo ostento signari inter se pronuntiabant. Post dies autem festos, in diebus paucis, uicesimoprime die mensis Maij, larualis quedam imago uisa est, fidem superans. Monstrum autem
fortasse

fortasse quod dicturus sum, etiam his est cognitum qui uiderunt: et quæ secutæ sunt clades, dignæ præfagijs extiterunt. Namq; ante solis occasum uisi sunt per inane ferri curus totis regionibus, et armatæ acies, tranâtes nubila, et ciuitatibus circumfusæ. Festo autem die, quâ pentecosten uocant, nocte sacerdotes intimû templum more suo ad diuinâs res celebrandas ingressi, primum quidem motû quendamq; strepitum senserunt: postea uero subitam uocem audire, quæ diceret, migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit, Iesus quidâ, filius Anani, plebeius et rusticus, quadriennio priusquàm bellum gereretur, in summa ciuitatis pace atq; opulentiâ, cû ad festum dië uenisset, quo ategias in honorem dci componi in templo ab hominibus mos est, repente exclamare cœpit: Vox ab oriëte: Vox ab occidente: Vox à quatuor uentis: Vox in Hierosolymâ et templum: Vox in maritos nouos nouasque nuptas: Vox in omnem hunc populum. Atq; hæc interdum noctûque, omnes ciuitatis uicos clamitans circuibat. Nonnulli autem uirorum insignium, aduersum omen indigne ferentes, corripuunt hominem, multisq; uerberibus afficiunt. Ille autem neque pro se, nec ad eos qui se multabant, secretò quicquam locutus, eadē quæ prius uociferans perseuerabat. Magistratus autem rati, quod erat uerum, magis diuinû esse hominis motum, ducunt eum ad Romanorum præfectum, ubi plagis usque ad ossa laceratus, neque supplex quicquàm fuit, neq; lachrymauit: sed ut poterat inclinans, maxime flebiliter uocem ad singulos ictus respondebat: Veh ueh Hierosolymis. Albino autem interroganti (is namq; iudex erat) quis esset, uel unde ortus, aut cur ista diceret, nihil retulit. Non prius autem cessauit luctus miserræ ciuitatis, donec eum Albinus furere iudicatum dimisit. Ille autem ad belli usque

Clamor
rustici ac
mors.

ccc 2 tempus

tempus neq; adibat quenquā ciuium, nec quenquam uidit: sed quotidie uelut orationē quādā meditatus, ueh ueh Hierosolymis, querebatur. Sed nec imprecatus est cuiquā, cū in dies singulos multaretur, nec uictū offerentibus benedicebat. Sola uero eius responsio ad omnes erat in triste presagium. Maxime autē diebus festis uociferabatur: idq; per annos septem et quinque menses continuos faciens, neque uoce rauior fuit, neq; laborauit, donec obsidionis tēpore ipsa re perspectis augurijs ipse quicuit. Supra murum enim circūiens iterū, ueh ueh ciuitati ac phano ac populo, uoce maxima clamitabat. Cum autem ad extremum addidisset, ueh etiam mihi, lapis tormento missus eum statim peremit, animamq; adhuc illa omnia lugentem dimisit. Hæc si quis reputet, profecto inueniet, deum quidem hominibus consulere, modisq; omnibus præmonstrare quæ sint eorum generi salutaria: ipsos autem ob dementiam suam malis uoluntarijs interire: quandoquidem et Iudei post Antoniam captam, quadratum sanum fecerant: cum in sacris libris scriptum haberent, capiendam ciuitatem ac templum, si sanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat, responsum erat ambiguum, itidem in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt, multi que sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem planè responso, Vespasiani designabatur imperium, qui apud Iudeam creatus est imperator. Sed etiam homines fatum uitare non possunt, etiam si præuiderint. At uero hi signorum quedam pro sua libidine interpretati sunt, alia contempserunt: donec patriæ excidio suaq; perniciæ, eorum iniquitas confutata est.

Prefagia
sinistre
Iudæis
intelle-
ctæ.

De imperio

De imperio Titi & sacerdotum interfectione.

CAPVT

XIII.

Romani quidem, postquam seditiosi ad ciuitatem cō-
fugere, templo itemq; omnibus circū locis ardentibus, signa in fano reposuere contra portam orientālē: hīq;
ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabant Titum imperatorem. Vsq; adeo uero praeda satiati
sunt milites uniuersi, ut in Syria dimidio quā pridem fuerat pretio pondus auri ueniret. Ex his autē sacerdotibus,
qui in templi pariete perdurauerant, puer sitiens à Roma-
nis custodibus pacē petebat, sitimq; fātebatur. Sed ubi illi De pue-
ro quodam.
tam etatis quā necessitatis miserati, dedere ei dexteram,
et ipse bibit, et quam secum attulerat lagena repleta, sursum refugiens abiit ad suos, nec eum quisquam custodum
insequi ualuit, sed eius perfidia maledicebant. Ille autem nihil se prater placita fecisse dicebat. Dexterā enim sibi
data, non ut apud ipsos remaneret, sed ut tantum descenderet, atq; ut aquam acciperet: quā cū fecerit, in fide mansisse.
Astutiam quidem propter etatem, maxime pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta uero die sacerdotes
oppressi fame descendunt, et à custodibus ad Titum perducti, ut salutem sibi concederet orabant. Ille autem uenia
quidem tempus illis praterisse fatus, perisse uero id cuius eos gratia merito conseruasset, decere autem sacerdotes
interire cum templo, duci homines ad supplicium iubet. Sed tyranni cum socijs, quoniam bello undiq; tenebantur,
circumdatis autem nusquam erat fugere copia, Titum ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali
saltem oppidum seruare cupiens, et amicis praterea suadentibus (latrones enim iam moderatiores factos
esse arbitrabantur) in parte occidua templi exteriorē cōfistit.

ecce 3 stit.

Oratio
Titi ad
feditio-
fos.

stit. Hic enim super Xystum erant portæ, ac pons qui ciuitatem superiorem templo iungebat, isq; tunc inter iyrānos ac Titum interueniebat. Multi autem militū utrinq; densi astabant: Iudæi quidem circum Simonem ac Ioannem suspensi spe ueniæ: Romani uero ad Cæsarem speculandi studio, qualiter eos reciperet. Edicto autem dato militibus, Titus, ut & iracundiam & sagittas continerent, adhibitoq; interprete, quo argumento superior ostēdebat, prior alloqui coepit. Etiamne saturati estis patriæ malis, o uiri? quibus neq; uirtutis nostræ, neq; infirmitatis propriæ uenit in mentem: sed incōsulto impetu ac furore perditis populo & ciuitate simul ac templo, ipsi quoq; iuste perituri: qui primū quidem, postquā uos Pompeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non destitistis. Deinde etiam bellum apertum contra Romanum populum extulistis: utrumne multitudine freti? an quod parua manus uobis Romani exercitus satis restitit? Auxiliatorum fide? Et quæ gens imperio nostro libera, Iudæos præ Romanis optaret? Sed uiribus corporum? Atqui scitis nobis seruire Germanos. Firmitate murorum? Et qui maior Oceano murus, atque obstaculum? quo septi Britanni, adorant arma Romanorum. Animorum obstinatione, uel astutia ducū? Atqui etiam Carthaginienses captos esse noueratis. Itaque uos contra Roma. ipsorum excitauit humanitas, qui primum uobis & terram dedimus possidendam, & gentiles imposuimus reges. Deinde leges seruauimus patrias, & uiuere uos non solum discretos, sed cum alijs etiam uestra uoluntate cōcessimus: quodq; maximum est, tributum capere dei nomine, ac donaria colligere permisimus: eaq; offerentes neq; monuimus, neq; prohibuimus, ut hostes nobis efficeremini ditiores, nostræque pecunia uos contra nos instrueretis.

strueretis. Ergo tantis bonis affecti, facietatem in eos qui hæc uobis præstiterant, extulistis, et immitium exemplum serpentium uirus blandientibus infudistis. Esto, Neronis negligentiam contempsistis, et ueluti ruptum aliquod membrum, siue contractum alias, male quieti in maiore uitio detecti estis, et ad spes improbas, etiam cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriam uestram, non ut poenas à uobis ob ea quæ in Cestium commiseratis, exigeret, sed monitis emendaret. Denique cum deberet, si depopulande nationis causa uenisset, stirpem uestram petere, atque hanc delere ciuitatem, Galileam et circa eam loca uastare maluit, ut poenitendi uobis præberet inducias. Sed hæc eius humanitatis infirmitas uidebatur, nostraque lenitate aluistis audaciam. Et Nerone mortuo, fecistis quod nequissimi solent, et ex intestinis uestris dissensionibus fiduciam præsumpsistis: meque, ac patre meo digressis ac Aegyptum, ad struendum bellum tempus illud utile putauistis. Neque uos puduit perturbare principes declaratos, quos etiam duces humanissimos fueratis experti. Denique ubi ad nos cōfugit imperium, et omnibus in eo quiescentibus, per legatos autem gratulantibus exteris nationibus, iterum hostes Iudei, et legationes quidem à uobis trans Euphraten usque, nouarum rerum gratia missæ: murorum autem noui ambitus reparabantur, seditio etiam, tyrannorumque contentio, et bellum intestinum, quæ sola huiusmodi nequissimos decet. Iussus ego ab inuito patre cum mandatis tristibus ad ciuitatem uenire, letabar, cognito populum de pace sentire. Ante bellum rogabam uos desistere, pugnantibus aliquādiu parcebam, sponte ad me uenientibus dexteram dedi, fidem seruauī confugientibus, multos captiuos miseratus, uerbis uigentes bellum coercui, muris uestris machi-

nas inuatus admoui, semper cædis uestre cupidos milites cōtinui. Quotiens uici, totiens uos ad pacem tanquā uictus prouocaui. Cum propè ad templum accessissem, consulto iterum legis belli oblitus parcere uos proprijs sanctis orabam, templumq; seruare, data uobis exeundi copia, et fide salutis: uel etiam pugnare alio tempore si uelletis, in alio loco facultates præbui. Ista omnia spreuistis, et templum manibus uestris incēdistis. Deinde sceleratissimi nūc me ad colloquiū prouocatis, ut quid tale conscruetis quale perijt. Quæ uosmetipsos salute dignos esset post templi excidiū iudicatis? Quinetiā nunc armati statis, et nec in extremis supplices asimulatis. O miseri, quæ fiducia? Nonne populus uester exanimatus? Templum uero perijt, mihiq; subdita est ciuitas: in manibus autē meis habetis animas uestras. Et tamen fortitudinis esse gloriam mortem arbitramini? Non contendam cū pertinacia uestra. Proiectis autē armis, traditisq; corporibus, uitam uobis indulgeo, et sicut in priuata domo, dominus mitis ultus grauiora, cætera mihi seruo. Ad hæc illi responderunt, fidem quidem se ab eo minime posse accipere: nam iurasse nunquā id esse facturos: exeundi uero per munitiones, qua murum sepserrat, cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinem, ipsisq; oppidum relicturos. Hoc Titus uehementer iratus, quod in sorte captorum constituti, uictorum sibi conditiones ponerent, declarari quidem his iussit uoce præconis, ne ulterius ad se profugerēt, ne uel fidem sperarent: nulli enim esse parcendum: cunctis autem uiribus dimicarent, et quantum possent, saluti suæ cōsulerent: iam enim se omnia iure belli gesturū. Militibus autem diripere ciuitatem, atq; inflāmare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt. Postero autem die, Archium, et Acram,

Superba
respōlio
feditiofo
rum.

Permit
titur ciui
tas præ
dz & in
cendio.

Acrā, et curiā, quæ uocatur Ophla, succendēre, et progrediebatur ignis usq; ad Helenæ regiā, quæ in mediâ erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ uici ardebant, domusq; fumo consumptæ. Eodem die* Galeza regis filia, et Al. zare. fratres, cum his multi nobiles ex populo congregati, ut fidem sibi daret, Cæsari supplicarunt. Ille autem, quanquā ceteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, sed eos suscepit. Et tūc quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios, ac propinquos postea uinctos, Romā perduxit, fidem obsidum præstaturus.

De præda seditionum & succensione interioris ciuitatis.

CAPVT

XIII.

Seditiosi autem ad domum regiam profecti, ubi (quia Seditiosi de prædâ tur regiam. stuta erat) multi facultates suas deposuerant, et Romanos hinc pellunt, et omnibus popularibus qui eò conuenierant, propè ad octo milia et quadringentos occisis, pecuniam etiam diripere. Viuos autem duos milites Rom. cæpere, unum equitem, alterum peditem, et peditem quidem interfectum per omnem traxere ciuitatem, uelut uno corpore omnes Ro. ulcisceretur. Eques uero quidam his quod saluti foret, suadere pollicitus, deducitur ad Simonē. Cūq; ibi, quæ diceret non haberet. Ardali cuidam ex numero du- Duo milites Romani capti. cum traditur puniendus. Is autem cum reuinctis post terga manibus, ceruice atque oculis in conspectu Romanorum, ueluti capite cæsurus, produxit. Verum ille dum gladium Iudæus educeret, ad Rom. refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset lapsus, nō est passus quidem occidere, indignum uero esse Romanorum militem iudicauit, quia uiuus fuerat captus, et armis ablatiis eum agmine pepulit. Quæ res prudenti uiro grauior esse morte uidebatur. Postero autem die Romani, uersis in fugam ex inferiori ciui-

ccc 5 tate

tate latronibus, omnia Siloam usque igni tradidere, & oppidum quidem gaudebant absumi, rapinis uero carebant: quoniam latrones exinanitis prius omnibus, in superiorem ciuitatem recedebant. Erat namque illis malorum quidem nulla poenitudo: arrogancia autem, tanquam in rebus secūdis. Denique ardere ciuitatem letis uultibus aspicientes, alacri uoto mortem se expectare dicebant, quod perempto populo, incenso templo, & flagrante oppido, nihil essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis eorum rebus, pro reliquis ciuitatis obsecrādo laborabat. Sed multa quidem in eorum crudelitatem, atque impietatem locutus, multa uero pro salute adhortatus, nihil amplius quam elusus est: quia neque se tradere propter iusiurandum patiebantur, neque pugnare cum Romanis ex æquo iam poterant, ueluti custodia circumuallati: cædisq; insuper consuetudo dexteras commouebat. Dispersi autem per ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere parati insidiantes. Multi autem capiebantur, omnesque interficiebātur. Nam propter inediam fugere non ualebant, mortuos autem canibus proieciabant. Omne autem percundi genus, fame leuius uidebatur: adeo ut ad Ro. quoque sine licentia, etiā desperata misericordia, tamen fugerent, atq; in seditiosos à cæde non cessantes, sponte inciderent: nullusq; in ciuitate locus uacius erat, sed cuncta mortuos habebant, quos fames aut latrones confecerāt, & cadaueribus eorū plena erant qui alimentorum penuria, uel seditione perierant. Tyrannos autē fouebat, factionemq; latronū, spes ultima, sita in cloacis: quò si fugissent, minime inueniri posse arbitrabātur. Sed peracto excidio, post Romanorū digressum prodire ac fugere cogitabant. Id enim planè illis erat somniū. Nec enim uel deū, uel Romanos fuerāt latitaturi. Tunc qdē subterraneis

neis freti, plura quàm Romani concremabāt, & qui ex incendijs fugientes in cuniculos descendissent, eos improbe necabant, itēq; spoliabant. Quinetiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine rapientes, deuorabant. Erat autem inter se illis iam rapinarum causa bellum: eosq; putauerim, nisi excidio prauēti essent, nimia crudelitate mortuorum quoque corpora degustaturos fuisse.

Superior pars ciuitatis adoritur, & confugiunt aliqui Iudæorum ad Titum.

CAPVT XV.

CAesar autem fieri non posse prospiciēs, ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem, in prærupito undique loco sitam, distribuit operibus militem, uicesimo die mensis Augusti. Erat autem transuectio impendiorum difficilis: omnibus, ut dictum est, circum ciuitatem usque ad centesimum stadium in priorum aggerum extructionem detonsis. Quatuor quidem legionum opus, in occidentali parte ciuitatis, contra aulam regiam erigitur: auxiliorū uero manus, & cætera multitudo Xystum uersus, ac pontem, & Simonis turrim: quam Ioannes bellum gerens, pro castello sibi edificauerat. His autem diebus, Idumæorum duces clam congregati, consilium de sui traditione capere: missis ad Titum quinque uiris, ut dexteram sibi darent, precabantur. Ille tyrannos sperans esse cessarios Idumæis abstractis, quoniā belli pars uidebātur, sero quidem, uerū tamen uitam his pollicitus, legatos remisit. Discessum autem parantibus Simon præsensit, & eos quidem, qui ad Titum perrexerant, quinq; uiros statim occidit. Duces uero, quorum nobilissimus erat Sosæ filius Iacobus, correptos in custodiam conijcit. Nec multitudinem Idumæorum, abductis rectoribus quid aggeret nescientem, sine custodia habebat: sed diligentioribus eam custodijs amplectebatur, & tamen

et tamen custodes profugientibus obstaré non poterant. Quamuis multi necarentur, plures tamen erant, qui fugerent. Omnes autem suscipiebantur à Romanis, quod Titus nimia lenitate priora precepta neglexerat: ipsiq; milites iam et spe lucri, et facietate, cædibus temperabant. Sola enim relicta plebe, aliud vulgus cum coniugibus ac liberis, paruo quenque pretio uenundabant. Cum multi autem distraherentur, et emptores pauci essent, quanquàm uoce præconis edixerat, ne quis solus transfugeret, ut eo modo familias suas educerét, tamen hos quoque recipiebat: appositis, qui ab his secernerent, si quis dignus supplicio uideretur. Et infinita quidem multitudo uenit. Ex populo uero seruati sunt, plus quàm quadraginta milia, quos imperator quomodo cuique gratum erat, dimisit. Iisdem autem diebus, etià sacerdotū aliquis, filius* Nebuthi, nomine Iesus, accepta fide salutis à Cæsare, ut de sacris donarijs quedam traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candelabra duo, his quæ in templo erant posita, similia: mensasq; et crateras, et pateras omnia ex auro solido et grauissimo facta. Tradit etiam uela, et pontificum indumenta, cum gemmis, et uasa multa sacrificio comparata. Quinetiam custos sacre pecunie comprehensus, Phinees nomine, uestes et cingula sacerdotum ostendit, multamque purpurâ, et coccum, quæ ad usum reposita, catapetasmatis seruabatur. Cum quibus aliquantum cinnami erat, casie, pigmentorumque aliorum multitudo, quibus cōmixtis deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo, et ex alijs opibus multa, et sacra ornamenta non pauca: quorū gratia, licet ui capto, transfuge tamen data est uenia.

Al. Te-
buthi.

De potita reliqua parte ciuitatis.

CAPVT

XVI.

Iam

IAm uero perfectis aggeribus, Septembris mensis die septimo, qui erat cœpto opere octauus et decimus dies, Romani quidem machinas admouebant. Seditiosorum quidam alij, qui ciuitatem desperauerant, muris relictis in Acram recedebant, alij autem se in cloacas demittebant. Multi autem dispositi ulciscabantur eos, qui arietes applicarent: hos autem superabant multitudine ac uirtute Romani: quodque maximum est leti moestos atque iam debiles. Cum autem pars esset aliqua muri subruta, nonnullæque turres arietibus pulsatae cecidissent, statim quidem propugnatores earum diffugiunt: timor autem etiam tyrannos necessitate maior inuadit. Nam et priusquam transgredierentur hostes, torpore tenebantur, et ad fugiendum suspensi erant. Videres autem paulo ante superbos, et factis impijs arrogantes, ita tunc humiles esse, ac tremere, ut miseranda esset, quanquam in nequissimis, tanta mutatio. Conati sunt quidem ambitu et muro, quo moenia cingebantur, inuaso atque perrupto, custodes pellere, atque egredi. Cum uero, quos antea fideles habuerant, nusquam uiderent, fugiebant quò quæque necessitas impulisset. Adeuntes autem alij, cum totum ab occidente murum subuersum esse nuntiarent, alij subiisse Romanos, ac etiam propinquare se querentes, alij etiam uidere hostes in turribus affirmarent, metu fallente conspectum, in ora prostrati, pro sua demencia querebantur: ac ueluti succisi neruos, quàm fugerent hæsitabant. Vnde et maxime quis, et uirtutem dei perspexerit contra iniustos, et fortunam Romanorum. Tyranni quidam semetipsos tuitione priuauere, ac sponte de turribus descendere: unde ui nunquam, sola uero fame capi poterant. Romani uero, qui tantum in muris infirmioribus laborauerant, eos quos instruentis non potuissent, nunc fortuna capere.

capere. Omnibus enim machinis, tres turres ualidiores erant, de quibus suprà memorauimus. Relictis itaque his, uel (quod est uerius) dei nutu in his deprehensi, confestim quidem ad uallem Siloam confugère. Rursum autem ubi à metu paululum respirauerunt, munitionem qua murus erat accinctus, ex ea parte petiere. Vbi autem infirmiori audacia, quàm necessitate (iam enim uires eorum labor, metus, & calamitas fregerat) à custodibus retruduntur, & per diuersa disiecti, in cloacis delitebant. Romani uero muris potiti, signa in turribus posuere: & plausu atque leticia uictoriam & cantu celebrabant, quod principio finem belli multo senserant leuiorem. Denique sine sanguine murum nacti, nouissimum non esse credebant: cumque nullum reluctantem uiderent, pro incerto mirabàtur. In angustias autem uiarum strictis gladijs fusi, & quos cepissent interficiebant nullo discrimine: domosque totas, cum omnibus qui eò confugerant, igni tradebant. Multas uero uastantes, quas prædæ causa penetrassent, integras mortuorum familias, & plena mortuis tecta, quos fames confecerat, offendebant. Ipsum deinde horrentes aspectum, uacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eodem modo peremptos miserantes. Non idem autem circa uiuos patiebàtur, sed unūquenque obuium transfigendo, & angusta uiarum cadaueribus obstruendo, totamque ciuitatem sanguine diluere, ut plerosque incensorum cedes extinguerent. Et occidentes quidem uespere cessabant, nocte uero crescebat incendium. Ardentibus autem Hierosolymis, illuxit dies Septembris mensis octauus ciuitati, tot clades cum obsideretur expertæ, quod bonis, si usa esset, ex quo fuerat condita, inuidenda mansisset: nulla tamen alia re tantis infelicitatibus digna, nisi quod talem progeniem qua subuersa est,

est, edidit. Intro autem Titus ingressus, et alia, et ciuitatis munitiones ac turrium cautes miratus est, quas tyranni per dementiam deseruerant. Conspecta quidem earum solida altitudine, itemque magnitudine, subtiliq; lapidum compagine singulorum, quantumq; paterent uel quantum erigerentur, deo, inquit, planè adiuuante pugnauius, et deus erat, qui detraxit ab istis munimentis Iudeos. Nam quæ hominum manus, aut quæ machine ad istas ualerent? Tunc quidem multa eiusmodi cum amicis collocutus est. Quos uero à tyrannus uinctos in castellis repperit, relaxauit. Cum autem alia ciuitatis deleret, murosque subuerteret, eas turres fortune suæ monumentum reliquit: quia eo militante, his potitus fuisset, quæ capi non potuissent. Quia ergo milites interficiendo laborabant, magna adhuc extabat superstitum multitudo, solos quidem armatos Cæsar, et qui manum opponerent, iubet interfici, reliquam uero multitudinem saluam esse. Illi autem cum his, quos occidi mandatum fuerat, etiam senes ac debiles trucidabant: uegetos autem atque utiliores coactos in templum, in destinatum mulieribus ambitum concluserunt. Custodes autem his Cæsar apposuit: unum ex libertis et amicis suis Frontonem, qui fortunam quam quisque meritus esset, decerneret. Ille aut latrones quidē omnes, atque seditiosos, cum alius ab alio indicaretur, occidit. Iuuenes autē lectos, qui procero atq; formoso essent corpore, triumpho seruabat. Ex residua multitudo septem et decē milia maiores annis, uinctos mittit ad Aegyptum, operibus deputandos. Plurimos autem per prouincias Titus distribuit, in spectaculis ferro et bestiis consanendos. Qui uero infra decimum et sextum annum ætatis agerent, uendidere. Hisdem aut diebus, quibus secernebantur à Frontone, mortui sunt fame duodecim milia, quibus

Titus ingreditur urbem.

quibus partim odio custodum non præbatur cibus, partim quoniam ipsi uictus fastidio tenebantur. Erat autē præ multitudinem hominum frumenti penuria.

De numero captiuorum & peremptorū. CAPVT XVII.

Captiuo-
rū & per-
emptorū
nume-
rus.

ET captiuorum quidem omnium qui toto bello comprehensi sunt, nonaginta et septem milium comprehensus est numerus. Mortuorū uero per omne tempus obsidionis, decies centena milia. Horum plerique gentiles fuerunt, sed non indigenæ. A totis enim regionibus ad æzymorum diem festum congregati, bello subito circumfusi sunt: ubi primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quod autem caperet tantū hominum multitudinem ciuitas, certum erat ex his, qui sub Cestio fuerant enumerati. Is enim tunc uires ciuitatis ac florem Neroni significare cupiens, contemnenti nationem, à pontificibus petijt, ut si quo modo possent, multitudinem numerarent. Illi autē, cum dies festus adesset, qui Pascha uocatur, quando à nona quidem hora usque ad undecimam hostias cediunt (singula quidem contubernia non pauciorum, quam decem hominum sunt: solum enim epulari non licet: multi etiam uicini conueniunt) hostiarum quidem ducenta et quinquaginta sex milia et quingentas numerauerunt. Fiunt autem, ut decem epulatores per singulas imputemus, ^{*uicies} centena ac septingentena milia, sancti omnes ac puri: nec enim leprosis siue uertiliginosis, aut semine fluctibus, quos gonoritas uocant, neque mulieribus menstruo cruore pollutis, neque alijs inquinatis participare sacrificia permittebatur: sed nec alienigenis quidē, nisi qui religionis causa uenissent. Magna uero hæc multitudo ab extraneis cōgregabatur. Tūc tamē uelut in carcerē tota gens fato conclusa est, et facta hominibus ciuitas bello obsidebatur.

batur. Itaq; superat omnem humanam, & diuinitus emis-
sam pestem numerus peremptorū, quos partim palam oc-
cidere, partim capere Rom. Rimantes enim cloacas, &
sepulchra eruentes, quos offendissent iugulabant. Inuenti
sunt autem ibi quoq; plusquā duo milia, quorum alij ma-
nu sua, plures autem mutuis se uulneribus interfecerant, cū
alios fames corrupisset. Sæuius autē corporum odor intro-
euntibus occurrebat, adeo ut statim multi recederent: alij
plura habendi cupidine, congesta cadauera calcantes, se
immergerent, multæ nanq; opes in cuniculis inueniebātur,
nefasq; omnem uiam lucri faciebat. Subducebantur autem
multi, quos tyranni uinxerant: nec enim in extremis à cru-
delitate cessauerant. Vltus est autem deus utrunq; merito.
Et Iohannes quidē oppressus fame, cum fratribus in cloacis,
quam sæpe despexit, à Romanis dexterā sibi dari pre-
catus est. Simon uero multa ui cum necessitate luctatus, si-
cut infra designabimus, semet tradidit. Seruatus est au-
tem alter triumpho, Ioannes autem uinculis sempiternis.
Romani uero extremas oppidi partes incendunt, murosq;
subuertunt.

Ioannes
& Simō
capti.

Hierosolymæ urbis historia breuis. CAPVT XVIII.

ITa quidem Hierosolyma capta est, secundo anno prin-
cipatus Vespasiani, Septembris mēsis octauo die, Quin-
quies autem prius capta, tunc iterū uastata est. Aegyptio-
rum quidē rex Asochæus, & post eum Antiochus, deinde
Pompeius, & post hos tū Herodes & Sosius captū oppi-
dum seruauere. Antea uero rex Babyloniorum eo p̄titus
excidit: post annos ex quo edificatum est, mille trecentos
sexaginta, & menses octo, & dies sex. Primus autem con-
ditor eius fuerat Chananeorum potentissimus, qui patria
lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis. Ideoq;
sacer

Melchi-
sedeciu-
stus rex
primus
urbis cō-
ditor.

fff

sacer

sacerdotium deo primus exhibuit, & sano primum edificato, Hierosolymam ciuitatem uocauit, cum antè Solyma uocaretur. Chananæorū quidem populo rex Iudeorū Leobius pulso, colendam suo populo tradidit, & quadringentesimo sexagesimo quarto anno post, ac mēsis tribus, à Babylonijs euersa est. A rege autē Leobio, qui primus Iudeus in ea regnauit, usq; ad id, qd' Titus fecit, excidiū, āni mille centum septuagintaquatuor. Ex quo primum autē condita est, usq; ad excidiū, anni mille centū septuaginta septē. Sed enim neq; antiquitas, neq; ingentes diuitiæ, neq; per totū orbem terræ diffusa notio, nec magna religionis gloria quicquā iuuat, quo minus periret. Talis quidē finis Hierosolymorum obsidionis fuit. Quia uero quos occideret, quidue raperet, non habebat exercitus, quod iratis animis omnia deerant (nec enim parcendo si esset quod agerent, abstinuissent) iubet eos Cæsar totā funditus iam cruce ciuitatē ac tēplum: relictis quidē turribus, quæ præter alias

Urbs ffr-
ditus di-
ruta.

eminebant, Phaselo, & Hippico, & Mariamne: mūrīq; tanto, quāto ciuitatem ab occidente cingebant. Id quidem, ut esset castrū illis, custodiæ causa relinquendis: turres autem, ut posteris indicarent qualē ciuitatem, quamūcūq; munitissimā, Romanorum uirtus obtinuisset. Alium uero totum ambitum ciuitatis ita complanauere diruentes, ut qui ad eā acceperant, habitatam aliquando uix esse crederent. Hic quidem finis eorum dementiæ, qui nouas res mouere tentauerunt, Hierosolymis fuit: clarissimæ ciuitati, & apud omnes homines prædicatissimæ.

De præmio militum.

CAPVT XIX.

Cæsar autem præsidio quidem illic statuit relinquere decimam legionem, nonnullasq; alas equitum, ac peditum cuneos. Omnibus autem belli partibus administra-
tis, &

tis, & laudare uniuersum cupiebat exercitum, pro rebus fortiter gestis, & debita uiris fortibus premia persolvere. Composito autem in medio ante castra magno tribunali, stans in eo cum procerum cminentissimis, unde ab omni milite posset audiri, magnam illis, ait, habere se gratiam, quod beneuolentia erga se utendo persecrassent. Laudabat autem, quod per omnia bella morigeri fuissent, quodque praeliando fortitudinem in multis magnisque periculis monstrassent, patriæ per se amplificantes imperium: omnibusque planum facientes hominibus, quia neque hostium multitudo, neque munitiones regionum, neque magnitudines ciuitatum, uel audacia inconsulta, & immanitates efferæ aduersantium, possint unquam Romanorum uires, uel manus effugere, quamuis in multis rebus aliqui fortunam opitulantem habuerint. Bonum quidem esse, ait, illos etiam bello finem imponere, quod & multo tempore gestum sit. Nec enim optasse his quicquam melius, cum id ingrederentur. Hoc autem pulchrius atque præclarius, quod duces Romanorum & procuratores imperij, ab his declaratos ac præmissos, in imperium cuncti libenter suscipiunt. Et his quæ ipsi decreuere, manendum putant, agentes his gratias qui legissent: mirari autem se eos ac diligere omnes, quia nemo uiribus alacritatem habuit tardio rem. Et illis tamen, qui pro maiore ut clarius decertassent, uitamque suam condecorassent fortibus factis, etiam re bene gesta, militiam suam nobiliorem fecissent, dixit se & honores & premia redditurum: nec ullum eorum qui plus alio laborare uoluisset, iusta uicissitudine cariturum: magnamque sibi huius rei fore diligentiam, quod magis uellet honorare uirtutes eorum, qui militia socij fuissent, quam punire peccata. Confestim ergo iussit eos quorum partes

fff 2 sunt,

sunt, indicare, quosnam scirent fortiter aliquid in bello fecisse, & nominatim singulos appellans, praesentes collaudabat, quasi qui domesticis recte gestis nimium letaretur, & coronas eis aureas imponebat, & torques, longasq; hastas, & signa ex argento facta donabat, & uniuscuiusque ordinem mutabat in melius. Quin & ex manubijs aurum & argentum, itemque uestes, aliamq; praedam largiter distribuebat. Omnibus autem ita donatis, ut quisque se meritum praebuerat, uotisq; cum uniuerso exercitu factis, magno fauore descendit, uertitq; se ad sacra, pro uictoria celebranda, magnaq; astante bouum multitudine circum aras, immolatos omnes exercitui dedit ad epulas, ipse uero cum honoratis per triduum letatus, milites quidem alios quoquenque conueniret, dimittit. Hierosolymorum autem custodiam decimae legioni credit. Neque ad Euphratem, qui pridem ibi fuerat, misit, duodecimae legionis memor, quod Cestio duce Iudeis concesserat, totam quidem illam de Syria pepulit. Erat autem olim apud Taphneos. Ad Meleten autem, quae sic uocatur, misit. Haec ad Euphraten in confinio Armeniae & Cappadociae sita est. Duas uero sibi obsequi satis esse duxit, donec ad Aegyptum peruenirent quinta & decima legiones. Deinde cum ad maritimam Caesaream cum exercitu descendisset, in eam manubiarum multitudinem reposuit, captiuosque ibi asseruari praecipit, quod ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat.

De navigatione Vespasiani, deq; comprehenso Simone & Speculo die natalitio exhibito,

CAPVT

XX,

PER idem uero tempus, quo Titus Caesar obsidionis causa apud Hierosolymam commorabatur, ascensa naui oneraria Vespasianus Rhodum transmittit. Hinc autem

autem uectus triremibus, postquam omnes quas præterna-
 uigauit ciuitates inuasit, & ab his cum uotis exceptus, in
 Græciam ex Ionia trāsit. Egressus deinde* cecia in Iapy- Al. Cor-
cyra.
 giam delatus est, unde iam terra iter agebat. Titus autem
 ex maritima Cæsarea reuersus, in Cæsaream quæ Philippi
 uocatur, aduenit, diuq; ibi commorabatur, celebrās omnia
 genera spectaculorū: multiq; in ea captiui consumpti sunt,
 alij bestiis obiecti, alij autem cateruatim more hostiū inter
 se depugnare coacti. Hic Simonem etiam minorē Gorgiæ
 filium comperit, hoc modo comprehensum. Iste Simon,
 cum Hierosolyma obsideretur, in superiore ciuitate cōsti-
 tutus, postquam muros ingressus fuit exercitus, totam uas-
 tare ciuitatem coeperat: tunc fidelissimis amicorum ascia-
 tis, & lapidarijs cum ferramentis eorum necessitati con-
 gruis, & alimētis quæ multis diebus sufficere possent, unā
 cum illis omnibus in aliquam occultiore cloacam sese de-
 mittit, & quoad fossa patebat, illi progrediebantur: ubi
 uero soliditas obstitisset, eam suffodiebāt, sperantes posse
 ulterius progressos tutō emergere, atque ita seruari. Sed
 hanc expectationem uerā non esse, rei periculū refellebat.
 Vix enim paululum fossiores processerant, iamq; alimēta,
 quāuis parte his uterentur, eos deficiebant. Et nunc igitur
 uelut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, inne-
 xaq; fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex
 terra editus ubi templū antea fuerat apparuit. Ac primo
 quidem obstupere qui eum uiderūt, locisq; suis manebāt.
 Deinde propius cum accessissent, qui essent, percontati
 sunt, & id quidem Simon non dicebat. Iubebat autem ad
 se ducem uocari: statimq; accersitus ab his qui ad eū cucur-
 rerāt, uenit Terētius Rufus: nāq; is rector militiæ relictus
 erat. Omni autē ab eo ueritate cōperta, ipsum quidem uin-

etum custodiebat: Cæsari uero, quemadmodum esset comprehensus, indicauit. Simonē quidem in ultionem crudelitatis, qui in ciues suos amare ac tyrannice fuerat usus in potestate hostium, quibus maxime inuisus erat (ita deus posuit) non ui subditum eorum manibus, sed sua sponte ad supplicium adductum, propterea quod plurimos ipse crudeliter interemerat, falsis criminationibus insimulatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest iram dei effugere nequitia, nec inualida res est iusticia, sed quandoque sui temeratores ulciscitur, et grauiorem poenam ingerit criminosis, cum iam se liberatos esse crediderint, eo quod non statim luere commissa. Id etiam Simon didicit, postquam in iras Romanorum incidit. Illius autem ascensus ē terra, magnam etiam aliorum seditiosorum multitudinem iisdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæsari autem maritimam Cæsareā reuerso, uinctus Simon oblatus est, et illum quidem triumpho, quem Romæ acturus erat, seruari iussit. Ibi autem moratus, fratris sui natalem diem clarissime celebrabat, multam partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum qui cum bestiis depugnarunt, quiq; ignibus cremati sunt, et inter se digladiatores periere, duo milia quingentos excessit. Omnia tamen Romanis uidebantur hæc, licet mille modis illi consumerentur, minus esse supplicij. Postea Cæsar Berithum uenit (hæc autem est ciuitas Phœnices prouinciæ, colonia Romanorum) et in hac quoque diutius demoratus est, maiore usus claritudine circa natalem patris diem, tam magnificentia spectaculorum, quam sumptibus alijs excogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

De calamitate Iudæorū apud Antiochēses. CAPVT XXI.

Euenit

EVenit autem per idem tempus, Iudæos qui apud Antiochiam reliqui erant, acerba & exitiosa pericula perpeti, cōcitata in eos Antiochenſium ciuitate, tam propter criminationes illatas eis in præſentia, quàm propter ea quæ fuerant nō multo ante commiſſa. De quibus neceſſarium mihi uidetur pauca prædicere, ut etiam quæ poſtea geſta ſunt, conſequenti narratione referamus. Iudæorum nanq; gens multum quidem totius orbis indigenis aſſeminata eſt. Plurimum autem Syris in ciuitate permixta, præcipue apud Antiochiam uerſabatur, propter magnitudinem ciuitatis. Maxime uero his liberam domicilij facultatem reges, qui poſt Antiochum fuerant, præbuerunt. Nanq; Antiochus quidem, qui Epiphanes dictus eſt, uastiſtis Hieroſolymis templū ſpoliauit. Qui uero poſt eum regnum aſſecuti ſunt, quicquid æneum in donarijs fuit, hoc Iudæis apud Antiochiam degentibus reddidere, in eorum ſynagoga dedicatum: conceſſeruntque, ut pari cum Græcis iure ciuitatis uterentur. A ſecutis quoque eodem poſtea regibus modo tractati, & multitudine proſicere & extruſione, itēque magnificentia munerum, templum clariuſ reddidere: ſemp̄q; religione ſibi ſociantes magnam paganorum multitudinem, etiam illos quodammodo ſui partem fecere. Quo tempore autem bellum fuerat conſeclamatū, & recens in Syriam Veſpaſianus delatus eſt nauigio, Iudæorum uero odium apud omnes pullulabat, tunc unus eorum Antiochus quidam, plurimum patris cauſa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiā Iudæorum) cum Antiochenſium populus concionaretur in theatro, progreſſus in medium, patri in ſuū & ceteros deſerebat, inſimulans eos, quod una nocte totam ciuitatem incendere ſtatuiffent, & ueluti geſtorum participes quosdam hoſpi-

fff 4 tes

tes Iudeos tradidit. His autē auditis, populus irā cohibere non poterat, sed in eos quidem qui traditi fuerant, ignem iussit afferri: statimq; omnes in theatro cōcremati sunt. In multitudinem uero Iudeorum properabat irruere: si eos celeriter ulti essent, patriam suam seruatum iri existimantes. Antiochus autē iracundiam magis accendere, mutato quidem uoluntatis argumento, quōdque Iudeorum mores odisset, exhibere se credens, si paganorum ritu sacrificaret: idemq; iussit & ceteros cōpelli facere: renuendo enim manifestos insidiatores fore. Huius autem rei periculo ab Antiochensibus factō, pauci quidem cōsenserunt: alij uero qui noluerunt, perempti sunt. Antiochus autem acceptis à Romanorum duce militibus, sæuius instabat suis ciuibus, nequaquam eos die septimo ab opere cessare permittens, sed omnia cogens facere, quæ diebus alijs agerent. Tāmq; ualidam necessitatem imposuit, ut non modo apud Antiochiam septimū dici feriæ soluerentur, sed ab hoc exordio in cæteris quoque ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret. Iudeis autem apud Antiochiam qui tunc erant, eiusmodi mala perpeſsis, altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati, hæc quoq; persecuti fuimus. Nancque quod quadratum forum exuri contigit, & archiua monumentorumq; receptacula publicorum, itēque basilicas, uixq; ignis inhibitus est, super omnem ciuitatem magnanimus uiuens, huius facti Antiochus Iudeos accusat: & Antiochenses, quos scilicet si his infesti antea non fuissent, recenti tamen ex incendio tumultu facile calumniam pepulisset, multo magis ex anteaſtis fidem habere dictis suis persuasit, ut penē se uidisse ignem à Iudeis iniſci arbitrarentur: & tanquā furorc correpti, magno cū ardore cuncti aduersus eos qui accusabantur, impetū facerent. Vix autē

motus

Alia calamitas.

motus eorum potuit reprimere Colligas adhuc iuuenis legatus, postulans sibi permitti referre ad Cæsarem gesta. Rectorem nanque Syriæ Cæsennium Priscum iam quidem Vespasianus ad eum miserat, nondum autem ille peruenerat. Habita uero diligenti questione Colligas reperit ueritatem, et eorum Iudeorum quidē quos Antiochus accusauerat, nemo conscius fuit. Omne autem facinus admiscere homines quidam nocentissimi necessitate debitorum: rati quod si forum et scripta publica concremassent, exactione liberarentur. Iudæi quidem pro suspectis consultatione criminationibus futura expectantes, magno timore fluctuabant.

Quomodo Vespasianus rediens à Romanis exceptus est.

CAPVT XXII.

Titus autē Cæsar à patre sibi allato nuntio, quod uniuersis quidem Italiæ ciuitatibus desiderabilis peruenisset: maxime uero, quod urbs cum Roma summa cum alacritate et claritudine suscepisset, in maximam letitiam uoluntatēque translatus est, curis de eo ita ut sibi erat suauissimum liberatus. Vespasianum enim etiam longe absentem, omnes homines Italiæ uoluptatibus ut præsentem colebant expectatione sua, quod nimis eum uenire cupiebant, pro eius aduentu ducentes, et omni habentes necessitate liberam erga illum beneuolentiam. Nam et senatus memor calamitatum, quæ mutatione principum contigissent, optatum erat imperatorem suscipere, senectutis honore, bellorumque gestorum maturitate decoratum, cuius præsentiam sciebant soli saluti subiectorum commodaturam: quod et populus malis intestinis sollicitus, magis eum uenire cupiebat: tunc se calamitatibus quidem pro certo absoluentem esse confidens, antiquam uero libertatem cum opus

fff s lentia

lentia recepturum: præcipue pars militaris ad eum respiciebat. Hi enim maxime bellorum per illum patratorum noverant magnitudinem, imperitiam uero aliorum ducum experti atque ignauiam, magna quidem se optabat turpitudine liberari. Eum uero, qui se et seruare et honestare solus posset, recipere precabantur. Cum uero hac beneuolentia diligcretur ab omnibus, honore quidem præcipuis uiris ulterius expectare intolerabile uidebatur, sed eum longissime ab urbe Roma conuenire ante properabant: Nec tamen quisquam moras eius conueniendi ferebat, sed ita simul omnes effundebantur, et uniuersis facilius et promptius ire quam manere uidebatur, ut etiam ciuitas ipsa tunc primum inter se iucundam sentiret hominum charitatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi uero eum appropinquare indicaretur, quamque mansuete singulos suscepisset, qui præcesserant, nuntiatum est, omnis iam reliqua multitudo per uias cum coniugibus et liberis præstolabantur: et quò transiens aduenisset, uidendi eius uoluntatem, uultusque lenitatem omnium generum uocibus prosequabantur, benemeritum et salutis datorem, solumque dignum Romanorum principem appellantes. Tota uero ciuitas ueluti templum erat, sertis atque odoribus plena. Cum autem uix per circumstantem multitudinem in palatium uenire posset, ipse quidem penatibus dijs aduentus sui gratulatoria sacra celebrauit. Vertunt autem se ad epulas turbe, perque tribus et genera et uicinas conuiuia exercentes, deo libabant, et ab eo precabantur ipsum. Vespasianum quamplurimum temporis in Romano imperio perseuerare, et filium eius, et qui ex his nasceretur seruari inexpugnabilem principatum. Urbs quidem Romana Vespasiano ita suscepto, statim maxima felicitate crescebat.

Domi-

ANte hæc uero tempora, quibus Vespasianus quidē apud Alexandriam erat, Titus uero Hierosolymā obsidebat, magna pars Germanorum ad defectionē mota est: quibus etiam Gallorum proximi conspirātes, magnam spem contulerant, quod etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere uelle, bellumq; inferre, sustulit primo natura bonis consilijs uacua, parua spe appetens periculorum: deinde odium principum, quoniam soli sciunt præ cæteris gentem suam ui coactam seruire Romanis: nec non equidem maximam tempus eis fidutiam dedit. Nam cum uideret Romanum imperium crebris impetratorū immutationibus intestina seditione turbari, omnēque his subditam orbis terræ partem pēdere ac mutare cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis atq; discordijs oblatum esse putauerunt. Id autē consilium dabant, & hac eos spe decipiebant, Clasicus quidā & Ballis, ex eorum potentissimis, qui olim quidem res nouas cupiebant: tempore autem abducti, suam sententiā prodidere: iamq; alacriter affectæ multitudinis periculum facturi erant: uerum maxima parte Germanorum defectione pollicita, & cæteris fortasse non dissentiētibus, ueluti quadā diuina prouidentia, Vespasianus ad Petilium Cerealē, qui pridem Germaniam rexerat, literas mittit, quibus eum consulem declarauit: iussitq; ad Britannias administrandas proficisci. Igitur ille quod iussus erat abiiciens, audita rebellionē Germanorum, in eos iam cōgregatos inuadit ordinata acie, magnum in conflictu numerū peremit, depositaq; amentia ad sobrietatem cōegit. Sed quā cito illi ad loca peruenissent, tunc aut multo posterant supplicio lūturi. Nam ut primum defectionis eorum nuntius allatus est Ro-

Clasicus
& Ballis
duces
Germanorum.

est Romam, Domitianus Cæsar, hoc audito non sicut alter in illa ætate fecisset (nam omnino adulescens erat) tantam rei magnitudinē suscipere nō detrectauit: sed à patre habēs ingenitam fortitudinē, & supra ætatem exercitatus, ilico tendebat in Barbaros. Illi autem expeditionis fama perculsi, ei se permiscrunt: lucrum hoc existimare maximum nacti, ut sine ulla clade pristino uigo subijcerētur. Omnibus ergo circa Galliam ut oportuit ordinatis, ne facile rursus in quā turbarentur. Domitianus clarus atque insignis, ætatem superantibus factis, & patrium decus asserentibus, Romam regreditur. Cum supradicta uero Germanorum defectio-
ne, hisdem diebus etiam Scitharum cōuenit audacia. Nam qui appellantur Sarmatæ, maxima multitudo clam transgressi flumen Istrum, uiolenti atque scuisimi, propter inopinatum impetum, multos quidem Romanorum, quos in præsijs offendere, interficiunt. Et consularem uirum senioriorem Pompeium Agrippam, qui fortiter his obuius pugnauerat, occidunt: proximāsque regiones totas feriendo atque diruendo, omnia quæ incendissent peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto, & uastitate Mœsiæ cognita, Rubrium Gallum dirigit, pœnas his impositurū, à quo multi quidem in prælijs trucidati sunt. Qui uero salui esse potuere, cum timore domum refugere. Hoc autem bello magister militum diffinito, etiam futuri temporis cautioni consulit. Pluribus enim & maioribus præsijs loca circumdedit, ut omnino Barbaris esset impossibilis transitus. In Mœsia quidem bellum ea celeritate discretum est.

De amne sabbatico & triumpho Vespasiani ac Titi celebrimmo.

CAPVT

XXIII.

PPrinceps uero Titus aliquandiu quidem Berithi commorabatur, ita ut diximus. Inde autem reuersus, & per

Pompei-
us Agrip-
pa occi-
sus.

per omnes, quas obiret, Syriæ ciuitates magnificentissima celebrans spectacula, Iudeorum captiuos ad ostentationem cladis eorū abutebatur. Conspicit autem in itinere fluuium cognitione dignissimum. Is fluit medius inter Acras & Raphaneas Agrippæ regni ciuitates. Habet autē quoddā peculiare miraculum. Nam cum sit quando fluit plurimus, neque meatu segnis, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, siccum exhibet locum uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur, atque hunc ordinem semper eū obseruare pro certo compertum est. Vnde etiam Sabbaticus appellatus est, à sacro Iudeorum septimo die sic nominatus. Ciuitatis autem Antiochensium populus, quoniam Titum aduentare cognouit, manere quidem intra mœnia præ gaudio nō patiebatur. Omnes autem obuiam ei pergere properabant, usque ad tricesimū uel eo amplius stadium progressi, non modo uiri, sed etiam foemine cum pueris expectabant. Et cum appropinquantem uidissent, ex utroque uie latere stantes dextras cum salutatione tendebant: multisq; fauoribus exultantes, cū ipso reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur, ut Iudeos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulsit, sed otiose quæ dicebantur audiebat. Incerti autem quid sentiret, quidue facturus esset, Iudæi magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus est Antiochiæ Titus, sed continuo ad Zeugma Euphratem uersus iter contendit. Quò missi etiam ab rege Parthorum uenere, auream ei ferentes coronam, quod Iudeos uicisset. Eaque suscepta etiam conuiuium exhibuit regijs, atque ita Antiochiam reueiuit. Curia uero & populo Antiocheni multū petentibus, ut in theatrum ueniret, ubi omnis eū multitudo præstolabatur, humanissime paruit. Rursus aut for-

Munera
Tito à
Parthis
missa.

titer ijsdem instantibus, & crebro postulâtibus expelli ciuitate Iudeos, ingeniose respondit, patriam eorum dicens quò expellendi fuerant interiisse, nullumq; iam esse locum qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionem sese conuertunt Antiochenfes, quod priorem impetrare non potuerunt. Aeneas enim tabulas cum precabantur eximere, quibus incisa essent priuilegia Iudeorum. Sed ne id quidem Titus adnuit: uerum in eodem statu relictis omnibus, quæ habebant apud Antiochiam Iudæi, ad Aegyptum inde discessit. Iter autem agendo cum ad Hierosolymam uenisset, tristémq; solitudinem, quam uidebat, antiquæ ciuitatis claritudini compararet, disiectorum operum magnitudinem & ueterem pulchritudinem recordatus, miserabatur excidium ciuitatis, non sicut alius fecisset exultans, quod talem & tam funditus excidisset, uerum multa imprecans seditionis autoribus, & qui hanc pœnam ei inferri coëgere: ita certus erat, quod nunquam uirtutem suam uoluisset punitorum calamitate clarescere. Ex magnis enim diuitijs, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quedam enim eruebant Romani, plura uero captiuis indicantibus auferebant, aurum atque argentum, aliâque instrumenta preciosissima, quæ domini propter incertam belli fortunam terræ condidere. Titus autem propositum iter ad Aegyptum tendens, emensa uelociter solitudine, peruenit Alexandriam: decretôq; ad Italiam nauigare, cum se due legiones comitarentur, utranque unde uenerât, remisit: quintam quidem in Mœsiam, quintam uero decimam in Pannoniam. Captiuorum autem duces Simonem & Ioannem, & alios numero septingentos uiros electos, tam magnitudine corporum quàm pulchritudine præstantes, ilico ad Italiam portare præcepit, cupiens eos triumpho præterducere.

Peraclia.

Captiui
missi Ro-
mam, Ti-
tus triu-
phans cū
patre Ro-
mā ingre-
ditur.

Peracta uero nauigatione pro uoto, similiter quidē Roma in eo suscipiēdo erat affecta, & excorsus exhibuit ei quos patri. Claritudinem uero Tito pater attulit, qui uenit obuiam, eumq; suscepit. Multitudini autē ciuiū diuinam quādam letitiam suggerebat, quod uidebat in unum tres cōuenisse. Non multis autem diebus post, unum cōmunem triūphum ob res gestas agere statuēre, quamuis utrisque senatus propriū decreuisset. Prædicto autē die, quo futura erat pompa uictoriæ, nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Omnes autem cum exissent, loca ubi tātum stare possent præuenerant, quantus spectandis imperatoribus modus sufficeret, concessio necessario transitu. Cuncta uero parte militari ante lucē per turmas atq; ordines progressa, cum rectoribus suis, & circa ostia constituta nō palatij superioris, sed prope I sidis templum (ibi enim principes nocte illa quiescebant) prima iam aurora incipiēte procedunt Vespasianus & Titus, lauro quidem coronati, amicti uero patria ueste purpurea: & ad Octauianas ambulationes transeunt (ibi enim senatus, & ducum procures, & honorati equites, eorum præstolabātur aduentum) tribunal autem ante porticus factum erat, sellaq; eburneæ in eo præparate. Quò cum ascendissent, consederunt. Statimq; partis eos militaris fauor excepit, multis uirtutum testimonijs prædicans. Illi autem inermes erant, in ueste serica laureis coronati. Perceptis autē laudibus eorum Vespasianus cum dicere adhuc uellent, silentij signum dedit. Magnaq; omnium quiete facta, siarexit, & amictu magnam partem capitis adopertus, solennia uota celebrauit: idemq; Titus fecit. Perfectis autem uotis, Vespasianus in cōmune omnes breuiter allocutus est. Milites quidem ad prandium, quod his ex more ab imperatore parari solet, dimittit. Ipse uero
ad portam

ad portam recedit, quæ ab eo quod per illam semper triumphorum pompa ducitur, nomen accepit. Ibi et cibum prius capiebant, et triumphalibus uestibus amicti, dijs ad portam collocatis, cæsa hostia, inter spectacula transeuntes, triumphum ducebant, ut multitudini facilius præberetur aspectus. Pro merito autem narrari multitudo illorum spectaculorum et magnificentia non potest, in omnibus quæ quisque cogitauerit, uel artium factis, uel diuitiarum opibus, uel naturæ nouitate, Nam penè quæcunque hominibus qui usquam sunt fortunatis, paulatim quæ sita sunt, alijs alia mirabilia atque magnifica, hæc uniuersa illa die Romani imperij magnitudinem probauerunt. Etenim argenti auriq; necnon eboris, in omni genere specierum siue operum multitudinem, non ut in pompa ferre cerneres, sed si quis dixerit omnia flere, et alias quidem uestes ex rarissimis generibus purpuræ portari, alias diligentissima pictura uariatas arte Babylonia: gemmæ autem clarissimæ, et tam multæ aliæ coronis aureis, aliæ speciebus, aliæ fortune incluse traductæ sunt: ut appareret frustra nos eorum usquam uerum esse aliquid suspicari. Ferebantur simulacrorum sigilla: quæ illi deos habebant, et magnitudine mirabili, et arte non defunctorie facta. Horumque nihil non ex pretiosa materia. Quin et animalium diuersa genera producebantur, proprijs ornamentis induta. Erant autem quæ etiam singula portaret magna hominum multitudo, purpureis uestibus atque inauratis ornata. Ipsi etiam qui ad pompam fuerant ab alia turba discreti, præcipua et mirabili ornamentorum magnificentia culti erant. Insuper his, ne captiuorum quidē uulgus inornatum uideres, sed uarietas et pulchritudo uestium natā ex fatigatiōe corporum deformitatē, oculis subtrahebat. Maxime aut stupor erat machinarum,

quæ

quæ portabantur: siue pegmatum fabricatio, pro cuius ma-
 gnitudine timendum uiribus portantium occurrentes puta-
 bant. Multa enim in tertium nidum quartumque surgebāt:
 et magnificentia fabricæ cū admiratione delectabat: mul-
 tisq; aurata ueste circūdati, cū aurum præterea factū atq;
 ebur omnibus esset affixum. Multis autē imitationibus bel-
 lum aliter in alia diuisionem, certam sui faciem demonstrabat.
 Erat enim cernere uastari quidem fortunatissimam terrā,
 totas uero interfici acies hostium, et alios fugere, alios ca-
 ptiuos duci, murosq; excellentes magnitudine machinis di-
 rui, et castellorum excindi munimina, et populosarum ciui-
 tatum moenia disturbari, exercitumq; intra muros infundi,
 cedisq; omnia loca plena, et eorum qui manu resistere non
 poterāt preces, ignemq; templis immissum, ædiumq; super
 dominos, et post multam uastationē euersionis atq; omnis
 tristitiæ defluentis, non in arua culta, neq; ad hominum uel
 pecorum potum, sed per terram ex omni parte flagrantem.
 Hæc enim Iudei bello passuros esse ipsi experti sunt. Ars
 autem et confectorum operū magnitudo, nescientibus ad-
 huc fieri tanquam præsentibus ostendebāt. Erat autem per
 singula pegmata capte ciuitatis dux, ita ut captus fuerat,
 ordinatus. Multæ autē naues sequebātur: spolia uero alia, Spolia.
 alia quidem passim ferebantur. Eminebant autem duces co-
 rum, quæ apud Hierosolymam in templo reperta sunt, men-
 sa aurea ponderis talenti magni, et candelabrum quidem
 similiter auro factum, sed opere cōmutato abusus nostra cō-
 suetudine. Nam media quidē columna basi hærebat, tenues
 autem ab eo cannule producebātur, formate ad similitudi-
 nem fuscine, et summam cuiusque in lychni speciem fabri-
 cate. Erant autem numero septem, septimi dici, qui apud
 Iudeos est, indicantes honorem. Post hæc autem portaba-

Simon
Gioræ
occisus.

Templū
pacis à
Vespasia
no con-
struū.

tur lex Iudæorum, nouissima spoliū. Deinde transibāt plurimi uictoriæ simulacra portantes: omnia ex auro & ex ebore facta: Post quæ Vespasianus prior ibat: & Titus deinde sequebatur. Domitianus autem adequitabat, ipse quoque ornatus pulchritudine, dignūque spectari exhibens equum. Pompæ autem finis fuit Capitolini Iouis templum. Quò postquam uentum est, constitere. Erat autem uetus mos patrius operiri, donec ducis hostium mortem quispiam nuntiaret. Is erat Simon Gioræ, tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo uero circumdatus per publicum trahebatur, quo eum simul caderent qui ducebāt. Lex autem Romanis est, ibi necare criminum reos morte damnatos. Postquam igitur eum finem uitæ habere nuntiatum est, omniumque fauor secutus est, tunc hostias inchoauere. Hisq; omnino peractis, secundo per uota solennia in palatium recessere. Et alios quidem epulis ipsi exceperere, alijs autem omnibus domi conuiuiorum instructi erant apparatus. Hanc enim diem urbs Romana celebrat uictoriæ quidem in hostes gratulatorium, finem uero malorum ciuiliū, & spei bonæ pro felicitate principum. Post triumphos uero, & Romani imperij firmissimum statum, Vespasianus Paci templum edificari decreuit. Itaque mira celeritate, & quæ hominum cogitationem superaret, effectum est. Magna enim diuitiarum largitate usus, insuper perfectis id picturæ ac figmentorum operibus exornauit. Omnia nanque in illud sanum collecta ac deposita sunt, quorum uisendorum studio per totum orbem, qui ante nos fuerunt, uagabantur: quomodo aliud apud alios situm esset, uidere cupientes. Hic autem reposuit etiam quæ Iudæorum fuerant instrumenta, his se magnifice ferens. Legem uero eorum, & penetraliū

netralium uela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

Herodii & Macherus à Basso capta. CAPVT XXV.

IN Iudeam uero legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à Cereali Vitelliano militum magistro, castellū quidem Herodion ab incolentibus sibi sociauit. Post autē omni manu militari collecta, multi autem in partes diuisi erant, & legione decima bellum inferre Macheruntijs statuit. Valde enim necessarium uidebatur id excindi castellum, ne multos sui munimine ad defectionem inuitaret. Nam & salutis spem habitatoribus certam, & aggredientibus hæ-
Herodij
situs &
municio.
 sitationem atque formidinem, natura loci præstare maxime poterat. Nam ipsum quidem, quod muro cinctum est, saxosus est collis, in proceram altitudinem surgens, & ob hoc etiam capi difficilis uidetur: sed ne uel accedi posse cō natura excogitaret, quæ uallibus eum ex omni parte uallauerat, quarum altitudo oculis comprehendi non posset, nec transire erat facile, nec aggestu ulla ratione compleri possibile. Nam ea quæ ab occidente sita erat uallis, sexaginta stadijs distenditur, unde Asphaltites lacus ei limitem facit. Ex hoc uero tractu ipse Macherus altissimo uertice super-
Mache-
rus.
 cminet. A septentrione autem & meridie, ualles magnitudine quidē supradicta cinguntur, similiter uero sunt inextricabiles. Ad conatum uero eius uallis quæ ab oriēte est, altitudo nō minor centū cubitis inuenitur. Monte uero ex aduerso Macheruti posito terminatur. Ea loci natura perspecta, rex Alexander primitus in eo castellū cōmuniuit, quod postea Gabinius bello cū Aristobulo gesto deposuit. Herodi autem regnanti, omnibus locis dignior cura uisa est, & constructione tutissima, propter Arabum præcipue uicinitatem. Namq; opportune situs est, eorū fines prospectans.

Magno ergo locum muro amplexus ac turribus, ciuitatem illic fecit incolis, unde in arcem ipsam ferebant ascensum, Quin & circa ipsam uerticem rursus murū edificauerat, turresq; in angulis centū sexaginta cubitis crexerat. In medio autem ambitu regiam struxerat, magnitudine simul habitationum & pulchritudine locupletem. Multas uero cisternas recipiēdis aquis abundeq; suppe ditātibus, locis maxime idoneis fecerat, ueluti cū natura certaret: ut quod illa situ loci inexpugnabile fecerat, ipse manu instructis munitiōibus superaret. Insuper enim & sagittarum multitudinem machinarūmq; reposuit: & omnem apparatū exco- gitauit, qui habitatoribus posset magnæ obsidionis præstare cōtemptum. Erat autem in ipsa regia ruta mirabilis magnitudinis: nullo enim caryce uel celsitudine uel magnitudine uincebatur. Ferebant autem eam ex Herodis temporibus perseuerasse: mansissetq; ulterius profecto, sed ab Iudeis qui locum ceperant, excisa est. Vallis autem, qua ciuitas à parte septentrionali cingitur, quidam locus* Babras appellabatur, ubi radix eodem nomine gignitur, quæ flammæ quidem asimilis est colore, circa uesperam uero ueluti iubare fulgurans: accedentibus eamq; euellere cupientibus facilis non est: sed tandiu refugit, nec prius manet, quàm si quis urinam muliebrem uel menstruum sanguinem super eā fuderit. Quinetiā tunc si quis eam tetigerit, mors certa est, nisi forte illam ipsam radicem serat de manu pendentē. Capitur autem alio quoq; modo sine periculo, qui talis est: Totam eam circumfodiunt, ita ut minimum ex radice terra sit conditum. Deinde ab ea religant canem, illōq; sequi eum à quo religatus est cupiēte, radix quidem facile euellitur: canis uero continuo moritur, tanquam eius uice à quo herba tollenda erat, traditus. Nullus enim postea accipientibus metus

Ab De-
bras.

metus est. Tantis autem periculis propter unā uim capi eā operæpretium est. Nanque uocātur demonia pessimorum hominum spiritus, uiuis immersa, cōsque necantia, quibus subuentū non fuerit: hæc cito, etiā si tantūmodo auferatur egrotantibus, abigit. Flunt autē ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum, multū inter se sapore diuersi. Alij nāque amari sunt, alijs nihil dulcedinis deest. Multi autem frigida aque ortus, non solum in humilioribus locis fontes alternos habēt: sed quod amplius quis mirctur in proximo. Etenim quedā spelunca cernitur, nō quidem alte caua, saxo autē imminēte protecta: super hoc ueluti duæ mammae inter se paululū distantes: & altera quidē frigidissimam fontem, altera calidissimam fundit. Qui mixti lauacrum suauissimū præbent, multisq; morbis ac uitijs salutare: maxime uero neruorum curationi conueniens: Habētq; idem locus metalla sulfuris & aluminis. Bassus autem cōtemplatus undique regionem ualle orientali repletā expugnatione aggredi statuit, opusq; inchoauit, properans aggerem quāplurimum extollere, faciliemq; per eū obsidionē facere. Qui uero intus fuerāt deprehēsi, ab externis segregati Iudæi, illos quidē coëgere, inane uulgus esse existimātes, infriorē obseruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: superius uero castellum ipsi occupatum tenebant, & propter munitionis firmitatem, & ut saluti suæ consularent. Impetraturos enim se ueniam opinabantur, si locum tradidissent Romanis. Prius autem spem uolebant experiendo obsidionis declinande conuincere, ideoq; alacri animo in dies singulos excursus habebant, & cum his quos fors obtulisset confertis manibus, multi quidem mioriebantur, multosque Romanos interficiebant: semper autem utriusque plus ex tempore uictoriæ captabatur: Iudæis quidē, si incautiores ag-

Tormē-
ta Elea-
zari fue-
re causa
deditio-
nis.

grederentur: in aggere autem positis, si improvsum excu-
sum eorum bene septi armis exciperēt. Sed non is erat finis
obsidionis futurus. Res autem quedam fortuito gesta, ino-
pinatam castelli tradendi necessitatem Iudeis imposuerat.
inter obseſſos iuuenis et audacia ferox est, et manu stre-
nuus, Eleazarus nomine, is autem fuerat, et incurſibus
nobilis, multos aggredi aggressumq; prohibere obser-
uans, etiā in praelijs semper grauterq; Romanos afficiens,
audaciāque sua socios prosequens: impetum quidem faci-
lem his, periculo autem vacuum discessum efficiebat no-
uiſſimus recedendo. Itaque discreto quodam die pugna
progressa ex utraq; parte, ipse tanquam despiciens omnes,
existimans neminem tunc hostium praelium excepturum,
extra portam remansit, et in muro stantes alloquebatur,
tota tamen mente illos attendens. Hanc autem opportunita-
tem uidit quidam ex castris Romanorum Aegyptius, no-
mine Rufus: et quod nemo sperasset, impetu facto cum
ipsis eum armis repente correptum, cum hoc uiſo stantes in
muro stupor teneret, in castra Romanorum traduxit. Post-
quam uero dux nudum praecepit extendi, et in aperto cō-
stitutum, ut ex ciuitate conspiceretur, cēdi uerberibus ue-
hementer, Iudeos confudit casus adulescentis, uniuerſaq;
ciuitas in fletu erat, et questibus, unius uiri clade percussa.
Id ubi Baſus animaduertit, cōſiliorū aduersus hostes hoc
principium sumpsit: corūque miserationē augere cupiēs,
quatenus coacti pro eius salute castelli traditionē facerent,
quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidē, uelut mox Elea-
zarum suspensurus, crucem defigi iussit. Ea uero cōspecta,
maior castellanos dolor inuasit, et ululando querebantur,
intolerabilem esse calamitatem uociferantes. Tunc igitur
Eleazarus eos orabat, ne uel se despicerēt, mortē miserrimi-

mam

nam se subiturum, sibiq; ipsis salutem præberent, postquã iam subacti omnes Romanorum uiribus ac fortune conciderent. Illi autem & eius sermone fracti, & quod multi intus pro eo precabantur (ex magna enim & populosa propinquitate genus ducebat) & contra ingenium suam misericordia uicti sunt: & quibusdam celeriter missis colloquebãtur, castelli traditionẽ facere petentes, ac reddito sibi Eleazar, sine metu dimitti. Cum autem his assensus esset dux Romanorũ, multitudo ciuitatis inferioris, inita separatim cũ Iudeis cognita pactione, ipsi clãm nocte aufugere statuere. Cum uero portas aperuissent, ab his qui deditionẽ promiserant, ad Bassum nuntius uenit, siue inuidia salutis eorũ, siue formidine, ne eorũ fugæ causas ipsi præstarent. Sed fortissimi quidem fugiẽtium, qui præcesserant, euasere. Reliquorum autem, uiri quidem mille septingenti perempti sunt, muliercule uero & pueri in seruitium ducti. Sponsiones autem cum his qui castellum dedidere habitas, Bassus conseruandas esse ratus, & ipsos dimisit, & Eleazarum reddidit.

De Iudæis à Basso interemptis & Iudæa diuendita-
CAPVT XXVI.

HIS autem administratis, in saltum, qui appellatur Iardes, ducere properabat exercitum. Multi enim illuc congregati esse nuntiabantur, qui pridem tempore obsidionis, ex Hierosolymis & Macherunte profugerant. Ergo cum ad locum uenisset, neque falsum fuisse nuntiũ reperisset, primo quidem omnẽ locum cũ equitibus cingit: ut si quis Iudeorum conatus fuisset euadere, fugiendi per equites copiam non haberet. Pedites autem syluam iussit cedere, ne inde confugerent. Hoc modo ad necessitatem adducti sunt fortiter aliquid faciendi, uelut ex

audaci certamine fortasse fugam etiam reperirent. Itaque simul uniuersi, & cū clamore impetu facto, in eos à quibus cincti fuerāt, irruūt. Illi aut fortiter excipiebant: multaque his audacia illis cōtentione usis, diu quidem praeliū tractū est. Non autem similis euenit finis pugnae certatibus. Nam Romanorum quidem duodecim tantum contigit occumbere, neq; multos sauciari: Iudæorum uero ex illo praelio nullus euasit. Sed cū non essent pauciores tribus milibus, prostrati sunt omnes: Eorumq; dux Iudas Giora filius, de quo supra meminimus, quod ordini cuidam fuit præpositus cū Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis, latenter effugit. Eodem uero tempore Cæsar etiam ad Liberium maximum scripsit (erat autem procurator) ut omnem terram uenderet Iudæorum. (Nec enim ciuitatem in ea condidit) propria seruans & patriam suam. Solis uero octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui uocatur Massada. Distat autem ab Hierosolymis triginta stadijs. Stipendium uero ubicunque degeret Iudæis indixit: binasq; dragmas singulis annis deferre in Capitolium iussit, ita ut ante hæc Hierosolymorū templo pendebant. Et res quidem Iudæorum illo tempore hunc statum habebant.

De clade Antiochi regis & eruptione Alanorum in Armeniam. CAPVT XXVII.

IAm uero quarto anno, Vespasiano administrante imperium, contigit Comagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere, ex causa huiusmodi. Cæsennius Petus, qui tunc Syriam administrabat, siue re uera, seu propter inimicitias Antiochi (certum non ualde patet factum est) literas ad Cæsarem misit, Antiochum dicens deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuisse, pactis habitis

habitis cū rege Parthorū, proptereaq; debere illos antea-
 capere: ne si priores nouas res adorti essent, totum Roma-
 norum imperium bello perturbarent. Non erat autem Cae-
 sar huiusmodi nuntium ad se perlatū neglecturus. Nam ui-
 cinitas regū, maiore negotiū prouidentia dignū esse facie-
 bat. Samosata enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Eu-
 phratem sita est, ut esset Parthis (eo nāq; id cogitauere) fa-
 cillimus transitus, tutū autem receptaculum. Fide igitur ha-
 bita, et potestate sibi permissa, ut ageret quod expedire
 uideretur, negligendum nō putauit. Subito tamē, Antiocho
 eiusq; socijs nihil opinantibus, in Comagenē ingressus est,
 ex legionibus quidem sextam ducens, et insuper quosdam
 cuneos, alasq; equitum. Habebat autē auxilio reges terrae
 quidem, quae Chaldaica uocatur, Aristobulū, eiusq; fratrem
 Masadamum. Introitus autē illis sine certamine, quod ne-
 mo indigenarū manus ualebat opponere. Antiochus enim
 insperato percussus nuntio, bellum quidem contra Roma-
 nos ne cogitatione concepit. Decreuit autem, toto regno
 in eo quo erat tractu relicto, cum coniuge ac liberis egredi.
 Hoc se Romanis purum ab ea suspicione, quae sibi ingere-
 retur, probaturū esse ratus. Progressusq; de ciuitate, cen-
 tum triginta propemodum stadijs, in campo tabernaculum
 ponit. Petus autem in Samosatam qui eam cepissent, mit-
 tit, et per eos ciuitatem tenebat. Ipse uero cum alio milite
 in Antiochum ire tendebat. Non tamen rex uel ipsa neces-
 sitate adductus est, aduersum Romanos aliquid belli con-
 gerere. Sed fortunam suam questus, quiduis pati sustine-
 bat. Adulescentibus autem, belliq; peritis, uique corporis
 praestantibus filijs eius, non erat facile in calamitate sine pu-
 gna durare. Itaque ad uirtutem se conferunt Epiphanes et
 Callennicus. Vehementi autem pugna per totam diem ha-

Fuga Antiochi.

bita, insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaque parte suarum uirium diminuta discedunt. Antiocho uero, neque pugna hoc modo peracta, manere domi tolerabile uidebatur: sed abducta coniuge cum filiabus, in Ciliciam fugit, atque hoc facto militum suorum animos fregit. Nam ueluti desperato ab eo regno desecere, et ad Romanos se transfutare, omniumque erat desperatio. Ergo priusquam penitus destituerentur auxilijs, Epiphani cum ceteris seruare se ex hostibus erat necessarium. Fiuntque omnes equites decem, qui cum his una transgressi sunt flumen Euphratem: hinc iam sine metu profecti, cum ad Bologesem Parthorum regem uenissent, non quasi fugitiui despecti sunt: sed adhuc fortunam pristinam retinentes, omni honore dignati sunt.

Antiochus uinctus mittitur Romam.

Antiochum uero, ubi Tarsum Ciliciæ uenit, misso hecatontarcho Petus uinctum Romam transmisit.

Clementia Vespasiani.

Vespasianus autem ita regem ad se deduci non passus est: dignius esse ratus, ueteris amicitiae, habere rationem, quam belli occasione inexorabilem iracundiam obseruare. Itaque iubet ei iter agenti auferre uincula, intermissaque interim protectione Romam, apud Lacedæmoniam degere: magnos uero ei pecuniæ redditus præbet, ut non modo copiose sed etiam regie uictum haberet. His Epiphanes et ceteri cognitis, qui patri antè metuebant, magna cura et inextricabili animos relaxarunt, et ipsi quoque spem reconciliandi cum Cæsare concepere. Cum autem etiam Bologeses de his scripsisset ad Cæsarem (nec enim quamuis feliciter agerent: extra Romanum uiuere patiebantur imperium:) et cum Cæsar his mansuete facultatem dedisset, Romam uenerunt.

Alano in Media eruptione.

Patre autem ad eos ex Lacedæmone statim aduerso, cum omni honore is haberetur, ibi mansere. Alano autem natio, quod quidem Scythæ sunt, iuxta flumen

Tanain

Tanain & Mæotides paludes sedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His uero temporibus inito consilio, ut terram Mediam, & ulterius prædandi causa peruaderent, cum rege Hyrcanorum colloquuntur. Nanque is est illius transitus dominus: quem rex Alexander ita fecerat, ut portis ferreis clauderetur. Aditu autem sibi præbito, uniuersi nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorumque fines populosos, omnigenumque prætorum plenos, diripiebant, cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terræ obtinebat Pacorus, metu percussus, in difficiliora loca refugit. Pacorus. ceteris quidem bonis omnibus cesserat: uix autem ab illis coniugem ac concubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna prædæbundi, & usque ad Armeniam uastantes omnia processere. Eius autem Tyridates rex erat. Qui cum his obuius bello conflixisset, non multum absuit, quo uiuus in illa acie caperetur. Procul enim quidam misso eum laqueo circumdatum tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueum, atque ita fugisset. Illi autem pugna multo magis efferati, terram quidem depopulati sunt: magnam uero hominum multitudinem, aliamque ducantes prædam ex utroque regno, ad sua domicilia rediere.

Excidiū Massadæ castelli munitissimi. Cap. XXVIII.

A Pud Iudeam uero mortuo Basso, Flavius Syluius in administratione succedit. Et aliam quidem terram bello subactam uidens, unum autem adhuc rebellem superesse castellum, omni quæ in illis locis habebatur manu collecta, aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Massada. Princeps aëro sicariorum, à quibus fuerat occupatum, erat Eleazar. Eleazar. præpotens Eleazarus, ex origine Iude, qui non paucis rursus princeps sicariorum. Iudeis persuaserat, ut ante diximus, ne professionem facerent, quando

quando censor Cyrenius in Iudæam directus est. Tūc enim se sicarios uocauere, qui Romanis dicto audientes esse nolent: omniq; modo his quasi hostibus utebantur, diripiendo quidem, et circumagēdo eorum bona, ignem uero domibus iniiciendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petendam Iudæorum libertatem, tanta ignauia perdidissent: magisq; se optare, si Romanis seruitium spondidissent. Erat autem id planè causatio et crudelitas, atque auaritiæ dicebatur obtentu: manifeste autem rebus effectū est. Nam ijdē illi et defectionis socij fuerunt, et bellum cum Romanis communiter susceperunt. Causa uero peior illorum in eos facta est: et cum mentita prior eorum reselleretur occasio, peius tractabant eos, qui nequitiae suae iustis assertionibus exprobrarēt. Fuit enim quodāmodo illud tempus apud Iudæos omnium generum malitiæ fecundissimum, ut nullum opus intermitteretur infectum: ne si quis excogitando fingere uoluisset, haberet quo magis nouum aliquid inueniret. Ita et priuatim et communiter omnes unum erant, et exuperare alium alius tam impietate quā iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem male tractando, multitudo uero ad interitum potentium properando: Illis enim erat dominandi cupiditas: his autem uim faciendi, bonaq; locupletum diripiendi. Primo quidem sicarij suere iniquitatis in propinquos et crudelitatis autores, nullo neque uerbo indicto ad iniuriam, neque facto intentato ad exitium eorum, quibus insidiarentur, et penitus prætermisso. Verum et hos Ioānes moderatiores esse demonstrauit. Non solū enim omnes interficiebat, qui necessaria et profutura suaderent, tanquam inimicissimos, cuiusq; modi maxime ciues tractans: sed etiam patriam malis plurimis cumulauit. Qualia facturus fuerat,

Ioannes
Giscala-
nus.

fuerat, qui deum quoque iam esset ausus impietate contem-
nere? Nam & mensa nefaria uescebatur, & legitimam pa-
triamq; exterminauerat castimoniam: ut iam sit minime mi-
rum, si mansuetudinis communionem minime seruabat ho-
minibus, qui dei pietatem furore contempserat. Rursus igitur
Simon
Gioræ.
Simon Gioræ, quid mali non commisit? quæue liberorū
corporum iniuria temperauit, qui cum creauere tyrannus?
Quæ uero eos amicitia, quæue cognatio ad quotidianas cæ-
des non ferociores effecit? Nanq; alienos quidem male tra-
ctare, incertis nequitie opus esse arbitrabantur: clarissimā
uero gloriam, parere crudelitatem in familiarissimos existi-
mabant. Horū furoris æmuli, etiam Idumæi fuere: illi enim Idumæi.
sceleratissimi peremptis pontificibus, ne qua pars conser-
uaretur pietatis in deum, totum quod ex ciuitatis facie su-
pererat, abscidere, summamq; per omnia iniustitiam indu-
xerunt: in qua illud hominum genus, qui Zeloti appellati
Zelotæ.
sunt, uiguit: qui nomen factis uerū probauerūt. Omne enim
malitie facinus æmulati sunt, nullo inemulato, quod ante
commissam memorie tradidit, prætermisso, quamuis no-
men sibi ex bonorū æmulatione imposuissent: qui eos quos
lederent, propter effera sui naturam cauillando fallebāt,
qui malorum quæ maxima essent bona ducebant. Itaq; de-
bitum uitæ finem inuenere, merita illis omnibus poena dei
uoluntate decreta. Cuncta enim, quæ natura hominis posset
ferre supplicia, in eos usq; ad extremū uitæ terminū conge-
sta sunt, quæ uarijs perēpti cruciatibus pertulere. Verum
fortasse dixerit aliquis, minora eos, quàm cōmisere perpe-
sos, uerū his qui iuste ea pateretur, hærebant. De illis autē,
qui in eorū crudelitatem inciderunt, nō huius temporis pro-
merito conqueri. Rursum igitur ad eā narrationis partem
redeā, unde digressus sum. Venit autē dux Romanorū cō-
tra

Situs
Massa-
dz& mu-
nitio.

tra Eleazarum, & qui cum eo Massadam tenebant, fide-
rios, exercitum ducēs : & fines quidem statim omnes obti-
nuit, praesidijs ubique locis opportunissimis collocatis. Ca-
stellum autem muro circumdedit, ne quis obsessorum fugien-
di facultatem haberet: utq; custodes perseuerarent: ipse ue-
ro castris locum occupat, ad obsidionem quidem idoneū,
quem delegerat, qua parte castelli rupes moti proximo ap-
plicabantur, ceterum difficilem ad copias utēsilium. Non
solum enim cōmeatus ex longinquo, & cum labore Iudeo-
rum maximo portabantur, quibus hac fuerat cura manda-
ta, uerumetiam potius aliunde in castra ducebatur: quoniam
in eo loco nullus fons proximus nascebatur. His autē dispo-
sitis, Syluius obsidionem aggressus est, maxime molis ac la-
boris e gentem, propter castelli munitionem, cuius natura
huiusmodi est: Saxum gyro non exiguum, & excelsum, lon-
gitudine undiq; abruptis atq; altis uallibus cingitur ex in-
uisibili, super fundo habens scopulos: ipseq; omnium sunt
animalium gressibus inaccesse, nisi quod duobus modis idē
saxum in difficilem explicatur ascensum. Est autem unum
iter ab lacu Asphaltite ad solis ortum, & alterum ab oc-
cidente facilius ambulari. Vocatur autem unum coluber,
ex angustia, crebrisq; flexibus capta similitudine. Quae
enim prominet rupes, frangitur, ac sepe in se reuertens,
paulatim rursus producit: uixq; illo itinere gradiens
promouet pedem. Nanque mutanti uestigium, necesse est
altero pede niti. Est autem certa perniciēs. Altitudo enim
rupium utrinque dehiscit, ut quae horrore quemuis terre-
re audacissimum possit. Per eiusmodi uiam, cū triginta sta-
dijs ascenderis, quod restat, uerticis est non in acutū finem
coacti, sed ut habeat in summo planiciē. In hac primus qui-
dem Ionathes pontifex castellū edificauit, & appellauit
Massa

Massadam. Post autē Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nam & murum per omnem eius gyrum erexit, stadiorum spatio sexaginta, & candido lapide factum, & per duodecim altū, latumq; octo cubitis: & uigintiseptem turres quinquagenis cubitis in eo stabant, ex quibus aditus membra per omnē murum intus edificata. Rex enim uerticem, quod fecundus, omniq; planicie mollior esset, cultura destinauerat: ut si quādo externorū alimentorum penuria contigisset, hanc quidem laborarent, qui salutē suam castello tradidissent. Quin & regiam sibi edificauerat, ab occidentalis partis ascēsu, intra mœnia quidē arcis positā, uergentē autem ad septentrionem. Regiæ uero murus erat magnus, ac firmissimus, celsitudine quatuor sexagenū cubitorum. In angulis turres habebat. Membrorum autem intus, & porticum, itēq; balnearum uaria erat & sumptuosa constructio, columnis quidem & singularibus saxis undique substitutis: parietibus autem, membrisque, solida cōpage lapidum uariatis. Ad singula uero habitacula, & sursum, & circa regiam, & ante turres, multos magnosq; puteos in scopulis exciderat, custodes aquarū: tantam molitus abundantiam, quantam qui fontibus uterentur, haberent. Fossæ uero iter ex regia in arcem summā ducebāt, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestæ quidem uie facilem suum usum præbere hostibus poterant. Nam orientalis quidem uia natura est inaccessa, ut supra memorauimus. Occidentalem uero, magna in angustia posita turri conclusit, quæ non minore mille cubitorum spatio ab arce distaret: quam neque transire posse, neque capi facile uidebatur. Inextricabilis autem, quamuis licenter ambulantibus, fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul & manu castellum erat communitū: Intus autem repositi

appa

apparatus, magis & diuturnitatem & opulentiam iuuere. Nam & frumentum multum erat conditum, & quod in longum tempus sufficere posset: uinumq; multum & oleū, superant cuiusque leguminis fructus: & palme coaceruate. Cunctaq; repperit Elcazarus, castello per dolum cum sicarijs occupato, matura, nihilq; recens depositis deteriora: quanquam serè ex quo apparata sunt, ad excidium a Romanis illatum, centum annorum tempus agebatur. Quin etiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendere. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet, nō errauerit, quod arcis altitudine ab omni terrena ac foculenta materia sit remota: Inuenta est autē omnigenū quoque armorum multitudo, ab rege condita, quæ decem milibus uirorum sufficerent, ferrūque infectum, necnon aris & plumbi materia: quippe ut magnis de causis factum crederes apparatus. Aiunt enim Herodem idipsum castellum sibi ad refugium paruissse, duplex periculum suspicantem: unum quidem ab Iudeorum populo: ne se deposito, illos qui antea reges fuerant, ad principatum reduceret. Alterum uero maius atque atrocius, ab regina Aegypti Cleopatra. Hæc enim suam sententiam non celabat, sed cum Antonio sepe uerba faciebat, postulans Herodem interfici, sibi autem obsecrans regnum Iudeorum donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antonium paruissse, male eius amore mancipatum, quam non dominaturam sperassset. Propter eiusmodi metus Herodes cōdita Massada, in extremum belli contra Iudeos Romanus opus dimisit. Nam quod foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorum, sicut supra diximus, ac ne quis effugeret diligentissime procurauerat: incipit obsidionem, uno tantum loco reperto, qui aggerum iactum posset

posset excipere. Nā post eam turrim, quæ iter ab occiden-
 te, quod ad regiam summumq; montem duceret, præclude-
 bat, erat quædam continentia saxi uastior latitudine, mul-
 tumq; porrecta: celsitudine autē Massade trecentis cubi-
 tis inferior, quā Lucen appellabant: Hæc igitur Syluius ^{Aggeres}
 ut ascendit ac tenuit, aggerē apportare militibus iussit: illis ^{ingentis}
 autē alacri animo & magna manu operantibus, solidus ad ^{altitudi-}
 ducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neq; firma,
 neq; sufficiens machinis ferendis hæc mensura uidebatur:
 sed super eum tribunal, cōstructis saxis ingentibus, factum
 est altum, itēq; latum cubitis quinquaginta. Erat autem
 aliarum machinarū fabrica illis a similis, quas primo qui-
 dem Vespasianus ad obsidiones, postea uero Titus exco-
 gitauerat: turrisq; quinquaginta cubitis cuncta est, tota
 ferro conscripta. Vnde multis ballistarum tormentorumque
 iaculis, Romani cito eos repulere, qui de muro pugna-
 bant, & caput exerere prohibuere. Simul autem ingenti
 etiam ariete fabricato, Syluius crebro murum pulsari iu- ^{Ariete}
 bet: ac uix quidem tamen aliquam eius deijcit partem in- ^{muri}
 erruptam. Cito autem præuenere sicarij, muro intus alte- ^{quassari.}
 ro constituto. Qui, ne machinis quidem simile aliquid pa-
 teretur (mollis enim adhuc erat, & impetus laxare uiolen-
 tiam poterat) hoc modo cōstructas trabes proceritate ma-
 gnas, & quæ sectæ sunt, continentes cōposuere. Earum au-
 tem ordines erant duo similes, tantumq; distantes quantum
 esset muri latitudo, & inter eos ambos replebant aggeris
 spatium. Ne uero crescente cumulo terra deflueret, alijs
 transversis trabibus, quas in longitudinem posuerant, col-
 ligabant. Erat ergo illis quidem opus ædificio simile: sed
 quod cadendi inferebantur machinarum ictus euanesce-
 bant, lutoque subsidente struatiorem fabricam faciebant.

h h h

Vbi

Ignis
muris in
iectus.

Vbi hoc Syluius considerauit, igni magis murum captum
iri putans, multus quidem ardentis faces militibus intrò
iaculari præcepit: murus autem quippe, ut maxima ex
parte lignis constructus, ignem cito comprehendit: &
usque ad imum sui lexitate calefactus, ingenti flamma col-
luxit. Incipiente quidem adhuc incendio, spirans aquilo
Romanis erat horribilis, auertens enim desuper flammæ
in eos abigebat, & penè machinas quasi iam conflagra-
turas desperauerant. Deinde flatu mutato, ueluti diuina
prouidentia, excitatus auster, multaq; ui cōtra obuios eas
referens, muro appulit: iamq; totus ardebat ex alto. Ro-
mani quidē cum dei uterentur auxilio, ad castra leti digre-
dicbantur, decreto hostes luce aggredi, & nocte uigilias
accuratiores facere, ne quis eorū clām subterfugcret. Sed
neq; ipse Eleazarus de fuga cogitabat, neq; alij cuiquam
permissurus erat ut faceret. Videns autē murum igne con-
sumptū, alium uero nullum salutis modū neq; uirtutis exco-
gitans: sed his, quæ Romani in se liberosq; suos & cōiuges
facturi essent si uicissent, ante oculos positus, de omnium
morte consilium coepit: idq; ex præsentibus fortissimum
ratus, ualidioris animi socijs uestperi congregatis, talibus
eos uerbis ad facinus inuitabat. Cum olim uobis decretum
sit uiri fortes, neq; Romanis, neq; cuiquā alij seruire, nisi
deo: is enim solus est uerus & iustus deus hominum: ecce
nunc tempus adest, quod factis uestros probare animos iu-
beat. Nec igitur ipsi nos ad honestem, antè quidem serui-
tutem uel sine periculo passi, nunc autem cum seruitute in-
tolerabiles pœnas amplexi, uiuemus sub Romanis futuri?
Primi enim omnium ab his defecimus, & nouissimi cum
his bellum gerimus. Puto autem & hâc nobis à deo gra-
tiam datam, ut bene ac libere possimus mori, quod alijs nō
cuenit

Oratio
Eleazari
ad com.
milito-
nes,

euenit præter spem superatis: Nobis autem certum est, or-
to die futurum excidium. Libera est autem strenua mortis
cōditio cum affectibus, nec enim prohibere id hostes pos-
sunt, qui profecto nos optant uiuos abducere, neque nos il-
los iam possumus superare pugnando. Nam fortasse qui-
dem ab initio statim, oportuit, quando libertatem defen-
dere cupiētibus, omnia & à nobis ipsis acerba peioraq; ab
hostibus eueniebant. De dei uoluntate conijcere & scire,
quod amica ei quondam Iudeorū natio damnata esset in-
teritu: manens enim propitius, uel saltem nobis leuiter in-
sensus, nunquam tantorum quidem hominū perniciem ne-
glexisset: sacratissimam uero urbem suam igni hostium ex-
cidioq; prodidisset. Nos autem soli, scilicet ex omni gene-
re Iudeorū, sperauimus seruata libertate superare, tanquā
nil in deum deliquissemus, nulliusq; culpæ participes fuis-
semus, qui alios quoque docuimus. Itaq; uidetis quemad-
modū nos uana spectasse redarguit, fortiore nobis in spem
rebus malorum necessitate illata. Nec enim quicquā no-
bis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem. Sed
& alimentorum copiam, sed armorū multitudinē, aliūm-
que habentes abundantissimū apparatus, ipso manifestis-
sime deo spem salutis auferente, perdidimus. Ignis enim
qui ferebatur in hostes, in ædificatum à nobis murum non
sponte reuersus est. Sed hæc multorum ira sunt criminum,
quæ furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus
quæso ne Romanis inuictissimis pœnas, sed per nos ipsos
deo præstemus: iste autem illis moderatiores sunt. Mo-
rientur enim coniuges iniuria uacue, liberi seruitutis ex-
pertes. Post illos autem ipsi nobis honestam inuicem gra-
tiam præbeamus, libertate seruata optima sepultura. Prius
tamen & pecunias & castellū igni exuramus. Mœrebutur
h h h 2 enim

enim Romani, certe scio, si neque corpora nostra tenuerint, compendioq; caruerint. Alimenta sola relinquemus: hæc enim nobis erunt testimonio mortuis, quod non penuria uicti sumus: sed ita ut ab initio statueramus, mortē scruuituti prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed non in eundem modum præsentium sententiæ congruebant. Sed alij quidem ei obedire properabant, quasi uoluntate replebantur, pulchram esse mortem existimantes. Qui uero molliores erant, coniugum ac familiarum suarū misericordia, uel etiam proprius quenq; apertissimus deterrebat interitus: alius alium intuens, contrarium uoluntatis suæ motum lachrymis designabant. Quos cum uidisset Eleazarus formidare, ac magnitudinē consilij animis frangi, pertimuit, ne etiam qui fortiter dicta perceperunt, effœminarent flentes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationē non intermisit: sed erectior, multoq; repletus spiritu, clariorem de immortalitate animæ orationē incipit: magnaq; usus exclamatione, lachrymantes attentius aspectans: Plurimū, inquit, opinione deceptus sum: qui putarem uiros fortes pro libertate certantes, mori bene malle, quàm uiuere. Vos autem, nec cuilibet quidem homini quicquam, neq; audacia neq; uirtute præstatis: qui etiam magna mala effugituri, mortē timetis: eum oporteret uos super hoc neq; cunctari, neq; expectare monitorē. Olim enim ex à primo sensu nos cruditos sacre patriæ orationis, maiorumq; nostrorū factis ex animis confirmando perseverabant: quod uiuere hominis est, non mori, calamitas. Nam mors quidem libertatem animis præstat, ad proprium purumq; locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autem mortali corpore iunctæ sunt, unaque malis eius implentur, quod uerisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuina enim cum mortali societas tur

tas turpis est: Multum quidem potest anima iuncta cū corpore: instrumentum enim facit suum, latenter id mouens, & ultra mortalem naturam gestis produccens: Veruntamen cum pondere, quo in terram detrahitur, quodque ab ea pendet, absoluta, proprium locum receperit, tunc beatam & undiq; liberā participat fortitudinem: & humanis oculis, ut ipse deus, inuisibilis manens: nec enim cum est in corpore, conspicitur: Nam & accedit occulte, neq; rursus cum recedit uidetur, unam quidem ipsa habens incorruptā naturam: corpori autem causam præbens mutationis: Nā quod anima attigerit, hoc uiuit atque uiget: unde uero digressa fuerit, hoc marcidum moritur, tantum immortalitatis ei superat usus rationis. Argumentum uobis sit somnus: in quo in se collectæ animæ, nunquam eas detrahente corpore, iucundissimam quietem agunt. Cum deo uero pro cognatione degentes, ubique adsunt, ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortē timere conueniat, qui somni diligimus quietem? quemadmodum autē non sit demētissimum, breuitatem uitæ sequentes, sibi inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domestica institutione meditados, alijs esse exemplo prompta uoluntatis ad mortem. Nam si ab alienigenis etiam rei fides petenda sit, Indorum uideamus sapientes, qui sapientiam profitentur: Illi enim cum sint boni uiri, uitæ quidem tempus, quasi quoddā necessarium naturæ munus, inuiti sustinent: properant autem homines corporibus soluere: nulloq; urgente neque exagitante malo, propter immortalis conuersationis desiderium, alijs quidem prædicunt se esse abituros. Nec est qui prohibeat quicquam, sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos literas mittunt: Ita certam ueramq; animis esse inter se consuetudinem credi-

Ab Indo-
rum mo-
ribus pe-
titū ex-
plum.

h h h 3 dere.

dere. Alij autem, cum mandata perceperint, igni traditis corporibus, ut immaculata puraque anima secernatur, paulatim moriuntur. Facilius enim ad mortem illos amicissimi persequuntur, quam exterorum hominum quisquam suos ciues, in longinquam peregrinationem ituros. Et se quidē ipsos deflent: illos autem beatos dicunt, quod immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo nos pudebit, si deterius Indis sapiamus, propriaque ignauia leges patrias, quae omnibus hominibus æmulandæ uidentur, inhoneste despiciamus: quanquam & si contraria nos à principio instituisse eruditio, quod enim summum bonum est hominibus uiuere, mors autem calamitas: attamen tempus nos adhortatur eam bono animo & facile tolerare, dei uoluntate, & necessario morituros. Olim enim quantum apparet, contra omne Iudeorum genus hoc decretum posuit deus, ut uita careremus, qui ea nō eramus quemadmodum oportebat usuri. Nec ausim enim uobismetipsis ascribere, neue Romanis gratificari, quod nos omnes eorum bellum absumpserit. Non enim uiribus illorum hæc accidere: sed causa fortior interueniēs, illis præstitit ut uincere uiderentur. Quibus enim armis Romanorum perempti sunt, qui Cæsarcam incolebant Iudæi? ac ne defecturos quidem ab illis, dum diem septimum celebrarent, aggressa Cæsariensium multitudo: neque manus referentes, cum coniugibus ac liberis mactauerunt, ne uel ipsos erubescere Romanos, qui nos tantummodo hostes, quod defecramus, putabāt. Sed dicet aliquis, Cæsariensibus semper cum suæ ciuitatis Iudæis fuisse discordiam, tempusque nactus uetus odium exuperasse: quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscum enim illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt, an non cum propinquis nostris Romanos ulciscis? Multum igitur

igitur his fides illorum ac beneuolentia profuit, ac non ab ipsis cum totis familijs acerbissime trucidati sunt, ac pro auxilijs gratias eis reddidere? Nam quæ illos à nobis pati prohibuere, hæc passi sunt, uelut ea ipsi committere uoluissent. Longum fiet, si uelim nunc separatim de singulis dicere. Nostis enim, quod Syriæ ciuitatum nulla est, quæ non Iudeos apud se habitantes occiderit, nobis quam Romanos plus inimicos. Vbi etiam Damasceni, cum ne causam quidem probabilem confingere potuissent, ciuitatem suâ cæde nefaria repleuere, octodecim milibus Iudeorum cum coniugibus, ac familijs iugulatis. Eorum autem multitudinem plagis in Aegypto peremptorum sexaginta milium numerum audiebamus excedere: illi quidem fortasse in alicna terra, cum nullum inuenissent hostibus aduersarium, ita sunt mortui. Omnibus autem, qui domi cum Romanis bellum susceperunt, nihil deerat eorum, quæ spem totam possent præbere uictoriæ. Arma enim & muri, & castellorum inexpugnabiles fabricæ, atque interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda, cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tempus cū suffecissent, seq; sustulissent, maiorem malorum extitere principium. Omnia enim capta sunt, omniæque hostibus succubuerunt, uelut illorum nobilioris causa uictoriæ, non ad eorum salutē, à quibus instructa fuerant, apparatus sunt. Et in prælio quidem mortuos beatos existimari oportet: repugnantes enim & libertate non perditæ periere. Eorū uero multitudinis, qui à Romanis subiugati sunt, quis non misereatur? quisue non antequam illa patiatur, mori properet? Quorum alij torti, tamq; igne quam uerberibus excruciiati periere, alij feroçissime à bestijs ad secundū eorum cibum seruati uiui sunt, illorum quidē miserrimi ha-

h h h 4 bendi

bendi sunt, qui adhuc uiuunt, qui sepe mortem optantes non accipiunt: Vbi est autem illa magna ciuitas? Aut ubi est quæ totius gentis Iudææ Metropolis fuit? Tantis quidem murorum septis munitissima, tot uero ante muros castellis turriumque obiectis mœnibus tuta, belliq; apparatus uix capiens, tot autem uirorum pro se pugnantium multitudinem continens, quid nobis facta est, quæ deum habere incolam credebatur? Radicitus ex fundamentis crepta est, solæque eius monumenta restant eorum à quibus excisa est, imposita reliquijs castra. Senes uero infelices ad cineres templi assident, & paucae mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reseruatae. Hæc secum reputans quisquam nostrorum, aspicere solem durabit, etiã si uiuere sine periculo possit? Quis inimicus adeo patriæ, quis tam imbellis, aut parcus anima, ut eum nõ poeniteat hucusque uixisse? Atque utinam omnes fuissetus mortui, priusquam illam sacram ciuitatem hostium manibus uideremus excindi, priusquam templum sanctum tanta impietate funditus crui: sed quoniam spes non instrenua nos illexit, quasi forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc autem euanuit, ac solos necessitate dereliquit. Mori bene properemus, nostrimet ipsi misereamur, & coniugum liberorumq; dum nobis licet à nobis ipsis misericordiam capere. Ad mortem nanq; ipsi nati sumus: & quos ex nobis genuimus, càmque fugere ne fortissimi quidem possunt. Iniuria uero & seruitus, & uidere coniuges ad turpitudinẽ duci cum liberis, non est malum hominibus ex naturæ necessitate profectũ: sed hæc sua timiditate perferunt, qui ante mori cum licuit, noluerunt. Nos autem multum freti fortitudine, à Romanis defecimus: & postremo nunc illis ad salutem hortantibus, non paruimus. Cui igitur

tur non est eorum iracundia manifesta, si nos uiuos subiugare potuerint? Miserandi quidem adulescentes erūt, quorum uires corporis ad multos sufficient cruciatus: miserādi autem prouectiores, quorū atas clades ferre nō poterit. Videbit alius coniugē abduci, alius manibus reuinctis uocē filij patrem implorantis exaudiet. Sed dū liberi sunt & gladios habent, pulchrum ministerium nobis prabeāt, expectes seruitutis hostium. Moriamur liberi cum filijs & coniugibus uita decedamus, nobis leges præcipiunt, hæc nos coniuges & filij deprecātur, horum necessitatem deus misit, his contraria Romani uolunt, & ne quis nostrum ante excidium pereat, timent. Festinemus igitur eis, pro sperata potiundi nostri uoluptate, stuporem mortis admirationemque relinquere audaciæ. Adhuc eum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni, ad opus incitabant: ac ueluti laruis exagitati, alius alium antecapere cupiebat: hoc specimen esse fortitudinis, rectiq; consilij existimantes, ne quis extremus remanere uideretur: Tantus eos & coniugum & filiorū & propriæ cædis amor inuasit. Sed nec id quod aliquis putauerit, cum facinus accederet obtusi sunt, uerum etiam scrupulose sententiam, quam cum dicta perciperent, habuerunt: proprium quidem charūque affectum retinentibus cunctis, rationi uero cedentibus, quia iam optime filijs consulissent. Simul enim ualere uxoribus cum amplexu dicebāt, ac liberos gremijs captos extremum lachrymantes osculabantur. Et simul quidem manibus alienis iussa peragentibus uolentes eos configebant: malorum quæ subditi hostibus passuri fuerant cogitationem, habentes pro solatio necessitatis ad cædem. Denique nemo hac audacia minor inuentus est. Cuncti autem coniunctissimos transfixere: miseri, quibus id
h h h s necesse

necesse fuit, quibusque filios atque uxores occidere, malorum omnium uidebatur esse leuissimum. Igitur neque horum iam factorum dolorem tolerantes, et interfectos lesos existimantes, si uel breuissimum tempus eis superueniret: cito quidem uniuersis bonis in unum congestis, ignem iniiciunt. Sorte uero ex numero suo decem lectis omnium percussoribus, uniuersi etiam propter liberos ac coniuges prostratos compositi, eosque complexi manibus, cum communicassent, parato animo se mactandos praebebant, infelicissimum illud exhibentibus ministerium: isti autem intrepide cunctis occisis, eandem sortis legem in sua quoque morte statuerunt, ut cui obtigisset, nouem peremptis, semet super eos occideret. Ita omnes sibi confidebant, quod neque in audendo, neque in sustinendo facinore, praestaret alius alij. Et ad extremum ceteri quidem se neci supposuere: Vnus uero atque nouissimus, circumsperta multitudine mortuorum, ne quis forte in multa caede supercesset, qui suae manus egeret: ubi cognouit omnes peremptos, ignem quidem immittit regiae: uehementi uero manu, toto per se transacto gladio, iuxta suos affectus occupauit. Et illi quidem perierant, nullam credentes animam ex numero suo Romanis subditam reliquisse. Latuit autem una mulier senior, et alia quaedam Eleazari cognata, plurimum doctrina sapientiaque mulieribus praestans, et quinque pueri per cuniculos, qui aquam sub terra potui ducebant abditi, cum alij cadibus occupatas mentes haberent, qui erant nongenti numero et sexaginta, cum mulieribus simul ac pueris. Haec autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes mane desistunt, et aggeribus scalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum uero hostium neminem uiderent, sed undique uersum acerbam solitudinem, ignemque

Numerus inter-
 emptorum
 nongenti
 & sexa-
 ginta.

ignemq; intus ac silentium, quid factum esset conijcere nō poterant, ad extremum uelut impellētes iētum arietis, ululatum, si quem fore prouocarent, dederant. Clamorem autem sensere mulieres, & ex cloacis emersæ, factum Romanis ut erat indicarunt, altera earum quemadmodum dicta uel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen Romani facile his uerbis adducebantur, ausi magnitudinem, uerisimilem non credentes. Ignem uero extinguere conabantur, p̄rque hunc uiam sectantes cito in regiam peruenere: conspectaque multitudine mortuorum, non ut in hostibus gauisi sunt: sed consilij fortitudinem, & obstinatum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Interitus sicariorum, qui in Alexandriam & Thebas profugerant.

CAPVT XXIX.

Huiusmodi autem peracto excidio, in castello quidam p̄sidium dux reliquit, ipse uero cum exercitu ad Cæsarem profectus est. Nec enim quisquam supererat in illis regionibus hostium, sed iam tota Iudæa belli fuerat longinquitate subuersa: multisque suorum etiam procul incolentibus sensim perturbationibus periculum exhibuerat. Nam & circum Alexandriam Aegypti ciuitatem postea contigit multos Iudeorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt, non satis erat saluos esse: uerum & illic nouas res conabantur, ut libertatem defenderent, & Romanos quidem nihil se meliores putarent, deum uero solum dominum dicerent. Cum autem quidam ijs Iudeorum non ignobiles aduersarentur, illos quidem mactauere, alijs quidem instabant, ad defectionem eos rogantes. Eorum autem uidentes confidentiam principes seniorum, iam cohibere tutum sibi non esse arbitra-

arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationem Iudeis, sicariorum temeritatem publicabant, illos omnium malorum causam esse demonstrantes: & nunc aiebant eos quod nec si fugissent, certam spem salutis habituri uiderentur: à Romanis enim cognitos statim perituros esse, & proprias calamitates explere. Ipsius autem qui nullius fuissent eorum delicti participes, cauendum esse ab eorum exitio: & multitudinem precabantur, ut illorum causa Romanis ipsorum traditione satisfacerent. His dictis, propecta periculi magnitudine paruere, multoque impetu sicarios aggressi corripuere: quorum sexcenti quidem statim capti sunt. Qui uero in Aegyptum ac Thebas, quæ in illo tractu erant, clapsi sunt, non multo post comprehensi redacti sunt: quorum non est qui duritiam, siue confidentia, siue pertinacia uoluntatis sit dicenda, non obstupefcat. Omni enim genere tormentorum & uexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solummodo ut Cæsarem dominum faterentur, nemo cessit, neque dicere uelle uisus est: sed omnes illæ necessitatis ualidiorē sententiā conseruauere, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemque susciperent: Maxime uero puerorum ætas, miraculo spectantium fuit. Nec enim uel eorum quisquam commotus est, ut dominum Cæsarem nominaret: usque adeo corporum infirmitatem uis audaciæ superabat.

Magna
ficariorum
pertinacia.

Oniæ templū clausum apud Alexandriā. CAPVT XXX.

LVPUS tunc Alexandriam rector administrabat, & de hoc ad Cæsarem motu uelociter retulit. Ille autē inquietum Iudeorum circa res nouas studiū, cauendum esse existimans, ac ueritus ne rursus in unum congregarentur, & quosdam sibi adiungerent, præcepit Lupo, ut templum Iudeorum, quod esset apud Onion (quæ sic appellatur) ciuitatem

De templo
Oniæ.

ciuitatem, destrueret: Hæc autem est in Aegypto: quæ ob hanc causam & coli cœpit, & nomen sumpsit: Onias Simonis filius, unus ex pontificibus, ex Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syriæ cū Iudæis bellū gerēte, Alexandriā uenit: & à Ptolemæo suscipitur humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentē Iudæorum eius auxilio sociaturū, si dictis suis obtemperasset. Cum aut rex ea quæ possent fieri annuisset, rogauit ut in aliqua parte Aegypti templum sibi ædificare permitteret, & more patrio deū colere. Ita enim & Antiochū magis odiosum Iudæis, qui templū apud Hierosolymā uastauisset, ipsiq; beneuolentiores fore, eoque multos ad eos religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus, eiq; locū dedit centum & octoginta stadijs à Memphi distantē: Heliopolitani autem ille tractus dicitur: ubi castello fabricato, Onias templum quidem dissimile ab eo quod est in Hierosolymis, turrim autem similem instruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Areæ autem fabricam secundum patriam imitatus est, & donarijs similiter exornauit, præter candelabri confectionem: Candelabra enim non fecit, sed informatum aureum lignum tanquam iubar in luce radiante, de aurea catena suspendit. Totum uero circa templum spatium structo latere circundedit, saxeas portas habente. Concessit autem rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ redditus: ut & sacerdotibus esset copia ad multa, quæ dei cultus desideraret: Non tamen hæc Onias sana uoluntate faciebat, sed erat ei contentio cum Iudæis apud Hierosolymam degētibus, propter fugæ memorem iracundiā. Et hoc templo ædificato, arbitrabatur ad id omnē ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quædam annis noningentis septuaginta. Esaiasq; prædi-

Templū
Oniæ de
præda -
tum est.

prædixerat huius templi futuram in Aegypto constructionem à quodam uiro Iudæo. Templum quidem ita fuerat edificatum. Lupus autem rector Alexandriae, susceptis literis imperatoris, cum ad templum aduenisset, nonnullis ablatis donarijs, templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neque donariorum quicquam reliquit (vehementer enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) Neque ad templum religionis causa adire uolentes admisit, sed clausis foribus ita inaccessum fecit, ut ne uestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat usque clausum templum ex quo fuerat conditum, anni trecenti trigintatres.

De interfectione Iudæorum apud Cyrenen.

CAPVT XXXI.

Avdacia uero sicariorum, ueluti morbus quidam, etiam ea quæ circum Cyrenen oppida erant, contigerat. Elapsus enim ad eos Ionathes homo nequissimus, et arte gynæciarius, non paucis imperitorum ut se attenderent, presuasit: perduxit in solitudines, cū signa umbrarum imagines se polliceretur ostendere, et alios quidem hæc agendo atque fallendo latebat. Dignitate uero præstantes Cyrenensium Iudæorum, apparatus eius et professionem, Pentapolitane Libycæ rectori Catullo pronunciant. Ille autem equitibus ac peditibus missis, incrimines facile comprehendit: et magna quidem pars manibus interijt. Nonnulli autem uiui capti, ad Catullum perducti sunt. Autor autem consilij Ionathes tunc quidē potuit effugere: multum uero ac diligēter per omnes quæsitus regiones incidit, adductusq; ad Catullum, sibi quidem moram poenæ moliebatur, Catullus autē iniquitatis præbuit occasionem.

Nam

Nā ipse quidē locupletissimos Iudæorū falsoq; insimulans, autores sibi huius consilij fuisse dicebat. Catullus autē criminationes alacri animo suscipiebat, remq; delatam multimode incumulabat, tragicis etiam uerbis exaggerans, ut & ipse quoddam bellum Iudæorum patrasse uideretur: quodq; hoc atrocius est, præter credendi facultatem, etiam doctor erat calumniandi sicarios. Deniq; cum uidisset Iudæorum aliquem Alexandrum nomine: cui iamdudum infensus, odium publicauerat etiam uxor eius Beronice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde oēs simul pecuniarum copijs eximios, tria simul milia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur, quod eorum patrimonialia redditibus Cæsaris sociabat. Ne uero uel alibi degentium quisquam Iudæorum, eius iniustitiam confutaret, etiam longius mendacium propagauit, ac Ionathæ nōnullisq; alijs, qui comprehensi fuerant, persuadet, nouarū rerum accusationem uiris inferre probatissimis Iudæorum, apud Alexandriam Romamq; degentium. Horum autē qui per insidias accusati sunt, unus erat Iosephus qui hæc scripsit. Non tamē Catullo factio, ita ut sperauerat, cessit. Nā Romam quidem Ionathen, cæterosque uinctos ducens, finem arbitrabatur esse quæstionis apud se, ac per illam conflata calumniam: Vespasianus autem rem suspicatus, ueritatem requirebat, cognitione non iure hominibus accusationem illatam, illos quidem Titi studio criminibus soluit, Ionathes merito uero poenam in Ionathen statuit. Prius enim uerberatus, uiuus exustus est. Catullo autem tunc quidem ob lenitatem principum obtigit, ne quid amplius reprehensibile experiretur. Non multo autem post, multiplici morbo & insanabili correptus, acerbissime uerberatus est, non corporis tantum cruciatum sustinens, sed erat ei maior animi morbus

Iudæorū
tria milia
occisa.

Ionathes
exustus
est.

*Iusta dei
uindicta
in Catu-
lum.* morbus & grauior. Terroribus enim expauescebat, &
crebro uidebat sibi instantes umbras eorum quos pereme-
rat, & clamitabat. Cúmque se tenere non posset, exiliebat
stratis, tanquam tormentis sibi & flammis adhibitis. Hoc
autem semper multum proficiente malo, extis que defluen-
tibus, ac intestinis exhaustis, ita est mortuus: nulla re alia
magis diuinæ prouidentie facto indicio, quàm quod ne-
quissimos ulciscatur.

P E R O R A T I O .

Hic nobis est finis historie, quam promissimus nos cum
omni ueritate tradituros, cognoscere cupientibus, quem-
admodum hoc bellum Romanis ita gestum est cum Iudæis:
& qualiter sit quidem expositum lecturis, ut dicant, relin-
quatur. De ueritate autem confidenter dicere non pige-
bit, quod eam solam per omnia, quæ scripsi, habuerim
coniecturam.

Flauij

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

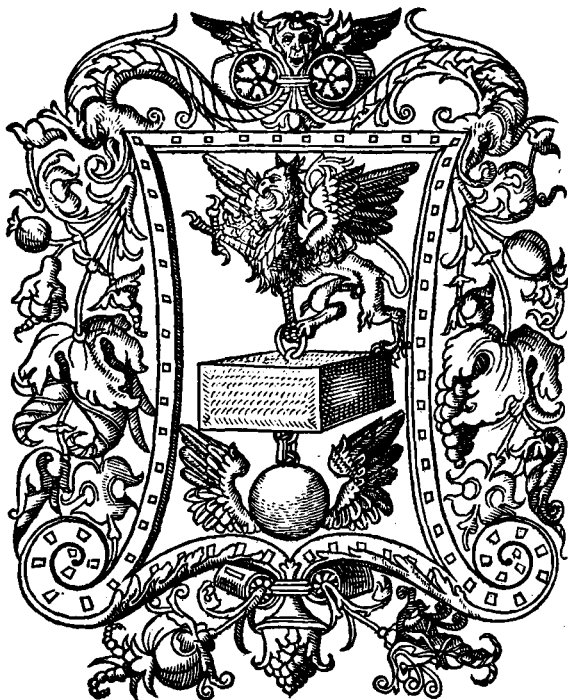
SEBASTIANVS GRY
PHIVS GERMA
NVS EXCV
DEBAT
LV
GDVNI,

ANNO M. D. XXVIII.

34 1110

VIRTUTE DVCE,

Nullum numen abest, si sit prudentia, sed te

Nos facinus FORTVNA decem, ceterosq; locamus,

COMITE FORTVNA.